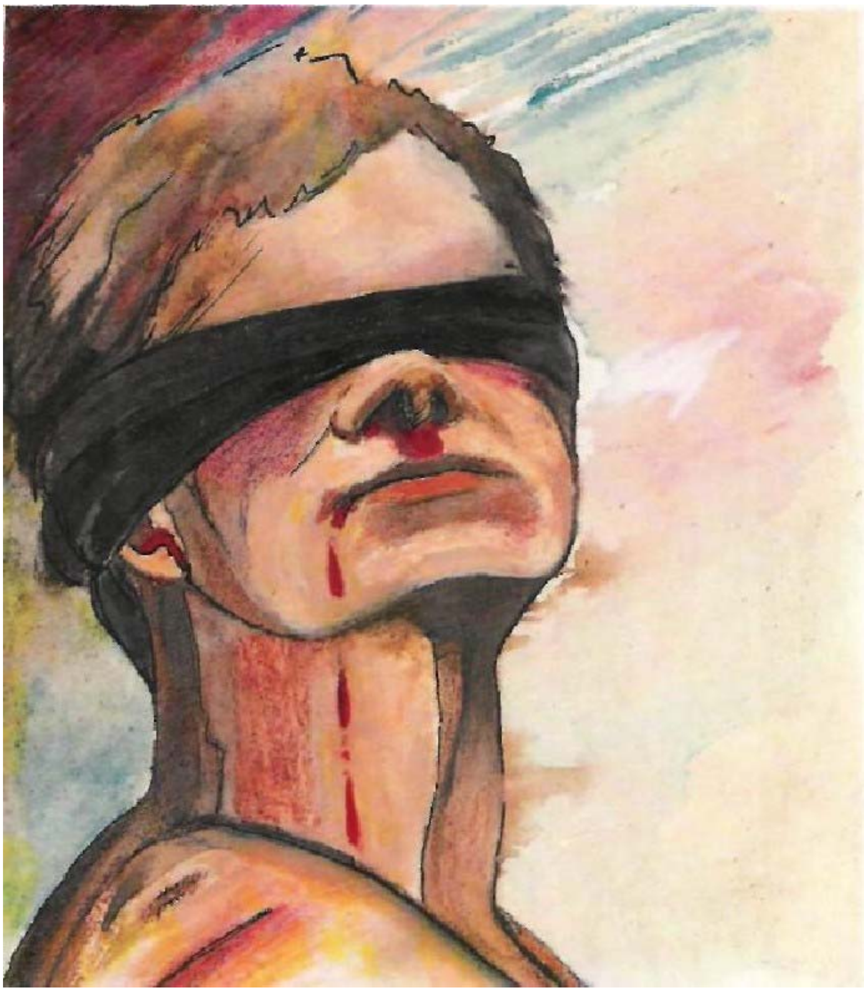
Yaşar Ayaşlı

Adressiz Sorgular

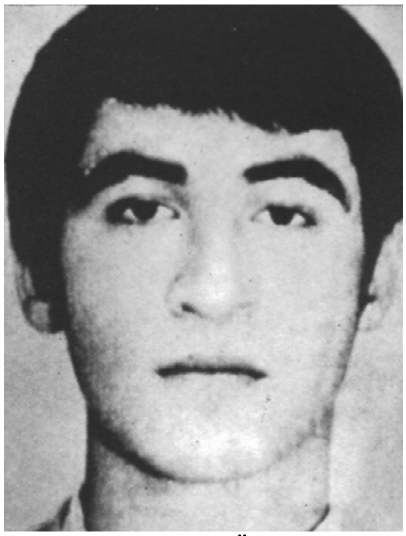

BERAAT ETTİ
ÜÇÜNCÜ BASKI

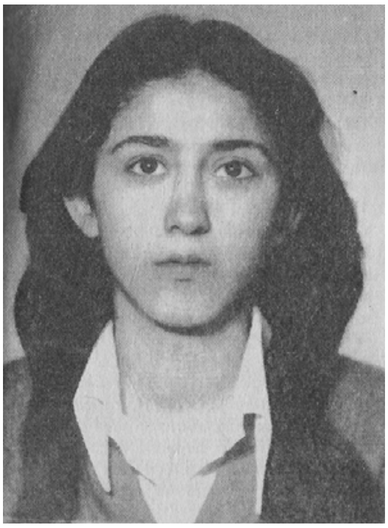
YURT
KİTAP-YAYIN

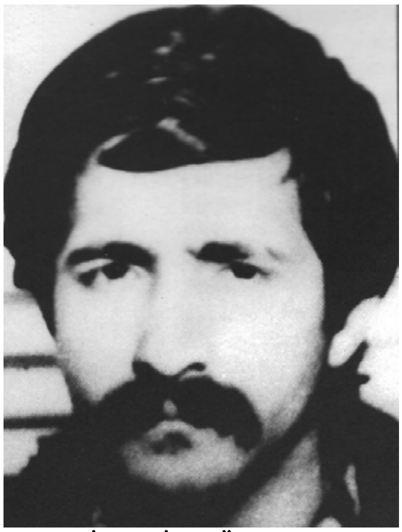
MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ
1949-1984
(TİKB Merkez Komite Üyesi)
Metris Askeri Cezaevi'nde zulme ve işkenceye karşı yapılan ölüm orucunun 67. gününde 17 Haziran 1984'de öldü.

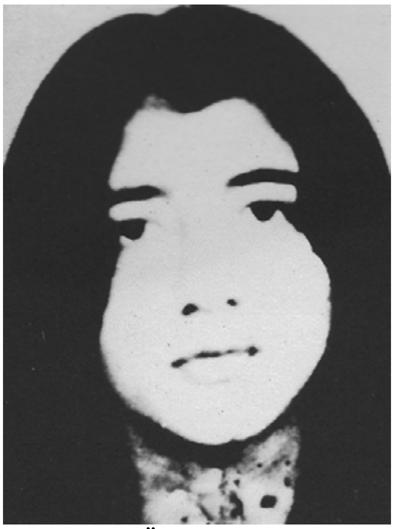
HACI KÖSE
(TİKB Üyesi) 31.1.1980'de bir grubun saldırısı sonucu yaralandı. Hastaneye kaldırıldı. Yoldaşlarının kaçırma teşebbüsünden üç gün sonra 22.2.1980'de siyasi polisin işkencesi sonucu ser verip sır vermeyenlerin arasına katıldı.

SELMA AYBAL
1962-1981
(TİKB Militanı)
8 Eylül 1981 günü Adana'da polis tarafından vuruldu. Hastanede polisin işkencesi sonucu öldü.

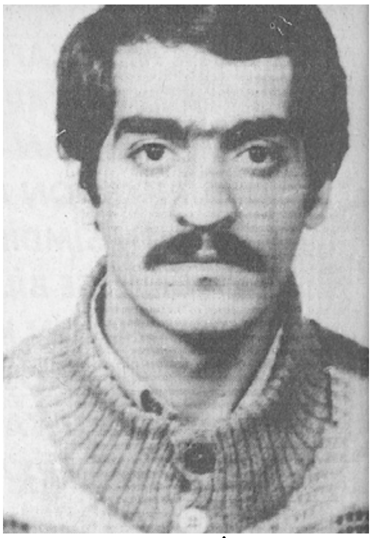
İSMAİL CÜNEYT
1956-1983
(TİKB Merkez Komite Üyesi)
21 Aralık 1983'de sağ olarak yakalandı. Direndiği için aynı gün İstanbul Emniyeti'nde kurşuna dizildi.

SONGÜL KAYABAŞI
(TİKB Taraftarı) 15-16 Haziran 1980'de Kartal Karlıktepe'de yapılan silahlı gösteri sonrasında yakalandı. Yapılan işkenceler sonucu oldu.

İSMAİL GÖKHAN EDGE
(Mehmet Fatih Öktülmüş'ün yetiştirdiği genç devrimci) 24 Kasım 1976'da Diyarbakır işkencehanelerinde gördüğü işkenceler
sonucu ser verip sır vermeyenlerin arasına katıldı.

ATAMAN İNCE
1956-1981
(TİKB İstanbul il Komite Üyesi) 16. 10. 1981 günü gözaltına alındı. İşkencede direnişinin 9. gününde 25.10.1981'de öldürüldü.

Adressiz Sorgular

ADRESSİZ SORGULAR, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısının isteği üzerine DGM'de yedek üyenin bulunmamasından dolayı Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 6.09.1989 gün ve 1989/32 sayılı kararıyla yayımından kısa bir süre sonra toplatılmış ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde görülen dava sonucu 22.03.1990 tarih ve 1990/3-28 sayılı kararlarıyla beraat etmiş, savcının aleyhte temyizine rağmen Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nce 01.06.1990 gün ve 1990/1772 Es. 1990/2334 Kr. sayılı ilamı ile beraat onaylanarak kesinleşmiştir.

Ayrıca "Devletin Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Neşren Tahkir ve Tezyif Etmek ve Kanunun Suç Saydığı Fiilleri Övmek" gibi suçlamalardan dolayı Ankara DGM'nin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderdiği dosyaya 24.09.1990 tarih ve Basın Hz. 1989/1054, Basın K. 1990/645 kararıyla takipsizlik kararı verilmiştir.

Her iki mahkeme tarafından verilen beraat ve takipsizlik kararları kitabın son bölümüne eklenmiştir.

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

***Adressiz Sorgular**'ın geçen yılın haziranında yapılan 5000 adetlik ilk baskısı bir ay gibi kısa bir süre de tükendi. Birinci baskının bir solukta tüketilmekle kalmayıp halen aranıyor olması, kitabın yerli yazın alanında türünün ilk örneklerinden biri olmasıyla açıklanabilir ancak. Gerçi Türkçede başka ülkelerdeki seçkin direniş örneklerini anlatan klasikleşmiş yapıtlar yayınlanmadı değil. Ama **Adressiz Sorgular** ilkin canlı tanıklar eliyle 12 Eylül işkencelerine neşter vurmasıyla sonra, J. Fuçik, H. Alleg ve N. D. Thuan gibi direniş savaşçılarının kendi topraklarımız üstünde de boy attığını göstermesiyle özgünlük kazanıyor. Devrimci kamuoyu, Türkiye tarihinin en ağır döneminde işkenceye karşı direniş alanında uluslararası düzeyin yakalanmış olmasından duyduğu kıvanç ve onuru, kitaba gösterdiği yoğun ilgiyle ifade etmiş olsa gerektir.*

*İlk baskıdan bu yana **Adressiz Sorgular**'a ilgisini esirgemeyen bir başka taraf da, DGM ve siyasi polis oldu. Kitap, yayınlanmasının üzerinden iki ay geçmeden Ankara DGM'nin kararıyla toplatıldı, işkence yapanların değil, işkence görenlerin kovuşturulduğu bir ülkede hiç şaşırtıcı gelmedi bu bize. Neyse ki, dava beraatla sonuçlandı ve bir yılı aşkın bir aradan sonra ikinci baskıya geçilebildi. Bu arada, siyasi polis, bir yanıyla kendi eseri olan **Adressiz Sorgular**'a olağanın üstünde bir ilgi gösterdi. Çeşitli kentlerde işkence tezgahına çekilen devrimciler, kitabı, her defasında sorgu masalarının üzerinde buldular. Gerçi meslek erbabı işkencecilerin "eleştiri" ve yargıları pek dostça sayılmazdı, ama gene de anlamlıydı bu. İkinci baskı, ilkinin aşağı yukarı aynısıdır. Yani kitabın planında ve içeriğinde esaslı değişiklikler yapılmamıştır. Ancak ilk baskıda yer alan birkaç direniş anısı çıkartıldı ve bir yenisi kondu. Yanı sıra, giriş kısmı dahil olmak üzere, bazı fazlalıkları atma ya da eklemeler yapma gibi düzeltmeler yoluna gidildiğini de belirtelim. Beri yandan, anlatımlarda, gerek adları ve adlarının baş harfleri belirtilmiş direnişçiler, gerekse olayların geçtiği yerler ve tarihler gerçekte olduğu gibi verilmiş, değiştirilmemiştir. Çünkü, devrimcilerin zaten sürekli ölüm tehdidi altında yaşamak zorunda bırakıldığı bir ülkede, isimleri değiştirerek böyle bir tehlikeden kurtulmaya çalışmak, kafasını kuma sokan devekuşunun durumundan pek farksız olmayacaktı.*

Kitaptaki yazılara gelince, bunlara ister röportaj, ister anı, ister belgesel anlatı, isterse başka bir şey deyin, sonuçları itibarıyla fazla bir önemi yok bunun. Hiçbiri de meslekten edebiyatçı olmayan anı yazarlarının şu ya da bu edebiyat dalının kurallarına sadık kalmak veya ortaya bir sanat yapıtı çıkarmak gibi bir kaygıları olmamıştır. Yazıldığı sırada hemen tamamı da cezaevlerinde yatmakta olan insanlar kalemi ellerine almışlar ve yaşadıklarını gerçekte olduğu gibi yazmışlardır. Hem de o günkü açlık grevlerinin, dayakların, hücre cezalarının, yasakların, sürgünlerin ortasında...

Kitap boyunca anlatılan olaylar, olağan sayılmaları gereken ufak tefek bellek yanılmaları dışında, eksiği olan ama fazlası olmayan milimi milimine yaşanmış gerçek olaylardır. Hatta tekrarlardan ve gereksiz işkence anlatımlarından mümkün olduğunca kaçınılmaya çalışılmıştır. Ve tabii okuyucu, anlatımlarda yer yer görülebilen benzerliklerin biraz da yaşamın kendisinden kaynaklandığını akıldan çıkarmamalıdır. Aynı ideolojiyi ve direnme ilkelerini benimsemiş, aynı işkencecilerce sorgulanmış, aynı işkence yöntemleriyle karşılaşmış, hatta bir kısmı aynı odalarda tutulmuş kimseler arasında kaçınılmazdı bu bir bakıma.

***Adressiz Sorgular**, işkence konusunu işleyen son dönem yapıtlarından içerikçe ve biçimce farklıdır. Hatırlanacağı gibi, işkencecilerin barbarlıklarını gösterip, bu yapılanlar karşısında hümanist acıma duyguları uyandırmayı amaçlayan birçok kitap yayınlandı daha önce Türkçede. İşkence odasından geçenleri anlatırken çok defa devrimci/faşist, direnen/çözülen, onuruyla ölen/ihanet eden ayrımı dahi yapmıyorlardı bunlar. Yapılan işkenceleri kaydedip kınamakla yetiniyorlardı çoğunlukla. En fazla hükümetten işkenceye son vermesini istiyor, işkenceyle alınmış ifadelere dayalı mahkeme kararlarının geçersizliğini ilan ediyor, işkencecilerin yargılanması çağrısında bulunuyorlardı. Bunlar arasında polislerin vicdanına seslenenler, işkencenin eğitimle, öğütle ve eleştiriyle kaldırılabileceğine inananlar da yok değildi.*

Bu anlayışla yazılanlardan tamamen farklıdır elinizdeki kitap. İşkence ve işkenceci otopsi masasına gene yatırılıyor; ama onu diğerlerinden ayıran asıl şey bu değil, odağına işkencede direnme konusunu

yerleştirmesi. İşkencecileri direnme yoluyla yenemiyorsak, onları teşhir etmemiz ya da öfke ve nefretimizi dile getirmemiz neye yarar? Onları kendi karargâhlarında yenebiliyor, kullandıkları işkence yöntem ve araçlarını bir hiçe indirgeyebiliyor muyuz? Büyük zafere duyulan inancı ve umudu, işkence odasında da ayakta tutabiliyor muyuz? Mesele, devrimci insanın özünde varolması gereken kendine güven duygusunu, baş eğmezliği ve korkusuzluğu gösterebilmekti. İşte davamız bakımından asıl hayati önem taşıyan bunlardı, onun için kitaba ruhunu veren de bunlar oldu.

***Adressiz Sorgular**'da anlatılan direnişler bazılarına abartılıymış gibi görünebilir. Ama böyle bir şey yeni olmaz; olsa olsa bir zamanlar devrimci çevrelerde **Direnme Savaşı** veya **Fırtına Çocukları** hakkında söylenenlerin kaba bir tekrarı olur. Bilindiği gibi, bu kitaplar Türkçeye ilk çevrildiklerinde, birçokları tarafından abartma olmakla suçlanmışlardı. Henüz çocukluk çağını yaşamakta olan Türkiyeli devrimcileri Yunanlı ve Vietnamlı savaşçıların direnişlerinin bir olgunluk çağı ürünü olduğunu düşünememişler, onları kendileriyle kıyaslayıp yargıda bulunmaya kalkışmışlardı. Üstelik bu kuşkucular, sayıca az olsalar da devrimci özü en iyi ve en olgun şekilde temsil eden olumlu tipleri değil, en sık rastlanan, sıradan ve hatta ortalamanın altına düşen tipleri ölçü almak gibi tuhaf bir yanılgı içindeydiler.*

Kitaptaki direniş örneklerinin aynı örgüt davalarından yargılanan kişiler arasından seçilmesi bilerek yapılmıştır. Daha doğrusu, iletilmek istenen mesajlardan birisi saklıdır burada.

Hatırlanacağı üzere, '80'li yıllarda faşist ve teslimiyetçi propaganda ortak bir noktada buluşarak, "işkencede herkes konuşur" görüşünü yaydı ve bunu adeta efsaneleştirdi. Onbinlerce devrimcinin ve halkımızın kaderini yakından ilgilendiren bu kötü efsane yıkılmalıydı. Ama nasıl yıkılacaktı? Ellerini göğsüne kavuşturup, olağanüstü kahramanlıktaki bireylerin çıkmasını bekleyerek değil elbette, içlerinde az sayıda kişinin direnebildiği o günkü devrimci örgütlerin cılız ve yetersiz çabaları da yetmezdi bunun için. Geriye tek bir yol kalıyordu: Örgüt olarak direnmek, her örgütte çoğunlukta olanların direnmeleri... Nitekim TİKB davalarından yargılanmış devrimciler her defasında bu sahte efsaneyi boşa çıkardılar. Öyle ki, cellatlık yöntemlerinin gücüne olan güvenlerini kaybeden işkenceciler kendi yarattıkları efsaneye artık kendileri bile inanmaz olmuşlardı. Yoksa yenilgi yıllarında işkence odalarını kaplayan umutsuzluk ve utanç havası başka türlü dağıtılamazdı.

Şunu da belirtelim ki, kitaptaki direnme örnekleri TİKB davalarından yargılananların tamamını kapsamıyor. Birkaç kez geçtikleri işkence sınavlarında en yüce direniş örneklerini yaratabilmiş Osman'ın, Fatih'in, İsmail'in, Ataman'ın (vd.) direnişleri yoktur bu derlemede ne yazık ki. Gene halen yazacak durumda olmayan Aysel Zehir'in, kendilerini yazma çekingenliğinden kurtaramayanların, kavgaya "elveda" demiş olanların, direnişleri özgünlük taşımayanların, ya da ortalamanın üzerine çıkamayanların da... Gerekli olan, en ileri düzeyi yakalayabilmiş olanların birikmiş tecrübelerini aktarmaktı, bu da başarıldı sanıyorum. Eğer cellatlarının sürekli ölüm tehdidi altında tutulan kimseler bunları yazıya dökmeselerdi, tıpkı şehit yoldaşları gibi tecrübelerini kendileriyle birlikte mezara taşımak durumunda kalabilirlerdi.

İşkenceyi suçlayıp yargılamakla kalmayan, aynı zamanda rezil eden bir direnişler kitabına her zaman ihtiyaç vardır bizimki gibi bir ülkede. Çünkü işkence dün olduğu kadar bugün de gündemdedir, bugün olduğu kadar yarın da gündemde olacaktır. Cudi dağının eteklerinden emniyet saraylarına, şubelerden karakollara, köylerden zindanlara kadar her yerde işkence yapılan bir ülkede yaşıyoruz. Kasaplar Deresi gibi işkence mezarlıkları olan, zorla dışkı yedirilen, açlık grevinin 30'lu günlerinde insan öldürülen kaç ülke vardır yeryüzünde? Öylesine bir gidiş içindeyiz ki, sanki bir süre daha geçse, halk kitleleri içinde işkence görmeyen kimse kalmayacak neredeyse.

Egemen sınıfların niyeti, halkımızı ve öncülerini manen çökertmektir. Onlar kendine olan güvenini ve saygısını kaybetmiş köleler istiyorlar. Sömürüsüz ve baskısız bir dünya uğruna yürütülen büyük mücadeleyi topraklarımızdan ebediyen söküp atmak için... Bunu başarırlarsa umutsuzluğu, boyun eğme ruhunu ve onursuzluğu ülkeye hakim kılıp, sömürü düzenini güvence altına almış olacaklar. İşkence denilen cellat baltasını köreltmek, onu işe yaramaz ve küflü bir silah haline getirmek asıl bunun için gerekli işte.

Bu kitapta bir düzinenin üstünde devrimcinin direnişi anlatılıyor. Hepsinin de mesajlarının ortak özü

__"İşkencede direnilebilir"__ sözcüklerinde yatmaktadır. Olağanüstü bir direnç gerektiren bu görev, eğer istenirse olağan insanlar tarafından pekâlâ yerine getirilebilir. __Adressiz Sorgular__'ı bitirdiğinizde göreceksiniz: Sorgularda işkencecilerin tutsaklarına yönelttikleri bütün sorular, adreslerini bulamayarak, gerisin geriye işkencecilerin kendilerine dönmektedir. Ama biz inanıyoruz ki, bu direnişlerden çıkarılan dersler, özgürlük ve onur tutkunu yüreklerdeki adreslerini sektirmeden bulacaklardır.

Yaşar Ayaşlı

İŞKENCEDE DİRENİŞ ÜZERİNE BAZI KISA DERSLER

"Bilesiniz ki boyun eğemem ben, Çünkü boyun eğiş bir kader sözcüğü. Oysa insan tutsaklığının ölüm mühürü sallanmaktadır tacının üzerinde, Sicilyalı'nın kılıcı gibi. O bunu kabul edecek mi? Yoksa ben mi teslim olacağım? Ben teslim olmayacağım."

SHELLEY /**Bağlarından Kurtulmuş Prometheus'**tan

Son on yılda dış ve iç kamuoyunu en çok meşgul eden konulardan biri işkenceydi, halen de –kısmen azalmış da olsa– öyledir. İşkenceden ölümler, kayıplar, fiziksel ve psikolojik eziyet yöntemleri, işkenceye karşı önlemler ve suçluların cezalandırılması üzerine az şey yazılmadı. Gerçi bu çabalar yetersiz kaldılar ve çoğu kez çarpık biçimlere büründüler, ama devrimciler ve halk üzerinde uygulanan şiddetin en iğrenç, en küstah biçimlerinden biri olan işkenceye karşı mücadelede de belli bir rol oynayabildiler.

İşkencenin teşhirinin her zaman gerekli bir görev olduğuna bir diyeceğimiz yok elbette. Hatta bu yöndeki çabalara tutarlılık, süreklilik ve genişlik kazandırmak gibi bir görev de var önümüzde. Ama işkencenin mahkum edilmesinde ya da işkencecinin yenilmesinde yeterli midir bu? İşkenceye karşı öfke uyandırmak, yaygın bir muhalefet geliştirmek ve onun düzenle bağlantılarını ortaya çıkarmak ne kadar gerekli olursa olsun, bu, onun yenilebileceğini göstermeye ve işkence kurbanlarına kendine güven duygusu aşılamaya yetmez. İşkenceyi mahkum edip lanetleyen onca kitap, makale veya panelde asıl eksik olan da budur işte.

İşkenceye karşı mücadelenin ateş hattındaki bu en önemli konusu, liberal ve revizyonist söylemin burjuva hümanist gözyaşları arasında hep boğuntuya getirilmiş, ihmal edilmiştir. Bununla kastettiğimiz gözünü kırpmadan yüzlerce devrimcinin uğruna can verdiği, binlercesinin sakat kaldığı ya da ömürlerinden çok şey kaybettiği **işkencede direniş cephesi**dir. Bu öyle bir cephedir ki, kalemle ya da sözle değil dişle ve tırnakla, hariçten konuşarak ya da yazarak değil kalenin içinde bizzat savaşılarak, kanla ve ölümle yaratılmıştır ve o, ne tarihin karanlıklarına terketmeye, ne de belleklerden silmeye gelir.

Sonuç olarak, sorun, işkenceyi teşhir etmek, onu hafifletmek ve suçluları cezalandırmak olamaz sadece. Çünkü zaten kapitalizm koşulları altında, hele Türkiye gibi siyasi özgürlüklerin işlemediği bir ülkede, işkenceyi tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Ama buna karşılık, işkenceci bugünkü koşullarda da yenilebilir, işkencenin bütün fonksiyonları şu ya da bu ölçüde işlemez hale getirilebilir. Tabii eğer işkencede direnilirse, geniş ve sağlam bir direniş cephesi yaratılabilirse.

İşte bu yazı, işkenceye karşı mücadelede çoğunlukla ihmal edilen bu yön üzerindeki yaklaşımımızı konu almaktadır.

I

Egemen sınıfların, işkenceye, bir itiraf ettirme, caydırma ve yola getirme yöntemi olarak hukuksal bir biçim verip, onu yasallaştırdıkları dönemler olmamış değildir. Ancak sınıf mücadelesi gelişip halkın tepkisi büyüdükçe, çıplak zor yoluyla boyun eğdirmenin bu yöntemi, artık açıktan savunulamaz hale gelmiştir. Böyle olunca, sürekli ve sistemli olarak yine uygulanmış; ama açıkça savunulmadan, tartı bir ikiyüzlülükle yasalara yasaklayıcı hükümler de konarak. Toplumdan yükselen işkence iddialarına gelince bunlar ya duymazdan gelinmiş, ya da inkâr edilmiştir. Ancak gizlenemez hale gelindiğinde kabul edilmiştir ki, o da "münferit olaylar" sayılmak veya birkaç fanatiğin –hatta akıl hastasının– marifeti olarak gösterilmek kaydıyla. Böylelikle, işkence, devlet cihazının fonksiyonlarından yalıtılmakla kalınmayıp, güvenlik güçleri içindeki tek tek kişilerin davranışlarına ve sağlıksız güdülerine indirgenmiş, arızi bir görünüme büründürülmüştür.

Psiko-tarihin söylemiyle konuşmaya meraklı liberal aydınların ve bazı sözde devrimcilerin görüşleri de, daha inceltilmiş ve daha dolaylı olsalar bile, bundan pek farklı sayılmazlar. Bunlara göre, işkence,

Türk ulusunun doğasında doğuştan varolan barbarlığın, feodal kalıntılardan gelme şiddet duygusunun bir dışavurumudur, hatta halk arasında yaygın bir gelenektir. Ya da tarihsel aşağılık kompleksinden ve kültürel gerilikten kaynaklanan sado-mazoşistik, psiko-patolojik bir olgu da denilebilir ona. Sonuçta, işkence, çıkış noktası ne olursa olsun her halükarda "sınıflarüstü", içgüdüsel, kör ve denetlenemez faktörlere bağlanmış olmaktadır.

Eğer işkence olgusuna materyalist tarih anlayışı ve sınıf bakış açısı ile değil de, öznel psikoloji ve idealist indirgeme yöntemleriyle yaklaşılırsa, sömürücü sınıflar ve onların hizmetkârı durumundaki işkenceciler aklanmak zorunda kalınır. İşkence; ilkel, sadistçe ve canice bir eziyet yöntemi, yine insanlık dışı ve hayvansı bir şiddettir ama onun temelinde yatan asıl şey, ne aşağılık kompleksi, ne saldırganlık güdüsü, ne de kültürel geriliktir. Bu olgu, eğer bilimsel bir tutarlılık isteniyorsa, yalnızca sınıflar arasındaki uzlaşmaz karşıtlıklar, siyasal sistemin sınıfsal karakteri ve biçimi, sınıf mücadelesinin toplumsal-tarihsel koşulları ve bu mücadelenin şiddetlenme derecesi temelinde açıklanmalıdır.

Sömürücü sınıfların, işkenceyi, çok eski çağlardan beri ezilenleri ve ileri sınıfın öncülerini sindirip dağıtmanın bir aracı olarak kullandıkları bilinmektedir. Ezenler, ezilenler karşısında varlık koşullarını ve egemenliklerini devlet cihazı gibi örgütlenmiş bir şiddet aracı olmaksızın koruyamazlar. İşkence de, bu şiddet cihazının özel kurumları eliyle uygulanan sindirme yöntemlerinden biridir işte. Süreklilik ve sistemlilik kazanmış devlet terörünün biçimlerin den biri olarak işkencenin, Türkiye'deki genel çerçevesi de bu evrensel kuralın dışında değildir.

Türkiye, dünyada işkenceyi çok uygulamasıyla tanınır, ve belki de o başka hiçbir konuda bundan daha fazla kendi adından söz ettirmemiştir. Ülkenin bütün kışlalarında, emniyet binalarında, polis ve asker karakollarında işkence yapılmayan yer yok gibidir. Emniyet binaları daha inşa edilirken, işkence yapmaya uygun bir sisteme göre planlanırlar ve buralarda en ilkelinden en modernine kadar bütün işkence aletleri mevcuttur. Çünkü işkence, mahkemeleri, hapishaneleri ve idam cezalarını tamamlayan ve onların etki gücünü artıran bir mekanizma olarak düşünülmüştür.

Sınıf mücadelesi, kapitalist sistemde her zaman var olan nesnel bir olgudur. Buna bağlı olarak, egemen sınıflar da sınıf mücadelesini bastırmak için işkenceye daima gereksinim duyarlar. Üstelik işkence bir disiplin ve hizaya getirme yöntemi olarak her devirde uygulanmakla kalmaz, emekçi sınıfların bütün kesimlerini de hedef alır. Ama tabii en yaygın ve en yöntemli uygulama alanı bulduğu kesim de komünistlerden antifaşistlere ve ulusal kurtuluşçulara kadar uzanan kesimdir, yani mevcut düzeni yıkma tehdidi altında tutan veya bu potansiyeli taşıyan unsurlardır.

Sınıf mücadelesinin kapitalist düzeni en fazla tehdit ettiği dönemler, aynı zamanda işkencenin en fazla yaygınlaştığı dönemlerdir de. Bu bakımdan, işkencedeki tırmanış ve hayvansılaşma ile, toplumsal kriz anları, sınıf mücadelesindeki yükselme ve şiddetlenme grafiği arasında dolaysız bir bağ bulunmaktadır. Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi yükseldikçe işkence de yükselir, özellikle de bastırma dönemlerinde doruğuna çıkar. Dünya devrimler ve karşıdevrimler tarihi kadar, Türkiye'nin yakın tarihinden de çıkarsamak mümkündür bunu: Kürt isyanlarının bastırılma yılları, eski TKP tevkifatları, 12 Mart ve 12 Eylül dönemleri örneklerindeki gibi. Eğer sırf 12 Eylül yıllarında siyasal nedenlerle 700 bin dolayında insan işkenceden geçirilmiş, bunlardan yüzlercesi öldürülmüş, daha fazlası sakat bırakılmışsa, bu, işkencenin idamlardan ve kurşuna dizmelerden çok daha fazla ve çok daha etkin bir şekilde kullanıldığını kanıtlar.

İşkence, egemen sınıfların belli öfke anlarında intikam almak için uyguladıktan atadan kalma bir alışkanlıkmış gibi görünür ilk bakışta. Ama eğer siyasal maksatlarla yapılan işkence adi suçlulara yapılanlardan ayrılırsa, bunun o kadar basit olmadığı, aksine siyasi polisin işkence yöntemiyle birçok ereğe birden –üstelik bilinçli ve yöntemli olarak– ulaşmaya çalıştığı ortaya çıkar. Bu ereklerin analizinden hareketle, işkencenin, karşıdevrimin ideolojik, politik, örgütsel, hukuksal, ahlâki ve psikolojik saldırı süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda bunların karışımını içeren komple ve yoğunlaştırılmış özel bir saldırı biçimi olduğunu söylemek mümkündür.

İşkencenin sınıfsal işlevi, siyasi polisin ondan beklediği kısa ve uzun vadeli ereklerden kolaylıkla çıkarılabilir. İşkencecinin acil hedefi, sırları deşifre edip, kişileri kendileri ve yoldaşları aleyhine itirafa zorlayarak, bu yoldan elde ettiği bilgilerle devrimci yeraltı örgütlerini çökertmek, tasfiye etmektir. Bu

nedenle, sorguların düzenleniş biçimi ve polis operasyonlarının kurgusu bu acil hedef gözetilerek planlanır. Ama öte yandan, işkence, süre, kapsam, çeşitlilik, amaç vs. gibi bakımlardan zorla itiraf ettirmenin çok üstünde bir mekanizmaya sahiptir. İşkence görenin çözüldükten sonra da gözaltında tutulması, TV'de teşhir edilerek günah çıkarttırılması, sorguların beyin yıkama ve aşağılama benzeri bir dizi bileşeni içermesi gibi argümanlardan çıkarılabilir bu.

Siyasi polis, işkence ettiklerine örgüt sırlarını itiraf ettirtmekten başka, onları yoldaşlarının karşısına dikmek, ihanete ve pişmanlığa sürüklemek, ajanlaştırmak, saf değiştirtmek, aşağılamak, yıldırmak, kişiliksizleştirmek, disipline etmek, bedensel ve psikolojik bakımdan yıpratmak da ister. Çünkü bunu başarabildiği ölçüde devrimci hareketteki kan kaybının hızlanacağını, döneklerin sayısının artacağını, teslimiyetçi ve tasfiyeci eğilimlerin güçleneceğini, radikal mevzilerden liberal konumlara kaymalar olacağını kendi deneyimlerinden bilmektedir. Yanı sıra, işkenceyi, korku ve yılgınlık yaratarak potansiyel unsurları devrimci örgütlerden uzak tutmak için de kullanır. Sonuç olarak, devrimci hareket karşısında işkenceye, hapis cezası, idamlar ve hapishane benzeri gözdağı ve ıslah yöntemleri zinciri de eklenerek, örgütleri çökertmenin ötesinde yıldırma, caydırma ve ıslah etme gibi birbirini tamamlayan işlevler yüklenir.

Burada hemen sorulması gereken soru şudur: Gerçekten de, burjuva devleti işkenceyle ulaşmak istediği bu amaçlarına ulaşabilmekte midir?

İşkence dalgasının en yüksek olduğu yenilgi dönemlerinin ve yenilginin sonuçlarının su yüzüne çıktığı ardışık dönemlerin analizi bunu doğrulamaktadır. Böyle dönemlerde, genellikle devrimci hareketin gelişmesi –geçici bile olsa– durdurulur, yeraltı örgütleri çökertilir, örgütler aşırı bir kan kaybına uğratılır, ihanetler ve firarlar artar, tasfiyecilik eğilimleri gelişip güçlenir, ideolojik ve ahlâki çürüme derinleşir, parçalanma ve bölünmeler genelleşir... En bayağı revizyonist dönüşlerin ve en aşırı oportünist teorilerin temelleri böyle zamanlarda atılır. Gelecekte çıbanbaşı olacak dönek şefler ve ajan provokatörler de böyle zamanlarda ortaya çıkarlar. Kuşkusuz bu sonuçları tek bir etken değil, birçok etken bir arada yaratmaktadır; ama emniyet binalarından askeri karargâhlara, hapishanelerden köy meydanlarına kadar uzanan işkencenin payı hiç de az değildir bunda.

Her şey bir yana, işkencenin, diğer terör yöntemleriyle birlikte devrimci hareketi çok yönlü olarak erozyona uğrattığı kesindir. Tabii öte yandan, bunun, sosyalist ve devrimci demokratik hareketin gelişmesini durdurduğu da söylenemez. Böylesi dönemlerde, çöken ve çürüyen unsurlar yanında, onların karşısında alternatif bir duvar örerek dirilmeyi Ve çelikleşmeyi gerçekleştiren dinamik güçler de vardır. Eğer karşıdevrim işkenceden azami sonuçlar elde edebiliyorsa, bu her şeyden önce, onun önlenemez gücüyle değil, devrim güçlerinin işkence karşısındaki donatım eksikliğiyle ilgilidir. İşkence yenilmez bir güç değildir; onun yıkıcı etkisi, direnmenin yaratacağı muazzam karşı güçle zaptedilebilir. Tıpkı yıldırımın paratonerle zaptedilmesinde olduğu gibi.

II

Türkiye devrimci hareketi, yaklaşık yetmiş yıllık bir süreci kapsayan tarihi boyunca işkenceye karşı direnmede yaşıyla ters orantılı bir gelişme kaydetmiştir. Yani hareket büyüdükçe direnenlerin sayısı küçülmüş, direnme eğiliminin çözülme eğilimine ağır basması bir türlü sağlanamamıştır. Doğal olarak, bu, süreç boyunca çözülme pratiklerinin çözülme teorilerine, çözülme teorilerinin tekrar çözülme pratiklerine dönüşüp durdukları kısır bir döngü yaratacaktır. Nitekim 1971 öncesi kuşakların, dünden bugüne, direnme teorisi demeye layık ne bir politik belge, ne bir anı, ne de bir roman bırakmamaları biraz da bundan kaynaklanmıştır.

Böyle bir geçmişin, günümüze, direnme politikaları ve gelenekleri taşımaktan ziyade, çözülmeyi kader sayan teoriler bırakması doğal sayılmalıdır. Poliste çözülmeyi olağan gösteren bu teoriler öylesine çoktur ki, bunların her biri zamanın akışı içinde hem "masum" özdeyişlere ve basit sloganlara dönüşmüş, hem de geniş kesimlere yayılmış bulunmaktadır. Bundan dolayı, bu alanda belki de ilk yapılması gereken şeylerden biri, çözülmeyi teori düzeyine çıkartan bu anlayışlarla mücadele etmektir.

Bunlar arasında, ***"insan direnişinin de fiziksel bir sınırı vardır"*** şeklinde formüle edileni, etrafında en

geniş taraftar kitlesi toplayan teorilerin başında gelir. Örneğin, hareketi içinde önder konumunda olan biri mahkeme sorgusunda, ***"bütün bu yapılanlara karsı direnebilmek ve asılsız suçlamaları kabul etmeyerek direnişi sürdürmek, her geçen gün fizik olarak bu ağır güçlüğü göğüslemek (...) olanaksızlaşmakta idi"*** diyebilmiştir. Burada söylenenler, her ne kadar işkence gören birinin mahkeme önündeki masum bir işkence teşhiri gibi görünüyorsa da, gerçekte çözülmenin mazeret beyanı yoluyla teorileştirilmesinden başka bir şey değildir.

Aslında bu fizik teorisinin özü, önce insanı biyolojik bir varlığa indirgeyip, sonra da sosyalist bilincin ve insan iradesinin dinamik rolünü küçümsemekten ibarettir. Aksi takdirde, insan ile hayvan, öncü savaşçı ile sıradan insan, tarihsel inisiyatif ile kölece boyun eğiş arasındaki fark nerede kalır? Halbuki tarihsel materyalizme içtenlikle inanan biri, işkence gibi özgül bir alanda bunun tam tersini, yani ***"insan direnişinin fiziksel bir sınırı yoktur"*** görüşünü savunur. Gerçi nesnel ve öznel koşulları olmadığında, ne kişiler ne de partiler salt iradi çabalarla ve keyfi olarak istedikleri ereklere ulaşamazlar, bu koşulların üstüne çıkamazlar. Ama tarihsel gelişmenin yasalarından ve nesnel gerçekliğin bilgisinden güç alıp, özgür iradesini ve tutkusunu bu doğrultuya yöneltmiş bir komünist için, insan direnişinin sınırları hiçbir zaman böylesine dar olamaz.

Başka mücadele alanlarından oldukça farklı olan işkencede direnişin kendine özgü yasaları vardır. Doğa, insana, kalbin ya da beynin durması gibi belirtilerle ölçülebilen bir fiziksel ölüm sınırı koymuştur kuşkusuz. Bununla birlikte, bu ölüm sınırının yenilmeyle bir ilgisi yoktur; çünkü bilinç ve irade ölümü göze alıp –ölümü göze almak tamamen bunlara bağlıdır– o sınıra kadar dayanabilirse, insan fiziken ölür ama direnme mücadelesini de kazanmış olur. Dolayısıyla, işkencede direnişte belirleyici rol oynayan ne fiziksel yapı, ne günlerin sayısı, ne de işkencenin ağırlığıdır; aksine insanın bilinci ve iradesidir. Bunun için, doğanın insana şu noktaya kadar çözülmez, şu noktadan sonra çözülür, diye fiziksel bir sınır koyduğunu iddia etmek, son derece gülünçtür. Böyle bir mantık, daha bir tokat bile yemeden çözülenler ile ölünceye dek direnenleri açıklama gücünden yoksundur. Bu da, direnmeye fiziksel sınır koyanın doğa değil, öznel idealizmin ve bükülgen iradesinin hükmü altındaki küçük burjuvanın beyni olduğunu göstermektedir. Yoksa çözülmektense ölümü yeğleyip, en ağır işkencelere katlanan ve ölüm anına kadar yenilmeyen birçok devrimci bu teoriyi çoktan çürütmüşlerdir.

İşkencede çözülmeyi, ideolojiden ve politikadan yalıtıp, insan fizyolojisine indirgeyerek açıklayan bu aynı kimseler, kendilerini mazur göstermek için gördükleri işkenceleri ürkütücü bir dille anlatırlar. Olumsuz anlamda "işkence edebiyatı" dediğimiz akım, işte, ortak özelliği karamsarlık ve yılgınlık olan bu anlayış sahiplerinin ürünüdür. Mahkeme sorgu ve savunmalarında, belge ve anı kitaplarında,, siyasi dergilerde ve yenilgi artığı yazarların yapıtlarında bunun örnekleriyle sık sık karşılaşırız. Bunların hemen hepsinde de, işkence, korkunç bir ışık altında, onu yaşayanı da yaşamayanı da ürkütecek ve yılgınlık aşılayacak tarzda anlatılır. İşkence odasında yalnızca dehşet, ölüm ve kan görülür. Ve işkenceci karşı konulamaz, yenilemez bir canavar iken, işkence gören boynundaki tasmayla çekildiği her yana sürüklenebilen zavallı bir yaratıktır sanki.

Bu tür literatür, kendine tip olarak itirafçıları, dönekleri, çözülenleri seçer; tema olarak işkencede direnmenin imkansızlığı fikrini işler, insanı küçültür ve bayağılaştırır. Tabii bunlar okuyucuda korku, tedirginlik, kendine güvensizlik ve panik yaratmaktan başka bir işe yaramaz. Aslında, bu, eline geçirdiği devrimciyi, önce işkencenin dehşetiyle korkutup kendisine güvenini sarsan, sonra da onu manen yıkmaya ve çözmeye çalışan polisin yaptıklarıyla çok yakın bir benzerlik içindedir.

Kuşkusuz insan bedenine ve ruhuna akıl almaz eziyetler yapan, bunu haftalarca, hatta aylarca sürdüren cellatların yaptıklarında dehşet verici, ürkütücü birçok yan vardır. Bu korkunç işkenceler karşısında, iradesini kullanamayıp, bildiği son şeye dek çözülen ve polisin elinde bir oyuncağa dönüşen zavallı kurbanlar da yok değildir. Ama bunlar işkence odasındaki gerçeğin sadece bir yanıdır. Diğer yandan, en ağır işkencelere uğramasına karşın, ağzını bile açmadan, granitten bir kaya gibi sağlam durarak, sakladığı sırlarını işkencecinin asla ulaşamayacağı bir yükseklikte tutabilen devrimciler de vardır. İşte bu noktada, en zalim işkencecinin bile üstünlüğü tükeniverir; ondan sonra canavarın çaresizlik, acizlik ve yenilgi krizleri başlar. Hiddetle indiği kafanın üzerinde, köpükten yapma bir canavar gibi, tuz buz olur o zaman işkenceci. Dolayısıyla, gerçeğin bu yüzünü göstermeyen, görmezden gelen her literatür ikiyüzlü ve korkaktır, üstelik doğrudan işkenceciye hizmet eder. Üreten, savaşan, yaratan, eskimiş

olanı yıkan ve yeniyi kuran gerçek sosyalist ve devrimci insanı küçültüp, olumsuzu, çürümüşü ve ölmüşü öne çıkarmak iğrenç bir bayağılıktır. Çünkü böyleleri gerçeğe sırt çevirip, direnen Prometheus'u yüceltecekleri yerde, işkencenin korkunçluğu karşısında diz çökerek Tanrı Zeus'u yüceltirler.

Bahane teorilerinin, çözülmeyi *"normal"* ve *"insani bir durum"* diye aklayarak, bayağı ve sıradan olana dolaylı yoldan övgüler düzen başka varyasyonları da vardır. Böyleleri, çözülmenin davaya, örgüte ve insan kişiliğine vereceği ağır zararları hesaba katmazlar; o yüzden de soruna tek yanlı olarak işkencenin mahkumiyeti yönünden, yani burjuva hümanizmi cephesinden bakarlar. İşkencenin korkunçluğu ölçüsünde yenilen insanlara, özellikle de sempatizan unsurlara hoşgörülü yaklaşmak gerekir bir yerde. Ama bu, önderlerin, örgüt çekirdeğini oluşturan kadroların polisin önünde diz çökmelerine kayıtsız kalmak, bunu "insani bir durum" diye normal karşılamak anlamına gelmez. Çözülmek, her komünisti ve devrimciyi alçaltan, geçici olsa bile, onu düşmanının zavallı bir aleti durumuna dönüştüren bir anormalliktir, normalden bir sapmadır. Bunu görebilmek için, çözülmenin, yoldaşlarının ölümüne veya yıllarca zindanlarda sürünmelerine neden olmak ve devrimin itibarını ayaklar altına alarak, belli bir süre de olsa düşmanın yararına çalışmak anlamına geldiğini hatırlamak yeterlidir. Yüce ideallerin savunucusu ve sınıfın öncüsü olarak politika sahnesine çıkmak, bilerek ve istenerek seçilmesinin yanında, insana büyük sorumluluklar yükleyen ciddi bir meslektir. Bu mesleğin gereklerini yerine getirmemekle kalmayıp, üstelik örgüt yıkıcısı pozisyonuna düşmek asla hoş görülemez.

Çözülmeyi teori düzeyine çıkarmak, her zaman yazıp çizilerek yapılmaz. Bu bazen, çözülmenin *"teorisiz teorisi"* diyebileceğimiz ilginç biçimlerle de çıkar karşımıza. Buradaki bütün hile suskunluk noktasındadır. Mesela önderlerinin ve kadrolarının hemen tamamına yakını çözüldüğü halde, sanki o örgütün bu alanda hiçbir problemi yokmuş gibi davranılmasında olduğu gibi. TBKP, Aydınlık ve bazı ortayolcu akımların onyıllar boyunca yaptıkları budur. Bunlar, bir yandan kadrolarını poliste direnme ruhuyla eğitme sorununa karşı kayıtsız kalırlarken, bir yandan da yukardan aşağı hepsi de çözülmüş olsalar bile buna ses çıkarmazlar. Ne bir kimse eleştirilir, ne kıdem düşürülür, ne de örgütten herhangi bir kişi atılır. Çoğunluğu çözülmüş bir örgüt bir şey olmamışçasına aynı konumlanışla yoluna devam ederse, bu, adı konmamış eski politikanın izlenmesi, yani çözülmenin yeniden üretime sokulması demek olur. Oysa, devrimci tarih, en büyük tehlikelerin daima suskunlukla geçiştirilen ve ona karşı mücadele edilmeyen alanlarda ortaya çıktıklarını öğretir.

Hemen her siyasal grupta ortak olarak görülen bir başka çarpıklık da, çözülme kavramına en dar, direnme kavramına ise en geniş anlamın yüklenmesidir. Buradaki hile basittir: Hem çözülme hem de direnme kavramlarının anlamları gerçek yerlerinden oynatılır ve aralarındaki sınır çizgisi iyice bulanıklaştırılır. Böylelikle, her iki halde de çözülenleri direnenler safında göstermek mümkün olur. Örneğin, bir yandan, görev aldığı organı ve aynı organdaki yoldaşlarını polise açıklamak, kendi evini ve ilişkilerini vermek, katılınan eylemleri sayıp dökmek vs. çözülme sayılmaz. Öte yandan, direnme, polisin bilmediği –bu yüzden de fazla sıkıştırmadığı– bazı kişilerin ve eylemlerin saklanmasına veya polisin yüklemeye çalıştığı eylemlerin bazılarının kabul edilip bazılarının reddedilmesine indirgenir.

Çözülmeyi mazur göstermek üzere icat edilmiş daha başka örnekler de vardır: ***"Devrime hizmet edebilmek için yaşamam gerekiyordu"***, ***"öldürmelerini çok istedim ama öldürmediler"***, ***"elektrik şokuyla bilincimi kaybettim"***, ***"ilaç vererek iradem dışında konuşturdular"***, ***"başkaları konuşunca bana bunları kabul etmek düştü"***, ***"ifadeyi okutmadan imzalattılar"***, ***"eylemleri kabul ederek örgütümün propagandasını yaptım"*** vs. gibi. Ama şu var ki, bu bahaneci görüşler arasındaki farklar ne olursa olsun, sonuçta bunların hepsi de yağmur damlaları gibi birbirlerine benzerler ve amaçları çözülmeyi haklı göstermektir.

Oysa gerçek devrimci bir hareket hem düşmanını işkence tezgahında yenebileceğine inanır, hem de teorisini bu inanç üzerine kurar. İşkencede yenilmeyi doğal gören veya böyle bir sorun yokmuş gibi davranan bir hareket ise, hiçbir zaman başarılı direnişler sergileyemez. Çünkü teorisi devrimci olmayanın pratiği de devrimci olmaz.

III

İşkencede direnilmeli mi? Neden ve nasıl direnilmeli? Bu sorulara verilen cevaplar, en az toplumdaki sınıf ve tabakalar kadar çeşitlidir. Kimilerine göre işkencede konuşup konuşmamak fazla önemli değildir, önemli olan itirafçı olmamak ve karşı kampa geçmemektir. Kimileri işkenceyi kişiliklerine yönelik bir zorbalık olarak gördükleri veya ceza almaktan kaçındıkları için direndiklerini söylerler. Kimileri ise direnme gerekçesi olarak ***"insanlık sevgisi"***ni ve *"arkadaşlık* ***duygusu"***nu gösterirler, örneğin işkencede direnen biri, ***"oysa o an benim için evim, arkadaşlarım o kadar kıymetli ki, deseler dünyanın bütün olaylarını kabul et, hemen kabul edeceğim"*** demekteydi.

İşkencede direnmeyi, anlayış olarak, insanlık ve arkadaşlık sevgisine, zorbalığa duyulan tepkiye, kişisel ve ahlaki değerlere, feodal yiğitlik duygusuna ya da ceza alma korkusuna dayandıran insanların sayısı az değildir. Ne var ki direnme gerekliliğinin bu tür değerlere indirgenmesi, hareket noktası olarak taşıdığı sakatlıklar nedeni ile, direnişin sınıf dışı motivasyonlar etrafında ve çarpık olarak gelişmesine neden olur. Örneğin hareket noktası olarak bunları alan bir kimsenin örgütüne ve ideallerine zarar vermesi, apolitik davranışlara girmesi, polislere yalvarıp yakarması, onları kendisinin devrimci olmadığına ikna etmeye çalışması, davaya küfretmesi, kişisel namusunu devrimci namusunun üstüne çıkarması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Hatta bunun da ötesinde, direnmeyi, diğer şeyler pahasına salt örgüt sırlarının korunmasına indirgemek bile bu sonuçlara yol açabilir.

Marksizm-Leninizme ve devrim davasına inanan birinin direnmesi için sayısız nedeni vardır: Kendine olan saygısı, yoldaşlarına sadakati, düşmanlarına duyduğu nefret, onurunu korumak gibi. Ama bunların hiçbiri de tek başlarına direnme gereğinin asli nedenlerini oluşturmazlar. Çünkü direnmenin eninde sonunda gelip dayandığı, ortak paydası altında toplandığı asıl nokta ne kişiliğin korunması, ne insani duygular, ne de düşmana duyulan nefrettir. Bir devrimci, her şeyden önce, komünist idealleri, uğruna savaştığı sosyalizm davası ve bunların cisimleştiği örgütü için direnir. Kişiliğini ve bireysel çıkarlarını değil, davasını ve örgütünü savunur. Diğerleri ancak buna bağlı ve bunun türevi niteliğinde değerler olabilirler.

Bunun nedeni, işkencede direnişin, karşıdevrim güçleriyle bizim aramızda ideolojik, politik, örgütsel, ahlaki ve psikolojik bütün cephelerde cereyan eden topyekün ve özel türde bir mücadele olmasıdır. Mademki işkenceciler bizleri ajanlaştırmaya ve itirafçılaştırmaya, dönekleştirmeye, kişiliksizleştirmeye çalışıyorlar ve aynı zamanda bilincimizi ve irademizi tahrip etmek, kendimize ve davamıza güvenimizi sarsmak, mücadeleden alıkoymak için hapse atmak ve manen yıkmak istiyorlar; o halde, direnişimiz de bütün bunları karşılamaya ve etkisizleştirmeye yönelik olmalıdır, olmak zorundadır. Sağlam bir zemine oturan ve başarılı sonuçlar elde eden bir direniş, ancak bu bütünsellik akılda tutulduğunda ve asli etkenlerden kopulmadığında mümkündür.

Bir kez polisin eline geçtikten sonra örgütü, idealleri ve devrimci kişiliği korumanın direnmeden başka yolu yoktur. Hiç kimse büyük tehlikeleri ve katlanılması zor acıları göze almaksızın, polisi aldatacağını sanarak ve durumu idare ederek direnebileceğini sanmamalıdır, hele taktiğini böyle bir anlayış üzerine hiç kurmamalıdır. Böyle bir taktik ilk sarsıntıda, ilk bocalama anında, hatta işkence yapılmadan önce bile iflas etmeye mahkumdur. Çünkü binlerce devrimciyi yakından tanıma olanağı bulmakla kalmayıp, geniş bir deneyim kazanmış işkencecileri kandırmak –bu yer yer mümkün olmasına rağmen– o kadar kolay değildir. Onun için, bir devrimci, en başta bilincine ve iradesine, kararlılığına, fedakarlığına ve korkularını yenebilmesine güvenmelidir.

Direnmede ilk şart, işkencenin her çeşidine katlanmaya ve bunlara sonuna değin göğüs germeye hazır olmaktır. İşkencenin ne gibi biçimler aldığını bilirsek, kendimizi buna hazırlamamız ve oyuna gelmekten kaçınmamız da o kadar kolay olacaktır.

Bilindiği gibi, işkence, ilk elde bedensel ve psikolojik olmak üzere ikiye ayrılır. Bedensel işkence, falaka, askı, elektrik, aç ve susuz bırakma vs. gibi bir dizi ilkel ve modern yöntemden oluşur. İşkencenin bu kanlı ve vahşi biçiminde amaç bedene yüklenmek suretiyle kişinin beynini teslim alarak iradesini kırmak, direncini felce uğratmak ve sonra çözmektir. Sahte kurşuna dizme sahneleri, ceset gösterme, sürekli olarak korkunç ve garip sesler dinletme, önünde yakınlarına işkence yapma ve tecavüz etme vs. gibi yöntemlerden oluşan psikolojik işkence biçimi ise, doğrudan doğruya kişiyi korkutmaya,

onu ruhsal bakımdan çökertmeye ve işkencecinin hakimiyeti altına almaya yöneliktir. Aslında, her iki işkence biçimi de iç içe ve birbirini tamamlayacak şekilde uygulanır.

Bununla birlikte, işkenceci, konuşturmak için sadece cellat yöntemine –yani bedensel ve psikolojik işkence yöntemlerine– başvurmaz. Cellat yönteminin bir tamamlayıcısı olan Papaz yöntemine de başvurur. Bu yöntemde, bazı işkenceciler "iyi insan", "ilerici polis" pozlarına bürünerek sohbet, ikna, satın alma, vaatte bulunma, ayrıcalık verme gibi hile taktiklerini kullanırlar. Burada da amaç aynıdır: Kişiyi çözmek, onun ideallerine ve örgütüne ihanet etmesini sağlamak.

Bazı devrimciler, Cellatların en ağır işkencelerine karşı direnirler, ama sıra Papaz taktiğine geldiğinde kolaylıkla tuzağa düşerler. Bu nedenle Papazın aldatmacalarına karşı uyanık olmak, maddi işkencelere göğüs germek kadar önemlidir. Eğer Papazın oyununa gelinmek istenmiyorsa, yumuşak laflara kanmamak, karşısındakinin düşman olduğunu hiçbir zaman unutmamak, polislerle tartışmalardan ve onlarla samimi olmaktan kaçınmak gerekir. Bazıları sanki kırk yıllık ahbapmış gibi işkencecilerle şakalaşırlar ve onlarla uzun uzun tartışarak sözümona ikna edip kazanmaya çalışırlar. Bunun adına da "örgütün ve devrimin savunulması", "propaganda" denilir. Oysa devrim ve sosyalizm üzerine tartışmanın, siyasi savunma yapmanın (ifadelerde), karşılıklı sohbetin yeri asla işkence odası olamaz, olmamalıdır. Böyle bir tutum, hem Papazın tuzağına düşmeyi kolaylaştırır, hem de polisin düşmanını daha iyi tanımasına ve öğrendiklerini sonrakilere karşı kullanmasına yarar. İşkencede Marksizm-Leninizmi, örgütü ve devrimci onuru korumanın en iyi yolu: ölüm pahasına da olsa konuşmamak, susmak ve bir devrimcinin ciddiyetini takınmaktır.

İşkencede direnmenin her somut duruma uygulanabilecek hazır reçeteleri yoktur. Direnme biçimi, somut duruma, kişinin yakalanma nedenine, örgütsel konumuna, çalışma alanına ve hatta yakalandığı yere ve zamana göre değişir, değişebilir. Örneğin legal alanda çalışan ve polisin hakkında fazla bir şey bilmediği bir kişinin direnişi ile ağır bir suçtan aranan ve hakkında çok şey bilinen bir başkasının direnişi bir ve aynı biçimde olamaz. Veya ifade vermeyi reddetmek bir kimse için örnek bir direniş olurken, kuşku üzerine alınmış bir başkasının aynı şeyi yapması zararlı sonuçlara yol açabilir. Burada asıl önemli olan, her somut durumu akıllıca değerlendirmek ve kuralları buna uygun bir yaratıcılıkla yaşama geçirmektir. Dolayısıyla, hiçbir devrimci direnme biçimlerini yerli yersiz uygulamaya kalkışmamalı, direnmenin de kendi ölçülerinde yaratıcılık isteyen bir sanat olduğunu unutmamalıdır.

İşkencede ideal direniş tavrı; sahte kimlik üzerinde direnmek, ifade vermeyi reddetmek, tutanakları imzalamamak ve yüzleştirmelerde kimseyi tanımamaktır. Bu durumda, hem polisin bilgi edinmesi ve belgeler üzerinde tahrifat yapması önlenmiş, hem de onun iradesi üzerinde tam ve kesin bir zafer elde edilmiş olacaktır. Elbette direnmenin bu biçimi, bütün kadro ve sempatizanların önüne mutlaka uygulanması gereken tek biçim, kesin bir ilke sorunu olarak getirilemez. Bunu, ancak durumları böyle bir direnişi gerektirenlerle, –çünkü durumun hafifliği, legal bir suçla gözaltına alınmak vs. bu biçimi gerektirmeyebilir– direngenlikleri ve kararlılıkları buna uygun olanlar ve gönüllüler yapmalıdır. Yoksa çok ileri hedeflerle başlayıp, ardından freni tutmayan bir otomobil gibi gerisin geri gitmek vahim bir çözülmeyle sonuçlanabilir.

Direnmek bakımından, gerçek kimliği kabul etmekle etmemek veya ifade vermekle vermemek arasında **nitelikçe** bir fark yoktur. Asıl önemli olan her iki halde de düşmana **tek kelime sır vermemek**, **asla konuşmamak**tır. Ve tabii kendisinin ve başkalarının aleyhine olabilecek belgeleri imzalamamak, teşhiste bulunmayı kabul etmemek ve sokakta dolaştırılmayı reddetmek de buna dahildir. İlke edinilmesi şart olan ve gerilenmemesi gereken asıl bunlardır işte.

Bazıları poliste konuşmamayı salt adam yakalatmamak, ev adresi ve eylem vermemekle sınırlayarak, başkalarının itiraflarını ifadesinde tekrarlamayı, kendileri ve başkaları aleyhindeki bazı suçlamaları kabul etmeyi, suçu ölenlerin ve arananların üzerine atmayı, yoldaşlarının uğrayabileceği yerleri ve kod isimlerini vermeyi, tip tarifinde bulunmayı, örgütün eylem planları ve yöntemleri hakkında açıklama yapmayı çözülmeden saymıyorlar. Oysa ayrı ayrı kişilerden toplanan böyle bilgiler tek bir merkezde birleştirildiklerinde, örgütün birçok sırrı ortaya çıkmış olacak ve polisin örgütü yıkması kolaylaşacaktır. Bazı sırlar başkaları tarafından itiraf edilmiş olsalar bile, onları onaylamak ve ifadede tekrarlamak bize düşmez. Aynı şekilde, polise, önemsizmiş gibi görünen bilgileri vermek de bize düşmez. Çünkü böyle yapmak –eğer bunlar önemsiz olsalardı, polis onları bizden almaya, bize de tekrarlatmaya çalış-

mazdı– sadece bilinmeyen bazı sırların açığa çıkmasına hizmet etmekle kalmaz, kendimiz ve başkaları aleyhindeki suç delillerini de pekiştirir.

IV

Direnmeyi istemek, hatta bunun için doğru kurallar formüle etmek, direnmeyi sağlamada tek başına yeterli değildir. Bu bakımdan, direnmenin, hangi ortamda, hangi araçlarla hazırlanıp sağlanabileceği ortaya konmadan, ve bu uğurda çalışılmadan bir adım dahi atılamaz. Zaten kadrolarından direnmelerini isteyip de sonuç alamayan örgütlerle, bunu yaşama geçirmeyi başaranlar arasındaki asıl fark buradadır.

İşkence tezgahı, proletarya ile burjuvazi arasındaki, devrimle karşıdevrim arasındaki, faşizm ve gericilik ile sosyalizm ve devrimci demokrasi güçleri arasındaki mücadelenin kıran kırana sürdüğü zorlu bir alandır. Savaşın kurallarının acımasız olduğu, üstelik kuralların tek taraflı olarak karşı tarafça belirlendiği ve önümüzde konuşmak ya da direnmek dışında başka bir alternatifin bırakılmadığı bir alanda, eğer yenilmek istemiyorsanız çok güçlü olmak ve birtakım niteliklerle donanmak zorundasınız.

İşkence altında yürütülen sorgular boyunca insan bedeni yoğun bir işkence bombardımanı altında tutulur. Bedensel ve psikolojik işkence ile insanın kişiliği ve düşünce sistemi felç edilerek teslimiyet sağlanmak istenir. Ama ne var ki, direnip direnmemede fizyolojik yapının belirleyici bir önemi olmaz. Çünkü işkence altındaki insanlar ister atletik vücutlu olsunlar, ister marazi yapılı olsunlar, ister şişman ve uzun boylu olsunlar, isterse cılız ve kısa boylu olsunlar yapılanlardan aşağı yukarı aynı acıları çekerler. Bedensel sağlamlığın belli bir faydası olsa bile, bu, sonucu tayin etmeye yetmez. Öte yandan, aynı şeyi yetenek eşitsizlikleri, mizaç farklılıkları ve benzer türde başka şeyler için de söyleyebiliriz.

Direnmek dışında başka alternatif olmadığına, fizyolojik yapı ve mizaç farklılıkları belirleyici önem taşımadığına göre, geriye, şu soruyu aydınlatmak kalmaktadır: öyleyse, direnmede belirleyici olan asıl etkenler nelerdir?

Bu sorunun en kısa cevabı, örgütsel ortam ve örgüte asıl içeriğini veren ideolojik ve politik çizgi şeklinde olabilir. Gerçi direnmenin her derde sihirli bir formülü yoktur, ama yine de direnme ruhu ve geleneğinin üzerinde boy atıp yeşereceği –veya yeşeremeyeceği, az yeşerebileceği– belirli ideolojik, siyasi, örgütsel, sosyal, ahlaki vs. alanlar söz konusudur. İnsanların direnme kapasiteleriyle sahip oldukları fikirler, teoriler, görüşler, inançlar, ahlak anlayışları ve politik mevzilenmeler arasında çok yakın bir bağ olduğu, sayısız deneyimlerle, doğrulanmıştır. Aksi takdirde, işkence altındaki bir insanın komünist ya da modern revizyonist, devrimci demokrat ya da liberal, anarşist ya da lümpen olmasının sonucu etkilemeyeceğini iddia etmek pek gülünç olacaktır.

Gerek sınıflar gerekse bireyler konumlarının ve tarihsel görevlerinin bilincine ancak ideoloji alanında varabilirler. Aynı şekilde, komünistler de dayandıkları sınıf proletarya ile kapitalist sistem arasındaki uzlaşmazlığın ve bu karşıtlığın çözümü demek olan kapitalizmi yıkma ve yerine sosyalist toplumu kurma tarihsel görevinin bilincine, Marksist-Leninist ideoloji aracılığıyla ulaşırlar. Bir başka deyişle, sosyalist ideoloji, gerçeklikte kendini gösteren süreçleri ve yasaları nesnel olarak yansıtmakla kalmayıp, öne sürdüğü sistemli felsefi, politik, ekonomik, hukuksal, kültürel, ahlaki vs. düşünce ve görüşlerle işçi sınıfını kurtuluşa götüren yolu da gösterir. Bu anlamda, genelde ekonomik ve sosyal gelişmenin nesnel yasalarının gerçekleştirilmesinin zorunlu öznel koşulu olarak iş görürken, özelde de bireyin bu doğrultudaki mücadeleye etkin ve bilinçli olarak katılımına, onun manevi ve ahlaki niteliklerinin gelişmesine hizmet eder.

Dolayısıyla, sosyalist dünya görüşüne sahip olmak, işkencede direnme göreviyle –başka mücadele alanlarında olduğu gibi– karşı karşıya olan bir devrimciye, içinde bulunduğu gerçekliği ve onun gelişim yönünü kavramak, düşmanın zaaflarını ve devrimin olanaklarını görmek, en kötü durumda dahi yolunu şaşırmayıp amaçları doğrultusunda korkusuzca yürümek, kararlılık ve geleceğe güven duygusu kazandırmak gibi özellikler sağlar. Direnmek için gerekli olan militan ruh ve devrimci coşku, çelik irade ve devrimci ahlak gibi özelliklerin oluşup yetkinleşmesine yardımcı olur, insanın manevi niteliklerinin gelişme yolunu açar. Aynı zamanda, bu olumlu nitelik ve erdemleri amaçlı bir akışlılık

içinde birleştirir, onların gelişmesini yönlendirir. Ve bir devrimci militanın kapitalizmin yoz değerlerinden, karanlık korkularından, kör içgüdülerinden ve kaderci görüşlerinden arınmasına hizmet eder.

Proleter sosyalist ideolojiyi; sosyal demokrasi, modern revizyonizm, Troçkizm, küçük burjuva sosyalizmi vs. gibi diğer burjuva ideolojisi çeşitlerinden ayıran temel bir karakteristik de, onun, burjuva ideolojiyle bağdaşmazlık içinde olan tek ideoloji olmasıdır. İşte, bu bağdaşmazlık, işkence tezgâhı gibi kapitalizmle uzlaşma noktalarının, dolayısıyla düzenle arada köprü olabilecek zaafların adeta büyüteçle arandığı bir alanda, direnmeye kaldıraç olması bakımından oldukça büyük önem taşır. Ama eğer işkence altındaki kişinin ideolojisi Marksizm-Leninizm değil de küçük burjuva ideolojisi ise, onunla, burjuva ideolojisini ve politikasını temsil eden işkenceciler arasında pek çok geçiş ve uzlaşma noktaları olacak, baskı arttığı ölçüde bunlar da artacak ve çözülmeyi kolaylaştıracaktır.

Diğer yandan, işkencede direnmeyle politik mücadele arasında da güçlü bir bağ vardır. Hatta bir bakıma direnme politik mücadelenin bir parçasıdır. Çünkü politik mücadele nasıl **"bir şey uğruna" "bir şeye karşı"** genel bir mücadeleyse, işkencede direnmek de o aynı **"bir şey uğruna" "bir şeye karşı"** özel bir mücadeledir.

Buradan, politik mücadele alanındaki mevzilenmenin, dolayısıyla "uğruna"lık ve "karşı"lık derecelerinin işkence tezgâhı üstüne mutlaka gölgesinin düşeceği ve ona yansıyacağı sonucu çıkar. Bir başka deyişle, karşı karşıya gelen iki politik güç arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın ve bunlar arasındaki gerilimin şiddeti, baştan sona kadar direnmenin gelişme seyrini etkiler, örneğin işkenceci –ki o bu sıfatıyla burjuvaziyi temsil eder– karşısında, işkence görenin proletaryanın mı, yoksa küçük burjuvazinin ya da orta burjuvazinin mi politik temsilcisi olduğu, sonucun ne olacağı üzerinde temel bir rol oynayacaktır.

Bütün bunlardan sonra, küçük burjuva grupların ideoloji ve politikalarının işkencedeki tavırlarına gerçek yaşamda nasıl yansıdığına bir göz atmak gerekmektedir.

Marksist-Leninist teori, küçük burjuvazinin, burjuvaziyle proletarya arasında orta bir yerde duran, mülk sahipliğiyle proleterlik eğilimlerini saflarında birleştirmiş ve gelecekte yok olmaya mahkum olan çelişkili ve sallantılı bir ara tabaka olduğunu öğretir bize. Bu sınıf, sadece söz konusu ekonomik ve sosyal özellikleriyle değil, buna denk düşen ideolojik ve politik görüşleriyle de bağımsız ve kararlı bir sınıf özelliği gösteremez. Bundan ötürü, belirli koşullarda ihtilalci bir rol oynasa ve bu potansiyeli taşısa bile, düşmanıyla uzlaşmamak, tutarlı olmak, sonuna kadar gitmek ve her şart altında direnmek gibi niteliklerden yoksundur, özellikle zor dönemlerde yalpalar, paniğe kapılır, mücadeleye sırt çevirir ve teslimiyetçiliğin fışkırdığı bir kaynak haline gelir.

Küçük burjuvazinin devrimci akımlarının 12 Eylül dönemindeki yalpalamaları ve yön değiştirmeleri, devrimci teorinin bu eski tespitinin yeni bir doğrulanmasından başka bir şey değildir. Faşist gericiliğin toplu saldırısıyla birlikte çöküş sürecine giren bu örgütlerin gerek siyasal çizgilerinin ve örgütsel iradelerinin, gerekse psikolojilerinin ve moral güçlerinin ciddi bir sarsıntı ve değişim süreci geçirdiği bilinmektedir; Bu, aynı derecelerde olmasa bile, hem devrimin yavaş yavaş gerçekleşecek reformlarla zafere ulaşacağını uman tarihsel kadercilik tutkunu *"determinist"* kesim, hem de devrimde küçük grupların aktif eylemlerine ve tutkularına olağanüstü bir rol yükleyerek toplumsal gelişmenin nesnel yasalarını dikkate almayan *"volontarist"* kesim için geçerlidir. Faşizmin kazandığı geçici zafer, birincilerin yasal olanaklar üzerine kurulmuş sahte hayallerini boşa çıkartırken, sonuncuların da ütopik devrim projelerini yıkmıştır. Sonuç: İdeallerin rafa kaldırılması, faşizmin kesin bir zafer kazandığı inancı, politik mücadeleye karşı ilgisizlik, karamsarlık, devrimci geleneklerin inkârı, yasallık tutkunluğu ve liberal ideolojik-siyasi mevzilere kayma olacaktır. Böylece, mücadelenin yüksek olduğu koşullarda devrimci demokrasinin gerektirdiği görevleri az çok yerine getirebilen birçok grup, tasfiyeciliğe geçişle birlikte, mücadele alanını terkederek kendi paçasını kurtarmaya bakıyor, eski radikalizmini teslimiyetçilikle trampa eder duruma geliyordu. Aslında bütün bu belirtiler, küçük burjuva grupların ideolojilerinin ve politikalarının zor bir dönemeçten geçerken uğradığı şekil bozuklukları, kırılma ve bükülmeler idi.

İdeolojik ve politik pozisyonları bu durumda olan insanların işkence tezgâhı gibi son derece zor ve kritik bir alan'ı başarıyla direnmeleri beklenebilir miydi? İşkencecilerin paniğe yalpalamaya, umutsuz-

luğa, korkuya, güvensizliğe, kararsızlığa, inanç zayıflamasına, irade ve girişkenlik körelmesine şans tanımadıkları bunları birer basamak yapıp küçük burjuva örgüt taraftarlarını çözdükleri zaten ispat gerektirmeyen olmuş bitmiş bir gerçektir. Ama bu arada küçük burjuva ideoloji ve politikaların iflasıyla sersemlemiş, siyasal perspektifleri tepetaklak olmuş, örgütleri dağılmış ve hayal kırıklığına uğramış kimselerin çok kolay çözüldükleri de ortaya çıkmıştır.

Tabii şu da var ki, işkencede direnmek bakımından küçük burjuvazinin ideolojisi sadece yenilgi yılları için değil, atılım yılları için de dayanıksızdır. Çünkü bir küçük burjuva sosyalisti için polise yakalanıp işkenceye çekilmek de küçük çapta bir yenilgidir. Onda büyük yenilgilerde görülenlere benzer bozulmalar doğurur. Bu, işkencenin, kişiyi, içinden ancak büyük bir direnç ve güçlü bir irade gerektiren zorlu bir mücadeleyle çıkılabilecek katlanması zor bir ortama sokmasından kaynaklanır.

Bazıları, polisteki çözülmelerinin gerçek nedenlerini kamufle edebilmek için, işkencedeki tavır ile ideoloji ve politika arasında böyle bir bağ kurulmasına muhalefet ederler. Bunu çürütmek için de kendi uydurdukları, *"direnmek eşittir Marksist-Leninist olmaktır"* formülünün eleştirisi ardına gizlenirler ve bu formülün yanlışlığının argümanı olarak proletarya dışı akımların da direnebilmelerini, ilk işkenceye alındıklarında direnenlerin sonradan çözülmelerini ya da devrim safını terketmelerini gösterirler. Bunlara göre, yenilgi yıllarındaki yaygın çözülmeler *"nesnel durumun etkisi"*, *"sınıfsal köken"* vs. gibi faktörlerle açıklanmalıdır.

İşkencedeki tavır ile ideoloji ve politika arasındaki dolaysız bağı çürütmek için öne sürülen böylesi tekil örnekler hiçbir şey kanıtlamazlar. Aslında bu tür itirazlar olsa olsa bilinçli insan eylemini ideoloji ve politikadan arındırarak, ona "sınıflarüstû" bir rol yakıştırma sapmasını ifade ederler. Toplumsal bilincin ve sınıf mücadelesinin çeşitli biçimlerini ideolojisizleştirme anlayışı, modern revizyonizmin ve küçük burjuva sosyalizminin birçok çeşidinde görülen eski bir hastalıktır.

"Direnmek eşittir Marksist-Leninist olmaktır" formülü kısmen doğru, ama genelde eksik ve yanlış bir formüldür. Poliste direnme tavrı, sırf sosyalist dünya görüşüne sahip olanlara özgü bir tavır olmadığından, fazlasıyla basit ve mekaniktir. Dünyada ve Türkiye'de, Marksist-Leninist olmadığı halde yiğitçe direnen, hatta ölümü seve seve kucaklayan sayısız devrimci çıkmıştır. Devrimde proletaryanın müttefikleri olarak yer alan ve devrimci potansiyel taşıyan her sınıf ve tabakadan insanın direnebilmesinin nesnel olanakları vardır.

Nitekim bunlar içinde radikal devrimci politikalardan en fazla etkilenen, davalarına içtenlikle inanmış, yoldaşlarına sadık ve mücadelenin ateşi içerisinde militan özellikler edinmiş unsurlar direnmişlerdir. Zaten halkına bağlı, onuruna düşkün, sömürü ve zulme derin bir nefret duyan küçük burjuva devrimcilerinin, yurtseverlerin direnmeleri de gerekir.

Ama bu, direnmeyle her sınıfın kendi ideolojisi ve politikası arasında bir bağlantı olmadığı anlamına gelmez. Sorun, "direnmek eşittir Marksist-Leninist olmaktır", "çözülmek eşittir küçük burjuvalıktır" gibi basit formüllerin ötesindedir. Sadece sosyalist dünya görüşüne sahip olanlar değil, eşit şanslarda olmamakla birlikte küçük burjuva sosyalistleri de direnebilirler kuşkusuz. Ama işte asıl sorun da bundan sonra başlamaktadır. Marksist-Leninistler ile küçük burjuvaları birbirinden ayıran temel ölçütler, her şeyden önce, işkencede direnmenin diğer alanlarla bağlantılarında, onun içeriğinde ve örgüt çapında kazandığı boyutlardadır.

Bu farkları yakalamak bakımından 12 Eylül yılları tipik özellikler gösterir. Bunları olgulardan çıkarsanmış sonuçlar olarak şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi, Marksist-Leninistler, küçük burjuva devrimcilerinden farklı olarak, direnmeyi bir yaşam biçimi haline getirmişler ve neredelerse orada –dışarıda, işkencede, cezaevinde–, yani sınıf savaşımının her cephesinde direnmişlerdir. **İkincisi**, küçük burjuva devrimcileri direnmeyi kısırlaştırır ve darlaştırırlarken, komünistler direnme normlarını derin bir ideolojik ve siyasal içerikle kavrayıp uygulayarak, hem içerikçe hem de biçim bakımından en ileri noktayı temsil etmişlerdir. **Üçüncüsü**, komünist bir örgütte direnme, tali, rastlantısal ve kişisel özelliklere bağlı bir tavır değil, aksine örgütün geneline egemen durumda bulunan, tutarlı, sürekli ve zengin bir gelenektir. Küçük burjuva örgütlerde ise, bu, kesintili ve zayıf bir gelenek olmanın ötesine geçememiş, her zaman küçük ya da çok küçük

bir azınlıkla sınırlı kalmıştır.

V

Polis, genellikle örgüt yaşantısı zayıf, iradece güçsüz, siyasal bilinci gelişmemiş, militanlık ruhu eksik ve devrimci eylemin ateşinden geçmemiş insanları daha kolay çözer. Hele böylelerinde örgüt ruhunun zayıf olduğunu, yoldaşlık bağlarının gelişmediğini, özellikle de örgütüyle arasında sorunlar bulunduğunu keşfettiğinde, sonuç almak için bunun üstüne üstüne gidecektir. Polisin, eline geçirdiği insanları ilk andan itibaren örgütünden koparmaya, onlarda önderlere ve yoldaşlara olan güveni sarsmaya ve şubede tek başlarına birer birey oldukları psikolojisini yerleştirmeye çalışmasının altında yatan espri budur. Zaten bir devrimcinin örgütle olan manevi bağları bir kez koparılıp arada bir çatlak yaratıldı mı, artık o kişinin direnme potansiyeli büyük ölçüde kırılmış demektir. Adı örgüt veya parti olup, ama fiiliyatta yasal bir tartışma kulübü durumunda bulunan örgüt mensuplarının kolayca çözülmelerinin bir nedeni de, bunların Leninist örgüt yaşantısından uzak olmaları ve dokuca zayıf bulunmalarıdır.

Bunun için, poliste direnme sorunu, her şeyden önce, sosyalist ideoloji ve politikalar etrafında, Leninist normlara uygun biçimde örgütlenmiş bir öncü müfrezeye sahip olma sorunudur. Sınıf bilincinin yüksek olduğu, kadrolarının politik eylemin eğitici ve çelikleştirici okulundan geçtikleri ve çok yönlü olarak geliştirilip disipline edildikleri bir yüksek okul olmasıyla, örgüt, direnebilmek için gerekli bütün özelliklerin önceden hazırlanmakla kalmayıp, aynı zamanda bir potada eritildikleri yerdir de. Siyasi iktidar uğruna mücadeleyi her koşul altında yürütmede ustalık kazanmış, sınıfın ve emekçi kitlelerin en seçkin unsurlarını bağrında barındıran ye Leninist ilkeler etrafında örgütlenmiş bir öncü müfrezeye sahip olmak, bu bakımdan, sadece tek tek bireyler olarak direnmenin değil, topluca ve en az fire vererek direnmenin de olmazsa olmaz koşuludur.

İşkence, zindan yaşamı ve darağacı, komünistlerin önüne çıkabilecek tehlikelerden sadece bazılarıdır. Devrim savaşçıları, bunların dışında da birçok zorluk ve baskıyla karşılaşacaklar, düşman tarafından daima yıldırılmaya ve imha edilmeye çalışılacaklardır. Zaten sınıf savaşımının deneyimi içinde ortaya çıkan Leninist parti öğretisi bunu dikkate alarak, gizlilik, örgütlenme mekanizması, üyelik standartları ve kadroların manevi nitelikleri gibi birçok şeyi bu temelde formüle etmiştir. Eğer böyle olmasaydı, parti, burjuvazinin ve faşizmin ağır saldırılarını göğüsleyemez, sürekliliğini koruyamaz ve devasa görevlerin üstesinden gelemezdi. Bu yüzden, J. Stalin, *"Partimizin üyesi olmak, herkesin harcı değildir"* der, ve *"zorlukları ve fırtınaları atlatma"*nın yegane yolunun, *"işçi sınıfının evlatları, zorluğun ve savaşımın evlatları, anlatılmaz yoksunlukların ve yiğitçe çabaların evlatları"* olmaktan geçtiğini vurgular.

Her türlü güçlüğü göğüslemeye hazır kadrolar halk içinde saf halde bulunmazlar. Aksine, işçi, köylü ve diğer emekçi kesimlerden gelme seçkin unsurların partiye alınıp, belli bir politika ve ruhla eğitilmeleri gerekir. Çünkü öğretinin bilimselliği ile sınıfsal dinamizmini, parti yaklaşımıyla devrimci ruhu birleştirebilecek, sosyalist ideolojiyi örgüt bilinci ve devrimci eylemle yoğurabilecek tek ve en iyi okul partidir. Parti yaşantısı, küçük burjuva, feodal ve lümpen yaşam tarzından ve alışkanlıklardan arınmak kadar, iyi bir direnişçi için gerekli ve zorunlu proleter cesaret, demir disiplin, kolektivizm ruhu ve üstün sorumluluk duygusu gibi özelliklerin de kazanıldığı yerdir. Leninist normların derin bir ideolojik ve siyasi kavrayışına sahip bir parti, bunun için, teoriyle pratiği kaynaştırmak, politik eylemin eğitici ve arındırıcı işlevinden yararlanmak, bu dönüşümde sosyal bilincin bütün formlarını geliştirmek ve rasyonel bir nesnellikle devrimci tutkuyu birleştirmek gibi bütün yöntemleri kullanır. Aynı zamanda, korkuların yenilmesini, sosyalist ahlakın yerleşmesini, militan ve savaşçı ruhun gelişmesini ve sağlam bir karakterin oluşmasını sağlar.

Eğer kadrolar böyle bir parti yaşantısı içinde çok yönlü bir devrimcileşme süreci yaşamışlarsa, onlar için, ağır işkencelerle karşılaşınca kolayca çözülmek zaten söz konusu olmaz. Belki örgüte sızabilmiş bazı sallantılı unsurlar veya en zayıflar çözülecekler ama asıl çekirdek direnecektir. Esasen ihtilalci uzlaşmazlığa sahip bir partinin kadroları; sadece polis, cezaevi ve mahkeme üçgeninde değil, iş oraya gelmeden, yani dışardaki sınıf kavgasında da iyi sınav verirler. Zaten sorunun bu yönü çok daha önemlidir. Yani polise düşüp direnmeden önce yakalanmamasını, gizliliği iyi uygulayarak mücadeleyi açık vermeden yürütmesini başarabilmek... O zaman, devlet güvenlik güçlerinin saldırılarını ustalıkla

savuşturabilmek ve kavgadan en az kayıpla çıkmak mümkün olacaktır. Bir yandan illegal çalışmayı legal çalışmayla doğru birleştirip "siyasi polisle mücadele sanatında" ustalaşarak yakalanmamak, beri yandan da yakalanınca konuşmamak –ilke budur. Bir örgütün varlığının ve sürekliliğinin korunabilmesi, bu iki kuralın birleştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır.

Gerçi militanca mücadele eden devrimci bir örgüt kayıp vermekten kaçınamaz, kayıplar mutlaka olacaktır. Üstelik bazı sağlam olmayan unsurlar işkenceleri göğüsleyemeyip çözüleceklerdir. Bu durumda, olası çözülmelere karşı daima tetikte olmak ve örgütü bir önlemler dizisiyle zırhlandırmak gerekmektedir. Eğer örgütlenmede Leninist ilkelere bağlı kalmıyor ve gizlilik zengin bir içerikle uygulanıyorsa, çözülenlerin verecekleri zarar çok fazla olmayacaktır. Bundan ötürü, gerek dışa karşı, gerekse içte, herkesin her şeyi bilmediği, gerekenin ancak gerektiği kadarını bildiği, sırların namus gibi korunduğu, organlar ve kişiler arası yatay ilişkilere izin verilmeyen, polisin "işine yarayacak liste ve belgeler bulundurmaktan özellikle kaçınılan ve operasyonlar sırasında önlemlerin zamanında ve acilen alındığı bir örgütsel yapı kurmak, olası çözülmelerden en az zararla çıkmanın tek yoludur. Ama buna karşılık, bir örgütte legalizm egemense, sırlar her düzeyde –yukarıdan aşağı, aşağıdan yukarı ve yatay olarak– deşifre olmuşsa, boşboğazlık, havacılık ve iç dökmecilik almış yürümüşse, merkezi ve yerel örgüt birimlerine çürük unsurlar kolaylıkla mevzilenebilmişlerse, bir durumda çözülen birkaç yöneticinin veya itirafçının o örgütü bir-iki operasyonda çöküşe götürmesi sürpriz olmayacaktır.

Nitekim Marksist-Leninist örgütlenme ilkelerini bir tarafa bırakmış, legal ve yarılegal, başı sonu belirsiz ve alabildiğine gevşek oportünist örgütlerde, çözülmenin genel bir eğilim olması hiç de şaşırtıcı değildir. 12 Eylül yıllarında iki-üç operasyonda –daha fazla değil– çökertilmiş örgütler bu bakımdan tipiktirler. Bunlarda öncü ile artçı arasındaki sınırlar belirsizdir. Örneğin kadroların belli nitelikler kıstas alınarak seçilmemeleri, üye ve üye adaylarıyla sempatizanlar arasında bir ayırım yapılmaması, örgüt içinde tüzük kurallarının egemen kılınmaması, öncü müfrezeyle kitle örgütleri arasındaki farkın dikkate alınmaması gibi. Ayrıca ideolojik ve siyasal donanım zayıflığı yanında, gizlilik, demokratik merkeziyetçilik, eleştiri ve özeleştiri ve devrimci geleneklere bağlılık gibi mekanizmalar da iyi işlemez bunlarda. Parti üyesi formasyonuna sahip olmayan aydın, liberal, kariyerist ve bürokrat unsurlar en üstten en alta kadar örgüt organlarında yer alabilirler. Üye olmaya bile layık olmayan fazla sayıda çürük unsurun merkez organlarda görev aldıktan sıkça görülmüştür. Böyle olunca, örgüt sadece korkak küçük burjuvalara değil, polis ajanlarının sızmasına da açık hale gelmektedir. Ve sonuçta, nispeten sakin olan günlerde gemisini yürütebilen bu tür örgütler, fırtınalı günler geldiğinde kolaylıkla alabora olabilmektedirler.

Burada, Lenin'in, Ekonomistler, Menşevikler ve Tasfiyecilerle devrimciler örgütü, parti üyeliği, gizlilik, profesyonel devrimcilik vs. üzerine yürüttüğü polemikler çıkıyor karşımıza. Ekonomistler (daha sonra Menşevikler), parti teorisi adına, her grevci işçiyi, her solcu profesörü, her eylemci öğrenciyi içine alabilecek, yarılegal ve dernek tipinde bir örgütlenmeyi savunuyorlardı. Menşeviklerin ve tasfiyecilerin savundukları parti modeli, sınıfa önderlik için gerekli fonksiyonları içermediği gibi, zorluklan ve fırtınaları göğüsleyebilme özelliğine de sahip değildi. Lenin ise tasfiyeci görüşlerin karşısına devrimci teorinin önemini vurgulayan, parti üyelerinin niteliği, disiplin, gizlilik, profesyonel devrimcilik vs. gibi konulara çok önem veren bütünlüklü tezlerle çıktı. O'na göre, proletarya partisi, sağlam malzemelerle ve dayanıklı temeller üzerinde inşa edilmeli; proletaryanın devrimci eylem günlerinde olduğu kadar, çapraşık ve zor günlerinde de savaşabilecek bir organizmaya sahip olmalı idi. Burjuvazinin demir balyozuna karşı tahta tokmakla savaşılamazdı.

Lenin'in örgüt teorisi, siyasi polise karşı mücadele ve işkencede direniş için gerekli bütün hazırlayıcı koşulları örtük olarak içinde taşımaktadır. Örneğin, *"böyle bir örgüt esas olarak devrimci eylemi meslek edinmiş kimselerden oluşmalıdır"* tezi, konumuz bakımından altı özellikle çizilmesi gereken bir sorundur.

Bildiğimiz gibi, proletaryanın öncü müfrezesinin varlığı ve faaliyetlerinin sürekliliği ile, profesyonel devrimci çekirdek arasında doğru bir orantı vardır. Tam da bu nedenle, siyasi polis, operasyonlarını ve işkencelerini asıl bu çekirdek üzerinde yoğunlaştırır. Bu, hem örgütü madden ve manen ayakta tutanlar, hem de örgüt sırlarını kendilerinde toplayanlar profesyonel devrimciler oldukları için böyledir. Bu bağlamda, işkence tezgâhı, burjuvazinin özel olarak yetiştirilmiş en antikomünist, en siyasallaşmış ve

en profesyonelleşmiş elemanlarıyla, devrimin en bilinçli ve en seçkin savaşçılarının karşı karşıya geldikleri bir çarpışma alanıdır. Buradan çıkarılacak ilk sonuç, en çok yüklenilen cephede, en sağlam olma gerekliliğidir. Eğer bir örgüt temel direklerini kavramın olumlu anlamında profesyonel devrimciler üzerine kurabilirse, sadece işkencede iyi direnmekle kalmaz; aynı zamanda onlar etrafında dalga dalga genişleyen yakın ve uzak sempatizanları da manyetik etki alanı altına çeker.

Bizim gibi sınıf mücadelesinin engel ve zorluklarla sıkça karşılaştığı bir ülkede, profesyonel devrimcilik olgusu, daha özel bir önem taşır. Buna rağmen çeşitli örgütler profesyonel devrimciliği dernekçilik, sendikacılık, gerillacılık, dergicilik gibi tek yanlı ve sığ biçimlere indirgeyerek bozuma uğratmışlardır. Halbuki profesyonel devrimcilik insanların yeteneklerinin ve niteliklerinin tek bir yöne hapsedilemeyeceği çok yönlü ve bütünlüklü bir kavramdır. Eğer bu meslek küçük burjuva yaşam tarzına göre biçimlendirilir ve aileden kopmak, dernekçilik yapmak gibi sığ biçimlerde anlaşılırsa, hiçbir zaman yetkinleşmiş bir savaş örgütü yaratılamaz.

Profesyonel devrimcilik, parti aygıtının belli başlı özelliklerini kendi şahsında yansıtan bir ayna gibidir. Parti, kapitalizm koşulları altında bile geleceğin sosyalist insanının niteliklerini ve ilişkilerini **mümkün olabildiğince** yerleştirmeye çalışan bir organizma, sosyalist ideolojinin, devrimci sınıf ahlakının ve kültürünün egemen kılındığı bir taşıyıcı, bir öncü aygıttır. Aynı şekilde, komünist militan da, dünya görüşü, siyasal davranışları, yaşam tarzı, özel mülkiyet dünyasıyla bağlarını koparışı, ahlakı ve psikolojisi ile, bugünün izlerini taşıyan ama geleceği de temsil eden yeni tipte bir insandır. O, buna, ideolojik ve politik düzeyini sürekli yükselterek, sermaye düzenine karşı savaşarak, sınıf mücadelesi içinde pişerek, devrimci ruhunu ve coşkusunu canlı tutarak, kapitalizmin etkilerinden arınarak, kolektivizm duygusunu geliştirerek ve kahramanlıklar gösterebilmek kadar, sıradan işlerde de sabırla ve titizlikle çalışarak ulaşabilir. Genelde parti, özelde partili insan bu özellikleri kazanabildiği ölçüde sağlamlaşacak, yenilmezlik kazanacaktır.

İşte, poliste direnmenin asıl özü buradadır. Sorun bir kez yaşamını devrim ve sosyalizm davasının doldurduğu, önündeki engelleri aşmaya istekli ve kararlı, sözüyle özü bir, baş eğmemeyi ve ideallerini yüksekte tutmayı karakter edinmiş profesyonel devrimciler yetiştirmek olarak konduğunda ve bu düzey tutturulduğunda, geriye fazla bir şey kalmayacaktır. Böyle bir devrimci, ister bir sokakta kıstırılsın, ister idam sehpasına çekilsin, ister zindana kapatılsın, isterse işkence tezgahına alınsın davasına ihanet etmeyecek, hepsinde de aynı ihtilalci tavrı koyacaktır.

VI

Kimileri devrimci politikanın alanını temel konularla, genel strateji ve taktiklerle sınırlama eğilimi gösterirler. Tabii bu, sınıf mücadelesinin ana yönlerinin eklentisi durumundaki bazı özel alanların ihmali pahasına yapılır. Bu durumda, o alandaki mücadelenin bilinçli ve planlı gelişmesinin yerine, kendiliğindencilik teorisi geçirilmiş olur.

İşkenceye karşı mücadele ve işkencede direnme sorunu bu tutumun tipik örneklerinden biridir. Devrimci hareketin bu alanda direniş politikaları oluşturmaya; yol gösterici tezler, kurallar ve talimatlar formüle etmeye karşı genellikle ilgisiz kaldığı, daha doğrusu yara kaşıma fobisiyle hareket ettiği görülmektedir. Halbuki polisten hapishanelere kadar geniş bir uygulama alanı bulan işkence bu yönüyle politik baskının en yaygın ve en vahşi biçimlerinden biriyken, direnme yönüyle de ideolojik, örgütsel ve ahlaki boyutları olan politik bir savunma aracı niteliği taşıdığından, ihmal edilecek gibi değildir.

İşkenceye karşı mücadelede ne yapılabilir? Bu alanda komünistlere ve devrimcilere düşen görevleri iki başlık altında toplayabiliriz: Birincisi, işkencenin tutarlı ve kapsamlı bir şekilde teşhir edilmesidir. Tabii bunun, işkenceyi hedef alan bir takım demokratik reform talepleri doğrultusunda yaratılacak toplumsal bir muhalefet hareketi ve işkencecilerin cezalandırılması ile desteklenmesi gerekir. Ne var ki, işkencecinin biri gitse diğeri gelecek veya işkence bir dönem azalsa bir başka dönem artacaktır. Dolayısıyla kapitalist sistemde işkenceyi bir takım idari, yasal ve ahlaki engellerle ortadan kaldırmaya kalkışmak –ki işkencenin tamamen yok edilmesi devrimin ve sosyalizmin işidir– ham hayaldir. İkinci görev ise, İşkenceye karşı direnmeyi bütün devrimci saflara yayarak, işkencecileri kendi kalelerinde

yenmektir. Eğer her iki görev de, iç içe ve birbirlerini tamamlayacak tarzda yerine getirilirse, işkenceye karşı mücadele ancak o zaman sızlanma ve acındırma edebiyatının ötesine geçecek ve politik direnişe onurlu bir alan açabilecektir.

Direnmeyi, bireylerin tavrından örgüt tavrına, örgüt tavrından da devrimci kitlelerin tavrına dönüştürme görevi, özel bir direnme teorisini şart koşar. Böyle bir teorinin varlığı, yalnızca herkesin her şeye sıfırdan başlamasına ve her defasında karşılaştığı güçlükleri el yordamıyla yenerek, yıllar önce keşfedilmiş olanı yeniden keşfetmesine son vermekle kalmaz. Aynı zamanda, direnmenin sürekliliğine, süreklilik içinde gelişip zenginleşmesine ve uyuklayan güçlerin harekete geçirilip kitlesel bir direniş cephesinin oluşturulmasına da hizmet eder. Bilmeden yapmaya, azdan çoğa sıçramanın bundan başka bir yolu da yoktur.

Direnme teorisinin ilk görevlerinden biri, işkenceyi üreten ve besleyen nesnel temeli, ona kaynaklık eden toplumsal çelişkileri ve yanı sıra, işkence ile ilgili başka şeyler arasındaki bağlantıları ortaya koymaktır. Bu, onun, hem alternatifi olarak çıktığı yanılsama "teorilerinin temelsizliğini ve sapkınlığını göstermek, hem de böyle bir teorinin asli görevi olan direnmenin amaç ve araçlarını incelemek bakımından gereklidir. Elbette kadroları ve bireyleri direnmeye hazırlayan ideolojik, politik, sosyal, örgütsel ve ahlaki faktörleri olduğu kadar, direnmenin diğer özel ve dolayındı araçlarını –karşıtlarıyla bağlantıları içinde– incelemek de teorinin görevidir.

Özgün bir alan olarak, işkencede direnmenin de kendine mahsus kuralları ve nirengi noktaları vardır. Direnme teorisi bunları bulup çıkarmakla yükümlüdür. Çünkü bir teori, izleyicilerinin akıl yürütme, nesnel gerçekleri algılama, muhakeme etme, sonuç çıkarma ve yeni koşullara çabuk uyum sağlama gibi yeteneklerini ancak bu sayede bileyebilir. Örneğin, bir devrimcinin, işkencenin bütün aşamaları boyunca nelerle karşılaşacağını, daha açık bir deyişle Cellat ve Papazın kendisine ne gibi yöntemler uygulayabileceğini, her evrede önüne çıkması muhtemel içsel ve dışsal tehlikeleri, tabii en başta da bütün bir süreç boyunca sadakatle uyması gereken ilke ve normları bilmesinde sayısız fayda vardır. Aynı şekilde, işkence odasındaki insanların düşüncelerini, duygularını, korkularını, acılarını, yanılgılarım, tereddütlerini, gözlemlerini ve hatalarını bilmesi de yararlı olacaktır.

Öte yandan, bunları kavratmada kullanılacak araçların türünün ne olacağı sorunu pek o kadar önemli değildir. Bu, teorik kapsamlı incelemeler, tezler ve kurallar formülasyonu tarzında olabileceği gibi, romanlar, anılar ve röportajlar şeklinde de olabilir. Hatta bunların birbirlerini tamamlayıp güçlendirecek tarzda yapılmaları en uygunudur. Burada asıl önemli olan, kişiyi, önce gerek kavrayış olarak gerekse ruhsal bakımdan işkence sınavına hazırlamak, sonra bilmemekten gelen yanlış adımlardan ve gereksiz korkulardan kurtarmak ve **en sonu** direnişinde başarıya götürmeyi sağlamaktır. Şundan dolayı: Bir direnişçinin işkenceye karşı hazırlanırken genel olarak Marksist-Leninist teoriyi öğrenmesi yetmez, ayrıca onun özel bir direnme teorisiyle o alana adapte edilmesi de gerekir. Bu, bir sporcunun genel bir idmanla yetinmeyip, yarışacağı branşın özelliklerini hesaba katan ek bir idmana gereksinim duymasına benzetilebilir.

Marksist-Leninist teorinin genel mantığından da çıkarsanabileceği gibi, direnme teorisi, hiçbir zaman donmuş bir kalıp değildir. Yani bir kez formüle edildi mi artık onu yenilemeye ve zamana uydurmaya gerek yoktur diye düşünülmemelidir. Aksine, onun her evrede ortaya çıkan yeni olgulara bağlı olarak takviye edilmesi, zamana uydurulması ve geliştirilip zenginleştirilmesi şarttır. Eğer sınıf mücadelesinin koşullarında görülen sertleşme ve yumuşamalarla değişen işkence taktikleri dikkate alınmaz, bunlar adım adım izlenmez, her büyük operasyondan gerekli dersler çıkarılmaz ve çıkarılan bu dersler tazesi tazesine kadrolara aktarılmazsa, ne direnmede başarı kazanılabilir, ne de geleneğin sürekliliği sağlanabilir. Bazıları işte bunu yapamadıktan, 12 Mart döneminde kazandıkları sınırlı deneyimlerden çıkarsadıkları basmakalıp formüllerle yetinerek, sırf bunlarla 12 Eylül yıllarını göğüsleyebileceklerini sandıkları için hüsrana uğradılar. Veya tüzüklerine çözülmenin ihanet olduğunu ve örgüt sırlarını verenlerin atılacağını yazmakla sorunu çözebileceklerini sandılar.

Diğer yandan, direnme politikası denince birçokları bundan işkence sırasında uygulanabilecek ilke ve kuralları anlarlar. Aslında bu, yani direnme politikasının işkence sonrasındaki süreçten ve örgütlenme politikasından soyutlanması, çözülme teorilerinin mucitleri tarafından yaratılmış bir manipülasyondur. Oysa, direnme teorisinin bu yönü de, en az diğer yönler kadar dikkate alınmak zorundadır.

Komünist bir örgüt, kadro ve taraftarlarının polisten geçtikten sonraki durumlarını olup bitmiş bir süreç olarak göremez. Tersine, ondan sonra da yapılması gereken görevler vardır: İşkenceden geçen kişilerin durumlarının orantılı olarak incelenmesi, deşifre edilmiş sırlara karşı önlemler alınması, ajanlaştırma olasılığının gözden geçirilmesi gibi. Ayrıca işkenceden geçenlerin direnenler/çözülenler şeklindeki kaba bir tasnifiyle yetinilmemesi, aksine bunların ideal direnme, direnme, sınırlı kabul, kısmi çözülme, önemli derecede çözülme, tam çözülme, pişmanlık, itirafçılık vs. gibi kapsamlı ve titiz bir kategorilendirilmesi de gerekmektedir. Elbette bu, söz konusu kategorilerdekilerden her birinin örgütsel konumu, deneyim derecesi, örgüte verdiği zarar, gördüğü işkence, hatalarına karşı tutumu (vs.) ile de ilişkilendirilmelidir. Bunu, kişilerin apsis ve ordinatlarının alınması yoluyla işkencedeki koordinatlarının bulunması işlemine benzetebiliriz. Böylelikle, yalnızca herkes hakkında sağlıklı bir değerlendirme yapılmış olmakla kalınmayacak, çözülenlere karşı alınması gerekli önlemler, bunlara yapılacak yardımlar, dışlamalar veya cezalandırmalar da objektif ölçütlerle belirlenmiş olacaktır.

Böyle bir yaklaşım kimilerine aşırılık veya gereksiz bir işgüzarlık gibi görünebilir. Ancak bunlar yapılmadan bir örgütün direnenler ordusuna dönüştürülmesi sağlanamayacağı gibi, sekter ya da liberal hatalardan kaçınmak da olanaksızdır. Türkiye solunda bu alanda rastlanan iki yanlış tavır olan sekter ve liberal hatalara şöyle bir bakıldığında, bunu anlamak zor olmayacaktır.

Sekter tavır; işkencede direnenler ve hafif çözülenler dışındakileri dıştalama, aşağılama ve bunların hatalarını düzeltmelerine yardımcı olmama biçiminde kendini gösteriyor. Gerçi Türkiye devrimci hareketinde egemen olan çözülme eğilimi, dolayısıyla da liberal anlayışlar olduğundan sol sekter tavırlara –yenilgi yıllarında hareketimizin belli kademelerinde bunun bazı görüngüleri ortaya çıktı fakat zamanla düzeltildi bu– nispeten daha az rastlanmaktadır. Ancak küçük burjuva sınıf kökeninden kaynaklanan sabırsızlık ve gereksiz keskinlik eğilimleri, yine de devrimci harekete zarar veren bir hastalıktır. Sektarizmin bu alandaki hatalarının temelinde işkencede direnmeyi devrimciliğin adeta tek kıstası olarak görmek gibi bir dar görüşlülük yatmaktadır. Bu yüzden, sekter tipler, ihanete düşenler ve düzelmesinden umut kesilenler dışındakileri kazanmaya, onlara şans tanıyıp yardımcı olmaya karşı ilgisiz kalıyorlar, hatta itici ve dıştalayıcı tavırlarla bunu engelliyorlar. Halbuki polise ilk düşüşünde genç olmak, deneyimsizlik, saflık, direnmenin önemini kavrayamamak gibi nedenlerle çözülen, ama sonradan kendisini düzelterek örnek direnişler gösteren çok sayıda devrimci vardır. Eğer bu unutulursa, devrim için savaşacak birçok insan düzene doğru itilmiş ve davaya zarar verilmiş olacaktır.

Bundan kat kat daha yaygın olan liberal tavır ise, poliste çözülme eğilimi ağır basan örgütlerin adeta ortak özelliği gibidir. Bu örgüt önderlikleri, gerek bulundukları konum, gerekse hareketlerine verdikleri zararlar ne olursa olsun, çözülenlere karşı hemen hiçbir tavır almıyor –ki bunlar ellerini yoldaşlarının kanlarına bulamış olsalar bile–, buna karşı sessiz kalıyorlar. Sonuçta, yöneticiler ve üyeler, ister sermayeye ve faşizme karşı mücadele alanını terketsinler, ister poliste çözülsünler, ister cezaevinde düşmana teslim olsunlar, isterse mahkemelerde günah çıkartsınlar, yeni bir canlanma dönemine girildiğinde eski mevkileri neyse orada kalabiliyorlar. Böylece, o örgüt tutulduğu hastalık ne kadar ağır ve bulaşıcı olursa olsun, hiçbir tedavi görmeden, hiçbir mikropsuzlaştırma işlemi geçirmeden yoluna devam ediyor. Tıpkı, 12 Mart'ta poliste kötü şekilde çözülen bazılarının, daha sonra önderliğe devam etmekle kalmayıp, bunların 12 Eylül'den sonra eskisinden de berbat şekilde çözüldükleri halde şimdi yine aynı yerlerini korumalarında olduğu gibi.

Çözülmek, karşıdevrimin zoru karşısında kaçınılması mümkün olmayan irade dışı bir zayıflık değildir. Bilinçte ve kişilikte gedikler açmayan, şubeden çıkınca kendiliğinden tamir olacak geçici bir sendeleme de değildir. Aksine, iradede ve ideolojik-siyasal kavrayışta meydana gelen liberal bir yarık, eğer tedavi edilmezse burjuva ideolojisinin oradan sızıp bütün bünyeyi zehirleyebileceği bir urdur. Ciddi bir özeleştiri yapılmadan, geniş bir cephede ve çok yönlü bir düzeltme süreci yaşanmadan, birtakım örgütsel, politik, eğitsel ve ahlaki önlemler alınmadan bu yarayı iyileştirmek olanaksızdır. Belki sempatizanlarda daha geniş bir esneklik gösterilebilir, ama bu, önderlere ve kadrolara karşı sınırsız bir tavırsızlığa dönüşürse sonu felaket olur.

Söz konusu Mevlanacı tutumun kökleri küçük burjuvazidir. Düşmana şu ya da bu şekilde teslim olmayı hoş göstermek ve örgütün kaderini çürük unsurlara terk etmek, olsa olsa derin bir oportünizmin ifadesi olabilir. Üstelik bu tavır, birtakım ideolojik, politik, örgütsel ve ahlaki zaafların uzantısı olduğu

için, poliste çözülmenin kendisinden daha tehlikelidir.

Sekter ve liberal tavırlar ikiz kardeş gibidir; birbirlerini besler ve kolaylıkla birbirlerine dönüşürler. Gerçek komünistler bunların hiçbiriyle de uzlaşmazlar, uzlaşmamalıdırlar. Tersine, bir yandan, en çürüklere neşter vurur ve herkese hak ettiği yeri verirken, öte yandan da çözülenleri hatalarını düzeltebilecekleri uygun yerlere getirir ve gerektiğinde bir ruh doktoru gibi davranmasını bilirler. Ama asıl olan önderliği ve çekirdeği sağlam ve güvenilir unsurlar üzerine inşa etmektir. Tek doğru ve İlkeli politika da budur.

VII

Türkiye devrimci hareketi içinde polis sınavının bilançosunu çıkarmak söz konusu olduğunda, biri direnme eğilimini aşırı abartan, diğeri bunu bütünüyle inkâr eden iki kamplaşmadan söz edilebilir. Ama zıt noktalardan hareket edip, tahrifatçılık gibi ortak bir noktada buluşan her iki kampın, bir diğer ortak yanlarının da poliste çözülmek olması şaşırtıcı olmasa gerek.

Birinci kamp, Türkiye solunun bir bütün olarak poliste direndiği, buna karşılık çözülmenin tali planda kaldığı iddiasındadır. Aslında, bu iddia, nesnel gerçeği baş aşağı edip, tersine çevirmekten başka bir şey değildir. Devrimci hareketin genelinde direnenler aritmetik olarak toplandıklarında belki küçümsenmeyecek bir yekûn ortaya çıkabilir, ama direnmenin esas akım haline geldiğini kanıtlamaya asla yetmez bu. Aksine, 12 Eylül sonrasında direnenlerin ve çözülenlerin dikkatli bir analizi yapılırsa, elde edilen sonucun bunun tam tersi olduğu, yani çözülenlerin çok büyük bir oranda ağır bastıkları gerçeği çıkar ortaya. Üstelik devrimci örgütler poliste oldukça kötü bir sınav vermekle de kalmamışlar, diğer alanlara oranla –çatışmalar, hapishaneler, idamlar vs.– en düşük performansı da bu alanda göstermişlerdir.

Objektif gerçekleri zıt bir kutuptan çarpıtan öteki kamp ise, polisten yüzünün akıyla çıkan kimse olmadığını, olsa bile bunun istisnadan öteye geçmediğini söylüyor. Örneğin İstanbul merkezli bir dergi *"sorun tek tek bireylerin tavrından çok, örgütlerin tavrı düzeyinde ele alındığında ortaya çıkan tablo, poliste açık bir yenilgi yaşandığıdır"* demektedir. Kürt kökenli bir grup ise bunu çok daha ileri götürüyor: *"Poliste uygulanan yöntemler karşısında şu ya da bu biçimde zaaf göstermeyen, yani kelimenin tam anlamı ile direnen ve 'devrimci tavır' koyan insan yok gibidir."* Anlaşılacağı gibi, biri örgüt düzeyinde iyi sınav veren yok demeye getirirken, öbürü doğrudan doğruya direnen tek bir kişi bile olmadığını iddia edecek kadar inkarcı olabilmektedir. Oysa biz kendi adımıza poliste sadece tek tek bireyler olarak değil, örgüt düzeyinde de yenilmediğimizi rahatlıkla söyleyebiliriz. Hareketimizin önderliğinin tamamı, kadrolarının ise çoğunluğu işkencede yiğitçe ve korkusuzca direnmişlerdir. Gereksiz bir alçakgönüllülüğe düşmeksizin söylemek gerekirse, bu, abartmasız Türkiye devrimci hareketinin tarihindeki ilk ve tek örnektir. Üstelik bu direniş sadece nicel olarak değil nitel olarak da, yani sürekliliği, direşkenliği, kararlılığı, yaratıcılığı, içerik ve biçim zenginliği bakımından da buna uygundur. Şans veya tesadüf işi olmadığı ise, çok uzun geçmişi ve diğer şeyler bir tarafa, 12 Eylül yılları gibi rastlantılara imkân tanımayan nispeten uzun bir dönem boyunca sürdürülmesinden de çıkarılabilir.

Burada haklı olarak hareketimizin direnmedeki bu başarısının sırrının nereden kaynaklandığı sorulacaktır. Direnmede kişisel gurur duygusu, feodal değerler, ceza korkusu, kendini ispatlama vs. gibi etkenler mi rol oynamıştır? İddia edildiği gibi "küçük örgüt" olmanın ya da örgütün "seçme adamlar"la kurulmasının bir payı var mıdır bunda? Yoksa işkencede direnme Marksist-Leninist olmanın tek kıstası olarak görülüp, enerji salt bu alana aktarıldığı için mi direnilmiştir? Aklı başında olan biri böylesi mantık yürütmelerle, sözü edilen niteliklere sahip bir direnişin açıklanamayacağını bilir. Kaldı ki, bu tür yakıştırmaları alıp, teker teker çürütmek hiç de zor değildir.

İşkencede direniş, belki de, rastlantılara ya da ikinci üçüncü dereceden etkenlere en az şans tanıyan mücadele alanlarının başında gelir. Hele, sorun, direnmenin tek tek kişiler düzeyinden örgüt tavrı düzeyine sıçratılması oldu mu bunların rolü hemen hemen sıfıra düşer. Dolayısıyla direnişimizin başarısının bu denilenlerle hiçbir ilgisi yoktur; aksine o, hareketimizin tarihsel gelişme süreci boyunca gerçekleştirdiği nitel ve nicel değişimlerin, ideolojik/politik/örgütsel ve ahlaki cephelerde sağladığı dönüşümlerin, genel ile özeli, teori ile pratiği birleştirebilmedeki yeteneğinin doğal bir sonucudur.

Hareketimizin, temellerinin ilk atıldığı 12 Mart döneminde, çevre olmaktan gelen çok sayıda zaafları vardı. Ama bu dönemde Marksist-Leninist bir çizgiye ve örgütlenmeye sahip olmamakla birlikte, daha o zamandan militan ve savaşçı bazı özellikleri vardı. Bu militan özelliklerin tutarlı, sürekli, bütünlüklü ve sağlam bir nitelik kazanabilmesi için, küçük burjuva sosyalizminin çerçevesinin aşılması ve Leninist bir profesyonel devrimciler örgütünün yaratılması gerekiyordu. Nitekim hareketin kendi kendini aşma sürecine girdiği ve hatalarından arınmaya çalıştığı daha sonraki yıllarda, Marksizm-Leninizme ve proletaryaya yöneldikçe küçük burjuva devrimciliğinden adım adım uzaklaştı ve komünist niteliklerini geliştirdi. Bu hedefe kendiliğinden değil, modern revizyonizme ve küçük burjuva sosyalizmi türlerine karşı uzlaşmaz bir mücadele içinde, bürokratik ve liberal kokuşmuşluklar bir tarafa itilerek ve pek çok sert sınıf mücadeleleri ortasında varıldı.

1979 yılı, hareketimizin, bir yandan küçük burjuva devrimciliğinin son zincirlerini de kırarak Marksizm-Leninizme evrildiği, bir yandan da grup yapısına son verip komünist bir örgüt haline geldiği tarihsel bir dönüm noktasıydı. Çünkü artık Leninist ilke ve normlar etrafında örgütlenmiş bir profesyonel devrimciler örgütüne ve özü itibariyle Marksist-Leninist olan bir genel siyasi platforma sahipti. Bu, aynı zamanda her türden oportünizmle araya net sınırlar çekmek, çürük ve sallantılı unsurları dışta bırakarak demir disiplinli, kanatlardan arınmış, düşünce ve eylem birliğine sahip bir yapı kurmak da demekti. Daha sonraki yıllarda kadroların siyasi bilinçlerinin ve deneyimlerinin ilerletilmesi, profesyonel devrimcilik kıstaslarına göre yetiştirilmesi, küçük burjuva yaşam tarzından koparılmaları ve proletaryanın korkusuz savaşçıları haline getirilmeleri bu zemin üzerinde sağlanacaktı. Böylelikle, kitle bağları henüz zayıf ve kadro sayısı az, ama ideolojik ve siyasi bakımdan sağlam, devrimci ilke ve değerlere bağlı, sert mücadeleler içinde pişerek deneyim kazanmış bir komünist müfreze yaratılabildi.

12 Eylül darbesi gerçekleştiğinde, hareketimiz, yeraltının ağır koşullarına kendini uyarlayabilecek, faşizme karşı direnişini yolunu şaşırmadan ve paniğe kapılmadan sürdürebilecek durumdaydı. Çünkü birinci olarak Marksist-Leninist bir çizgiye, ikinci olarak sağlam bir profesyonel devrimciler örgütüne, üçüncü olarak kararlı bir önderliğe ve dördüncü olarak da yeterince pratik deneyime sahip militan kadrolara sahipti. Nitekim tasfiyeci oportünistler panik halinde mücadeleyi terkedip, peş peşe yedikleri operasyonlarla çökertilirlerken, bu özellikleri sayesinde hareketimiz, hem mücadele etmeyi, hem de ayakta kalmayı bir arada götürebildi. Üstelik bu zor koşullar komünistlere özgü kararlılık, cesaret, uzlaşmazlık Ve fedakârlık gibi niteliklerin gelişip güçlenmesini de sağladı.

İşte, kadro ve taraftarlarımız işkence tezgâhının zor sınavlarına girmeden önce böyle bir süreç yaşadılar. Bu süreç, işkencede direnebilmek için gerekli asgari ideolojik, politik ve örgütsel koşulları içinde barındırmaktaydı. Ne var ki sözkonusu asgari koşullara rağmen, eğer işkenceye karşı direniş alanında diğer bazı özel faktörlere sahip olunmasaydı, yine de bu denli başarı sağlanamazdı.

Sözünü ettiğimiz faktör, hareketimizin devrimci mücadele gelenekleri karşısında takındığı politik tavırda düğümlenmektedir. Çeşitli örgütlerin polis karşısındaki iflaslarında, tarihteki direniş mirasıyla sağlıklı bir bağ kuramayışları önemli bir rol oynarken, hareketimiz daha oluşma döneminden itibaren işkencede direnme geleneğini devralıp, onu süreç içinde kendine mal etmekle bu grafiği tersine çevirmeyi başarmıştır.

İşkencede direnme, birbirlerinden farklı alanlarla ilgili olsalar da, tıpkı grev, işgal, barikat savaşı, partizan savaşı vs. gibi işçi sınıfının siyasal mücadele kültürüne mal olmuş devrimci bir gelenektir. Komünist ve işçi sınıfı hareketinden çok daha eski olan bu gelenek, zaten yüzyıllardan beri ezilen sınıfların ilerici öncüleri tarafından kendi varlıklarını korumak için bir savunma silahı olarak kullanılmaktaydı. Dünya proletaryasının öncü bölükleri bu devrimci mirası kendilerinden önceki devrimci demokratik hareketlerden veya birbirlerinden devralarak kendi hazinelerine kattılar, onu koruyup zenginleştirdiler. Dünya proletaryası ve ezilen halklar kurtuluş mücadelelerinde bu alandaki geniş ve zengin mirasa ancak bu sayede sahip olmuşlardır.

Toplumda yer etmiş adet ve önyargı gibi gerici geleneklerin amansız bir düşmanı olan Lenin, tarihte saklı bulunan mücadelemize uygun devrimci geleneklere sahip çıkmanın en iyi örneklerini verir bize. Mücadeleye ilk başladığı yıllardan itibaren Lenin, gerek daha önceki ilerici sınıf ve grupların, gerekse işçi sınıfı hareketinin geçmişinde bulunan zafer kazanmaya hizmet edecek devrimci karakterli mücadele geleneklerine sahip çıkmak ve onları koruyup geliştirmek gereğini birçok defalar vurgulamıştır.

Nitekim Çarlık Rusyası'nın 1860'lardaki devrimci demokratlarının bıraktıkları mirasın "tutarlı ve sadık bekçileri" olduklarını söylemiş ve onların yeraltı mücadelesi deneyimleri dahil bütün ihtilalci geleneklerinden yararlanmıştır. Aynı şekilde, 1789 Fransız Devrimi'nin Jakoben geleneklerine olsun, 18. ve 19. yüzyıllarda ABD'nin kurtuluş savaşı ve İç savaş geleneklerine olsun sahip çıkacaktır.

Bu arada Lenin, Rusya İşçi sınıfının 1905 Devrimi sırasında sıkça başvurduğu siyasi grev, barikat savaşı, genel grev, ayaklanma benzeri proleter geleneklerine çok daha büyük önem vermiştir. Çünkü partinin güçlenmesi ve kitleleri yönlendirebilmesi kadar, devrimin zafere kadar götürülmesi için de gerekliydi bunlar. Lenin, tasfiyeciliğin şaha kalktığı ve tasfiyecilerin Çarlıkla birlikte işçi sınıfına şanlı mücadele geleneklerini unutturmaya çalıştıkları yenilgi yıllarında bunu özellikle vurgulamıştır. Azgın gericilik yıllarında, . *"Rusya işçi sınıfı için, entelektüel ve küçük burjuvazinin alelade vazgeçmeye çalıştığı devrimci mücadele geleneklerini muhafaza etmek, bu gelenekleri geliştirmek ve güçlendirmek, büyük halk kitlelerinin bilincine massetmek ve onları demokratik hareketin bir sonraki kaçınılmaz şahlanışına ilerletmek görevinin özel bir şiddetle ortaya çıktığını"* söylüyordu. Lenin, eğer devrimci geleneklere sahip çıkmak ve onları geliştirmek gerektiği konusunda Bolşevikleri eğitmeseydi, Ekim Devrimi belki de başarıya ulaşamayacaktı.

İşte, devrimci geleneklere yaklaşım konusunda hareketimize Lenin'in bu tavrı yol göstermiştir. Halkımızın ve devrimci hareketin tarihinde işkence tezgahlarında, idam sehpalarında ve zindanlarda teslim olmama geleneği yeterince işlenmemiş, zenginleştirilmemiş de olsa mevcuttu. Mesele, bunlara sahip çıkıp, proletaryanın sınıf kavgasının emrine vermekteydi.

VIII

Türkiye tarihinde insanlar Baba İshak'tan Şeyh Bedreddin'e, Pir Sultan'dan Hikmet Kıvılcımlı'ya, Şeyh Rıza'dan İbrahim Kaypakkaya'ya ve Fatih Öktülmüş'e kadar uzanan bütün dönemler boyunca inanç ve eylemlerinden dolayı işkence görmüşlerdir. Örneğin, Şeyh Bedreddin'in müritlerinden diğer birçoğu gibi dayanılmaz işkenceler görmekle kalmayıp, çivilendiği çarmıhta "Dede Sultan eriş!" diyerek can veren halk kahramanı Börklüce Mustafa bunlardan biridir. Aynı şekilde, Türk burjuvazisi de ulusal savaştan sonraki dönemlerde sosyalistlere, Kürt yurtseverlerine ve diğer muhaliflerine yapılmadık işkence bırakmamıştır. Kürt ulusal isyanlarının (1920-1940) bastırılmaları olsun, eski TKP'ye yönelik periyodik tevkifatlar olsun işkencenin akıl almaz ölçülere vardığı kara günlere tanık olacaktı.

Buna karşılık, işkencenin olduğu her dönemde ve her yerde, onun karşıtı olan direnme de vardı, öyle ki bu direniş çizgisi Börklüce Mustafa'dan Kürt isyancılarına ve bazı eski TKP'lilere değin uzanıyordu. Devrimci hareket 1968'lerde yeni bir sıçramanın ve tarihsel açılımın eşiğine geldiğinde, işte böylesine eskilere uzanan bir mirasa sahipti.

Ama ne var ki, 12 Mart darbesi üzerine yeni bir işkence dalgasıyla yüz yüze gelen devrimci hareket, işkenceye karşı direniş bakımından donanmış olmaktan uzaktı. Bir yanıyla eskiden miras bu direniş geleneği zayıftı, öte yanıyla da yararlanılacak halde değildi. 1956'lar öncesi TKP içinde cılız bir tabaka halinde de olsa direnenler vardı ama bunlar deneyimlerini yeni kuşaklara aktaracak hemen hiçbir yapıt bırakmamışlardı. Dahası, başka ülkelerin direnme deneyimlerini aktaran yapıtlar da çok sınırlıydı o zamanlar. 1971 döneminde Türkçe'ye çevrilmiş olanlar "Fırtına Çocukları", "Haydari Kampı" gibi birkaç romandan ibaretti. Yunan Direniş Hareketinin en ağır koşullarının deneyimlerini aktaran bu romanlar da genellikle abartmaymış gibi algılanıyor, şöyle bir okunup bırakılıyorlardı.

Bununla birlikte, bu dönemdeki henüz oluşum aşamasındaki hareketimiz yine de direnme geleneğiyle bağ kurmayı başarmıştır: Osman Yaşar Yoldaşcan, Mehmet Fatih Öktülmüş ve diğer bazı yoldaşlar Ankara ve İzmir şubelerinde korkusuzca direndiler. Elbette bu, tesadüf olmaktan çok darbe öncesi hazırlıkların ve başka ülke deneyimlerinden öğrenmenin bir sonucuydu. Gerçi 12 Mart dönemindeki işkenceler bugünkü kadar yöntemli olmadıklarından, direnişler de henüz istenen tanrılığa ve yetkinliğe ulaşmamışlardı. Ama asıl önemli olan, bir kez geleneğin yakalanması, toprağa atılan tohumun tutması idi.

Ne var ki ilk adımı atmış olmak yalnız başına pek bir şey ifade etmezdi. Tohumu izlemek, toprağı

sulamak ve gübrelemek de gerekiyordu. Bundan ötürü, hareketimiz, 12 Mart sonrası süreçte direnme geleneğine olan ilgisini daima canlı tutmuştur. Bir yandan, dünya devrimci literatüründen çevrilmiş "Darağacından Notlar", "Direnme Savaşı" gibi yapıtlar okunup bunlardan dersler çıkarılacaktır. Öte yandan, başta İbrahim Kaypakkaya olmak üzere, dönemin yiğitçe direnen devrimcilerinin bıraktıkları mirasa sahip çıkılıp, bu, geçmişte edinilen deneyimlerle birleştirilecek ve kadro eğitiminin konusu haline getirilecektir.

Toprağa atılan tohumların boşa gitmeyeceklerini, birgün mutlaka filiz verip çiçeğe duracaklarını tahmin etmek zor değildir. Nitekim 12 Mart sonrasında hareketimizin ilk direniş destanını, zaten hep ilklerden olma onurunu taşıyıp durmuş üstün nitelikli komünist önder Osman Yaşar Yoldaşcan yazmıştır: 1976 yılında bir çatışma sonucu yaralı olarak yakalandığında tek kelime konuşmamakla kalmadı, üstelik işkencecilere sahte kimliğindeki "Veli Ala" adını kendi adıymış gibi yutturmayı da başardı. Cezaevinden kaçırılıncaya değin de gerçek kimliği açığa çıkmayacaktı.

Aynı yıl Fatih Öktülmüş de Adana'da yakalandı. Fatih, bir korkak olmadığını, aksine bir devrim kahramanının mayasıyla yoğrulduğunu işkencedeki direnişiyle kanıtlıyordu. Cellatları, ne poliste ne de cezaevinde bütün inatlarına karşı boyun eğdiremediler ona. Üstelik cezaevinden çıktıktan sonra 1978 yılında İstanbul'da tekrar yakalandığında çok daha görkemli bir şekilde direnecek ve konuşmak şöyle dursun, tutanakları imzalamayı bile reddedecekti. Fatih'in bir başka yönü de Diyarbakır işkencehanelerinde sır vermektense ser vermeyi tercih ederek ölen Gökhan Edge gibi genç devrimciler yetiştirmesiydi.

Devrimci gelenekler en gür şekilde gelişebilecekleri ortamı, Marksist-Leninist bir ideolojik-politik çizgiyle kucaklaşmış komünist örgütlenme alanı üzerinde bulurlar. Hareketimiz 1979 yılı başlarında bu alanı hazırlamıştı, dolayısıyla direniş geleneği süreklileşebilir ve bütün örgüt çapında pekişebilirdi artık. Bu yeni ortam, ilk ürünlerini henüz fazla deneyimli olmayan genç komünistlerin özverili ve cesur direnişlerinde vermiştir. Polisler, 1980 yılında Hacı Köse'den kendisini hastaneden –İskenderun– kaçırmak isteyen yoldaşının ya adını ya da kendi canını istediklerinde, o tereddüt etmeden canını verecektir. Yine aynı yıl İstanbul'da genç devrimci Songül Kayabaşı onurlu bir yaşam uğruna canını feda etmiştir. 1980 yılında Adana ve İstanbul operasyonlarında ele geçen diğer yoldaşlarımızın yaptıkları ise, artık bir kez açılmış olan bu yolu genişletip ilerletmekten ibarettir.

12 Eylül 1980 darbesi, başka birçok şeyde olduğu gibi, devrimci hareketin gelişiminde de köklü bir dönemeçtir. Darbeden sonra politik terörün bütün biçimleri yan yana uygulanmakla kalmamış; bunlar en şiddetli, en acımasız biçimler de almıştır. En hayvansı biçimlere bürünen işkence emniyet binalarında, karakollarda, tümen ve tugaylarda, hapishanelerde, hatta meydanlarda pervasızca uygulanmaya başlamıştı. Yeni yöntemler gündeme getiren, gözaltı süresini 90 güne uzatan ve öldürmekten kaçınmayan işkenceciler, her zamandakinden daha küstah, daha saldırgan ve daha acımasızdılar. Böylelikle, bu yeni koşullar, öne çıkmış bulunan direnme unsurunu komünistliğin ve devrimciliğin önemli bir kıstası haline getiriyordu. Ama ne var ki eskiden olabildiği gibi direnmede onuruna düşkünlük, inatçı olmak ve arkadaş sevgisi gibi özellikler tek başlarına yetiniyorlardı artık. İçerdiği ideolojik, politik, örgütsel ve ahlaki faktörler nedeniyle bütünsel nitelikler isteyen direnme eylemi, nispeten yeni olan bu muhtevasıyla sınavların en zor bölümü olmuştur adeta.

Ne yazık ki darbe karşısında politikaları ve örgütsel yapıları sarsılan, bunu paniğin izlediği, ve üstelik direnme geleneklerini süreklileştirememiş sol örgütlerin birçoğu bu yeni duruma ayak uydurup, ağır işkenceleri göğüsleyemediler. Polisteki çözülmeler birbirini izleyince, işkence, örgütlerin çökertilmesinde başlıca silah haline geldi. Polis operasyonlarının ve askeri savcıların iddianamelerinin asıl kaynağı işkenceyle elde edilmiş bilgilerdi. Direnenlerin sayısı öylesine azdı ki, bunların soylu çabaları dahi bu örgütleri ayakta tutmaya yetmiyordu. Korkunç işkenceler altında çözülen in-sanları aşağılamak gibi bir amacımız yok, ama önderlerinin hemen tamamı, kadrolarınınsa yüzde doksanbeşi az ya da çok çözülen örgütler vardı.

Direnme geleneğinin çok eskiden beri kök saldığı ve bu yeni duruma ayak uydurmaya hazır bir birikime eriştiği hareketimizde ise, kadrolarımızın çoğunluğu direndiler. Gerçi çözülenler ve hainler de çıktı ama bunların sayıları fazla değildi. İşkence silahı, öncü müfrezemizin çelik zırhına işlemedi ve onun çökertilmesinde kullanılamadı. Yoldaşlarımız istisnasız işkence gördükleri bütün şubelerde dos-

tun düşmanın saygısını kazanan efsanevi direnişler sergilediler. Bütün bunlar, başka ülkelerin deneyimleriyle ülkemizdeki deneyimlerin birleştirilmesinin, geleneğin korunmasının ve bunun somut direnme politikalarıyla beslenmesinin ve teoriyle pratik arasında sürekli bir akışkanlık sağlanmasının beklenen sonuçlarıydı.

12 Eylül sonrasındaki direnişlerimizin başlıca özellikleri başeğmez, kararlı, uzlaşmaz, içerikçe ve biçimce komünist niteliklere uygun olmalarıdır. Elbette karşıdevrim bu kazanımların bedelini pahalıya ödetecekti. Ama bu direnişlerde çığır açanlar ve en büyük onuru taşıyanlar da yine şehitlerimizdi. Çünkü onlar olmasalardı, yolu tıkayan buzlar kırılamazlardı.

Darbeden sonra işkencede kurban verdiğimiz ilk şehidimiz Selma Aybal yoldaştır. Selma, 1981 yılı ortalarında karnından ağır yaralı olarak Adana'da yakalandı ve konuşmadığı için hastanede işkenceyle öldürüldü. O'ndan iki ay sonra yakalanan il komite üyesi Ataman İnce İstanbul'da tanınmaz hale gelinceye kadar işkence görecek ve bir adım dahi gerilemeden mağrurca can verecektir. Merkez Komitesi üyesi İsmail Cüneyt ise, polisin gayretli çabaları sonucu 1983 Aralığında yakalanmış ve taşıdığı üstün nitelikler ve eylemleri nedeniyle Gayrettepe bodrumlarında –ne kadar işkence gördüğü bilinmiyor– kurşuna dizilmiştir. Öte yandan, şehitlerimizle aynı onuru taşıyan bir başka yoldaşımız da 1984 ölüm orucunda bilincini yitiren Aysel Zehir'dir. Aysel, çok genç yaşlarda üç kez polisin eline düşerek ağır işkencelerle karşı karşıya kalmasına rağmen boyun eğmemiştir.

Burada, direnme geleneğinin hareketimiz saflarına yerleşip gelişmesinde, hem bir mimar rolü oynayan, hem de bu gelişmeyi kendi şahsında bir barometre gibi yansıtan Fatih Öktülmüş'ü anmak yerinde olacaktır.

Fatih, en son 1981 yılında yaralı olarak yakalanmıştır. O halde iken doksan gün boyunca ağır işkenceler görmesine rağmen sahte kimliğinde direnmiş, ifade vermemiş ve tutanakları imzalamayı reddetmiştir. Fatih'in attığı bu adım direnme geleneğimizde bir yenilik, bir sıçramaydı. Bu tavır, daha sonra başka yoldaşlar tarafından da günümüze kadar sürdürülecektir. Böylelikle, siyasi polisle yoldaşlarımız arasındaki mücadele, neredeyse gerçek ismini kabul edip etmeme gibi uç bir noktada cereyan eder hale geliyordu.

Kısacası, Fatih Öktülmüş. Türkiye devrimci hareketinin 1971-1984 kesitinde direnme geleneğinin en önünde yürümüş, bununla da kalmayıp onun alt aşamalardan üst aşamalara yükselişlerine önderlik etmiş bir direniş ustasıdır. O'nun 1971'de İzmir'deki, 1976'da Adana'daki, 1978'de İstanbul'daki ve 1981'de Adana/Ankara/İstanbul emniyetlerindeki direnişleri her defasında bir yenilik ve yükseliş içermekle de kalmamış, üstelik zirveye tırmanışla tamamlanmıştır. Buna, bir bakıma direnme geleneğinin devrimci demokrasi düzleminden alınıp proleter sosyalist mevzilere taşınmasının tarihidir de denilebilir. Direnişin bir başka alanı olan cezaevi mücadelesinin doruklarına tırmanıp orada can vermesi ise, ayrı bir anlama sahiptir.

Hareketimizin işkencede direnme cephesindeki gelişme doğrultusu, Fatih'in çizdiği bu grafikle aşağı yukarı çakışmaktadır. Grafik eğrisi, mirası cılız haliyle devralmakla başlamakta, onun süreklileştirilip sağlamlaştırılması ve gittikçe zenginleştirilmesi ile yukarıya doğru yükselmektedir. Eğer 1971 yılında bağ kurulan direnme geleneği süreklileştirilmeksizin ve zenginleştirilmeksizin aynen korunmaya, yani mekanik olarak yeniden üretilmeye çalışılsaydı, onu bugüne dek yaşatmak mümkün olmayacaktı. Lenin'in de belirttiği gibi *"mirası korumak, kendini mirasla sınırlamak anlamına gelmez"*di. Aksine, devralınan mirası eleştirel bir süzgeçten geçirerek özümlemeye, sağlamlaştırmaya, onu tutarlı ve inatçı mücadelelerle geliştirmeye ve yenileştirmeye çalışmak gerekiyordu. Bu, yapılmıştır: Korunup zenginleştirilerek bugüne taşman miras geleceğe aktarılmaya hazır durumdadır.

Bundan sonraki görev, mevcut mirası korumanın yanı sıra, onu yeni koşullarda geliştirmeye ve en geniş kesimlere benimsetmeye çalışmaktır.

IX

Ateşi Tanrılar ülkesinden alıp, ilerlesin ve özgür olsun diye, insanoğluna veren Prometheus'un öyküsünü hemen herkes bilir.

Bu mitolojik öyküde, ateşi insana veren Prometheus'un, Tanrılar Tanrısı Zeus tarafından akıl almaz işkencelere uğratılması anlatılır. Tanrıların görevlendirdiği bir kartal her gün gelerek Kafkas dağlarındaki bir kayaya zincirle bağlanmış bulunan Prometheus'un delik deşik edilmiş ciğerini yemektedir. Dur durak bilmeden uzun yıllar sürer gider bu böylece. Ama tehditlere ve yakarışlara aldırış etmeyen Prometheus, "bağlı bulunduğum esaret zincirlerini çözmesi için en iğrendiğim yaratığa el açıp yalvarmayacağım" der, ve teslim olmaz asla. Ne zamanki Herakles gelip kartalı öldürerek bağlı bulunduğu zincirleri kırar, o zaman Prometheus özgürlüğüne kavuşur.

Antik Yunan mitolojisinden alınma bu direniş öyküsü gerçekte yaşanmamıştır elbette. Ancak böyle bir olayın gerçekte yaşanıp yaşanmaması pek önemli değildir. Asıl önemli olan, iki bin yıl öncesinin insanının, yüce görevler uğruna en ağır işkencelere bile katlanabileceğini düşünebilmesidir. Bu efsaneyi yaratan hayal gücünün kaynağında, insanoğlunun, doğa ve ona hükmedenler karşısındaki özgürlük özleminin yattığı besbellidir. Yunan insanının Prometheus'un şahsında sembolleştirdiği şey; tehlikelerden korkmama, katlanılamaz sanılan işkencelere katlanma, özgürlük uğruna kendini feda etme, düşmanından aman dilememe ve zorbaların bir gün yıkılacaklarına olan inancını kaybetmeme gibi insanal özelliklerdir aslında. O halde, kim bu özelliklerin tarihin etten kemikten yapılma gerçek insanına yabancı olduğunu söyleyebilir?

Prometheus efsanesi, Yunan sanatının üzerinde boy attığı gelişmemiş toplum düzeninin, o günkü doğa ve toplum anlayışının bir ürünüydü kuşkusuz. Ondan bu yana çağlar birbirini izledi, sosyal ve ekonomik sistemler büyük altüst oluşlar yaşadı; onlarla birlikte toplumlar da, teknik de, insanlar da, düşünce sistemleri de, sanat anlayışları da değişti. Her devir kendi sınıflarıyla birlikte kendi kahramanlarını yarattıkça, hayal ürünü kahramanlar sahneden silindiler. Bu kez efsane gerçeğe dönüşürken, gerçek efsaneleşiyordu artık. Prometheus'lar, Herakles'ler, Ares'ler, ve Akhilleus'lar gitti; onların yerine Spartaküs'ler, Börklüce Mustafa'lar, Thomas Münzer'ler, Robespierre'ler, Tupac Amaru'lar, Marks'lar, Paris Komünarları, Zapata'lar, Lenin'ler, Babuşkin'ler, Kamo'lar, Çapayev'ler, Thelmann'lar, Fuçik'ler ve N.D. Thuan'lar aldı. Bunların her biri yaşadıkları çağların devleri, yaşadıkları ülkelerin kahramanlarıydılar. Böylelikle, Prometheus'ların hayal ürünü erdemleri gökyüzünden indirilip, ezilen sınıfların toprağı üzerine serpilmiş oldu.

Çağımızın, kahraman denilebilecek tipte insanların varolabilmeleri için, kendinden öncekilerle kıyaslanamayacak elverişlilikte maddi ve manevi bir ortam yarattığına kuşku yoktur. Bunun sırrı, her şeyden önce, özel mülkiyet dünyasına ebediyen son vermekle yükümlü, kendisiyle birlikte bütün insanlığı kurtarabilecek ve ezilenleri altın bir çağa taşıyacak olan proletaryanın özelliklerinde aranmalıdır. Kaldı ki, proletarya, sadece nesnel konumundan gelme ve emek okulunda edindiği özellikleri ile değil, ilkin ihtilalci ve bilimsel öğretisi ile, yanı sıra parti aygıtı gibi muazzam bir mekanizmaya sahip olması ve dünyayı değiştirme eyleminin dönüştürücü gücü ile de yeni tipte insanın yetişebileceği en elverişli zemindir.

Kuşkusuz, çağımız koşullarında tarihin gerçek kahramanı rolünü oynayabilecek olanlar olağanüstü niteliklere sahip bireyler değildir; aksine kitlelerdir, proletaryadır. Gerek sınıfın öncü bölüğünü gerekse onun tek tek bireylerini ele alırken bu gerçeği unutamayız. Eğer bunu unutursak eninde sonunda tarihi olağanüstü kahramanların yarattıklarını, yığınlarınsa pasif bir "sürü" olduklarını savunan bireysel terörizm politikasına varırız. Bu bakımdan, tarihin yaratılmasında bireylerin rolü hiçbir zaman sınıfların ve sınıf mücadelelerinin yerini alamaz. Ama öte yandan, bütünsel özellikleri ve erdemleri itibariyle olağanın üzerinde niteliklere sahip insanlara ihtiyacımız olmadığı anlamına da gelmez bu. Aksine, proletaryanın "özel bir maddeden biçimlendirilmiş", örgütçülükleriyle, çalışkanlıklarıyla, fedakârlıklarıyla ve savaşçılıklarıyla üstün niteliklere sahip öncülere her zaman ihtiyacı olacaktır. Zaten kapitalizm koşulları altında sınıfın tümünün öncünün düzeyine yükselmesinin imkânsızlığı nedeniyle de, parti/proletarya, partili insan/partisizler ayrımı bir kaçınılmazlıktır.

Proletarya, koşullarından kaynaklanan devrimci özelliklerinin bilinçli ifadesini, ancak, saflarına en seçkin temsilcilerini gönderdiği partisi aracılığıyla dile getirilebilir. Bir yandan kendi saflarını, öte yandan da yığınları eğitmekle yükümlü proletarya partisinin; demir disipline sahip olmakla, çok yönlü özellikler taşımakla, yaşamını devrime adamakla ve düşmana boyun eğmemekle kendini ayırdeden partili insan tipine ihtiyacı vardır. Biz ütopyacı değiliz; emekçi insanı, yaşadığı tarihsel-toplumsal

ilişkilerden soyutlayarak, sınıfsız toplumun komünist insanını bugünün "parti kavanozu"nda yetiştirmeye kalkmayız. Ama emekçi insanlığın uzun bir geçmişten beri kazandığı birikimden hız alarak, özellikle de bugünün imkân ve koşulları içinde kazanılabilecek niteliklere ayağımızı sağlam basarak ve tabii ki bunu geleceğin bütün yönleri gelişmiş komünist insan tipolojisine bağlayarak sağlam partili insanlar yaratabiliriz, yaratmalıyız da.

Bunlara kısaca da olsa değinmemizin bir nedeni, işkencede direnebilecek insanların ancak böyle bir alan üzerinde gelişme zemini bulmalarıdır. Çünkü hiçbir akım komünist militan tipolojisini yaratmaya yönelmeden, hareket bazında başarılı bir direniş ortalaması tutturamaz. Öte yandan, işkencede direnmek, aynı zamanda diğer mücadele alanlarındaki tutumun da dolaylı bir göstergesidir. Bu anlamda, polis deneyiminin insanların ideolojilerinin, politik bilinçlerinin, örgütsel ve ahlaki değerlerinin bir "çekap"ı olduğu söylenebilir. Asgari ölçüde de olsa direnmeyen, hele polise ikinci defa düştüğünde bir kez daha çözülen biri güvenilir bir komünist olabilir mi?

Bir diğer nedeni de, 12 Eylül rejimi ile modern revizyonizmin bir araya gelerek militan devrimci tipi üzerinde yarattıkları tahribattır. Faşizmin baskıları karşısında yılgınlaşan birçok sözde devrimci dönekleştikçe oklarını geçmişin devrimci değerlerine yöneltmişlerdir. Bunların işleri güçleri; gizliliği, devrimcilerin burjuva dünyasının sahte ve yoz zevklerinden kopuşlarını, taşıdıkları bazı hata ve eksiklikleri, sözde "küçük şeyler!" uğruna kendilerini ölüme atmalarını, işkencede direnmelerini vs. aşağılamaktır. Bunu, tam da militan, atılgan devrimci kadrolara, partili insan tipine çok ihtiyaç duyulan bir yeniden dirilme döneminde yapmaktadırlar üstelik. Böyle kritik bir dönemeçte ortaya bir "bireyselleşme" teorisi atarak, bu "teori"yi, Leninist parti düşmanı tasfiyeciliğin adeta manivelası haline getirmişlerdir. Aslında "birey olabilme", "bireyselleşme" görüşü en katışıksız, en açık bir burjuva görüşüdür. Ve "solda"ki savunucuları tarafından da devrimci hareketin şimdiye kadar yaratabildiği devrimci tipinin inkârı amacıyla ve liberal-tasfiyeci çürümenin kılıfı olarak kullanılmaktadır. Yoksa bu "teori" komünist bireylerin gelişmeleri ve yetkinleşmeleri gibi olumlu bir isteğin ifadesi değildir; aksine, onların sıradanlaşmaları, devrimci özelliklerinin törpülenmesi ve düzene uyum sağlamaları isteğinin bir ürünüdür. "Bireyselleşme" teorisini devrimci harekete taşımaya çalışanlara şöyle bir bakarsanız, altından ruhunu revizyonist-tasfiyeci şeytana teslim etmekle kalmayıp, girdiği her sınavdan da sürünerek geçmiş "yorgun savaşçılar" çıktığını görürsünüz.

Her şeye rağmen Türkiye devrimci hareketinin yeni insan tipolojisine ulaşmada, uzun yıllar boyunca ve nice fedakârlıklar sonucu katettiği büyük bir mesafe söz konusudur. Bu mesafede elde edilen birikim, ne geçici sarsılmalarla, ne de "bireyselleşme" safsatalarıyla ortadan kaldırılabilir. Türk ve Kürt devrimcileri, bugüne dek kısa ömürlerine kahramanca bir yaşamı sığdırabilmiş, hiçbir zorluğun ve hiçbir tehlikenin yıldıramadığı, ölünceye değin inançlarını ve umutlarını asla yitirmemiş devrim kahramanları tanımışlardır. Osman Yaşar Yoldaşcan ve Fatih Öktülmüş böyle devrimcilerdi. İbrahim'ler, Mahirler, Denizler, Mahsum'lar, Mazlumlar da böyle devrimcilerdi. Ne tehlikeler ne de engeller yıldırmıştı onları; her birinde tarihin büyük kahramanlarından birer parça vardı. Üstelik kalınan yerden daha ilerilere açılamamak için de hiçbir neden yoktur.

Sonuç olarak, bilmek ve inanmak, başarabilmenin ilk adımlarıdır. Eğer direnmenin gereğine inanıyor ve bu inancımızı irade ye kararlılığımızla destekleyebiliyorsak, bize yapılan işkenceler ne olursa olsun mutlaka direniriz. Bu bakımdan, ülkemizde durumu tersine çevirmek, yani direnme eğilimini esas akım haline getirmek hiç de imkânsız değildir. Sınıf ve emekçi yığınlar içerisinde direniş destanları yazmaya aday nice insanlar vardır. *"Mesele",* Michelangelo'nun dediği gibi, *"taşın içinde zaten varolan biçimi, fazlalıklardan kurtarmaktadır"*. Perspektif bu olduktan sonra saflarımızdan J. Fuçik'ler, M. Fatih'ler çıkartmak hiç de zor olmayacaktır.

ŞİİR

Şu anda gözleri bağlı bir karanlıkta
Belki susulacak
Hiç konuşulmadan yaşam savunulacak
Belki de bir zaman usta bilinenler
Çıraklardan önce adlar sayacak
Kurumuş otlar arasında güller gibi
Evlerde umutlar yandı yanacak
Kalabalık cehennemi bu yalnızlıkta
Yalnızca direnmeler suluyor çiçekleri
Yalnızca gerilemeyen adımlar besliyor
Ey yüreğe yaslanan güzellik
Sen ki anlarsın
Pınarların en susuzunda bile
Bir damlada denizlere dalarsın
İşte ihanet tutanakları işte biz
Kaç kez küllediler bu toprakları
Kaç kez kurakladılar
Yine denizlerdeyiz işte
Yine okyanuslardayız
İnançlarda şahlanan deli bir rüzgâr
Öpüyor gönlümüzün altın sahillerini
Yılmayan gözler dikiliyor ufuklara
Okuyorlar birer birer
Dayanmanın bitimsiz şiirlerini
Bir bir çekilirken teslim bayrakları
Ve kaçmalarla uzarken
Göçmelerle tozarken
Avrupa yolları
Durdu bir avuç yiğit
Bir tutam kır çiçeği
Ölüm dediğiniz de ne ki

Gözümüzde hainler kadar küçük

Ve zafere inancımız

Ölümsüzleşen ölümler kadar büyük

Onlar ki bir ayrıkotu tarlasında

Bir tutam çiçektiler

Binlerce ihanet çirkinliğinde

Bir avuç direnci güzellediler

Hiçbir şey bitmemişti daha

Gülerek girdiler zulüm tufanına

Ölerek girdiler

Ve en dayanılmazında tufanların

Adlarını bile söylemediler

Yüreklerin karartılıp satıldığı

Ve aşkların

Buruşturulup atıldığı akşamlarda

İnanç ki yenilmez kılar insanı

O sudan ve demirden sevda

Resimlerde renklere sorar yaşamı

Günleri şiirlere böler ufuklarda

İşte bizimle güzelleşen her şey

Yine bir dostluk

Bir de aşk sıcaklığında

Bitmedi daha sürüyor o kavga

Ve sürecek

Yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek

ADNAN YÜCEL

(***Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek***'ten)

TUTANAK

İFADE VERMEME VE İMZADAN İMTİNA TUTANAĞI*

27 Şubat 1981 günü Adana ili E.5 karayolu üzerinde Hasan ve Hürmüz oğlu 1953 İzmir Muradiye Nüfusuna kayıtlı DiLAVER YANAR adına tanzim edilmiş sahte kimlik ile yakalandığımdan bu yana bana sorulan sorulara cevap vermiyeceğimi ve ayrıca ifade de vermiyeceğim gibi Mustafa oğlu Zekiye'den doğma 1949 doğumlu MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğumu da ve ayrıca MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğum yolunda yapılan teşhisleri kabul etmiyorum demesi üzerine iş bu ifade vermeme ve imzadan imtina tutanağı tanzimle altı birlikte imza altına alındı. 4.5.1981

Em.Şb.1. Kom. Mua.	Em. Şb.1. P.M.	Em.Şb.T. P.M.	Em.Şb.1. P.M.	Em.Şb.1. P.M.
imza	İmza	İmza	İmza	İmza

MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ

(DİLAVER YANAR)

imzadan imtina ediyorum

4.5.1981

* Adana 1 No'lu Synt Mahkemesi'nin 1982/58 Esas sayılı dosyasından alınmıştır.

Dar Kadrosuna ve yaygın olmayan, sempatizan kesimine rağmen militanlarının cüretkâr şiddet eylemleri sebebiyle önem kazanan örgütlenmenin gerçekleştirilen yakalanmalar ve ele geçirmelere rağmen daha ziyade sempatizan kadronun yakalanması ve üst seviyede yakalanan mensuplarının ise konuşmamakta direnmesi nedeniyle önemli sayılabilecek bir güç kaybına uğratılamadığı düşünülmekte olup... *

---

* Ankara 2 Nolu Synt. Askeri Mahkemesi'nin 1981/351 Esas, 1984/125 karar sayılı ve 5.7.1984 tarihli Gerekçeli Kararı'nın 18. sayfası.

ÇİTLERİN OLMADIĞI BİR DÜNYA İÇİN...

Yaşam öylesine canlı, öylesine güzel. Dolu dolu yaşanıyor günler. Aylar, günlerde yaşanıyor. Her şey mücadele eksenine göre şekillenmiş, her şey onun gelişimine ve sonucuna göre belirlenecek. Mücadelenin şiddet ve yoğunluğu içinde, sorunlar büyüdükçe ve onları çözdükçe, gelişip derinleşiyor insan. Kavga içinde arılaşıp, yetkinleşen yeni bir insan dokunuyor. Bu yoğunluk içinde, yaşamı tüm yönleriyle algılayıp yaşayabilmek öylesine güç ki. Doğa çoğu zaman uzak, soyut görüntüler olarak var. Kimi zaman da, olanca canlılığı, güzelliği ve çarpıcılığı ile dikiliveriyor karşımıza. Gözlerimizle, soğururcasına içiyoruz. Kırda, papatyalar arasında yapılan bir hücre toplantısında, akşam yorgunluğunda vapurla karşıya geçerken güvertede göğsünü rüzgâra verip, suların çipiltisini duyumsayarak içilen bir bardak çayda, Orak-Çekiç dağıtımından, ya da bir gece yazılamasından dönerken alınıp yarım Sana yağı sürülen bir ekmeğin buğusunda canlanıveriyor yaşam. Silah tarrakalarıyla söyleniyor özgürlük şarkıları. Kimi zaman başarılı bir eylemin; fabrika önlerinde dağıtılan bildirilerin, ya da bir korsan gösterinin, cezalandırılan bir halk düşmanının haberiyle coşkulanıyor yüreklerimiz, kimi zaman da acı bir haberle kıvılcımlanıyor.

12 Eylül'ün üzerinden bir ay geçti. Revizyonistler, kavga kaçkınları şimdiden Avrupa yollarında. Kimileri de beklemede. Eylül karanlığı çöküyor ülkemin üstüne. Henüz tümden geceye dönmüş değil gün. Işıldayan, parıldayan şeyler var. Yüreklerimizde en küçük bir sarsıntı, korku yok. Her zaman, rüzgâra karşıydı göğüslerimiz. Daha ilk günden aldık kararı, ilk gün yazıp bastık bildirimizi. Güneşi karartmak isteyenlere karşı amansızca savaşacağız.

BİR İŞKENCE MERKEZİ

Az önce geçtim buradan. Buluşma yerini kontrol ettikten sonra genişçe bir daire çizip, döndüm. Randevuya bir dakika kaldı. Saraçhane'den aşağıya doğru iniyorum. Durakta her şey olağan görünüyor, otobüs bekleyen birkaç kadın ve erkek. Yoldaşlar henüz gelmemişler. Bir anda karşıdan bana doğru koşan üç-dört kişiyi gördüm. Kollarını öne doğru uzatmışlar, silahlar... Gözlerim en öndekine çakılıyor. Zangır zangır sallanan bir kol, gözleri yuvalarından fırlamış. Büyüyerek üzerime doğru geliyorlar. Düşünecek zaman yok! Ayaklarımın üzerinde yaylanıyorum, yana doğru fırlayacağım. Döndüğüm anda bir silah göğsüme dayanıyor, otobüs bekleyen kadınlı erkekli grup, aramızda iki adım bile yoktu! Bir anda başıma ve böğrüme dayanmış silahların arasında kaldım. Her ağızdan bir ses çıkıyor, vuruyor, itekliyorlar. Kolumu arkaya kıvırıp, başımı bastırıyorlar. Sürüklenerek hızla yakındaki bir dükkânın içine götürülüyorum! "Elimize düştün." "Kaçan kimdi?" Yumruk yağmuru arasında sorular ardı ardına sıralanıyor. Vuran, iten, çeken, ellerimi, gözlerimi bağlamaya çalışan, soru soran, tam bir kargaşa... Bağırtılarında, hareketlerinde bir boşalma, az önceki korkularından kurtulma çabası seziliyor. Şaşkın bir insanın sesiyle "ben, buradan geçiyordum, benim birşeyle ilgim yok" diye bağırıyorum. Aklım daha önceden bu bölgeden geçerken rastlantıyla karşılaştığım bir kamulaştırma eyleminde. Bir yakalanma olduğu, yakalananın polisi randevu yerine getirerek o dükkânlardan birisinin içinden beni göstereceği o an hiç düşünmediğim bir şey.

Üstümü arıyorlar. Kollarım kelepçeli, gözlerim bağlı, dükkândan hızla çıkartıp bir arabanın arkasına sokuyorlar. Az sonra itekleyerek bir kişiyi daha getirdiler. "Bu kim, diğer yoldaşlardan birisi mi?" Sesini benzetemiyorum. Pikap türü bir araba, arka orta kısmındaki boşlukta başlarımız yere doğru bastırılarak tutuluyoruz. Küfür, yumruk, dirsek ve diz darbeleri sağanak halinde yağıyor. Bunların ortasında durumuma uygun bir ifade biçimlendirmeye çalışıyorum. Kafamda önceden genel hatlarıyla belirlenmiş bir şey var. En kötüsü ise, verebilecek legal bir adresimin olmayışı. Eğer gerçekten düşündüğüm gibi rastlantısal bir yakalanmaysa böyle bir adrese sahip olmak bırakılmamı kolaylaştırırdı.

Yarım saat kadar sonra bir binaya itilerek, hızla sokuluyorum. En son Topkapı-Bakırköy-Bahçeli hattında olduğumuzu farketmiştim. Şimdi neredeyiz? Çevrede yoğun araba ve insan sesleri duyuluyor! Bir üst kata çıkıyoruz. Odaya girişimizle birlikte dört bir yandan yumruk ve tekmeler inmeye başlıyor.

Oradan oraya savruluyorum. Bu sağanağın altında kendimi koruyabilmem imkânsız. Sakınmaya çalıştığım sadece başım, kollarımın arasına almaya çalışıyorum. Yerdeyim, yuvarlanıyorum, on-onbeş ayak birden iniyor üzerime. Vurma yarışındalar, birbirlerini itekleyerek vurmaya çalışıyorlar. Sonra bir kısmını bağırarak, iterek dışarı çıkartıyorlar.

İlerdeki günlerde öğrendim. Bu bir intikam dayağıydı. Getirildiğim yer Bakırköy Emniyet Amirliği, sorgulandığım oda, Bağcılar'daki çatışmada ölen Başkomiser'in makam odasıymış. Masanın arkasında büyükçe bir resmi asılı. Osman, mermileri bitince elindeki bombayı kullanıyor. Bu Başkomiser silahlar susunca kahraman kesilip merdivene yönelmiş...

İçerde birkaçı kalıyor. Ayaklarımı kaldırıp falakaya başlıyorlar, göğsüme, kollarıma basıyorlar. Saymaya çalışıyorum, otuzlara, kırklara varıyorum, ötesine geçemiyorum. Daha fazla acı veren bir darbe, yan boşluklarıma yediğim bir tekme, bir bağırış engelliyor. Düşünebilmek giderek imkansızlaşıyor, zaman kavramı da kaybolup gidiyor. Kaldırıyorlar, "yürü", "koş", "zıpla", yere su döküyorlar. İkisi kollarımdan sürüklüyor. Tekrar yatırıyorlar. Bu böyle sürüp gidiyor.

Üstümden çıkanlarla ilgili imzalamamı istedikleri bir tutanak getiriyorlar. "Gerçek ismini yaz, imzala!" Kimlikteki ismimi söylüyorum. Birisi sopayı kaptığı gibi üzerime saldırıyor, nereme gelirse vuruyor. Ardından birkaçı daha. Sopa kırılıyor, kırılanla vuruyor, o da kırılıyor, yere düşüyorum. Odun yarar gibi dizlerime indiriyor sopayı. Bedenin en hassas yerlerinden birisi kaval kemiği, o da biliyor bunu, tüm gücüyle aynı yere vuruyor. Ayaklarımı karnıma doğru çekmeye çalışıyorum çekiyorlar, yüzüstü dönmeyi başarıyorum, sırtıma, bacaklarıma girişiyorlar bu kez. Gecenin geç bir vakti, bağırarak, küfrederek çıkıyorlar odadan.

Vücudum kıpırtısız, giderek derin soluklar almaya, beynimde düşünceler şekillenmeye başlıyor; kazandım...

Sabaha karşı yeniden geliyorlar. Bu kez ekip değişmiş. Gececiler. Ötekilerin yapamadığını kendileri başaracaklar, hevesle başlıyorlar, hırslanıyorlar, zaman geçtikçe bazıları kendini kaybediyor. Çatışma sonrası terkedilmiş bir evi kabul ettirmeye çalışıyorlar bana. Bir serigrafi kasnağı ve birkaç kurşun çıkmış. Bu evi kabul ettirebilirlerse örgüt bağımı kanıtlamış olacaklar, sonra da bu noktadan ilerleme düşüncesindeler. Sorularından yakalananın, beni ele verenin kim olduğunu çıkarmaya başlıyorum.

Düşündüğüm kişiyse büyük bir zarar veremez.

DİRENCİM ONLARI SARSMIŞTI

İlk beş gün, gündüzün geceye karıştığı günlerdi. Ayaklarım şişip duyarsızlaşınca kalın sopayı bırakıp inceyle vuruyorlar; feodal sopa ülkemizde hâlâ işkencenin baş aracı. Falakanın değişik aşamalarında kullanılan, ayakların duyarlılığına göre hazırlanmış çeşitli boy ve kalınlıkta sopalar bulunuyor. Devletin bu konudaki tecrübe birikimine şaşmamak gerekir! Gerisinde yüzlerce yıl var. Egemen sınıfın birisinin diğerine devrettiği bir yönetim geleneği. Onlara layık bir siyasal-kültürel miras.

Beşinci günden itibaren karşımdakilerin umudunun giderek kaybolmaya başladığını farkettim. O güne dek karşılarında boyun eğmeyen birinin varlığını kabullenemiyorlar, dur durak bilmiyor, kimi zaman vahşete varan çılgınlık örnekleri göstererek yanan sigarayı bacağıma bastırıyor, sopalar birbiri ardına üstümde kırılıyordu. Direncim onları sarsmıştı, bunu çözemiyorlardı, anlayamadıkları bir şeyle karşı karşıyaydılar, çaresizdiler, farkında olmadan bunu bir olgu olarak kabullenmeye başlamışlardı. Belki çözebiliriz diye giderek zayıflayan bir umudu hâlâ koruyorlardı, tümden vazgeçmemişlerdi fakat işkence giderek yarım güne ve saatlere doğru indi. Dokuzuncu günde en kaba biçimiyle sona erdi.

Yürüyemiyordum. Tüm vücudum şişmiş yara bere içindeydi. Buyanımdan öbür yanıma dönmek başlı başına işkenceydi. Ertesi gün Gayrettepe'ye götürdüler. Oradakiler, kapıda şöyle bir bakıp geri çevirdiler, ölürsem sorumluluğun kendilerinde kalmasını istemiyorlardı.

Döndükten sonra doktor getirdiler. Gözlerim bağlı, doktor buna karşın arkamda duruyor. Ayakta durmamı, belimi doğrultmamı engelleyen şiddetli bir ağrı var. "Sinir uçları ezilmiş". Hepsi o kadar!

Kayıtsız, otoriter olmaya çalışan buna karşın tınılarında tedirginliğini ele veren bir sesi var. Bir an önce gitmek istiyor. Nova-tüp, alkoloid, iki merhem yazıyor. Daha sonraki günlerde de iki kez getiriyorlar doktoru. Gayrettepe'ye bir kez daha gidip dönüyoruz bu günlerde. Bedenim, henüz yeniden üzerinde çalışılabilir bir malzeme haline gelmemiş, kabul etmiyorlar.

İyileşmem için hummalı bir çaba gösteriyorlar. İlaçları kullanıp kullanmadığımı gizliden kontrol ediyorlar. Kovaya tuzlu su doldurup ayaklarımı ovmaya çalışıyor birisi. İtiyorum. Dik saçlarından tanıdım onu. Sopayı diz kapaklarıma odun yarar gibi vuran oydu. Tanımadığımı sanıyor, şimdi nasıl köpekleniyor. Şube'ye gitmemek için tedaviyi geciktirmeliyim diye düşündüğümü zannediyorlar. İlgileriyle eğleniyorum. İnadına hızla iyileşmeye, güçlenmeye çalışıyorum.

AĞIRLAŞAN KOŞULLARA KARŞIN SÜRECİN ÖNÜMÜZE KOYDUĞU GÖREVLERİ EN İYİ ŞEKİLDE YERİNE GETİRMEYE ÇALIŞMALIYDIK

12 Eylül sabahı birkaç yoldaş örgüt evlerinden birisindeydik. Darbeyi duyan diğer yoldaşlar da birer birer geldiler. Gelenler izlenimlerini anlattılar, yollardaki durum, darbenin oturdukları çevrede nasıl duyulduğu ve karşılandığı...

Eylül Darbesi, bizim için sürpriz değildi. Son aylardaki gelişmeler sürecin bu yönde geliştiğini gösteriyordu. MHP'li faşist milisler ve 78 sıkıyönetimi halk hareketinin gelişimini durduramamıştı. Devrimci yükseliş sürüyordu. Egemen sınıflar cunta öncesi bir seçenek olarak bir AP-CHP hükümeti üzerinde duruyorlardı. Fakat konjonktür nedeniyle bunun gerçekleşmesi güç olduğu gibi onlar için köklü bir çözüm sağlayamayacağı da gün gibi açıktı, öte yandan generallerin hükümet ve parlamentoyu hiçe sayan, pervasızlaşan konuşma ve kararları birbirini izlemeye başlamıştı.

Eylül Darbesi, komünistlere, diğer antifaşist, yurtsever, devrimci güçlere ve halka karşı ağır bir saldırıydı. Buna karşın, taktiksel bir değişiklik, bir geri çekilme gerekmiyordu. Bir dizi sübjektif zaafa karşın nesnel koşullar sürecin devrimci yönde derinleştirilmesine elverişliydi. Egemen sınıflar, devrimci halk hareketine karşı güçlerini tek bir hakim sınıf partisinde, orduda birleştirmişlerdi, fakat bu, bağrında önemli çelişkileri taşıyan bir bütündü ve devrimci yükselişin sürmesi, iç zaafların belirginleşip karşıdevrim kampında krize, safların bölünmesine doğru gelişebilirdi. Darbe anı ve ilk zamanlar 12 Eylülcülerin pek çok gücü karşılarına aldıkları, henüz durumlarını sağlamlaştıramadıkları bir dönemdi ve onlara bu fırsat verilmemeliydi.

Dışımızdaki diğer devrimci ve demokrat güçlerin nasıl bir tutum takınacaklarını henüz bilmiyorduk. Örgütsel güçlerimiz çok sınırlıydı, ülkenin siyasal kaderini etkileyebilecek durumda değildi. Fakat ağırlaşan koşullara karşın sürecin önümüze koyduğu görevleri en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmalıydık. Kadrolarımız yüksek bir devrimci ruhla donanımlıydı, örgütlenme yapısı ve çalışma tarzımızla ağır yeraltı koşullarına hazırdık. Sıkıyönetim koşulları bizim için iyi bir hazırlık ve sınav olmuştu. Daha ağırlaşan koşullara uygun alacağımız yeni tedbirlerle mücadeleyi eski taktik çizgimizde sürdürebilirdik.

Bu değerlendirmelerin ışığında propaganda, ajitasyon ve eylemlerimizi eski düzeyinde sürdürme, bazı yeni eylemler yapma kararı aldık. Zorlu ve uzun bir sürece girerken önümüzdeki en büyük handikap güçlerimizin sayıca azlığıydı. Bu, özellikle yönetici organ ve kişileri koruyabilmemizi çok güçleştiriyordu. Çünkü onlar, birçok görevi üstlenmek zorunda kaldıkları gibi çeşitli eylemleri de bilfiil yönetmek durumundaydılar.

12 Eylül sonrası ilk ağır kaybımız Osman oldu. Bir eylem hazırlığı sırasında öldürüldü. Fatih yaralı olarak kurtuldu. Osman teknik ve askeri faaliyetlerin sorumlusuydu, yaratıcı özelliklere, eşsiz devrimci niteliklere sahipti. Hayranlık duyulan bir yoldaştı. Ölümü saflarımızda büyük bir acı, karşıdevrimcilere karşı büyüyen bir öfke ve atılım duygusu yarattı. Her yoldaş Osman'dan bir parça olabilmeyi taa yüreğinde duydu. Belirlenen eylem çizgimizi sürdürmeliydik. Osman'ın anısına bazı eylemler yapma, karşıdevrimcilere bu şekilde cevap verme kararı aldık. Yakalanışımız bunun hazırlıkları esnasında oldu. Birkaç araba almıştık. Silahlanmanın basit ve evrensel bir kuralını uygulayarak iki de silah. Teknik yönden yeni koşullarda rahat hareket etmemizi sağlayacak hazırlıkları hızla bitirmeye

çalışıyorduk.

Yakalanışım, randevu yerinin verilmesi sonucu oldu. Fakat bizim ve o dönemdeki diğer yakalanmaların temelinde 12 Eylül sonrası ortaya çıkan yeni koşulların, polisin inisiyatif ve hareket alanındaki genişlemenin yeterince değerlendirilememesi, buna denk düşen bir tedbirlilik içinde olmamak bulunuyor. 12 Eylül'ün hemen sonrasında modern revizyonist ihanet ve özellikle kitlesi büyük antifaşist örgütlerin "felç" durumuna düşmeleri ve bunu tasfiyeci bir çizgiye dönüştürmeleri sonucu, devrimci eylemlerde hızlı bir düşüş olmuş, bunun sonucu inisiyatif karşıdevrim güçlerine geçmişti. 12 Eylül öncesinde şaşkınlık içinde, nereye, hangi eyleme saldıracağını bilemeyen polis, sıradan eylemler için dahi geniş çaplı operasyonlara girişebilir hale gelmişti. Araba ve silahları aldığımız zaman bunu gözlemliyorduk. Eylemin olduğu bölge geniş bir kuşatmaya alınıp yoğun bir arama gerçekleştiriliyordu. Arabaların bir üst eylemde kullanılacağı düşünülüp kent düzeyinde tüm devriye ekipleri harekete geçiriliyordu. Buna denk düşen bir dikkatlilik ve hızlılıkta olamadık.

BİR İŞKENCECİ ŞEFİ...

Bakırköy Emniyet Amirliği'nde beni sorgulayan tim şefine gıcığı olanlar yanımda uluorta konuşuyorlar; "Gözü emniyet amirliğinde...", "O mu? O, aldığı her işi ağzına yüzüne bulaştırır, bugüne kadar hangi işi başarıyla sonuçlandırdı?" Gündüz Ekipleri Amiri Başkomiser Ali ... yakalandığım gün silahını bana doğrultmuş koşarak üzerime doğru gelirken kolu zangır zangır sallanıyordu. İlk günler beni çözebilmek için bilebildiği her yolu denedi. Son günlerde odaya girdiğinde beni yok sayıyor, bulunduğum tarafa bakmıyor bile. Kafamı çevirdiğimde bazen masasından bana hınçla baktığını görüyorum, karşılık verince başını çeviriyor.

Kaba işkence yöntemleriyle sonuç alamayınca kendisince beni manen çökertmeyi amaçlayan başka yollara da başvurdu.

Arabaya biniyoruz. Nereye gittiğimiz konusunda hiçbir şey söylemiyor. –Seni sürekli endişe içinde bırakmak ve karşılaşacağın şeye kendini hazırlama olanağı tanımamak için ne yapacaklarını senden gizlemeye, şok etkisi yaratmaya çalışırlar– Kocasinan Karakolu'nun önünde duruyoruz. İkinci kata çıkartılıyorum. Başkomiser Ali duruyor karşımda. Yapacağı domuzluktan hoşnut, sinsi bir gülümseme var suratında. Bir odanın kapısını açıp beni içeriye itiyor. Karşımda beni ele veren kişi, heyecanlı, ezik, tedirgin. Başkomiser "konuşun" deyip çekildi. Şaşırıyorum. Bizi niye bir araya getirdiler, amaçları ne? Bir an kafamda bu sorular dolanıyor, cevap da gecikmiyor. Beni "ikna" etmesi için!.. Fakat o, bunu yapabilecek kadar alçalmamış. "Beni çok ezdiler, karımı getirdiler" diyor. Karısının kendisini boşanmakla tehdit ettiğini söylüyor. Zayıf karakterli, soysuz bir kadındı. Anlaşılan o, bu baskıyla benimle görüşmeyi kabul etmiş, fakat beni görünce bunu yapabilecek kadar alçalmadığı ortaya çıktı. "Seni tanımıyorum... Yanlış şeyler yaptın, kendini toparlamaya, hiç olmazsa şimdiden sonra zarar vermemeye çalış" diyorum. Söz veriyor.

Hareketimizle bağları yeniydi. Teorik olarak geri ve siyasi örgütsel çizgimizi de kavramamıştı. İşçilik yapmıştı fakat onu karakterize eden sınıfın iyi özellikleri değil daha önceki lümpen geçmişiydi. Silaha yatkındı, lazlara özgü dinamizme, atak bir yapıya sahipti. Zaaflarını az çok biliyorduk ve zamanla giderebileceğimiz düşüncesindeydik. Yakalandığı gün, gasp edilmiş bir arabayla, önceden uyardığım halde, şoförlüğünü ilerletmek için dolaşmaya çıktı. Hem de arabanın alındığı bölgeye yakın yerlerde. Araba sahibi tarafından görülüp polise bildirilince kaçmaya çalıştıysa da yakalandı. Panik halindeydi, o anda kendisini kurtarmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Buluşma yerini gösterdi. Oturduğu bölgede tanıdığı bazı taraftarlarımızı da yakalattı. Birinci Şube'de daha iyi bir tutum takınmaya, ifadesini kısmen değiştirmeye çalıştıysa da polisler onu çok iyi kavradıklarından kaale almadılar. Cezaevinde ise başlangıçta değilse de zaman içinde yanlışını kavradığı bir süreci yaşadı. Ölüm Orucu'na kendiliğinden gönüllü olmak isteyenlerden birisiydi.

Bu işkenceci, bir başka gün de masasındaki gazeteleri bana okumam için uzattı. Ondan beklenmedik bir davranış, hem de ısrar ediyor. Gazetede Serdar Soyergin'in idam edildiğini bildiren bir haber. Başımı kaldırdım, sinsi, iğrenç bir gülümsemeyle beni süzüyordu.

Beni bir atlama tahtası olarak düşünmüştü. Yükselme hayallerini yıktığım için sevinçliyim.

BİNÜÇYÜZONBEŞ ADIM!..

Kimi geceler nezarethaneye indiriyorlar. Yarısı sidik ve bok dolu bir mahzen. Kelepçelerimi burada da açmıyorlar. Vücudumun her tarafı yara, oturamıyorum, yatamıyorum. Acılar iyice yükseldiği zaman tepede toprağın başladığı yerdeki cama dönüp bağıra bağıra marş söylemeye başlıyorum. Gelip susmamı bile söylemiyorlar.

Günübirlik gelip gidenler oluyor. Bazıları buraların gedikli lümpenleri. Kimisi de akıllarından bile geçirmemişler buraya düşmeyi. Birinciler, vurup kafayı yatıyorlar. Bir-iki sigara içimi dışında gelip çıkarttıkları ana kadar hemen hiç kesintisiz uyurlar. Ötekileri ise uyku tutmaz. Şaşkın, tedirgin, rüyada gibidirler. Sürekli konuşurlar. Bunlardan biri; davetiye, el ilanları bastığı küçük bir matbaası varmış. İş yapamaz hale gelince satmak zorunda kaldığını, karısı ve çocuğunu babasının evine götürdüğünü anlatıyor. İki arkadaşıyla birlikte bir bakkalı soymuşlar. Aldıkları para ikibinbeşyüz lira... "Önceleri işim iyiydi" diyor. Nasıl burada olduğunu anlayamıyor bir türlü, panik halinde. Gece uykusundan bağırarak uyanıyor. "Kuşlar, bir yığın kuş başımı didikliyorlar, kovmak istiyorum gitmiyorlar."

Bir gün yine onlardan birisi getirildi. Dört yıl önce bir gasp olayını gerçekleştirenlere yardım ettiği iddiasıyla, İstanbul'un kabadayısı bol bir semtinden. "Yol"ları biliyor. Nezarethaneye bakan polisi çağırıp beşyüz lira uzatıyor. "Bir tek sigara." –O zaman bir paket Samsun daha yüz lira bile olmamıştı– Sonra çay getirtiyor. Ertesi günü, abisinin getirdiği tavuk ve tulumba tatlısı da aynı şekilde giriyor içeriye. Ziyafete oturuyoruz. Anam beni Kadir Gecesi'nde doğurmuş! "Bugün benim doğum günüm" diyorum. Müthiş keyifleniyoruz.

Dört yıl önce bir gasp olayına karıştığı iddia olunuyor. Kendisi bile unutmuş böyle bir olayın varlığını. Bugün bambaşka bir yaşamı var. Dört yıl önce İngiltere'ye gitmiş, bir İngiliz kızla evlenmiş, işe girmiş. İki küçük kızı var. Çıkartıp birlikte çekildikleri fotoğrafları gösteriyor. Korkuyor, bir daha hiç göremeyecekmiş gibi söz ediyor onlardan. Cebinden uçak biletini çıkartıp "iki gün sonra dönecektim" diyor. "Niye geldim?" diye kendisine kahrediyor. "Eğer çıkarsam bu ülkeye bir daha adımımı atmayacağım". İngiltere'ye ne zaman, nasıl gitmiş, evliliğini, eşini, kaynanasını, çocuklarını, işini tek bir ayrıntısını unutmadan anlatıyor. Her sözcüğü bir özlem bulutu. Şu kâbus bir bitse, bu günler hiç yaşanmamış gibi kaldığı yerden sürdürüp gitse yaşamı!..

Her sabah volta atıyor. Tek kelime konuşmuyor bu sıralar. Birkaç adımlık mesafede, kendi okyanusunda gidip geliyor. Kimi zaman dudaklarının belli belirsiz kıpırtısını duyuyorum. Birgün voltayı bitirdiğinde gelip karşımda duruyor. "Binüçyüzonbeş adım!.." Yüzüne bakıyorum. "İş dönüşü banliyö treninden inince istasyonda bir bira içer sonra eve yürüyerek giderdim. Adımlarımı saymıştım."

* * *

Artık kaba işkencenin yapılmadığı günlerin biriydi. Şube'nin beni kabul edeceği kadar iyileşmemi bekliyorlardı. İşgüzar işkencecilerden birisi şansını bir kez daha denemek istemiş olacak ki sopayı eline alıp saldırıyor. Şube'de de karşılaştım bu tiplerle. "Hafta sonu bununla kimse uğraşmaz" diyerek, "özel seans" çekenler oluyordu. Kin, prim almak, amirlerinin gözüne girebilmek... Ağrının en yoğun olduğu yerlere vuruyor sopayı. Üç kadın polis kapıda durmuş bakıyorlar. İşkenceci nedense rahatsız oluyor. "Öyle durup bakmak yok, alın bakalım elinize sopayı." "Biz yapamayız". "Gidin öyleyse seyretmek de yok".

Bunlar bir iki kez bulunduğum odaya sekreter polis kadınla dedikodu yapmaya gelmişlerdi. İkisi yabancı bir mahlûkmuşum gibi bakar hiç konuşmazlardı. Bir tanesi daha meraklı ve ilgiliydi. Bunca dayağa nasıl dayandığımı ve niçin direndiğimi anlayamadığını söylüyordu.

Meslekte yeniydiler ve henüz 1. Şube'deki işkenceye katılan kadın polislerin soysuzlaşma katına yükselmemişlerdi. Bir gün, Bakırköy'deki sahil gazinolarında üniversiteli öğrencilerle oturup polise muhbirlik yaptığını laf arasında öğrendiğim, modanın kenar mahalle versiyonuyla giyinmiş, yosma tipli bir kız giriyor içeriye. Teğmen nişanlısından ayrıldığını, bir polisle nişanlandığını, kendisinin de

polis olmak için başvurduğunu anlatıyor. Gittikten sonra kadın ve erkek polisler arasında hararetli bir tartışma başlıyor. "Bu kaçıncı nişanlı değiştirişi?" diyor kadın polislerden birisi. "Böylelerini alıp mesleği de bozuyorlar."

Erkek polisler onları hem aşağılar hem sulanırlar, daha çok da teğmenlere ilgi göstermelerine bozulurlardı. Sıkıyönetimle birlikte subay ve askerlerin polis karakollarında da konaklamaya başlaması, ortaklaşa düzenlenen operasyonlar hem yetki çatışmalarına yol açıyor hem de bu yönden çekişmelere.

* * *

Öğleye yakın bir saat, geliyorlar. "Koridora çıkacağız". Israrla ceketimi giymemi istiyorlar. Bu "ceket giydirme" ısrarından ne yapmak istediklerini çözmeye çalışıyorum. İlk günler ceketim elden ele dolaşmış, her yetkiliye gösterilmişti. Yaka kısmında sonradan örülmüş bir kurşun deliği var. Küçük burjuva revizyonistlerinden bir hatıra!

Yoldaşlarımızdan ikisi, bir eylemin hazırlıklarıyla ilgili konuşa konuşa yürürlerken yanlarından geçen bir motosikletten tarandılar. Faşistlere karşı silahlı eylemi "bireysel terör" diyerek yadsıyan oportünist TDKP yöneticileri konferans kararıyla TİKB'ni "karşıdevrimci" ilan edip, yoldaşlarımıza karşı suikast düzenlerken düşünmek gereği duymamışlardı. Ceket, vurulan yoldaşlardan birisinin üzerindeydi.

İşkenceciler, bu ceketten dolayı Bağcılar'daki çatışmada Osman'ın yanındaki diğer kişinin ben olduğumu sanıyor, boynumu vücudumu kontrol ediyorlar. Ayaklarımdaki yaraları fark ediyorlar ama emin olamıyorlar. Bacaklarım yaralarla kaplanmış, irin tutmaya başlamış. Koridora çıkıyoruz, ceketimi giymem için neden ısrar ettiklerini anlıyorum. Bir grup asker, ayrıca sivil kişiler... Dikkatle bakıyorlar. Aynı şekilde ben bakınca gözlerini kaçırıyorlar. "Bu değildi" diyor askerlerden birisi. Diğerlerinden de beni teşhis eden yok.

* * *

Son haftada yapmaya çalıştıkları birşey de dikkatimi dağıtıp söylediklerim arasında çelişki bulmak. Başımda sürekli bekleyen bir tim var; bunların asıl görevi kaçmamı ya da kaçırılmamı önlemek. Uyutmuyor, sürekli konuşturmaya çalışıyorlar. İrademin en zayıf olduğunu zannettikleri bir anda, tam dalmak üzereyken soru soruyorlar. Bu sorular, belli belirsiz konuşurken diğer şeylerin arasında soruluveriyor; sohbet havasında, önemsiz, hiç üzerinde durmuyormuşçasına. Söylediklerimi gizlice not ettiklerini görüyorum. Fakat başımda bekleyenler sıradan bir devriye timi! Sonuç alamayınca yaptıkları işi angarya gibi görüp bir süre sonra vazgeçiyor, uyuklamaya başlıyorlar.

ONA ÖYLE BİR KONUŞMA NASİP OLMADI

Ekipler odasında oturduğumuz bir gündü. Birden bir hareketlilik oldu, gözlerimi bağladılar. Odaya birileri girdi, etrafımı sarıp baktılar, sonra odadan dışarı çıkardılar. Koridorda konuşmalarını duyuyorum. Yakalanışımın niçin kendilerine hemen bildirilmediğini, neden onlara hemen teslim edilmediğimi soruyor birisi. Sesi sert ve azarlarcasına çıkıyor. "Giden gitti, kaç gün geçmiş?" Başkomiser Ali yarım ağız cevap vermeye çalışıyor. Aralarında bir sorun yarattığımın farkındayım. Siyasi Şube'den gelenler, bizim elimizde olsaydı çoktan bu işi çözmüştük havasındalar, dışardakilerin kaçmış olacağını düşünüp kaybedilen zamana hayıflanıyorlar. Canlarını sıkan bir konu da vücudumun kaba işkenceyle bunca tahrip edilmiş olması. Kendileri sorgulamayı daha uzun süre sürdürebilecek daha teknik yöntemler uygularlar, sözde!.. Gayrettepe'ye almıyorlar, daha fazla zaman kaybetmemek için de ilk sorgularına orada başlıyorlar. Garip bir yöntemle!

Karanlık bir odaya sokuldum, Birden çok kuvvetli bir ışık yandı. Sanırım, şu filmlerde gördüğümüz 500 mumluk lambalardan, başıma değecekmişçesine yakın. Ve ardı ardına sorular gelmeye başladı. Fakat gözlerimdeki bağı açmayı "unutmuşlardı"! istedikleri psikolojik baskı ortamını sağlamaktan uzak gülünç bir tabloydu ortaya çıkan.

Gözlerimdeki bağ konusunda genel olarak dikkatliydiler, gördüğümü fark ettiklerinde deli gibi saldırırlardı. Bazen işkence sırasında bağ kayardı, ilk anda telaşlanırlar, ardından delikanlılıkları akılla-

rına gelir, birbirlerine "bırak bağlama", bana dönüp "sizden korkmuyoruz" gibi laflar ederlerdi.

İşkencecilerin üst düzey yetkililerinden birisiyle de ilk kez orada karşılaştım. Ona "albay" diyorlardı. Karşımdaki masada oturuyor, önünde bir dosya, birkaç da büyük zarf. Bir ara kalkıyor, tam karşımda sanki "hazırol"a geçer gibi durarak sağlı sollu tokat atıyor, vuruyor, vuruyor. Geçiyor yerine oturuyor. "Hakkınızda herşeyi biliyoruz". Polisin o güne dek TİKB hakkında edindiği tüm bilgileri sıralamaya başlıyor. Kim nerede, ne zaman yakalanmış, arananlar kimler, hareketin ortaya çıkışı, evrimi vb., duraksamaksızın konuşuyor. "Her şeyi biliyoruz" imajını güçlendirecek akıcılıkta. "Biz kimleri çözmedik. DS'un sadece şu Bakırköy'de 15 tane hücresi var, sizin bütün İstanbul'daki gücünüz o kadar yok." DS'un Merkez Komite üyelerinin yakalandığı kısa süre önceki operasyona atıfta bulunuyor. İşkenceci şefi TİKB'ni kolay yutulur lokma sanıyor, öyle olmadığını görecek. Dilimin ucuna bir taraftarımızın söylemekten çok hoşlandığı bir söz geliyor. "TİKB demirden leblebidir, küçüktür ama dişlerinizi kırar". Eline bir zarf alıyor, içindeki fotoğrafları bir bir çıkartıp bana gösteriyor. Her seferinde soruyor, "tanıyor musun?" Cevap vermemi beklemeden fotoğraftakinin ismini söyleyerek hakkında kısaca bilgi veriyor. Fotoğraflar yakalanmış ya da aranan bazı yoldaşlara ait. Anlattıkları da çok özel bilgiler değil. Amaç, "çok şey biliyoruz" imajını büyütüp, kendilerinin güçlü, örgütün ise zayıf olduğu kanaatına varmamı sağlamak.

Elinde tuttuğu son fotoğrafı zarfın içinden azıcık çıkartıp "bunu tanıyor musun?" diye soruyor, fakat bana göstermeden tekrar geriye itiyor. Birkaç kez yineliyor. Ve sonra çıkartıp "bu sensin" diyor. Çok eski bir fotoğrafım, kabul ediyorum.

Üzerimde başkasına ait, benim fotoğrafım yapıştırılmış bir kimlik vardı. İşkenceciler bu kimliğin bana ait olmadığını anlamışlardı. Kimliğim bu şekilde belirlenince yadsımadım. Sonradan Fatih bu konuda bir gelenek yarattı. İşkenceyi protesto etmek, en ağır işkencelerin dahi ML'in direncini kıramayacağını en açık bir şekilde kanıtlamak için ismini dahi kabul etmedi. Birçok yoldaşımız da onu izledi.

İşkenceci şefi gelip karşıma dikiliyor. "Senin gibi bir drijan nasıl bu duruma düşer? Şu haline bak.." Sanki bu görüntünün yaratıcıları kendileri değilmiş gibi beni aşağılamaya çalışıyor. Üstümde beş tane anahtar çıkmıştı, onları işaret ederek, "bunların açtığı kapılan göstereceksin!..", "71'de de Aydınlıkçı bir kız vardı, onun üstünde de anahtarlar çıkmıştı 'söylemeyeceğim' dedi ama iki gün dayanabildi. Sen de vereceksin!.." Kim bu? Kafamda ışıklar birbiri ardına yanıyor. Bu sözler, '71'de İzmir'de yatan yoldaşları, beni eskiden tanıdığını belirten davranışları. "Drijan" sözcüğü! Bu kelimeyi ilk kez '71'de İzmir Sıkıyönetim Komutanlığının bizimle ilgili yayınladığı bir bildiriden duymuştum. Bu daha çok subayların kullandığı bir sözcük. Vururken adeta "hazır ol"a geçer gibi duruşu, saçlarının kesiliş biçimi... 12 Eylül'ün hemen sonrası, vahşi, dizginsiz terörün devrimciler ve halk üzerinde fırtına gibi estirildiği günlerdi. İşkenceciler zafer sarhoşluğu içindeydiler, gün onlarındı!

Haluk Zenger, 12 Mart 71'de İzmir Sıkıyönetim Komutanlığında adli müşavirdi. Tuğamirallikten emekliye ayrıldığını duyduğumuzda egemen güçlerin böylesine yetkin bir elemanlarını erken bir zamanda kızağa çekmesine şaşırmıştık. 1971'de ünlendiği işkencecilik mesleğini icra ederken karşımıza çıktı. Gizlemeye çalışmasına karşın böbürlenmesiyle kendini ele verdi. O dönemde İzmir'de yatan tüm yoldaşları yakından tanıyordu ve bizlere karşı özel bir kini vardı. Kendini kaybedip açık vermesinde de en büyük etken, duyduğu düşmanlık oldu. İstanbul lehçesiyle konuşuyor, kızdığı zaman ikinci heceyi uzatıp son heceyi kısa vurguyla söylüyor.

12 Eylül sonrası örgütlere göre işbölümü yapmış olan işkence timlerini MİT düzeyinde organize eden birisiydi. Sanıyorum, benim sorguma eski tanışıklıktan dolayı doğrudan katılmıştı. Son kez, Birinci Şube'ye götürüldüğüm ilk günlerden birisinde karşılaştık. İncecik bir değnekle kafama dolu yağar gibi vuruyor, saçlarımı çekip yoluyordu. Hâlâ inadı kırılmamıştı. "Evleri, silahları, arkadaşlarını vereceksin, biz seninle asıl o zaman konuşmaya başlayacağız, örgütü konuşacağız..."

Ona böyle bir konuşma nasip olmadı.

1. ŞUBE, "İLK GÜN TAYİN EDİCİ BİR ÖNEM TAŞIYORDU"

Bakırköy'den Gayrettepe'ye doğru yol alıyoruz. "Ulan i..., orada bir çözüldüğünü duyayım, madem

burada direndin orada da diren!" sözleriyle uğurlandım. Ekip otosunda delikanlılık hesabına bana yakın davranan polislerden birisi de kendi üslubunca söylüyor aynı şeyi. "Eğer orada da direnirsen helal olsun sana." Hemen arkasından "orası berbat, dayanamazsın", işkencenin ağırlığını, dayanmanın imkânsız olduğunu belirten işaretler yapıyor.

Yola çıkmadan önce sabun ve jilet verip, elimi yüzümü yıkamamı, traş olmamı sağlamışlardı. 1. Şube'nin kapısından bir kez daha geri çevrilmemi istemiyorlar. Ben de bir an önce iyileşmeye, olabildiğince toparlanmaya çalışmıştım. Kendimden emindim. Bakırköy'de yediğim dayaktan sonra sopalı işkence türlerinin her çeşidini göğüsleyeceğime inanıyordum. Henüz elektrikle karşılaşmamıştım, bu işkence türüne karşı içimde merak vardı fakat korku hatta tedirginlik duymuyordum. Kafamda, çözülme-direnme ikileminde bir soru, bir iç tartışma yoktu. Gittiğim yerde de karşılaşacağım yeni şeyler karşısında da en doğru tavrı almak, düşündüğüm sadece buydu. Bu yönden de rahattım. Bakırköy'de yaşadıklarım güvenimi iyice artırmıştı.

Gayrettepe'ye geliyoruz, doğru içeriye alınıyorum.

Bir anda havalandım, elimdeki poşet bir yana savruldu, karga tulumba götürüp yere attılar. Kollarımı muayene ediyorlar; şınav ve basit bir iki kültür fizik hareketi yapmamı istiyorlar. "İyi iyi" diyor birisi. Girişiyorlar. Çırılçıplak soyuluyorum bir anda. 4-5 kişiler, her birisi bir yanımdan saldırıyor, tutuyor, çekiyor, vuruyor, bağırıyor. "Burası Bakırköy değil..." "Göreceksin i..." Paniklememi istiyorlar, bu gürültü, bu kargaşanın yegane amacı bu. İşkence merkezi olarak ün yapmış bu yere alışma fırsatı vermeden dayağın yanı sıra psikolojik baskı ile çökertmek istiyorlar. Durmaksızın elektrik vermeye başlıyorlar. Kablonun ucu vücudumun her yanında dolaşıyor. Ellerimden, ayaklarımdan, göbeğimden, dilimden, şakaklarımdan, penis ve makatımdan; kablonun vücudumda değmediği bir yer yok. Bedenim kasılıyor, yükseliyor, alçalıyor, savruluyorum. Acı kimi zaman azalıyor, kimi zaman artıyor. Beynim sıvılaşmış, çırpılan bir yumurta gibi dönüyor. Üzerime, betona su döküyor, tuz getirip yedirmeye çalışıyorlar ve durmaksızın elektrik vermeye devam ediyorlar. Saatin iki olduğunu söylüyor birisi. Geldiğimizde on buçuktu. Bir külçe gibiyim. Sanki tüm vücudum erimiş, dağılmış. "Yemeğe gidelim" diyor bir başkası. "Bunu bırakmak olmaz, ben kalayım." Küfrederek, hışımla sürdürüyor elektrik vermeyi. Korkunç bir çaba harcıyor. Diğerleri geliyor, o yine gitmiyor. Akşam 18.00 dolaylarında bir saat kadar bırakıyorlar. Sonra tekrar, gecenin 23.00'ine kadar sürüyor işkence.

İlk gün tayin edici bir önem taşıyordu. Bakırköy'de üstünlük kazanmıştım, şok bir darbe vurarak, çözemeseler bile burada tutunamayacağım düşüncesini bende uyandırmak için bütün güçleriyle yüklendiler. Elektrikle de tanıştık.

İşkenceciler, neredeyse soluk almadan, dün getirildiğim 10.30'dan bu yana fiziki işkencenin hemen her türünü birbiri ardına denemişlerdi. Moral bir üstünlük kazanmamı önlemek için bütün güçleriyle yükleniyor, bir an bile boş bırakmıyorlardı. Sorguda ilk an, ilk saatler, ilk gün çok önemlidir. Polis bunu çok iyi bilir. Yakaladığı kişiye ilk anda bütün gücüyle yüklenir; ona durup düşünme fırsatı vermez, panikletmeye, çöküntü yaratmaya çalışır. "Film koptu" ünlü sözleridir. Yakalanmanın şokundan yararlanmak ister. Bu konuda eğitimlidirler, hatta onlar için bir oyun biçimine bürünmüştür. Durmaksızın bağırır, çağırır, gürültü yaparlar. Sana vururlar, kapılara, şuraya buraya tekme atarlar, oradan oraya top gibi savururlar. Düşünmek, yeni ortama uyum sağlama fırsatı vermemek, ne olduğunu bile anlayamadan çözmektir amaç. Deneylerden çıkardıkları ve başarılı olduğunu bildikleri bilinçli bir taktiktir bu.

Mücadelenin içinde olan bir devrimci herhangi bir yerde, herhangi bir zaman, belki hiç düşünülmeyen bir yer ve zamanda ele geçebilir. Bir eylem anında, yorucu bir günün gecesinde yatmaya giderken, ya da az sonra sevdiğimizin yüzünü görmeyi düşlerken... Böyle bir olayı kafamızda, yaşamımızda doğallaştırabilirsek bir "şok" ortaya çıkmaz. Aslolan mücadeleyi doğallaştırmak, mücadelenin şiddetleneceği bir alanın da olduğunu bilmektir. Yeni bir sınav alanındasın. İki karşıt dünya görüşü arasında en dolaysız savaş alanlarından birisidir burası. Direnen insanın beyni ve bedeni tüm yönleriyle analiz edilir orada. Kan ve idrar tahlilleriyle, parça analizleri ve röntgen cihazlarıyla adeta bir laboratuar testinden geçirilir. Kişilik özellikleri didik didik edilir. İşkenceciler, yabancı bir bulgu, kendi dünyalarından bir parça, hastalıklı bir uzuv ararlar. Buldukları hatta hissettikleri anda da bütün güçleriyle oradan yüklenip o zaafı derinleştirmeye çalışırlar. Bu savaşta işkenceci eskinin gücüne, yüzlerce

yıllık sömürücü, sınıflı toplum geleneklerine, egemen düşünce ve yaşam biçimine yaslanır. Burjuvazi ve diğer sömürücü sınıfların ideolojileri, proletaryaya kadar uzanan tüm sınıf ve tabakalar üzerinde geniş bir alanda yaygınlık ve etkinliğe sahiptirler. Sınıflar ve onları karakterize eden düşünce ve yaşam biçimleri bıçak sırtı gibi ayrılmaz. İşkenceci, direnişçide kendi dünyasından, egemen sınıfın düşünce ve yaşam biçimi, ahlaki özelliklerinden bir parça arar. Fiziksel güç, bireysel cesaret ya da korkaklık, kişinin yetişme tarzından gelen kimi özellikler, deneyimsizlik direnişin belirleyici öğeleri değillerdir. Bunların her birinin direnişin şu ya da bu aşamasında ya da bütünü boyunca olumlu ya da olumsuz etkileri olabilir fakat belirleyici olan ideoloji, bir sınıf tavrının orada bütün yönleriyle ortaya konulmasıdır. Bireysel cesaret, kişisel onur, başkalarına zarar vermek istememe, insancıllık vb. küçük burjuva dünya görüşü çerçevesini aşamamış kimi ahlaki niteliklerle direniş bir yere kadar sürdürülürse de işkence boyutlanıp derinleştikçe bunlar bir bir dökülür, kazınır, her şey gelip birey olgusuna bakış-taki bir sınıf tavrında düğümlenir. Bu felsefi yönden birey-sınıf, birey-toplum ilişkisinde, ideolojik boyutuyla da sınıfların karşılıklı konumlanış ve ilişkilerinde kendisini ifade eder. İki ideoloji, proletar-ya ideolojisi ve burjuva ideolojisi –bilumum sömürücü sınıf ideolojileri– arasındaki bu savaş çatışma-nın şiddeti ölçüsünde yalın, şiddeti ölçüsünde kapsamlı ve derindir. Beklemediğin bir yer ve zamanda ve istemediğin bir şekilde düşmanın elinde ve tek başınasındır. Ama yalnız değilsin! Sen, bir sınıfı; proletaryayı ve halkı temsil ediyorsun. Hayvanın insana dönüştüğü çağdan bu yana insanlığın devindi-rici tüm mirası; Olimpos'tan inen ateş, Spartaküs'ün düşlerine giren özgürlük, Bedreddin'in "Ortaklar"ı, Komünarların hücum ruhu, Goya'nın tabloları, güneşin yedi rengi sende toplanmış. İki karşıt sınıfın, iki ayrı dünyanın, köhnemiş dün ile yarının kıyasıya kavgasıdır bu. Sen yarınsın. Bedenine her şeyi yapabilirler. Acıların en büyüğünü duyabilirsin. Ama inancına dokunamaz, beynine ulaşamazlar. Fizik olarak yok edebilirler, en son yapabilecekleri budur. Fakat bu senin ölümsüzleşmen, onlar için de yenilginin en büyüğü, en açık onaylanması olmaz mı?

"İDAM"

1. Şube'de ikinci günün gecesi... Saat ilerliyor... İşkenceciler fazla mesai yapıyorlar. Odaya biri giriyor, biri çıkıyor. Kapı önünde ya da bir köşede fısıldaşıyorlar. Yeni bir hazırlık içindeler. Az sonra yeni "numara"ları açıklığa kavuşuyor: "Seni asacağız." Birkaçı kıkırdıyor, küfredip, dürtüklüyor, kafama vuruyorlar. Bu acemice hazırlanmış bir mizansen. "Ailene mektup yazacak mısın?" "Gerek yok". "Yaz, yaz". Oyunu bozmamaya karar veriyorum. "Peki". Kağıt kalem getiriyorlar. Birkaçı başıma üşüşüyor, ne yazacağımı merak ediyorlar. "Sevgili Anne ve Babacığım. Bir süredir gözaltındayım. Burada ilgim olmayan şeyleri kabul etmem isteniyor. Onların isteklerine boyun eğmediğim için biraz sonra asılaca-ğım. Öldürülmemin gerçek nedeni ML oluşum ve devrimci bir yaşantı sürdürmemdir." Bu kadar yeter diyorum. İkisi hışımla üzerime saldırıyor. Bir başkası sandalyeyi yandan bütün gücüyle belime doğru savuruyor. Boş bulunup düşüyorum. Diğeri tekmelemeye başlıyor. Yazdıklarım hoşlarına gitmedi. Kaldırıp masanın başına oturtuyorlar. "İmam ister misin?" "İstemiyorum". Silahı kafama vuruyor. Namluyu ağzıma sokup, "tetiğe bi basacam..." Namluyu sertçe itekliyor. Dişlerimden biri kırılıyor. Dışarıya çıkıp "imam"ı çağırıyorlar. Gelip ardımda duruyor, bir elini başıma koyup soruyor, "Evladım, dua edecek misin?" "Etmeyeceğim, git başımdan." İmamın imamlığı o anda bitiyor. Başıma yumruğu indiriyor. "Kalk". Üçü-dördü itekleye sürükleye bir başka odaya götürüyorlar. Sehpa gibi bir şeyin üzerine çıkartılıyorum. Göğsüme bir şey iğneliyorlar, bir kağıt yafta!.. "Yok oraya değil.." Çıkartıp sırtıma takıyor. Belki de boş bir kağıttı, görmemi istemedi. "Son arzun ne?" "Bir bardak su". Susuzum, dudaklarım kurumuş, ağzım acılaşmış, yanıyor. Su vermedikleri gibi ağzımı zorla açıp tuz yedirmeye çalıştılar. Dişlerimi çözemiyorlardı ama dudaklarımın arasına dolduruyorlar, tükürsem de bir kısmı kalıyordu. Bu nedenle ağzım kavrulmuş, dudaklarım çatlak çatlak. Bir bardak su istiyorum, eğer oyunu kurallarına göre oynarlarsa! Getiriyorlar bir yudum alıyorum, tuzlu su, tükürüyorum. Gülüyor-lar. Kızıyorum. "Siz ne biçim insanlarsınız, 'son isteği' bile yerine getirmiyorsunuz". İçlerinden birisi 'oyun'u fazla sulandırdıklarını düşündü, inandırıcılığının hepten yitmesini istemedi, bardağa su doldu-rup getiriyor. Tekrar soru cevaba başlıyoruz. "Konuşacak mısın?" "Benim söyleyecek bir şeyim yok". Boğazıma ipi takıyorlar, tabureyi sallıyorlar, bazen de tekme vuruyorlar tabureye, ben düşerken birisi arkamdan bacaklarıma sarılıp tutuyor. Biraz boş bulunsa, ipi tavana bağlayan çengel sağlamsa, boynu-mun kırılması işten değil.

İndiriyorlar. Gecenin finali buydu. Koridora çıkartıp bir bankın üzerine bırakıyorlar. Bitkinim, boynum

ağrıyor. Epeyce bir zaman böyle geçiyor. Biri gelip yanıma oturuyor. "Bunlar olmasaydı... Kaldığın yeri göster, anahtarın uyup uymadığına bakalım, bir iki parça eşyanı görelim, tamam. Madem ki bir şeyim yok diyorsun. Az bir ceza ile kurtulman için yardım ederiz. Kanun bize bu yetkiyi tanıyor".

"Kaldığım yerdekiler, demokrat insanlardır. ML'ler kendilerine evlerini açan, yardım eden, destek verenleri ele vermezler." İşkenceci, şaşırıp irkiliyor sonra anlamamışlığa vurup devam ediyor bir süre daha. Bir monolog bu, çekip gidiyor.

ŞANTAJ!..

Birinci Şube'dekilerin de fiziki işkencelerle çözemeyeceklerini anlamaya başladıkları günlerden biriydi. Canhıraş feryatları geldiği bir odanın önüne götürülüyorum. Bir taraftarımızın ismini söylüyorlar. "Konuşursan durdururuz!" Susuyorum. "Senin yüzünden acı çekiyor!" Cevap vermiyorum. "Bağırması hoşuna mı gidiyor? Sen de hiç duygu yok mu?" Pes doğrusu! "İşkence yapan sizsiniz" diyorum, kayıtsız bir sesle. İçimden daha neler söylemek geçiyor. Fakat bu iğrenç şantajın sona ermesi için gerekli olan, soğukkanlı davranmak, susmak.

12 Eylül sonrasında, faşizmin geleneksel hukuk anlayışına, öç, gözdağı ve toplu cezalandırma mantığına uygun olarak yakınlarımız sadece bizlerin yakınları oldukları için gözaltına alınıyor, baskı görüp cezalandırılıyorlardı. Sıkça başvurdukları bir yöntem de eş, anne, baba ve kız kardeşlerimizin bizi çözmek için bir şantaj aracı olarak kullanılmasıydı. İşkenceciler, sırf bu nedenle tüm insani ve ahlaki değerleri hiçe sayarak, kimisine işkence yapmaktan kaçınmıyorlardı. Bir keresinde, devrimci bir anne ve babayı, iki yaşındaki çocuklarını getirip elektrik vermekle tehdit etmişlerdi. Eşlere birlikte elektrik vermek, kadına eşinin önünde sarkıntılık yapmak gibi en aşağılık yöntemlere başvurmaktan çekinmiyorlardı. Kaba işkence yöntemleriyle seni çözemediklerinde bu tür yöntemlerle karşı karşıya gelmeye hazır olmalısın! İnsancıllığından, akrabalık ilişkilerine yaklaşımından, ahlak anlayışından yakalayıp yere vurmaktır seni amaçları. Burada işkence gören kişinin kendi durumu değildir söz konusu olan. O, içinde yer aldığı mücadelenin, inandığı düşünce ve değerlerin bir sonucu olarak buradadır ve işkenceyle karşı karşıyadır, ya baskı ve işkence tehdidi altında tutulan yakınları!?. İşkenceciler seni bu şekilde bir ikileme, hatta suçluluk psikozuna sokmaya çalışırlar. Kendin işkence gördüğün ve dayanamadığın için değil, sevdiklerinin acı çekmemesi için konuşman istenir. Bilinçsizce ya da oportünist bir kurnazlıkla, hatta bir de fedakârlık görüntüsü katarak tutunacağın bir dal uzatmıştır sana işkenceciler.

Sınanan iki karşıt dünya görüşü; ideoloji ve ahlak anlayışı, sınıf tavrıdır. Dar bir açıdan yaklaşıldığında bir bireycilik yokmuş gibi görünmesine karşın soruna sınıf ve halk değil, aile odağından bakmak gibi küçük burjuva düşünce tarzıdır burada yenilgiye neden olan. Feodal ahlak ve burjuva hümanizminin çağrısına proleter ahlak ve hümanizm ile karşı duramamaktır. Kendimizi kan bağları ile bağlı olduğumuz küçük bir ailenin değil önüne her türlü sömürü ve zulmü yok etme hedefini koymuş bir sınıfın ve koca bir insanlık ailesinin bir ferdi olarak düşünmeli ve onun geleceği için savaştığımızı bir an bile unutmamalıyız. Yakınlarımız o anda acı çekseler hatta bizi suçlasalar da, kavgamız onların da içinde yer alacağı daha iyi bir dünya içindir.

TEDİRGİNLİĞİ PANİĞE DÖNÜŞTÜRMEKTİR AMAÇ

Her sabah, o gün sorguya çekilecekler, hücrelerin bulunduğu kısımdan yukarıya çıkartılırlar. Sabah, işkenceci polislerden birkaçı ellerinde bir liste ile aşağıya iner ve sorgulanacakların isimlerini bir bir okumaya başlar. O an hücrelerin bulunduğu kısımda derin bir sessizlik olur. İsmi okunmayanlar o gün işkence görmeyeceklerini düşünerek sevinirler ama gizli ve buruk bir sevinçtir bu. Yanıbaşındaki arkadaşının alınıp işkenceye götürülmesine karşı bir şey yapamamanın acısı bu sevinci ezer geçer. Kimileri böyle bir duyarlılığın uzağındadırlar, isimler okunup götürülecekler çıkınca birden ortalığı bir gürültü kaplar.

İsimleri okunanlar hücrelerinden birer birer alınır, gözleri bağlanır ve sorgucular tarafından iteklenerek yukarıya çıkartılırlar. Her gün bu şekilde 20-30 kişi getirilir yukarıya. Bir kısmı, bağlı bulunduğum odaya, bir kısmı da bitişikteki odaya konulurlar. Burada birer ikişer işkenceye alınacakları anı bekler-

ler. Sessiz bir bekleyiş egemendir, kimisi heyecanlı, bazdan tedirgindir. Saat 9:00-9:30 sulandır ve birden içeriye ellerinde ince sopalarla bağırarak birkaç işkenceci girer, sürekli bağırır, küfrederler, sudan gerekçelerle bazen herkesi sıra dayağından geçirirler, bazen birkaçını döverler. Orada o anda kuraldışı bir davranışta bulunup bulunmamanın bir önemi yoktur onlar için. Sorgu öncesi bir nevi ön yumuşatma operasyonudur bu. Tedirginliği paniğe dönüştürmektir amaç.

Burada konuşmak, bir şey alıp vermek yasaktır. Herkes duvar dibinde ayakta ya da çökmüş durumdadır. Kimi zaman içerden çıkıyor gibi kapıyı kapatır, bir köşede dikilirler. Onları fark etmeyip bir konuşan oldu mu hışımla saldırıp, tekme ve yumruklarla girişirler. Bu sık sık uyguladıkları bir "oyun"dur. Bu "oyun"dan sadistçe bir zevk alırlar. İlk zamanlar bu tuzağa düşüyordum. Getirilenlere moral vermek için konuşmaya başladığımda sözüm ağzımda kalıyordu. Benden daha çok da benimle konuşanları dövüyorlardı. Günler ilerledikçe insan ustalaşıyor, bulunduğu mekânı daha iyi kavrıyor, duyuları keskinleşiyor. Kapıdan giriş ve çıkışlarını rahatlıkla kontrol edebilecek hale geliyorum.

Dev Yol, Dev Sol, TKP/ML operasyonları sürüyor bu günlerde. Yaygın çözülmeler oluyor, örgütsel sınırların belirsizliğinin, legalizmin diyeti ödeniyor, polis, bir bölgeden öbürüne, oradan da bir başkasına sıçrıyor. DS operasyonundan getirilen bir arkadaşla konuşuyoruz. Bakırköy'de başlayan operasyon Beşiktaş'a doğru genişliyor. "Nasıl?" "iyi değil, şu ana kadar yakalananlar taraftarlardı, örgüte sıçradı." O sıra kadro düzeyinde birisi sorgulanıyor DS'dan. İki gündür direniyordu, direncinin zayıflamaya başladığını hissediyorum. Eskisi gibi kararlı bir şekilde yadsımıyor işkencecilerin söylediklerini. Kabul de etmiyor fakat suskunluklarından işkenceciler de anladılar ikircikli bir noktaya geldiğini, işkencenin şiddetini artırıyorlar. "Çözülecek, iki gün daha direnebilse daha fazla yüklenmezler" diyorum. "Seans" bitse, konuşabilsek! Az sonra çözülmüş kızı götürüyorlar karşısına. Konuşmalarını duyuyoruz, belli belirsiz. Son direnci de kırılıyor. Oysa, dirense operasyon bir noktada duracak, işkenceciler örgütün daha üst noktalarına doğru sıçrayamayacaklar. Dirense, işkencecilerin umudu kırılmaya başlayacak, fakat o işkencenin bitmesinden başka bir şey düşünmüyor o anda. Biraz sonra ele verdiği insanlarla kendisinin de yüz yüze geleceğini, bunun utancını ömrü boyunca taşıyacağını bile düşünemiyor. Kızın söylediklerini kabul ediyor, bunun ötesine geçmemeye çalışıyor. Umduğunun aksine, işkenceciler böyle durumlarda her zaman yaptıkları gibi daha şiddetlendiriyorlar işkenceyi. Soru bile sormuyorlar. Tecrübeleriyle biliyorlar, biraz sonra herşeyi söyleyecek. Bir kere direnci kırıldı mı tutunabilmesi çok güç. Hatta, kimisi böyle zamanlarda yalvarmaya başlar işkencecilere, dayağı durdurmaları için. "Konuşacağım" diye bağırır, hiç aldırmaz, sürdürürler işkenceyi. Bir süre sonra dururlar, "şimdi anlat, eğer bir tek şeyi unutur ya da bizi atlatmaya kalkarsan..."la başlar birisi. Sonuna kadar çözülür birçoğu bu noktaya gelindiğinde. İçlerinde polisin sormadığı, bilmediği şeyleri bile söyler kimileri, işkenceden kendisini kurtarmak dışında hiçbir şey düşünmeyecek kadar sefilleşmiştir. Kimisi, soruşturma alanına girmeyen bazı şeyleri gizler. Çözülme başladıktan sonra bir noktada durup, tekrar direnmeye başlayanlar ise çok azdır. Bu noktadan sonra direnmenin bedeli ağırlaşmıştır, işkenceciler, zaafını bildikleri için çok yüklenirler. Yine de çözülmenin utancıyla derinden sarsılan, bir iç deprem geçirip direnmeye başlayanlar olmuştur. Mücadeleye verdikleri zarara karşın bu insanların işkence korkusunu yenerek direnmeleri bir dönüşümün başlangıcı, ileri atılmış bir adımdır. Sanıyorum, yukarda sözünü ettiğim kız arkadaştı; direnmeye başladı ve başardı.

Bir TKP/ML taraftarını ve sorumlusunu getiriyorlar bir başka gün odaya. "Sorumlusu" işkenceden çıkmış, yarı baygın. Onunla konuşmaya çalışıyor, soruyor: "îyi misin?" Kesik hırıltılı cevaplar veriyor diğeri: "Sık dişini, sık dişini!.." Güç vermeye çalışıyor. Bana dönüp, "konuş onunla, direnmesini söyle!" Konuşuyorum: "Sen İbrahim Kaypakkaya'nın yoldaşısın. Direnmelisin. İbrahim ölümü hiçe saydı". Sempatizan, heyecanlı kesik bir sesle "Sık dişini... Biraz daha dayan, çoğu gitti azı kaldı!" diye fısıldıyor durmaksızın. "Söylediklerimi anlıyor musun?" diyorum. Önce cevap vermiyor, yineleyince belli belirsiz başını sallıyor. Tüm vücudu acı kesmiş fakat asıl önemlisi beynini kemirmeye başlayan kurt! Çözülme başlangıcı olan tehlikeli bir noktaya doğru kaydığını hissediyorum. "Ne zaman bitecek bu işkence!?" diye düşünmeye başladı. Bu soruyla başlayan iç tartışma, yıkıma götürür. "İşkence bitmez, acısı dinmez gibi gelir insana, ama, işkence de biter, acı da diner. İhanetin utancını taşıma, kendini koyverme, direnmelisin". Beynini kemiren kurdu yenmesi için, İbrahim Kaypakkaya'yı, Zeki Şerit'i anlatıp onun için soylu olan değerleri sıralıyorum bir bir.

Birkaç gün daha direnip çözüldüğünü "sempatizan"dan öğreniyorum. Onu Selimiye'ye sevk edecekleri

gün getirdiler son kez. "İfademi aldılar, göndereceklerini söylediler". Gencecik, heyecanlı, cebindeki paraları çıkartıp bir kısmını bana bırakıyor, hızlı hızlı konuşuyor. "Ben sempatizanım. Onun direnmesi gerekirdi. Ben iki gün direndim. Bir dahakinde daha iyi olacağım". Az sonra götürüyorlar.

İşkenceciler!.. Onu ezemediniz. Onu yılgınlığa sürükleyemediniz. Yüreğindeki, bilincindeki devrim duygusunu yok edemediniz. Serpilip gelişecek; yüreği büyüyüp, bilinci derinleşecek!.. Birgün yine karşınıza çıkarsa granitten bir kaya göreceksiniz.

Birgün yine bağırtılarla, köpek uluması gibi sesler çıkartarak odaya daldılar. "Kalkın, ayağa kalkın!" "İstiklal Marşı'nı söyleyin." İçerdekiler ayağa kalkmışlardı fakat ses çıkmıyordu. Sopalarla vurmaya başladılar, bir yandan da bağırıyorlar: "Söyleyin, söylesenize..." Önce cılız bir iki ses, ardından yeni katılanlarla ölgün bir koro. "Daha yüksek sesle, daha yüksek..." Onlar bağırdıkça koronun sesi yükseliyor sonra yavaş yavaş düşmeye başlıyor.

Bir anda başıma toplandılar. Birisi ismimi haykırıp "söylesene" diye bağırarak vuruyor. "Söylemeyeceğim". İnce değnek başıma, omuzlarıma yağmur gibi iniyor. Boşuna bir çaba olduğunu o da biliyor, bunun farkında olmak onu daha hınçlandırıyor, kızıyor, köpürüyor, vuruyor, başımdan kan akıyor, kontrolünü kaybediyor. Bir "uzman"a hiç yakışmayan bir davranış, bir diğeri kolundan çekip götürüyor.

Odada derin bir sessizlik egemen. Uzun bir süre kimse konuşmuyor, içerdekiler inanç ve ideallerine ters bir davranışta bulunmanın ezikliğini duyuyorlar, bunu hissediyorum. TKP/ML ile ilgili bir operasyondan getirilen bir arkadaş bozuyor bu sessizliği. "İyi misin?". Devam ediyor, "söyleseydin". Bu arkadaş çözülmedi, direniyor, anlıyorum niye böyle söylediğini. Burada sorulan, söylememiz istenilen bir şey yok, direncimizi sorguya saklamalıyız, diye düşünüyor. "Siyasi inançlarımıza ters bir davranışta bulunmamalıyız" diyorum. Sonra daha uzun konuşma imkanı buluyoruz bu konuyu onunla. Siyasetle ilgisi bulunmayan bir işçi konumunda direndiğini, davranışlarının da buna uygun.olması gerektiğini düşündüğü için benimle birlikte tavır koymakta kararsız kaldığını söylüyor. "Yine de zorla yaptırılmak istenen bir şeye karşı tavır almak doğru olurdu". Hak veriyor.

BU ONUN CELLAT OLARAK DA YENİLGİSİ

İşkencecilerin geceyi gündüze katıp, soluk almadan bedenim üzerinde her tür yöntemi denedikleri 1. Şube'deki ilk dokuz gün de geride kaldı. Bedenime verecekleri acı ne olursa olsun salt bu yöntemle beni çözemeyeceklerini anlamaya başladılar. Fiziki işkenceden tümden vazgeçmiş değiller fakat giderek ağırlık kazanan psikolojik baskılama, kişilik yapımı çözme çabası.

Sabah 9:30-10:00 dolaylarında alıyorlar. Bir başka odaya götürüp kelepçeleri açıyor, istediğim gibi oturabileceğimi söylüyorlar. Dört beş kişiler fakat sadece birisi konuşuyor, soruları soruyor, diğerleri varlıklarını bile belli etmemeye çalışıyorlar, her davranışımı gözlediklerinin, tepkilerimi ölçmeye çalıştıklarının farkındayım. Siyasi-ideolojik görüşlerim, nasıl ve neden devrimci olduğum, yetişme koşullarım ve kişilik özelliklerimle ilgili sorular sıralanıyor. O dönemde Şube'de işkence faslı bitenlere bu kapsamda –ek olarak örgütün yapı ve stratejisi, faaliyetleri ve kişinin katıldığı eylemler ve diğer örgütsel faaliyetleri– düzenlenmiş sorularla bir nevi form doldurtuyorlardı. Bulunduğum odada bir çok kişiyi bu tür soruları cevaplarken görmüş, bunun doğru olmadığını düşünmüştüm. Sadece örgütsel faaliyetlere ilişkin olanları değil, bu formu bir bütün olarak reddetmek gerekiyordu. Siyasi düşünce ve inançlarımı gizlemeyi düşünmüyordum. Tersine kimliğim ortaya çıktığı andan itibaren açık bir siyasi tavra girmiştim ve bu bana büyük bir üstünlük sağladı. İnisiyatifi o andan sonra tümüyle elime geçirdim, sorgu boyunca da bu devam etti. Tarifi çok güç belki de imkansız bir duygudur bu. Bedenin büyük acılar içinde, vurmuşlar, vurmuşlar, çiğnenmiş, ezilmiş, horlanmışsın, kablonun vücudunda dolaşmadığı yer kalmamış, işkenceci işkence yapmaktan yorulmuş, şaşkın, bitkin ve sen o anda siyasi inançlarını haykırıyorsun, "konuşmayacağım" diyorsun, karşındaki şaşkın ve bitkin bırakıp gidiyor ya da hınçla saldırıyor ama bu bir öfke dayağı, yenilginin tescili ve sen bir zafer kutlaması için kaldırılan şarap gibi yudumluyorsun. İşte o an, siyasi inançlarını haykırıp öldürücü darbeyi vurduğun o an, senin ve işkencecinin bedeni ve gücü, işkence aletleri, kısacası tüm fiziksel güç ve araçlardan soyutlanarak galip ve mağlubun, düşünce ve inanç planında en dolaysız bir biçimde ortaya çıktığı andır. Sen

damarlarında dolaşan kanda, tüm hücrelerinde duyarsın düşünce ve duygunun bedeninde maddeleştiğini. Karşındaki de duyar, bitkin, şaşkın ve çaresizdir, çöküntü içindedir ve asla kazanamayacaklarını iliklerinde hisseder. Karşıdevrimcilerin kendilerini en güçlü hissettikleri an ve yerde siyasal bir zafer kazanırsın.

Siyasal düşünce ve inançlarımı gizlemek gibi bir düşüncem yoktu fakat burası görüşlerimizin uzun boylu açıklanacağı bir platform değildi, bir tartışma platformu hiç değildi. Ayrıca onların istedikleri değil, kendi belirlediğim içerik ve biçimde, çatışmada beni güçlü kılacak şeyleri söylemeliydim. Neden devrimci olduğumu anlatıyorum. Marksist-Leninist olduğumu, devrimin ergeç zafere ulaşacağını... Cuntanın Amerikancı ve uşak olduğunu söyleyince karşı çıkıyorlar, "uşak" demem gururlarına dokunuyor. Birisi "biz Kemalistiz" diye bağırıyor ve kendisinin bir memur çocuğu olduğunu, Kemalist düşüncelerle büyüdüğünü vs. anlatıp beni inandırmaya çalışıyor. "Tahsin Şahinkaya 12 Eylül'ün iki gün öncesi ABD'deydi. Amerikan Büyükelçiliğinin darbeden herkesten önce haberi vardı" deyince bir süre suskun kalıyor, sonra Türkiye niçin NATO'ya girdi, girmek zorundaydı, Rusya Türkiye'yi işgal edecekti... Bilinen öyküyü anlatmaya başlıyor.

Bu konuşmaları uzatmak niyetinde değilim. Amacım, ideolojik zırhımın sağlamlığını onlara göstermek. Çizdiğim sınırlar içinde söyleyeceklerim bitince kendi yönümden konuşmayı kesiyorum. Fakat onlar ısrarlı. Götürdükleri odada yere oturup, sırtımı duvara dayıyorum. Başımı duvara ya da dizlerime koyuyorum. Birisi, "yüzbaşı" diye adlandırdıkları, konuşuyor ve ısrarla beni konuşturmaya çalışıyor. Eşit koşullardaymışız gibi davranıyor. Diğerlerinden biri buna aykırı bir davranışta bulunursa bozuluyor. Benim konuşup konuşmamamı pek önemsemiyor görünüyor, kendisi anlatıyor. Bazen cevap vermek zorunda bırakacak tahrik edici şeyler söylüyor. Bazen günlük yaşamla ilgili herhangi bir konuda ne düşündüğümü öğrenmek istiyor. Ya da, kadın-erkek ilişkileri konusunda ne düşünüyorsun, neden sigara içmiyorsun, polise niye bu kadar düşmansın? gibi sorular.

Ben konuşmayı kesmiştim ve bu seanslar sinir savaşına dönüşmüştü, iki-üç saat, kimi zaman bir kaç cümlenin ötesine geçilmeden fakat sürekli birbirimizi kollayarak geçiyordu. Ben rahattım, söyleyeceklerimi söylemiştim ve tümüyle sessiz kalıyordum. Karşı tarafın ise sinirlerinin bozulmaya başladığını gösteren davranışlar görülüyordu. "Sohbet edecek misin?" "Hayır" anlamında başımı sallıyorum. "Bak sohbet etmezsen seni diğerlerine teslim ederim, ne diyorsun?" Yine başımı sallıyorum fakat bu kez ters anlamda. Çıkıyor, cellat takımının saldırıları başlıyor.

Bir gün hışımla geldi. "Sen fizik bilir misin, fizik fizik..." Aç bırakıyorlardı. Sadece dokuzuncu gün cebimden para alıp biraz yiyecek getirmişler, bir daha vermemişlerdi. Su içmemi de ilk beş gündeki kadar olmasa da engellemeye çalışıyorlardı. "Bedenin zayıfladıkça direncin kaybolacak konuşacaksın..."([1])

Zaman bu işkencecinin beden ile insan düşünce ve iradesi arasındaki ilişki üzerine bu "teori"sini boşa çıkartınca, günlerin öfke birikimini, kinini bedenime en büyük acıları vermek için özel bir gayret sarf ederek çıkarmaya yöneldi. Papaz cüppesini çıkardı ve "peki, öyleyse..." diyerek işkence aletlerini eline aldı. Kabloyu cinsel organıma bağladı, karşıdaki masanın üzerine oturdu. Bu saatlerce süren bir işkencenin başlangıcıydı. Ayakta hafif öne doğru eğilmiş duruyordum. Akımı yükseltiyor, alçaltıyor, kimi zaman uzun bir boşluk oluyor, sonra yine. Ne benden ne de ondan bir ses çıkıyor, sessiz bir savaş bu. Bir ara kabloyu penisimden çekip fırlatıyorum. Yanlış yaptım! Kafamda şimşek gibi çakan düşünce bu. Dayanamayacağımı, penisimden elektrik verilmesinden ürktüğümü, direncimi kırmaya başladığını düşünecek. Bir an boş bulundum. "Kabloyu çıkarmamalıydım, bu bir sinir savaşı!.." Ne yapacağımı, bu kaybı nasıl telafi edeceğimi düşünüyorum. "Kabloyu al; bağla." Benim için de uygun çözüm bu. Bu noktada zayıf olduğum imajını kırmalıyım. Kablonun ucunu tekrar penisime takıyorum. Devam ediyor taa ki bir sonuç alamayacağına kanaat getirinceye kadar. Bu onun cellat olarak da yenilgisi.

Kabloyu tekrar penisime bağlamam doğru muydu? Bu konu üzerine daha sonra da düşündüm. İşken-

---

[1] Cezaevinden Şube'ye alınanların protesto için ifade vermeyi reddedip açlık grevine başlamaları tavrını geliştirdiğimizde, fiziki sağlamlığın işkenceye karşı direnişte belirleyici olduğu görüşünü ileri süren bazıları açlık grevi yapmanın yanlış olduğunu ileri sürdüler. Oysa o, siyasi koşul ve dengeler doğru tahlil edilerek geliştirilmiş bir tavırdı. Şubeye alınan kişi bir saldırı silahı ile inisiyatifi ve moral üstünlüğü elinde tutuyor, çatışmanın eksenini değiştiriyordu. İşkenceciler öncelikle kişiyi konuşturmak için değil açlık grevini kırabilmek için uğraşıyordu.

cede başlangıçta iki farklı strateji izlenebilir. Her işkence yöntemine ilk anda tepki gösterip onun uygulanmasına karşı koymak, güçlük çıkarmak. Ya da "hangi yöntemi uygularsanız uygulayın, hiçbir sonuç alamayacaksınız" imajını yaratacak bir yol tutmak. Birincisinde tavrı ölümü kolaylaştıracak boyutlara tırmandırmamak gerektiği gibi, işkenceden ya da bazı işkence yöntemlerinden korkuluyor gibi bir kanaatin uyanmamasına da dikkat etmek gerekir. İkincisinde de, tümüyle edilgen bir tavra girip, her yöntemi rahatlıkla uygulayabilme olanağını işkencecilere vermemek gerekiyor.

BİR GECE GEZİNTİSİ

Bir gece geldiler. Birisi kolumu duvara doğru asan zincirin ucundaki kelepçeyi açtı. "Kalk gidiyoruz". Daracık bir merdivenden döne döne iniyoruz. Hiç konuşmuyorlar. Gözlerim bağlı, sadece birisi düşmemem için dirseğimden tutup gidiş yönüne doğru itekliyor. Sahanlık gibi bir yere geldiğimizde başımı hafifçe "kaldırıp nerede olduğumuzu anlamaya çalışıyorum. Emniyet'in tâli giriş yerlerinden birisi olacak. Karşıda park etmiş arabalardan Murat marka olanına biniyoruz. Polisin resmi plaka taşımayan arabalarından.

Arka koltuktayım. İki yanımda iki işkenceci. Önde şoför ve bir diğeri. Sağımda oturanı işkencecilerin dayakçı tabir edilenlerinden. İşkence seansları dışında da boş durmaz, bir an bile dalmama fırsat vermemek için özel çaba sarfeder. Kollarımdan gerili olduğum yere ansızın çıkıp gelir, küfreder, mideme yumruk, diz kapaklarıma tekme atar, kelepçeleri iyice sıkar ve ellerimi tekmeler. Yine boş durmuyor. Elindeki otomatik silahın namlusunu karnıma dürtüyor, başıma dayıyor. Bu tür davranışlara karşı artık bağışıklık kazandım. Aldırdığım yok. Kafamı ön koltuğa dayadım, istediğim bir parça uyumak, o zaman gelecek saldırıyı daha rahat göğüslerim. Rahat koltuk, arabanın tatlı sallantısı fakat uyumak ne mümkün. Sağımdaki silahı dürtüp duruyor. Gece her şeye egemen. Seyrek geçen arabaların sesini duyuyorum sadece. Bir de fabrikaların çok iyi bildiğim derinden ve geceye karışmış uğultusunu. Yirmi dakika kadar gidiyoruz. Araba hafifçe aşağı doğru inip yokuş çıkıyor. Kafamda bir anda bir ışık çakıyor, Davutpaşa Kışlası'nın girişi! Dolmuşla geçerken görürdüm, ilerde, tek katlı, önünde birkaç basamak bulunan bir binanın önünde duruyoruz. Eski taş bir bina, nöbet tutan askeri görüyorum.

İçeride yüzümü duvara çevirip, başıma bir asker dikiyorlar. Kafamı duvara dayıyorum, asker dürtüklüyor "uyumak yok, dik dur." Bir saat kadar sonra tekrar arabaya binip yola koyuluyoruz. Bu kez konvoy halinde rahvan bir ilerleyiş. Ardımızda bir askeri cip ve sekiz-on askerin bulunduğu bir başka araba. Sessizlik öndeki tarafından bozuluyor. Yola çıktığımızdan bu yana ilk kez konuşuyorlar. "Seni kurşuna dizmeye götürüyoruz". Susuyor, sözlerinin üzerimdeki etkisini anlamak ister gibi. Devam ediyor, "MGK'nin emri var –kendisinin savcı olduğunu söylüyor– konuşmadığın için! Bu gece beş kişi kurşuna dizilecek, sen dördüncüsün... Zamanın var, iyice düşün!" Yanımdaki "işin tamam" diyor. Kafamı tekrar ön koltuğa dayıyorum.

Söyledikleri gerçek olabilir mi? Eğer bir mizansen ise bunca hazırlık niye? Öldürebilirler, fiziki işkence ile konuşturamayacaklarını biliyorlar. "Seni de Zeki Yumurtacı gibi öldüreceğiz". Son sıralar sık sık bunu tekrarlamadılar mı? Siyasi koşullar böyle bir durumda öldürülmek, sorgusuz sualsiz katliamlar için uygun. Öndeki tekrar konuşmaya başlıyor. "Biz böyle olmasını istemezdik... Ama sen konuşmuyorsun. Birşeyler söyle, kaldığın yeri..." Yine A'yı söyletme çabası. İlk anda baştankara yüklendiklerinde öncelikle en önemli şeyleri almaya çalışırlar. Sen direndikçe, bunu söyletemeyeceklerini anlayınca, bu kez önemsiz bir şeyi söyletmek ya da kabul ettirmek isterler. Bu çok ayan beyan bir şey de olabilir, onlar bu önemsiz şeyin "önemsiz"liğine seni inandırmaya, kabul ettirmeye çalışırlar. Direncini bir halkadan kırmaktır amaç. Direncin setini bir noktadan kırarlarsa bunu giderek genişletebileceklerini, bu şekilde A'yı söyleyenin Z'yi söylemese de pek çok şeyi zincirleme söyleyeceğini bilirler. Bu konuda eğitilmişlerdir ye geniş bir pratik tecrübeye sahiptirler.

Yanımdaki "Aldırma gönül aldırma..." şarkısını söylemeye başlıyor, kulağıma doğru eğilerek. Ağzı leş gibi içki kokuyor, şarkıyı da meyhane versiyonuyla ağzını yaya yaya icra ediyor. *"Başın öne eğilmesin / Aldırma gönül aldırma / Söylediğin duyulmasın / Aldırma gönül Aldırma..."* Kadere razı olma, karamsarlık, isyan, umut, hangisi? Arabeskvari söyleyiş özdeki gizli isyan ve umudu ezip yok ediyor. Sabahattin Ali ile böylesi bir ortamda karşılaşmak!.. Kürk Mantolu Madonna'yı okumuştum ilk. Hiçbir şeyin bozamadığı ve bozamayacağı, onca çirkefin ortasında soylu bir insan anıtı gibi dikilen ve bir

isyan topu gibi gürleyen Kuyucaklı Yusuf u daha sonraları. Bu şiirin yazıldığı yıllara gidiyor düşüncelerim. Sosyalizme eğilimli insanların takipler, emniyet hücreleri, tabutluklar ve işkencelerle sindirilmeye çalışıldığı; henüz devrimci düşüncenin bugünkü gibi kitlelere doğru açılmadığı, devrimci halk hareketinin gelişmediği bir dönemde derin bir yalnızlık içerisine itilmeye çalışıldığı yıllara. Ve yurt dışına kaçmak isterken katledilen Sabahattin Ali... O'nun ince duyarlılığı, ezilmişliğin ardından fışkırıveren isyancılığı nasıl da katlediliveriyor bir arabesk şarkıda.

Öndeki tekrar konuşmaya başlıyor, "insan gençliğinde yaşadıklarını bir daha yaşayamaz. Hata da yapabilir. Böyle devam edersen öleceksin. Bu yaşta niye ölesin? Sen vazifeni yaptın. Tamam, biz sana her şeyi söyle demiyoruz, mademki söylemiyorsun. Sadece kaldığın yeri söyle..." Sonra kendi başından geçtiğini söylediği bir sevgi masalı anlatmaya başlıyor. İlk gençlik yıllarında bir kızı sevmiş, o da bunu seviyormuş, aileleri karşı çıkmış, bir araya gelememişler, öyle değil de şöyle olsaymış... Bir yoldaşa Şube'de "Kaybolan Yıllar" şarkısını çalmışlardı, onun gibi bir şey.

Engebeli bir yolda ilerliyoruz, ne kadar gittik bilemiyorum. Şehrin ışıkları uzaklarda görülüyor. Duruyoruz. Baştan beri konuşan "iyi düşün, biraz sonra geleceğim". İniyorlar. Başımı hafifçe kaldırıyorum, diğer arabadakiler, askerler de inmiş. İlerde bir yerde toplanıyorlar. Bana yakın birkaçını görüyor, diğerlerinin gürültülerini duyuyorum. Bir ses, "getirin", "Dikkat... Nişan al... Ateş!." Silah sesleri birbirine karışıyor. On-onbeş el. Bu böyle üç kez yineleniyor. Arada konuşmalar, "Ah!.. Yandım", "Yapmayın," gibi bağırmalar. Yanıma geliyorlar. Savcı olduğunu söyleyen soruyor. "Düşündün mü?" "Düşündüm". Hecelerin üstüne basa basa konuşuyorum. "Siz bugüne kadar birçok devrimciyi katlettiniz. Daha az önce üçünü öldürdünüz. Bu yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz. Bunlar gizli kalmayacak. Beni de öldürün. Onurumla öleceğim. Bunun hesabı sorulacak..." Omzumla onu ittim ve biraz önce silah seslerinin geldiği yöne doğru hızla yürüdüm. "Savcı" koşarak arkamdan geldi, kolumdan çekip bağırıyor. "Ne yapıyorsun? Öleceksin, istersen biraz düşün", "Onurumla öleceğim". Biraz öfkeli, biraz çaresiz bağırıyor. "Peki öyleyse..." Az ilerde dönüp dikildim. Bacaklarımı sağlamca bastım. On adım kadar ilerde karaltılarını görüyorum. Birisi beş-altı adıma kadar yaklaşıyor. Bir başkası "Dikkat... Nişan al... Ateş!" diye bağırıyor. Ayaklarımın dibine geliyor kurşunlar. Tabancayla ateş ediyor. Toprak ve küçük taş parçaları sıçrıyor ayaklarıma.

Kurşunların göğü delen gürültüsünden sonra öylesine bir sessizlik ki karınca yürüse duyulur herhalde. Olduğum yerde duruyorum. Karşımdaki de bir an öyle kalıyor, sonra yavaşça dönüp ağır adımlarla diğerlerinin yanına gidiyor. Uzunca bir zaman, yaprak kımıldamıyor. Yanıma geliyorlar. "Savcı", "infaz ertelendi, dönüyoruz" diyor. Kolumdan tutup arabaya götürüyorlar. Az sonra silah sesleri duyuyorum. Sözde beşinci kişiyi kurşuna dizdiler. Geriye dönerken tek bir söz söylemiyor, en küçük bir harekette bulunmuyorlar. Ne benimle ne de kendi aralarında konuşmuyorlar. Tam bir bozgun havası. Bunu gizleyemiyorlar, gizlemeye de çalışmıyorlar. "Kazandım". Onlar için nihai çatışmaydı bu. Tüm umutlarını kaybettiler. Çöküntü halindeler, beni konuşturamayacaklarını anladılar. Yüreğim sevinçle doluyor.

"DAYAKÇI!"

İşkence seanslarında vargücüyle saldırırdı. Bu da yetmez, bağlı bulunduğum odaya her fırsatta gelip döverdi. "Dayakçı" diye adlandırdıklarımızdandı. Bunlar, kültür düzeyi en düşük, kalın kafalı, kaba işkencenin en hızlı uygulayıcılarıydılar. MGK'nin gözaltı süresini 90 güne çıkarttığını, koridorun öbür ucundan zafer naraları atarak geçen güruhun içinden ilk müjdeleyen, "i.., seni oyacağız", "elimizdesin kurtuluş yok" diye haykırarak saldıranların en önündeki oydu. Bir dişimi kırıp, ayak tırnaklarımı ezmişti. "Siz işkencecisiniz, işkencecilerin sonu ölümdür, bu devrimci bir yasadır", demiştim. Bu sözlerim onu iyice çıldırttı. "Biz işkenceciyiz ha!" deyip deyip vuruyordu. Beni hasım ilan etti! "71'de de bu işlerin içindeydim. Elimden senin gibi birçokları geçti. On yıl sonra da ben bu işlerin içinde olacağım. Seninle o zaman karşı karşıya geleceğiz, seni o zaman vuracağım...". Gözlerimi açtı. "Bak beni iyice tanı!" Esmer, uzun boylu, çopur yüzlü, üstünde siyah deri ceket var.

İşkencenin hızını kaybettiği günlerden birisiydi, bir gece yanında bir başka işkenceciyle bağlı bulunduğum yere geldiler. Yanındaki "Allaha, kitaba inanıyor musun?" Cevap vermedim. Israr ediyor. "Sen vurmak için bahane arıyorsun". "Yok yok, vurmayacağım, merak ettiğim için sordum". "Dine inanmıyorum". Sözüm biter bitmez mide boşluğuma yumruğunu indiriyor. Nefesim kesildi, kusmaya

başladım. Midem bomboş, safra ve su çıkıyor. İşkenceci hırsını alıp gidiyor.

O güne kadar saldırganlığı kimseye bırakmayan, yanıma gelip doğrulmama yardım ediyor. "Madem konuşmuyorsun sus, hiçbir şey söyleme. Böyle konuştukça onları tahrik ediyor, daha çok dayak yiyorsun".

İŞKENCECİLER...

Sistemin yarattığı dejenerasyonun en belirgin bir şekilde görüldüğü kesimlerden birini oluştururlar. Lümpenlerden farkları yetkiye, yasal dayanaklara sahip olmalarıdır. "Devlet"tirler. Bu gücü her yerde göstermekten, olur olmaz kullanmaktan zevk alırlar. Yapacaklarını yapar, sonra kitabına uydururlar. Ya da kitabı ona uydururlar. Düşünme şekilleri basittir. Anti-komünizm ile yoğrulmuşlardır. Bu, bilgiye dayalı bir düşmanlık değildir. Bencil, yoz yaşam tarzlarının anti-tezi gibidir komünizm. Daha çok sezgileriyle bunun farkındadırlar. Zevkleri de basittir. Seks düşkünüdürler, ya da öyle görünürler. Kadınları aşağılarlar, onların gözünde kadın sadece bir metadır. Ve kendilerini kanıtlama aracı. Arabayı kaldırıma yapışık gibi sürer, kadınlara yiyecekmişçesine bakıp, laf atarlar. Başlıca konuşma konuları budur. Maç hastasıdırlar. –Pazar günleri hemen hiç işkence olmaz bundan dolayı– Kişilikleri gelişmemiştir, komplekslidirler. Toplumda hiçbir saygınlıklarının olmadığını bilirler. Dıştalanmış olmanın hıncı onları daha saldırgan kılmıştır. Ellerine düşene acımazlar. Örneğin, önlerindeki bir araba zamanında yolu açmadı mı, bunu kendilerine büyük bir hakaret gibi görür, hışımla inip o arabanın şoförünü döverler. Her vesileyle kendilerini kanıtlamaya, üstünlüklerini göstermeye çalışırlar. Kendi aralarında da ilkel bir rekabet, sürekli bir çekişme vardır. Benmerkezciliklerinin bir diğer tezahür ediş biçimi de lümpenlere özgü, harbi delikanlılık, kıyakçılıktır. İşkencede direnenlerle özel bir diyalog geliştirmekten hoşlanırlar. Ufak tefek yardımlar yapmaya başlar, saldırgan işkenceci tiplere küfrederler. Bu tavırlarında içgüdüsel bir devrim korkusu daha çok da kişilik kanıtlama, manevi tatmin ve kendilerini olumlama gibi düşünce ve duygular etkendir. Kendilerini gösterme tutkusu giyim kuşamlarına da yansımıştır. Takım elbise giymeyi, pahalı kravat, losyon ve aksesuarlar kullanmayı severler.

Günlük yaşantıları avanta ve rüşvet üzerine kuruludur. Kişi ve kuruluşların açıklarını bilir, bundan yararlanırlar. Açığı olmayanlar da bir işimiz düşer ya da bir gün ellerine düşeriz diye düşünür. İçki hatta esrar kullanımı yaygındır. Gece baskınlarına gitmeden önce içip gelirler. İçki, onları bunalım girdabından koruyan bir araçtır.

Genellikle öğretim düzeyleri düşüktür. Daha fazla okuma olanağı ve başka iş bulunmayan, daha çok da kapalı toplum yapısının egemen olduğu yörelerden gelmiştir önemlice bir kesimi. İşsizliğin yaygınlaşmasıyla bu taban genişledi. Polisin yetkinleştirilmesi yönündeki çabalarla eğitim düzeyi yükseltildi; polis enstitülerinde ideolojik olarak anti-komünizm ile donatılmış, Amerikan ihracı işkence tekniklerinin öğretildiği uzmanlar yetiştirilmeye başlandı. Bu tipler daha hırslı ve daha zekidirler. Marksizm-Leninizm'i, devrimci düşünceyi, ilgilendikleri örgütün çizgisini kavramaya çalışırlar. Fakat bu şematik ve şeklidir. Bilimsel kavrayış ve çözümlemelerden uzaktır. ML'in ruhuna nüfuz edemezler, zaten bu olanaksızdır. Bu boşluğu hainler aracılığıyla gidermeye çalışsalar da fazla bir yol alabildikleri ve alabilecekleri söylenemez.

Ülkemizde işkenceci bulmak ve yetiştirmek zor değildir. Faşistler ve sadist, hastalıklı tipler doğal kadro potansiyelini oluşturmaktadır. Baskıcı ve feodal toplum gelenekleri, işkenceciliğin kültürel temelini ve potansiyel elemanlarını yaratmaktadır. Küfür, aşağılama, her türlü eziyet ve dayak karakollarda –ve askerlikte hatta toplumsal yaşamın birçok alanında– sıradan bir olaydır, tüm polislerce uygulanır. Uzmanlaşmış işkencecilik ise, tüm insani değerlerden arınmayı, bilinçli karşıdevrimci, sadist, hastalıklı kişilikleri gerektirir. İşkencede direnen insan nasıl insani bir yetkinleşmeyi, anlaşmayı temsil ediyorsa, işkenceci de insanlık dışılık yönünde bir gelişmeyi, alçalmayı temsil eder. Bunu tolere edebilmek için bir ölçüde de olsa, işkenceciyi eyleminden uzaklaştırmaya, eylemini robot faaliyeti düzeyine indirmeye çalışırlar, işkence merkezlerindeki eğitim sistemleri, ABD emperyalizminin anti-gerilla deniz piyade eğitimleri bu temeldedir. Bu robotlaştırılmış faaliyet, ilkel bir anti-komünizm, görevin kutsallığı, disiplin, sembollere bağlılık ve bazı ayrıcalıklarla desteklenir. İşkencecilerin "olağan" görünmelerinin ve "olağan" bir yaşantı kurabilmelerinin "sırrı" buradadır. Fakat perdeyi biraz aralayınca yaygın şizofreni ve intiharları görebilirsiniz. Devrimin ayak seslerini duymaya başladıkları

ve devrimin adaletinden kurtulamayacaklarını anladıklarında bu, bir salgın hastalığa dönüşecektir.

YOLDAŞLAR BİR BİR GEÇİYOR GÖZLERİMİN ÖNÜNDEN...

Bağlı bulunduğum yer, normal bir ev odası büyüklüğünde. Ortada serili bir halıfleks var. Karşımda kapalı vaziyette duran portatif bir somya. Poliste itibar kazananların yatması içinmiş. Kapı sağ tarafımda, radyatör ise onun tam karşısındaki duvarın yanında. Bağlı olduğum duvarda, yerden yetmiş santimetre kadar yükseklikte iki delik bulunuyor, bu deliklerden birer zincir geçirilmiş, zincirlerin bir ucu arkadaki odaya çıkıyor. Her birisinin ucuna bir kelepçe takılı. Deliklerin arası yaklaşık iki kol açıklığı kadar. Bu iki zincire iki kolumdan kelepçeliyim. Zinciri diğer oda tarafından gerdiklerinde kollarım geriliyor. Bu durumda ayaktaysam oturabilmem olanaksız. Zaten ilk zamanlar oturmama ve uyumama bir an bile olanak tanımamaya çalışıyorlardı. Daha sonraları kimi zaman zinciri gevşek bırakmaya başladılar, ya da oturduğum yerden gerdiriyorlardı ki, bu da az berbat bir şey değil. Saatlerce bu durumda kalındığından kollar bir süre sonra duyarsızlaşıyor, bilekler ve omuzbaşlarında gittikçe şiddetini artıran bir ağrı başlıyor.

Bu ve arkadaki odaya her gün hücrelerden sorguya çıkartılanlar ve yeni yakalanıp, polisin bir an önce çözebilmek için yoğun işkence altında tuttuğu kişiler konurdu. İkinciler, dört ya da beş gün burada tutulur sonra hücrelere indirilirdi.

Yirmibeş gün bu odada tutuldum, ilk on gün yoğun işkenceyle geçti. Gün işkenceyle başlıyor, gün bitiyor işkence bitmiyordu. Elektrik işkencesi, halat tomarı ve kum torbası ile dövme, penis ve husyelerime şişip kanayıncaya kadar ince çubukla vurulması, ayak tırnaklarımın ezilmesi, aç, susuz ve uykusuz bırakma, tazyikli su sıkma, soğuk suyla ıslatıp gece boyunca rüzgâr altında bırakma, "asma", "kurşuna dizme" burada kaldığım günlerde gördüğüm işkence biçimleriydi.

Bu odadan yan odalarda yapılan işkenceleri, işkencedekilerin canhıraş feryatlarını, zincirleme çözülmeler ve soylu direniş örneklerini anbean izleyebiliyordum. Biraz ötende insanlara işkence yapılıyor, sen hiç bir şey yapamıyorsun. Kız arkadaşlara en aşağılık biçimde sarkıntılık yapıyorlar, duyuyorsun, hiçbir şey yapamıyorsun. Gece koyulaşıyor, saat 24:00 suları, işkenceciler silahlarını kuşanıp geliyorlar. Ağır kokulu losyonla bastırılmaya çalışılan içki kokusu, iğrenç bir bileşim. Birkaç tekme, yumruk... sonra gidiyorlar. Kimi zaman yanlarında gündüzki işkencelerde çözülmüş bir hain, baskına gidiyorlar. Gittiklerini görüyorsun, biliyorsun ama hiçbir şey yapamıyorsun. Çaresizliği hiçbir zaman bu kadar derinden hissetmemiştim. İki-üç saat sonra dönüyorlar. Büyük bir gürültü ile, zafer naraları atarak. İçkiyle boğmaya çalıştıkları korkularını atmışlar, nara atıyorlar. Az ötende yoğun bir işkence başlıyor. Operasyondan yeni getirdiklerini şaşkınlıktan kurtulamadan panikletip çözmek için yoğun bir saldırı.

Yakalanışımın ilk beş günü hiç su verilmedi. Daha sonra tuvalete götürdüklerinde birkaç yudum içmeme göz yumuyorlardı. Yiyeceği ise, dokuzuncu gün cebimden para alıp getirdiler. Bunun dışında ondokuz gün hiç yiyecek verilmedi. Açlık, işkenceyle birleşince fiziki yıpranma büyük oluyor. Hızla zayıflıyordum. Kazağımı pantolonun içine sokuyorum, fakat yine de pantolonum bol geliyordu. Hücrelerde kalanlar yiyecek alabiliyorlardı. Onlara ertesi gün yukarı çıkanlara söylemelerini, yiyecek getirmelerini istiyorduk. Bir parça ekmek, bir-iki bisküvi. Ertesi gün ve sonraki günler sonuç çok şaşırtıcıydı. Çünkü birkaç kişi dışında yiyecek getiren kimse yoktu. Hücrelerden yukarıya çıkartılan insanların ruh halini ileriki günlerde, aşağıya indirildikten sonra gördüm ve bu tavrın nedenini anlayabildim!

Hücrelerdeki kız arkadaşlar yiyecek getirme, yukarıdaki direnen insanlara yardım konusunda daha duyarlıydılar. Onlar da aynı koşullar altındaydılar ama salt kendilerini düşünme korku ve bencilliğini aşabildiler. Bir yoldaşımıza, DS ve TDKP'den sorgulanan birkaç kız arkadaşın küçük ama direnen insanlara güç ve moral veren yardımları oldu. Kadınlarda özveri, paylaşma duygusu çok daha güçlü ve o ağır koşullar dahi onlara yüzyılların ötesinden gelen birikimlerini unutturmuyor.

Bir gece DS'lu bir kız arkadaşı getirdiler. Ertesi sabah işkenceye alacaklardı ve niyetleri, geceden getirip onu psikolojik olarak çözülmeye hazır hale getirmek, yumuşatmaktı, istiyorlardı ki, gece boyunca

sabahki işkenceyi düşünsün!.. Daha ondokuz yaşında. Biraz heyecanlı. "Seni panikletmeye çalışacaklar, rahat ol, direnmek zor değil" diyorum. İfadesinin nasıl olması gerektiği üzerine konuşuyoruz. Yakalanış koşulları, durumu nedeniyle sağlam bir ifade hazırlayabilmek mümkün değil. "Polis, ikna olmayabilir, fakat biz onu ikna etmek zorunda değiliz. Her durumda sağlam dayanakları olan bir ifade belirleyemeyebiliriz, asıl önemli olan belirlediğimiz, ilk söylediğimiz neyse onda ısrarlı olmak, diretmektir. Bunu yaparsak bize inanmasalar bile bir süre sonra vazgeçeceklerdir. İfademizde değişiklik yapmaya başlarsak bu açıklardan zorlayıp tümden değiştirmemizi, onları tatmin edecek şeyler söylememizi isteyeceklerdir."

Yakalandığım günden bu yana ilk kez devrimci bir insanla bu kadar uzun zaman bir arada kalacağım. O günlerde öldürüleceğimi düşünüyordum. İşkenceciler 12 Eylül'ün zafer sarhoşluğu içindeydiler, son iki aydır hemen herkesi çözmeyi başarmışlardı. Oradan sağ olarak ayrılmama izin vermeyecekleri kanısındaydım. Belki bir kez daha yüklenirler, sonra öldürürler... Kafamda şekillenen düşünce buydu, kendimi bu son çatışmaya hazırlıyordum.

Kimi zaman yoldaşları düşünüyordum, yaşayan yaşamayan. Osman'ı düşünüyorum. Osman'ı hep yaşamın içinde düşündüm ben. Bir yere giderken, bir eylemin içinde, anılar belleğimin derinliklerinden capcanlı fışkırıyor. 12 Eylül günü yaptığımız toplantıda aldığımız kararlardan sonra keyiflenip "hücuuum!" deyişini hatırlıyorum. Osman, bilinç açıklığı, davranışlarındaki kesinlik, eylemlerindeki sakin ve kararlı tavrı ile çevresindekiler üzerinde manyetik bir etki yaratırdı. Soğukkanlılığı yanındakilere de geçer, eylem öncesi heyecan, tedirginlik dağılır giderdi. Fırtınalar içinde bir borandı.

Grup olmaktan örgüt olmaya doğru geçtiğimiz sancılı günleri hatırlıyorum. Şimdi çok farklı bir noktadayız. Daha nice fırtınalardan geçeceğiz, biliyorum, buna karşın belki de en zorlu günler onlardı diyeceğiz. Yoldaşlar bir bir geçiyor gözlerimin önünden, bir daha onları göremeyeceğim. Duygularım şaha kalkıyor, yüreğim, gözlerim doluyor, kendimi tutamıyorum.

Soğuk, açlık ve uykusuzluk her şeye egemen. Hiç iyi yemek pişiremeyen bir kadın yoldaşın yaptığı bulamaca benzeyen un helvası geliveriyor gözlerimin önüne, nasıl da canım çekiyor! Neşelenip, kendimle dalga geçiyorum. Arada uyukluyorum, belki birkaç saniye, belki birkaç dakika. Sonra düşünceler birbirini izlemeye devam ediyor. Yaşamın tüm yönlerinin, insan ilişkilerinin bambaşka, çok farklı bir temelde düzenleneceği bir dünyayı düşünebilmek ne kadar zor bugünden. Sömürü ve zulmün olmadığı, bayrağında "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" yazılan, çitlerin olmadığı... Bir kulvardan ötekine koşuyor düşüncelerim. Gerçekle hayal, uyku ile uyanıklık arasında gidip geliyorum. Zorluyorum kendimi, konsantrasyon çok önemli, karşıdevrimcilerden bir adım önde olmak, gelebilecek saldırıları önceden düşünebilmek, her şeyi olabildiğince sürpriz olmaktan çıkartmak ya da bir sürprizle karşılaştığında onu göğüsleyecek düşünce ve moral sağlamlıkta olmak.

İşte böylesi düşünce ve duygular içindeyken getirdiler bu kız arkadaşı. Onunla aynı hücrede kalan TİKB'li bir kız arkadaşa aktarması için gördüğüm işkenceleri anlatıyorum.

Onun yiyecek almasına izin var. Kabarık bir liste yapıyor: Süt, peynir, helva, bir buçuk ekmek, bir paket bisküvi. Bir ambar yiyecekmiş gibi görünüyorlar gözüme. "Giderken arta kalanını bir kenara bırakırım". Ortalık sakinleşip sadece gece nöbetçileri kalınca ziyafet başlıyor. Yerinden fırlıyor, önce biraz süt içirip dönüyor, bu kez elinde bir lokma ekmek ya da peynir, lokmayı ağzıma bırakıyor, bir sonrakinde elinde bir parça helva. Bu böyle sürüp gidiyor. Sabaha karşı bisküvilerin ve helvanın bir kısmını ceplerime yerleştirmesini istiyorum. Geriye kalan yiyecekleri de kutuya boş görüntüsü vererek uzak bir köşeye bırakıyor. Eğer fark etmezlerse sonraki günler onları almaya çalışacağım. Nitekim gün boyu dikkatlerini çekmedi, ertesi gece zincirlerin gevşek olduğu bir sırada uzunca bir zaman uğraşarak ayaklarımla kutuyu çekip hazineme kavuştum.

Bu kız arkadaşın yardımı şu an çok doğal gelebilir fakat o günlerde özveri gösterebilen ve bunu tam bir, gönüllülükle yapan insan sayısı o kadar azdı ki!..

NECDET OYNARGÜL

Sol kolumun bağlı olduğu zincirin geçtiği delikten adım sesleniliyor. Kulağımı dayıyorum. "Zinciri

yavaş yavaş çek" diyor, fısıldarcasına bir ses. Çekiyorum; iki ucundan zincirin halkalarına takılmış, kağıt mendille sarılı, reçele batırılmış iki lokma ekmek... Üzerleri biraz kireçlenmiş, ama olsun!.. Aralıklarla birkaç kez yineleniyor bu. Yasağın delinmesi, seti bir noktasından olsun yıkmak, bir soluk özgürlük, senin gibi düşünen, senin gibi soluk alan, direnen birilerinin orada var olduğunu bilmek, direncine direnç katıyor. "Servis birinci sınıftı, sağol." Az sonra çağırıyor yeniden. "Su ister misin?" "Nasıl, nasıl göndereceksin" Bir kablo parçası uzanıyor. İncecik bir serinlik akıyor boğazıma. Odadaki atıl telefon kablosundan bir parça koparmış, ilk gün bulunduğum odaya getirildiğini, kendisiyle konuşup ekmek uzattığımı anlatıyor. Hiç hatırlamıyorum.

Daha sonraki bir gün hücreye birlikte indiriliyoruz Necdet'le. Uzun sohbetlerimiz oluyor. Çok eskilere dayanan sağlam bir dostluk bizimkisi. İlk kez orada karşılaşmıştık, bu doğru. Fakat başka başka yerlerden yıllar önce aynı güzel geleceği, sosyalizmin dünyasını kurmak için yola çıkmıştık. Dokumuz birdi, devrim isteğimiz, karşıdevrimcilere karşı kinimiz. Askerliğini deniz komandosu olarak yaptığını, soğuk demirci olarak çalıştığını, yeğenlerini nasıl sevdiğini, onların altlarını değiştirip, gezdirmelerini anlatıyor. Annesi, babası, kızkardeşi, eniştesi her gün Gayrettepe'ye geliyor... Bir yolunu bulup haber gönderiyorlar. "Yanımda yirmi bin liradan fazla para var, senin gelip gidenin yok" diyerek yiyecek bedelini ödemekte ısrar ediyor. Üzerindeki paltoyu da benim altıma seriyor. "Rüyamda," diyor "balığa çıkmışız, nehir kıyısında sen uyuyordun. Balıkları pişirdim, uyandırdım". Bir yoldaşın yılan balıklarını nasıl yakaladığını anlatıyorum. Balıkların oltaya vurduğunu anlamak için misinaya bağladığı çubukların üzerine zil takarmış.

Yüreği sevgiyle dolu, halk düşmanlarına karşı ise bir şahin. Sorguda "tık" demiyordu. Sadece ayaklarına inen sopaların sesini duyuyordum yan odadan. Polisin bazı askeri eylemlere katıldığı yönünde kuşkusu vardı. Bunu kanıtlayabilecekleri bilgilerden ise yoksundular. Savcılıktan salıverildikten kısa süre sonra polis tarafından öldürüldü.

Necdet, TİKKO'nun '81'deki askeri hücresinin üyesiydi.

HÜCRELER PASIN DEMİRİ YEMESİ GİBİ İNSANI ERİTSİN İSTENMİŞTİR

Yakalanışımın 40. günü. Bugün gerçekten hücreye indirildim. Bunu beklemiyordum. Daha önce bir gün "haydi aşağıya gidiyorsun" demişler, hücrelerin bulunduğu kısma indirip kayda geçtikten sonra tekrar yukarı çıkartıp eski yerime kelepçelemişlerdi. Galiba işkence bitiyor gibi bir hayale kapılmamdı istedikleri. Hücre üzerime kapanıncaya kadar yine aynı şey olacak diye bekliyordum.

Hücreler, insan boyundan az uzun ve yan yana iki insanın sığabileceği genişlikte. Her birinde 5-8 kişi bulunuyor. Tüm hücreler tıka basa dolu. Hücrelerde 250 belki 300 kişi var.

Yanımda Necdet var. Yine Partizan taraftarı olarak sorgulanan bir işçi. ÇS'dan bir arkadaş. Son ikisi Şube'ye getirileli birkaç gün oldu, direniyorlar. DS'dan birisi var. Sonraki günlerde başka gelenler de oldu. Direnen dört kişi hep birlikte aşağıya indirildik, birlikte olduğumuz için de sevinçliyiz. Sadece ÇS'dan olan arkadaşı gün gün yukarı alıyorlar. Dönüp geldiğinde yaralarını sarmaya çalışıyoruz. Aslında pek bir şey yapamıyoruz, ilacımız yok. Ayaklarına, başına su ile kompres yapıyoruz. "Daha ne kadar sürecek?" gibi sorular soruyor. Zorlanıyor, güç ve moral vermeye çalışıyoruz. "Sık dişini, en fazla birkaç gün daha... Çözemeyeceklerini anlayıp işkencenin dozajını düşürürler ya da hepten vazgeçerler..."

Partizan ile ilgili sorgulanan diğer arkadaş Yugoslav göçmeni. Boşnak olduğunu öğrenince "satranç biliyor musun?" diyorum. Bir fabrika işgali sırasında Boşnak işçiler satranç getirip oynamaya başladıklarında şaşırmıştım. Oldukça seri, bizim köylerdeki domino ve tavlacılar gibi ağızlarıyla da oynuyorlardı. Bir parti de ben oynayıp kazanınca aramızda bir yakınlık oluşmuştu.

Boşnak işçiler göçmen olduklarından işlerini kaybetme korkusu fazladır. Nispeten vasıflı işçi konumunda olmaları ve iş disiplinlerinin daha yüksek oluşu nedenleriyle de göreli olarak durumları daha iyidir. Bundan dolayı eylemlere katılımda daha tedirgin ve dikkatlidirler. Sözünü ettiğim direnişte de

eyleme en son, toplu olarak katılmışlardı ve biri hariç direnişin kıyısında yer alıyorlardı. Satranç onlarla iletişim kurmamda ve güvenlerini kazanmakta bir araç olmuştu.

Bu deneyimim ve sonraları Pendik kahvelerinde yaygın olarak oynandığını öğrendiğim için Boşnak olduğunu duyunca hemen sormuştum. Oturduk ve bisküviden satranç taşları yaptık, süt kutularının üstünü çizdik ve hevesle oynamaya başladık.

Satrancımızın ömrü bir gün oldu. Yeni gelen bir arkadaş, ertesi sabah, hücrenin karanlığında bisküvi sanıp yiyivermiş!..

Hücrede yaşamı daha yaşanır ve değerli kılabilmek için yaptığımız diğer bir şey de, okuduğumuz devrimci bir roman ya da gördüğümüz güzel bir filmi, kimi bölümleri etraflı bir şekilde canlandırarak anlatmaktı. Bu, düşünsel bir zenginlik kattığı gibi okunanın ya da görülenin duygu dağarcığında bıraktığı tad bir an yeniden hissediliyordu. Komiser Memo ve Çimento'yu anlatıyorum. TDKP'den sorgulanan çevirmen bir arkadaş, henüz Türkçeleştirilmemiş, RSDİP'deki parti yaşamını konu alan nefis bir romanı ayrıntılı bir şekilde anlatıyor. Gericilik yıllarını, parti içi tartışmalar, bir hücredeki komünistlerin çalışma, yaşam ve ilişkileri odağından genişleterek anlatan bu roman gerçek bir hazine.

DS ile ilişkili olarak gözaltına alınan da neşeli, hatta herkes kadar neşeli. Onun çözüldüğünü duyunca bu tavrına şaşırıyorum. 22 tane silah bulunan bir yeri göstermiş, iki bombalama ve başka bazı eylemlerle ilgili sorgulanıyor, bunları da anlatmış ya da kabul etmiş. Sanki hiç bir şey olmamış gibi, nasıl böyle davranabiliyor? Halka, devrime ve örgütüne verdiği zararın hiç mi farkında değil, nasıl bu kadar umursamaz olabilir? Kızarak anlatıyorum bunları, umudum sarsılması. Bir gün sonra onu yandaki hücreye geçiriyorlar. Tavırlarında bir değişiklik yok.

Kimi zaman yavaş sesle devrimci türküler de söyleniyor hücrelerde. Bunun bedelinin ödendiği de oluyor. Bir gün yan hücrelerden birisinden yavaştan bir ses başladı türküye. *"Kıtlıkta ve soğuklarda/917'de/ Lenin'in işaretiyle..."* Birkaç ses daha katılıyor. Sözlerin ve söyleyişin coşkusuyla dalga halinde yükselen ses, nöbetçi polisin kulağına gidiyor. "Kim o marş söyleyen?" Ses çıkmıyor. Tekrar soruyor, ısrar ediyor, bulmakta kararlı! Bulunduğumuz kısımdaki hücrelerin kapılarını açıyor, "kimdi O?" Yine cevap yok "Herkes tek ayak üstüne!" Tek ayak üstünde duruyoruz. Bir sandalye getirip karşımızda oturuyor. Bir süre kasıla kasıla önümüzde gidip geliyor, ardından: "Kim söylüyorsa ortaya çıkıncaya kadar böyle bekleyeceksiniz." Fakat sabrı tükenen kendisi. Bir süre sonra hücre kapılarını kapatmaya başlıyor.

Yukarda da, hücrelerde de tuvalete gitmek başlı başına sorun ve baskı konusu. Yukarda götürürlerken görüp görmediğimi anlamak için çelme takarlar, farkına varsam da gördüğümü anlamamaları için düşerdim. Hücrelerde tuvalete günde bir bazen iki kez keyifleri olunca çıkartıyorlar, iki tuvalet var ve 5-6 kişiye iki dakikalık süre tanınıyor. Geç kalanın baldırlarına sopalarla vuruyorlar. Pek çok insan kabız ve ihtiyacını karşılayamadan dönüyor. İnadına ağırdan alıyoruz.

Burada canımı sıkan şeylerden birisi, işkenceci polislere "abi" denilmesi, hatta "memur bey" diye hitap edilmesini dahi kabul edemiyorum. Hele bazılarının az önce kendisine işkence yapan tim görevlisinden yalvaran bir ses tonuyla sigara istemeleri yok mu? İşkencecilerden hiçbir kişisel istekte bulunmama kararı almıştım. Söyleyeceğim varsa gelip gittikleri zaman söylerdim.

Şube'deki hücre yaşantım bir hafta sürdü. Bu süre zarfında özel bir işkence görmedim. Hücreler daha çok cezaevi yaşantımın bir parçası oldu. Hücreler, insanı yalnızlığa, iç hesaplaşmalara, karamsarlık ve çöküntüye sürüklemek içindir. Dostoyevski'nin döneklik döneminde yazdığı kitaplar layıktır onlara. Hücrede insanın bedeni, kültürel çalışma ve gelişmesinin önü tıkanmıştır, insan her türlü araçtan mahrum kılınmıştır. İç hesaplaşmalar ve tekdüzelik, bedensel sağlığın bozulması, pasın demiri yemesi gibi insanı eritsin istenmiştir. Orada yaşamı canlı kılacak, yaratıcı her çaba daha büyük önem kazanır. Onlar ne yaparlarsa yapsınlar, fizik olarak bir bir tecrit etseler de, bizleri yalnızlığa mahkûm etmeyi, yüreklerimizdeki koru küle çevirmeyi başaramadılar.

DEVRİM ŞU ANDA BURADA, BİZLERDE YAŞIYOR, ONU

YAŞATMALIYIZ

Hücredeki yedinci günümün sabahı dayakçı takımından bir işkenceci gelip, gözlerimi bir bez parçasıyla bağlayarak çıkardı yukarıya. Vuruyor, tekmeliyor; merdivenlerden sendeleyip düşüyorum. Bir pencerenin önüne götürüyor. "Hadi atla aşağıya!" "Kendimi niye atacağım?" "Ben iti vereyim. Yardım edeyim mi? Kendisini attı deriz, olur biter!" Kollarımdan tutup, sarsıp itiyor.

Hücreden alındığımdan bu yana heyecanlıyım. Bu son çatışma olacak, yaşamımın son noktası koyulacak, ölümü soğukkanlılıkla karşılamalıyım. Yanımdaki işkencecinin eziyetlerine aldırmıyorum, kafada dönüp duruyor bu düşünceler. Enternasyonali söylemeye karar veriyorum. Dizeleri tekrarlıyorum içimden. Yanımdaki uğraşmaktan vaz geçip gidiyor. Az sonra bir odaya sokuyorlar.

"Nasılsın?" diyor birisi alaylı bir sesle. "Baksana nasıl şişmiş" diye bir başkası cevaplıyor. Birkaçı sağımdan solumdan itekleyip kafama vuruyor. Benim ağzımdan ifade yazdırıyor birisi. Annem, babam ve kardeşlerimin isim ve adresleri, okul ve iş durumları, okuduğum okullar, ailemle birlikte hangi şehirlerde kaldığım, genişçe bir künyem. '74 yılına kadar geliyorlar, sonrası yok. "Kaldığı yeri ve faaliyetlerini anlatmaktan imtina etti" deyip bitiriyorlar. "İmzala". "Okuyacağım." "Senin önünde yazmadık mı?" "Okumadan imzalamam." "Niye inat ediyorsun?" Biri yumrukluyor. Az sonra birisi "açın gözlerini, okusun." Gözbağını hafifçe yukarı çekiyorlar. Okurken biri sürekli kafama vuruyor. Yaklaşık bir sayfalık bir metin. Bitirip imzalıyorum.

"Geçmiş olsun!" Sanki hiçbir şey olmamış, yaşanılanlar çok doğal şeylermiş gibi söylüyor bunu. "Çay söyleyelim." "Sizin çayınızı içmem. Bittiyse gideceğim." Sözlerim bir işkencecinin gururuna dokunuyor. "Seninle çay mı içilir, bok" diyerek üstüme saldırıp, hıncını alıyor. "Seni az sonra göndereceğiz" diyor şefleri. İnanamıyorum, Şube'den sağ çıkmak hiç hazır olmadığım bir düşünce. "Eşyalarını verin." Elime bir torba tutuşturuyorlar, yüzük, süveterim ve gözlüğüm eksik. İstiyorum. "Sen nasılsa öleceksin, boşver!"

Oda yine dolu. İşkence için yukarı çıkartılanlar duvar diplerine çökmüş bekliyorlar. Şaşkın ve heyecanlıyım. Buradan ayrılacağım düşüncesine hâlâ alıştıramadım kendimi. Odadakilerin çoğunu tanıyorum. Yukarı çıkartıldıklarında konuştum onlarla. Sorguları yanı başımda yapıldı. Onları böyle kabul edemiyorum, garip bir hüzün var içimde. Son kez konuşuyorum. "Arkadaşlar, Beni az sonra gönderecekler. Az önce ifademi aldılar. Hepsi bir sayfa. Buradan başım dik ayrılıyorum. Çözmek için her şeyi yaptılar, başaramadılar. Direnmek zor değil! Onlar devrimin yenilgiye uğradığını, bir daha asla belini doğrultamayacağını söylüyorlar. Devrim şu anda burada, bizlerde yaşıyor, onu yaşatmalıyız. Onlar, örgütü, yoldaşlarımızı ele vermemizi, evleri, silahları teslim etmemizi istiyorlar. Bunların her biri nice çabanın, acının, dökülen kanın, uykusuz gecelerin, emeğin ürünü, düşmana teslim etmeyelim. Ölen yoldaşlara, dışarıda savaşanlara ihanet etme!.. Hoşça kalın."

Beton ve demir yığınları arasında bir tutam özgürlüktü çiçekler. Operasyonlarda kırılıp dökülmesine, alınıp götürülmelerine karşın inadına yetiştirilirdi. Duvarlar onlarla delinir, onlarla aşılırdı. Kardelen, Eylül karanlığında boyun eğmezliğin, mücadelenin bir simgesi gibiydi. Açelya'yı da hapishanede tanıdım. Atom bombasına kafa tutmuş! Küçücük, ince ağaçsı gövdesinden taşan, yeşili tonlayan yaprakları ve dağınık kırmızı çiçekleriyle masamın üstünde duruyor. Radyasyon sağanağını yarıp gelmiş bu günlere, inadına, kışın yapraklanıp çiçekleniyor açelya!

Kenan Güngör

DİRENMEK YAŞAMAKTIR

PUSU

– Kıpırdama!.. Polis!..

Bu bağırtıyla birlikte ortalığı devrilen masa ve sandalyelerin gürültüsü, mekanizma sesleri, cam şangırtıları kapladı. Burnumun dibinde 7-8 namlu belirdi aynı anda...

Randevum küçük bir çay ocağındaydı. İçerdeki topu topu 5-6 masadan kapı ve pencereye yakın olanlar doluydu. Sağ dip köşedeki tek boş masa ise meğer bana "ayrılmış"...

Bunun bir pusu olduğunu baştan farkedememiştim doğrusu. Randevu saatine kadar vakit geçirdiğim deniz kıyısındaki şirin balıkçı kahvesi dururken, cadde üzerindeki bu kıytırık çay ocağının böyle dolu olmasını önce biraz garipsemiştim gerçi. Ama hızla kalabalıklaşan büyük şehirlerde, geleneksel komşuluk, mahalle arkadaşlığı gibi ilişkilerin henüz tümüyle dejenere olmadığı küçük burjuva semtlerinin nostaljik bir alışkanlığına yormuştum bunu. İçerdekilerin, akşamüzeri iş dönüşü semtin emektar kahvesine "takılan" semt sakinleri olabileceklerini düşündüm. Ayrıca dikkatimi ve düşüncelerimi çevremde olup bitenler üzerinde toplayamayacak kadar üzüntülü ve dalgındım. Bir gün önce bir gazetede, İstanbul'da yürütülen bir polis operasyonu sırasında TİKB'ye ait bir "örgüt evi"nin de tesadüfen ortaya çıkarıldığını, çıkan çatışmada bir militanın ölü olarak ele geçirildiğini okumuştum. Kimdi bu yoldaş?.. Acaba hangi ev basılmıştı?.. Ev gerçekten de yine pis bir tesadüf sonucu mu açığa çıkmıştı yoksa yeni bir TİKB operasyonu mu söz konusuydu?.. Bulunduğum şehirden İstanbul'a gelene kadar olduğu gibi randevuya giderken de kafam bu sorularla doluydu. Bu ruh hali içinde olmasaydım, yıllardır yasadışı yaşamanın kazandırdığı alışkanlık ve sezgilerim sayesinde pusuyu belki önceden farkedebilir, en azından daha tetikte olurdum. Randevu verdiğim semtin özelliklerini fazla bilmemenin de etkisiyle kolay bir açıklama yolunu seçmiş, başka zaman ve yerde midemi bulandırabilecek bu durum üzerinde fazla durmamıştım. Yeraltı mücadelesinde bu kadar hata ve ihmalin üst üste gelmesi doğru değildi elbette.

Fakat uyanıklığımı körelten asıl etken, uğradığım ihaneti beklemeyişim oldu. Buluşacağım insanla daha 1,5-2 saat önce telefonla konuşmuş, bu buluşmayı da o konuşmada kararlaştırmıştık. Ne sesinde ne de söylediklerinde hiçbir anormallik yoktu. Gayet doğal bir havada, gazetedeki haberi okumadığını, gerçi yoldaşları 1-2 gündür görmediğini ama olağanüstü bir durum olduğunu sanmadığını söylemişti. Bu konuşmayı, işyerinde karakol kuran polislerin yanında yaptığını nereden bilebilirdim?..

Buluşma saatine 5-10 dakika kala girmiştim içeri. Dalgın dalgın otururken, çaycı nedense bir kez bile başını kaldırıp bana bakmamış, daha sandalyeye oturur oturmaz "ne içersin?" diye tepemde bitmemişti. İçimden "aman ne iyi!.." diye geçirdim. Zavallı midem karbonatlı bir çaya daha göğüs germek zorunluluğundan kurtulmuştu. Üzüntü ve kaygıdan 36 saattir doğru dürüst bir şey yememiştim zaten. Otururken alışkanlık gereği yine de zaman zaman içerdekileri süzüyorum. Tam karşımdaki masada oturan üç kişi dikkatimi çekiyor. Belli etmemeye çalışarak beni izliyormuş gibi bir halleri var. Hemen solumda, pencerenin önündeki masada da çam yarması gibi iki tip oturuyor. Onları da gözüm pek tutmuyor. Beklediğim kişi gelince hemen dışarı çıkmalı diye düşünüyorum. O sırada o da kapıda görünüyor zaten, içeri girmemesi için başımla işaret verip tam doğrulmaya yelteniyorum ki...

Solumdaki çam yarmalarından ikisi de bir anda sırtıma biniyorlar. Silahlarını çekerek üzerime atlayan karşımdakilerden bazıları kollarıma yapışmış, bazıları ise saçlarımdan çekerek kafamı masaya bastırmaya çalışıyorlar. Bu arada kimi kapıdan kimi de kırdıkları pencereden, silahlı, çelik yelekli yenileri sürekli içeri doluşuyor. En az 10-15 kişinin ortasında kalıyorum. Başıma, sırtıma yağmur gibi kabza ve dipçik darbeleri iniyor. Üzerimde değil silah bir çakı bile yok. Buna rağmen boğuşma uzadıkça uzuyor. Benim gücüm ve direnişimden çok, karşımdakilerin korku ve paniği bunun nedeni. Yakalanan sanki ben değilim de onlar. Daha sonra Şube'de her biri birbirinden kahraman(!) kesilen bu tavşan yürekliler alayından çoğunun silah tutan elleri titriyor, birbirleriyle bile bağıra çağıra konuşuyorlar:

– Teslim ol!..

– Üzerini iyi arayın!.. Üzerini iyi arayın!..

– Beline iyi baksana ulan! Silahı olabilir...

Sırtıma binen ayılardan birini karşımdakilerin üzerine atabilsem, bu panik içinde belki birbirlerini vurdurabilirim diye düşünüyor, bunun için çalışıyorum ama gücüm yetmiyor. Kafama, sırtıma, göğsüme inen darbelere aldırmıyorum. Fakat soluğum giderek kesiliyor: Nihayet zaptedebiliyorlar. Ellerim arkadan kelepçeleniyor, sırtımdaki montu başıma geçiriyorlar. Tekme, yumruk, dipçik yağmuru altında yaka-paça dışarıdaki arabalara sürükleniyorum.

"Yakalanacak zaman mıydı?" diyorum kendi kendime. "Ne olduğunu öğrenemediğin darbenin üzerine yoldaşlar şimdi bir de senin gidişinle uğraşmak zorunda kalacaklar..." En çok bu yüzden canım sıkılıyor. Yoksa ne işkenceyi düşünüyorum o an ne de kişisel başka bir korku veya endişe var içimde. Kendime güveniyorum. Karım ve yoldaşlarımın yüzleri geliyor birer birer gözlerimin önüne. "Acaba tam şu anda ne yapıyorlardır?" diye düşünüyorum. Yakalandığımı duydukları zaman ne kadar üzüleceklerini düşünerek yüreğim burkuluyor. Ya ailem?.. Onların da yıllardır göremediğim yüzlerine birer öpücük konduruyorum o birkaç saniye içinde. "Haydi" diyorum kendi kendime, "bir olasılık olarak yıllardır cebinde taşıdığın bu sınav anı da geldi..." Başka bir telkine gerek görmüyorum: "Ben TİKB'li bir komünistim ve bir TİKB'li gibi davranacağım!.." demem yetiyor.

ŞUBE YOLUNDA

İşkenceciler, daha arabaya biner binmez işe koyuluyorlar. İlk etapta bütün amaçları, yakalanmanın "şokundan" da yararlanarak moralimi bozup, beni panikletmek. Korku ve panik, onların en büyük dayanağı zaten. Karşılarındakini çözebilmek için önce yüreği ve beyni felç etmeleri gerekiyor. Korku ise beyni ve yüreği ezen ağır bir silindir. Korkunun saltanatı bir kez başladı mı, kişi artık erdemlerini değil zaaflarını kusuyor. "Ben" herşeyin üzerine çıkıyor. İnsan sefil bir bencilliğin pençesine düştüğü andan itibaren ise çözülme ve ihanet kaçınılmaz oluyor...

Şube yolunda yapılanları, kıran kırana geçecek bir güreşin "peşrev faslı"na benzetiyorum. Arka koltukta iki yanımda oturan goriller ellerinden geldiğince canımı acıtmaya çalışırlarken, ön koltukta oturan şefleri de vaaz ve tehditleriyle kendime, örgütüme ve devrimci geleceğe olan güven ve bağlılığımı sarsmaya çalışıyor. Gerçek adım ve soyadımla seslenerek:

– Film koptu aslanım, diyor. 8 yıldır peşindeyiz. Helal olsun, iyi kaçtın. Ama artık bitti. Şimdi elimizdesin. Enayilik etmeye kalkıp boş yere kendini ezdirme. Ne TİKB kaldı artık ne de Orak-Çekiç... (Yıllardır peşlerinde koştukları yoldaşlarımın isimlerini sayarak)... elimizdeler. Seni zaten .... verdi. (Yalana bak! O yoldaşıma olan güvenim de bir yana, beni kimin sattığını biraz önce gözlerimle görmedim mi sanki...) Önce O da direnmeye çalıştı ama fazla dayanamadı. Anladı akılsızlık ettiğini. Şimdi paşa paşa ifadesini veriyor. Gidince kendin de göreceksin zaten...

"Beylik numaralar" diye geçiriyorum içimden. Şefin vaazlarından operasyonun boyudan, hangi yoldaşı katlettikleri, kimlere ulaşabildikleri hakkında bir ipucu yakalayabilirmiyim diye bakıyorum ama bu işkenceci akıllı. Daha sonraki günlerde karşılaştığım kimi kuş beyinliler gibi açık vermiyor.

– Ben sözünü ettiğiniz kişi değilim, benim adım Gıyasettin, diyorum üzerimde çıkan kimliği tekrarlayarak.

Dalga geçtiğini gizlemeyen bir sesle:

– Yaa! desene biz yanlış adamı yakalamışız. O zaman evini göster bize. Gidip ailene ve komşularına soralım. Onlar da 'tamam, bu adam şudur' derlerse seni hemen serbest bırakalım, diyor.

– Size evimi falan göstermem...

– Niye? Hem bak bir hata yapmışız, başka birine benzeterek seni yakalamışız. Evini göster ki hatamızı da düzeltelim.

– Başka birine benzeterek bana şu ana kadar neler yaptığınız ortada. Aynı şeyleri aileme ve yakınlarıma da yapmanız için mi size ev göstereyim? Ev-mev yok...

Bunun bir ön yoklama olduğunu onlar da biliyor, ben de biliyorum. Bu minval üzerine daha fazla konuşmanın yararı olmayacağını şef de anlıyor. Kartlarını biraz daha açmayı deniyor.

– Bak bakalım şuna. Tanıyacak mısın? Kartpostal büyüklüğünde bir resim uzatıyor. Eski bir resmim bu.

– Tanımıyorum...

– İyi bak! Bu sen değil misin?

– Biraz benziyor ama ben değilim.

– Ulan eşşoğlueşşek, bizimle dalga mı geçiyorsun?

.... "Birazdan görürsün sen!.." tehdidiyle konuşma kesiliyor. Hızla Gayrettepe'ye doğru yol alıyoruz.

Ölüm, işkence ve hapis... Ülkemiz koşullarında özellikle militan bir çizgide mücadele veren devrim savaşçılarının her an karşılaşabilecekleri sonuçlardır bunlar. Kaldı ki, özellikle 1978'lerden sonra, sadece ilerici bir düşünce yapısına sahip olmak bile resmi veya sivil faşistlerce bir köşe başında, evde, işte, okulda, yolda, kahvede katledilmek için yeterli bir neden haline gelmişti. Tıpkı 12 Eylül'den sonra işkence tezgâhlarına çekilmek, zindanlara tıkılmak için olduğu gibi...

Komünist düşünce ve faaliyetlerimden dolayı yıllardır polis tarafından aranıyordum. Ölüm veya işkencecilerin eline düşmek, her an benim de başıma gelebilirdi. Yalnız eğer sağ yakalanacak olursam, işkencecilerin karşısında şöyle, şöyle, şöyle davranacağım diye önceden öyle uzun uzun düşünmemiş, özel olarak ayrıntılı bir politika belirlememiştim. Ne pahasına olursa olsun direnecektim!.. Benim için önceden açık ve kesin olan tek şey buydu. Tersini düşünmüyor, daha doğrusu düşünemiyordum bile. Nasıl düşünebilirdim? Ben bir komünisttim. İnsanlığın kurtuluşu uğruna mücadele gibi yüce bir davanın neferiydim. Yaşamımı, benliğimi, gücümü, kuvvetimi, olduğu kadarıyla bütün yeteneklerimi yıllardan beri bu kavgaya adamıştım. Bu soylu kavganın emrinde olmanın dışında bir yaşamım olmamıştı ve olabileceğini de düşünemiyordum bile. Bu durumda, davama ve kişiliğime nasıl ihanet eder, geçmişimi ve geleceğimi kendi ellerimle nasıl yok ederdim?

Üstelik ben TİKB'li bir komünisttim. Soylu gelenekleri arasında işkencede başeğmezliğin özel bir yer taşıdığı, militanlarını işkence tezgâhlarında direnme ruhu ve bilinciyle eğiten Bolşevik bir müfrezenin savaşçısıydım. İşkence tezgâhlarının Fatihler'inin yoldaşıydım. Yakalanan militan ve taraftarlarının ezici bir çoğunluğunun işkence tezgâhlarında birbirinden görkemli devrimci direniş destanları yazdığı, Merkez Komitesi üyesi oldukları iddiasıyla sorgulanan kadrolarından bir tekinin bile çözülmediği, kendini veya başkalarını suçlayacak iddiaların bir tekini bile kabullenmediği bir Örgütün mensubuydum. Türkiye sol hareketinin tarihinde TİKB'ye gelene kadar böyle bir örnek görülmemişti. Şimdi sıra bendeydi. Örgütüme, yoldaşlarıma, geleneklerimize nasıl ihanet ederdim?

Kimi şehit düşmüş, kimi o günlerde tutsak, kimi henüz yakalanmamış yoldaşlarımın dışında, yıllardan beri mücadele içinde tanıdığım işçi ve emekçi insanlar geliyor gözlerimin önüne. Bu insanlar en zor günlerde dahi bizlere kucak açmışlar, nice sıkıntı ve tehlikeye göğüs germişler, mücadelemize destek olmak için gözyaşartıcı özveri örnekleri sergilemişlerdi. Bizlere güvenmişler, yoksul sofralarındaki zaten sayılı lokmaları dahi bizlerle paylaşmışlar, evlerine gittiğimizde ağırlamak için ne yapacaklarını bilememişler, yataklarının en rahat ve yumuşak olanını altımıza sermiş, çeyiz sandıklarından çıkardıkları en temiz giysileri bizlere sunmuşlar, çocukları amca, dayı, teyze, halâ bellemişler bizi, o mini-

cik yüreklerinde özel bir yer vermişler, bizleri kendilerine örnek seçmiş, büyüyünce bizler gibi olmaya and içmişler... Şimdi bu insanlara nasıl nankörlük ederdim? İşkenceci cellatların karşısında komünist onur ve kişiliğime en küçük bir halel bile getirecek olursam sonra nasıl bakardım onların yüzlerine?

Hayır! Ne pahasına olursa olsun direnecek, alnıma en küçük bir leke bile sürmeyecektim! Bunun bedeli ölüm mü olurdu? Karşılığı çözülme ve ihanet olan bir "yaşamı" ben ne yapayım? Böylesine yaşamak mı denirdi? Yoğun acılara ve eziyetlere mi katlanmam gerekiyordu? "işkencenin acı ve yaraları eninde sonunda nasıl olsa geçer. Ama ihanetin utancı kolay kolay silinmez!" 12 Eylül'ün işkence tezgâhlarında unutulmaz bir direniş sergileyen iki yoldaşıma aitti bu söz. Şube'de bulundukları süre boyunca, çevrelerindeki insanlarda direnme ruhunu güçlendirmek için sloganlaştırmışlardı bu deyişi. Duyduğum acıların dayanılmaz bir hal aldığı anlarda bile onların bu özlü sözü çınladı hep kulaklarımda. Öte yandan kendi tatlı canını acılardan ve eziyet görmekten kurtarabilmek için yoldaşlarını ve kendisine yardımcı olan insanları ele vermeyi aklım bir türlü almıyordu. Hâlâ da almıyor zaten. Her şey bir yana, kendine dayanılmaz gelen acı çemberinin içine bir başkasını nasıl atabilir insan? O ana kadar kendileriyle yaşamı paylaştığı yoldaşlarını, onun için kendilerini tehlikeye atan insanları, eğer gerçekten sevmişse öperken bile incitmekten korktuğu yarini işkencecilerin eline nasıl teslim edebilir?

Direnmeye direnecektim. Ama bunun biçimi nasıl olacaktı? Direniş hattımı hangi noktadan geçirecektim? İşkencede devrimci bir direnişin en alt sınırı nereden geçer? Çözülme nereden itibaren başlar? Ülkemizdeki devrimci çevreler içinde bile yanlış ve oportünist görüşlerin yaygın olduğu önemli bir sorundur bu.

Kimi çevrelerde çözülme, yalnızca başkalarını ele vermekten ve daha ilerisine geçmekten ibaretmiş gibi görülür. Ama eksik, dolayısıyla da hatalı bir değerlendirmedir bu. Başkalarını yakalatmak, polisin bilmediği örgütsel sır ve eylemleri ifşa ederek yoldaşlarının yakalanmasına veya aranır duruma düşmesine neden olmak, insan, silah veya örgütsel belgelerin gizlendiği ya da devrimci faaliyetler için olanak sağlayan ev, sığınak, işyeri gibi yerleri göstermek şüphesiz ki çözülmenin en açık biçimleridir. Ama bunların dışında, elbette ki örgütsel konumuna, tecrübe ve bilinç düzeyine, yakalandığı koşullara bağlı olarak herkes ve her somut durum için mutlaklaştırılamazsa da, özellikle yönetici konumundaki bir militanın kendi örgütsel konumu ve katıldığı eylemlerle ilgili itiraflarda bulunması da bir çözülme değil midir? Devrime, örgüte ve devrimci faaliyetlere en küçük bir zarar, bunlara ilişkin olarak polise en küçük bir sır dahi vermemek!.. İşkencede devrimci bir tutumun özü ve esası, en özet ifadeyle, budur. Bir devrim savaşçısının kendi hukuki durumunu ağırlaştıracak, karşıdevrim güçlerinin onu aktif mücadeleden olabildiğince uzun yıllar uzak tutmasını kolaylaştıracak kendisiyle ilgili itiraflarda bulunması, hakkındaki suçlamaları kabullenmesi de örgüte ve devrime verilen bir zarar sayılmaz mı? Kendisi veya başkalarının şahsında örgüte ve devrime herhangi bir zarar vermedikten sonra ifade verip-vermemek, gerçek kimliğini dahi kabullenmemek veya işkence sırasında bağırıp-bağırmamak, ... Bir bakıma birer biçim sorunudur artık. Yalnız bu konuda biçimin de öz kadar değeri ve önemi vardır, o ayrı.

İşkencede devrimci direnişin özü konusunda olduğu gibi bunun biçimi konusunda da soylu geleneklerimiz, daha önce yakalanan yoldaşlarımın yarattığı yiğitlik örnekleri vardı yine önümde. Bunlar bana yol gösteren, gücüme güç katan esin kaynağımdı. Üzerimde sahte kimlikle yakalandığıma göre, birçok yoldaşım gibi ben de işkencecilerin karşısında gerçek kimliğimi kabullenmeyecektim! Ne denli acı duyarsam duyayım asla bağırmayacaktım! Tek satır bile ifade vermeyecek, işkencecilerin hazırlayacağı hiçbir arama veya yüzleştirme tutanağını imzalamayacaktım!.. Bunların yanı sıra hiçbir zaafımı o canilere belli etmeyecek, yapılacak sigara, çay veya benzeri hiçbir ikramı kabullenmeyecek, hele onlardan böyle şeyler dilenmek gibi bir küçüklüğe asla düşmeyecektim!.. Karşılaşacağım insanlara her fırsatta elimden geldiğince güç ve moral vermeye çalışmayı temel görevlerim arasında görüyordum. İşkence, dayak veya hakaret korkusuyla komünist olduğumu saklamaya kalkışmamak; özellikle de gözaltında bulunan başka insanların önünde devrimci ideallerimiz ve değerlerimize yönelik saldırılar karşısında, bedeli ne olursa olsun suskun ve seyirci kalmamak yine bu temel görevlerim arasındaydı. Yalnız bunu yaparken işkencecilerle siyasi konularda öyle uzun boylu tartışmalara girmeyi, hele hele sohbetlerde bulunmayı hiç mi hiç düşünmüyordum. Herşeyden önce karşımdakiler devrim davasına kazanılabilecek veya en azından tarafsızlaştırılması gereken unsurlar değillerdi ki... Benim gibi onlar

da saflarını kesin olarak belirlemiş, kararlı karşıdevrimcilerdi. Siyasi tartışma veya sohbetlere girmek istemelerinin altında ise çoğu kez karşılarındaki ile bir diyalog ortamı yaratmak, bu arada onun düzeyini ölçmek amacı yatıyordu. Şube gibi bir yerde işkencecilerle siyasal tartışma veya sohbetlerde bulunmak, bu nedenlerden dolayı yararsız bir çaba hatta kimi durumlarda bir zaaf belirtisiydi.

Şube yolunda somutlaştırdığım direnişimin köşe taşları bunlar olacaktı. Bunların dışında kalan konularda ise somut duruma göre hareket edecektim...

İLK GECE

Resmi adı 1. Şube olan işkence yuvasındayız. Arabadan indirmeden önce, içerden getirdikleri bir bez parçasıyla gözlerimi sıkı sıkı bağlıyorlar. Dış kapıdan girer girmez yüksek düzeydeki şeflerin de bulunduğu bir kalabalık tarafından karşılandığımı ortalıktaki havadan hissediyorum. İçki ve sigaradan çatallaşmış bir ses:

– Bu mu? diye soruyor.

– Evet efendim.

– Peki, getirin.

Bir anda ayaklarım yerden kesiliyor. Dört bir yandan yağan tekme, yumruk sağanağı altında karga tulumba bir odaya götürülüyorum. Odaya gidene kadar fanila dışında üzerimde hiçbir şey kalmıyor. Giysilerim adeta parçalanırcasına çıkartılıyor, herhangi bir yerlerine gizlenmiş not, randevu pusulası, adres bulunabilir umuduyla "ince arama"dan geçirilmeye gönderiliyor. Götürüldüğüm odada sırtüstü bir halının üzerine yatırılıyorum. Kollarım iki yana doğru açılıyor, kürek sapı gibi bir sopaya bağlanıyor bez parçalarıyla. Biraz sonra askıdayım. Sağ ayak başparmağımla, sağ elimin serçe parmağına da birer elektrod bağlandığını hissediyorum bu arada. Asıl çatışma başlıyor artık...

Hiçbir soru sorulmadan 10 dakika kadar askıda kalıyorum. Duyduğum acının gözümü iyice korkutmasını ve aklımı başıma getirmesini (!) bekliyorlar anlaşılan. Ayaklarımın yerden kesilmesiyle birlikte gerçekten de şiddetli bir acı duymaya başlamıştım. Bedenimin bütün ağırlığı omuz başlarıma binmişti. Kollarım sanki kopacak, koltuk altı bezlerim yırtılacak gibi oluyor. Ama salt bedenimin ağırlığıyla kollarımın kopmayacağını biliyorum. Yani bu acıyı çekeceğim. Dolayısıyla dişimi sıkmalı, dayanmalıyım. O gün ve daha sonra her askıya alınışımda, ilk ve ortaçağlarda kolları ve bacakları ayrı ayrı yönlere çekilerek bedenleri parçalanan işkence kurbanlarını anımsadım hep. Onlar kim bilir bunun kaç katı acı duymuşlardır diye düşünüp kendimi talihli(!) saydım. İşkence tezgâhlarında zaman zaman bir parça Candide'leşmek veya Pollyannacılık oynamanın fazla bir zararı olmadığını düşünüyorum. Sessizlik nihayet bozuluyor. Kapıda karşılayan ses:

– Bak aslanım!.. Senin için her şey bitti artık. Aklını başına topla ve soracaklarımıza adam gibi cevap ver. Yoksa biz seni konuşturmasını biliriz. Bu odada artık ne Anayasa, ne yasalar, ne insan hakları, ne şu ne bu var. Burada herşey biziz! İstediğimize, istediğimizi yapabiliriz. Kimse de bizden bunun hesabını sormaz. Öldürsek bile kimsenin ruhu duymaz. Bizim elimize geçtiğini kimse bilmiyor nasıl olsa. Yalnız ölürüm de kurtulurum diye düşünüyorsan yanılıyorsun. Öyle ucuz kurtulmak yok! Anandan emdiğin sütü fitil fitil burnundan getirmeden gebertmeyiz. İyi düşün, taşın! Enayilik etmeye kalkıp da boş yere ezdirme kendini. Ben poliste konuşmadım, şöyle direndim, böyle direndim diye anlatıları masalları çıkar aklından. Buradan geçip de karşımızda bülbül gibi şakımayan çıkmadı bugüne kadar. O Fatih'leri de, Nevin'leri de gördük biz. Orak-Çekiç'e yazdıkları direniş masallarının hepsi palavra... Sen şimdi bize önce evini göstereceksin, bir de Sefaköy'de kullandığınız Mat'ın yerini... Gerisini ondan sonra konuşacağız...

Ev göstermemin onlar için önemini anlıyorum da, "emektar" Mat'a bu denli önem vermeleri keyiflendiriyor beni. Tabii, Sefaköy onlar için büyük bir kuyruk acısı çünkü. Sadece kendileri gibi işkenceci üç arkadaşlarını yitirmekle kalmadılar. 12 Eylül'de kazandıkları kolay zaferin sarhoşluğuyla bütün devrimci örgütlerin kökünü kazıdıkları şeklindeki demagojilerinin doruğa çıktığı, iğrenç bir teslimiyet ve yılgınlık ruhunun ortalıkta kol gezdiği bir sırada, "Sefaköy Direnişi", 12 Eylülcülerin suratına inen

devrimci bir şamar oldu. Kuşatıldıkları evde bu ölümsüz direniş destanını yazarken şehit düşen yiğit yoldaşlarım MEHMET ALİ DOĞAN ve ASLAN TEL'i anımsıyorum Mat'ın adını duyar duymaz. Hemen onların ardından Sefaköy Direnişi'nin komutanı İSMAİL CÜNEYT'in yüzü geliyor gözlerimin önüne. İstanbul'a gelişime neden olan gazete haberini okuduğumdan beri yüreğimi ezen keder ve endişenin değirmen taşları dönmeye başlıyor tekrar o anda. İSMAİL'in katledildiğini bilmiyorum henüz. Ama içimde bir kuşku var. Haberde sözü edilen yoldaşımın büyük bir olasılıkla O olacağını düşünüyorum. Yüreğimi acıyla da burksa, yoldaşlarımı anımsamak aynı zamanda güç veriyor bana. Direnme azmimi ve kararlılığımı biliyor.

Böyle bir vaazı bekliyordum. İşkence tezgâhlarından daha önce geçen yoldaşlarımın bizlere aktardıkları deneylerin istisnasız hepsinde anlatılıyordu bu tür telkinlerin her fırsatta mutlaka yapılacağı. Zaten sadece bu konuda değil başka konularda da, yoldaşlarımın aktardıkları deneylerin büyük yararını gördüm. Gerçi işkence tezgahıyla ilk kez karşılaşmıyordum; işkencecilerin taktikleri ve başvurabilecekleri numaralar konusunda tamamen deneysiz ve bilgisiz değildim. Fakat kendi deneyimim 12 Mart dönemine, bilgilerim ise daha çok başka ülkelerde yaşanmış deneylerin anlatıldığı kitaplara dayanıyordu. Halbuki birçoğu 1978'den itibaren Orak-Çekiç'te de yayınlanan yoldaşlarımın deneyleri daha güncel ve zengindi. Ülkemizdeki işkencecilerin uyguladıkları en son teknik, taktik ve numaraları içeriyordu. Bu sayede, onların çeşitli numaralarıyla karşılaştığım zaman değil şaşırmak, hazırlıksız yakalanmak veya bunları yutmak; çoğu zaman neyin arkasından ne yapacaklarını bile önceden kestirebiliyordum. Soylu bir geleneğimizin köşetaşlarını döşemekle kalmayıp, bizlere paha biçilmez bir hazine bırakan yoldaşları minnetle anmanın dışında; onların somut deneylerini Orak-Çekiç'te yayınlamakla, bu derslerin ışığında işkencede devrimci tavır konusunda sürekli ve sistemli bir eğitim yürütmekle ne denli yerinde bir iş yaptığımızı düşündüm böyle anlarda.

– Size söyleyecek hiçbir şeyim yok!..

Kendinden çok emin bir havada konuşan küstaha, karşılığım bu oluyor.

– Öyle mi? Sen bilirsin...

Daha bunu der demez beynimde peşpeşe sanki şimşekler çakıyor. Elimde olmaksızın havaya doğru sıçrayan bedenim aynı anda bir yay gibi bükülüyor. Bozuk bir yolda ilerlemeye kalkışan külüstür bir araba gibi darmadağın olacağım sanki. Her bir uzvum, ayrı ayrı yönlere doğru fırlamak istiyor çünkü. Cereyan veriyorlar... Elektrik işkencesiyle ilk kez karşılaşıyorum. Bağırmamak için dişlerimi iyice sıkıyor, duyduğum acıyı düşünmemeye çalışıyorum. Tanıdığım kimi devrimcilerin hatta galiba bazı sempatizanların bir zamanlar yaptıkları çocukça bir deneme geliyor aklıma.

Elektrik işkencesiyle daha önce hiç karşılaşmamış birkaç taraftarımızın biraz merak biraz da kendilerini bu yönteme karşı hazırlamak(!) amacıyla, çıplak elektrik kablolarını veya evlerindeki prize soktukları iletken cisimleri tuttuklarını duymuştum. Böyle saçma bir deneme her an pisipisine bir ölümle sonuçlanabilirdi. Ayrıca işkenceye karşı eğitim açısından da çok saçma ve yanlıştı. Kendini işkenceye karşı bu tarzda "hazırlamaya" kalkışmanın temelinde, bilinçsiz bir biçimde de olsa, işkencede direniş sorununu fiziksel bir dayanıklılık ve hazırlık sorunu olarak gören oportünist bir anlayış yatıyordu.

Ayak başparmağıma bağlanan kablo sürekli sabit kalırken, başlangıçta serçeparmağıma bağladıkları ikinci ucu; penis, makat, göbek, kulak memesi, dudaklarım gibi bedenimin duyarlı noktalarında gezdirmeye başlıyorlar. Acıyı daha yoğun olarak duymam için akımı sürekli aynı dozda vermiyorlar. Dalgalar halinde kâh hafifletiyor kâh şiddetlendiriyorlar. Daha sonraları buna, aynı anda üç noktadan birden akım vermeyi eklediler. Kablolardan biri yine ayağıma, ikincisi örneğin penisime bağlanırken, sırf bağırtabilmek için üçüncüsünü daha çok yüzümde gezdiriyorlardı.

Duyduğum acıya rağmen bağırmamamı önceleri "kayıtsızlık" hatta alayla karşıladılar.

– Vaaay! Demek bağırmayacaksın(!) öyle mi?!.

– Komünistler bağırmaz değil mi koçum?!. Sık dişini...

– Daha dur bakalım i...! Biraz sonra bak nasıl danalar gibi böğüreceksin... .

Ama çok geçmeden;

– Bağır ulan!., diye böğürmeye başlayan kendileri oluyor. O noktadan itibaren artık ne ev, ne insan ne de Mat'ın yerini soruyorlar. Bütün çabaları ağzımdan bir "ahh!" feryadı çıkarma noktasında yoğunlaşıyor. Sorguyu istediğim noktada kilitlemiştim. Sahip olduğum stratejik üstünlüğü hasımlarıma da kabul ettirmiş, çatışmayı onların değil benim istediğim noktaya çekmiştim. Hüsrana ve yenilgiye uğramanın verdiği kızgınlıkla onlar öfkeden deliye döndükçe, ben zaferi kazanmanın mutluluğu ve gururunu yaşıyordum.

Cereyan vermeyi ne kadar sürdürdüler bilemiyorum. Yalnız itiraf edeyim ki, bu ilk seans bana "aylar" kadar uzun gelmişti. Yine de kendimi "ne zaman bitecek bu acı?.." gibi bir beklentiye kapılmaktan korudum. İşin daha başında olduğumuzu biliyordum. Asıl önemlisi, kendini böylesi beklentilere kaptırmanın, insanın direnme ruhunu ve azmini bir kurt gibi nasıl kemireceğinin bilincindeyim. Her şey gibi nasıl olsa bu acıların da bir sonu gelecekti. Önemli olan o sonu, onurumu korumuş olarak gururla yaşamaktı.

Askıdan indirildiğimde yarı baygın bir haldeydim. Hiç ara vermeden bu kez falakaya yatırılıyorum. Önce copla başlayan falaka, daha sonra bu iş için özel olarak hazırlanmış çeşitli kalınlıklardaki sopalarla devam ediyor. Ayaklarımın iki yanına geçen iki işkenceci, ellerindeki cop veya sopayı odun yarar gibi var güçleriyle tabanlarıma indirirlerken, çevremdeki diğerleri de boş durmuyorlar. Kimi kollarıma basıyor, kimi bedenimi, kafamı tekmeliyor, kimileri de ayakkabılarının ökçeleriyle ellerimi eziyorlar, ilk darbelerden sonra vuruşları saymak geliyor aklıma. Hâlâ belleğimdedir, sırf o ilk gece aralıklı olarak toplam 1090 darbe yediğimi saymıştım. Zaten daha sonraki günlerde pek fazla falaka atamadılar. Çünkü tabanlarım artık falaka atılamayacak bir hale gelmişti. Falaka sırasında ortalama her 70-80 vuruştan sonra kısa bir ara veriyor ve tabanlarımın çabuk patlamaması için ayağa kalkıp zıplamamı istiyorlardı.

– Ayağa kalk ve yürü!..

– Kalkmıyorum ve yürümeyeceğim!..

– Kalk ulan!..

– Kalkmıyorum!.. İşkencecilerin işini kolaylaştırmak benim kitabımda yazmaz!..

Bu yanıtım, falaka başladıktan sonra kafamda şekillenen yeni bir kararımı dile getiriyor: Bundan sonra sırf falaka aralarında yürümemekle kalmayacak, diğer işkence yöntemleri sırasında da işkencecilerin istediklerini yapmayacağım!.. Örneğin soyunmamı mı istiyorlar? Reddediyorum... İşkenceye çıkarmak için hücremden almaya mı geldiler? Kendi ayaklarımla yürüyerek gitmeyeceğimi söylüyorum... Önceleri yine öfke ile karşıladılar bu tür direnişlerimi. İstediklerini yapmam için dövdüler, tehdit yağdırdılar, zorladılar... Ama baktılar ki hiçbiri işe yaramıyor, çaresiz başka "çözümler" aradılar. Falaka aralarında kalkıp zıplamıyor muyum? Biri bir bacağımdan diğeri öteki bacağımdan tutup ayaklarımı duvara vurarak tabanlarımın çabuk patlamasını önlemeye çalıştılar... Cereyan vermek için askıya alınmadan önce soyunmuyor muyum? Giysilerimi adeta parçalarcasına kendileri çıkarıp, giydirmeye başladılar... İşkenceye gidiş-gelişlerde yürümüyor muyum? Önceleri bacaklarımdan sürükleye sürükleye götürüp getirmeye kalktılar. Bu arada belki gözüm korkar, bu direnişimden vazgeçerim diye kafamı kasten sağa sola çarptırıyorlar, fanila ve kazağımı giydirmeyerek sırt derimi yüzüyorlardı. İlk gece merdivenleri bile kafamı basamaklara çarptıra çarptıra sürükleyerek indirdiler. Ama bütün bunlara rağmen kalkıp yürümediğimi görünce, Kollarımdan da tutup karga tulumba taşımaktan başka çareleri olmadığını kabullendiler. Artık beni işkenceye getirip götürmek özellikle bu işlere bakanlar için bir "işkence" halini almıştı. Bu işi birbirlerinin üzerine yıkmak için aralarında sık sık tartışma çıkı-

yordu.

Falakadan sonra sıra tazyikli soğuk su işkencesine geliyor. O su ki, hayat kaynağıdır... Saflığın, temizliğin, arınmanın sembolüdür... Bu caniler, suyu bile kirletmiş, onu bir işkence aracı haline getirmişlerdi. Hortumdan fışkıran soğuk su, bir kırbaç gibi iniyor bedenime. Değdiği yeri sanki ısırıyor, acıtıyor, üşütüyor... Dişlerim takırdıyor, her yanımın zangır zangır titremesinin önüne geçemiyorum. Ben titredikçe karşımdaki caniler kahkahalar atıyor, alay ediyorlar. Masum bir oyun oynuyormuş gibi hortumun ucunu kâh cinsel organıma kâh kulaklarıma kâh ağzıma-burnuma doğru tutuyorlar. O zaman nefes alamaz hale geliyorum. Onlar da zaten kafamı kaçırmaya çalışmamı bekliyorlar. Ama boşuna! Boğulmayı göze alıyor fakat onlara bu zevki vermiyorum. Bu noktada göstereceğim en küçük bir zaafın, o ana kadarki tavırlarımla çelişmekle kalmayıp, karşımdaki yaratıklara umut ve cesaret vereceğini biliyorum. Uzun bir süre suyun altında tutulduktan sonra tekrar işkencenin yapıldığı odada, ardına kadar açılmış bir pencerenin önüne götürülüyorum. Aralık'ın son günleri... Gecenin ayazı ciğerlerime işliyor. Donmaya yüz tutana kadar pencerenin önünde bekletiliyorum.

İnsan bedeninin ne müthiş bir organizma olduğunu ben Şube'de keşfettim desem yeridir. Olağan koşullarda düşüncesinin bile ürperttiği durum ve koşullara nasıl da uyum sağlıyor, göğüs geriyor, direnebiliyor? Örneğin, sıcak yaz gecelerinde dahi çoğu kez yorgan kullanan, kışları kazak üstüne kazak giydiğim halde çok üşüyen, birazcık cereyanda kalsam ya öksürüp aksırmaya başlayan veya bir yerleri tutulan bir tip olduğum halde, Şube'de onca soğuk su işkencesine ya da sırılsıklam giysilerle günlerce çıplak beton üzerinde yatmak zorunda bırakılmama rağmen o günlerde nezle bile olmayışıma hâlâ şaşarım. Biri bunu bana yakalanmadan önce söyleseydi herhalde kendim bile inanmaz, ihtimal vermezdim. Ama "olmaz" denen olabiliyordu. Bedenin bu müthiş "uyum yeteneği"nin temelinde şüphesiz irade yatıyor.

Pencerenin önünde soğuktan titrerken, 2. Dünya Savaşı sırasında Nazi toplama kamplarından birinde yaşanmış bir olayı anımsıyorum. Sovyetler Birliği'ni işgale yeltenen faşist sürülerini Rusya'nın ünlü soğuğuna karşı dayanıklı kılmanın yollarını arayan Nazi cellatlar, bunun için galiba Auschwitz'deki tutsaklar üzerinde iğrenç bir deney uygularlar. Bir insanın nasıl ve ne kadar sürede donarak öldüğünü ölçmek için, -40 derecede suyla doldurulmuş bir havuza insanları çıplak olarak atarlar. Bu aşağılık deney için kobay olarak seçilenlerin hemen hepsi bu korkunç soğuğa en çok 15-20 dakika dayanabilir. Sadece Kızılordu neferi 4 komünist, akıllara durgunluk veren bir dayanıklılık gösterirler. "Dayanın Yoldaşlar! Sovyet insanı komünistlerin irade gücünü ve yenilmezliğini gösterelim şu faşist canilere!.." diye birbirlerine güç vererek o soğuğa karşı tam 4 saat direnirler. Soğuğun karşısında bu yiğitlik örneğini düşünerek içimi ısıtıyorum.

Soğuk suyun arkasından tekrar askıya alınıyorum. Tekrar elektrik, tekrar falaka, tekrar soğuk su... Askı, elektrik, falaka, soğuk su... O gece ve daha sonraki günlerde işkence seansları bu ana eksen üzerinde sürüp gidiyor...

PAPAZ

Yakalanışımın üzerinden 24 saat kadar geçmişti. Bütün gece sabaha kadar yoğun bir işkence görmüştüm. Bütün hücrelerim özellikle de bütün kemiklerim vücudumun berbat bir halde olduğunu fazlasıyla hissettiriyorlardı. Sağ kolum başımın biraz üzerinden herhalde bir kalorifer borusuna kelepçelenmişti. Bu pozisyon önceleri dinlendirici gelmişti. Ama saatler ilerledikçe önce parmaklarımdan başlayan uyuşma, yavaş yavaş koluma, oradan da boynuma ve gövdemin sağ tarafına yayılıp; uyuşma karıncalanmaya, karıncalanma da iğnelenmeye dönüşünce anladım bu rahatlığın aldatıcılığını. Sağ kolumla bedenim kıyasıya bir savaşa girişmişlerdi sanki. Kolum var gücüyle bedenimden kopmak istiyor, bedenim ise onu bırakmamak için elinden geleni yapıyordu. Arada olan bana oluyordu tabii!!! En ufak bir kıpırdanışımda bile dinmesi dakikalarca süren büyük bir acı duyuyordum.

Yayları fırlamış, dengede durmayan bozuk bir döner koltuk eskisinin üzerine oturtulmuştum, işkenceye ara verilen zamanlarda boş bir çuval gibi onun üzerine atılıyordum. Bizim yakalandığımız dönemde işkence tezgâhlarının çalışma saatleri artık değişmişti. 12 Eylül'ün ilk yıllarında, olağanüstü

durumlar dışında işkence, genellikle gündüzleri yapılırmış. Bizim bulunduğumuz dönemde ise "tezgâh" gece çalıştırılıyordu. Gündüzleri ise ya yukarıdaki odalardan birinde ya da aşağıdaki hücrelere indirilerek "dinlendiriliyordunuz." Gündüz bürolarda çalışanlar evlerine dönerken işkence timleri işe geliyor, önce bir yerlere kafa çekmeye gidiyorlar, karanlık iyice bastırdıktan sonra da "icra-i sanata" başlıyorlardı. Yarasalar bağışlasınlar beni ama karanlıkla birlikte ortaya çıkan yarasalara benzetiyordum bu yüzden onları.

Gündüz verilen aranın sonuna doğruydu. Koridorlardan gelen daktilo sesleri kesilmiş, sanki herhangi bir onurlu işte namusuyla çalışan insanların doğallığı içinde güle oynaya o çirkef yuvasını terkedenlerin seslerini duymuştum. Bundan bir süre sonra odaya biri girdi. Kapıyı kapatmadan önce dışarıdakilere "içeriye kimseyi bırakmamalarını" tembihledikten sonra gelip gözbağımı çıkarttı. Sanki kırk yıllık dostummuş gibi gerçek adımla seslenerek:

– Merhaba Selim!

– Benim adım Selim değil, adım Gıyasettin...

Daha işin başında maraza çıkartmak istemediğini belirten bir edayla:

– Peki, dediğin gibi olsun. O zaman merhaba Gıyasettin!

"Papaz"ın geldiğini anlamıştım. 30-35 yaşlarında, esmer, koyu siyah saçlı, gür siyah bıyıklı, orta boylu biriydi. Tipine bakarak Kürt veya Çukurova taraflarından olabileceğini düşündüm. Çok sonra bu yaratığın adını da öğrendim. Başkomiser Orhan Yaman'dı. TKP operasyonlarından birinde gözaltına alınan M. Hayrullahoğlu'nu işkencede katledenlerden biri olarak mahkeme önüne çıkarıldı.

– Seninle şöyle delikanlıca konuşmaya geldim, diyerek başladı vaazına. Doğru veya yanlış bugüne kadar inançların doğrultusunda mücadele ettin. Bana göre bunlar yanlış ve boş hayallerdi ama yine de sana saygı duyarım. Fakat artık bitti!.. 12 Eylülle birlikte siz kaybettiniz, biz kazandık. Bu sefer işler eskisi gibi de olmayacak. MGK, yönetimi kolay kolay bırakmayacak. Zaten bilirsin, bu asker milleti açgözlüdür. Bir şeyin tadını bir kere aldılar mı kolay kolay bırakmazlar... TİKB de kalmadı artık (O güne dek ele geçiremediklerini bildiğim yoldaşların adlarını vererek) onlar da elimizdeler. Baskı evini de açığa çıkarttık, yani **Orak-Çekiç**, Morak-Çekiç falan da çıkamayacak bundan sonra. Zaten sizler de yakalandıktan sonra yazıları yazacak adam mı kaldı? (2-3 isim vererek) Daha bunlar var diye düşünebilirsin. Ama bunlar örgütü toparlayamazlar. Çok sürmez zaten bunları da düşürürüz. (İlk açığı burada veriyor enayi. Saydığı isimlerden biri, neredeyse bir yıl önce saflarımızdan attığımız bir rezil. Bunu bilmedikleri anlaşılıyor. Asıl önemlisi, ismini saydıklarından bir yoldaş var ki, o yakalanmadığına göre, boyutlarını hâlâ bilemediğim operasyonun çapı hakkında kısmen bir fikir sahibi oluyorum. Zihnimi en çok yoran bu konuda yüreğime biraz olsun su serpiliyor.) Sana gelince, konuşmamakta inat etsen ve bunu başarsan bile yakayı kurtaramazsın. Elimizde seninle ilgili o kadar çok ifade ve delil var ki, en azından 30-40 sene yersin. Onun için inat edip boşyere kendini ezdirme. Gel ver ifadeni sen de kurtul, biz de istemediğimiz(!) şeyleri yapmak zorunda kalmayalım. Hem senden adam da istemiyoruz. Sadece Sefaköy'de kullandığınız Mat'ı, bir de kaldığın evi göster yeter. (Ne kadar az(!) şey istiyor?!.) Evi gösterdiğimde kötü şeyler yaparlar diye çekiniyorsan, sana namus sözü veriyorum karına parmağımızı bile sürmeyiz. Hatta seninle anlaşırsak kızcağızı buraya bile getirmeyiz...

"Papaz"ın "açış konuşması", genel hatları ile bu oluyor. "Kendi çapında akıllıca hazırlanmış bir açılış" olarak değerlendiriyorum içimden. Daha sonraki günlerde çok karşılaştığım ahmakça hazırlanmış kurt masalları gibi değil hiç olmazsa. Desteksiz atışlar, 5 yaşındaki bir çocuğun bile yutmayacağı numaralar, enayice gaflar fazla yok içinde. Ama amaç aynı: Benliğinizde ve bilincinizde zayıf bir nokta bulup veya zamanla yaratıp, buradan sızarak direnme ruhunuzu törpülemek ve çökertmek... Bunun için kullanılan temalar da değişmiyor Önce devrime ve bu karanlık yenilgi yıllarının er-geç geçeceğine dair güveni sarsmak, ardından kişinin örgütüne ve yoldaşlarına olan sevgi ve güven bağlarını yıkmak, sonunda da onu sefil bir bencilliğin çukuruna yuvarlamak...

Bir "Papaz" tarafından er geç ziyaret edilmeyi bekliyordum... Belki de işkencenin tarihi kadar eski bir numaraydı çünkü bu. Daha dışarıdayken, eğer sağ yakalanacak olursam, "Papaz" rolüne girecek işkenceciyle inceden inceye bir sinir savaşı yürütmeye karar vermiştim. Rolü gereği gerçek yüzünü ele vermemeye çalışacak olan bu yılanı olabildiğince uzun bir süre kıvrım kıvrım kıvrandıracak, bir komünisti ihanet tuzağına çekmek için yem rolü oynamaya soyunmanın ne demek olduğunu gösterecektim karşıma gelecek olan kuş beyinliye.

Gündüz de düşünmüştüm bu karşılaşma üzerine. Öz olarak dışarıdayken belirlediğim özü yine aynen uygulayacaktım. Yalnız bunun biçimi olarak, söyleyeceklerine zaman zaman yanıt verme gibi bir yöntem yerine ısrarlı bir suskunlukla karşılamanın o somut koşullarda daha etkili olacağına karar vermiştim. Geceki işkenceler sırasında, ısrarlı suskunluğumun hepsini nasıl deliye çevirdiğini somut olarak görmüş, yaşamıştım. Şefinden ayakçısına kadar odada bulunanların hepsi sabaha doğru artık öfkeden kudurmuşlardı. Odanın içi sadece onların "Bağır ulan!.." böğürtüleriyle çınlıyordu. Bu sonuçtan hareketle "Papaz" karşısında da "susmaya devam" kararı aldım. Benim "Omerta Yasam" karşısında "Papaz efendi"nin sinirleri bakalım ne kadar dayanacaktı?.. Bu yol, fareyle oynama süremi belki kısaltacaktı ama cellat yüzünü kusmadan rolünü oynayabilmek için karşıma gelecek olan "Papaz efendi"nin çok daha fazla çaba harcamasını gerektirecek, dolayısıyla sinirlerini belki daha çabuk ama daha fazla yıpratacaktı. Sonuçta, onun iflası demek olan zaferimin bu raundda da çok açık ve kesin olmasını istiyordum.

Belirlediğim biçimden dolayı aramızda geçecek olan bu "sinir savaşanın genelkurmayı iradelerimiz olacaksa, cephe hattında çarpışacak birlikler gözlerimiz olacaktı. İradenin belirleyici rolünü bir an için unutacak olursak, bu savaşa "gözlerin savaşı" diyebilirdik. Zaten bana göre gözler, yüzün hatta bedenin en çarpıcı organıdır. Burnunun biçimi, ağzı, kulakları, boyu posu, hatta gözlerinin rengi ve biçimi bile birbirinin tıpatıp aynı sayısız insan olabilir. Ama her insanın kendine özgü kişilik ve havasını, bence en dolaysız ve isabetli olarak göz denilen o aynada görür, bakışlarında yakalayabilirsiniz. Dille karşılaştırıldığında gözler, insanın içindeki gerçeği daha doğru, daha tam, daha içten anlatır. Zaten şarkılarda bile "Gözler Yalan Söylemez" denmez mi? Dil yalan söyleyebilir ama gözlerin dili insanın o anki gerçek duygu ve düşüncelerini çoğu kez hemen ele verir.

Bu düşüncelerle, karşıma geçtiği andan itibaren dosdoğru gözlerinin içine bakıyorum. Bir amacım da, eğer ölmez de buradan sağ çıkacak olursam, karşımdaki bu celladın yüzünü iyice ezberlemek. Başlangıçta e da tamamen boş biri olmadığını gösteriyor doğrusu. Başkaları gibi gözlerini kaçırmıyor, o da benim gözlerimin içine bakarak başlıyor konuşmasına. Bir yandan söylediklerini dinliyor, bu arada merak ettiğim konularda ağzından bir şey kaçırıp kaçırmayacağını kolluyorum, bir yandan da ne biçim bir yaratık olduğunu bakışlarından anlamaya, "Papaz" rolünü ne derece içselleştirdiğini çözümlemeye çalışıyorum. "Gözlerin dili" konusundaki yargılarım bir kez daha doğrulanıyor. O an oynadığı rolün gereği yüzüne ve sesine ne kadar yumuşak bir ifade kazandırmaya çalışırsa çalışsın, gözleri kendisini ele veriyor. Ben nasıl kendisine tiksinerek bakıyorsam, o da bana aynı kin ve nefretle bakıyor, "ikimizinki de sınıf kini" diye geçiriyorum içimden. Bunun dışında, işkencecilerin hemen hepsinde gördüğüm o cansız, donuk, mat görünümü onun gözlerinde de görüyorum. Bu yaratıklar göz çukurlarında canlı bir organ değil de sanki renkli buz parçacıkları taşıyorlar. Renk olarak kiminin gözleri mavi, kiminin siyah, kimininki kahverengi belki ama istisnasız hepsinin bakışları kokmuş balık gözünü anımsatıyor bana. Gözlerindeki bu ölü balık ifadesi sanırım sadece hemen hepsinin uyuşturucu ve içki tutkunu olmalarının bir sonucu olarak açıklanamaz. Dış görünümlerinde kendimce bulabildiğim hemen hemen bu tek ortak özellik, insanlıktan çıkmış olan bu yaratıklardaki ruhsal başkalaşımın bir yansıması olsa gerek diye düşünüyorum.

"Gözlerin savaşı"nda, cepheden saldırıma başlangıçta o da aynen karşılık vermişti ama bu kararlılığını sonuna kadar sürdüremiyor. Bir süre sonra gözlerini kaçırmaya başlıyor. Baştan belirlediğim çerçeve içinde artık ben de yeni bir yol tutturabilirim. O ana kadar suskunluğumu bozmadan, "devrimin işinin artık bittiğine" dair söylediklerini alaycı bir gülümsemeyle, "TİKB'nin bir daha belini doğrultamayacağına" dair söylediklerini "görürüz" anlamında kafamı sallayarak dinlemiştim. Tehdit ve vaatle karışık bana ihaneti öğütlemeye başladığı andan itibaren ise kendisini artık dinlemediğimi gösterecek tarzda kafamı çeviriyor, odayı incelemeye başlıyorum. Bir an bozulduğunu ve yavaş yavaş sinirlen-

meye başladığını hissediyorum.

Havayı yumuşatıp aramızda tekrar bir kontak kurma amacıyla o da taktik değiştiriyor. Sanki yeni farkediyormuş gibi "yahu senin elin de bağlıymış" diyerek başucuma geliyor. Sözde kelepçeyi gevşetmeye çalışıyor pozlarında kolumu sallamaya başlıyor. En adi kelepçenin bile anahtar olmadan gevşetilemeyeceğini bilmez mi? Sadece bunu değil, yaklaşık 12 saattir o pozisyonda asılı duran kolumu oynatmanın bana iyilik değil müthiş acı veren bir işkence olduğunu da elbette çok iyi biliyor. Zaten bu "yardımcı olmaya çalışma" numarasının altında, biraz da uğradığı başarısızlığın acısını çıkarmak yatıyor. Neyse ki, numarasını orada bırakmayıp arkasını getiriyor. Kapıdakilerden kolumdaki kelepçenin anahtarını istiyor. Önce anahtar bulunamıyor(!), sonra getirilenler uymuyor(!) derken sonunda kelepçe nihayet açılıyor. Kol serbest kalınca dirseğim oturtulduğum koltuk eskisinin kenarına düşüyor ama dirsekten aşağısı sanki buzluktan çıkmış gibi kaskatı havada kalıyor. Zorluyorum, çaba harcıyorum ama nafile! Kolum uyuşmuş, inmiyor aşağı... "Papaz" fırsatı kaçırmıyor. Anahtarı getirenle birlikte kolumu ovmaya, yavaş yavaş açmaya çalışıyorlar. Bu arada duyduğum acıdan gözlerimden yaş fışkıracak neredeyse ama sıkıyorum dişimi. Fırsattan istifade ağladığıma yorarlar diye korkuyorum.

"Papaz"ın "barış taarruzu" sürüyor:

– Elini yüzünü yıkamak ister misin? İyi gelir...

Bu kez ben duralıyorum. O anki rolünün gereği bu olanağı gerçekten tanıyacak mı yoksa beni aşağılama fırsatı yaratmak için "zarf" mı atıyor? Bunu kestiremiyorum. Geceki soğuk su banyoları sırasında epey su yuttuğum için aslında pek fazla susamış değilim. Ama ağzımın içi zehir gibi. Boğazımın ve burnumun kurumuş kanla dolu olduğunu hissediyorum. Ayaklarım gibi ellerim de kütük gibi şişmiş. Falaka sırasında topuklarıyla ezerlerken her ikisinin de derileri yüzülmüş. Sağ kolumdaki uyuşma hala sürüyor... Kısacası o an su benim için gerçekten de "ab-ı hayat" olacak. Ama ya herif "zarf" atıyorsa? Teklifini kabul etmemi, bir süre için varsın kendi hesabına bir başarı saysın, benimle arasında yeniden kontak kurmayı başardığı umuduna kapılsın. İkinci perde açılınca bu hevesini nasıl olsa kursağında bırakırım. Fakat aşağılanmaktan, aptal durumuna düşürülmekten korkuyorum. Eski TKP tevkifatlarından birinde geçtiği rivayet edilen bir olay geliyor hep aklıma.

Bu rivayete göre, sözkonusu tutuklamalar sırasında bazı kol emekçileriyle birlikte gözaltına alınan bir aydını dönemin işkenceci başı bir gün makam odasına çağırır. Odaya girdiği zaman o güne dek işkence yaptığı biri gibi değil de sanki bir misafiri gelmiş gibi karşılar. Buyur eder, oturması için yer gösterir Ardından da "Bak sen eğitim görmüş, aydın bir insansın. Ne işin var bu amele takımının içinde? Sana ne onların davasından?" gibisinden bir nutuk çekmeye girişir. Sözkonusu aydının bir özelliği de o güne kadar işkencede direnmiş, onurunu çiğnetmemiş olmasıdır. Şef, bir ara karşısındakinin kendisini dinlemekten çok, iştahla elindeki sigaraya baktığını farkeder. Zaten asıl amacı onu "yumuşatmaya" çalışmak olduğu için önündeki sehpadan bir sigara almasını teklif eder bizim aydına. O da tutamaz kendisini. Uzanır sigaraya. Fakat yakacak kibrit veya çakmak göremez ortalıkta. Tam o sırada şef cebinden çakmağını çıkarır. O ana kadar pohpohlayıp, gururunu okşamaya çalıştığı aydının sigarasını yakacakmış gibi yapar. Bizimki sigarasını yakmak için tam öne doğru uzandığında, şef, çakmağı tutan sol elini birden geriye çeker ve aynı anda şiddetli bir tokat aşkeder karşısındakinin suratına.

– Rezil herif! Sen benim elimden sigara yakacak adam mısın ulan?..

Düştüğü durum daha ağır bir tokat olur aydın için. O güne kadar koruduğu onurunu, sırf sigaraya olan zaafı yüzünden zedelettirmiştir orada. Böyle bir olay gerçekten de olmuş muydu? Bilemiyorum ama ne olursa olsun içerdiği ders kulağıma küpe olmuştu o günden sonra. "Papaz"ın teklifi karşısında bu yüzden duralıyorum. Aynı duruma düşmekten korkuyorum.

Duraksadığımı görünce yineliyor teklifini. Kollarıma girerek kaldırmaya yeltendiklerinde de işi oluruna bırakıyorum artık. İkisinin yardımıyla kalkıyorum "koltuk"tan. Yere basar basmaz müthiş bir acı saplanıyor beynime. Duyduğum acıya rağmen kendi gücümle ayakta durmak istiyorum ama nafile.

Dizlerimden aşağısı sanki kopmuş. "Papaz" ve yanındakinin kollarımdan tutmasına rağmen yere yığılıyorum. Yürüyemiyorum... İkisi taşıyorlar beni banyoya. Elimi yüzümü yıkamak içime belli bir ferahlık veriyor, ama geriye döndüğümde hiç halim de kalmıyor. Mümkün olduğunca kendi başıma yürümeye çalıştığım için tabanlarımdaki yaralar açılmış, her yanımdan acı fışkırıyor.

Döndükten sonra "Papaz" yeni bir hamlede daha bulunuyor:

– Çay içer misin? .

Hayır, bu kadarı da fazla artık. Elimi yüzümü yıkama teklifini kabul etmiştim, ama ne olursa olsun herhangi bir işkencecinin herhangi bir ikramını asla kabul etmeyecektim! Yakalanmadan önce belirlediğim ilkelerimden biriydi bu. Sayısız insana acı çektiren, kim bilir kimlerin kanına giren ellerin sunduğu çayı, sigarayı insan nasıl kabul edebilir? Bizzat kendine, daha önce veya daha sonra işkence yapan bir yaratığın bu ikramlarının altında yatan "dostluğun" sahteliğini nasıl bile bile "görmemezlikten" gelebilir, "unutmuş" gibi davranabilir? Böylesi bir davranış kendine saygı kavramı ile dahi bağdaşabilir mi? Bir çay veya bir sigara uğruna karşısındakinin "işkenceci" kimliğini gözardı etmek, bir devrimci için onursuz bir tutumdur. Hele özellikle bir nefes sigara için işkencecilere yalvarmak, sefil bir sürüngen tavrıdır. Böylelerini gördükçe, onların uğradığı bu kişilik kaybı karşısında, devrimci ve insani değerler adına ben utandım.

Reddettiğimi söylememe rağmen "Papaz" çayı getirtiyor. Ardından bir de sigara uzatıyor. Almama nedenimi pekâlâ anladığı halde anlamazlıktan gelerek:

– Ne o? Kullanmıyor musun? diye pişkin pişkin soruyor.

– Hayır, kullanıyorum. Ama senin sigaranı içmiyorum ve içmeyeceğim!

Bu yanıtıma rağmen işi iyice yüzsüzlüğe vuruyor.

– Haa, polis sigarası içmek istemiyorsun. Peki o zaman senin paranla aldıralım...

Bu kez yanıtımı dahi beklemeden dışarıdakilere seslenip, üzerimden çıkan parayla kantinden sigara, ekmek, peynir, süt, helva falan alıp getirmelerini istiyor. "Benim adıma" "benim paramla" ısmarlananlar biraz sonra geliyor. Yine de elimi uzatmadığımı görünce, önce bir süre:

– Yahu bak, bunlar senin paranla alındı. Hâlâ niye yemiyorsun? gibi sözlerle "ikna"ya çalışıyor. Buna rağmen inadımın kırılmadığını görünce artık tutamıyor kendini ve gerçek yüzünü nihayet kusuyor: Sözde "ikram" ettiği çayı, tutup zorla içirmeye kalkışıyor. "Papaz"ın bu tepkisi üzerine birden kafamda yeni bir düşünce doğuyor: Açlık grevine başlamak!.. Direniş hattımın sınırını bir adım daha ileri götürerek işkenceler sürdüğü sürece yemek yememek!..

Bu arada o da işi zorbalığa döktükten sonra artık "Papaz" rolünü sürdüremezdi. Zaten bu yöntemle de bir sonuç alamayacağını anlamıştı. Ama bozguna uğramış bir halde kuyruğunu toplayıp gitmeden önce içime acı bir zehir akıtmayı ihmal etmiyor. Cebinden birkaç fotoğraf çıkarıyor. Belli ki gereğinde bu kozu oynamaya önceden hazırlanmış.

– Bak bakalım tanıyacak mısın?

Kucağıma attığı resimlere bakar bakmaz beynimden vurulmuşa dönüyorum. Bunlar, yiğit yoldaşım İSMAİL CÜNEYT'in cesedinin fotoğrafları. Çıplak olarak mermer bir zemin üzerine yatırılmış. Vücudunda, sonuncusu tam kalbin üzerine gelecek şekilde düzenli aralıklarla yarım ay çizen 4 kurşun yarası görülüyor. Bir yandan fotoğraflardaki en küçük bir ayrıntıyı bile belleğime kazımaya çalışırken bir yandan da duyduğum tarifsiz acıyı belli etmemeye çalışıyorum. Çünkü karşımdaki işkenceci, indirdiği darbenin zevkini çıkarmak istiyor, hain hain sırıtarak nasıl bir tepki göstereceğimi gözlüyor. Boğazımı tıkayan hıçkırığı, yüreğimden kopup gelen feryadı, gözlerime hücum eden yaşları çok zor

tutuyorum. Şimdi İSMAİL'in kemiklerini sızlatmamak için de bütün acılarımı içime gömmesini bilmeli, başımı sonuna kadar dik tutmalıyım bu cellatların karşısında.

ŞUBE'DE AÇLIK GREVİ

İkram ettiği çayı ve getirttiği yiyecekleri yiyip-içmeyi reddetmem karşısında "Papaz"ın gösterdiği tepki, işkenceler sürdüğü sürece açlık grevi yapma kararını almamda bir kıvılcım rolü oynamıştı. O koşullarda yapacağım bir açlık grevinin, en büyük kozlarından biri de kurbanlarının içine "ölüm korkusu" düşürmek olan işkencecilere karşı hem yeni bir meydan okuma hem de bir protesto biçimi olacağını düşünüyordum.

Aslında bu kararım, anlık bir tepkinin sonucu sayılmazdı tümüyle. Bu konuda da esin kaynağım, o dönemde İstanbul cezaevlerindeki yoldaşlarımızın izlediği devrimci bir politika oldu. İstanbul cezaevlerindeki yoldaşlarımız 12 Eylül işkence rejiminin cezaevlerinden Şube'ye adam alma politikasına karşı direnmenin bir devamı olarak, Şube'ye alındıkları takdirde "açlık grevi" yapmaya başlamışlardı. Ölüme ve işkencelere meydan okumanın bu açık ve cesur ifadesi karşısında işkenceci cellatlar sadece şaşkına dönmekle kalmamış, böylesi bir devrimci kararlılık ve irade gücü gösteren insanları çözmenin olanaksızlığını çoğu kez baştan kabullenir olmuşlardı. 12 Eylül döneminde sadece TİKB'li tutsakların uyguladığı bu devrimci militan tutumu bizler de dışarda gururla karşılamış, bütün kalbimizle onaylamıştık. Somut duruma ve gelişmelere göre direniş hattımı her fırsatta bir adım daha ileri götürme perspektifiyle hareket ederek, yoldaşlarımın bu gözüpek tutumunu şimdi kendi somut koşullarımda uygulayacaktım. Hem böylece, işkencenin yoğun olarak sürdüğü günler boyunca kurbanlarını bilinçli olarak aç-susuz bırakan 12 Eylülcü cellatların bu silahlarını da ellerinden almış olacaktım.

Açlık grevine kalkışmakla kendi kendimi zayıf düşürmüş olmuyor muydum? Fiziksel açıdan belki ama ruhsal açıdan asla! İşkencede direniş sorunu eğer fiziksel güç ve dayanıklılığa bağlı bir konu olsaydı, kendi kendimi aç bırakmakla bu gücümü zayıflatmış dolayısıyla yanlış bir tutum takınmış olurdum. Ama bana göre sorun tümüyle bir devrimci irade ve moral güç sorunuydu. Açlık grevi kararım ise direnme azmimi ve moral gücümü zayıflatmak şöyle dursun tam tersine bunlara yeni bir boyut ve daha yüksek bir biçim kazandırıyordu. Kendime olan güvenimi ve sahip olduğum moral üstünlüğü hasımlarıma karşı bir kez daha sergiliyordum. Bu hamlemin işkenceciler üzerinde yarattığı şaşkınlık ve telaşı görmek ise benim için ek bir coşku ve moral kaynağı oldu.

İşkenceciler kararımı şaşkınlıkla karşıladılar. İlk birkaç gün yine umursamaz göründüler. Fakat tutumumu ısrarla sürdürdüğümü görünce kayıtsızlığın yerini bu kez beni açlık grevinden vazgeçirme çabaları aldı. Üst düzeydeki şeflerden ayak işlerine bakanlara kadar hepsi için şimdi yeni bir seferberlik konusu çıkmıştı. Ev, silah, insan gibi konular ise artık iyice uzaklarda kalmıştı. Şimdi, işkenceler sırasında sadece bağırtmaya, sohbet girişimlerinde suskunluğumu bozmaya, telkinlerinde ise yemek yemem için iknaya uğraşıyorlardı.

Bir geceyarısı apar topar "yukarı" çıkarıldım. Yine askıya alınmayı beklerken bu kez gözlerim açık olarak bir odaya götürüldüm. İçerde 15-20 kişi oturuyordu. Bizim tim şefinin bile ayakta hazırol vaziyetinde duruşuna bakılırsa bunlar üst düzeydeki şeflerdi. Konuşmanın ilk konusu "niye yemek yemediğim" oldu. "Neden kendime eziyet ediyordum?", "ne istersem getirtmeye hazırdılar...", "saatin gecenin 02.30'u olmasına bakarak beni aldatmaya çalıştıklarını düşünmemeliydim...", "nereden ne istiyorsam derhal getirtmezlerse namussuzdular...", "istersem masanın üzerindeki telsizle istediklerimi ekiplere kendim ısmarlayabilirdim...", vb., vb. Bütün bu vaad ve telkinlere rağmen o gece yine yemek yemedim ama bu tek yanlı "sohbet"in sonunda zıvanadan çıkan şefin emri üzerine sıkı bir meydan dayağı yedim.

Aynı seferberlik aşağıda, hücrelerde de sürüyordu. Kantinciden nöbetçi ekiplere kadar yemek yemememi önceleri "geber eşşoğlueşşek",diye karşılayanlar, bir şeyler yemem için beni ikna etmeyi kendilerine iş edindiler sonraları. Gözaltındaki insanlardan bazılarını bunun için araya koymaya başladılar. Tuvalete götürüp getirirlerken bu insanlardan kimileri dostça ama kimileri de polislerin maşası olarak yemek yememi telkin ediyor; el altından bisküvi, eritme peyniri, helva falan vermeye kalkanlar

oluyordu. Belirlediğim direniş çizgisinin köşetaşlarını oluşturan diğer konularda olduğu gibi açlık grevi kararını alırken de, bu adımı bir kez attıktan sonra artık en küçük bir zaaf ve yalpalama göstermemem gerektiğinin bilincindeydim. Aksi takdirde sadece kendi kendimi rezil etmiş olmakla kalmaz; işkencecilerin eline kendi elimle koz, beni çözebileceklerine dair umut ve cesaret vermiş olurdum. Bu yüzden, iyiniyetli telkinleri dostça ama kesin bir dille reddediyordum. Dost maskesi altında yiyecek verme girişimleri ise aslında birer tuzaktı. Bu "cesareti" gösterenlerin, nöbetçi polislere en fazla yaltaklanan tipler olduğunun farkındaydım. Eğer bu girişimler iyi niyetinden ve dürüstlüğünden az çok emin olduğum insanlardan gelseydi, iradi olarak giriştiğim bir açlık grevinde olduğum için elbette yine kabul etmez ama minnetle karşılardım.

"BÜTÜN DELİKLER MİDEYE ÇIKAR…"

"Çirkef Fıçısı", hücrelerde nöbet tutan 3 ekipten birinin şefi. 35-40 yaşlarında, kumral, açık renk gözlü biri... Sağından solundan yağ sarkmaya başlamış vücudu ile tam bir "fıçı"yı andırıyor... "Çirkef"liği ise sadistliğinden ileri geliyor. İnsanlara eziyet etmekten özel bir zevk alıyor bu yaratık. Nöbetçi olduğu günlerde birilerine mutlaka bir alçaklık yapıyor. Ya tuvalete çıkarmıyor ya koridorda sıkıştırıp adice sarkıntılık ediyor veya sudan bir bahaneyle hücrelere dalıp içerdekileri dövüyor. Alışkanlıklarından biri de önüne gelene sık sık "piç olup olmadığını" sormak. Bu noktada sanıyorum bir "yarası" var ve onun kompleksini taşıyor.

Onunla ilk kez 48'e indirilişimin ikinci günü karşılaştım. Kapımı açtığında kolumu dahi oynatamayacak ölçüde bitkin yatıyordum. "Yukardan" geleli 1-2 saat olmuştu. Kalkıp tuvalete gitmemi istedi, ihtiyacım olmadığını söylediğim halde ısrar ediyordu. Bir namussuzluk peşinde olduğu açıktı. Nitekim kımıldamadığımı görünce bacaklarımdan sürükleyerek kendisi götürdü. Tuvalet girişindeki çöplerin ve pis su birikintilerinin içine yatırılmış olarak ne yapacağını beklemeye başladım. Bir yerlerden bir hortum alıp geldi. "Herhalde" diye geçirdim içimden "ya hortumla dövecek ya da işgüzarlık edip tek başına bir su işkencesi seansı düzenleyecek..." Meğer ikisi de değilmiş. Bir ucunu musluğa taktığı hortumun diğer ucunu getirip ensemden içeri soktu. Bu "yaratıcılığı" beklemiyordum doğrusu.

Çok geçmeden bedenimde ve giysilerimde ıslanmadık bir santimetrekare bile kalmamıştı. Hortumun ucunu kâh sırtımdan kâh göğsümden içeri sokuyor, zaman zaman da sanki bahçe(!) sular gibi dıştan suluyordu. Kendimi yeniden 48'in çıplak beton zemini üzerinde bulduğumda üstüm başım sırılsıklamdı. Çekip gitmeden önce koridordaki en yakın pencereyi de ardına kadar açtı. Asıl işkence de o andan itibaren başladı zaten. Ocak ayındaydık. Şiddetli bir ayaz kapladı ortalığı. Toparlanıp bir köşeye büzülemiyordum bile. Zaten soğuğun keskin bıçaklarının uzanmadığı kuytu bir köşe yoktu ki bu daracık beton mezarda. Soğuktan mosmor kesildiğimi anlamam için ışığa veya aynaya ihtiyacım yoktu. Tepeden tırnağa buz kesmiştim. 15 gün kadar sürdü bu işkence. Giysilerim bir gün bile kuru kalmadı bu süre boyunca. Çünkü üstüm başım tam kurumaya yüz tutarken "Çirkef Fıçısı"nın nöbet sırası yeniden geliyordu. Bu arada, beni tuvalete kadar sürükleme zahmetinden(!) de kurtulduğu pratik bir başka yol bulmuştu kendine. "Meydancılık" yapmak üzere çıkardığı insanlara bidon bidon su döktürtüyordu kapımın altından...

Yine O'nun nöbetçi olduğu bir gündü. Açlık grevinin 20 veya 21. günündeydim. Tuvalete çıkma sırası bana gelirken "bakalım bugün yine ne adilik yapacak?.." diye bekliyorum. Bu kez dönüşte yolumu kesiyor. Elinde bir kutu süt var. Anlıyorum niyetini: Beni o sütü içmeye zorlayacak...

– Bunu içecek misin?

– Hayır!..

– İçeceksin!..

– İçmeyeceğim!..

– Ben sana içirmesini bilirim...

Belindeki 38'liği arkadaşına uzattıktan sonra beni belimden kavrayıp daha önceden hazırladığı sandalyeye oturtması bir oluyor. Zaten normalde de benden güçlü, hayvan gibi biri. Üstelik şu an ben iyice güçsüz ve bitkin bir haldeyim. Yaptıklarına direnme çabalarım bu yüzden fazla etkili olmuyor. Arkama geçip bir eliyle başımı geriye doğru çekerken, diğer eliyle de sütü ağzıma boşaltmaya çalışıyor. Dişlerimi sımsıkı kenetliyor, bir yandan da dudaklarımdan içeri giren sütü sürekli tükürüyorum. Başımı zaptetmeye çalışan elini gevşetecek olsa bu kez ağzımı kaçırıyorum. Tek başına bir sonuç alamayacağını anlayınca, o ana kadar bizi seyreden arkadaşından yardım istiyor. Biri beni tutarken, diğeri ağzımı açtırabilmek için burnumu sıkıyor. Soluğum daralıyor fakat yine de açmıyorum ağzımı. Dişlerimin arasından soluk almaya çalışıyorum. "Çirkef Fıçısı" öfkeden deliye dönüyor. "İçireceğim ulan ben bunu sana!.. İçireceğim ulan ben bunu sana!.." bağırtıları arasında tekrar arkama geçip başımı iyice geriye büküyor. Boğuşmanın ve yeterince soluk alamamanın etkisiyle kendimden geçmek üzereyken birden genzimde bir süt tadı duyuyorum. Ağzımı açmadığıma göre?.. Kendinden geçen manyak, sütü meğer burnumdan dökmeye başlamış. Bir an soluğum tamamen tıkanıyor, şiddetli bir öksürük tutuyor, öğürmeye başlıyorum. Artık ne hale geldiysem, beni tutmasını istediği arkadaşı Kollarımı bırakıyor. Külçe gibi yere yığılıyorum. Yığıldığım yerde "Fıçı"nın indirdiği tekmelerin acısını değil ama ortalığı inleten sesini duyuyorum:

– Ben de sana bu sütü içireceğim ulan! Ağzından olmazsa burnundan, burnundan olmazsa kulağından, o da olmazsa ters çevirip g..ünden akıtacağım! Nasıl olsa bütün delikler mideye çıkar?!..

Açlık grevim 21 gün sürdü. Bu süre zarfında üç kez hastaneye kaldırıldım. Üçüncü gidişimde 9 gün hastanede yattıktan sonra geri döndüğümde, TİKB timinin belli başlı işkencecileri tarafından kapıda karşılandım. Açlık grevini hâlâ sürdürüp sürdürmeyeceğimi sordular. Koşullarımı kabul etmedikleri sürece sürdüreceğimi söyledim. "Ne istiyordum?". Üç madde halindeki isteklerimi tekrarladım: 1- Bana ve benimle aynı operasyonda gözaltına alınan insanlara yapılan işkencelere son verilmeliydi, 2- Hücrem değiştirilmeli; ranzalı, battaniyeli, bunlardan da önemlisi konuşabileceğim insanların bulunduğu bir hücreye verilmeliydim, 3- En geç bir hafta içinde savcılığa sevkedileceğimize dair söz verilmeliydi. 1 ve 3. maddelerle ilgili olarak "soruşturmanın zaten bittiğini, gerekli evrakları hazırlamakta olduklarını, dolayısıyla artık herhangi bir 'zorlama' olmayacağı gibi evraklar biter bitmez savcılığa gönderileceğimizi" söylediler. Hücremi ise "değiştirmeye değiştireceklerdi ama ranzalı hücreyi nereden bulsunlardı?" Ranzalı hücrelerde kızlar kalıyordu..." Bayanların kaldığı hücrelerin yanındaki bir iki hücrenin daha ranzalı olduğunu bildiğimi belirterek, "ranzalı bir hücre" talebimde bir süre daha ısrar ettim. Sonunda baklayı ağızlarından çıkardılar: "Görmemi istemedikleri bazı adamlar bulunduğu için beni o koridordaki hücrelere veremezlerdi. Ancak, 48'in bulunduğu arka taraftaki hücrelerden istediğim birini seçebilirdim. Örneğin, kaloriferin tam karşısına gelen 42'ye ne derdim? Hem yanımda iki kişi olacak hem de istediğim kadar battaniye vereceklerdi". Aşağıya inip 42'yi gördükten sonra son kararımı bildireceğimi söyledim. Ayrıca eğer açlık grevini bırakacak olursam bu koşullardan biri bile çiğnendiği takdirde yeniden açlık grevine başlayacağımı da ekledim.

42, aradığım koşullara sahip bir hücreydi. Artık sıcak bir hücrede, çıplak beton üzerinde değil battaniye üzerinde, örtünerek yatabilecektim. İçerde başka davalardan dolayı Şube'de bulunan iki devrimci kalıyordu. Konuşabileceğim dost insanlarla karşılaşmak benim için battaniyeden de, kaloriferden de daha önemliydi...

HÜCRELER

İkinci geceden sonra aşağıdaki hücrelere indirilmeye başlandım. Zemin katta bulunan bu hücreler 3 sıra halinde. Beni, diğerlerini görmeyen arkadaki sıranın en dibindeki 48 numaraya atıyorlar. Kimseyle iletişim kuramamam için solumdaki 47 ve 46 sürekli boş tutuluyor.

Bu hücreler tahminen 2x1,20 m. boyutlarında, havasız, ışıksız, adeta birer beton mezar. Birçoğuna insanlar 3'er, 4'er kişi tıkılıyorlar. Ben uzun süre 48'de tek başıma tutuluyorum. İçerde ne altıma serecek ne de üzerime örtecek el kadar bir bez parçası bile yok. Çıplak beton üzerindeyim. Üç günde bir zeminin veya üzerimdeki giysilerin ıslatılması da cabası. Sürekli su içindeyim...

Bizim bulunduğumuz dönemde Şube, 12 Eylül'ün ilk yıllarındaki kadar kalabalık değil. Yine de tenha sayılmaz. En kalabalık grubu "Hizbullah"cılar oluşturuyor. Bizim dışımızda çeşitli devrimci örgütlerle ilgili olarak gözaltına alınan 4'er, 5'er kişilik küçük gruplar var. Gördüğüm kadarıyla içlerinde doğru dürüst direnen pek yok. Çoğunun sempatizan düzeyinde ilişkileri olmuş herhalde. Hem işkencecilere şirin görünmek hem de abdest alma bahanesiyle fazladan tuvalete çıkabilmek için "Hizbullah"cılarla birlikte namaza başlayanlar bile var içlerinde. Bunların birdenbire böyle Müslüman kesilmelerinin altında yatan sahtekârlığın polisler de farkında farkında olmasına, ama onların istediği de bu olduğu için yutmuş görünüyorlar. Sırf 3-5 sefer daha fazla tuvalete çıkabilmek için, o güne kadar iyi-kötü savunageldiği devrimci dünya görüşüne ve değerlere bu kadar kolay sırtını dönebilen zavallılardan ne hayır gelir? Bu kadarcık bir sıkıntıya bile katlanamayan biri, daha ağır işkencelere nasıl göğüs gerer? Kendini bir kez inkâra başladıktan sonra işkencecilerin karşısında O'nu artık ayakta ne tutabilir?..

Hücrelerde tuvalet gereksinimi gerçekten de büyük sorun. Başlı başına bir işkence. Günde en çok 3 kez, belli saatlerde tuvalete çıkarılırsınız. O da o günkü nöbetçi ekibin keyfine ve insafına bağlıdır. Bunun dışında çatlayacak hale gelseniz bile götürmezler. Zaten daracık, havasız ve pis hücrelerde de gideremez insanlar bu gereksinimlerini. Kıvranıp dururlar artık. Daha da kötüsü, işkencecilere yalvarmaya başlar bazıları.

Kendilerine acındırmaya çalışan bu sesleri duydukça hem acır hem de müthiş kızardım sesin sahibine. Sokağa bırakılmış kedi yavrusu gibi miyavlayıp kendilerine acındırmaya çalışacakları yerde, neden örneğin kapıları yumruklayıp, onurlu bir biçimde zorlamazlar diye. Bazen tuvalette karşılaştıklarıma bunu öneriyor, bu tür konularda bütün hücrelerin ortak bir tavır almasının önemini ve yararlarını anlatmaya çalışıyorum ama sonuç alamıyorum. Başkalarına örnek olmak için sık sık kendim yapıyorum bunu. Hangi saatte olursa olsun ihtiyaç duyduğum anda vuruyorum kapıyı. Tuvalete çıkmak istediğimi söylüyorum, önceleri çoğu kez dikkate almıyor, "sen muhtar oğlu musun?" diye dalga geçiyorlardı. Fakat zamanla kabullendiler benim bu tutumumu, "Çirkef Fıçısı" bile istediğim zaman çıkarmaya başladı. Benim bu çıkışlarım başka sıkışanların da işine yarıyor, arkamdan genellikle onları da çıkarıyorlar. Ama benim istediğim bu değil. Esas amacım dayanışma bilincini ve ortak bir tavır geliştirmek. Bu konuda da örnek olmaya çalışırken bir seferinde sıkı bir sopa yiyorum. Arka taraftaki hücrelerden birinin tuvalete çıkabilmek için dakikalarca dil döktüğünü duyuyorum. O gece "Gençler" nöbetçi. Ben de vuruyorum kapıma. "Sarı" geliyor ne istediğimi sormaya. "Arkadaşı niye tuvalete çıkarmıyorsunuz?" diyorum. "Sana ne ulan" diyor, "başımıza şimdi bir de milletin avukatı mı kesildin?" Arkasından dalıyor içeri...

Hücrelerde 2'şer kişilik 3 ekip görev yapıyor. Sırayla her gün bir ekip nöbete geliyor. Anladığım kadarıyla bu ekiplerdekiler, işkenceci güruhunun da ayaktakımı. Başlıca görevleri işkence seansları arasında insanları sürekli gergin tutmak, yıpratıp, "yumuşatmak". Her fırsatta ellerinden gelen pisliği yapıyorlar bu yüzden. İnsanlara eziyet etmek bu yaratıklar için sanki bir oyun ya da sigara alışkanlığı gibi bir şey. İçlerinde en gaddarı "Çirkef Fıçısı" dediğim. İnsanca bir davranış dışında yapmadığı ve yapamayacağı bir şey yok bu insan müsveddesinin. Diğerleri de nitelik olarak ondan çok farklı sayılmazlar. Örneğin bir "Ardeşenli" var. "Şahinler"in içinde "güvercin" rolü oynuyor. Aslında yoz bir lümpen. Sinsi ve üçkağıtçı. Diğerleri gibi önüne geleni ikide bir dövüp, sövmüyor belki ama, daha çok akrep gibi sokmayı yeğliyor. Özellikle tecrübesizlere veya işkenceden korktuğunu hissettiklerine yaklaşıyor "iyilik meleği" pozlarında. Onları iyice panikletmeye, demoralize etmeye çalışıyor. Bu numaralarını benim üzerimde de denedi. O'nunla ilk karşılaştığımız gece yine pelte gibi indirilmiştim yukarıdan. Biraz merak biraz da görevi icabı hemen damlıyor hücreme. Halimi yakından görünce üzülmüş pozları takınıyor. "Yukarıdaki namussuzların vicdansızlıklarına..." sövüp sayıyor(!). Ama aklısıra gözümü iyice korkutmak için, iki lafından biri "bu daha hiçbir şey..." oluyor. Sonraki gecelerde de "aileni de içeri aldılar galiba" ya da "karına tecavüz etmiş o... çocukları" gibisinden haber(!) veya bilgiler(!) getiriyor. Hepsi yalan halbuki. Amacı moralimi altüst etmek. O'nun bu sahte "dost" ve "delikanlı" görünümü, gözaltındakilerin birçoğunu aldatabiliyor. Kimileri "abi... abi..." diye yaltaklanıyor, bazıları işi iyice yüzsüzlüğe ve onursuzluğa vurup izmarit dileniyorlar. Sinirden kan beynime sıçrıyor böyle anlarda Ama birgün bu sahtekâr "abi", iyi bir kazık atıyor hepsine. Nöbetçi olduğu bir Pazar günü, isteyenlere kilosu 2 bin liradan baklava getireceğini duyuruyor. Sanki bir dost sofrasına davet edilmişler gibi millette bir sevinç, bir heyecan... O koşullarda daha çok psikolojik nedenlerle insanların ca-

nının birçok şeyi çekmesini anlıyorum. Baklava ya da börek yemek istemekten çok bir değişiklik arzusu, bir bakıma dışarıya olan özlemin bir yansımasıdır bu. Ama ne kadar doğal ve masumane olursa olsun işkencecilerden böyle isteklerde bulunmamalı, istenmemeli onlardan bu tür şeyler. İşin siyasi ve ahlaki anlamı da bir yana, çoğu kez kendi kendini aldatmış olur, boş yere umutlanır insan. Küçük bir mutluluk yaşayayım derken, tahribatı büyük olabilen hayal kırıklıkları yaşar hiç yoktan. Nitekim "Ardeşenli"nin "baklava kıyağı" da ısmarlayanlar için sonu hüsranla biten bir vurgun oluyor. Ne baklavalar geliyor ne de topladığı 100 bin liraya yakın parayı sahiplerine geri veriyor üç kağıtçı...

Ekiplerden biri de "Gençler"... Taş çatlasa 28-30 yaşlarında iki işkenceci yamağından oluşuyor bu ekip. Kenar mahalle kahvelerinde sıkça rastlanan bazı tipler vardır. Önüne gelenden yüzsüzce sigara "otlanan" asalak tiplerdir bunlar. Yılışık ve çamurdurlar. Kime, ne zaman, ne kalleşlik yapacakları pek belli olmaz, özellikleri yüzünden genellikle "piç" lakabı ile anılırlar. "Gençler"in ikisi de bana bu tipleri anımsatıyor. Özellikle "Sarı" olanı. Elinde hemen her zaman bir değnek vardır. Tuvalete çıkarırken 5'e kadar sayacağını, 5 dedikten sonra geri dönenlerden en sona kalana örneğin 10 değnek vuracağını söyler. Bu sık sık başvurduğu bir "oyundur". Hela kabini bir tane. Düşünün, bir hücrede kalan örneğin 4 kişi 5'e kadar tuvalete gidecek, o bir tek kabinde sırayla ihtiyaç görecek, elini yüzünü yıkayacak ve geri dönecek?!! Mümkün değil elbette. Gerekirse 10 değil 20 değnek yemeyi hep birlikte göze alarak bu zalimce oyuna(!) karşı çıkılacak yerde, alçağın koyduğu kurallara ayak uyduracağız diye insanlar adeta birbirlerini yiyorlar. Hücre kapısı açılan, sanki bir 100 metre yarısında start verilmiş gibi yerinden fırlıyor, belirlenen süre içinde nefes nefese geri dönmeye çalışıyor. En sona kalanın, dayak yememek için yalvarmaları da işin cabası. Sinirden deliye dönüyorum. Bir kez bana da saymaya kalkışıyor. Bunun üzerine inadına daha yavaş yürüyorum, O 4 dediğinde ben daha tuvalete giden yolun yarısına bile gelmemişim. Bu arada sürekli gözlerinin içine bakıyorum. Neyin peşinde olduğumu anlıyor. Çözümü, 5 demeyi geciktirmekte buluyor. 4 ile 5 arası 10-15 dakika sürüyor. Ben ağır ağır gidip, her zamankinden fazla oyalanıp, ağır ağır geri döndükten sonra tam hücre kapımın önüne geldiğimde "Beş..." oluyor.

Hücreye atılmanızdaki asıl amaç "sizi size düşürmek"tir. Benliğinizdeki güçlü ve zayıf yanlar arasında şiddetli bir iç çatışma yaratmaktır. Zayıf yanınızın üstün gelmesini sağlayarak sizi ağır ve ezici bir yalnızlık ve hiçlik duygusuna sürüklemek, ruhsal yönden zayıflatmaktır istenen. Bütün düzen bu amaca hizmet edecek tarzda kurulmuştur. "General Soğuk", "General Karanlık", "General Yalnızlık", karşı-devrimin hizmetindedir burada. Her biri kendi cephesinden saldırarak direnme azminizi kırmaya, moralinizi bozmaya, direniş cephenizi çökertmeye uğraşırlar. Buna izin vermemelisiniz!..

Hücrem soğuk mu? Isıtmalıyım!.. Hücrem karanlık... Aydınlatmalıyım!.. Hücrem dar ve kasvetli... Sınırlarını genişletmeli, yalıtılmak istendiğim dünyayı buraya getirmeli, umutlarımı, coşkularımı, mutluluklarımı, heyecanımı buraya taşımalıyım!.. İyi ama nasıl yapabilirim bütün bunları? O hücreyi soğuk, karanlık, dar ve kasvetli beton bir mezar olmaktan nasıl çıkarabilirim? Kolayı var! Julius Fuçik'ten esinleniyorum bunun için. Bu yiğit komünist, Gestapo merkezinde sorgu sırasını beklerken önüne dikildiği beyaz duvarı bir sinema perdesi olarak düşünüyor. Çocukluğundan başlayarak bütün yaşamını gözden geçiriyor o perdede. Ben 48'de kendi perdemi niye kurmayayım?..

Önce çeşitli filmlerden aklımda kalan bölük pörçük sahnelerin birbirine karıştığı garip bir potpuri çıkıyor karşıma. Sonra geliştiriyorum tekniğimi. Etkilendiğim herhangi bir filmi baştan sona anımsamaya zorluyorum kendimi. Nedense "Kazablanka" geliyor ilk aklıma. Kendimi zorladıkça uzun yıllar önce izlediğim bu filmden belleğimde bu kadar çok sahnenin kalmış olmasına kendim bile şaşıyorum. Bu arada neredeyse 2 filmlik bir sürenin nasıl geçtiğinin farkına bile varmıyorum. Ardından "Borsalino"yu takıyorum "makarama". "Yılanı Öldürseler", "Arkadaş", "Ağıt", "Geronimo"... derken her gün en az bir film "izlemek" benim için bir tutku halini alıyor.

"Kazablanka"yı anımsamaya çalışırken, adını hiçbir zaman aklımda tutamadığım o ünlü melodisini de bu arada hafif hafif ıslıkla çalmaya başladığımı farkediyorum bir süre sonra. Bu bana yeni bir fikir veriyor. Bundan böyle her gün neden özel bir "Müzikli Dakikalar" programı düzenlemeyeyim? Bu bazen Klasik Müzik oluyor, bazen Halk Müziği, bazen de Türk Sanat Müziği. Ama çoğu kez "karışık müzik" dinliyorum(!) Bir de isim takıyorum bu programıma: "Bir Oradan Bir Buradan, Bir Şundan Bir

Bundan..."

Artık her gün yeni bir boyut, yeni bir renk katıyorum hücredeki yaşantıma. Örneğin "Kitap Okuma" saatleri ekliyorum. Bu kez, bir kitabı sanki yeniden okuyormuşum gibi sayfa sayfa anımsamaya çalışıyorum. İtiraf etmeliyim ki, teorik eserlerden daha çok romanları tercih ediyorum bu "okuma saatlerim"de. "Moskova Önlerinde" ile başlıyorum. "Fırtına", "Paris Düşerken", "Direnme Savaşı", "Tütün", "Komiser Memo", "Fırtına Çocukları", "Halkız Biz Ölmeyiz", ... peşpeşe çeviriyorum sayfalarını. "Demirciler Çarşısı Cinayeti"ni okurken feodal işkence yöntemleri ile Şube'de gördüklerimizi kıyaslıyorum...

Birlikte yaptığımız şehirlerarası yolculuklar sırasında eşimle oynadığımız bir kelime oyunu geliyor aklıma. Belirlediğim bir kelimenin içerdiği harflerden yeni kelimeler türetmeye çalışıyor, ustaca bulduklarıma daha yüksek puan verdiğim bir averaj sistemi uyguluyorum.!.

İçimin daraldığı anlarda kendimi Adana'nın, İstanbul'un, Ankara'nın İzmir'in... sokaklarına, meydanlarına, kahvelerine atıyorum. Buralarda gerçekleştirdiğimiz eylemler, karşılaştığım olaylar, buluşmalar, çeşitli anılar geliyor peş peşe gözümün önüne. En ince ayrıntılarına kadar yeniden yaşıyorum bunları. Hayali gezintiler düzenliyorum. Ayağa kalkıp yürüyebilecek hale geldikten sonra artık yürüyerek yapmaya başlıyorum bu "gezileri". Adımlarımı normalden biraz küçük tutmak kaydıyla hücrenin çapraz köşelerinin arası 5 adım tutuyor. 5 adım gidiş 5 adım dönüş... 5 gidiş 5 dönüş... Günde en az 10 bin adım yürümeyi bir ilke haline getiriyorum. Bunu daha sonraları, hâlâ yaralı ve güçsüz bedenimi fazla zorlamadan basit kültürfizik hareketleri yaptığım düzenli bir "spor saati"ne dönüştürüyorum...

Hücredeki günlük yaşantımı renkli ve özgür kılmak için attığını her adım yeni ufuklar açıyor önüme. Hem zihinsel hem moral hem de bedensel olarak beni zinde ve güçlü tutan sayısız uğraş ediniyorum süreç içinde. Bu sayede 48, boğucu bir mezar olmaktan çıkıyor benim için. Onu, zaman ve mekân boyutları sonsuz olan özgür bir dünya, güç topladığım bir moral merkezi, direniş strateji ve taktiklerimi gözden geçirdiğim bir savaş karargâhı haline çeviriyorum...

BANYO

Yakalanışımın 9. günü. Sabah saat tahminen 10 civarı. Hücremin kapısı açılıyor. Baktım, filmlerdeki tipik Gestapo subaylarına benzeyen sarışın, açık renk gözlü işkenceci. Yanında da o günlerde "meydancılık" yaptırılan genç bir çocuk var. İşkence veya başka bir iş için "yukarıya" çıkarmaya ya "Kıvırcık" veya "Yoğurtçu" gelirdi. Şimdi "Gestapo"nun hem de o saatte gelişi olağan bir durum değil.

Bir-iki gündür sağlığım iyice kötüleşmişti. Yaşamımda o güne dek ilk kez giriştiğim açlık grevinin yarattığı bir halsizlik var üzerimde. Ama asıl sorunun açlıktan kaynaklanmadığını hissediyorum. Halsizliğin yanı sıra dört bir yanımdaki yaralar, ezik ve ağrıların dışında asıl bedenimde bir şişme var. Derisi iyice gerilmiş bir davula dönmüşüm gibime geliyor. Galiba böbreklerimde bir bozulma var. İdrarımın gelişini hâlâ farkedemiyorum, geldiğinde de tutamıyorum. Sidik içinde yaşıyorum. Hücremi kaplayan keskin amonyak kokusu artık beni bile rahatsız ediyor.

İyi bir halde olmadığımın sanırım çellolar da farkında. Nitekim bir-iki gün önce yine bu saatlerde işkenceci Orhan gelmişti. Yanında da 30 yaşlarında gösteren konak beyzadeleri tipinde biri var. Sözde doktormuş. Sefilin bana öyle bir bakışı var ki, işkencecilerin gözlerinde bile görmedim ben o denli kindar bir ifadeyi. Zaten ciddi bir muayene şöyle dursun üstünkörü bakmak için bile içeri girmiyor. Kapı açılıp da halimi görür görmez hemen geri çekiliyor. Ayaklarımı, yüzümü görmesi için başımı, ellerimi Orhan kaldırıyor, doktor taslağı da uzaktan lütfen(!) şöyle bir süzüyor. Bir tek giderken, o da "geber eşşoğlueşşek" demek için açıyor ağzını. Tıp bilgisini işkencecilerin hizmetinde kullanan böyle bir yaratıktan başka ne beklenir zaten?..

Bundan iki gün sonra, 40 yaşlarında gösteren başka birisiyle geliyor bu kez. Bunun da başka bir "doktor" olduğunu anlıyorum. Anlayacağınız Siyasi Şube'de insanın sağlığına öyle özen gösteriyorlar ki(!), "doktor"ların biri gidiyor, diğeri geliyor ayağımıza?!! Bu yeni gelen biraz daha ilgili davranıyor.

Görünen bütün yaralarımı, şiş ve çürükleri tek tek kontrol ediyor. Sırtıma ve göğsüme bakıyor. Nabzımı sayıyor. Su içip içmediğimi, başka ne gibi rahatsızlıklar duyduğumu vb. soruyor. İşte "Gestapo" bu ziyaretin ertesi günü damladı.

Niye geldiklerini henüz anlayamamıştım. Ben bunu düşünürken bu arada o da içerdeki kokuya, "Çirkef Fıçı"nın kapı altından döktürttüğü sular ile karışan sidik birikintilerine aldırmadan başucuma geçiyor. Kendisi koltuk altlarımdan tutarken, yanında getirdiği "meydancı"dan da bacaklarımdan tutarak beni yavaşça kaldırmasını istiyor. Acaba nereye gidiyoruz? Yeni bir işkence seansına olsa, niye böyle özenle taşıyorlar? Her zamanki gibi kollarımdan veya bacaklarımdan çekerek sürüye sürüye götürürlerdi.

Merakım uzun sürmüyor. Tuvaletteyiz. Girişte yere yatırıyorlar. "Gestapo" gömleğinin kollarını sıyırmaya başlıyor. "Tamam" diyorum içimden, "zevk için dövenler kervanına şimdi bir de bu katılıyor." O sırada farkediyorum yan tarafta duran şampuan şişesini, sabun kalıbını, banyo lifini ve bazı paketleri.

"Gestapo":

– Gel bana yardım et! diye emrediyor meydancıya. Birlikte beni soyuyorlar Bir tek külotum kalıyor üzerimde. Tekrar altı okka yapıp hela kabinlerinin en dibindeki bir bölmeye taşıyorlar. Gözlerime inanamıyorum! Burası bir duş kabini ve duştan da şakır şakır sıcak su akıyor. Günler sonra, işkence olsun diye buz gibi sularla değil mis gibi sıcak suyla düpedüz yıkanacağım!.. Doğrusu keyifli bir "ohhh!" çekmemek ve mutluluktan sırıtmamak için kendimi zor tutuyorum.

Ayakta duramadığım için tahta bir tabure koymuşlar duşun altına. Ona oturtuyorlar. "Gestapo" bununla da yetinmiyor, düşmeyeyim diye arkama geçip sırtımdan beni tutma görevini veriyor meydancıya. Beni kendisi yıkıyor. Hem de nasıl yıkama? Burada anam bir an için nankörlüğümü bağışlasın ama beni bebekken herhalde anam bile o denli özenle yıkamamıştır!! Yaralarımı acıtmamak, canımı yakmamak için lifi öyle dikkatli, öyle yumuşak sürüyor ki bedenime, sanki kuştüyüyle okşuyor mübarek!.. Özellikle de kurumuş kan lekelerini sabırla yavaş yavaş kazıyor, kan toplanmış yerleri yumuşak yumuşak ovuyor, her yanımı defalarca sabunluyor. Servis her yönüyle birinci sınıf! Yanında getirdiği şampuan ve sabun bile, reklamlarında dünyanın ünlü sinema yıldızlarının cilt güzelliği için kullandıkları söylenen cinsten. Bunların yanında yine en kaliteli cins ve marka bir takım da yeni iç çamaşırı getirmiş. İyice bir yıkayıp temizledikten sonra bunları veriyor giymem için. Ayrıca birazdan yukardan yeni bir pantolon ve kazak getireceğini söylüyor. Üzerimden çıkan giysileri ise daha sonra sıcak suyla iyice yıkaması için "meydancı"ya teslim ediyor.

Banyodan sonra tekrar 48'e götürülmeyi beklerken 32'ye götürülüyorum. 32'nin kapısını açtıklarında içerde hem iki kişi, hem de bel yüksekliğinde tahta bir kerevet olduğunu görüyorum. Günlerden beri ilk kez konuşabileceğim insan yüzleri gördüğüme mi sevineyim, ıslak beton üzerinde yatmaktan kurtulup tahta da olsa üzerine battaniye serili bir yerde, hem de örtünerek yatabileceğime mi sevineyim kestiremiyorum.

İyi ama neden bütün bunlar? İçimde gitgide büyüyen bu sorunun yanıtını bir türlü bulamıyorum. Ancak 2-3 saat sonra anlıyorum her şeyi. Meğer hastaneye kaldırılacakmışım... "Gestapo"nun yıkarken gösterdiği o özen de, yaralarımı elden geldiğince gizleyebilmek içinmiş...

ASLA AÇIK VERMEYECEKSİN!..

Çok güvendikleri fiziki işkence yöntemlerinin sökmediğini gördükleri ölçüde, zayıf bir noktamı arama çabaları artıyor. Korku, tedirginlik, heyecan veya panik göstereceğim zayıf bir noktamı bulup, o noktadan yüklenerek çökertmek istiyorlar. İlk günlerden sonra bunun için kullandıkları yöntemler daha çok psikolojik. "Şok etkisi" yaratması için en ummadığım anlarda yapılıyor bu "keşif taarruzları."

İşkencecilerin karşısında gösterilecek küçücük bir zaaf bile bazen insanı yıkıma kadar götürebilir. Tıpkı gövdesinde açılacak topluiğne başı kadar bir deliğin bile devasa barajları yerle bir etmeye yet-

mesi gibi. Her açık veya zaafın sonucu mutlak olarak çözülme ve yıkım değildir elbet. Ama verilen her açık veya gösterilen her zaaf, işkencecilerin elinde bir silah olarak mutlaka size döner. O noktada üzerinize daha fazla gelmelerine, belki çözeriz ümidiyle ruhunuzu ve bedeninizi daha fazla örseleyip, yaralamalarına yol açar.

Bir gece askıdayım... Üzerimde "giysi" adına bir tek gözlerimi bağladıkları bez parçası var. Ben canım burnumda acılarla cebelleşirken, odadaki işkenceci güruhu da sanki bir kahvede masabaşı sohbetindeymişçesine çevremde konuşuyorlar. Çoğu sarhoş. Günlerdir çözemedikleri için hepsi kızgın ve öfkeli. Konu, benim "inatçılığım". Kimi bunu "keçiliğime" bağlıyor, kimi "enayiliğime", kimi de "herhalde Filistin'de bu konuda mutlaka özel bir eğitim görmüş olabileceğime"... "Ulan" diyor bir tanesi, "anasını, babasını, ailesini inkâr eden adamdan hayır mı gelir?" Buradan konu, komünistlerin aile, eş, ahlak ve namus anlayışları üzerine kayıyor. "Cinsel özgürlük" ya da "hayatın tadını çıkarma" gibi sloganlar altında burjuvazinin çok eşlilik, eşlerin birbirini aldatması, toplu seks, eş değiştirme vb. iğrençliklerini bizlere maleden bilinen bayağı iftiraları tekrarlıyorlar. "Bu herif i... herhalde!.." diye bir "tez" atıyor bu arada ortaya biri. Bu görüşü destekleyenler çıkıyor. Bunlara göre "yıllardan beri evli olduğum halde çocuğumun olmayışı başka nasıl açıklanabilir"?!! Alçakların sözü nereye getirip, ne yapmak istediklerini sezer gibi oluyorum. Nitekim korktuğumun başıma gelmesi çok sürmüyor. Yaklaştığını sezdiğim tehlike, birinin ağzından açık bir tehdide dönüşüyor:

– Ben bu herifi s…ceğim!..

Al başına belayı! Onurumu zedelemek için şimdi tecavüze de yeltenecekler... Böyle bir adiliğe kalkıştıkları takdirde ne yapmalıyım? Nasıl davranmalıyım? Tecavüz tehlikesine karşı aslında hazırlıksız sayılmam. 12 Eylül'den sonra kadın-erkek onlarca devrim savaşçısına bu namussuzluğu da yapmadı mı bu alçaklar? Ayrıca bana veya yakaladıkları takdirde karıma tecavüz edeceklerini ikide bir söyleyip durmuyorlar mıydı? Bu yüzden, düşünsel planda çözmüştüm sorunu kafamda. O koşullarda tecavüze uğramakla namusumuz kirlenmiş olmazdı. Böyle bir tehdit veya girişim üzerine onlara boyun eğecek ve çözülecek olursak, işte asıl o zaman ırzımıza geçilmiş, namusumuzu asıl o zaman kirletmiş olurduk. Hem ayrıca tecavüze uğramanın, askıdan, elektrikten, falakadan, soğuk sudan kısacası fiziksel veya psikolojik diğer işkence yöntemlerinden nitelik olarak tamamen ayrı bir anlamı ve önemi mi vardı? Şüphesiz ki, kişiliğimize ve namusumuza yönelik iğrenç olmasına iğrenç bir saldırıydı. Ama diğer işkence yöntemleri sanki bundan daha mı temiz, namuslu ve kabul edilebilir saldırılardı? Dolayısıyla diğer işkence yöntemlerine ne için ve nasıl dayanıyorsak, tecavüz gibi iğrenç bir saldırı karşısında da aynı neden ve amaçlarla boyun eğmemeli, paniğe veya moral bir yıkıma uğramamalı, kendimizi "kirlenmiş" olarak görmemeliydik.

Sorunu kabaca böyle görüyordum görmesine ama, "ben bu herifi s...ceğim" diyen namussuz bu işe kalkıştığı zaman, korkunç bir çelişkinin girdabına sürüklenmekten de kendimi alamadım. Bir yandan paniğe kapılmamalı, soğukkanlılığımı korumalı, bir açık vermemeliyim bu namussuzlara diyordum kendi kendime, ama bir yandan da müthiş bir tiksinti ve öfke kasırgası esiyordu içimde. Duyduğum öfke ve tiksintiden beynim zonkluyor, midem bulanıyor, damarlarımda kan değil sanki ateş dolaşıyordu. Bir sandalyeye çıkarak arkama geçen rezilin hayalarına bir tekme yapıştırmamak için zor tutuyordum kendimi. Ama ne kadar güç olursa olsun kendime hakim olmalıydım. Karşımdaki alçakların nasıl bir tepki göstereceğimi dikkatle izlediklerini hissediyorum. Birazcık irkilsem bile daha fazla üzerime gelecekleri gün gibi açıktı. Her şeye rağmen dişimi sıkmam nitekim işe yaradı. Beni bu yolla da paniğe ve bozguna uğratamayacaklarını anlayınca, tecavüze yeltenen namussuzu engellediler...

Bir başka gün bu kez karımı bir koz olarak kullanmayı deniyorlar. Karım yakalandığında ben hastanedeydim. Yatalı 36 saat ya olmuş ya olmamıştı. Apar topar almaya gelmelerine bakarak bu acelenin pek hayra alamet olmadığını anlamıştım. Fakat bunu daha çok, kendimi biraz olsun toplamama olanak vermek istememelerine yormuştum. Acı sürprizi Şube'de öğrendim. Gözlerimdeki bağ çözülmeden alındığım odada "Adanalı" verdi ilk kez haberi. Kayıtsız görünmemi inanmadığıma yordular. Gözlerimle göreyim diye tutulduğu odaya götürüyorlar. Kapıdan çok kısa bir an için görebiliyorum O'nu. Elleri kelepçeli, gözleri bağlı olarak bir sandalyeye oturtmuşlar. Yüzünün görebildiğim sağ yanı mosmor. Demek ki yeni yakalanmamış. Acaba nerede, ne zaman, en önemlisi nasıl yakaladılar? Başka

yakalananlar var mı? Neler oluyor? Nasıl başladığını zaten henüz çözemediğim bu operasyon nasıl oluyor da hâlâ sürüyor, karıma kadar uzanabiliyor?.. Sorular bir burgu gibi deliyor beynimi. İtiraf edeyim ki, sarsılmış bir haldeyim. Yalnız bu bir panik veya moral çöküntüsü değil. Sadece ne olup bittiğini çözememekten ileri gelen yoğun bir kaygı. Karımın yakalanmış olması ayrı bir üzüntü ve acı ekliyor buna. O'na gelen keşke bana gelseydi! O yakalanmasaydı da ben onlarca kat daha ağır işkencelere uğrasaydım!.. İşkenceciler zevkten adeta dört köşe. Bir kişi daha ele geçirmiş olmanın yanı sıra bu silahla belki beni de vurabileceklerini düşünüyor, bunun hesabını yapıyorlar. Karımı gösterdikten sonra "Adanalı" bunu açık açık dile getiriyor:

– Bak aslanım! Şimdiye kadar elimizde "bir"din, şimdi "iki" oldun. Artık aklını başına topla! Enayilik edip kendini ezdirdin, bundan sonra bari bu kızı ezdirme!

Akşama kadar "iyice düşünüp taşınmam için" hiçbir şey yapmadan hücreme indiriyorlar. Neyi düşüneceğim? Canımdan çok sevdiğim karıma karşılık ihaneti mi? Karımı sözde koruyacağım ve kollayacağım derken, benim için her şeyin ve herkesin üzerinde gelen devrimci ilke ve ideallerimi, yoldaşlarımı, devrimci onurumu ve namusumu mu satacağım? Karımla beraberliğimizin temelini yıkıp, ruhunu mu öldüreceğim? O zaman geriye ne kalmış, neyi "kurtarmış" olacağım? Böylesi bir alçaklığı bir an için ben yapsam bile, bu durumu karım hiç kabul eder mi? Daha sonra ben O'nun yüzüne nasıl bakarım, O benim yüzüme nasıl bakar? İhanetin utancı ve sorumluluğunun karabasan gibi üzerine çökeceği bir beraberlikten artık hayır gelir mi?.. Onun için işkenceciler boşuna umutlanıyorlar. Onlar varsın umutlansınlar... Yalnız, "düşünmem" için indirildiğim hücrede saatler geçmek bilmiyor. O hücre şimdi gerçekten de tam bir "hücre" oluyor benim için. Karanlık, kasvetli, boğucu bir kafesteymiş gibi hissediyorum kendimi. Tabanlarımdaki yaraların açılmasına aldırmadan voltaya vuruyorum. Kendimi uyarıyorum: Her şeye rağmen kendini koy vermemelisin! Olan olmuş bir kere. Ne kadar acı duyarsan duy, olanlara ne kadar lanet okursan oku, üzüntüden kahrol, kaygı ve meraktan istersen çatla... Üzerine düşeni yapmaktan başka şu anda yapabileceğin bir şey yok! Onun için gerçekçi ve soğukkanlı olmalı, ne olursa olsun moralini yüksek tutmalısın!..

Saatler sonra nihayet tekrar çıkarılıyorum yukarıya. Başkomiser Orhan, "Adanalı", "Kıvırcık", "Amca", "Gestapo", "Yoğurtçu", "Foto", "Taşakburan", ... velhasıl bütün işkenceci güruhu tam takım orada. Üzerimde deneyecekleri yeni silahın etkisini görmek için sabırsızlanıyorlar. Hiç bekletmeden daha koridorda karşı karşıya getiriyorlar bizi. Benim için çok zor bir an. Karıma olan zaafımı ve o anki duygularımı belli etmemeli, en küçük bir açık dahi vermemeliyim.

– Ne o? Yoksa karını da tanımadın mı?..

– Hayır, ben bu kadını tanımıyorum!..

– Rol yapmayı bırak ulan artık artist. Bu senin karın değil mi?..

– Değil! Bu kadını ilk kez görüyorum!..

İşkenceciler bozuluyor, sinirleniyorlar ama onlar da renk vermemeye çalışıyorlar. Belki "imana" gelirim diye bir süre "başbaşa görüşmemiz" için bir odaya sokuluyoruz. Duvardaki "aynayı" daha odaya girerken farkediyorum. O sözde aynanın arkasından kimbilir kaç çift göz bizi izliyor. Bu yüzden kısa tutuyorum konuşmayı. Kendisini tanımazlıktan gelmeyi sürdürerek direnmesini, işkenceciler karşısında güçlü ve metin olmasını öğütlüyorum karıma. Daha sonra ayrılıyoruz. "Karımı bile tanımayacak kadar kansız olduğum" gerekçesiyle yolda epey bir dayak yiyorum hücrelere indirilirken...

Bundan bir iki gece sonra yine yukarı çıkarılıyorum. Bu kez karşıma bazı akrabalarımız getiriliyor. Karıma ve bana hep kucak açmış fedakâr ve dost insanlar bunlar. Devrimci olduğumuzu biliyor ama arandığımızı bilmiyorlardı. Zaten uzun bir süredir de arayamıyor, görmüyorduk hiçbirini. Onca zaman sonra onlarla Şube'de karşılaşmak yeni bir hançer yarası oluyor benim için. Bizim yüzümüzden şimdi gözaltına alındıklarını görünce başımdan aşağı kaynar sular dökülüyor. Hepsini sırayla tek tek karşıma getiriyorlar. Doğal olarak onlar beni teşhis ediyorlar. Ben ise onları tanıdığımı reddediyorum. Çok saf

ve temiz yürekli olan bir tanesi anlayamıyor benim bu tavrımın nedenini. Ciddi ciddi alınıyor bundan. Şaşkın ve biraz da kırgın bir sesle:

– Bizi nasıl tanımazsın? diye soruyor bana; beni ve ailemi anlatıyor, kendileriyle olan yakınlığımızı anımsatmaya çalışıyor. Ah iyi yürekli, dost insan! Elbette nasıl unuturum seni ve sizleri? Bize gösterdiğiniz içten ve sıcak yakınlığı, üzerimizdeki emeklerinizi? Ama kimliğimi reddettiğim o koşullarda sizleri tanıdığımı nasıl kabul ederim? Zaten bu yüzleştirmenin asıl amacı kimliğimi kabul ettirmek değil. İşkenceciler bu insanlar aracılığıyla asıl olarak beni yeni bir manevi baskının altına almayı deniyorlar. Sevdiğim, saydığım, bize geçen emeklerinden dolayı sınırsız bir vefa borcu duyduğum bu insanları karşıma çıkararak, "onların başını da belaya soktuğumu" düşünmemi, "suçluluk psikolojisi"ne kapılmamı istiyorlar. Akrabalık bağı ve ilişkisinin ötesinde bir ilişkimizin olmadığını pekâlâ bildikleri halde zavallıların gözünü bu yüzden epey korkutmuş, paniğe sürüklemişler, içlerinden birine fiziki işkence de yaptıkları belli oluyor. Bu nedenle hepsi adeta yıkılmış bir haldeler. Karşımda ağlıyor, sızlanıyor, "kendilerini bu durumdan kurtarmam" için yalvarıyorlar. Onların bu halini gördükçe yüreğim eziliyor. Kahroluyorum. Keşke, keşke yardımcı olabilsem! Onları bu çakalların elinden bir an önce kurtarabilmek için o an yapabileceğim bir şeyler olsa! Bir tek benden istedikleri şeyi yapamam! Her şey bir yana, bunun onlara da bir yararı olmaz. Karşısında zayıf kaldığım bir silah olarak kullanabileceklerini gördükleri andan itibaren onların yakalarını öyle kolay bırakmazlar. Benden istedikleri her şeyi aldıklarına iyice emin olana kadar bana karşı ellerinde bir koz olarak rehin tutar, bu arada kim bilir neler yaparlar. Yine çok güç anlar yaşıyorum. Neyse ki bu işkencenin de sonu geliyor. Bu kez bir fiske bile vurulmadığı halde hücreme indiğimde kendimi bir ton sopa yemiş gibi hissediyorum...

DİRENMEK YAŞAMAKTIR

Savcılığa sevkedileceğimiz gün gelip çatıyor sonunda. Aynı operasyonda gözaltına alındığımız insanlar daha önce ben hastanedeyken gönderilmişler Selimiye'ye. Geriye sadece eşim ve ben kalmışız. Sabahtan yukarıya çıkarılıyorum. Götürüldüğüm odada başkomiser Orhan'la birlikte 2-3 işkenceci daha var. Evrakları hazırlıyorlar. Bir koşuşturmadır gidiyor. Sanki savaş zamanında başkomutanlıktan gelen "bir dakikalık gecikme bile idamla cezalandırılır" kaydı taşıyan hayati bir emri, günlerdir geciktirmiş bir posta erinin telaşı var üzerlerinde. O acele havası içinde önüme iki tutanak uzatıyorlar. O güne dek tek bir tutanak bile imzalamamıştım.

– Okumadan herhangi bir şey imzalamam! diyorum.

– Yahu, diyorlar, zaten geç kaldık. Şimdi bir de sen oyalama bizi. Zaten bir şey yok ki bunların içinde. Biri "Yakalama ve Üst Arama Tutanağı", diğeri de üzerinden çıkan eşyaları geri aldığına dair "Teslim Tutanağı"...

– Ne olursa olsun, okumadığım şeyi imzalamam!.. Ayrıca üzerimden çıkan eşyalarımı vermediniz ki onları geri aldığıma dair tutanak imzalayayım...

– Tamam, verelim. Al işte burada... Bir dolabın çekmecesinden küçük bir paket çıkarıyorlar. İçinde bir miktar para, alyansım, çakmağım, kemerim, mendilim, vb. var. Param eksik. Ayrıca yakalandığım zaman elimde olan yağmurluğum falan yok. Üzerine basa basa bunların "çalındığını" söylüyorum. Arsız arsız sırıtıyorlar. Hırsızlıklarını yüzlerine vurduktan sonra bu konu üzerinde fazla ısrar etmiyorum. Ama tutanakları okumadan imzalamamakta kararlıyım. Onlar da benim bu konudaki inadımı kıramayacaklarını bildikleri için çaresiz kabul ediyorlar. Tutanaklara bakar bakmaz bütün o yapay telaş havası içinde beni nasıl küçük bir oyuna getirmek istediklerini anlıyorum. İmza için açılan isim yerinde gerçek ismim yazıyor. Ayrıca "Yakalama ve Üst Arama Tutanağında, "... TİKB Merkez Komitesi Üyesi olarak örgütsel bir buluşmada yakalandığım..." şeklinde bir ibare bulunuyor.

– Bugüne kadar kabul etmediğim iddiaların sokuşturulduğu bir belgeyi imzalamam! Ayrıca ismimi de doğru yazın.

– Ulan, diyor evrakları hazırlayan, Gıyasettin geldin, Gıyasettin olarak gidiyorsun ya helal olsun sana.

Takdirden çok bir hayıflanma ve yenilgiye uğramış olmanın verdiği bir eziklik yatıyor bu sözde. Söylene söylene gidip daktiloya yeni bir kağıt takıyor. Bu arada bu konuşmalar olurken odaya giren başka bir timden "Şişmanoğlu" dedikleri ızbandut tutamıyor kendini. Saldırıyor üzerime.

– Ulan i...! Sen kiminle pazarlık ediyorsun? Burası İstanbul Siyasi Şube ulan!.. Burası İstanbul Siyasi Şube!..

Üzerime inen yumruk ve tekmelerden yere yıkılıyorum. Karnım, göğsüm, suratım... Artık neresi rast gelirse tekmeler oraya iniyor. Sağ gözüme gelen bir tekme ile kaşım açılıyor, gözüm morarıyor anında. Orhan giriyor araya. Kendini kaybetmiş olan "Şişmanoğlu"nu uzaklaştırıyor, elimi yüzümü yıkamam için beni de banyoya götürmelerini söylüyor.

"Şişmanoğlu", birçoğunda açıkça gördüğüm ortak bir moral bozukluğunun yarattığı öfkeyi kusuyor aslında. Adının dahi yüreklere korku salmaya yeterli olduğuna inandıkları o işkence yuvasında yenilgiye uğramış olmanın şaşkınlığını ve moral bozukluğunu yaşıyorlar. Çok güvendikleri işkence yöntemlerinin de bir işe yaramayacağını görmenin hayal kırıklığı var üzerlerinde aynı zamanda. Öyle ya, en elverişsiz koşullarda, ellerinden geleni yaptıkları halde yenilgiye uğratamadıkları devrimin karşısında, yarın bir gün nasıl tutunacak, yok olup gitmekten nasıl kurtaracaklar kendilerini ve muhafızı oldukları düzeni? Benim gibi onlar da geleceği görüyorlar nihayet aramızdaki çatışmada. Yalnız aramızda bir fark var: Ben o gelecekte, devrimin kaçınılmaz zaferini görüyor ve bundan güç alıyorum. Onlar ise kaçınılmaz yenilgilerini. Bundan dolayı canları sıkkın, umutsuzluk ve karamsarlık içindeler. "Şişmanoğlu"nun "... Burası İstanbul Siyasi Şube.. Burası İstanbul Siyasi Şube..." sayıklamalarının altında beni korkutmaya çalışmaktan çok, kendi korkusunu dağıtma çabası yatıyor. Kendi kendine "iman tazelemeye" çalışıyor zavallı.

"Şişmanoğlu"nun saldırısı üzerine protesto için her iki tutanağı da imzalamayacağımı söylüyorum. Yararı olmayacağını bildikleri için o an fazla ısrar etmiyorlar. Aşağı indiriliyorum. 1-2 saat sonra tekrar çağırıyorlar. Yukarıdaki koridorda eşimi görüyorum. Anlaşılan bugün göndermekte kararlılar. Yine aynı telaş var ortalıkta. Bazıları çelik yelek giymiş çok sayıda işkenceci koşuşturup duruyor sağa sola. Kimi evlerden çıkan silah, yayın ve diğer "suç delilleri"nin konulduğu sandıkları taşıyor dışarıdaki arabalara kimi yanlarına alacakları otomatik silahları getirmeye gönderiliyor. O hava içinde sabahki tutanakları yeniden getiriyorlar önüme. O sırada bir hata yapıyorum. Sabah istediğim isim değişikliğinin yapılıp yapılmadığını kontrol için dikkatimi esas olarak "Yakalama ve Üst Arama Tutanağı"na veriyorum, istediğim değişikliğin yapıldığını görünce her iki tutanağı da üzerimde çıkan kimlikteki isimle imzalıyorum. Yalnız bu arada "Teslim Tutanağı"nın altına isim olarak gerçek ismimin yazıldığını imzayı attıktan sonra farkediyorum. "Bir dakika! Bu ismi düzeltin" dememe fırsat kalmadan kağıdı çekip alıyorlar elimden. Bu dikkatsizliğim canımı sıkıyor. Son saniyeye kadar dikkati elden bırakmamam gerektiğini biliyor ve sık sık hatırlatıyordum bunu halbuki kendi kendime.

5-6 arabalık bir konvoyla yola çıkıyoruz. Lafa geldi mi mangalda kül bırakmayan, TİKB'nin "bittiğine", kendilerinin nasıl "güçlü" olduğuna dair palavralarla moralimi bozmaya çalışan işkenceciler, yoldaşlarımın yolda bir baskın yapabileceğinden korkuyorlar. Arabada çıt çıkmıyor. Sanki cenaze götürüyoruz. Başta Orhan olmak üzere hepsinin suratından düşen bin parça. Ben ise gururluyum. Başım dik, içim huzur ve mutlulukla dolu. O an yolumuzun üzerinde olmayan fabrikaları, işçi ve emekçi semtleriyle birlikte İstanbul'u seyrediyorum. Buraları bir daha görebilecek miyim ya da kim bilir ne zaman görürüm? Fakat bunun ne önemi var? TİKB yaşadıkça ve savaştıkça ben her gün buralarda olacağım!..

Selim Açan

EĞİLMEDEN YÜRÜYECEKSİN

1985 yılının başlarıydı. O sene İstanbul son otuz yılda görülmemiş ağır bir kış yaşadı. Dur durak bilmeden, kâh tipiye kâh sulu sepkene çevirerek yağıp durdu kar. Zaten faşizmin baskısı altında bunalmış olan yaşlı kentin yaşamı allak bullaktı: Yollar buz tutmuş, vapurlar işlemez olmuş, kurt sürüleri kenar semtlere dek sarkmıştı. Kentte karakıştan tek etkilenmeyen belki de yalnızca askerler ve polislerdi. Beyaz terörde en ufak bir azalma belirtisi yoktu; askerler ve polisler her zamanki asık suratlarıyla yollarda devriye gezip duruyor, baskınlarda ele geçirdiklerini bilinen işkence merkezlerine götürüyorlardı.

Eylül darbesi beşinci yılını doldurmak üzereydi. Ama karanlığın ortasında umutla beklediğimiz devrimci atılım günleri aydınlık çehresini göstermiş değildi henüz. Aksine, vurularak ya da direnirken düşmüş şehitlerimizin şanlı anılarıyla yüceldiği kadar, ihanetler ve korkaklıklarla da lekelenmiş yeraltı yaşamımızın ağır günleri hâlâ sürüp gitmekteydi. Ne yığınlar üzerlerindeki ürkekliği atabilmiş, ne kayıplarımız azalmış, ne de ihanet ve firarların ardı arkası kesilmişti. Polisle kovalamaca oynayıp duruyorduk. Kavgamız ağır ağır, yaralı bir savaşçının temposuyla ilerliyordu yolundan. Operasyonların, ihanetlerin ve firarların açtığı yaraları ancak cesaret ve fedakârlıkla kapatabiliyorduk. Kısacası, o uzun kış da öncekiler gibi acı anılarla geçti.

Derken marta doğru karlar erimeye, buzlar çözülmeye başladı. Toprak kabardı, çimler yeşerdi, ağaçlar tomurcuklandı ve kentin çehresine gözle görülür bir canlılık geldi. Doğadaki ve kentteki canlanma işlerimizi kolaylaştırınca hazırlıklarımızı hızlandırdık biz de; önümüze yeni hedefler, yeni görevler koyduk. Zira bahar ayları geleneğimizde dirilişi, atılımı simgeliyordu.

Ne var ki işler umduğumuz gibi gitmedi, o sırada acilen halletmemiz gereken para sorunuyla ilgili eylem girişimimizde bazı terslikler çıktı önümüze. Zaten polis bir yıldan fazla süredir örgütümüze yönelik operasyon yapmamıştı. Bunları dikkate alıp, geçici bir süre, içe kapanma kararı aldık.

Hiç unutmam 8 Mart günüydü. O gün de evde kalmıştım. Sabah erkenden kalkıp, gazetenin yazı ve baskı işleriyle uğraştım. Öğleden sonra, biri geri çekilme önlemleriyle ilgili olmak üzere, iki randevuya gitmem gerekiyordu. İşime ara vererek evden ayrıldım. Kapıdan çıkarken karıma gecikmeden döneceğimi, merak etmemesini söyledim.

Dışarıda hava soğuk ve kasvetliydi. Dolmuşta giderken bir keyifsizlik çöktü üstüme. Polis takibiyle ilgili belirtiler her geçen gün artıyordu. Bir gün önce de, apartman yöneticisi, karımdan evde kalanların listesini istemiş. Gerçi muhtarlığın o günlerde yöneticiler kanalıyla böyle bir istekte bulunması son derece normaldi, ama başka şeylerle birleşince midemi bulandırmıştı bu.

Kadıköy'de dolmuştan indim. Randevu yeri birkaç sokak ötedeydi. Beklediğim yoldaş bir hayli gecikerek geldi, sokakta bir süre konuştuk ve veda edip ayrıldık. Daha sonra oraya fazla uzak olmayan ikinci randevu yerine doğru yürüdüm. Mesai saatinin bitimi nedeniyle yollar çok kalabalıktı. Altıyol kavşağından karşıya geçip, Bahariye Caddesi'nin girişindeki ilk sokağa saptım ve randevu yerindeki kahvehaneden içeri girdim. Beş dakika geçmemişti ki, buluşacağım avukat K. B. geldi. Biraz konuştuk. Fakat kahvehanede beni rahatsız eden kuşkulu bir hava sezinledim. İçeride her zamankinden daha az gürültü vardı. Yan masalardakilerin kulakları bizim üzerimizdeymiş gibi geldi bana. Avukata kahvehaneden çıkıp yolda konuşmayı önerdim, kabul etti ve dışarı çıktık.

Kahvehanenin önündeki sokak oldukça tenhaydı. Bulutlarla apartmanların arasında sıkışmış gibi görünen güneş batmaya hazırlanıyordu. Deniz tarafına doğru konuşa konuşa yürüyorduk avukatla. Belki daha otuz metre bile gitmemiştik. Arka tarafımdan yükselen kalabalık ayak sesleri işittim. Fakat aniden kopan bu patırtılı ayak seslerinde bir tuhaflık vardı. Sanki kuşlar avlanmadan önce ürkütülmek isteniyordu. Kuşkulandım. Hızla başımı geri çevirdim.

– Kıpırdamayın! Eller yukarı...

Kurşungeçirmez yelekler giymiş on kadar sivil polis duruyordu karşımızda. Kimi tabancalarını, kimi de büyük silahlarını üzerimize doğrultmuşlardı. Başımdan aşağı kaynar sular dökülür gibi oldu. Hem şaşkın ve üzgündüm, hem de öfkeliydim. Ellerimi kaldırmadım. O anda, aniden fırlayıp toz olmayı da düşündüm. Ama sokak kaçmak için çok elverişsizdi. Üstelik kelle avcılarının namlularının ucu burnumun dibine kadar uzanıyordu.

Her şey çok çabuk olup bitti. Beni avukattan ayırıp, köşede hazır tuttukları bir otomobile bindirdiler. Araba hareket etti. Arka koltukta oturuyordum. Biri sağıma biri de soluma yerleşmiş bulunan iki polis sıkı sıkıya yapışmışlardı kollarıma. Ön koltuktakiyse arkaya dönük vaziyetteydi, elindeki Colt tabancayı üzerime doğrultmuştu ve dikkatle beni izliyordu. Yüzlerindeki korku ve tedirginlik henüz kaybolmamıştı. Yüzlerini incelemeye, belleğime yerleştirmeye çalışıyordum. Öndeki bunu fark etti. Silahıyla işaret ederek, "başını önüne eğ lan!" diye bağırdı. Aynı anda sağımdaki polis de harekete geçmişti ve eliyle bastırdığı başımı koltuğun arasına sokmaya çalışıyordu. Direndim. "Hayır," dedim, "başımı eğmeyeceğim". Birkaç yumruktan sonra, "nasıl olsa görüşeceğiz" deyip vazgeçtiler inatlarından.

Boğaz Köprüsü'nün üzerine gelmiştik. Altımızdan kıvrıla kıvrıla akıp gidiyordu Boğaz'ın mavi suları. Gemiler, balıkçı kayıkları, koruluklar ve uzaktan görünen dev cami siluetleri geride kalıyordu gitgide. O sırada, birazdan başıma gelecekleri değil, geride bıraktığım yoldaşlarımı düşünüyordum. Yakalandığımdan haberleri yoktu. Boş yere bekleyeceklerdi beni.

Ondört yıl önce İzmir'de yakalandığımda da böyle götürülmüştüm bir cipin içinde. İkisi erkek, biri kadın üç kişiydik. Polisler dayak atmaya daha ele geçirildiğimiz evdeyken başlamışlar, yol boyunca da dövmüşlerdi. Tabii 12 Mart yıllarında bugünkü kadar ağır ve sistemli değildi işkence. O zamanlar bir hafta boyunca dayak yiyip çözülmeyen biri iyi direnmiş sayılırdı.

Siyasi Şube'ye götürülmeyi beklerken sıkıyönetim karargâhının bulunduğu Donanma Komutanlığı'na götürmüşlerdi bizi. Beni diğerlerinden ayırarak, başımda bir nöbetçiyle küçük bir odaya koymuşlardı. Uzun süre işkence yapacakları anı beklemiştim. Oysa ne gelen vardı, ne de giden... Sadece, bana ekmek ve zeytin getirdikleri bir sırada, üçüncü kişiye bir tepsinin içinde kızarmış tavuk götürürlerken görmüştüm askerleri. İçim cız etmişti, zira daha ilk günden çözüldüğünü gösteriyordu bu.

Soruşturmayı yapan adli müşavirin karşısına ancak ertesi gün çıkarılacaktım. Adli müşavir denizci bir albaydı ve reformcu görüşlere sahip "baba adam" pozu takınıyordu. Kızının bizden olduğunu bile söylemişti laf arasında. Karşımda papaz yönteminin virtüözü bir adamın bulunduğunu anlayacak tecrübede değildim henüz. Adamın ortaya attığı reformist görüşleri –bunlar kasıtlıydı tabii– çürütmek için, saatlerce tartışmak saflığını göstermiştim. Ama öte yandan, kimseyi yakalatmamak ve sır vermemek konusunda kararlı olduğumu da söylemeliyim. Genç devrimcilere özgü taze bir inanca ve romantizme sahiptim ki, müthiş bir güç veriyordu bu bana. Kendime, Fırtına Çocukları'nın Stavro Ustası'nı örnek alıyordum.

Denizci albayın yüzündeki maske asıl ifademi aldığı sırada düşecekti. İfade esnasında kafamdan uydurduğum bir senaryoyu anlatmaya başlamıştım. Masanın başındaki bir polis daktiloya geçiyordu anlattıklarımı. Ne var ki, sorduğu sorularla albay beni kendi kendimle çelişkiye düşürdü, bocaladım, böylece daha sayfanın sonuna gelmeden ifademin uydurma olduğu açığa çıktı. Adam birdenbire sertleşti, daktilodaki kağıdı çekip yırttı, ve "senden palavra değil ev ve isim istiyorum," diye bağırıp çağırmaya başladı. Senaryomun bir işe yaramayacağı açığa çıkmıştı artık. Kabul etmezse verecek başka bir ifadem olmadığını söyleyip susmuştum. Ne konuşuyor, ne de tehditlerine tepki veriyordum. Denizci albay artık eski tatlı dilli "güvercin" değildi, o gitmiş, yerine esip gürleyen bir "şahin" gelmişti. Sonunda beni Siyasi Şube'nin işkencecilerine teslim etti. Ama polisin dayağıyla bir yere varamayacağını da görecek, bir süre sonra tekrar eski yöntemini denemeye çalışacaktı.

Basmane semtindeki ikinci Şube'nin hücresinde kalmak, bana dayak yemekten daha zor g6lmişti. Bodrum kattaki hücre hem çok pis, hem de zifiri karanlıktı. Koridorun ucundaki elektrik ampulü yalnızca demir kapının parmaklıklarını aydınlatıyordu; içerisi karanlıktı, göz gözü görmüyordu. Hücrede uyur-

ken hamamböcekleri üzerimde dolaşıp duruyorlardı, hem de yüzlerce... Lağım fareleri de uğruyorlardı ara sıra. Buna karşılık, yanıma günler boyunca tek bir insan bile uğramamıştı. İnsan yüzüne hasret kalmıştım. Yaşamımda, karanlığın ve yalnızlığın bunaltıcı gücüyle ilk kez yüz yüze geliyordum.

Bir hafta kadar geçince hücreme birgün cellat, birgün papaz gidip gelmeye başladı. Cellat rolünü, sonraki yıllarda işinde epey yükselen MİT'çi Albay Haluk Zenger oynuyordu. Her gelişinde beni tehdit ediyor, korkutmaya çalışıyordu. Fakat bunlardan da bir sonuç alamadı ve benimle uğraşmaktan vazgeçmek zorunda kaldı.

Gözaltı süresinin sonunda adli müşavirin karşısına tekrar çıkartıldım. Adam yumuşamış, gene ilk günkü maskesini takmıştı. İfade vermeme tavrım bilinçli olmaktan çok inada ve el yordamına dayandığı için, beni ifade vermeye ikna etmesi pek zor olmadı. Hakkımdaki suçlamaları reddeden çok kısa bir ifade verdim. Ancak evde çıkan silahı da üstlenmiştim. O dönemde bu tür şeyler kabul edilmez diye bir anlayışımız olmadığından, reddetmek aklıma bile gelmemişti.

Ancak ondan bu yana çok zaman geçti aradan. Gerek işkence yöntemleri, gerekse direnme biçimleri gelişip çeşitlendi. İşim o dönemdeki kadar kolay olmayacaktı bu defa.

2

Siyasi Şube binasının bulunduğu Gayrettepe'deki ünlü işkence merkezinin önüne gelmiştik. Dışarıdan bakınca oldukça sakin görünüyordu, ama çok sayıda devrimcinin öldürüldüğü veya sakat bırakıldığı lanetli bir yerdi burası. Kadınların ırzına geçildiği, ihtiyarlara ve çocuklara bile işkence yapıldığı bilinirdi. Gayrettepe'nin işkencecileri acımasızlıkkarı ve tecrübeleri ile tanınıyorlardı.

Ana kapının önünde durduk. Hava kararmak üzereydi. Gözlerimin önünde yoldaşlarımın anlattıkları işkence sahneleri canlanıyordu. Girişte gözlerimi bir gözbağıyla sıkıca kapattılar ve ellerime kelepçe vurdular. Sonra yanıma yanaşan bir polis, hiç konuşmadan, alışık hareketlerle sıkı bir üst araması yaptı. Üzerimdeki gözlük, kemer, para, saat ne varsa hepsini aldı. Ve beni, aynı kattaki bir odaya götürerek, gösterdiği sandalyeye oturup beklememi söyledi.

Gözbağımdan içeri en ufak bir ışık dahi sızmıyordu. Karanlık bir kuyunun dibindeymiş gibi hissediyordum kendimi. Ne renkler, ne nesneler, ne de insan çehreleri vardı benim için artık. Gözlerimin önündeki her şey, boyutsuz bir karanlıktan ve karanlıkta oynaşan garip şekillerden ibaretti. Başucumda leş görmüş akbabalar gibi dönüp duran işkencecilerin yüzlerini bile göremiyordum. Onlar benim için çeşitli tonlarda sesler demekti. Belli ki gözbağını tek kendilerini tanımamamıza engel olmak için takmıyorlardı. Bizdeki zaman ve mekân kavramını yok etmek, yalnızlık duygusunu ve korkuyu derinleştirmek de istiyorlardı.

Göremesem de, diğer duyu organlarım iyi işliyorlardı; hem de gözlerimden kalan boşluğu doldurmak istercesine eskisinden daha gayretli... Belli belirsiz de olsa kan kokusunu, uzaktan gelen boğuk çığlıkları duyabiliyordum. Tam o sırada, bana fısıltı halinde ulaşan bir konuşma işitince irkilir gibi oldum. Bu, ilk randevuda buluştuğum A....'in sesinden başkası değildi. Üst araması yapılıyordu. O da yakalandı demek... Şaşkınlığım geçince öksürerek Şube'de olduğumu belli etmek istedim. Karşılık verdiğine göre beni tanımış olmalıydı. Sonra ayak sesleri geldi, oradan alıp götürdüler.

Bizden başka yakalanan yok sanıyordum. Sayımız üçe çıktığına göre, daha geniş bir operasyonla karşı karşıyaydık öyleyse. Kafamı ne kadar zorlarsam zorlayayım, o anda, bu operasyonun nereden başlayıp nereye kadar uzandığını çözmem imkânsızdı. Geride kalanları düşündükçe hafakanlar basıyor, kendi kendime kızıp duruyordum. Zira ateş hattındaki yoldaşlar bundan sonra zor durumda kalacaklardı. Örgüte en gerekli olduğumuz bir zamanda yakalanmak gücüme gidiyordu.

Gerçi böylesine ağır illegalite koşullarında, üstelik bu denli zayıf güçlerle, kayıplar vermekten kaçınabilmek olanaksızdır. O yıllarda siyasi polis aygıtı özellikle güçlendirilmişti ve mücadele eden örgütlerin sayısı çok azdı, dolayısıyla bu, polisin üzerimizde yoğunlaşıp sonuç almasını kolaylaştırıyordu.

Ama takibe karşı aşırı bir dikkat gösterseydik, yakalanmak bizim için bir kader olmayacaktı. Uzun yıllar yakalanmamak, üst üste tehlikeler atlatmak uyanıklığımızı köreltti. Düşmanımızı küçümsedik. Oysa, daha ilk belirtide bütün yoldaşları alarma geçirebilir, süratli önlemler alabilir ve günlük işlerin üzerine çıkabilirdik.

Neredeyse bir saattir sandalyede oturuyordum. İşkenceye çoktan başlamış olmaları gerekirdi şimdiye. Beklemek, işkence görmekten daha sıkıntı vericiydi. Kim olduğumu merak eden içeri dalıyor, sataşıyor, tehdit savuruyor, sonra çıkıp gidiyordu. Sanki uzaydan gelmiş bir yaratıkmışım gibi davranıyorlardı. İşte, elleriyle tempo tutup, "fincanı taştan oyarlar" türküsü eşliğinde etrafımda halay çekmeye başladılar bu defa da. Ağzı bozuk, yılışık, yoz ve kafasız ayaktakımından başka bir şey değil bunlar... İçine atıldığı kazanın suyu ısınırken yamyamların çevresinde dans edip çığlık attıkları bir esir gibiydim. İsyan etmek geliyordu içimden.

O sıra, kalabalık bir grup girdi kapıdan içeri. Onlar gelince sesler şıp diye kesildi. Belli ki maiyetiyle birlikte gelen bir polis şefiydi bu.

Bir süre seyrettikten sonra:
"Adın ne senin?" diye sordu.
"Muzaffer Koçak" dedim.

"Bırak lan numarayı," dedi azarlayan bir sesle. "Sayın bay Y. A. biz her şeyi biliyoruz. Ohoo bekle! Bak daha kimler var burada. Kafanı kullan da canını kurtarmaya bak oğlum! Burası tiyatro, sen de kahramanı değilsin. Adamın ciğerini sökerler... Kabahat sende değil ki! Seni sağ getirende... "

Söylevini bitirince etrafındakilerle birlikte çekip gitti. Bundan sonra, "kabahat seni sağ getirende" sözünü sık sık duyacağım artık ağızlarından. Adamı asıl kızdıran, üzerimde çıkan sahte kimlikteki ismi söylemem oldu herhalde. Zira, böyle bir açılışın ne anlama geldiğinin farkındaydılar. Gerçek adımı bildiklerine göre, üzerimde çıkan kimliğimle, ev tutarken kullandığım diğer iki kimliğimi karıştırmamak için hafızamı zorlama derdinden kurtulmuş oluyordum böylelikle. Bundan sonra oyun açık kart oynanacaktı; artık sahte kimliğimin araştırılması üzerinde değil, sadece adımı kabul etmem üzerinde duracaklardı.

Odada hava gergindi. İçeriye aniden çöküveren sessizlik yaklaşan fırtınayı haber veriyordu. Bu durumda, direnişimde izleyeceğim yolu bir kez daha gözden geçirmekten başka çarem yoktu. Polis tavrımın ne olacağı benim için yeni bir şey değildi, kararımı yıllar önce vermiştim, ama o zamandan tam bilemeyeceğim şimdiki duruma uygun somut bir taktiğe ihtiyacım vardı.

Ne yapmalıydım? Onların niyeti, beni, her şeye sırt çevirmiş, bitmiş ve çürümüş bir paçavraya dönüştürmekti. Yıllardır hainleri ve zayıf iradeli insanları TV'de ve gazetelerde nasıl davamız aleyhine konuşturup durdularsa, beni de onlar gibi konuşturmak isteyeceklerdi, öyleyse, küçük düşen, yenilen ben değil, onlar olmalıydı. Davamın ve örgütümün, boğazlarının parçalanmasını göze almadan yutamayacakları demirden bir lokma olduğunu göstermeliydim onlara.

Kararımı kesinleştirdim: Sahte kimliğimde direnmek, ifade vermemek, tutanakları imzalamamak, kimseyi tanımamak... Hiçbir şey bilmiyorum, belli bir ikametim yok... Gerekli olmadıkça işkencecilerle konuşmayacağım ve suskunluk elimde bir silah olacak. Ve bu kararımı buradan çıkıncaya, ya da son nefesimi verinceye kadar sürdüreceğim. Yarı yolda durmayacağım.

O sırada, koşuşturma gürültüleri, bağırış çağırışlar, telsiz sesleri yükseldi koridordan. Panik havası hareketli bir orkestra parçası kadar ani koptu. Gürültü gitgide büyüyor, koridorda yankılanıyor ve uğultu halinde katlara yayılıyordu. Neler oluyordu? Yangın mı, deprem mi, yoksa baskın mı? Belki bu karışıklıktan yararlanıp kaçabilirdim. Sandalyeden ayağa kalktım usulca. Tam birkaç adım atmıştım ki, kapının önünde nöbet beklediğini sandığım bir polisin, küfür ve yumrukları eşliğinde geri oturtuldum.

Bu patırtının, o esnada bizim eve yapılan baskının telsizle Şube'ye bildirilmesi üzerine koptuğu aklımın köşesinden bile geçmedi.

3

Odadaki hava değişmişti. Alayın yerini küfür, sessizliğin yerini hareketlilik almıştı. Kimi saç ve giysilerimden çekiştiriyor, kimi öfkesini yatıştırmak için aklına esince yumruk atıyor, kimi de altımdaki sandalyeyi bir o yana bir bu yana rasgele sallayıp duruyordu. Son isteğimi sormalarınaysa bir anlam verememiştim o anda.

Biri yel yepelek kapıdan içeri girdi. Sanki acelesi varmış gibi soluk soluğaydı. İçeri girer girmez yanındakilere hitapla "tamam" dedi, "vizeyi aldık sonunda..." Sonra yanıma geldi, bir omzumdan tuttu, ve beni odanın karşı köşesine doğru sürükledi.

Köşeye gelince durdu ve gözbağımı yukarı sıyırdı. Yüzüm adamın gerisindeki duvara dönüktü, öbürleri arkamda kalıyorlardı. İki elini omuzlanma dayayarak, "bana iyi bak," dedi. Esmer, kısa sakallı ve muşmula suratlı biriydi. Çatılmış kaşlarının altında bir cesede aitmiş gibi donuk duran gözlerini, gözbebeklerimin ta içine dikmişti. Bir yılan kadar soğuktu. Gözlerimi kaçırmadan ben de ona bakıyordum. Suratını belleğime çoktan kazımıştım.

Niyetimi anladığını belli ederek, "beni tanıman bir işine yaramaz" dedi, "çünkü konuşmazsan kurşuna dizileceksin..." intikamcı, yukarıdan bakan ve aşağılayıcı bir tebessüm belirmişti yüzünde. Sonra gözbağımı aşağı indirdi ve gevşemiş bezi arkadan çözerek yeniden sıkıca bağladı. Bu arada neleri anlatmam gerektiğini de sıraladı: Örgütün yöneticisi olduğumu, yaptıklarımı, bildiklerimi, duyduklarımı vs. anlatmalı imişim!

Dediklerini yapmak ölmekten beterdi. Bunları anlatırsam, kendi değer yargılarıma göre, o güne kadarki devrimci yaşamımın üzerine bir çizik çekmeyi de göze almam gerekiyordu. İşte bunu yapamazdım. Canımı kurtarmak adına başkalarının canını yakmayı hiç düşünmedim, düşünemem de.

Aynı adam:
"Konuşacak mısın?" diye sordu."
"Hayır, asla..." dedim, kelimelerin üstüne basa basa.

Sonra tiz sesli bir başkası girdi araya. "Stalin Mehmet"i tanıyıp tanımadığımı sordu. Yanıt vermedim. Niyeti alay etmekti tabii, yoksa çok yakından tanıdığımı iyi biliyordu. Aynı işkenceci "Stalin Mehmet"in –İsmail Cüneyt'in takma adıydı– ölümünü Orak-Çekiç'te yanlış yazdığımızı söyledi. Doğrusunu anlattı: "Onu bu odada kurşuna dizdik. Mermileri yiyince şu kalorifer peteklerinin altında çırpına çırpına geberdi". Gerçeği anlattığına emindim. Sözlerini bana yönelttiği bir soruyla tamamladı: "Seni gelir gelmez neden dövmediğimizi anladın mı şimdi?"

Anlıyordum. Gerçekten de o ana kadar bedenimde iz bırakacak bir işkence yapmamışlardı henüz. Oysa işkencenin daha kapıdan girer girmez başlamış olması gerekirdi. İsmail Cüneyt'e yaptıkları gibi, pekâlâ beni de kurşuna dizebilir, "çatışmada öldü" süsü verebilirlerdi.

Ama niyetleri ne olursa olsun konuşmama kararımı değiştirmezdi bu. Zaten yıllardır ölüme hazırlamıştım kendimi. Eğer mesele ölümü göze almaksa, bu, aylarca sürebilecek ağır işkencelere katlanmaktan çok daha kolaydı. Kararımı verdim: Onurumla ve erkekçe karşılayacağım ölümü.

Duvarın dibinde duruyordum. Gözbağımın altından hafif bir ışık sızıyordu. Düşünme süremin bitmesine beş dakika kalmıştı. İstesem de istemesem de ölüm fikri aklıma takılmıştı bir kere ve beni terk etmeye niyetli görünmüyordu. İçimi o ana dek hiç hissetmediğim bir hüzün kapladı. Goya'nın ünlü 1808 Kıyımı tablosu geliyordu gözlerimin önüne. Üstüne tüfek namlularının uzandığı, ellerini yana açmış beyaz gömlekli ve sarı pantolonlu melez adam... Ölüm, ölmeye değdiğine inanılan bir dava uğrunaysa korkulacak bir şey değildir. Naziler tarafından kurşuna dizilen Fransız rezistansçıları

Marseillaise'i söyleyerek yiğitçe gittiler ölüme. İspanya'da, Yunanistan'da ve Latin Amerika'da da öyle; ağlayıp sızlanmadan, korkusuzca, bir ihtilalcinin ölmesi gerektiği gibi başları dik öldüler.

Düşünme süresi bitmişti, önce ellerimdeki kelepçeyi çözdüler, sonra kafama dayadıkları namluyla ite kaka duvarın dibine yanaştırdılar beni. Odada kimse konuşmuyordu. Sinek uçsa duyulurdu. Başlarındaki şef "hazır mısınız?" diye sordu ölüm mangasına. "Hazırız," dediler onlar da.

Ben de hazırdım. Son bir defa daha yokladım kendimi: Ölüm korkutmuyordu beni. Arzu ettiğim gibi soğukkanlıydım. Yapacaklarımı yapamadan ölmek canımı sıkıyordu sadece. Bir de yoldaşlarım, sevdiklerim adına üzülüyordum. Ama hakkında birçok felsefi-psikolojik tahliller yapılan, üstüne nice romanlar yazılan ölüm çok yalın göründü o anda bana. Kurşunu yersin; önce bir sendeler, sonra ölürsün... Tıpkı başını yastığa koyup uyuduğun zamanlardaki gibi.

Kulağım işkencecilerdeydi. Karşımda dizilmiş, bekliyorlardı. O sessizlikte silahlarından çıkan "klik" sesini duymam zor olmadı. Vakit gelmişti. Ölüme korkmadan gittiğimi bilmelerini istiyordum.

"Ateş!" sözünü duyar duymaz sağ yumruğumu göğsüme vurarak bağırdım:
"Vurun! Korkmuyorum sizden..."

Bağırmamla, odanın kurşun sesleriyle çınlaması bir oldu. Sıkılan mermi sayısı ne kadardı hatırlamıyorum. Ama kesif bir barut kokusu kaplamıştı odanın içini. Ve kulaklarımdaki uğultu gitmek bilmiyordu bir türlü.

Vücuduma mermi isabet ettiğine dair hiçbir belirti yoktu. Beynim çalışıyordu. Hâlâ ayaktaydım. Ve rüzgârın pencereden taşıdığı soğuğu duyabiliyor, gözbağımın altından sızan sarı ışığı görebiliyordum.

O halde, bu bir blöftü. Ölümden korkup korkmadığımı anlamaktı niyetleri. "Durun yapmayın," diyeceğimi beklemişlerdi belki de.

Oyunun fiyaskoyla sonuçlanması çok kızdırdı adamları. Nefes almama bile fırsat vermeden hepsi birden tepeme çullandılar. Yumrukların haddi hesabı yoktu. Cırtlak sesli biri hem vuruyor, hem de "öyle işkencesiz ölmek var mı lan? Milim milim öldüreceğiz seni," diye avaz avaz bağırıyordu.

Ne tuhaf! Baş celladım kurtardı gene ellerinden. Yani gözbağımı açıp kapayan nemrut suratlı adam...
"Bırakın! 24 Mart gecesi ölecek o," diye bağırdı arkadaşlarına.
24 Mart, üç işkencecinin Sefaköy'de öldürülmelerinin ikinci yıldönümüydü. Ve onaltı gün vardı daha.

4

Biraz önce buraya getirildim. Ellerimi arkadan kelepçeleyip bu küçük odadaki bir sandalyenin üzerine oturttular. Kollarım, sandalye arkalığının gerisinde kalıyordu. Sandalyede, ellerini kıçının üzerinde kavuşturarak oturan keyfi yerinde biri gibi duruyordum. İnsan özgür olursa bu şekilde oturmak son derece rahattır kuşkusuz. Ama ben özgür değildim; kıpırdamam, konuşmam ve herhangi bir istekte bulunmam yasaktı. Bu yasağı delmenin cezası ise, kapının yanında bekleyen nöbetçiler tarafından acımasızca coplanmaktı.

Odada dört kişiydik; ilk randevuda buluştuğum demiryolu işçisi A....., gene bir demiryolu işçisi olan İ..., ve yakalandığını bu odada öğrendiğim bir şoför. Dördümüz de sandalyede oturuyorduk; ilk ikisi soluma, sonuncusuysa sağıma düşüyordu. Önceden deneyimli olan demiryolcu yoldaşlara güveniyordum fakat geçmişte sık sık yalpalamış olan şoförün çözülme olasılığı fazlaydı.

İşkence timi bir it sürüsü gibi odaya daldığında, bunu dikkate alarak, şoföre moral vermek gereğini duydum.

"Hep beraber direneceğiz. Göreyim seni..." dedim, yüksek sesle.

"Direneceğim abi, takma kafanı" dedi, bana dönerek.

Konuşmamıza çok öfkelendiler. Coplar tepemize yağmaya başladı anında. Sanki cop değil de, kılıçmış gibi acı veriyordu. Konuşmanın cezasının ne olduğunu da öğrenmiş oldum böylece.

Konuşmakla hata ettim. Zira şoförü yanımızdan alıp götürdüler. Yanımızda olsaydı, vereceğimiz moralle çözülmesini önlerdik belki. Nitekim bizden ayrıldıktan bir süre sonra çözüldü.

O gece beklediğimizin aksine fazla dövmediler. Suskun bir bekleyişin bıkkınlığı içinde sabaha kadar oturduk sandalyelerimizde. İşkence timi ancak mesai saatine doğru uğradı. Neşeli bir halleri vardı. İçlerinden biri yanıma geldi, copuyla omzumu dürttü ve gösterdiği yönde yürümemi istedi. Sorguya götürüyorlar herhalde diye düşündüm.

Koridordan geçip, bir odadan içeri girdik. Biz girince sesler kesildi. Son sözlerine bakılırsa kimin kimden kaç kişi öldürdüğünün hesabını yapıyorlardı. Bir hayli kalabalıktılar odada. Çarpıcı bir parfüm ve tütün kokusu geliyordu burnuma. Bunlar İstanbul emniyetinin ve Siyasi Şube'nin kodamanları olmalıydılar.

Yanımdaki polis koltuğa oturmamı söyledi. Elimle yoklayıp oturdum; içine gömüleceğim kadar yumuşak bir maroken koltuktu bu. Sigara tuttular. Geri çevirdim. Kibarlıklarına diyecek yoktu doğrusu.

Bas bariton sesli biri adımı sordu. Düşünmeden kod adımı söyledim. Sanki bir espri yapmışım gibi hepsi de kahkahalarla güldü buna. Tek sözlü tepki gösteren, etrafına parfüm kokusu saçan şuh sesli kadın polis oldu: "Hihh! İhtilalci" dedi, kaltakça bir vurguyla.

Ayaktakilerden biri:
"Bu ne biçim örgüt lideri yahu! Kambur duruyor" dedi, yılışık yılışık.
Yanındaki arkadaşı:
"Öyle durmasına" aldanma sen. Stili öyle onun..." diye yanıtladı onu.

Ardından kısa bir sessizlik oldu. Ve sonra Şube müdürü ya da yardımcısı olduğunu tahmin ettiğim davudi sesli adam konuşmaya başladı:

"Hakkındaki her şeyi bildiğimizi söylemediler mi sana oğlum? Aslında yakalanırken öldürülmen gerekiyordu. Şansın varmış ki kurtuldun. Son bir şansın daha var. O da konuşmak... Yoksa cesedin çıkar buradan. Konuşacak mısın?"

Bu soruya bilerek yanıt vermedim. Beni nedenini bilmediğim bir sohbetin içine çekmek istedikleri belliydi zira. Böyle durumlarda susmak, varsa, planı çabucak açığa çıkarırdı. O sırada masadakilerden biri yanındakine hakkımda bilgi veriyordu. Sayfa hışırtılarına bakılırsa elinde bir dosya tutuyordu.

Davudi sesli tekrar konuştu:

"Oğlum dilini mi yuttun? Lamı cimi yok konuşacaksın işte. Senin gibi bir sır küpünü davul zurnayla uğurlayacak değiliz ya! Bittiniz, bittiniz... Devrim de örgüt de cezaevinde. Hâlâ idrak edemedin mi? Arkadaşların konuşmadı da ne oldu? Gene yakalandınız. Çekirge bir sıçrar, iki sıçrar..."

Polis şefinin bağırıp çağırmamak için kendini zor tuttuğu belli oluyordu. Aklım almıyordu; sanki onlar bana anlat deyince, ben her şeyi anlatmaya başlayacakmışım gibi... Bu işte bir bit yeniği olmalıydı. Ama sahnenin sonunu beklemek zorundaydım ister istemez.

Konuşmaya bir başkası katıldı:

"Böyle gidersen sonun en iyi ihtimalle idam sehpasıdır. Sen mi kaldın lan Türkiye'yi kurtaracak? Yaşını başını almış adamsın kafanı kullan artık. Hükümet yakında bir pişmanlık kanunu çıkartacak... Zaten gazetelerde okumuşsundur. Gel sen istediğimiz gibi bir ifade ver, biz de iyi bir fezleke yazıp

seni kurtaralım. Dediğimizi yaparsan iki-üç sene yatar çıkarsın. Hem sen içkiyi severmişsin! Şöyle nefis bir içki sofrası donatıp, sohbetimize başlayalım mı ne dersin?"

Ağızlarındaki bakla buymuş demek ki. Beni satın almak, ihanetlerin en bayağısına, en iğrencine düşürmek istiyorlardı. Suratlarına tükürmeyi çok isterdim ama, bedelinin çok ağır olacağını düşünerek vazgeçtim. Nasıl cüret edebiliyorlardı buna? Satın alınabilecek bir adam izlenimi mi vermiştim ki onlara?.. Buna, kısa da olsa bir yanıt vermeliydim.

"Yanlış kapı çalıyorsunuz. Ölümse ölüm, konuşmayacağım! TİKB'den Adil Özbek gibi ikinci bir hain köpek çıkarmayı da asla başaramayacaksınız!"

Konuşma burada bitti. Hava birdenbire elektrikleniverdi. Sağımdan solumdan homurtular yükseldi. İlk konuşan, "çıkarın şunu," diye bağırdı yanındakilere. Kapıdan çıktığımız sırada, "gerekeni yapın," demeyi de ihmal etmedi.

Gerçekten de gerekeni yaptılar. Daha sandalyeli odaya varmadan boş bir odaya çektiler beni. Belimin ortasına inen tekmeyi, çenemi sıyıran aparkatı, enseme gömülen karate darbesini, gırtlağıma yapışan eli, başımdan çekilen bir tutam saçı, ritmik bir şekilde inip kalkan copları, mekik dokuyan tekmeleri, yeniçerivari naraları ve aşağılık küfürleri hayal meyal seçebildim. İt dalaşını andıran bu sahne o denli çabuk olup bitti ki, dayağın acısını duymaya bile fırsat bulamadım. Başım büyük bir kaya kütlesine çarpılmış gibiydi. Gözlerimin önünde garip gök cisimleri, rengârenk kelebekler ve kıvılcımlar uçuşuyor; karanlıkta patlayan havai fişekleri önce havada daireler çiziyor, sonra yüzümü yalayarak gökyüzüne ağıyorlardı.

Biliyordum bu daha bir uvertür, bir ısınma turu idi; asıl işkence bundan sonra başlayacaktı. Gene de işkence beklemenin verdiği gerginlikten kurtulmuştum. Önümde uzanan yol kanlı ve meşakkatli de olsa, sonunda kazanan ben olacaktım. Bunu düşününce yüreğim huzurla doldu.

İşkencenin tek bir fonksiyonu yok: O, birçok kolu olan kana susamış azgın bir ahtapot. İlk hedef örgüt sırlarını deşmek, ağzımdan bir isimler ve eylemler listesi kopartmak. Ama bu, amaçlarının yarısı bile değil; onun da ötesinde, beni, ne davasına ne de kendine güvenen, düşmanını gözünde büyüten, yılgın, porsumuş bir yorgun savaşçı haline getirmek niyetleri. Burjuvazi, etkili bir rehabilitasyon aracı olarak gördüğü işkenceyi asıl bu yüzden üstümüzden eksik etmiyor. Şube'den geçtikten sonra mücadeleyi terkeden, soluğu kesilen birçok devrimci tanıyorum. Yoksa işkencenin her on yılda bir, kasırga gibi estirilmesi boşuna değil.

Öyleyse, direnmenin amacı söz konusu olduğunda örgüt sırlarının korunmasıyla yetinilemezdi. Bu mücadeleden gerileyerek ve yorularak değil, güçlenerek çıkmak gerekiyordu. Dosta düşmana yeni bir dünyanın yeni insanları olduğumuzu, bu düzeni yıkabilecek bir maddeden dokunduğumuzu göstermeliydik. Önlerinden eğilmeden geçmeli ve kendi kalelerinde bile morallerini bozmalıydık onların. Tarihimizdeki direnme geleneğinin zayıf olmasından çok yararlandılar; bir yandan örgütleri çökertirken, bir yanda da binlerce kişiyi yılgınlığa sürüklemeyi başarabildiler. Buna bir son vermenin, direnme geleneğini esas akım haline getirip, önlerine aşamayacakları bir duvar örmenin zamanı çoktan geldi de geçiyor bile. Bu görevi en iyi biz komünistler yapabilir, dinamiti ateşleyen fitil rolünü en iyi biz yerine getirebilirdik. Şimdi yapılması gereken kalıcı ve örnek direnişler yaratmak, tarihimizdeki mirası zenginleştirmek ve bunu yeni nesillere aktarmaktı. Örnek eserimize koyacağımız her mütevazı tuğla, bu duvarın yükselmesine hizmet edecekti

5

Kan kokusu almış boğalar gibi böğürerek odaya doluştular: Ellerindeki copları duvarlara vuran, ıslık çaldırarak havada sallayan, tepinen ve ulurcasına sesler çıkaran bir sürü işkenceci... Sanki nefis bir ziyafet sofrası seyrediyorlarmış gibi iştah belirten sesler çıkartıyor, ellerini ovuşturuyorlardı.

Önce benden başladılar. . "Adın ne lan?"

"Muzaffer Koçak."
"Ne Muzaffer'i lan! Sen Y...'sın oğlum Y…"
"Kabul edeceksin!.."

Ardından coplar dolu gibi yağmaya başladı üstüme. Önce sırt ve omuzlanma, sonra göğüs ve karın çevreme, oradan da bacak ve ayaklarıma... Bir bateristinki kadar hızlı, bir balyozcununki kadar sertti vuruşları. Cop nereme inse müthiş bir acı veriyordu; ama bacaklarımın yere paralel duran kısımlarına öylesine şiddetle vurdular ki, canım ağzıma geldi, daha ilk darbede sandalyeden havaya sıçradım. Bağırmamak için dişlerimi ve yumruklarımı sıktım olanca gücümle. Hayır! Cop olamazdı bu, olsa olsa demir çubuk olabilirdi. Sanki pirzola döver gibi ezip yoğuruyorlardı etlerimi. Buna rağmen yatışmadılar gene de, içlerinde en çok küfreden copunun ucuyla karnımı ve hayalarımı dürtükleyerek öfkesini gidermeye çalıştı.

Bir süre sonra beni bıraktılar ve yan tarafımda oturan A...'e geçtiler, ilk soru gene aynıydı: "Adın ne?" A..., bu soruya "Kadir Avcı" yanıtını verdi. Bana yaptıklarının aynısını yaptılar ona da; vurdular, vurdular... Demek ki sahte kimliğinde o da direnecekti. Direnişimizi güçlendiren iyi bir başlangıçtı bu. A...'e ilk yakalanışında da ağır işkence yapmışlar, fakat yanında yakaladıkları silahı kabul ettirememişlerdi.

Sıra İ...'e gelmişti. Adını sorduklarında kod adını değil gerçek adını söyledi. İlkin diğer sorularına da yanıt alabileceklerini sandılar, ama öyle olmadığını görünce dövmeye başladılar. Gerçek adını söylemesinin çözülme başlangıcı olmadığını biliyordum. Hatta direnme potansiyeli göz önüne alındığında yerinde bir tavır bu.

Falaka faslı bitince, "gene geleceğiz" deyip, bağıra çağıra çekip gittiler. Onlar çıktıktan sonra başımızda yalnızca nöbetçiler kaldı. Nöbetçiler, sanki hiçbir şey olmamış gibi oturdukları masada çaylarını yudumlayarak iskambil oynuyorlardı. Ne zaman canları sıkılsa hırslarını bizden alacaklar...

İşkence timi yaklaşık bir saat sonra tekrar geldi. Rap rap sesler çıkartarak Daltonlar çetesi gibi peş peşe içeri girdiler. Ve yeniden başladılar... Bizde panik havası yaratmak için her yolu deniyorlardı: Nara atmak, korkunç sesler çıkartmak, beklenmedik darbeler indirmek, enseye namlu dayamak gibi. Birbirlerine, "Foto", "Artist", "Yeşil", "Kara", "Kobra" –ve şimdi hatırlamadığım bazı kod numaraları– gibi isimlerle hitap ediyorlardı. İşkencecilikte profesyonel oldukları her hallerinden belliydi. Sanki insan değil de, halı dövüyormuşçasına rahat hareket ediyorlardı. Acıma duyguları körelmişti. Ölüm sınırında durmasını, kol-bacak kırmadan acı çektirmesini iyi biliyorlardı.

Daltonlar çetesi her saat başında tekrar geliyor, aynı soruları soruyor, aynı işkenceyi yapıyor ve sonra gidiyordu. Ama her gelişlerinde bir öncekinden daha öfkeli oluyorlardı. Sonuç alamadıkça sinirleniyor, her defasında daha fazla dayak atıyorlardı. Özellikle yemek sonrası saatlerde veya nöbet değişimlerinde ağızları leş gibi içki kokuyordu, işkence yapabilmek için benzin alır gibi içki alıyor, içtikçe manyaklaşıyorlardı.

İşkence başlayalı yirmidört saat bile olmadığı halde sandalyede oturacak halim kalmamıştı. Bedenimde cop vurulmadık yer yoktu ve neremin ağrıdığını anlayamıyordum artık. Zaman geçtikçe çektiğim acılar kendiliğinden artıyordu. Yorgunluktan gözlerim kararıyordu. Kıpırdadıkça sıkışan kelepçenin çelik zinciri bilek kemiklerime dek dayanmıştı. Gözbağım öylesine sıkı bağlanmıştı ki, başımı çatlatacakmış gibi ağrıtıyordu. Bu haldeyken sandalyenin üzerinde kıpırdamadan oturmaksa hepsinden zordu.

Başka çare yoktu: Direnişimin bedelini ödeyecektim. Kendimi dalgalarla boğuşarak karşıdan karşıya geçmeye çalıştığım azgın bir ırmakta yüzüyor varsayıyordum. Sabretmeliydim. Sonunda nasıl olsa ulaşacaktım karşı kıyıya. Kod adımdan gerilememek benim için önemliydi. Direniş hattımdaki ilk barikattı bu, beni öldürmeden aşamayacaklardı o barikatı. Eğer ölürsem künyemi istedikleri gibi doldursunlar... Ama sağ olduğum sürece adımı asla duymayacaklar ağzımdan. Susacağım hep, iredemin sözsüz bir ifadesi olacak bu, ve her susuşum suratlarında patlayan bir tokat olacak...

Direnmek güç de olsa, buranın kapısından eğilmeden, başım dik olarak çıkabilmek için, canımı dişime takmalı, maddi ve manevi enerjimi sonuna dek seferber etmeliydim. Kafamda doğabilecek her tereddüdü anında imha etmek, hatalarımı zamanında düzeltmek ve korkumu sıcağı sıcağına yenmek zorundaydım. Kendine güvensizliğe, insan iradesinin gücüne sınırlar koyan mazeret teorilerine yer yok burada. Direnebileceğine inanıyorsan ve onun faturasını ödemeye hazırsan direnebilirdin ancak.

İşkencede direniş, düşmanla bizim aramızdaki savaşın özel bir biçimidir. Belki de lehimizdeki etkenlerin en az, en zayıf olduğu mücadele alanlarının başında gelir. Zira diğer direniş biçimlerine kıyasla koşullar oldukça elverişsizdir, kurallar alabildiğine sert ve acımasızdır, güçler dengesi akıl almaz derecede eşitsizdir. İkin, sayıca çok, işkence araç ve yöntemleri sınırsız hasımların karşısında tek başınasındır. Yeryüzündeki hemen her şey sana karşı birleşmiş üstüne üstüne gelmektedir sanki. Sonra, oyunun oynanacağı alanı ve kuralları belirleme hakkı, sadece ve sadece onlara aittir. O yüzden, hem manevra alanın dardır, hem de savunmadan başka bir silahın da yoktur.

Neyse ki, nihai sonucu tayin edecek yasa bunlardan hiçbiri değildir. Meselenin özü başka yerdedir: İşkencecilerin silahları ve güçleri ne olursa olsun, ister bire karşı yüzbinle, isterse tanklarıyla toplarıyla gelsinler mücadelenin sonucunu belirleyecek anahtar yalnızca senin elindedir. Zaferi olsun yenilgiyi olsun belirleyecek olan ne güçler dengesidir, ne de işkence yöntemlerinin acımasızlığıdır. Orada her şey, ideolojinle beslenen irade gücünde düğümlenir. Eğer bu düğümü sen kendi ellerinle çözmezsen, onlar asla çözemezler. Kuşkusuz istedikleri anda öldürebilirler ama öldürdükleri anda da yenilgiyi kabul etmekten başka bir şey yapmış olmazlar. İşte bu, yani mücadelenin sonucunun taraflardan sadece birisinin iradesine bağlı olması, başka hiçbir mücadele biçiminde olmayan bir özgünlüktür. O halde, bütün sonuç sana bağlı olduktan sonra, onları hangi ölüm, hangi falaka, hangi askı, hangi hile, hangi kerpeten senin ağzından alabilir ki? Eğer Marksizm-Leninizm'e, sınıfına, örgütüne ve ideallerine bağlı biriysen, hiçbiri....

Tabii şu şartla; direnme kararını daha dışarıda iken, hiç olmazsa direnişinin başladığı anda kafanda kesinleştirmiş olmalısın. Yoksa, bu kavga, çözüleceğine dair kafanda belirecek en ufak bir kuşkuyu, en ufak bir tereddüdü, ya da ikinci bir alternatifi asla kaldırmaz. Başka bir mücadeleye, mesela bir ayaklanmaya, bir gerilla baskınına, bir greve "kaybedebilirim de" diye girebilirsin. Hatta bu riski göze almadan kazanamazsın. Ama işkenceye "çözülebilirim de" diye giremezsin, girmemelisin. Direnme kararlılığın alternatifsiz olmak zorundadır; zira ancak o zaman kazanabilirsin. Belki ölürsün, belki sakat kalırsın, belki çok acı çekersin. Ama sonunda kazanırsın. Mutlaka.

6

Geldiğim ilk gün bol bol çığlık dinlemiştim. Hava kararınca başlayıp, şafak vaktine değin süren bu kalın, tiz, çatlak, boğuk, düz ve dalgalı çığlıkları duydukça tüylerim diken diken oluyordu. Her birinde öfke ve başkaldırı değil, kişisel çaresizlik ve korku okunuyordu. Bastırsın diye televizyonu ve telsizi sonuna kadar açmışlardı ama, bu, çığlıkları bastırmak şöyle dursun, ürkütücü ve trajik bir hava veriyordu ona.

İşkencenin dehşetine kapılarak canhıraş feryatlar koparan bu insanlar karşısında derin bir üzüntüye kapılmamanız imkansızdır. Hiçbir şey yapamamanın, akbabaları kovamamanın acısını duyarsınız içinizde. Huzurunuz kaçar, sinirleriniz bozulur ve tedirginliğiniz artar. Düşman karşısında gösterilen bu irade gevşekliğine kızarsınız bir yandan da. Zira bilirsiniz ki çığlık atmak ne acıyı hafifletir, ne de celladı yumuşatır.

Ertesi gün hava karardığında, aynı şeytan senfonisi yeniden başladı çalmaya. O akşam çığlıklar bir saat ancak sürdü. Ve sonra sanki bıçakla kesilmiş gibi birdenbire durdu. Çığlıklar durunca ortalığı derin bir sessizlik kapladı. Çok geçmeden işkence timinin bizim odaya damladığını gördüm. Yanıma gelip Kollarıma girdiler ve ses çıkarmadan başka bir odaya götürdüler.

Gittiğim odada bir sandalyeye oturtuldum. Beni sağ elimin bileğinden kalorifer peteğine kelepçelediler. Sandalye çok yumuşaktı. Kalorifer yanıyordu. Yerim öyle rahattı ki üstüme bir rehavet gelip

çöktü; canım uyumak istiyordu. Ama bu rahatlık kuşku vericiydi. Sol elimle göz-bağımı aralayıp ne olup bittiğini anlamaya çalıştım: Oda bomboştu ve yanı başımda tel kafesli bir pencere vardı. Pencereden, yandaki mahallenin rengârenk ışıkları görünüyordu.

Bu sırada kapıdan bir gürültü geldi, geriye döndüm, gelenler beni getiren işkencecilerdi. Gözbağımı açtım diye beni dövmeye başladılar. Öfkeleri yatışınca koridora çıkardılar ve tarif ettikleri yönde yürümemi istediler. Yürürken biri kulağıma eğilerek, "seni nereye götürdüğümüzü biliyor musun?" diye sordu. Sonra kendi sorusunu kendisi yanıtladı:

"Seni ortaçağ metotlarıyla paramparça edeceğiz." Bunlar ne anlama geliyordu, beni nereye götürüyorlardı bilmiyordum.

Koridorun ucundaki merdivenlerden aşağı indik ve oda benzeri bir yere geldik. Avını parçalamaya hazır vahşi hayvanlar gibi tetikte duran bir grup işkenceci bekliyordu bizi burada. Tasmalarından geri çekilip gemlenen itler gibi saldırgan ve garip sesler çıkarıyorlardı. Gelir gelmez soyunmamı istediler, reddettim, bunun üzerine zorla kendileri soydular. Anadan doğma çıplak kalakalmıştım ortalarında.

Kollarımı bir sicimle omuz hizam üzerine uzattıkları kalas benzeri bir tahtaya bağladılar. Üzerinde iri bir nokta bulunan bir "T" harfi gibi duruyordum karşılarında. Sonra tahtaya bağlı urganı göremediğim bir yere tutturdular. Ne yapmak istediklerini anlamamıştım hâlâ. Biri bir tarafa biri öbür tarafa çekiştiriyor, her kafadan bir ses çıkıyordu.

Nereden geldi bilmiyorum, Engizisyon dönemini anlatan filimler geldi aklıma. Ortaçağda insanlar önce kol ve bacaklarından yere monte edilmiş iki ayrı tahta tekerleğe bağlanıp, sonra bu tekerlekler ters yönlerde çevrilince iki parçaya ayrılmıyorlar mıydı? 'Tamam" dedim içimden, "yaptıkları tam da böyle bir şey." Etrafımı kuşatmış işkenceciler "birazdan gebereceksin," diye bağırdıklarında, bu kanım daha da güçlendi.

Beklemediğim bir anda, birden havaya yükseldim ve ayağım yerden kesiliverdi. Bedenimin ağırlığı ayaklarımdan Kollarıma geçmişti şimdi. Çırpındıkça ayaklarım boşlukta sallanıp duruyordu. Madem öldüreceklerdi, hiç olmazsa bir slogan atıp, öyle ölmeliydim.

Gırtlağımı sonuna dek zorlayarak:
"Yaşasın Marksizm-Leninizm!" diye bağırdım.

Haykırışım işkencecilerin ulumalarını bastırdı, beton duvarlarda yankılandı ve tekrar bana geri döndü. Sloganıma küfür ve kahkahalarla yanıt verdiler. Ama kahkahalarının yapay ve zoraki olduğu belliydi. Onlara meydan okuduğumu düşünüp sinirlenmişlerdi aslında.

Omuzlarım üzerindeki tahta sadece tavandaki kancaya asılmıştı. Yani ne engizisyon çarkı, ne de tahta tekerlek vardı ortada. Evet, bu çarmıh işkencesinin ta kendisiydi. Ne saflık! "Engizisyon çarkı" düşünceme kahkahalarla gülmek geldi içimden. Dışarıdayken çarmıha gerilme üzerine anlatılanları dinleseydim eğer, bu yanılgıya düşmezdim. Ayaklarım havadaydı. Kollarım ha koptu, ha kopacaktı. Daha doğrusu bana öyle geliyordu. Sanki dev bir mıknatıs tarafından aşağı çekiliyordum. Zayıf sayılabilecek Kollarımın ağır gövdemi daha uzun süre taşıyabilecekleri kuşkuluydu.

Birkaçı birden:
"Adın ne?.. Adın ne?.." diye bağırdılar.
"Muzaffer Koçak," diyebildim güçlükle.

Saniyeler merasimle geçiyordu önümden. Askı acısı dayanılır gibi değildi. Kollarım gövdemden, gövdem kollarımdan kurtulmaya can atıyorlardı. Dizlerimi mümkün olduğunca yukarı çekerek, jiletle içten kesiliyormuş hissi veren koltuk altlarımdaki, acıyı hafifletmeye, nefes alış verişlerimi zorlaştıran sıkışık göğüs kafesimi ferahlatmaya çalışıyordum. Ama, ayak bileklerime bağladıkları ipi, sopayla yukarıdan bastırınca kolaylıkla engelliyorlardı bunu.

Sanki askı yetmezmiş gibi, bu defa da elektrik kablosunun ucunu gezdirmeye başladılar bedenimde. Karın, penis, göğüs uçları, kollar, kulak memeleri, yüz... akıllarına ne gelirse, ama hassas bölgeleri seçiyorlardı özellikle. Elektrik akımı askının verdiği acıyı birkaç misli birden artırıyordu. Korkunç bir kas spazmına yakalanmışım gibi zıplayıp duruyordum havada. Ama ne yapsam hafifletemiyordum duyduğum acıyı. Dakikalar ilerledikçe kaslarımın içten içe yırtıldığını, sinirlerimin koptuğunu ve kollarımın giderek uyuştuğunu hissediyordum. Koltuk altlarımdan aşağı damlalar süzülüyordu.

Enerjim tükeniyordu. Nefes alış verişlerim normal değildi. Bacaklarım hareketsizleşmişti. Vücudum baştan aşağı ter kaplıydı. Bayılmakla bayılmamak arasında gidip geliyordum. Konuşmalar sınırsız bir kalabalıktan kopan efektleri andırıyordu. İçinde tek seçebildiğim "adın ne?" sorusuydu. Gayretleri boşunaydı: Bıçakla derimi yüzseler, bağırsaklarımı deşseler, kemiklerimi kırsalar da söylemeyecektim.

Durumum ağırlaşınca telaşlandılar. Pürtelaş yere indirdiklerinde yarı baygındım. Beni boylu boyunca betona uzattılar, sırtüstü... Bir uzaklaşıp bir yakınlaşan sesleri titrek bir uğultu gibi geliyordu. Ama yere uzanmak iyi gelmişti. Kendimi yumuşak bir döşekte yatıyormuş kadar rahat hissediyordum.

Kendime geldiğimi görünce tekme-yumruk dövmeye başladılar tekrar. Şefleri, "böbreklerine vurun da sakat kalsın puşt," diyordu diğerlerine. Savurdukları bir tekme suratıma rastlayınca ılık ılık kan akmaya başladı ağzımdan. Başım dönüyor, içim bulanıyor, dizlerim titriyordu. Sakatlandım mı acaba diye bir korku düştü içime. Ama ellerimi ve ayaklarımı kıpırdatabildiğimi görünce biraz olsun rahatladım. Durumum iyi sayılırdı.

Bir süre kendime gelmemi beklediler ve peşinden yandaki soğuk duş yerine götürdüler. Üstten hava cereyanı yapan Sibirya soğukluğunda bir yerdi burası. Ellerindeki hortumla su sıkıyorlardı üstüme. Çıplak bedenimde değdiği yeri buzdan bir bıçak gibi kesiyordu su. Martın keskin soğuğu da onlardan yanaydı. Bütün gayretime rağmen titremekten alıkoyamıyordum kendimi. Dudağımı ısırdım, yumruklarımı sıktım, adalelerimi kastım ama nafile! O ana dek beni irade dışı herhangi bir harekete zorlayamamış işkencecilerin çok hoşuna gitti bu. Kıkır kıkır gülüyorlardı. Bu yüzden olmalı ki, soğuk duş oyununu uzattıkça uzatıyorlardı.

Bir müddet sonra soğuğa alıştım. Titremem durdu. Artık titremeden, kılımı kıpırdatmadan durabiliyordum önlerinde. Hiç hoşlarına gitmedi bu, suratlarını ekşitip, soğuk duşa son verdiler. Üstelik soğuk duş üzerimdeki yorgunluğu almış, dinçleştirmişti beni.

Gorillerin sesi kısılmıştı, eskisi kadar neşeli ve güvenli çıkmıyordu artık. Giyinmemi söylediler, giyindim ve düşe kalka yukarı kata çıktım. Müthiş susuzluk çekiyordum. Elektrikten sonra zararlı olacağını bahane edip, su içmeme engel oldular.

Sandalyeme oturduğumda yeniden üşümeye başladım. Pencereden esen soğuk ve kuru rüzgâr ıslak giysilerimi bedenime yapıştırıyordu. Koltuk altlarımda ve kollarımda uyuşukluk vardı. Hem aç ve yorgundum, hem de uykusuzluktan gözlerim kapanıyordu.

Her şeye rağmen gene de mutluydum. İçimdeki sevinç, acı çeken bedenimi ardından sürüklüyor, ona güç veriyordu. Bu raund da benimdi. Onlar kaybetmişler, bense kazanmış ve önemli bir sınavdan daha başarıyla çıkmıştım. Eğer direnmemiş olsaydım, şimdi maddi ve manevi acılar içinde kıvranıyor olacaktım. Çözülmenin acısı benim için dayanılmaz olurdu herhalde. Askı ve elektrik işkencesine direnemeyip, seansın orta yerinde çözülüveren birçok kişi vardı. Bunlar tam düzlüğe çıkmak üzereyken çözülüveriyor ve işkencecileri arkalarına takıp ev göstermeye gidiyorlardı. Böylelikle, kelle avcıları gece yarıları yaptıkları baskınlarda kimini öldürüyor, kimini de yatağından kaldırıp işkence tezgâhına çekiyordu. Oysa sonuna dek direnip, işkencecileri ev baskınlarına değil, acizliklerini gidermek üzere meyhaneye, göndermek o kadar zor değildi. Bütün mesele, enerjini ve iradeni bir noktada yoğunlaştırıp, dişini sıkmaktaydı. Bunu yapabilirsen, ömür boyu seni bir gölge gibi izleyecek manevi acılardan kurtulur, baş eğmemenin gururunu yaşardın.

Dışarıda şafak sökmek üzereydi. Karalar giyinmiş İstanbul güneşin doğuşunu karşılamaya hazırlanı-

yordu. Doğu yakasında gökyüzünün kızıla bürünmesine; güneşin, dev bir yelpaze gibi karanlığı ve sisleri dağıtarak ışınlarını kentin üzerine salmasına az bir zaman kalmıştı. Eğer konuşsaydım, kavga yoldaşlarımı ve zor günlerimizde bize kucak açmış emekçi insanları, daha gözlerini bile açmaya fırsat bulamadan yataklarından söküp buraya getirecekler, ve onlara yanı başımda işkence yapacaklardı. Ama şimdi, yoldaşlığın verdiği güvenle yollarına devam edebilir, güneşin doğuşunu özgürce seyredebilirlerdi. Bu da beni mutlu etmeye yetiyordu.

7

Beşinci gün. Yatak odası kadar küçük bir oda. Üç sandalyede üç kişi. Gözler altta beyaz bir bezle, üstte yan yatmış sekiz rakamını andıran siyah meşin gözbağlanyla bağlı. Sandalye arkalıklarına geçirilmiş eller arkadan kelepçeli. Yanındakiyle konuşursan cop, uyuklarsan cop, su istersen cop... Zaman zaman açılan pencereden dondurucu bir rüzgâr esiyor. Bir o yana bir bu yana odayı arşınlayıp duran nöbetçiler yirmidört saat boyunca odadalar. İstanbul uzaklarda, çok uzaklarda sanki.

Beş gün boyunca hemen hemen birbirinin aynı işkenceler önceden programlanmış gibi tekrarlanıp durdu. Gündüzleri her yarım ya da bir saatte bir geliyor ve coplayıp gidiyorlardı. Askı, elektrik ve soğuk duş... Fakat ilk birkaç günde sonuç alamayınca askıdan vazgeçtiler. Bu arada A... gerçek adını kabul etti, ama orada durdu, daha geri gitmedi. I... ise askıdayken zayıflık gösterip bir eylemi üstlendi. Ancak diğer suçlamaları kabul etmedi, bizimle birlikte direniyor... İkisi de geceleri yorgunluk ve uykusuzluktan inleyip duruyorlar. Onlara yardım edememek, her şeye sessizce katlanmak zorunda kalmak çok güç. Tek teselli kaynağım direnmeleri...

Kendi durumum da iyi değil, sandalye üzerinde oturacak dermanım kalmadı. Bedenimde ağrımayan tek bir yerim yok. Günler geçtikçe sırtımda ve boynumda kronikleşmiş ağrılar belirdi. Ellerim davul gibi şişti ve kelepçenin zincirini neredeyse kapattı. Şişkinlik o kadar fazla ki, işkenceciler bile şaşırdılar buna. Ceketimin cebinden çıkan kalp kuvvetlendirici –grip için kullanıyordum– ilaçtan şüphelendiler ve kalp hastalığım olup olmadığını sordular. Çocukluğumda kalp romatizması geçirdiğim halde bunu onlardan sakladım. Zira "kalp krizinden öldü" gibi bir koz vermek istemiyordum ellerine. Buna rağmen bana inanmadılar. Askıya indirmezden evvel her defasında kelepçeyi çözüp, ellerimdeki şişliğin inmesini beklediler.

Gene de en zoru uykusuzluktu. Bir saniye bile uyumamıza izin yoktu. Geldiğimiz günden beri hiçbirimiz de uyumamıştık. Bir anlığına dalar gibi olsak; başımız öne, sağa ya da sola düşse, nöbetçiler coplarıyla saldırıya geçiyorlardı: "Burası babanın oteli mi lan!" Copları yiyince uyku muyku kalmıyordu. Ama sadece birkaç dakikalığına...

Uykusuzluk, ardında hiçbir iz bırakmayan sinsi bir işkence aracı. İnsan bedenini, özellikle de beyni, sanki bir avuç uyku hapı yutmuşsun gibi uyuşturuyor. Boydan boya gevşediğini, direncinin en alt noktaya indiğini ve iradenin zayıfladığını görüyorsun. Geceyi gündüzü ayırdetmek zorlaşıyor, sinirler geriliyor ve uyku denilen şey bir an bile çıkmıyor aklından. Hep uyumayı, dilediğince uyuyabileceğin günü hayal ediyorsun.

Bütün bu işkencelerin düğümlendiği yer, küçücük bir tahta sandalye idi. Oysa sandalye ilk gün bana bir lütufmuş gibi görünmüştü. Basit ama etkili bir işkence aracı olduğunu ancak günler ilerledikçe fark edebildim. Tahtadan yapılmış bu basit aletin işkence aracı olarak kullanılabileceği, onu üreten emekçinin hiç aklına gelmemiştir herhalde. Sandalye; tepeden tırnağa coplamayı kolaylaştırıyor, elleri ve ayakları şişiriyor, omuz ve sırtlarda ağrı yapıyor, seni bir dakika bile uyutmamak için iyi bir araç... İkinci Şube yönteminde insanı daha ilk saatlerde hurdaya çevirirler. O zaman yere uzanıp dinlenebilirsin hiç olmazsa. Sandalyede o da yok.

Sandalye üzerinde en fazla acı veren şeylerden biri nasır tutmuş kıçımdı. Kaba etlerimin sandalyeye değen kısımları kabuk bağlamış, deri üzerinde yer yer yaralar oluşmuştu. Bunların acısından kurtulmak için ağırlığı bazen öne bazen arkaya, bazen sağa bazen sola kaydırıyordum ama hiçbiri de fayda etmiyordu. Çoğu kez askıya almak için geldiklerinde sandalyeden geçici de olsa kurtuluyorum diye

seviniyordum.

Yaşamımın en uzun rekorlarını bu sandalyenin üzerinde kırdım herhalde: En uzun süre uyumamak, en uzun süre sandalyede oturmak, en uzun süre karanlıkta kalmak, en uzun süre dayak yemek ve en uzun süre su içmemek gibi.

Bütün bu rekorları kırmak için zamanla savaşmam gerekiyordu elbette. Gerçekten de Şube'de kaldığım süre boyunca zaman üzerine çok düşündüm. Saatler, günler, haftalar geçmek bilmiyor, yokuş yukarı sürünerek ilerliyorlardı sanki. Dakikalar saatlerle, saatler günlerle, günler haftalarla yer değiştirmişlerdi. Bazen dünya turuna çıkmış bir karınca gibi hissediyordum kendimi. Zaman ne kadar garip bir şey; ne ağırlığı, ne kokusu, ne rengi var. Ama buna rağmen en çok onu hissediyorsunuz. Bir bakıyorsunuz en fazla cebelleştiğiniz şey, direndiğiniz süre boyunca hep sizin hanenize yazmış. Ve üstelik, o an için geçmek bilmiyor diye yakındığınız zamanın, sonradan jet hızıyla geçmiş olduğunu farkederek şaşıyorsunuz.

Beşinci günün gecesi artık ne ben, ne de diğer yoldaşlar sandalyenin üzerinde duracak haldeydik. Uykusuzluk, ağrılar, yorgunluk, susuzluk, açlık, soğuk ve karanlık aç bir canavar gibi çullanmıştı tepemize. Değil işkence ölüm bile alıkoyamazdı artık bizi uyumaktan. İlk uyuklamalarda nöbetçiler bağırdılar, tepindiler, copladılar... Ama sınırın sonuna geldiğimizi anlayınca ister istemez göz yumdular uyumamıza. Ve bir parça kestirebildik böylelikle.

O gece epey düşündüm: İnsanoğlu nasıl dayanabiliyordu bütün bunlara? Bizden daha ağır, daha uzun süreli işkence görenler vardı üstelik.

Besbelli ki işkencede direniş bir nicelik sorunu değildi. Nicelik, ancak içlerinde direnme ve çözülme eğilimlerini birlikte taşıyanlar üzerinde etkili oluyordu. İşkence belli bir süre ve belli bir yoğunluğu aşmazsa böyleleri işkenceden direnmiş olarak çıkıyor, aştığındaysa çözülüyorlardı. Hatta tokat bile yemeden sıfır kilometrede çözülenler oluyordu. Ne var ki sonuna dek direnmekte kararlı olanlar her türlü işkenceyi göğüsleyebiliyorlardı. Bu, onların direncini kat kat arttırıyor, olağanüstü bir düzeye çıkarıyordu.

8

Ertesi gün alt kattaki hücrelere indirildik. Nöbetçi kabininin yanına gelince gözbağlarımızı çıkardılar ve her birimizi ayrı sıralarda bulunan hücrelere dağıttılar. Benimki nöbetçi kabininin yanından, sola doğru "L" harfi şeklinde kıvrılan taraftaki 42 numaralı hücreydi.

Komiserin, beni kastederek kabindeki nöbetçiye şöyle dediğini işittim:
"Bunun mazgalını sürekli kapalı tutun. Arkadaşlarıyla kaş göz işareti yapmasına dahi fırsat vermeyin."

Hücrenin demir kapısı arkamdan gürültüyle kapandı. Nöbetçi mazgalı sürgüleyince içerisi kapkaranlık oldu. Doğru dürüst ışık yüzü görmeden karanlığa gömülmüştüm tekrar. Gözlüğümü de vermemişlerdi. Beş numara miyop gözlerimle etrafı seçmekte zorluk çekiyordum. Burası direnişimin bundan sonraki kısmında kullanacağım yeni siperimdi. Yeni siperimi dipten doruğa incelemeyi çok isterdim ama, o anda tek düşündüğüm şey uyumaktı. Altı günden beri ilk kez uyuyacaktım. Betonun üzerine uzanıp deliksiz bir uyku çektim. Uyandığımda nöbetçiler kapıyı dövüyorlardı.

Tuvalete copların nezaretinde gittim. Yolda yürürken yalpalıyordum. Tuvalete varınca gün ışığında gördüklerim beni şaşırttı. Vücudumda morarmadık çok az yer kalmıştı. Hele belimden aşağısı neredeyse mosmordu. Askıdayken neden "kangren olup gebereceksin" dediklerini şimdi daha iyi anlıyordum. Yapacak bir şey yoktu, lavabodan kana kana su içtim ve kendimi bir burjuva kadar doygun hissederek geri döndüm.

Şube'de en fazla işe yarayan organ belki de kulaklardır. Gözbağının altındayken hele hücrede isen gözler işe yaramaz ama kulaklarını yakın çevreyi tarayan bir radar cihazı gibi kullanabilirsin. Şimdi

kimlerin yakalandığını çıkarabilmem için, dışarıdan gelen hiçbir sesi kaçırmamam gerekiyordu. Hücrelerdekilere yiyecek dağıtan kantincinin konuşmalarından, tuvalete gidip gelenlerin seslerinden, hatta öksürüklerden yararlanabilirdim. Nitekim iki gün içinde operasyonda 10'a yakın kişinin yakalandığını tespit ettim. Bunlardan ikisi benden yanaki hücrelerde, diğerleriyse arkadakilerde kalıyorlardı.

Ne var ki tespit ettiklerim içinde karım yoktu. Olsaydı, sadece sesinden değil öksürüğünden de tanırdım onu. Mutlaka Şube'de olması gerekirdi oysa. Zira sandalyeli odadayken komiser moralimi bozmaya çalıştığı bir sırada karımla birlikte kaldığım evin adresini söylemişti. Bu, evin çıkartıldığını gösteriyordu. Karım burada olmadığına göre, neredeydi? Ya kaçmıştı, ya ölmüştü, ya da hastanedeydi. Başka türlü olamazdı.

Ertesi sabah saat dokuzda tek tek isimlerimizi okuyarak hücrelerden dışarı çıkardılar ve gözlerimizi bağladıktan sonra kervan yapıp, topluca aynalı odaya götürdüler. Aynalı oda eylemlerle ilgili teşhis için kullanılıyordu. Duvarda büyükçe bir ayna vardı; aynanın ardındakiler seni görüyorlardı, ama sen onları göremiyordun. İster istemez gözbağlarımızı çıkarmışlardı. Yoldaşlarım sıra halinde yanımda duruyorlardı. Yakalananların sayısı hakkındaki tahminlerim, ilgisi olmadan alınıp getirilmiş iki üç kişi sayılmazsa, aşağı yukarı doğruydu.

Odadaki yoldaşların durumu hiç de iç açıcı değildi. Hepsi de sanki bir savaştan çıkmışçasına yorgun ve perişan görünüyorlardı. Erkeklerin sakalları uzamış, avurtları çökmüş ve gözlerinin feri kaçmıştı. Kadın yoldaşlar da onlardan farksızdı; yüzleri yorgun, saçları başları dağınık, giysileri buruşuktu. Sanki karşımda asılları değil de, her birinin mumyalanmış cesetleri, kopyaları duruyordu. Çoğu iyi kadrolarımızdı bunların. Operasyonun takip sonucu yapıldığı belliydi artık.

Yoldaşlar fiziken perişan görünüyorlardı ama moral olarak sağlamdılar. İşkencecilerin önünde dimdik duruyorlardı. Hareketlerindeki, bakışlarındaki ve yürüyüşlerindeki gururu okuyabiliyordum. İşkenceciler, çözülenlere yaptıkları gibi, bize yukarıdan bakamıyor, it muamelesi çekemiyorlardı. "Biz" ve "onlar" arasındaki mesafe gayet berraktı. Çözülenlerin sayısı iki kişiden fazla değildi. Onlar bile tam çözülmüş sayılmazlardı.

Direnen insan, tıpkı çözülen gibi, hemen belli eder kendini. Bir bakış, bir gülümseme, gizlice kola atılan bir çimdik, işkencecinin ağzından nefretle çıkan bir ad, sorulmayan bir soru, verilmeyen bir ev bunu anlamaya yeter. İşkencede canı pahasına direnenlere duyulan sevgiden daha derin, daha erinçli bir başka şey var mıdır bilmem. Yoldaşlarımı süzerken yanaklarımdan aşağı damlalar süzülüyordu. Bana göre direnmek salt yiğitlik ve onurluluk gibi şeylerle açıklanamazdı. Her şeyden önce, kadroların, geçmişlerinin ve geleceklerinin güvenilir bir ölçümü, onların ideolojik ve politik sağlamlıklarının önemli bir kriteriydi. Hele polise ilk düştüğünde çözüldüğü halde, ikincisinde direnenlerin durumu daha da mutluluk vericiydi. Aramızda böyle bir yoldaşın da olması coşkuyla doldurmuştu içimi. Tahminimin doğrulanmasına seviniyordum bir yandan da.

Şube'deki insanın dakikası dakikasına uymaz, ruh hali sürekli değişir. Sevincin üzüntüye, hayal kırıklığın umuda, ferahlığın sıkıntıya dönüşebilir her an. Benim de öyleydi. Bir yandan yoldaşların direnmelerine sevinirken, bir yandan da yüreğim kanıyordu. Karım neredeydi? Onu öldürmüşler miydi yoksa? O sadece eşim değildi benim, aynı zamanda yoldaşımdı da. Düşünüyor düşünüyor, içinden çıkamıyordum bir türlü. Bunu tek bilen işkencecilerdi ama onlar da bu konuda hiçbir şey söylemiyor, belki de bilerek susuyorlardı. Zaten ben de sormuyordum onlara.

Aşağıdaki hücrelere kafamı kurcalayan bu sorularla indim. Hücrede sıkıntılı sıkıntılı dolaşırken, adımı çağıran bir fısıltı duydum. Bu, iki hücre ötemde kalan şoförün sesiydi. Yukarıdaki odalardan birinde karımı göğsünden sargılı vaziyette yatarken gördüğünü söyledi. Durumunun ağır olup olmadığını bilmiyormuş.

Kendi acılarımı unuttum. Ya şimdiye öldüyse? Ağır yaralı da, sonradan ölürse?.. Lanet olası sorular yüreğimi bir burgu gibi delip duruyordu. Adana'da ağır yaralı olarak yakalandıktan bir ay sonra ölen Selma yoldaş geliyordu aklıma hep. Selma yakalandığında Adana'daydım. Hain Adil Özbek göster-

mişti onu polislere. Selma dolmuştan inip kaçarken polisler tarafından kurşun yağmuruna tutulmuş ve bağırsakları delikdeşik edilmişti. Buna rağmen yapılan ameliyatla kurtuldu. Hatta hastaneden gizlice "yoldaşlara selam söyleyin, asla konuşturamayacaklar beni" diye haber yolladı bize. Çok sevindik. Ama bir süre sonra polislerin işkenceyle öldürdükleri kara haberini aldık.

Ölmek bizler için ne korkutucu, ne de beklenmedik bir olay. Her zaman hazırız buna. Ama insan gene de sevdikleri için acı çekmeden edemiyor. Hele Şube koşullarında daha da sancılı oluyor bu.

Acımı yüreğime gömmek zorundaydım. Yoksa düşmanlarım durumumu anlarlarsa, zaafını yakaladık diye kullanmaya çalışırlardı. Gerçi beni bu yöntemle asla çözemezlerdi ama onlar gene de denemek isterlerdi. Önlerinde eş ve yakınlarına işkence, tecavüz ya da sarkıntılık edildiği için çözülen o kadar insan çıktı ki, işkenceciler bu yönteme gitgide daha fazla başvurur oldular. Onun için, diz çökmek istemeyen biri taş gibi bir yüreğe sahip olmalı, direnmeyi her şeyin üstüne çıkarabilmeli idi.

9

Hücremin kapısı demirden, duvarları betondandı. İçinde ne penceresi, ne ranzası, ne de lavabosu vardı. Mazgalı kapalıydı ve içerisi karanlıktı. Boylu boyunca ayakta duran iri bir tabut kadar soğuk ve cansızdı. Bu beton tabuta ışığın ve havanın kaçak olarak sızabildiği tek yer, kapının altındaki birkaç santimlik aralıktı. Ayaklarımla zeminin yüzeyini ölçtüm: Boyuna yedi, enine üç buçuk adım tutuyordu. Şube gibi bize mezarlık olsun diye yapılmış bir mekanda hiç de fena sayılmazdı bu.

İçerideki karanlığa alışmaya başladım zamanla. Kötü olan gözlüğümün olmamasıydı. Gözlüksüzken dengem bozuluyordu. Görmek istediğim şeye iyice yaklaşmazsam göremiyordum. Demir kapının ardı bir Hitit yazıtı gibi boydan boya garip şekiller ve resimlerle doldurulmuştu: Tarihler, örgüt adları, mısralar, simgeler, direniş sloganları... Ama günleri saymak için çizilmiş çizgiler hepsinden fazlaydı. Kapının ardındaki hücre takvimlerinin çoğu otuzlu-kırklı günlerde bitiyordu. Boş bir köşe bulup, bir çizik de ben çektim.

Bu kısımda üç sıra halinde yan yana uzanan 48 hücre vardı. Tahminime göre hücrelerde kalanların sayısı elli-altmış kişi kadardı. Girişinde nöbetçi kabininin bulunduğu büyük bir apartman dairesi büyüklüğündeki bu yere minyatür bir sokak denilebilirdi. En berbat gettolar bile bunların yanında lüks bir şato gibi kalırdı. Bazen ıssız bir çölün ortasındaymış gibi yalnız hissederdim kendini. Bazen de ortalık bir savaş meydanı kadar gürültülü patırtılı olurdu. Gürültüyü çıkaranlar nöbetçi polislerdi. Zavallı küçük adamlar yetkilerinin küçüklüğüne bakmadan kendilerini Napolyon sanan savaş meydanındaki çavuşlar gibi davranırlardı. Tuvalete gidenleri coplarlar, kapılara tekme atarlar, nutuk çekerler, sıkıyönetim ilan edip mazgalları kapama ve tuvalete götürmeme yasağı çıkarırlardı. Öfkeleri yatışınca da tuvalet bekleyicileri gibi miskin miskin pineklerlerdi kabinlerinde.

Hiç kimsenin bu hücreleri canı gönülden sevdiğini sanmam. Hücreler kendimizi, dünyadaki tüm iyi ve güzel şeylerden tecrit edilmiş ıssız bir adada, kafese hapsedilmiş bir kuş kadar yalnız ve çaresiz hissedelim diye, icat edilmiştir, işkenceci bu tabutu sadece kurbanını enterne etmek için değil, aynı zamanda yalnızlığa ve acizlik duygusuna düşürmede bir araç olarak kullanır. Zira etrafı terörle kuşatılmış bir yerde tek başınalık duygusu insanları güçten düşürür, onları korkuya ve iç muhasebeye iter. Fiziki işkence altında tüm enerjisini direnme üzerinde yoğunlaştıran insanoğlu, hücresinde yalnız kaldığında içindeki olumsuz öğelerin kıpırdanmaya başladığını görür.

O yüzdendir ki, zayıf iradeli ve sallantılı kimseler için bir gayya kuyusudur hücre. Demir kapı üzerlerine gürültüyle kapanınca müthiş bir acizlik ve hiçlik duygusuna kapılırlar böyleleri. Düşmanlarının gücü gözlerinde büyüdükçe büyürken, yandaşlarının gücü gitgide ufalır. İşkence tezgâhındaki basınç kendini asıl hücrenin içinde gösterir. Ölüm korkusu, işkence ürküntüsü, ilerlemek bilmeyen zaman, kendine güvensizlik, umutsuzluk, başkalarına duyulan kuşku ve pişmanlık içi yiyip bitiren bir kurt gibi işler. Beynin içine sızan mikroplar bir kez kımıldamaya görsün artık onun arkası gelir: Dalıp dalıp gitmeler, ahlayıp puhlamalar, sinir nöbetleri, intihar düşüncesiyle teslimiyet arasında gidip gelmeler çoktan başlamıştır bile. Sorgu anları bir katalizör gibi hızlandırır bu süreci. Papazın öğütleri kulağa bir

ninni gibi gelmeye başlar, ilkin gerçekte varolan hata ve eksiklerden başlayan eleştiri süreci, sonunda yatak değiştirir ve doğrudan davanın ve örgütün kendisine yönelir. Sonu malum: Ya suçlu suçlu hücre kapısı tıklatılır, ya da tam işkence başlayacakken "durun!" denilir.

Çok şükür ki, hücrenin insan psikolojisi üzerindeki etkileri herkeste aynı olmaz. Eğer oraya atılan kişi direnmekte kararlı ve iradece güçlü biriyse, hücre, onun için bir siper, iki muharebe arasındaki bir mola yeridir. O zaman karanlığın ortasında aydınlık bir dünya kurmak hiç de zor olmaz. Böyle olunca yapılacak tek şey yaralarını iyileştirmek, gücünü tekrar toparlamak ve direnme taktiklerini gözden geçirmektir. Eğer o zamana kadar bir hata yapmışsan, onu düzeltmektir. Artık işkence tezgâhına tekrar çekseler bile, ilk günkü kadar dayanıklı bulacaklardır seni.

Onun için, hücreni sevmelisin. 'Tıpkı savaşan bir askerin siperini sevdiği gibi... O lanet olası yerde yaşamak ve işkenceyi beklemek güç de olsa, sana düşen onu zorlaştırmak değil, tersine kolaylaştırmaktır. Eğer hücre yaşamını, tıpkı dışarıdaki yaşamın gibi sevebilirsen, ve kendini, onun güçlükleriyle birlikte yürümeye alıştırabilirsen mesele yoktur. En korkak askerler dahi zamanla çok korktukları savaşa alışırlar, bombardımanlardan ve mermi seslerinden korkmamayı öğrenirler. İşkence tehdidi altındaki hücre yaşamına sen neden alışamayasın? Hücrende kara kara düşünerek işkenceye alınacağın zamanı düşünmeyi bir tarafa bırakıp, kendine hoş vakit geçireceğin uğraşlar bulabilir, yaşamına renk katacak yeni alanlar açabilirsen, bunun hiç de zor olmadığını görürsün. Yeter ki yaşamının dizginleri senin elinde olsun, yaşamak için savaşmayı, savaşmak için yaşamayla birleştirebil.... Ve büyük bir dava için savaştığını, karşındakilerin senden asla üstün olmadıklarını unutma!

Kendi adıma, hücredeki günlerimin öyle tereyağından kıl çekilircesine huzurlu akıp gittiğini söyleyemem. Bir yandan günaşırı sorguya alınmak, bir yandan hücrede sürekli gergin tutulmak sinirlerimi yıpratmıştı. En önemlisi de ne zaman işkenceye alınacağımı, ne zaman kendime ayırabileceğim birkaç saatim olacağını bilmememdi.

Günlerim, hücre ile, üst kat sorgulamaları arasında gelip geçiyordu. Bazen öğleden sonra, bazen hava karardıktan sonra, ama genellikle de sabahları alıyorlardı üst kat sorgulamalarına. Hücreden alma nedenleri sorgu da olabilir, bir teşhis ya da yüzleştirme de olabilirdi. Ama amaç ortaktı: Seni canından bezdirmek, yormak, güçten düşürmek, ve tabii sonunda çözmek...

Yukarıya bazen grup halinde, bazen de tek alıyorlardı. Çoğu kez yukarı çıkmak demek, koridorda, ceketin başına örtülmüş ve yüzün duvara dönük vaziyette en az sekiz-dokuz saat ayakta bekletilmek demekti.

Sen öyle dururken gelen vurur giden vururdu. Ayakta durdukça ayak ve ellerin şişer, sonunda ayakta duramaz hale gelirdin. Halbuki bu kadar süre içinde teşhis aynasının karşısına bir kez ya çıkarılırdın ya çıkarılmazdın. Veya birkaç saatlik sorguya alırlardı, o kadar.

Sorguda dönüp dolaşıp adımı kabul etmemi istiyorlardı. Bense kabul etmiyordum, o zaman kin ve hırsla saldırıyor, sakat kalmam için böbreklerime vuruyorlardı. Komiser aklını benimle bozmuştu. Çok sinirlendiği zamanlar yumruğunun dış eklem yerleriyle beynime beynime vuruyordu. Bir defasında o kadar çok vurdu ki, kafamın üstü maden işçilerinin kaskı gibi şişti. Gerekçesi de örgütün "beyin takımı"ndan olmamdı. Beyni, daha doğrusu insan aklını hiç sevmiyorlardı bu akılsızlar.

Hücreye inince her şeye rağmen dinlenebiliyordum gene de. Hücrede en çok tuvalete gidiş geliş saatlerinde dövüyorlardı. Günde üç kez... Hem giderken hem gelirken copluyorlardı. Çözülmediğim için bana özel kin duyan biri vardı ki, onun nöbetinde işim işti. Bu işkencecinin bütün numarası bana tuzak kurmaktı: Mesela tam hücreden veya tuvaletten çıkarken saklandığı kapının arkasından fırlayıp copunu olanca hızıyla ense köküme indirmek gibi. Her defasında bir ileri bir geri sallanıyor, neredeyse bayılma noktasına geliyordum, ama bayılmıyordum. O copların beni nasıl bayıltmadığına hâlâ hayret ederim.

Bir başka düşmanım da Şube'nin fotoğrafçısıydı. İlk günlerde sık sık geliyor ve boydan, cepheden,

profilden, gözlüklü, gözlüksüz fotoğraflar çekiyordu. Orta boylu, kalın yapılı ve hayvan gibi kuvvetli bir adamdı. Filmlerdeki cellat tiplerine çok benziyordu. Kimliğimi sorup doğru yanıt alamayınca karnıma öyle okkalı bir yumruk indiriyordu ki, ciğerlerim ağzıma geliyordu sanki. Her defasında da tekrarlıyordu bunu.

Hele içlerinde lümpenlikten gelme biri vardı ki, tam baş belasıydı. Polis olmadan önce balıkçıymış. Nöbetçi olduğu zamanlarda gündüz, gece ya da uyurken kapımı açıp adımı soruyor, istediği yanıtı alamayınca her defasında bir mikropluk yapıyordu. Elleri belinde, başı arkaya kaykılmış vaziyette "adını kabul edeceksin, kabul edeceksin...", "daha altmış gün buradasın" diyordu. Ya da "Otuzbeş yaşına gelmişsin, terörістliği bırakıp niye TKP'li olmuyorsun?" diye soruyordu. Ama sonunda bu mikropla baş etmenin bir yolunu buldum: O bana adımı sorunca, aynı soruyu ben de ona soruyordum. O zaman küplere biniyor, üzerime saldırıyor, saatlerce zıplayıp duruyordu. Zaafını keşfetmiştim: Adını öğrenmemden korkuyordu. Bunu, Şube'den çıkacağımız gün, kuzu gibi olmakla kalmayıp, bana yağ çektiğini görünce daha iyi anladım.

Hücrede en fazla karşıma çıkan düşmanım geçmek bilmeyen zamandı. Kımıldamak nedir bilmiyordu; karanlığa çakılıp kalmış, yolunu şaşırmış sanki. Yaşamım boyunca hep ardından koştum. Ama şimdi arkasından itiyorum gitmiyor, önünden çekiyorum gelmiyor. Kapının ardına attığım çizikler o kadar yavaş çoğalıyorlar ki! Ama tecrübelerim bana şunu öğretti: Boşta durmak, işkenceyi beklemek ve kendini kapıp koyuvermek çok tehlikeli! Bunlar korku ve karamsarlık üretiyorlar... Seni güçten düşürüyorlar. Onun için, dışarıdaki gibi yaşamaya, günümü dolduracak işler bulmaya çalışıyorum. Volta atmak, türkü söylemek, teorik ve pratik sorunlar üzerine düşünmek gibi. Veya doğa ve tarih üzerinde gezintiler yapmak, hatırlayabildiğim kadarıyla Dante'yle birlikte yolculuğa çıkmak, Faust'la beraber dolaşmak... Hayalimde canlandırarak satranç oynamayı bile denedim. Ama birkaç hamleden öteye gidemedim, hamleler birbirine karıştı.

Sonunda, satranç oynamanın yolunu da buldum. Kantincinin sabahları getirdiği ekmek sıcak oluyordu bazen. Ekmeğin içiyle heykel yapmaya çalışırken, satranç takımı yapmak geldi aklıma birden. Önce ekmeğin hamurundan iki takım yaptım, sonra bunlardan birini zeytinin etli kısmıyla siyaha boyadım. Takımlar hazırdı, geriye satranç tahtası kalmıştı. Kapının dibinden ışık alan beton zemine, topuğu kopmuş ayakkabımın altından çıkardığım kadakla altmışdört kare çizdim. Yüzükoyun yere uzanıp başımı kapının dibine uzatınca satranç oynayabiliyordum artık. Bazen aklımda kalmış satranç problemleri üzerinde düşünüyor, bazen kendim problem kurmaya çalışıyor, bazen de oyun oynuyordum. Taraflardan biri kendim oluyor, diğerini de işkenceciler varsayıyordum. Ama, karşı taraf ne denli zorlu hamleler yaparsa yapsın, sonunda maçı mutlaka ben kazanıyordum.

Bir sabah oyunun ortasında ayak sesleri işittim. Kapı açıldığında taşları toplayıp saklayalı bir saniye ya olmuştu, ya olmamıştı. Telaşlı görünce korktuğumu sandılar. Gözlerimi kapattılar, yukarı çıktık ve bir odaya girdik. Gözlerimi açtılar. Karşımda ev sahibimiz duruyordu. Ev sahibi dışarıdayken beni çok uğraştıran aksi bir adamdı. Komiser "Bunu tanıyor musun?" diye sordu. "Hayır, tanımıyorum" dedim. Adam nasıl tanımazsın dercesine şaşkın şaşkın bakıyordu yüzüme. Kabul etmeyince bir süre dövdüler, akşama dek ayakta beklettikten sonra tekrar hücreye indirdiler. Taşları yeniden dizip kaldığım yerden oyuna devam ettim.

24 Mart Gecesi yaklaşıyordu. Sefaköy'deki gece baskınında onlardan üç, bizden iki kişinin öldükleri gün yani. Yakalandığımın ilk günü işkenceciler "24 Mart'ta öleceksin" demişlerdi. Gerçi korkmuyordum, ama gene de bir huzursuzluk vardı içimde. Kurşuna dizmek yapmadıkları bir şey değildi zira.

Gerçekten de 23 Mart'ı 24 Mart'a bağlayan gece geldiler. Sanırım vakit gece yarısını geçmişti. Ayak sesleri hücremin önünde durdu ve kapı yavaşça açıldı. Sırtımı duvara yaslamış oturuyordum. Nöbetçiler değildi bunlar. Siluetlerine iyice aşina olduğum yüzleri pembeleşmiş, asık suratlı ve cellat bakışlı iki işkenceci idi.

Boyu ortanın üstünde ve zayıf olanı:
"Bugün ayın kaçı?" diye sordu.

Yanıt vermedim. İş ciddiye benziyordu.
Aynı işkenceci bir adım daha ileri çıkıp:
"Unuttun mu bugün 24 Mart... Sefaköy!.." dedi.

Sesinde intikamcı bir hava vardı. Gene sesimi çıkarmadığımı görünce, hiçbir özelliği aklımda kalmayan öteki "kalk gidiyoruz" dedi öfkeli öfkeli. Canım bu adamlara önce bir küfür etmek, sonra da üstüne bir sigara yakmak istiyordu.

Ayağa kalktım. Yanlarına doğru yürüdüm. Tam hizalarına doğru geldiğimde, "gidiyoruz" diyen eliyle aniden ve hızla göğsümden geriye doğru itekledi beni. Öbürüyse rasgele tekme sallıyordu. Ben yerden kalkmaya çalışırken, onlar arsız arsız gülüyorlardı.

Aşağılık herifler!.. Belli ki zilzurna sarhoştular. Ağızlarından anason ve sarmısak karışımı pis bir koku yayılıyordu etrafa. Sonra kapıyı üzerime kapayıp gittiler.

10

"Haydi şunu aşağıya alıp iyice bir benzetin."
"Neden sen değil de ben alıyormuşum?"

"Bu i…yi görünce deli oluyorum. Aşağı indirsen ne çıkar. Gene aynısı olmayacak mı? Boşver... Hıyarlar! Yakalarken gebertmediler de başımıza iş açtılar."

Yan odalardan birinde dövülen birisinin feryatları yükselince gerisini duyamadım. Bu konuşma, koridorda ellerim duvara dayalı ve başım ceketimle örtülü halde bekletildiğim bir sırada çalındı kulağıma. Birkaç metre ötemde duruyorlardı, onları görmüyordum, ama seslerini tanıyordum. Beni çözme umutlan zayıflamasaydı, böyle konuşmazlardı. Ne yüzümü görmek, ne de sesimi duymak istiyorlardı; ses tonlarından, hırçınlıklarından, isteksizliklerinden anlıyordum bunu. Fiziksel işkenceyle pes ettiremeyeceklerinin farkındaydılar, bu yüzden beni görmek işkence gibi geliyordu onlara. O güne dek moral üstünlük ve inisiyatif bende olmuştu hep. Adımı kabul ettiremedikleri sürece de bende olacaktı.

Konuşmalarına kulak misafiri olduğum o gün hiçbiri de yaklaşmadı yanıma. Sekiz saat kadar koridorda beklettikten sonra hücreme indirdiler. Ama ertesi sabah doğru komiserin odasına götürüldüm, içeri girince gözbağımı çıkardılar ve beni bir sandalyeye oturttular. Komiser, karşıma düşen masanın arkasında ayakta duruyordu. Çömezleriyse odadaki sandalyelere gelişigüzel dizilmişlerdi.

Komiser yüzüne ciddi ve düşünceli bir adam ifadesi vermişti. Masanın üzerindeki dosyalardan birinden iki adet Orak-Çekiç çıkardı ve birini okuması için yanındaki polise uzattı. Laz aksanlı polis Orak-Çekiç'te 1984'ün ortalarında yayınlanmış "Gizli Mücadele" başlıklı bir makaleyi okumaya başladı.

Komiser, daha ilk paragrafta Lazın sözünü keserek, alaycı ve aşağılayıcı bir tonla son cümleyi tekrar etti:

"'İllegal mücadele ikide bir geriye dönüp artistik bakışlar fırlatmak değildir'miş! Ulan sen o artistik bakışları bile fırlatamadın ya... Uygulamak yazmaya benzemez oğlum. Biz adamı şıp diye ensesinden yakalayıveririz işte böyle..."

"Madem öyle, on yıldır neredeydiniz?"

Daha sözümü bitirmeden hepsi birden ayağa fırlayıp üstüme saldırdılar, izinsiz konuşmamalıymışım! Fazlasıyla alıngan görünüyorlardı.

Laz aksanlı işkenceci makaleyi sonuna kadar okudu. Ardından, komiser, polis aygıtının yetkinliği ve kendilerinin beceriklilikleri üzerine kısa bir nutuk çekti. Bizi nasıl ustaca takip etmişler, kofmuşuz... Söylediklerinden bizi yakalamak için çok çalıştıkları ve gerek yayınlarımızı gerekse faaliyetlerimizi

dikkatle izledikleri ortaya çıkıyordu. Takiplerde fotoğraf çekmek, birkaç otomobil birden kullanmak, çöpçü kılığına girmek ve ispiyon kullanmak gibi bir dizi yönteme başvurdukları belliydi. Fakat düğümü nereden çözdükleri konusunda bir ipucu vermedi, bu konuda dikkatliydi. Sadece, "Bu kez farklı bir metod izledik" demekle yetindi.

Siyasi polis aygıtının son zamanlarda güçlendirildiğini anlamak zor değildi. Zira personelin artırıldığını ve sorgu uzmanlarının ABD gibi ülkelerde eğitildiklerini gazeteler bile yazmışlardı.. Eskisinin aksine takip ve ajan provokatör sızdırma işine birinci dereceden önem veriyorlardı. Bizim operasyonda büyük bir olasılıkla her iki yöntemi birlikte kullandılar. Nitekim verileri birleştirdiğimizde –kesin olmasa da– önceden yakalanıp bırakılmış sıradan bir sempatizanı ispiyon olarak kullandıkları ve takibi ilk oradan başlattıkları sonucuna varacaktık.

Ama komiserin övünmesi boşunaydı. Zaman zaman başarılı olabilmeleri, yenilgi sonucu zayıf düşmemizden kaynaklanıyordu. Hem kadrolarımız çok azalmış, hem de aranan yoldaşlarımız hakkında ellerinde epey bilgi birikmişti. O yıllarda mücadele eden örgüt sayısı o kadar azdı ki, bütün güçlerini tek bir örgüt üzerinde yoğunlaştırabiliyorlardı.

Yoksa iddia ettikleri gibi ne yetkin, ne de akıllıydılar. Örneğin, işkence ekibinin başındaki komiserin uzun yıllara dayanan pratik tecrübeden ve acımasızlıktan başka bir özelliği yoktu. Daha birkaç ay önce Hasan Hakkı Erdoğan'ı işkencede öldürdüğü için hakkında dava açıldı. Gene, "Foto" basit bir piyondu ve bakışlarından TİKB düşmanlığı akıyordu. Öbürleri de ondan pek farklı değildi. İçlerinde pratik tecrübenin ve acımasızlığın üzerine çıkabilen, gerçekten kafası çalışan birine rastlamadım daha. En son mezun oldukları liseden beri ellerine kitap aldıklarını sanmam. Hemen hepsi de başka işlerde dikiş tutturamamış kişiler bunlar. Bazıları psikopatlaşmış, bazıları da yaptıkları iğrenç işin doğası gereği alıklaşmışlardı. Aralarında dostluk ve güven diye bir şey yoktu. Birçoğu sürekli içki ve uyuşturucu kullanıyordu. Onları motive eden asıl şey para ve ilkel bir antikomünizmdi.

Gizliliği sanatına göre uyguladığımız ve profesyonelce mücadele ettiğimiz sürece nasıl apışıp kaldıklarını gözlerimle görmüştüm. Çoğunlukla olayların peşinden sürüklenmek zorunda kalırlardı. İllegal gazete ve bildiri dağıtımlarında kurdukları tuzakları boşa çıkarmakla kalmaz, sürekli atlatırdık da onları. Bir itirafçı ya da çözülen biri çıktığında bastıkları evleri boş bulurlardı hep. Üzerimize geldiklerinde son kurşunumuza dek çatışacağımızı da bilirlerdi üstelik.

Gizlilikle ilgili yazı bitince başka bir yazıya geçtiler. Bu defaki konu yüreklerine işlemiş Sefaköy Direnişi'ydi. Ajitasyonel bir dille yazılmış bu yazı, işkencecilerin çatışma sırasında nasıl paniklediklerini ve kendilerini öldürmemeleri için yoldaşlarımıza nasıl yalvardıklarını anlatıyordu. Ve muhtemelen içlerinde oradan kaçıp zorbela kurtulmuş olanlar vardı.

Bir yazı karşısında duyulan bu öfkeyi başka biri bana anlatsaydı, kesinlikle inanmazdım. Gazetedeki her cümle suratlarında şaklayan bir kamçıydı sanki. Komiser, "Biz cani miyiz, leş gibi içki mi kokuyoruz lan?" deyip, tepindikçe tepiniyordu. Hepsi birden yazılanların yalan ve iftira olduğunu kabul etmemi istiyorlardı. Asla öyle bir şey yapamayacağımı söyledim onlara. Sonunda bağırıp çağırmalarına, yumruklu saldırılarına karşın hırsını yenememiş olan komiser, "alın bunu yoksa geberteceğim," diye ulumaya başladı. Ve beni alıp götürdüler.

Aslında, beni oraya, moralimi bozmak için getirmişlerdi. Ama ele aldıkları konuların peşinden sürüklendiler ve kontrollerini kaybettiler. Böyle olunca, benim değil, onların morali bozuldu.

Ertesi gün hücreden alıp, tekrar sorgu odasına çıkardılar. Adımı kabul etmeli, kısa da olsa bir ifade vermeli ve tutanakları imzalamalı idim. Bunları yaparsam, bazı şeyleri kabul etmememe göz yumabilirlermiş! Onlara, kısaca, işkence yaptıkları ve Şube'de yirmidört saatten fazla tuttukları için ifade vermediğimi, savcının önüne çıkıncaya dek de vermeyeceğimi söyledim ve sorularını yanıtsız bıraktım.

Öğle yemeği saati geldi. Başka günlerde koridorda bekletirlerdi, o gün teşhislerin yapıldığı aynalı

odaya götürdüler, içeri girdiğimde, sesi yabancı gelmeyen birinin bana gerçek adımla seslendiğini işittim. Yanına yaklaşınca, bir örgütün önderlerinden X.... olduğunu gördüm bunun. Tanışıklığımız epey eskiydi. Odada aynı konumda olan bir başka arkadaşı daha vardı.

Sıkı bir şekilde direndiklerini belli eden bir belirti yoktu. Onlara direnmek gerektiğini söyledim dostça. X...'in önünde çay bardağı ve sigara paketi duruyordu. Sigaraya baktığımı görünce ikram etti, odadaki işkencecilere elimden alma zevkini tattırmamak için geri çevirdim. Karşılıklı operasyonlar üzerine konuştuk. Hayret, başımızdaki nöbetçiler konuşmama ses çıkarmıyorlardı ilk defa.

Bir süre sonra tekrar sorgu odasına aldılar. Komiserin ilk işi X...'i nereden tanıdığımı sormak oldu. Tanımadığımı, ilk defa orada karşılaştığımı söylemekle yetindim. "Bırak numarayı" dedi, "1970'te DEV-GENÇ yönetimindeyken, sen onun çömeziymişsin". Yaşamımda hiç kimseye çömezlik etmediğimi söyledim, ve iğnelemelerini yanıtsız bıraktım.

Aynalı odadaki karşılaşmanın basit bir rastlantı olmadığı çıkıyordu ortaya. Bunu daha önce niye fark edemedim diye kızdım kendime. Biz içeride konuşurken, o sırada, timdekiler teşhis aynasının ardında bizi izlemişlerdi demek ki! Yerin kulağı vardır sözü tam da Şube için söylenmişti sanki. Adamların niyeti, uzun süre konuşmayan insanlarda görülen iç dökme eğiliminden yararlanarak, beni konuşmaya alıştırmak olsa gerekti.

O sırada odaya X...'i sorgulayan timden biri girdi. Orta boylu, sarışın ve kısa sakallı biriydi bu, hesap yaptığı belli olan gözleri ile bir tilkiyi andırıyordu. Arkadaşlarıyla biraz havadan sudan konuştuktan sonra sözü bana getirdi. Odadakileri bana karşı kaba davranmakla suçladı, bir elini dostça omzuma attı ve oturduğum sandalyenin önüne çömeldi. Sesinde yapaylığı belli olan yumuşak ve okşayıcı bir hava vardı. İçmeyeceğimi bildiği halde sigara ikram etti. Memleketimi sordu, yanıt vermedim, sorusunu odadakiler yanıtladılar. Söylediğine göre hemşeri oluyorduk. Eğer ailemle ilgili bir isteğim olursa çekinmeden söyleyebilirdim...

Sarı Papaz bıkıp usanmadan konuşuyor, bin dereden su getirip bir sohbet kapısı açmaya çalışıyordu. Kargayı konuşturup, ağzındaki peyniri kapmaya çalışan La Fontaine'in tilkisi gibiydi. Bense susuyordum. Hiçbir sorusuna yanıt vermedim. Hatta dinlemiyordum bile. Oyunu o kadar uzattı ki, sıkıntıdan patlayacak raddeye vardım. Sonunda dayanamadım, "sen çocuk mu kandırıyorsun yahu?" dedim. Odadakiler gülmeye başladılar. Adamın boşa kürek çektiğini onlar da biliyorlardı. Sarı Papazın suratı kıpkırmızı oldu, sinirli bir hareketle elini omzumdan çekti ve odadan çıkıp gitti.

Sorgulamanın çehresi değişmekteydi: Cellat sahnenin gerisine doğru çekilirken, Papaz önüne doğru çıkıyordu. Papazın yöntemi yumuşatmak, tartışmak, ve tabii sonuçta aldatmaktı. Zira o hile ve kurnazlıkla iş görür, aynı hedefe bu yoldan ulaşmaya çalışırdı. Duruma göre tuzak kurar, zaaf arar, nifak sokar, yalan söylerdi. Hem düzeni hem de arkadaşlarını lanetlemekten kaçınmaz; hele Kürt, alevi, hatta devrimci pozu takınmaya bayılırdı. Kısacası, onun giremeyeceği kılık yoktu, seni çözmek için her yolu denerdi. Zira o bir binbir surattı.

Papazın şansını benim üzerimde denemeye çalışacağı kesindi. Her an tetikte olmalıydım. İşkencecilerle senli benli olmaktan, onlardan isteklerde bulunmaktan ve sözde siyasi tartışmalardan kaçındığım sürece Papazın işini zorlaştırırdım. Karşımda beni ihanete sürüklemeye çalışan düşmanlarımın bulunduğunu bir an bile unutmamalıydım. En doğrusu, "söz gümüşse, sükut altındır" atasözünün virgülden öncesine bir çizik atmaktı.

11

Hücrelerden genellikle sabah dokuzda sorguya alırlardı. O gün beklemediğim geç bir saatte geldiler. Yolda giderken "Kalbin sağlam mı?" "Annenin bir hastalığı var mı?" gibi bir anlam veremediğim sorular soruyorlardı.

İçeri girdiğimizde alnı öne doğru çıkık, soluk sarı saçları seyrelmiş, insana her zaman saldıracakmış

gibi bakan komiser masasında oturuyordu. Bu defa kederli bir ifade okunuyordu yüzünde.

Gösterdiği sandalyeye oturmamı söyledi. Ve bir süre sustuktan sonra:

"N. Z. ile evli misin?" diye sordu.
"…"
"Bizden saklama. Devrim nikâhlı olduğunuzu biliyoruz. Keyfimden sormuyorum."

Kulak kesilmiş, bakalım bunun ardından ne gelecek diye bekliyordum. Bu konuyu bana ilk defa açıyordu. Şimdiye kadar ne ben sormuştum, ne onlar bir şey söylemişlerdi. Hep korkup durduğum şey miydi acaba?

Komiser, masasının üzerindeki yabancı markalı sigaradan bir tane yaktı, içine çektiği dumanı yukarı doğru üfledi ve hızlı hızlı konuşmaya başladı:

"N....'i şimdiye kadar neden görmediğini düşündün mü hiç? Düşünmüşsündür mutlaka. Öğrenince taşkınlık yaparsın diye senden sakladık. Beraber kaldığınız evde çıkan çatışmada yaralı olarak yakalandı. Bizden birisini de çatışma sırasında öldürdü. N...'nin yarası kalbine yakın bir yerdeydi. Hemen hastaneye götürdük. Ameliyat oldu kurtuldu, hatta iki hafta kadar da yaşadı. Ama beklemediğimiz bir sırada geçenlerde öldü..."

Konuşması bitince sustu komiser. Son cümlesi hedefe isabet eden bir el bombası gibi düşmüştü beynimin ortasına. Söyledikleri gerçekten doğru olabilir miydi? Polisin klasik taktiği daima zayıf bir yan aramak ve zayıf noktayı bulunca oradan saldırıya geçmek değil miydi? Böyle bir sondaj olamaz mıydı bu? Dedikleri doğru olsa bu sadist ruhlu adamın daha kapıdan girer girmez zevkle yetiştirmesi gerekirdi. Ama ölme olasılığı da oldukça fazla. Göğsünden yaralandığını söylemesi önceden bildiklerimle çakışıyordu. Şimdiye kadar görmeyişim neyle açıklanabilirdi?

"Evli olup olmadığınızı söylemeyecek misin hâlâ?"
"Size ne, sizi çok mu ilgilendiriyor bu?"

"Ulan dayılık taslama bir de bana, alırım ayağımın altına seni şimdi! Eğer o karın denecek de bu kafada olmasaydı geberip gitmezdi. Polis öldüren ölür oğlum, öğrenemediniz mi bunu daha? Ohh! Öyle sevindim ki ölmesine..."

Zembereği boşalmış bir saat gibi bağıra çağıra ve kontrolsüzce konuşuyordu. Biraz sonra konuyu karımdan annesine çevirdi. Kızım nerede diye Şube'nin kapısını aşındırıp duruyormuş. Önceleri tersleyip başından savmış onu. Daha o sıra yaralıymış zira. Ama öldükten sonra bu defa kendileri çağırıp morgtaki cesetler arasından kızını teşhis etmesini istemişler. Polis arabasıyla ta Kadıköy'deki evinden alıp morga kadar götürmüşler. Ameliyat ve otopsi nedeniyle tanınmaz halde olmasına rağmen o kadar ceset arasından tanımış kızını bakar bakmaz. Oysa morgta genciyle yaşlısıyla bir düzineden fazla kadın cesedi varmış. Fenalaşıp bayılmış, kendine gelememiş uzun süre. Aydınca kızının üzerine kapanarak yırtınıp çırpınmaya başlamış. İkinci kızım da gitti diyormuş ağlayarak. Morg personeli oraya yığılınca rezil olmuşlar. Üstelik hem oradaki polislere, hem de bana beddualar yağdırıyormuş. Sonra polislere saldırmaya kalkmış. Onlar da kollarından sürükleye sürükleye kapıdan dışarı atmışlar...

Evdeki eşyalarının annesine mi, yoksa bana mı teslim edileceğini öğrenmek istiyormuş. Bu konuyu benimle konuşmasının tek nedeni de buymuş pisuar suratlı komiserin.

Bunları öylesine doğal bir inandırıcılıkla anlattı ki, kafam karıştı. Böylesine yarı cahil herifler, yalan olsa, bu kadar canlı ve ayrıntılı anlatabilirler miydi? Konuşmaya başladığında pek inanmamıştım, ama intikam almak istiyormuş havasında anlatınca kuşkularım iyice arttı. Suratının ortasına okkalı bir yumruk patlatsam öylesine rahatlardım ki! Anlattıklarının doğru olma ihtimalini düşündükçe tüylerim diken diken oluyordu. Kamburlaşmış sırtımın kendiliğinden doğrulduğunu, başımın dikleştiğini ve kaşlarımın çatıldığını hissettim o anda. Tepkilerimi belli etmeme kararı almıştım ama, başaramamıştım

işte. Eğer dediği doğru çıkarsa, alçaklıklarını yüzlerine haykıra haykıra direnecektim bundan sonra. Odadan bu kararla çıktım.

Hücreye inince komiserin söylediklerini, çeşitli olasılıkları, konuyu açmak için neden bu zamana kadar beklediğini düşündüm uzun süre. Fakat bu kadar sınırlı bilgiyle kesin bir sonuca varmam olanaksızdı. Hücrem her zamankinden daha karanlık geldi bana o gün. Bir o yana bir bu yana volta atıp durdum. Ne yapmalıydım da bunu öğrenmeliydim? Nöbetçi polislere soramazdım. Hücredekiler zaten bilmiyorlardı. Bekleyecektim ister istemez.

12

Günler çok ağır ilerliyordu. Kapının ardındaki takvimim bir balık kılçığı gibi uzamıştı. Bu sabah bir çizik daha çektim.

Zaman ilerledikçe vücudumdaki zeytuni ve kahverengi darp lekeleri azaldı. Ama bazı şişlik ve morluklar duruyordu hâlâ. Koltuk altlarımdaki askıdan kalma uyuşukluk da kaybolmamıştı. Son günlerde bunlara bir de hücrede peydah olan nefes darlığı eklendi. Günler geçtikçe sıkıntı verici şeyler artıyordu. Her tarafım kir pas içinde, sakal ve tırnaklarım müthiş uzadı, bitler üzerimde fink atıyorlar... Ne zaman kaşınacak olsam, uzamış tırnaklarım tenimde çizikler bırakıyordu.

Uzatmazlarsa gözaltı süremin bitmesine az kalmıştı. Ama sona doğru yaklaştıkça sigara ve çayı daha fazla özlemeye başladım. Tavşan kanı sıcak bir çay, ve yanında gri dumanları tavana doğru kıvrıla kıvrıla yükselen bir sigara olsa, ah bile demeden bir yıl daha direnirmişim gibi geliyordu. Gerçi sorgularda hemen her zaman sigara teklif eden birileri oluyordu. Ama bunların her biri tehlikeli bir bubi tuzağıydı.

Daha yeni uyanmıştım. Kapıda ayak sesleri duydum. Yukarıya almaya gelmişlerdi. Gelenler "ziyaretçin var" deyip kıs kıs gülüyorlardı.

Koridordaki bir kapının önüne gelince gözbağımı iyice kontrol ettiler ve içeri girdik. Ziyaretçi dedikleri, çevresindekilerin saygılı davrandığı, konuşmaları düzgün ve seslerinden orta yaş dolayında olduklarını tahmin ettiğim iki kişi idi. Belli ki MİTten gelmişlerdi.

"Şu sandalyeye otur bakalım. Sigara içer misin?"

Sandalyeye oturdum, ama sigarayı almadım. Bana sigara teklif eden, öbüründen daha yaşlıydı ve metalik bir sesi vardı. Bende uyandırdığı sert izleniminin aksine yumuşak ve acelesiz konuşuyordu.

"Seni fazla mı dövdüler? Maalesef böyle şeyler oluyor. Şahsen ben işkenceye karşıyım. İnsan psikolojisini bilmek lazım. Zaten bu saatten sonra çözüleceğin düşüncesinde değilim ben. Niyetim biraz sohbet etmek..."

Önce havadan sudan konuştu. Sonra ailemin sosyal durumu, babamın otoriter biri olup olmadığı ve okuduğum okullar üzerine bir dizi soru yöneltti. Sorularının altında Turhan İtil gibi zıpçıktıların sözcülüğünü yaptıkları ABD kaynaklı beylik teorilerin yattığı belliydi. Kalıp önceden belirlenmişti: Problemli bir çocukluk dönemi, otoriter bir baba, bilinçaltına itilmiş istekler, aşağılık duygusu... Devrimci olmamın, hatta direnmemin altında sadist, mazoşist, psiko-seksüalist, toplumdan nefret etme, kıskançlık, kendini ispatlama ve saldırganlık gibi etkenler arıyordu. Eminim ki kendisine daha uygun düşerdi bunlar. Önce gırgır geçmek için benden umduğu yanıtlar vermeyi düşündümse de, sonradan vazgeçtim. Doğru olan yanıt vermemek ve susmaktı. Varsın kendi kendine konuşup dursundu.

Adam pişkindi, sorularına yanıt vermiyordum, ama o inadına konuşuyordu. Şu konularda: Eşitlik, özgürlük, bilim, sanat, kültür... Kulaktan dolma, acemice, anlaşılması zor ve ipe sapa gelmez şeylerdi anlattıkları. Sanırım ilgimi çekeceğini hesapladığı konular ortaya atıp, bir kontakt noktası yakalamaya çalışıyordu. Hatta sırf bu amaçla komünizm ve aile konusunda kasıtlı yanlışlar yapıp, beni kışkırtarak

konuşturmayı bile denedi.

Ama doğrusu TİKB hakkındaki bilgilerine diyecek yoktu. Şehitlerimiz, siyasi görüşlerimiz ve eylemlerimiz üzerine epey şey biliyorlardı. İtirafçı Adil Özbek'i yakından tanıdıkları belliydi. Bu haini sorgumda bulundurmak için getirmek istemişler, ama Adana polisi kendisine sakladığından vermemiş. Onu, asıl bana işkence yaptırmak için getirmek istediklerini söylemedi elbette.

Bu monolog, iki saat kadar sürdü. Sonunda öfkelerini gizleyemez duruma geldiler, ses tonları değişti, sigara üstüne sigara yakar oldular. Metalik sesli olanı sabrının tükendiğini belli ederek doğrudan konuya girdi.

"Seninle erkek erkeğe konuşalım. Merkez Komitesi'nde kimler vardı? Bunları biliyoruz, ama ben senin ağzından duymak istiyorum. Mesela örgütün tarihini, kuruluşunu, bellibaşlı eylemlerini anlatabilirsin. Ne olacak bunlar zaten iddianamelerde de var."

"Bana yanıt veremeyeceğim sorular soruyorsunuz"

"Peki, sorumu daha da daraltayım öyleyse. Evinde çıkan G-3 öldürülmüş bir askerin silahı. Çantanın içinden çıkan MAT ve diğer silahlar da birçok güvenlik görevlisinin ve sivilin öldürülmesinde kullanılmış. Balistik tahlillere göre konuşuyorum. Bunları anlat bana. Seninle ilgili olmayabilir. Mesela Osman, Fatih ve İsmail yaptıysa senin için ne değişir? Adamlar ölmüşler zaten, ceza alacak değiller ya?"

Alenen sevgili şehit yoldaşlarımı suçlamamı istiyordu benden. Böylece, hem bir başlangıç yaptıracak, hem de beni örgütümün manevi değerleriyle karşı karşıya getirmiş olacaktı. Her şey bir yana, bu denli bencil ve saygısız bir tutumu kendime yediremezdim. Buradaki mesele, ne ceza korkusuydu, ne de inat etmekti. Asıl önemlisi örgüt sırlarını ve değerlerini korumaktı. Üstelik suçu bugün şehitlere atan, yarın da arananlara ve hapistekilere atardı. İsteğini reddetmeye bile gerek duymadım.

Gene aynı adam, öfkesini bastırmaya çalıştığı sezilen bir tonla, "Sana bu son sorum," dedikten sonra şunları söyledi:

"Hiç olmazsa bize TİKB'yi anlat. TİKB'nin diğer örgütlerden farkını anlat... Sen örgütünün propagandasını yapmak istemez misin? Mesela neden, hem maceracılığa ve silahlı propagandaya karşı çıkıp, hem de bazen o yolu izleyenleri solluyorsunuz? Niye korsan gösterilerde ve ev baskınlarında devlete acımasızca kurşun sıkıyorsunuz? Gücünüze kıyasla öldürdüğünüz asker ve polis sayısı epey fazla. Sonra gizliliğe ağırlık vermenizin, Şube'de konuşmamanızın, cezaevlerindeki katı tavırlarınızın, yurtdışına kaçmayışınızın sırrı ne? Bunların altında yatan bir şeyler olmalı. Bunların anlatılmasına da çözülme gözüyle bakmazsın herhalde?"

Metalik sesli adam konuşmasını bitirince sustu, ne diyeceğimi bekliyordu, ama tabii tahmin ettiği gibi yanıt vermedim. Sessizlik bu defa uzun sürdü. Ne ben konuşuyordum, ne de onlar. Soruyu soran şakur şukur tespih çekiyordu. Öbürüyse, bir o yana bir bu yana volta atıp duruyordu. Dışarıdan, "yürü lan yürü!" diyen bir işkencecinin sesi geliyordu. Yerde sürünürcesine çıkarılan ayak seslerinin çokluğuna bakılırsa, tren yaptıkları bir grup devrimciyi hücrelerine götürüyorlardı.

Görünüşte doğru, sorduğu soruları yanıtlarsam, böyle yapmakla çözülmüş sayılmazdım. Ama, biz, birbirinin amansız düşmanı olan iki zıt örgüte mensuptuk. Ne MİT'i eğitmek, ne de brifing verir gibi onun bizi daha iyi tanımasına yardım etmek benim görevimdi. Böyle bilgiler vermek, bazen çözülmekten daha tehlikeli olabilirdi.

Genç olanı bana doğru yanaştı, sertçe elini böğrüme dürttü ve "söyleyeceğin bir şey yok mu lan?" diye sordu. Burnundan soluyordu. Sesi, suskunluğunun faturasını ödemeye hazır mısın dercesine öfkeyle çıkmıştı ağzından. Ben de "yok" dedim, ne sert ne yumuşak...

Bekliyordum. Daha on saniye geçmemişti belki de, yıldırım hızıyla, ardı ardına iki tokat patladı yanağımın üstünde. Öbürü de devreye girince, kendimi, yumruk ve ayak büyüklüğünde bir dolu sağanağının altında buldum. Ne kibarlık, ne yumuşaklık kalmıştı ortada. İşkenceci olduklarını önceden biliyordum, ama bu kadar acımasız, bu kadar kaba ve küfürbaz olabilecekleri gelmemişti aklıma.

Birkaç dakikadır yerdeydim. Hâlâ yatışmamışlardı. Sanki döğdükçe açılıyorlardı. Hangisi bilmiyorum, boğmaya çalışırmış gibi, iki eliyle birden boğazımı sıkıyordu. Ellerini sıkınca nefes alamıyordum, gevşetince öğürüp kusuyordum. Yumruklardan biri burnuma rastlayınca ılık ılık kan akmaya başladı. Burnumdan akan kan ağzımdaki kusmuğa karışarak, boynumdan aşağı inip, oradan kazağımın içine doğru akıyordu.

Yorulunca durdular. Aklına aniden gelmiş gibi, "soyun lan!" dedi, yaşlıca olanı. "Çırılçıplak olacaksın..." Bu onur kırıcı bir şeydi, kabul edemezdim. Reddettim. Bir daha üstelemeden, alışık hareketlerle çeke yırta soymaya başladılar beni. Ne kadar dirensem faydasızdı. Zira gürültü patırtıyı duyup içeri doluşan başkaları da yardım ediyorlardı onlara.

Çırılçıplaktım, içimi öfkeyle karışık bir utanç dalgası kapladı. İnsiyaki olarak ellerimle edep yerlerimi kapatmaya çalışıyordum. Onlarsa tekmeyle açıyorlardı, tekrar tekrar... Bir ara yüzükoyun yere düştüm. Ayağa kalkabilmek için epey didişmem gerekti.

Niyetlerini anlamıştım. Cop sokma denilen iğrenç işi yapmak istiyorlardı. Tüylerim diken diken oldu. Eğer buna cüret ederlerse son gücümle direnecek, yüzlerine küfredecek ve Şube'yi dar edecektim onlara. Tetikteydim. Ama erken hareket edip, onları kızdırmak da istemiyordum. O sırada, "Sende basur var lan i..." dedi, "şanslıymışsın gene kurtuldun". "Çıkmana az kalmasaydı görürdün sen," diye tamamladı onu, öbürü de.

Başarısız bir avdan dönen çakal sürüsü gibi çekip gittiler sonra. Çakallar gidince alelacele üstümü giyindim ve rahat bir nefes aldım. Hücreme götürürlerken, gerçekten de şanslıydım bugün," dedim içimden. Zira, cop sokmak Şube'de sıkça yapılan iğrenç ve tahammül edilmez işkencelerden biriydi.

13

Sabahleyin adlarımız okunmaya başlandı. Bu, basının önüne çıkartılacağız ve ardından sıkıyönetime teslim edileceğiz demekti. Oradan alınıp, topluca gazetecilerin bekledikleri salona götürüldük. Vardığımda karım dışında herkes oradaydı. Komiserin anlattıkları doğru muydu yoksa? Derin bir kedere boğuldum.

Üzerlerinde sözde suç delillerinin sergilendiği masaların ardına tespih usulü dizmişlerdi bizi. Karşımızda, bir kokteyl partisindeymiş gibi ayakta sohbet eden işkencecilerle gazeteciler duruyorlardı. Fotoğraflarımız çekildikten sonra sorguların yapıldığı koridora götürüldük.

Bir polis teker teker çağırıyor, ilk gün el konulan üzerimizdeki eşyaları iade ediyordu. Sıra bana geldi.

Masadaki polis:
"Adın ne?"
"Muzaffer Koçak."
"Listede öyle biri yok!"
Bizi getiren işkenceci arkadaşına müdahale etti:
"Uzatma, ver eşyalarını..."

Gözlük, kemer ve saatten ibaret eşyalarımı geri aldım. İşlemler bitince hepimizi birden polis otobüsüne bindirdiler ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın bulunduğu Selimiye Kışlası'na doğru yola çıktık. Sıkıyönetim Komutanlığı işlemler eksik diye bizi kabuletmek istememiş. Gerisin geriye Şube'ye döndük.

Şube'den içeri girince beni diğer yoldaşlarımdan ayırdılar. Belki de gözaltı süresini tekrar uzatmışlardı ve yeniden sorguya çekeceklerdi. Koridorda biri ardımdan diğeri önümden yürüyen iki işkencecinin arasındaydım. Her. zaman sorgu yaptıkları odanın önüne gelince durduk. Öndekinin işareti üzerine açık duran kapıdan içeri girdim. Gördüğüm manzara karşısında hayretten donakaldım.

Odanın yan tarafına düşen bir sandalyenin üzerinde karım oturuyordu. Hayır, hayal görmüyordum. Şaşkınlığım geçince, "Nasılsın, iyi misin?" diyebildim sadece. O da "iyiyim, ya sen?" diye yanıtladı beni. Sesinde hüzün vardı. İşkencecilerle fazla yüz göz olmamak için, "hoşça kal" deyip, ayrıldım oradan.

Sonra hücreye indirdiler. Bu, sevinmeyi hak eden güzel bir haberdi. Uzun süre volta attım. Ve deliksiz bir uyku ziyafeti çektim kendime o gece.

Ertesi sabah tekrar otobüse bindirildik. "Foto" kod adlı işkenceci, eşimle yan yana oturmama engel oldu, bizi birbirinden uzak koltuklara oturttu. Gene de çok neşeliydik, kimse polislerin uyarılarına aldırış etmiyor, birbirinin hal hatırını soruyordu.

Pencereden dışarı baktım: İstanbul baharın istilasına uğramıştı. Tepe üstleri ve yol kenarları yemyeşildi; ağaçlar güneşin altında pırıl pırıl parlıyorlardı. Cadde boyları ve sokaklar tıklım tıklımdı. Deniz tarafından esen lodos, pencereden içeri, dalga dalga yosun kokusu taşıyordu. Özgürlüğün eşsiz güzelliği karşısında başım döndü. İçimi çektim.

Konvoyumuz Selimiye Kışlası'nın kapısından içeri girdi. Kışlanın içi bir mahalle kadar büyüktü neredeyse. Her taraf asker kaynıyordu. Bizi Şube'den gelen tutukluların bekletildiği uzunca bir salona aldılar. Kantinden çay ve sigara getirtmek serbestti. Sigarayı o denli özlemişiz ki, birini söndürüyor öbürünü yakıyorduk.

Karımla volta atıyorduk. Görüşmeydi yıllar olmuş gibiydi. Ayakta zor duruyordu, yüzü solgundu, neredeyse bir deri bir kemik kalmıştı. Nasıl yakalandığını sordum. Benim yakalanmamdan bir süre sonra basmışlar evi. Silaha sarılmış, ama silah tutukluk yapmış. Polis yaralandı gerekçesiyle dipçiklemişler, yerlerde sürüklemişler, merdivenlerden aşağı atmışlar... Yere yatırarak üstüne sıktıkları kurşunlar kalbini sıyırıp, kaburga kemiklerini parçaladıktan sonra sırtından dışarı çıkmış. Hastanedeki bazı dürüst doktorlar olmasaymış, kurtulamazmış. Ona da benim çatışmada öldüğümü söylemişler, polisler.

Mutluluk anı tez bitti. Beraberinde askerlerle gelen bir astsubay, sürenin sona erdiğini, eşyalarımızı toplayıp ardından gelmemizi söyledi. Herkes birbiriyle vedalaştı. Kadın yoldaşları Metris'e gidecek cemseye bindirdiler. Erkekleriyse orada alıkoydular. Biz Selimiye Askeri Cezaevi'nde tutulacaktık.

Selimiye Cezaevi, bir çeşit dağıtım yeriydi. Savcı ifadelerimizi aldıktan sonra tutuklama mahkemesine çıkarılacaktık. Daha sonra da Adana polisine teslim edeceklerdi.

Bir sabah, elleri silahlı ve coplu on kadar inzibatın arasında savcının odasına çıkarıldım. Girdiğimde masasında kalınca bir dosyayı karıştırıyordu savcı. Tavrımın ne olacağını çıkarmaya çalışan bir merakla süzüyordu beni. İşkenceci birine benzemiyordu.

"Şube'de adını kabul etmemişsin. Burada kabul edecek misin?"
"Evet."
"Peki ifade verecek misin?"
"Vereceğim."
"Şube'de kabul etmediğin şeyleri burada neden kabul ediyorsun?"
"Polis gibi işkence yaparsanız aynısını tekrarlarım, ifade vermem."

Savcı rahatlamıştı. Fazla beklemedi, hakkımdaki suçlamalarını sıraladı ve polis fezlekesini elime tutuşturarak, okuyup ona göre savunma yapmamı istedi. İlkin Marksist-Leninist olduğumu ve TİKB'yi

kayıtsız şartsız savunduğumu söyledim. Sonra aleyhimdeki suçlamaları reddettim, ve sadece, polisin haksız yere üzerine suç attığı üç kişinin durumunu düzelten bir ifade vermekle yetindim.

Savcı şaşırmıştı:
"Sen buna ifade mi diyorsun? Avukatına avukatlık yaptın sen sadece. En kötü savunma inkârdır. Ya polisin iddialarına uygun bir savunma yaparsın, ya da idam cezası alırsın. Benden söylemesi..."

Yanıt vermedim. İdamsa idam anlamına gelen bir baş hareketi yapmakla yetindim. Anlattıklarımı gönülsüz gönülsüz, daktiloya geçirtti. İfadem bitince dikkatle okudum ve altını imzaladım.

İnzibatlar ellerimi arkadan kelepçelediler. Dışarı çıktık. Selimiye'nin avlusuna tembel tembel yağmur çiseliyordu.

14

Şube'de bunalan herkesin gönlünde bir an evvel cezaevine gitmek yatar. Sanılır ki cezaevinde rahat bir nefes alınacak, hiç olmazsa kimse karışmadan uyunabilecek, havalandırmada gezilebilecek, sigara içilebilecek... Selimiye'ye gelinceye dek ben de öyle sanıyordum.

Oysa cezaevleri hiç de öyle değildi o günlerde. Selimiye Cezaevi, geçen yüzyıldan kalma bir ahırdan bozulmuştu. Taş duvarları bir metreden kalındı. Rutubetliydi. Ne güneş alıyordu, ne de dış dünyayla bir irtibatı vardı. Kısacası, berbat bir yerdi ve Şube'deki hayallerimi çok çabuk yıktı.

Gestapo suratlı bir havacı astsubay daha kapıdan girer girmez hepimizi karşısına dizip uzun bir cezaevi yönetmeliği okudu: İstiklal Marşı söylenecek, hazırolda durulacak, tekmil verilecek, yemek duası okunacak, spor yapılacak, Tek Tip Elbise giyilecek... Hepsini reddettik, hiçbir yaptırıma uymayacağımızı söyledik elbette. Tehditler, dayaklar ve sorgulamalar da asıl bundan sonra başladı.

Tahliyelerden sonra sayımız dörde inmişti. Ama poliste çözülen şoför burada da yan çizince üç kişi kaldık direnen... Daha kötüsü, cezaevindeki elliyi aşkın kişiden yaptırımlara uymayan yoktu. Koridordan marş ve tekmil sesleri geliyordu. Fakat ne onları, ne de birbirimizi görebiliyorduk; her birimizi bir hücreye dağıtarak aramızdaki iritibatı kestiler. Tek Tip Elbise giymiyoruz diye, giysilerimize de el koydular. Sadece bir don, bir atlet kaldı üstümüzde. En basit haklarımızı bile elimizden almışlardı üstelik. Ne kantin, ne güneş, ne sigara... Yalnız dayak, sorgu, yasak ve soğuk!

Son atıldığım yer, içinde kırk kişilik yatak bulunan 7. koğuştu. Koskoca koğuşta tek başıma kalıyordum. Hava soğuktu, ama koğuş daha da soğuktu. Sabah 6'dan gece saat 10'a kadar tir tir titreyip duruyordum. Sırf soğuktan yılıp teslim olayım diye yatağa girmemi yasakladılar. Bu yasağa uymak zorunda değildim, yatağa girdim ve battaniyeyi üzerime çektim. Birkaç dakika sonra askerler geldiler ve derhal yataktan çıkmamı istediler. "Gidin söyleyin teğmeninize çıkmıyorum," dedim istifimi bozmadan. Gittiler, beş dakika sonra geri geldiler; ama dövmek için... Hiçbir şey söylemeden evire çevire dövdüler. Hem de Amerikan filmlerindeki dayak sahnelerine özenerek. Ama en az izle en fazla işkence yapmayı iyi beceren polisin yanında çok acemi kalıyorlardı: Daha ilk dakikada bir kaburga kemiğimi kırdılar. Tenim komando elbisesi giymişim gibi rengârenk oldu.

Onbirinci gün dördümüzü birden idare kısmına çağırdılar. Vardığımızda, Adana'dan gelmiş polisler cezaevi müdürü yarbayın odasında bizi bekliyorlardı; ellerinde telsizleri ve akrep silahları ile... Bu, aşağı yukarı bir ay da Adana Polis Koleji'nin işkence odalarında misafir olacağız demekti. Aslanın ağzından kaplanın ağzına düşüyorduk yani... Ama demir bir leblebi olduğumuzu göstermek de boynumuzun borcu olsundu! İşkence onlardan, direnmek bizdendi.

Mavi bir polis minibüsüne bindirdiler, birbirimize ve ayrıca koltuğa kelepçelendik, araba hareket etti. Gökyüzü, aniden yağmur ve fırtına kopuverecekmiş hissini veren, iri lacivert damarlı, koyu gri bulutlarla kaplıydı. Denizin üstünü boydan boya örten sisler bulutlara asılıymış gibi duruyorlardı. Bir zamanlar üzerinde yürüyüp yanlarından geçtiğimiz yollara, tenha sokaklara, sıra sıra evlere, acele acele

bir yerlere giden insanlara, duraklara, fabrikalara ve ıslak yeşil yapraklarından damlalar süzülen ağaçlara sanki ilk kez görüyormuş gibi bakıyorduk.

Önce Kozyatağı'nı, ardından İdealtepe'yi sıyırarak geçtik. Daha iki ay kadar zaman önce içinde oturduğum –şimdi kapıları mühürlü– dairelerin bulunduğu apartmanların damları görünüyordu uzaktan. Eğer birgün cezaevinden çıkar da özgür olursam, ilk işim, bu evleri ve bu evlerde nice ortak anılarım olan sevgili şehit yoldaşlarımın mezarlarını ziyaret etmek olacak...

İstanbul'u gerilerde bırakmıştık. Cellatlarımız sanki yiyecekmiş gibi bakıyorlardı bize, elleri tetikteydi, ve namlularının üstündeki gözleri bir an bile ayrılmıyordu üzerimizden. Aşağı yukarı onbeş saatlik bir yol uzanıyordu önümüzde.

Şimdi yapılacak tek şey, bu uzun yolculuğun tadını çıkarmaktı. Kelepçeli ellerimle cebimden güçlükle çıkardığım paketten bir sigara yaktım. Ve sigaramın dumanları arasından, kıyıdaki kayalıklarda beyaz köpükler bırakarak kırılan, ama hiç durmadan, bıkmak yorulmak nedir bilmeden çalkalanan Marmara'nın hırçın dalgalarını seyre koyuldum.

Yaşar Ayaşlı

SUSMAK

Gelecekler, cellatlar gene gelecekler
gene dağlanacaksın, gene köpekleşecek acı.
Dört duvar arasında tepende böğürecekler:
"Söyle, kim, neredeler?Konuş haydi."

Gık demeyeceksin.Oysa bir yurdun var senin,
yurdunda çile var, bunaltısı var esirliğin.
Ve sözler var, bu çileden, bunaltıdan doğan,
bu sözlerle istersen ölüye can verebilirsin.

Gık demeyeceksin.Oysa bir yurdun var senin,
yurdunda yurtseverlerin var, kavga var:
Ve bu kavgadan nice yiğit, nice cesur sözler var,
bu sözlerle, istersen düşmanı kurşunlayabilirsin.

Ah, sözlerin senin, söyleyemediğin sözlerin:
Yarın arkadaşların söyleyecekler hepsini, arkadaşların.
Ama burda, bu dört duvar arasında, sana ne yapsalar,
bir tek söz söylemeyecek, gık demeyeceksin!

Sordukları kimler, neredeler, sakın ha!
Susacaksın!Bağırmak da yok!Ölmek mi, öleceksin!
Yarın bütün yurdun duyacak nasıl olsa
burada,bu cehennemde sustuğunu senin!

Dobri Jotev
(A. Kadir çevirisi)

TAVŞAN KAÇTIĞI İÇİN KORKAR

"Yargılanmam" devam ettiği sırada, polisin ve savcılığın iddialarının aksine, 20 Kasım 1981'de değil, 9 Ağustos 1981'de yakalandığımı, altını çizerek belirtmiştim. Bunu doğrulayacak bir çok delile de işaret etmiştim. Mahkeme heyetinin, söylediklerimin doğruluğunu saptayabilmesi için, 9 Ağustos 1981-25 Kasım 1981 tarihleri arasında Gayrettepe işkencehanesinden gelip geçmiş olan binlerce yurtsever, ilerici ve devrimciden bazılarının tanıklığına başvurması yeterliydi.

Bu tarihler arasında, İstanbul'da görülmekte olan davalardan bazılarında, Tahsin Alpşar ve Yakup Bıyık'ın (yani benim) Gayrettepe'de ölüm tehdidi ve işkence altında bulunduğuna dair suç duyurularında bulunulmuş olması da beni doğruluyordu. Öyle ya! 20 Kasım 1981'de yakalandığım doğru ise, daha önceki tarihlerde bu tür suç duyuruları nasıl yapılabilmişti?

Yine polisin ve savcılığın iddiasına göre randevuda yakalanmıştım. Ama, randevu en az iki kişi arasında olabileceğine göre, ortada bir kişinin daha bulunması gerekmez miydi? Duruşmalarda, haklı olarak, "benimle randevusu olan kişi kimdi? O neden benimle birlikte yargılanmıyor?" sorularını sordum. Fakat mahkeme heyeti bu sorulara açıklık getirme ihtiyacı duymadı. Daha önemlisi, açıklık getiremezdi de! Çünkü bu soruların cevaplanması, faşist diktatörlüğün kendi yasalarını da çiğnediğini belgeleyecek; yasal gözaltında tutma süresinin 45 gün olduğu bir dönemde, bir seferinde aralıksız 136 gün olmak üzere toplam 156 gün "emniyet" binalarında işkence altında kaldığım gerçeğini açığa çıkarmış olacaktı.

Bu 156 gün içerisinde, bugün her hatırlayışımda içimi ısıtan, çok tatlı anılara dönüşmüş olan olaylar yaşadım.

Vahşethaneden tatlı anılar? ilk bakışta çelişkili gibi gözükebilir. "En keskin acılardan geriye en tatlı anılar nasıl kalabilir?", "canhıraş çığlıkların güzel anısı mı olur?", "nefret edilecek şeyler hoş anılara dönüşebilir mi?" Ama bilindiği gibi, güzel anılar, sadece romantik kır gezintilerinden geriye kalanlar değildir. En sarp zirvelerde, en zor geçitlerde yaşananlar da pekâlâ en güzel anılar olarak ve hiç silinmemecesine insanın zihninde kalabiliyor. Yüksek idealler uğruna katlanılan büyük acılardan, bu ideallere sadık kalındığında, en tatlı anılar süzülüyor.

İşkence teknikleri, uygulamaları üzerine çok şeyler anlatıldı, yazıldı. Daha da yazılacak. Bu nedenle, çok bilinen şeylerin bir de tarafımdan anlatılmasını gereksiz buluyorum. Ben, sadece anlatmaya değer bulduğum bazı şeyleri, bu tür "serüven"leri yaşamamış olanların yararlanabileceğini de düşünerek anlatmaya çalışacağım.

Anlatacağım bazı şeyler abartılı gelebilir. Örneğin ileriki sayfalarda Tahsin Alpşar, Bektaş Karakaya, Hasan Akdoğan ile birlikte, "seans"lar sırasında bırakın çığlık atmayı, tek bir "ah" bile demediğimizi anlatacağım. Bunun şaşırtıcı olabileceğini sanıyorum.

Bugüne kadar işkence üzerine, birinci ağızlardan birçok şey dinledim: Tüm duyduklarımda şu yön ortaktı; işkencede çığlık atılır, çığlık atmak yararlıdır. Yaşadıkları deneyleri anlatan hemen hemen herkes, işkence sırasında çığlık atmanın insanı rahatlattığını iddia ediyor. Şu ana kadar, bu görüşü savunanlarla, aksi fikirleri ileri sürerek tartışmaya girmedim. Çünkü, "tezgâh"ta o şekilde davranmış insanları aksine inandırmanın zorluğunu biliyorum. Genel olarak insanlar –tabii herkes değil– durumlarının teorisini yapmak gibi bir eğilime sahipler.

Belki beynin vücut üzerindeki kontrolünü yitirdiği bir anda veya ani bir durumda, insanın ağzından çığlık çıkabilir. Ama bunlar "seans"ların her anında olabilecek şeyler değildir. Emniyete düşen her insanın geçtiği tezgahlardan defalarca geçtim. Ama vücudumu rahatlatmak için bağırma ihtiyacını hiç duymadım.

İşkence sırasında bazıları için bağırmanın bir nedeni, (bilinçli veya bilinçsiz) işkencecilerin acıma

duygusunu harekete geçirme isteği olabilir. Ama deneyler bunun hiç de yararlı ve doğru olmadığını göstermiştir.

Veya, "Acı hissedilince bağırılır" şeklinde bir şartlanmanın sonucu da olabilir. Fakat bu, işkencecinin gözünde bir zayıflık belirtisidir, zararlıdır. İşkenceciler, "Tamam, biraz daha yüklenirsek çözülecek" düşüncesiyle, daha çok yüklenirler. Çığlık atma, çözülünmese bile "seans"ların uzamasına, daha fazla acıya yol açar. Onlara, genişletmeye çalışabilecekleri bir aralık (örneğin çığlık bu rolü oynayabilir) bırakılmamalıdır. İşkencede bağırmamak benim en büyük kozlarımdan biriydi. Çok yararını gördüm.

Tabii küçük beyinli işkenceci, "Ben seni bağırtacağım" diye iddiaya girişebilir. Ama bu iddia ancak birkaç "seans" devam eder.

KÖTÜ TESADÜF

Güzel bir yaz günü daha başlıyordu. Günlerden 9 Ağustos 1981, Pazar. Sabah 08.00 sularıydı. Üzerimde kısa kollu, beyaz bir gömlek vardı. Topkapı tarafından Kadıköy yakasına gidecektim. "Mecidiyeköy üzerinden, Boğaz Köprüsü'nden otobüsle mi geçeyim, yoksa Karaköy üzerinden vapurla mı geçeyim?" diye bir an kararsızlık geçirdim. Ama ayaklarım beni Aksaray-Vezneciler'e giden dolmuşa götürdü. İçimde tuhaf bir his, bir sıkıntı vardı... Saraçhane geçidine yaklaşınca, "Vezneciler'de mi insem, yoksa İtfaiye durağında mı?" diye kısa bir ikircik daha geçirdim. Geçide daha yakın olduğu için Fatih İtfaiye durağında indim.

İner inmez, etraftaki sivil plakalı bazı araçlar dikkatimi çekti. İçimden, "yine bir devrimciye karakol kurmuşlar. Bakalım bu sefer kimi avlayacaklar" dedim. Bir an evvel tehlike çemberinin dışına çıkmak için, Geçit'e doğru hızlı adımlarla yürümeye başladım. Karakolun dışına çıkmış, Geçit'in üzerine yaklaşmıştım ki, aniden, arkamda iki kişinin ayak seslerini duydum. Aynı zamanda sırtıma iki silah namlusunun dokunuşunu hissettim. Sivil giyimli iki kişiden, sonradan isminin Mehmet (komiser) olduğunu öğrendiğim –ki büyük olasılıkla kod ismi idi– uzun boylu olanı:

– Ellerini kaldır. Sakın kıpırdama, dedi. Ardından kimliğimi istedi. Çıkarıp verdim.

– Birine benzettiniz galiba! Benim polisle herhangi bir problemim yok, dedim. Bu arada içimdeki garip sıkıntı kaybolmuştu. Çok rahattım.

– Numara yapma. Biz senin kim olduğunu biliyoruz. Sen Sarı Halil'sin.

– Yanılıyorsunuz. Benim ismim Yakup Bıyık. Çankırı'lıyım, dedim. Komiser Mehmet kimliğimi inceledi. Bir an onun, "Doğru mu söylüyor acaba?" sorusunu aklından geçirdiğini hissetim.

Bir duvarın dibine götürdüler. Yere çöktürüp başıma bir sivil polis diktiler. Yaklaşık 5 dakika daha karakolu devam ettirdiler. Anladığım kadarıyla başka birisini bekliyorlardı. Tesadüfen ben yakalanmıştım.

Sonra beni mavi bir Mercedes'e bindirdiler. Fatih'in ara sokaklarında tur atmaya başladılar. 5 dakikalık bekleme süresinde bay ispiyondan hakkımda yeni bilgiler de toplamış olacaklar ki, konuşmalarında "büyük bir av" yakaladıkları havası vardı.

– Sen TİKB'nin asker adamlarındansın. Şeflerdensin. Kod ismin Halil. Her şeyi biliyoruz. Bize zorluk çıkarmadan anlatmaya başla, dediler. Bu sırada kalbime silahlarını dayıyorlar, akıllarınca beni korkutmaya çalışıyorlardı.

1977'nin son aylarından beri aranmaktaydım. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nca yayınlanan "arananlar" afişinde fotoğrafım vardı. Ama beni bu afişteki resme benzeterek yakalayamayacaklarını biliyordum. O zamana kadar, bu afişlerin altında defalarca kimlik kontrolünden geçmiştim. Bir alçağın ispiyonuyla yakalandığımı hissediyordum. Politika ile ilgisi olmayan birisi rolü oynayarak kurtulama-

yacağımı da anlamıştım. Artık yapılması gerekenler belli idi benim için. Zorlu bir sınava girecektim. Ona göre davranmalıydım. Onlara:

– Ben şef filan değilim. Ben komünistim. Emekçi halkımın kurtuluşu için uğraş vermiş bir sıra neferiyim. Bunun dışında sizlere söyleyecek hiçbir şey yok. Elinizden ne geliyorsa yapın. Hiçbir şeyden korkum yok, dedim. Moralim çok yüksekti.

Bu türden karşılıklı konuşmalarla geçen birkaç turdan sonra Londra Asfaltı'na çıkıldı. Önümüzde ve arkamızda başka sivil polis araçları da vardı. Beni Küçükçekmece taraflarına götüreceklerini, orada vuracaklarını, gazetelere de "kaçıyordu vurduk" şeklinde açıklama yapacaklarını anlattılar. Akıllarınca bir öldürme sahnesi düzenleyecekler, beni ölüm ile korkutacaklardı.

– Ta oralara kadar gitmemize gerek yok. Yolun şu kenarında bu işi yapabilirsiniz, dedim.

Komiser Mehmet bu senaryonun işe yaramayacağına ikna olmuş olacak ki, Yeşilköy Havaalanı yolu ayrımına yakın bir yerden geri döndüler. Kafama bir çuval geçirdiler. Bakırköy taraflarında bir yerde, bahçeli bir binaya soktular. Orada kısa bir süre kaldıktan sonra Gayrettepe'ye hareket ettiler. Beni şaşırtarak, gittiğimiz yeri anlamamı engellemek için, çeşitli zikzaklar çiziyorlardı. Fakat geçtiğimiz bazı yerleri telsiz konuşmalarından, vapur düdüklerinden, trafik akışından, vs. çıkarabiliyordum.

GAYRETTEPE'DE

Merdiven ile girişten bir alt kata indik. Burası işkencelerin yapıldığı kat idi. Beni merdivene yakın bir odaya aldılar. Çuvalı başımdan çıkarıp, gözlerimi gözbağı ile bağladılar. Bir koltuğa oturttular. Kemerimi, saatimi, yüzüğümü ve 1300 liraya yakın paramı aldılar. Bu oda, sonraki günlerde, komiser Mehmet'in zaman zaman götürdüğü ve gözbağım çözülmüş olarak "sohbet" ettiğimiz oda idi. Masa, koltuklar, sandalyeler, yanılmıyorsam bir de halıya benzer bir şey ile büro biçiminde döşenmişti.

Odada sorgu ekibinden polisler vardı. Onlarla daldan dala geçen konuşmalarımız oluyordu. Esas "sohbet" başlamamıştı. Bu sırada polislerden birisi (anlaşılan kimliğimi inceliyormuş), hayretle:

– Yahu bu kimlik hakiki be! Gerçek damgası var, dedi.

– Ohoo, damga yapmak bunlar için çocuk oyuncağı. Bunların her işte uzman adamları vardır, diye yanıtladı bir diğeri.

Tam kestiremediğim bir süre sonra Komiser Mehmet, konuşmalarından daha yetkili olduğunu çıkardığım bir başkası ve bazı polisler geldiler. Bu bekleme süresi içerisinde, herhalde bay ispiyondan sorgu için gerekli ön bilgileri almışlar ve bir değerlendirme yapmışlardı.

Özet olarak bana, "Her şey bitti. Yenildiniz. Gereksiz yere bizi istemediğimiz şeyleri yapmaya zorlama. Bize evini göster. Gerçek ismini söyle. Birkaç silah ver. Randevularını söyle. Bir de ifade yaz. Efendi efendi çek git" dediler. Her şeyi bildiklerini, kod ismimin Halil olduğunu, asker adam olduğumu, vs. söylediler.

Ben de, Fatih ara sokaklarındaki turlar sırasında söylediklerimi yineledim. İşkence ile benden ifade alamayacaklarını söyledim,

– Konuşarak boş yere vakit geçirmeyin. Diğer yönteme geçin, dedim.

– Diğer yöntem neymiş?

– İşkence.

– İşkence kalktı. Yakında demokrasiye geçilecek. Artık işkence yapılmıyor. Kural gereği ifade vermek

zorundasın. Çay getirelim, bir sigara yak. Al eline kağıdı, kalemi, bir ifade yaz.

– Eğer söyledikleriniz doğru ise, batılı dostlarınızın yaptığı gibi yapın.

– Nasıl yani?

– Bir avukat tutayım. Onun yanında sorguya çekin. Ben de ifade vereyim.

– Şu anda bizim yasalara göre bu olamaz. Bak açıkça söylüyoruz. İşkence kalktı. Sana işkence yapılmayacak. Bize bir ifade ver git.

Gerçekten de ben oraya vardım varalı tezgâhlardan çığlık gelmiyordu.

– Bu sözlere kanacak kadar saf değilim. Boş yere uzatıyorsunuz. Esas yönteminize geçin, dedim.

Buraya kadar olanlar bir ilk "tanışma", tartma idi. Ve oldukça önemliydi. İşkencecilerin kafasında belirli bir fikir oluşturmaya başlamalıydım. Bunda başarılı olduğuma da inanıyordum. Ama esas konuşma bundan sonra gelecekti.

İLK SEANS

"Sohbet"in ardından, koridorda büro tipi döşenmiş oda ile aynı tarafta bulunan bir odaya aldılar beni. "Soyun!" dediler. Kendim soyundum. Üzerimde sadece don kalmıştı.

Soyunmam doğru muydu? Şirndi bile tam cevap veremiyorum. Fakat ben, "Onlara korkmadığımı göstermeliyim, hiçbir zaafımı hissettirmemeliyim" diye düşünüyordum. "Ve bu tür davranışların çok yararını gördüm. Belki hiçbir çekingenlik belirtisi göstermeden, "Gelin kendiniz soyun" demek daha doğru olabilirdi!

Ensemden uzun, kalın, düzgün bir odun uzattılar. Kollarımı iki yana açıp bu oduna sıkıca bağladılar. Odanın tavanındaki bir zincire astılar. Bir süre ne onlardan ne benden tek ses çıkmadan "çarmıh"ta asılı kaldım. Çıt çıkmıyordu. Ortalıkta tam bir sessizlik hakimdi.

Herhalde onlar dikkatle beni izliyorlardı. Oysa ben o sıra sevgili Metin'ciğimle[*] başbaşaydım. Metin'ciğimin hayali karşımdaydı. Ve ben ona, "Sen hiç tasalanma Metin'ciğim. Sana layık bir abi olduğumu göreceksin. Yanına geldiğimde benden dolayı utanç duymayacaksın" diyordum.

Ne kadar zaman geçti bilmiyorum, beni "Çarmıh"tan indirdiler. Bir tabureye oturttular. Daha yetkili olduğunu sandığım kişi:

– Bak görüyorsun, kolay değil. Daha bu en basiti. Başka yöntemlerimiz de var. Saklanacak neyiniz kaldı ki? Herşey bitti. Yenildiniz artık. Senden fazla bir şey istemeyeceğiz. İsmini söyle. Evini göster. Bir de ifade ver. Bu iş burada bitsin. Kendine boş yere işkence yaptırma, dedi.

– Kimliğim elinizde. Söylenecekleri söyledim. Konuşmayı uzatmaya gerek yok. Yeni yöntemlerinizi deneyin, dedim.

Ben konuşmayı kısa kesmelerini isteyerek, onların kafasında yaratmaya başladığım imajı pekiştirmek istiyordum. Onlar ise konuşmayı uzatmak istiyorlardı sanki. Beni dinlendirmek için böyle yaptıklarını farkettim. Öyle ya, sigortası atmış (bayılmış veya ölmüş) birisine işkence yapamazlardı. Acının, işken-

---

[*] Metin Aydın benim akrabam olur. Annesi bizim soydandır. Metin, sınıfının bilincini kavramış, gerçek bir proleterdi. Büyüğü olmam nedeniyle devrimci mücadeleye katılmasında herhalde küçük bir payım olmuştu, bazı bakımlardan beni kendisine örnek almıştı. Ama gerçekte o öyle yüksek niteliklere sahipti ki, ben de onu bazı yönleri ile kendime örnek alıyordum. Onun üzerimdeki gözleri benim için her zaman daha ileri yürümeye zorlayan bir kamçı idi, denetleyici idi. Metin 1980 yılı sonlarında, 12 Eylül'ün en fırtınalı günlerinde, Adana'da bir polisin de öldüğü silahlı çatışma sonucu öldü.

cenin dozunu, süresini iyi ayarlamalıydılar.

Yeniden "çarmıh"a astılar. Manyetonun bir kablosunu erkeklik organıma bağladılar. Diğerini de milim milim vücudumun her tarafında, özellikle de kafamın çevresinde dolaştırmaya başladılar. Elektrik vermeyi durdurduklarında, arada bir Komiser Mehmet:

– Devam edelim mi? diyordu. Ben de:

– Devam, diyordum.

Artık bundan sonra Komiser Mehmet'in sorusu tek kelimeye inmişti.

– Devam mı? Cevap da tek idi;

– Devam.

– Devam mı?

– Devam.

İşkencecileri tek soruya hapsetmek benim için bir kazanımdı.

Askıda iken insan gerçekten azımsanamayacak bir acı duyuyor. Kollar kopacak gibi oluyor. Fakat elektrik verilmeye başlanınca bu acı ikinci plana itiliyor. Daha doğrusu, elektrik verildiği anda bütün kaslar geriliyor, kafa geriye fırlıyor, beyinde binlerce yıldız parlayıp sönüyor ve diğer acılar hissedilmiyor bile. Beynin bir şey düşünebilme olanağı olmuyor. Elektrik faslı kesilince diğer acılar yeniden, etkili bir şekilde kendisini hissettiriyor. Beyin de düşünebilme olanağına yeniden kavuşuyor.

Manyetoyu çevirmeyi durdurdukları anda, Osman Yaşar'ın, Metin'in ve sevdiğim diğer yüce insanların hayalleri ile konuşmaya başlıyordum. Sıra ile hepsine söz veriyordum. "İçiniz rahat olsun" diyordum. Onların hayalleri de bana güç veriyorlardı. "Senden bunu bekliyoruz" diyorlardı.

Tahmin edemediğim bir süre sonra, işkencecilerden birisi:

– Yahu bunun boyu iyice uzadı, dedi.

Az sonra da yere indirdiler. Üzerime su döktüler. Ardından bir süre de falaka çektiler. Bütün bu zaman boyunca ağzımdan hiç ses-çığlık çıkmaması ve hiç yol alamamış olmaları onları daha da kinle vurmaya kışkırtıyordu. Yenilgiyi kabullenmek istemiyorlardı. Yorulanın yerini diğeri alıyordu.

Falakanın ardından ayaklarımdan baş aşağı astılar. Bir süre de o haldeyken elektrik verdiler. Daha sonra yeniden falaka...

En sonunda vücut pelte gibi olmuş bir şekilde iken –ki bazı darbelere her hangi bir tepki göstermemeye başlamıştım– saçlarımdan tuttular, çırılçıplak sürüyerek tuvalete götürdüler. Yerde uzun süre tazyikli su ile ıslattılar. Sonra da "artık dirildi" diyerek işkence odasının karşısındaki bir odaya götürdüler. Tek bileğimden duvardaki zincire kelepçelediler.

İşkence odalarının karşısında yanyana iki oda vardı. Bu iki odadan tuvalete yakın olanda tam 109 gün kaldım. Diğer odada, benden 12 veya 13 gün sonra yakalanmış olan, yürekli insan Tahsin Alpşar kalıyordu. Yalnız bir gece tuvalet dönüşü yanlışlıkla beni de Tahsin'in kaldığı odaya zincirlediler. Sabaha kadar onunla başbaşa tatlı tatlı sohbet ettik. Sabah bizi aynı odada gören sorgu ekibinden polisler, "bunları kim bir araya koydu" diye bağırıp çağırarak, beni öbür odaya aldılar.

Beni odaya zincirlediklerinde mesai bitim saati idi herhalde. Çünkü biraz sonra polis kalabalığı azaldı. Kaldığım oda ile bitişik odanın ara duvarına zincirlenmiştim. Duvarın içinde küçük bir delik açmışlar,

delikten geçirdikleri zincirin her iki ucuna da birer kelepçe takmışlardı. Zincirin öbür ucundaki arkadaş, polislerin azalmasını fırsat bilerek, ağzını zincir deliğine yapıştırıp yavaş sesle kim olduğumu sordu.

... İsmim Yakup Bıyık. TİKB üyesi olduğum iddiası ile yakaladılar. Sen kimsin? dedim. İlk zamanlar, polisin tuzağı olabilir belki diye çok dikkatli, ölçülü konuşuyordum.

O, cezaevinden getirilmiş, Partizan taraftarı imiş. (İsmini söylemişti ama şimdi hatırlamıyorum)

– Ben cezaevinde TİKB davalarında yargılanan arkadaşlardan bazılarını tanıyorum. Çok iyi, militan arkadaşlar. Onlarla çok iyi arkadaşız. Senin durumun nasıl, dedi.

Ben de moralimin çok yüksek olduğunu, vs. anlattım. Çok önemli bir karşılaşmadan üstün olarak ayrılmıştım. Yenilerine de hazırdım... Moralim gerçekten çok yüksekti. Coşku içindeydim.

ÖLDÜĞÜMÜ DUYUYORUM, SEVİNİYORUM

İkinci gün komiser Mehmet beni büro şeklinde döşenmiş odaya götürdü. Koltuğa oturdum. "Arkadaşça(!), delikanlıca sohbet" etmek istiyormuş! Diğer polisler çıkıp da odada ikimiz kalınca:

– Ben delikanlı, harbi adamım. Sizden korkmuyorum. Zaten sen buradan sağ çıkmayacaksın, diyerek gözbağımı çıkardı. Ayrıca yakalanışım sırasında gördüğüm için, suratını gizlemesi gereksizdi. Komiser Mehmet uzun boylu, atletik yapılı, esmer, Kürt tipli birisiydi. Suratında siyah bir ben vardı.

Önce sigara (marlbora), çay "ikram" etmek istedi. Ben reddettim. Ben reddettikçe o da ısrarla kabul ettirmeye çalışıyordu.

– Ben faşistim, işkenceciyim diye kabul etmiyorsun değil mi?

– Evet.

– O zaman parasını kendi parandan ödeyelim, bir çay iç.

Yine itirazlarım devam etti. Ama o beni dinlemeyip çaycıyı çağırdı, iki demli çay istedi. Benim yüzük, saat ve paramın bulunduğu zarftan biraz para çıkardı, çaycıya verdi. Garip bir durumdu. Kontrpiyede kalmıştım. İçmek mi doğruydu, içmemek mi? Çayı önüme koydular. Tereddüt içerisinde içmeye başladım.

Bu kadar ısrar etmesinin nedenini çözememiştim. Belki de kafamda kendisine ilişkin, "mert adam", dediğini yapan adam imajı yaratmak istiyordu. Çünkü ilk günden itibaren bana sürekli olarak, kendilerine istedikleri ifadeyi vermezsem beni öldüreceklerini söyledi. Bu sözünün blöf olmadığına beni inandırmalıydı! Hatta konuşmalarından birinde Taner Arda ve üç arkadaşını da kendisinin vurduğunu söylemişti.

Çayları içerken akraba çevresinde de solcular, devrimciler olduğunu, içlerinden birisinin 12 Eylül'e kadar militanlık yaptığını, ama şimdi altına bir Mercedes çekip bu işleri bıraktığını vs. anlattı. Sonra da:

– Artık yenildiniz, her şey bitti. Osman Yaşar'ı öldürdük. Fatih'i yakaladık. Kenan Güngör'ü, yakaladık. Ali vuruldu. Dün de Boğaz'da bir evde silahlı çatışma çıktı, Sezai Ekinci'yi vurduk, öldü. 3-5 kişi dışında tüm kafa adamlarınızın işini bitirdik. Neyiniz kaldı? Daha neye güveniyorsunuz? Koruyacak ne kaldı ki? Kendini boş yere ezdiriyorsun.

İstersen sen de rahat bir hayata kavuşabilirsin. Sana her olanağı sağlarız. Ama istediğimiz bilgileri vermezsen seni vururuz. Çatışma çıktı, öldü deriz. Biz direkt MGK'ya bağlı çalışıyoruz. Ondan emir

alıyoruz. Her istediğimizi yaparız. Bize kimse engel olamaz, dedi.

"Sezai Ekinci de öldü" deyince çok sevinmiştim. İçin için güldüğümü belli etmemeye çalışarak:

– Bu isimlerle ilgili söylediklerin doğru olabilir, ama ben hiçbirisini tanımıyorum, dedim.

Çeşitli nedenlerle bu tür sohbetler ileriki günlerde de tekrarlanacaktı.

İkinci gün bu "sohbet"in ardından zorlu bir seans daha düzenlendi, "çarmıh"a germeler, ayaklardan başaşağı asmalar, falakalar, hayaları sıkmalar vs. Ve yine pelte haline geldikten sonra sürüyerek tuvalete götürüp uzun uzun tazyikli su altında tutmalar...

İŞKENCECİNİN SESİNDE YENİLGİYİ OKUYORUM

İlk hafta içerisinde mutlaka bir şeyler elde etmek istiyorlardı. Yenilgiyi kabullenmek istemiyorlardı. Bu nedenle kinle saldırıyorlardı. Bunun sonucunda ayaklarım yere basamayacak kadar şişti. Ayak başparmağımın tırnağı yerinden kalktı, kan akmaya başladı. Bir "doktor" getirip pansuman yaptırdılar. "Doktor" tırnağı yerine yerleştirdi. Sonradan birkaç defa daha kontrol ettirdiler.

Birinci haftanın Cumartesi günü yine bir "seans" düzenlenmişti. Bu da "devam mı?", "devam" soru ve cevaplarıyla başlayıp bitmişti. Beni yine güzel bir "banyo"dan sonra odaya zincirlediler.

Hafta boyunca bir taraftan da Adana ve Ankara Emniyetinden TİKB davalarından arananlara ilişkin bilgi sormuş olacaklar ki, cevap "seans" bitiminde ulaştı. Komiser Mehmet kaldığım odaya geldi. Vücudumdaki birkaç yara izini kontrol, etti.

– Sen Sezai Ekinci'ymişsin ya lan!

– Bu isimde birini tanımıyorum. Ben Yakup Bıyık'ım. Hem Sezai Ekinci'yi öldürmemiş miydiniz?

Komiserin sesinde yenilgiyi kabullenişi okumuştum. Bir şey diyemeden, bozulmuş bir şekilde gitti. İçim, kazanmış insanların rahatlığı ve sevinci ile doluydu.

* * *

İlk hafta içerisinde denedikleri hilelerden birisi de askıda –"çarmıh"ta bırakıp gitme numarası idi.

"Seans" iyice uzamıştı. Ben "çarmıh"ta asılı idim. İşkencecilerin bir kısmı, "bu sefer de sonuç alamayacağız" inancıyla odadan çıkıp gittiler. Birkaçı hâlâ bunu kabullenmek istemiyordu. İnatla manyetoyu çevirip duruyorlardı.

En sonunda onlar da:

– Bırakıp gidelim. Bu burada böylece kalsın, diyerek odadan çıktılar. Birisi kapı dışından:

– Konuşmak istersen bizi çağır, diye seslendi.

Hiç ses çıkarmıyordum. Onların kapıdan beni izlediklerini hissediyordum.

Biraz daha vakit geçince birkaç tanesi geldi.

– Ulan sen ne inat adamsın. İnadın yüzünden geberip gideceksin, diyerek beni indirdiler.

Bu numarayı yarı çözülme durumunda olanlara da yapıyorlardı. Ve ne yazık ki çoğu kez de başarılı oluyorlardı.

* * *

Yine ilk hafta içerisindeydi. "Seans"ın, "çarmıh" kısmı bitmişti. İşkencecilerden birisi,

– İstiklal Marşı'nı söyle! dedi.

– Hayır söylemem!

– O zaman Enternasyonal'i söyle!

– Hayır!

– Enternasyonal sizin marşınız değil mi? Onu niye söylemiyorsun?

– Evet, bizim marşımız. Kendim isteyince söylerim. Ama siz istediğiniz için söylemem, dedim.

* * *

Birinci hafta içerisindeydi. Akşam vakti bir bayan arkadaşı "tezgâh"a almışlardı. "Çarmıh"ta elektrik verdikleri anlaşılıyordu.

Bayan arkadaşa, birisini tanıyıp tanımadığını soruyorlardı. Daha doğrusu tanıdığını "itiraf ettirmek istiyorlardı. Önce, benimle ilgili olarak işkence yaptıklarını anlayamamıştım. Çünkü ben tek başıma yakalanmıştım. Beni tanıyabilecek bir bayan yoktu. Biraz dikkat edince benden dolayı işkenceye çektiklerini anladım. Çok şaşırmıştım. O çığlık attıkça benim içim sızladı.

Meğer arkadaş Adana'lıymış. TİKB üyesi olduğu iddiasıyla gözaltına alınmış. Güya Sarı Halil (yani ben) de Adana'lıymışım. O halde hemşerisi olarak beni tanıma, gerçek ismimi bilme olasılığı vardı. Ve beni tanıdığı "itiraf" ettirilebilinir, gerçek ismim ondan öğrenilebilinirdi. Bu "seans" kendim için düzenlenenlerden daha zor gelmişti. Arkadaş devamlı olarak böyle birisini tanımadığını söylüyordu. Sonra onu yanıma getirdiler.

– İyi bak.

– Tanımıyorum.

Hızla gözbağımı çıkarıp geri taktılar.

– Şimdi tanıdın mı?

– Tanımıyorum.

Bunun üzerine "ikna" olmuş olacaklar ki, işkenceyi uzatmadılar. Sonradan anladığıma göre, zaten arkadaşın sorgusu önceden bitmişti, cezaevine gönderilmek üzereydi.

Çok ileriki günlerde de Metris Askeri Cezaevi'nden M. isimli bir arkadaşı getirmişlerdi. Birgün M.'i kaldığım odaya getirdiler. Odada sorgu için bekleyen başkaları da vardı. Polislerin olmadığı bir sırada M. atıldı:

– Yakup Bıyık kim?

– Benim.

– Cezaevindeki herkes sevgi ve selamlarını iletiyor.

Teşekkür ettim. O sıcak candan davranıyordu. Bense yeterince sıcak davranmamış, konuşmayı kısa

kesmeye çalışmıştım. Konuşmaya isteksiz ve soğuk tavrıma sevgili arkadaş belki şaşırmış, anlam verememiştir.

Polisler, bazen, gözaltındakileri yalnız bırakıp pusuya yatıyorlardı. Kimin kiminle konuştuğunu izliyorlar, sonra da "ne konuşuyordunuz?" vs. diyerek yeniden işkenceye çekiyorlardı. M. TİKB davasında yargılanıyordu. Benimle konuşurken görülmesi, beni tanıdığını "itiraf" ettirmek için işkenceye çekilmesine neden olabilirdi. Adana'lı arkadaştan sonra, bir de M.'in benden dolayı işkenceye çekilmesi acısına katlanmak tehlikesini göze alamamıştım.

HAYATIMDA İÇTİĞİM EN TATLI SÜT

Sorgu ekibinde kendisine "Foto" diye hitap edilen bir polis vardı. Acıyı sürekli kılmak için, geceleri de onu başımda nöbetçi bırakıyorlardı. "Foto" kafama, Kollarıma, sırtıma, sopayla rastgele vurmalarının dışında (bunu diğer sorgu ekiplerinden işkenceciler de ara sıra yapıyorlardı) örneğin sağ veya sol tarafıma çömeliyor, diz kapağımla ayak bileklerimin arasına, ön taraftan, kemikleri kırmayacak veya aşırı ölçüde zedelemeyecek bir tonda sürekli vuruyordu. Bu vuruşların ilk birkaç tanesi acı vermiyor. Ama aynı yere defalarca vurulunca kemik ile sopa darbeleri arasında kalan deri eziliyor, azımsanamayacak bir acı veriyordu. Sonradan kontrol ettiğimde diz kapağımdan alt tarafının kıpkırmızı olduğunu görüyordum, önceleri bacağımı geriye, sağa-sola çekmeye çalışıyordum. Ama sonuç değişmiyordu. Bunun üzerine kendimi bırakıyordum, hiç tepki göstermemeye başlıyordum. O da usanana kadar vuruyor, sonra bırakıyordu.

Bu "Foto" denen ite öfkem ölçülemez derecedeydi. İçimden, "ulan it! seninle eşit koşullarda bir karşılaşmalıyız ki!" diye hayıflanıyordum. Senaryolar kuruyordum kafamda; Bu alçağı tanıyormuşum. Birgün sokakta, kalabalığın içinde onu görüyorum. Belimde silah var. Önümde normal adımlarla yürüyor. Hızla kendisine yaklaşıyorum. Arkasından omzuna dokunuyorum. Geriye dönünce, beni görüp, korkudan bayılıp düşüyor...

İğrenç, korkak bir mahluktu. Tahsin ve ben geceleri çoğu kez odalarda yalnız kalıyorduk. "Foto", nöbetçi olduğu günlerde, ikimizi gece tuvalete götürürken silahını çekiyor ve ağzına mermi veriyordu. Özellikle Tahsin'den çok korkuyordu. Düşünün bir kez; ikimiz de halsiz ve gözleri bağlı olarak (bazen tuvalete de kelepçeli götürülüyorduk) duvarlara tutunarak yürüyoruz, buna rağmen o silah çekiyor.

Bir gece yanındaki polislerden birisi sordu:

– Buna ne gerek var.

– Bunlardan her şey beklenir. Tedbir tedbirdir. Şu o.... çocuğunu (Tahsin'i kastediyor) yakalarken 7-8 kişi zor zapdettik. Hepimizi aldı aldı savurdu.

İlk bir ay, ara sıra kendilerinin "seans" sonrasında verdiği çeyrek ekmek, peynir ve süt dışında –ki bunları kendimi toparlamam için veriyorlardı– yiyeceği yasaklamışlardı. Zaten boğazım berbat bir hal almıştı. Süt dışında bir şey alırken acı çekiyordum. Sanki lokmalar boğazımı yırtarak geçiyordu. Su içmemi de yasaklamışlardı, acıyı daha da dayanılmaz kılmak, içimin yanıp kavrulmasını sağlamak için 1,5-2 litrelik şişeler içerisinde hazırladıkları tuzlu suyu zorla içiriyorlardı.

Bir gün akşam vakti (her halde ilk hafta içerisindeydi, ama tam emin değilim) tuvalete çıkmadan önceydi. Zincirin öbür odadaki ucunda, Dev-Sol üyesi olduğu iddiasıyla gözaltına alınmış olan, Metin isimli bir arkadaş vardı. (Kağıthane tarafındandı). Metin ve Partizan taraftarı arkadaşa yiyecek ve su serbest bırakılmıştı. Çok susuzdum, adeta kavruluyordum. Diğer odadaki arkadaşlarla şifre belirlemiştik. Zinciri bir defa çekip bırakmak, "dinle!" anlamına geliyordu, iki kere çekip bırakmak, "tehlike var, susalım" anlamına geliyordu.

Zinciri bir defa çekip bıraktım.

– Metin, çok susadım. Tuvalete çıkınca süt kutusuyla su al, daha sonra ben isteyince bana içirirsin.

– Nasıl olacak?

– Kağıttan bir oluk yap. Uygun bir zamanda ben sana söyleyeceğim. Sen o zaman oluğu zincirin üzerinden sok. Ben ağzımı dayayacağım. Sen suyu boşaltırsın.

– Tamam.

Tuvalete gittik. Geri getirilip zincirlere bağlandık. Az sonra "Foto" yanında bir polisle geldi, zorla ağzıma bir büyük şişe tuzlu suyu boşalttı.

– İçin çürüyecek, organların mahvolacak. Yerlerde sürüneceksin. Buradan çıksan bile ömrün fazla olmayacak.

Onların seslerinden, çay demlemekle uğraştıklarını anladığım bir sırada, zinciri yavaşça çekip bıraktım.

– Haydi Metin!

Metin süt kutusundan alüminyum tarafı içe gelecek şekilde oluk yapmış. Onu delikten uzattı. Ağzımı dayadım. Ben su beklerken ağzıma tarif edilemeyecek kadar güzel bir sıvı boşaldı. Metin, yarım litrelik sütü bana içirmişti. Bu, hayatımda içtiğim en güzel süt idi. Hiçbir anne çocuğuna bu kadar güzel, tatlı süt emzirememiştir.

Süt, tuzun midemdeki etkisini nötralize etmişti. Artık epeyce rahatlamıştım. "Foto" geri geldi. Kıvranıp durmamı beklerken, beni oldukça rahat görünce çok şaşırdı.

– Vay o... çocuğu. Şuna bak yahu, adam bana mısın demiyor. Nasıl dayanıyorsun?.. İstediğin kadar diren, bizim için farketmez. Nasıl olsa seni öldüreceğiz.

BÖYLE OLACAK İŞTE

Ben ona kin duyduğum gibi "Foto" da bana kin duyuyordu. Örneğin gözüme üstüste iki bağı hem de çok sıkı biçimde bağlarken belli ediyordu bunu. Veya kelepçeyi bileğimi iyice sıkacak, kıpkırmızı edecek şekilde takıyordu. Birkaç defa, bir bileğimi kalorifer peteğinin su giriş (üst) borusuna, bir bileğimle bir ayağımı da çıkış (alt) borusuna kelepçelemişti. Tek ayak üstünde yengeç gibi, garip bir pozisyonda duruyordum. Önceleri, "herhalde bir süre sonra bileklerim kırılır" diye düşünüyordum. Ama insan vücudu çok ilginç bir mekanizma. Dayanma gücü sanılandan çok çok fazla. Ve yeni şartlara kendisini adapte etme yeteneği umulandan çok yüksek.

Üçüncü veya dördüncü tuzlu su içirmeden sonra, bir gece yine "Foto" bir büyük şişe tuzlu suyu zorla içirmişti. Anında midem bulandı. Bütün tuzlu suyu kustum (yere bir avuç tuz yığılmıştı). Sanki midem beynimle dayanışma içerisinde hareket etmeye başlamıştı. Artık bundan sonra tuzlu su da kâr etmeyecekti. Ayrıca midemin daha fazla tuzlu su kabul etmeyeceğini o da anlamıştı herhalde. O andan sonra bana tuzlu su vermeye hiç kalkışmadı.

Bir gece yine tek bileğimden zincire bağlı olarak ayakta duruyordum. "Foto" manyetoyu getirdi. Kablonun birini el parmağıma, diğerini ayak parmağıma bağladı. Hiç tepki göstermedim. Tepki göstersem, çekindiğimi sanarak daha fazla üzerime gelecekti... Manyetoyu ilk çevirişinde sert bir şekilde yere düştüm. "Foto" bayıldığımı veya başka birşey olabileceğini sanarak endişelendi. Koşarak gitti, bir sürahi su getirdi. Saçlarımla yüzümü ıslattı... Bir taraftan da yüzüme vurarak "kalk lan kalk!" diyordu. Ben doğrulmaya çalışırken rahatladı. Aceleyle manyetoyu toplayıp kaldırdı. Ortalığı temizledi.

Bu olaylardan birisi olurken, (ama hangisi olduğundan emin değilim) kaldığım odada bir bayan arka-

daş vardı. Dev-Sol üyesi olduğu iddia edilen öğretmen bir arkadaştı. Alibeyköy taraflarındandı.

"Foto" yanımızdan gittikten az sonra bir bardak çay ile geldi. Öğretmen arkadaşa uzattı;

– Al, çay iç.

– Sizin çayınızı içmem!

Çok sevinmiştim. Bu küçücük cümlenin çok zengin bir anlamı vardı benim için. O koşullarda bile dayanışmamızı kıramıyorlardı. İçimden, "afferin. Böyle olacak işte" dedim. Eğer aksi bir davranış gösterseydi ona çok kızacaktım.

Bence "Foto", kompleksleri nedeniyle çay "ikram" etmeye kalkışmıştı. Onun bir kız arkadaşı olabileceğine ihtimal veremiyorum.

HİYERARŞİ NASIL OLUŞMUŞ

İşkencecilerin ilk göze çarpan, en belirgin özellikleri lümpen, kompleksli, kafaları fazla işlemeyen kişiler olmalarıydı. Örneğin zavallıların o sırada sık sık tekrarladıkları tek bir espri vardı; "karga kardeş, geçiyordum uğradım!" Kardeş gibi güzel bir kelimeyi onların pis ağzına hiç yakıştıramıyordum. Yeni espriler üretebilecek zekâdan yoksundular. Zaten yaptıkları "iş" zekâyı, işlek beyinli olmayı gerektirmiyordu. Aksine, eksik zekâlı olmak daha uygundu.

Aşırı lümpen, küfürbaz idiler. Ağızları çok bozuktu, sanki ikinci bir dışkı boşaltma organına dönüşmüştü. Kendi içlerindeki hiyerarşi, adeta küfretme yeteneklerine göre oluşmuştu. En yetkilileri en ağza alınmaz, en "yeni" küfrü ediyor diğerleri de onun ağzından kapıyorlardı.

Bir gün, büyük şeflerden birisi, (ilk "sohbet"e katılan), alt "görevli"lerden birine kızmıştı. Ona, "dört bir tarafından s... ulan" demişti. Sanki pek matah bir şey söylenmiş gibi, duyanlar duymayanlara bu küfrü anlatıyorlardı.

Daha da önemlisi küfür bilinçli olarak uygulanıyordu. Bir psikolojik baskı, aşağılama ve yıkma aracı olarak kullanılıyordu. Ne yazık ki, küfürler insanlar üzerinde oldukça da etkili oluyordu.

Yukarıdaki küfrün sahibi olan şef, bir defasında, tezgâha aldıkları genç bir bayan arkadaşa, şu an yazmaktan bile utandığım ve o güne kadar hiç duymadığım çok çok adice bir hakarette bulunmuştu. O an aklımdan geçen ilk cümle "Vay alçak! Sanki etkili küfürler bulmak için insan biyolojisini incelemiş" olmuştu.

Bir gece komiser Mehmet geldi. Telefonu açarak ilişkide olduğu ama şu sıra yüz bulamadığı bir "hayat kadını" ile (ki bu konuşmasından çok açık bir şekilde anlaşılıyordu) uzun uzun ve bol küfürlü bir şekilde ağız kavgası yaptı. Sarhoş olduğu belliydi.

– Ulan o...! Beni Edirne'den Diyarbakır'a kadar herkes tanır. Kafamı bozma. Oraya varır karnını kurşunla doldururum. Oraya da 3-5 silah bırakır, gazetelere "anarşistlerle çatışma çıktı" derim. Dediğimi yapacağımı da bilirsin...

Kadını kendisine itaate zorlamaya çalıştı... Bence telefon konuşmasının bu birkaç cümlelik özeti bile bir işkencecinin karakterini anlamak için çok şey söylüyor. Ama işkenceciden sadece bir tür iğrenç koku yayıldığı sanılmamalıdır. O bir pislik torbası gibidir. Ondan iğrenç kokuların enva-i türü yayılır.

Emniyette kaldığım süre boyunca, benim için en ağır işkencelerden birisi de daha çocuk yaştaki kız arkadaşlara ve genç bayanlara yapılan hakaretleri ve işkencecilerin onlara dokunuşunu (daha ötesini hiç söylemiyorum) düşünmek oluyordu.

Başkalarına yapılan işkenceleri izlemek, hele de küçük çocukların ve bayanların çığlıklarını dinlemek başlı başına bir işkenceydi. Bir gün 13-14 yaşlarında kız ve erkek iki kardeş getirdiler. Çocukların ağabeyleri aranıyormuş. Onun hakkında bilgi alabilmek için çocuklara işkence yapıyorlardı. Erkek olan kızkardeşinin tezgâhtan yükselen çığlıklarını duydukça, "KAYDEŞİM, KAYDEŞİM", diye ağlıyordu. Çocuk "R" harfini telaffuz edemiyordu. Çok tatlı bir dili vardı. Bu sahne beni öylesine etkilemişti ki, zihnimde taptaze duruyor.

BU ADAM DİRENECEK!

12'nci veya 13'üncü günün akşamüzeriydi. Gürültü-patırtılarla birisini getirdiler. Adama şiddetle yüklenmeye başladılar. Adamdan yavaş bir inilti dışında hiçbir ses çıkmıyordu. Sorulan sorulara korkuya kapılmamış birisinin ses tonuyla akıllıca cevaplar veriyordu, inşaatlarda yatıp-kalktığını, üzerinde çıkan kimliğin esas kimliği olduğunu, herhangi bir örgütle ilişkisi olmadığını, vs. söylüyordu.

Polislerden bazıları onu tanıdılar.

– Ulan sen daha önce de başka bir kimlikle gelmiştin, dediler. Ama adam her şeyi reddediyordu.

O güne kadarki gözlemlerime dayanarak notumu verdim; bu adam sıkı adam. Bu adam direnecek.

"Seans"ın ardından adamı bitişik odaya aldılar. Orada kalorifer borularına kelepçelemişler. Bağlı olduğum zincirin öbür ucunda Metin veya Partizan taraftan arkadaş vardı. (Şimdi hangisi olduğunu hatırlamıyorum.) Yeni gelen arkadaş hakkında bilgi istedim, TİKB üyesi olduğu iddiası ile yakalanmış, işkenceciler esas isminin "Komando Tahsin" olduğunu söylüyorlarmış. Morali çok yüksekmiş vs.

– Arkadaşa söyleyin "seans"ı izledim. Direnme gücü yüksek birisi olduğu belli. İsterse inlemeyi de kesebilir. Ağzından hiç ses çıkmasın. Benim de öyle yaptığımı söyleyin, dedim.

Bundan sonra düzenlenen "seans"larda ondan da hiçbir ses seda çıkmadı.

Tahsin örnek bir direnişçiydi. İşkenceciler öncelikle ismini kabul etmesini, nerede kaldığını söylemesini istiyorlardı. Üçüncü veya dördüncü gün bir "seans" sırasında Tahsin:

– Tabii benim de kaldığım bir evim var. Ama size söylemem. Söyleyeyim de çocuk yaşlı demeden evinde kaldığım, bana yardımcı olan insanları da işkencelerden geçirin değil mi? dedi.

Kozlarını açarak oynuyordu. İşkenceciler bir milim yol alamıyorlardı.

Daha önceki yakalanışındaki direnişi de Tahsin'in önemli bir kozu idi. Bu durum taa baştan, işkencecilerin ondan bir şeyler elde edebilme umudunu kırmıştı.

TAHSİN'E TUZAK

Tahsin'in yakalanışından bir hafta sonraydı. Orada kendisine "Albay Kemal" diye hitab edilen bir komiser vardı. Baş işkencecilerden birisiydi (Aynı zamanda en tecrübelilerden birisi). Ortalığın sessiz olduğu bir sırada "Albay Kemal", Adana Emniyet Müdürlüğü ile yapılan bir telefon konuşması mizanseni düzenledi:

– Aloo! Emniyet Müdürlüğü mü?.. Burası Siyasi Şube. Komando Tahsin isminde birisini yakaladık. İsmini kabul etmiyor......(Konuşmasına biraz ara veriyor. Güya karşıdan verilen bilgileri dinliyor) Evli mi dedin? Çocuğu da mı var? İyi. Karısını, çocuğunu, kardeşini en kısa zamanda askeri uçakla buraya yollayın.

Rolünü fena oynamıyordu. Ama yine de mizansen olduğu anlaşılıyordu. Kendi kendime, "inşallah Tahsin tuzağı anlamıştır" diyordum.

Bu tuzak telefon görüşmesinden sonra Tahsin'i yeniden tezgâha aldılar. Tahsin'in ağzından yine tek bir ahh çıkmıyordu. Fakat bir ara şöyle dediğini hatırlıyorum;

– İsmimin Tahsin olduğu doğru. Ama size ifade vermeyeceğim.

Neden böyle söylediğini anlamamıştım. Yoksa yanlış mı duymuştum? Kendisine de sormamıştım o zamanlar. Aklıma, "kurulan tuzağa düştü mü yoksa?" sorusu takılmıştı. Belki de açık kart oynadığı için böyle yapmıştı.

Orada birlikte kaldığımız süre içerisinde o hep örnek bir tavır izledi. Hep flaş idi. Sarsılana destek oluyordu, düşeni kaldırmaya çalışıyordu.

YEMEK İÇMEK YASAK

İlk yakalandığım andan itibaren birbirleriyle ilk defa orada karşılaşmış insanlar arasında çok anlamlı bir dayanışmaya şahit olmuştum.

Su ve yemeğin yasak olduğu günlerde, bitişik odadaki arkadaşların, duvardaki küçük zincir deliğinden yaptıkları yardımlar benim için çok önemliydi. Su ihtiyacımın bir kısmını süt örneğinde olduğu biçimde karşılıyordum. Sevgili arkadaşlar yiyecekleri de benimle paylaşıyorlardı. Bisküvileri ve ekmeğin sert kısmını ince şerit biçiminde hazırlayıp zincirin üzerine koyuyorlardı. Zinciri çekince yiyecekler benden tarafa geliyordu. Bunların bir kısmını ağzıma atıyor, bir kısmını da koynuma vs. saklıyordum. Bazen arkadaşlar ince dilim halinde kaşar peyniri de yolluyorlardı. Bu iletişim kanalımızın anlaşılmaması için çok titizlik gösteriyorduk. Bir seferinde su içerken polisin yaklaştığını hissettim. Acele tehlike işareti verdim. Arkadaş su oluğunu çekerken suyun bir kısmı yeri, duvarı, deliği ıslattı. Ben, işkencecilerin bu ıslaklığı görmesini engelleyecek biçimde durdum. Ama zaten onların aklına bu tür şeyler hiç gelmiyordu. Şüphelenmediler bile.

Bazen de sorgu için bekleyenler veya ifadesini yazmakta olanlar, kendileri için aldıkları yiyeceklerin bir kısmını bana veriyorlardı.

Hemşire bir arkadaş da bir dönem bulunduğum odada kaldı. Eşinin TKP-B üyesi olduğu iddia ediliyordu. Bayan arkadaş, bir "seans" sırasında rahatsızlanmış, hastaneye kaldırılmıştı. Dönüşte de benim kaldığım odaya bırakılmıştı. Bir gece ona, isterse meyve de sipariş verebileceğini söylediler. Üzüm sipariş etti. Üzüm gelince arkadaşa, bana vermemesini sıkı sıkı tembih ettiler. Kabul etti.

Polisler yanımızda iken yavaş yavaş yiyordu. Polisler odadan çıkınca (akşam vakti olduğu için sadece nöbetçiler vardı) üzümün birazını bana vermek istediğini söyledi. Ben de, bir gazete kağıdı parçasına üzümleri tek sıra dizip sarmasını rica ettim. Öyle yaptı. Bana uzattı. Bitişik odadaki arkadaşlara kendilerine bir sürprizim olduğunu söyledim. İnce paketi delikten sokmaya çalıştım. Ama bayan arkadaş elinden geldiğince fazla üzüm verebilmek için paketin içine gereğinden çok koymuştu. Sıra bozulduğu için de paket deliğe sığmıyordu. Paketi açtım. Üzümleri yeniden tek sıra halinde dizdim. Sonra da zincirin üzerine koydum. Arkadaşlar zinciri çekip üzümü aldılar.

Öbür tarafa 10-12 adet üzüm tanesi yollayabilmiştim. Ama bu bizim için çok önemli bir olaydı. Tüm engellemelere karşın vahşethanede üzümü dahi tatmıştık.

Tahsin ve ben Ağustos ayında yakalanmıştık. Üzerimizdeki giysiler yazlık idi. Havalar soğumaya başladığı anda ikimizin de üzerinde çifter çifter kazak vardı. İşkenceciler bu duruma çok şaşırıyorlardı.

– Ulan siz bu giysileri, yiyecek paralarını nereden buluyorsunuz? Cezaevine sevk edilen arkadaşlar bıraktılar.

Sigara yasaktı. Ama Tahsin, ilk günler dışında, sigara elde edip içmenin yolunu bulmuştu. (Ben kullanmıyordum.) Yeni yakalananlar, eğer hemen tezgâha alınmazlarsa, önce ya benim veya Tahsin'in

kaldığı odaya getiriliyor, orada üzerlerinde bulunan para, saat, kemer, sigara, vs. gibi şeyleri alınıyordu. Tahsin bu arkadaşlara, kaşla göz arasında, "Sigaran varsa polisler elinden alır, hemen bana ver" deyip, sigara ve kibritleri alıyormuş. Sonra durumu bana da anlattı. Ben de sigaraları toplamaya başladım. Bir kısmını delikten, bir kısmını da tuvalette Tahsin'e veriyordum. Bazen ifade yazanlar da, kendileri için alınan sigaraların bir kısmını bize veriyorlardı.

Tahsin orada kaldığımız süre boyunca, sürekli kontrol altında bulundurulmamıza karşın ancak bir defa sigara içerken yakalandı.

Kurban Bayramı'nda, aşağı hücrelerdeki arkadaşlara "hediye" olarak sigara yolladığımızı da hatırlıyorum.

PARA YAĞIYOR

Yemek ve su içmek serbest bırakıldığı andan itibaren (Eylül'ün ilk haftası) paramı iade ettiler. Yakalandığımda 1300 ikaya yakın param vardı. Bana iade edilen 700 liradan azdı.

– Gerisi nerede?

– Senin masrafların oldu, dediler. Masraf dedikleri de birkaç süt, birkaç da çeyrek ekmek içinde peynir idi. Bir de ikinci gün içtiğim çay.

Bu para birkaç gün ancak yetebilirdi. Arayıp soranım da olmayacağına göre çok dikkatli harcama yapmak zorundaydım.

Ama Tahsin çok girişken, yırtıcı bir arkadaştı. Ekmeğini taştan çıkaranlardan. Gündüzleri, sorguları tamamlanmak için hücrelerden onun kaldığı odaya getirilen arkadaşlara (sorgu dışında hücrelerde kalıyorlardı) paraya ihtiyacımız olduğunu anlatmış. Yukarı çıkanlarla para yollamalarını istemiş. Artık odaya gelen her arkadaş, uygun bir anını yakalayıp, "Paraya ihtiyacın var mı?" diyerek önüme para atıyordu. O kadar çok para vermek isteyen oluyordu ki, çoğunu, "sonra alırım, şimdi yeterince var" diyerek geri çevirmek durumunda kalıyordum,

Tuvalete çıktığımızda Tahsin'in "sen niye az para alıyorsun", diyerek cebime para attığı da oluyordu. Ayrıca Tahsin sıkıca tembih etmiş olacak ki, hücrelerden gelen arkadaşlar itirazlarıma rağmen önüme para atıyorlardı.

Odada kaldığımız süre içerisinde, hiç arayıp soranımız olmadığı halde, ne ben ne de Tahsin hiç para sıkıntısı çekmedik.

TAVŞAN KAÇTIĞI İÇİN KORKAR

Tahsin ve ben, yeni yakalanıp getirilen insanların gözlerine ilk çarpan kişiler oluyorduk. Görünüşümüzden orada uzun süre kaldığımız hemen anlaşılıyordu. Saç-sakal, kir-pas içerisindeydik. Bu halimiz odaya gelenlere bir tür güven telkin ediyordu. Bizden destek bulmak istedikleri hissediliyordu.

Genellikle işkenceciler:

– Buraya gelip de çözülmeden giden yoktur. Sizin şeflerinizi bile bülbül gibi öttürdük, derler. Bu şekilde, kişiyi psikolojik olarak yıkmaya çalışırlar. Ama bizim yanımızda iken, diğer arkadaşlara böyle diyemiyorlardı. '

– Siz bunlara bakmayın. Bunlar nasıl olsa ölecek, diyorlardı.

Bu kadarcık ifade farklılığı bile çok önemli sonuçlar yaratıyordu. Örneğin bazı arkadaşların kafasında "Bu arkadaşlar direndiğine göre ben de direnebilirim" fikrinin oluşmasına yol açıyordu.

Zaten Tahsin ve ben, insanların moralini yükseltmek ve kafalarında bu fikri yaratmak için elimizden geleni yapıyorduk. 60'lı günlerde kaldığım odaya, bir örgütün merkez komitesi üyesi olduğu iddia edilen (daha önce Tahsin'in kaldığı odada kalıyordu) bir arkadaş zincirlenmişti. O, bir gece sohbet sırasında şöyle demişti;

– Tahsin'in bana çok yardımı oldu. Beni çizgiden kurtardı. Ona çok şey borçluyum.

Bizim özellikle yapmaya çalıştığımız, insanların yüreğindeki korkuyu silmek veya en azından azaltmaktı. Ürktüğü şeylere karşı durabilme cesaretini toplamalarına yardımcı olmaktı. İnsan bir şeyden korkup kaçmaya başladı mı, tamamdır. Artık korku kendi kendini üretir. Kartopu gibi yuvarlandıkça büyür. "Tavşan korktuğu için kaçmaz, kaçtığı için korkar."

Oysa insan çekindiği, korktuğu şeylere karşı durabilme cesaretini gösterebilmelidir. Çoğu kez bu cesareti gösterdiğinde korkusunun ne kadar yersiz olduğunu görür. Karayılan, Karayılan olmazdan önce sıradan, korkak bir köylüydü. Ama ne zaman ki bir kayanın arkasındaki karayılanı kurşunun (ölümün) bulduğunu görmüştür, işte o zaman Karayılan Karayılan olmuştur.

O vahşet atmosferinde, insanlar çok yönlü düşünebilme yeteneklerini çoğu kez kaybediyorlar. Sorunları hep kötü, hoş olmayan yönlerinden görüyor, karamsarlığa kapılıyorlar. Olumlu, iç rahatlatıcı yönleri gözden kaçırabiliyorlar. Tabii bu da insanların paniklemesine, korkuya kapılmasına yol açıyor. .

İnsanların, "korkmayın" diyerek korkuya kapılmasını önlemenin olanaksız olduğunu biliyordum. Aksine, bu pekâlâ istemediğim şeye de neden olabilirdi. İnsanlar en çok bilmedikleri, tanımadıkları, daha önce görmedikleri şeylerden, karanlıktan ürkerler, korkarlar. Örneğin karanlık bir tünel (hatta karanlık bir ev) insanlara korku verir. Veya insanlar alışık olmadıkları bir yaşam sürecine girerlerken çekinirler. İlk milli maça çıkan futbolcunun çekingenlik, tutukluk gösterdiği bilinir.

Her şeyin insanları korkuya yönelttiği o atmosferde, bunu önlemenin tek yolu vardı: Çoğu ilk defa oraya düşmüş bu insanlara yaşayacakları acılı, zorlu süreci gerçeğe en yakın bir şekilde anlatmak; karşılaşacakları şeyleri kafalarında canlandırabilmek; insan vücudunun bunlara dayanabilme yeteneğine işaret etmek. Böylece karşılaşacağı şeylerin şoke edici, panikletici etkilerini kırmak... Örneğin kendisi için kaç gün "seans" düzenlenebileceğini, işkencenin de bir sınırı olacağını bilmek insanların ayaklarını yere bastıran bir rol oynuyordu. Veya bir "seans" sırasında hangi işkence yöntemlerinin uygulanacağını ve bu yöntemlerin ne tür acılar vereceğini önceden bilmek paniklemeyi engelleyici bir etkide bulunuyordu. "Elektrik verilince bütün kasların gerilir, kafan geriye fırlar, beyninde binlerce yıldız parlayıp söner. Bunun ötesinde seni öldürecek dozda elektrik vermezler" şeklinde birkaç söz arkadaşlar üzerinde çok olumlu etkiler yaratıyordu.

Yani biz, insanları tek yönlü (hep olumsuzluktan gören) düşüncelerden, karamsarlıktan kurtarmaya, kendi lehlerine olan şeyleri de görmelerini sağlamaya çalışıyorduk. Bu konuda elimizden geleni yapmaya çalışıyorduk. Ama "elimizden gelen"in çok sınırlı olduğu da bir gerçekti.*

LİSELİ ARKADAŞIM

Bize yiyecek almanın serbest bırakıldığı gün liseli bir arkadaş getirdiler. Öğle sonrasıydı. Tam o sırada benim sipariş verdiğim ekmek peynir gelmişti. Liseli arkadaş, orada uzun süre kalmış olduğumu hemen farketti.

– Abi beni yeni getirdiler. Ne yapacağımı bilmiyorum. Onlara ne diyeceğim? Bana yardım et, dedi.

Çok açtım, ekmek peynire aç kurtlar gibi saldırıyordum.

---

* Yukarıdaki anlatımdan "inanç" unsurunu gözardı ettiğim gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Aksine, işkenceye karşı direnişte temel inançtır, inancı yüksek olan insan yıkılmaz insandır. Devrime inancı tükenmiş bir insanı hiçbir güç ayakta tutamaz. Ancak, moral-deneyim gibi unsurların inançla bağıntılı olduğu, işkenceye karşı direnmede önemli rol oynadıkları da bir gerçektir. Örneğin ne kadar inançlı olunursa olunsun, deneyimsizlik insanı çok zor anlara sokabilir, yanlış adımlar atmak durumunda bırakabilir.

– Biraz müsaade et. Yemeğimi yiyeyim. (Yemeğimi yerken gözbağımı hafif alnıma doğru kaydırıyordum) Sen de olayı anlat, dedim.

Arkadaşın evinde bir silah yakalanmış. O da, "ben bu silahı boş arsada buldum. Silaha meraklı olduğumdan aldım, evde sakladım" demiş.

O güne kadarki deneylerden, kime ne kadar yüklenebilecekleri konusunda belli bir fikrim vardı. Ona:

– Senin durumun ağır değil. Sana üç-beş gün yüklenirler. Direnirsen fazla uzatmazlar. Ne pahasına olursa olsun evde verdiğin ifadeni değiştirme, ifadende en küçük bir değişiklik yaparsan daha çok işkence görürsün. Bak genç adamsın, dayanabilirsin. (Direnmek genç, güçlü, sağlıklı olmaya bağlı değildir. Ama o anda kendine güvenini sağlamak için böyle demiştim.) İnsan her acıya dayanabilir. Korkuyu aklından sil, seni öldüremezler. Öldürecek olsalardı beni öldürürlerdi, dedim.

Nelerle karşılaşabileceğini, ne tür acılara katlanmak zorunda kalacağını kısaca anlattım. En son olarak da, kendisini arayıp soracak kimsesi olup olmadığını sordum. Tanıdıkları bir komiser olduğunu söyleyince de;

– Çok iyi. Bak benim arayıp soranım da yok. Yakında seni buradan ararlar, dedim.

Konuşurken amaçladığım şeylerden birisi de, benim durumumla da kıyaslayarak, kendi durumunun daha avantajlı olduğunu göstermek, böylece içini rahatlatmak idi.

Arkadaş deneyimsiz olmasına karşın, gerçekten çok iyi direniyordu. Sesinde korku, panikleme belirtisi yoktu. İşkenceciler onu korku girdabına sokamadılar. "Seans"tan sonra yanıma getirdiler.

– Abi dediğin gibi yaptım,

– Biliyorum. Aynı şekilde devam et.

İlk sınavındaki başarısından dolayı sevinçli olduğu belli idi. Sonraki günlerde de ilk ifadesinde direndi.

Kaç gün sonraydı, hatırlamıyorum, liseli arkadaşı kaldığım odaya yine getirdiler. Teşekkür etti.

– Abi beni cezaevine yollayacaklar. Sana para vermek istiyorum. Sevincini azaltmaya hakkım yoktu.

– Peki ver.

Daha önceden katlayıp hazır ettiği 150 lirayı önüme attı. Az sonra yeniden atıldı.

– Abi o parayı geri verir misin?

Ben parası yok da cezaevinde gerekli olur diye geri istiyor sandım. Parayı kendisine attım.

– Zaten benim ihtiyacım yoktu. Cezaevinde senin daha çok ihtiyacın olacak paraya.

Parayı aldı. Hemen ardından, "al şunu" diyerek başka bir şey attı önüme. Baktım, 500 lira idi. Liseli arkadaşımın gönlü, kendisi için fazla para ayırmaya razı olmamıştı. Duygulandım! Biz ne soylu bir aileydik!

DEVRİM SEN NE YÜCESİN

Bir başka gün, geceyarısı bir bayan arkadaş getirdiler. İddiaya göre bir örgüte yardım etmiş. Üniversite öğrencisiydi. Sabaha kadar elektrik verdiler, hakaret ettiler, alay ettiler. O gün benim için sabah olmak

bilmedi.

Sonraki günlerde kızcağız, işkenceden kurtulabilmek için, işkencecilerle senli benli bir hava yaratmaya çalıştı. Tabii işkenceciler de bu durumdan yararlanmaya çalışıyorlardı. İlişki, bazı polislere telefon numarası verecek kadar gelişti.

Devrimci olan birisinin böylesi davranışlara girmesi çok zoruma gitmişti. Önceleri ona nefrete yakın bir kızgınlık duyuyordum. Kaldığım odaya getirildiği birgün, bana eziklik içinde şöyle dedi:

– Paraya ihtiyacın var mı? Para vereyim.

– Hayır. İhtiyacım yok.

Kızgınlığım ses tonumda yansıyordu. Sonraki günlerde de birkaç defa daha kaldığım odaya getirildi. Her gelişinde para vermek istedi. Ama ben hep reddettim.

Gözleri bağlı insanın diğer duyu organları daha güçlü işliyor. Kızcağızın bu kısacık cümlelerinden, sesinin tonundan onun ruh dünyasını okuyabiliyordum. Sanki bana şu mesajı vermek istiyordu; "Benden nefret etme, beni dışlama, ben yine sizlerden taraftayım."

Yufka yüreğim daha fazla dayanamadı. Birgün yine geldi. Yine para vermek istediğini söyledi. Bu sefer, yeterince param olduğu halde, "Peki ver," dedim. O an içimden birkaç defa, "Devrim sen ne büyüksün!", "Devrim sen ne yücesin!" demiştim. Devrimimiz yenilmişti. Çok can ve kan kaybetmişti. Faşizm olanca zulmü, işkencesi, terörüyle yükleniyordu. Bir yanda yenilmiş devrimimiz, bir yanda "kazanmış" faşizm vardı. Ama buna karşın, faşizmin mezbahasında bile DEVRİM'in RUH'u dolaşıyor, herkesi kuşbakışı yukardan izliyor, büyük otoritesini hissettiriyordu. Hiç de hoş olmayan bir duruma düşmüş birisi bile onun yüksek, güçlü manyetik alanının dışına çıkamıyordu,

EĞİLEN BAŞ

Bir akşamüzeri, bir soygun olayına katıldığı ve örgüt üyesi olduğu iddiasıyla genç birisini getirdiler. Yine iddiaya göre bir de kod ismi vardı. Hangi soygun olayı olduğunu ve polisin sık sık tekrarladığı kod ismini söylemeye gerek görmüyorum. İsmi Muammer'di diyelim.

Orada kaldığım süre içerisinde tüm "seans"ları dinleyerek izlemek zorunda olduğumdan; tezgâhtakilerin seslerinden, çığlıklarından, konuşmalarından ne kadar direnebileceklerini yaklaşık olarak kestirebiliyordum.

Muammer'i hemen tezgâha aldılar, "çarmıh"a gerdiler, Polisler "örgüt evi"ni, silahları, parayı göstermesini vs. istiyorlardı. Muammer tâ baştan çözülme belirtileri gösteriyordu. Korkuya kapılmıştı. Acıdan bir an evvel kurtulmak için, "Tamam indirin, göstereceğim" diyordu. Polisler yere indirince de, "Böyle bir ev yok" vs. diyordu.

İşkenceciler bu tür zaman kazanma manevralarını çok iyi tanırlar. Bu numaraları yapmaya kalkışanların çözülmek üzere olduğunu bilirler. Ve tabii biraz daha fazla yüklenerek sonuca ulaşmaya çalışırlar.

Muammer, bir-iki manevradan sonra, "örgüt evi"ni göstermeyi kabul etti. işkenceciler, onu da yanlarına alarak topluca gittiler.

Kısa süre sonra geri geldiler, Anlaşılan, Muammer yolda, "Böyle bir ev yok. Acıdan kurtulmak için var dedim" demiş olacak ki; Muammer'e daha kızgınlıkla, daha şiddetle yüklenmeye başladılar. Az sonra Muammer'in işi bitmişti.

– İndirin evi göstereceğim, dedi.

– Eğer bu sefer de bizi kandırmaya kalkışırsan, seni bir daha buraya getirmeyiz. Götürür mezarlıkta öldürürüz, dediler.

İşkenceciler topluca çıkıp gittiler.

Muammer çok kötü bir şey yapmıştı. Diğer şeyler bir yana, şimdi artık başkalarının da canı yanacaktı.

Geceyarısı döndüler. Muammer'i kaldığım odaya zincirlediler. Sırtı hafif bana dönük olarak duruyordu. Polisler odadan çıkınca;

– Hey buraya bak! dedim. Kızgındım.

Ne döndü ne de cevap verdi. Daha fazla sinirlendim. Yine seslendim:
– Polislerle konuşuyorsun da benimle neden konuşmuyorsun! Aslında ben de seninle konuşmaya meraklı değilim. Ama belki bundan sonrası için yardımcı olabilirim diye seslendim sana.

Hafifçe döndü. Başı öne eğilmişti. Yüzüme bakamıyordu.

– Ben sizi biliyorum. Daha önce gözaltına alınıp bırakılan bir bayan arkadaş sizi anlatmıştı. Utancımdan bakamıyorum.

Herhalde ağlıyordu.

O, benden değil, DEVRİM'den utanıyordu. Bana bakamaması, sadece, devrimin oradaki bir neferi, bir temsilcisi rolünü benim üstlenmiş olmamdandı.

İŞKENCECİLERE "ABİ" DENMEYECEK!

Gayrettepe'ye vardığım andan itibaren dikkatimi bir şey çekmişti. Herkes işkencecilere "abi" diyordu. Bence bu, işkencecilerde acıma duygusu yaratmak için söyleniyordu. "Elaman" demenin bir türü idi. Oysa işkenceciler acıma duyguları dumura uğramış vahşi yaratıklardır. Onlar birer makinadır. "Abi" demekle işkencenin dozu azaltılamaz. Esasen bu küçücük sözcük yenilgiye doğru atılan bir adımdır.

Polislere böyle hitap edilmesi beni ciddi olarak rahatsız ediyordu. Hele bayan arkadaşların ağzından bu sözcüğün çıktığını duymak benim için dayanılmazdı. Çok zoruma gidiyordu. Ben ki, kadınlarımızın aşağılanmaktan, hor görülmekten, itilip-kakılmaktan kurtulması için mücadele eden; ikili ilişkilerinde hep onları yüceltmeye çalışan birisiydim, onların, işkencecilere "abi" diyerek, kendi aşağılanmalarına ortak olmalarına nasıl dayanırdım?

İşkencecilere bu şekilde hitap edilmesini durdurmak için Tahsin ile anlaştık, ikimiz de kaldığımız odalara gelenlere, işkencecilere bu biçimde hitap edilmemesi gerektiğini anlatmaya başladık. "Nasıl hitap edelim?" diye sorduklarında da, "Eğer illa bir hitap biçimi arıyorsanız 'polis' veya 'memur bey!' diyebilirsiniz." diyorduk. Sonra da bu söylediklerimizi hücrelerde kalan arkadaşlara da anlatmalarını istiyorduk.

Bu küçük "kampanya"mızı başlattığımız günlerde, çok genç bir arkadaşı, ifadesini tamamlamak üzere kaldığım odaya çıkardılar. Bu arkadaş ortaokul öğrencisi veya liseye yeni başlamış birisiydi. Daha 13-15 yaşlarındaydı. Ama uzun boyluydu, ince dal gibiydi. Evlerinde TİKB Merkez Yayın Organı İhtilalci Komünist bulunduğu için gözaltına alınmıştı. Ona öz kardeşim gibi içim ısınmıştı. Bir abi gibi geleceğe ilişkin bazı öğütler vermiştim. Kendi durumunu Gayrettepe'ye ilk girdiği günlerde bana anlatmış, "abi hiç tecrübem yok. Böyle bir yeri ilk defa görüyorum. Çok korkuyorum" demişti. Ben de onu cesaretlendirmeye, gözünü açmaya çalışmıştım.

"Kampanya"yı başlattığımız günlerdeki gelişinde ona, işkencecilere, "abi" dememek gerektiğini anlatmaya başlamıştım ki o, "abi biz aşağıda konuştuk. Bundan sonra 'abi' demeyeceğiz" dedi. İçimi bir

sıcaklık ve sevinç kapladı. "Kampanya"mız iyi başlamıştı.

Birbirleriyle ilk defa orada karşılaşmış yüzlerce kişi olarak bizler, bozguna uğramış ama yeniden toparlanmaya çalışan bir orduyu andırıyorduk.

Bu konuda Tahsin'in inisiyatifliliği büyük bir itici güç idi.

MAESTRO

Yanılmıyorsam Ekim ayının bir Cumartesi günü idi. Sabah, en 'yetenekli' küfürbaz şef, tüm polisleri topladı. "Bugün kurban bayramı nedeniyle Kenan Evren buraya gelecek. Onun için karşılama töreni yapacağız. O arabadan inince, kurbanlar kesilecek ve hep birlikte 'Evren Paşa çok yaşa!' 'Evren Paşa çok yaşa!' diye bağıracaksınız", dedi.

Öğleden önce (herhalde 10-11 civarıydı), birkaç nöbetçi dışında, topluca çıkıp gittiler. Ortalığı tam bir sessizlik kapladı. Çıt çıkmıyordu. Birkaç saat kafam dinlenebilecekti.

Öğleden sonra işkenceciler karınlarını doyurmuş, enerjilerini almış(!) bir şekilde bulunduğumuz bölüme doluştular. Sessizlik anında bozuldu. Sanki orkestra maestrodan işaretini almıştı. Sabahtan beri susmuş olan "çığlıklar" senfonisi yeniden başlamıştı. Burada üflemeli, telli, yaylı, vurmalı çalgıların seslerinin yerini çocuk, genç kız, delikanlı ve yaşlı insanların çığlıkları alıyordu.

YASALAR ÇİĞNENMEK İÇİNDİR

Faşist diktatörlükler yasalar koyarlar. Ama ilk önce kendileri çiğnerler. Onlar için çiğnenmeyecek yasa yoktur.

Bilindiği üzere 12 Eylül sonrasında, polisin 90 gün gözaltında bulundurabilmesini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmıştı. Ama işkenceciler gerekli gördüklerinde gözaltında tutmayı süresiz kılıyorlardı.

Daha önce de belirttiğim gibi, ben 9 Ağustos 1981 de yakalanmıştım. Fakat gözaltına alındığıma dair herhangi bir işlem yapılmamıştı. Yani, resmi olarak polisin elinde değildim. (Bu yönden Tahsin de benim durumumdaydı.) Bu, işkencecilerin sıkça başvurdukları bir yöntemdi.

Böylece manevra alanlarını sınırlandırmamış oluyorlardı. Yani bu yolla, yakalanış tarihini istedikleri herhangi bir zamana kaydırabilme olanağını ellerinde tutmuş oluyorlardı. Veya gerekirse yakaladıkları kişiyi, hiç ellerine geçirmemiş olduklarını da ileri sürebiliyorlardı. Örneğin Süleyman Cihan isimli bir arkadaşın öldürüldüğünü, Gayrettepe'ye vardığımda duymuştum. Ama şu anda işkenceciler böyle bir şahsın hiçbir zaman ellerine geçmediğini iddia ediyorlar. Gazetelerde "Silahlı çatışma sonucu ölü olarak ele geçirildiği" duyurulan TİKB önderlerinden İsmail Cüneyt'in de yakalanıp kurşunlanarak öldürüldüğü, TİKB duruşmalarından birinde bir tanığın ifadelerinden anlaşıldı.

Gerçi şefler için "hastalıktan öldü", "pencereden düştü öldü", "kafasını duvara çarptı, öldü" türünden "küçük" yalanları uydurmanın hiçbir zorluğu yoktur. Bununla birlikte, gözaltındaki kişilerin ölümlerinin şüphe uyandırıcı olduğu da bir gerçektir. Eğer başka bir açıklama biçimi varsa, bu şüphe çekici yola ne gerek var!

Yakalandığım andan itibaren bana, "şu anda resmi olarak bizim elimizde değilsin. İstediğimiz bilgiyi alamazsak, seni sağ bırakmayız. Götürüp bir yerde vururuz. 'Silahlı çatışma çıktı, öldü' deriz" anlamında çok sözler söylendi. Doğrudan MGK'ya bağlı olarak çalıştıkları, her istediklerini yapabilecekleri sürekli vurgulandı.

Bu tehditlerin ciddi olduğunu biliyorduk. Öyle ya! Bizler gibi "devlet düşmanları"nı "besleyecek" değillerdi ya! Bazılarımızı "yargılayıp" asacaklar, bir kısmımızı da "yargılama" gibi dolambaçlı, yol-

lara başvurmadan "anında infaz" edeceklerdi. Ve o günlerde "anında infaz" çok yaygındı.

Tehdidin ciddiyetini bildiğimizden, Tahsin ve ben, cezaevine sevk olan bazı arkadaşlara işkence ve ölüm tehdidi altında bulunduğumuza dair suç duyurularında bulunmalarını rica etmiştik.

40-50. günlerden sonra, suç duyurularının yapılmış olacağı inancıyla, ölüm ihtimalinin birazcık azalmaya başladığını düşünmeye başlamıştım. Ama hâlâ ciddi bir olasılık olarak görüyordum. Çünkü askeri faşist diktatörlüklerin ne kadar "işbitirici", ne kadar dizginsiz olduklarını biliyordum.

Yakalama Tutanağı düzenlenmemesinin önemli bir nedeni de, bunu psikolojik işkence aracı olarak kullanma ihtiyacıydı. "Bizde kaydın yok. İstediğimiz an öldürürüz seni" diyorlardı. İçime ölüm korkusunu düşürmek istiyorlardı.

Bazı konuşmalardan işkencecilerin –akıllarınca– benimle ilgili psikolojik "tahlil"ler de yaptıkları sonucunu çıkarmıştım. Örneğin Baby* diye çağırılan bir işkenceci (herhalde komiserdi, başka bir sorgu ekibinin başındaydı) arada sırada yanıma gelerek soru soruyordu.

– Bizden nefret ediyorsun, bize kin biliyorsun, değil mi?

– Evet.

– Uygun bir fırsat eline geçse bize ne yaparsın?

– O zaman gelince görürsünüz.

Bence bu sorular beni tartmak için soruluyordu. Örneğin, "Yoo, nefret etmiyorum" veya "Siz de insansınız. Elime fırsat geçse de size bir şey yapmam" türünden yılışıkça cevaplar hemen şu değerlendirmeye yol açabilirdi; "Tamam. Yumuşuyor."

Bir gece "Foto", yarım-aklıyla, benimle tartışmaya çalışıyordu. Söz arasında bana, "sen aşırı derecede duygusal bir adamsın" demişti. Evet bu tesbit doğruydu. Ama bu tesbiti yapma yeteneği ne "Foto"da ne de diğer işkencecilerde vardı. Bay ispiyon onlara suflörlük yapıyordu.

Bu söylediklerimden, belki, gereğinden fazla ince eleyip sık dokuduğum, polisi olduğundan daha yetenekli gösterdiğim gibi bir sonuç çıkabilir. Ama hayır. Onlar çok yetenekli değildir. Farkedilemeyecek kadar ince, hassas yöntemleri yoktur. Dikkatli birisi onların her numarasını kolayca anlayabilir, tuzaklara düşmeyebilir.

PSİKOLOJİK YIPRATMA ÇABALARI

Sopayla kafaya, kollara, sırta rastgele vurmaların belli bir zamanı yoktu. Her hangi bir zamanda birisi geliyor, "Sen hâlâ ölmedin mi?" deyip birkaç tane vurup gidiyordu.

Bir gece baskın ekiplerinden birisi elleri boş dönmüştü. Kızgınlıkla önce benim kaldığım odaya daldılar. O gece odalarda Tahsin ve benden başka insanlar da vardı. (Yeni yakalananlar, işkencecilerin istedikleri şeyleri kabul edene kadar bu odalarda kalıyor, daha sonra hücrelere indiriliyorlardı.) İşkenceciler, "necisiniz lan?" diye sordular. .

Ne yazık ki herkes "tarafsızım" veya "bir şey değilim", gibi hoş olmayan (hatta daha da kötü) cevaplar

---

* Baby, başka bir ekibin başında olduğu halde, benimle de yakından ilgileniyordu. "Seans'lara katılıyordu. Ben askıda iken, kum torbasında antrenman yapan bir boksör gibi, fazla hızlı olmayan bir tonda karnıma vuruyordu. Odada zincirli olduğum sıralar, zaman zaman yanıma geliyor, kafamda silahının horozunu indiriyordu. Benimle konuşmaya-tartışmaya da çok meraklı idi. Bir gün İhtilalci Komünist'in Osman Yaşar Yoldaşcan için çıkarılan özel sayısını alıp geldi. "Vatan hainini delik deşik ettik. Siz de istediğiniz kadar onun için kitap yayınlayın. Bakalım geri getirebilecek misiniz" filan gibi kışkırtıcı sözler söyledi. Ben de, "O büyük komünist, kahraman antifaşist savaşçı, kendisini tüm emekçi halkımızın kurtuluşu için feda etmiş bir önderdir. O gerçek yurtseverdir. Vatan haini, emperyalist uşağı sizlersiniz" gibi sözlerle gereken cevabı vermiştim. Baby "istikbal vaadeden" bir işkenceci olarak dikkatimi çekmişti.

verdiler. Ben, "Komünistim" diye yanıt verdim.

Hepsi birden adice hakaretlerle üzerime çullandılar.

Bir süre sonra bitişik odaya geçip aynı soruyu sordular. Orada da Tahsin "Komünistim" dedi. Hakaretler edip onun da üzerine çullandılar.

Sonraki günlerde de zaman zaman gelip, "Burada komünist var mı lan?" diye soruyorlardı. Tahsin ve ben "var" diyorduk ve dayağı yiyorduk.

Yine odalarda ikimizin dışında insanların da bulunduğu bir sabah, herkese İstiklal Marşı'nı söyletmek istediler. Tahsin ve ben söylemedik. Ve tabii küfür savurarak üstümüze saldırdılar. Hırsları biraz dinince Tahsin'e neden söylemediğini sordular. O da, "bu marş faşizmin simgesidir. Onun için söylemiyorum" dedi. Aynı mizansen birkaç defa yinelendi daha sonraları.

Bazen bahsettiğim türden bahaneler yaratarak, bazen de hiç bir bahaneye gerek görmeden dayak atmalar ("seans"ların dışında) her zaman olabiliyordu. Ama ilk aydan sonra, psikolojik olarak yıpratma çabaları daha öne çıkmıştı. Sonu belirsiz bir yolda olduğumuz inancına kapılmamızı sağlamak, kurtuluş umudumuzu söndürmek, yüreğimize ölüm korkusunu düşürebilmek için ellerine geçen her fırsattan yararlanmaya çalışıyorlardı.

Eylül ayının ilk yarısında yeni gözaltına alınan bir arkadaştan, gözaltında tutma süresinin 45 güne indirildiğini duymuştum. Gözaltına almışımın 46'ncı günü Komiser Mehmet geldi. "Gözaltında tutma süresinin 45 güne indiğini biliyor muydun? 45 güne indi. Bugün senin 46'ncı günün. Ama bizde kaydın yok. Cezaevine sevk olacağım diye boşuna bekleme" dedi.

60'ıncı günlerden birinde komiser yine geldi. "Hazırlan! Seni ve Tahsin'i tıraş ettireceğiz. Sonra da götürüp bir yerde vuracağız. Yeter beklediğimiz artık" dedi.

O gün akşam beni Tahsin'in kaldığı odaya götürdüler. Bir "berber" elektrikli tıraş makinesiyle saçlarımı sıfır numara almaya başladı. Saçlarım yere düştükçe bitler sağa-sola kaçışıyorlardı. Biti ilk defa Gayrettepe'de tanıdım. Saçlarımın arasında, vücudumun her tarafında, elbiselerde bit kaynıyordu. Doğal olarak bit avlamakta uzmanlaşmıştım. Gerçi uzmanlaşmaya da gerek yoktu. Elimi nereye atsam bir bit yakalıyordum. Geceleri 75, 80, 85 bit öldürerek (yumurtalarını saymıyorum) rekorlar kırıyordum. Bitler giysilerin dikiş yerlerindeki kıvrımlarda yumurtlayıp ürüyorlar. Vücudun en sıcak yerlerinde yoğunlaşıyorlar.

Tam o sırada Komiser Mehmet odaya girdi. Güya "berber"e kızarak, "Yahu niye sıfır numaraya vuruyorsun. Bunları normal traş edecektin... Neyse bunun sakalını da al, bıyık kalsın. Diğerinin de sakal ve bıyıklarını al, saçları kalsın" dedi.

Traştan sonra beni yeniden esas kaldığım odaya aldılar. "Nasıl olsa birazdan gideceğiz" diyerek kelepçeyi bile takmadılar. Bir-iki saat kelepçesiz kaldım.

Gerçi mizansen pek başarılı değildi. Ama bir ihtimal dediklerini yapabilirlerdi de. O gece yanımda Suat isimli bir arkadaş vardı. "Bak böyle daha iyi olmuş. Neydi o eski halin. Biraz da bıyıkları düzelttirseydin" gibi yarı şaka sözler söyledi. Gülümsüyordu. Ben, ölüm tehdidinin ciddi olabileceğini söyledim. O zaman gülümsemesi suratında dondu kaldı. "Yok canım! Yapamazlar" falan gibi sözlerle beni rahatlatmaya çalıştı.

Fakat buna gerek yoktu. Gerçekten çok rahattım. Hazırdım. Yanılmıyorsam 70'inci gündü. "Baby" geldi.

– Sizin Cengiz'i de yakaladık.

– Bu isimde birisini tanımıyorum. Bir-iki gün sonra "Baby" yine geldi:

– Yeterince dinlendin. Hazırlan! İlk günlerdeki seanslar yeniden başlayacak. Bundan sonra hep böyle olacak. Biraz dinlendireceğiz, biraz tezgâha alacağız. Sen yine direnmeye devam et. Can senin.

– Ben hazırım.

O günlerde Adana'dan Bektaş Karakaya ve Hasan Akdoğan isimli iki arkadaş getirilmişti. Onlar da TİKB üyesi oldukları iddialarıyla yakalanmışlardı. Dördümüzü peşpeşe "çarmıh"ta elektrik verme, "soğuk su banyosu", çırılçıplak hava cereyanı olan soğuk yere bırakma gibi işkencelere tabi tuttular. Birbirimizle görüşmememize aşırı dikkat gösteriyorlardı. Bu "seans"larda birisi yüksek diğeri daha düşük voltajlı iki manyeto bağlanıyordu. Düşük voltajlı olandan uzun süreli, yüksek voltajlı olandan daha kısa süreli elektrik veriyorlardı. Hiçbirimizin ağzından tek "ahh" bile çıkmıyordu.

Bu "operasyonlardan birinden sonra Komiser Mehmet, "Siz TİKB'liler işkencede direnerek örgütünüzü ayakta tutacağınızı sanıyorsunuz. Ama biz sizleri tek tek de olsa yakalayacağız. İşinizi bitireceğiz" demişti. İşkencecilerin kafasında TİKB militanlarına ilişkin oluşmuş belli bir fikir vardı.

Bir başka seferde de, "Bunlar Filistin'de eğitim görmüşler" dediklerini hatırlıyorum.

76'ncı veya 77'nci gün "Baby" geldi.

– Cengiz'in esas ismi Ataman İnce'ymiş, onu öldürdük. İfade vermezsen senin sonun da o olacak.

– Bu isimde birini de tanımıyorum. Ama kahraman adammış.

Sonra Komiser Mehmet geldi. O da benzer şeyler söyledi. Ardından da "Numune Hastanesi'nden de hastalıktan öldü, diye rapor aldık" dedi.

Ertesi gün Komiser yine geldi. Beni büro tipi döşenmiş odaya götürdü. Göz bandımı çözdü. Bir kağıt çıkardı.

– İnanmıyorsan bak! İşte rapor.

– Bakmama gerek yok, sizden her şey beklenir. Raporu getirdi gözümün önüne tuttu.

– Yine de bak sen.

Neler yapabileceklerini göstermek istiyordu. Ama ben onların ne alçaklıklar yapabileceklerini zaten biliyordum.

O günlerde Ataman'ın eşine de Ataman'ın daha önceden hastalık geçirdiği ve hastalıktan öldüğüne dair bir ifade imzalatmışlardı.

91'inci günde Komiser Mehmet geldi. "Bak 90'ıncı gün de geçti. Sen hâlâ buradasın. Hâlâ buradan sağ-salim cezaevine gitme umudun var mı?" dedi.

İlk günden son güne kadar, bu biçimde, hem maddi işkence hem psikolojik çökertme çabaları devam etti.

DİRENMENİN YILDIZI

24 Kasım 1981 günü benim Gayrettepe'deki 108'inci günüm idi. O gün beni ve Tahsin'i Sirkeci 2'nci Şube'ye götürdüler. Gayrettepe'den ayrılınca gözbağlarımızı çözmüşlerdi. Bizi götüren ekipte "Foto" da vardı. "Foto" hâlâ kendisini bize göstermemeye, göz göze gelmemeye çalışıyordu. Onun zihnimde çağrıştırdığı ilk hayvan solucan olmuştu.

İstanbul'da, sabıka kayıt dosyaları Sirkeci 2'nci Şube'de tutuluyor. Orada benim esas kimliğim ile kaydım vardı. Tahsin'in de sahte bir kimlikle kaydı varmış. Önce eski parmak izlerimiz yenileri ile karşılaştırıldı. Bir komiser:

– Bak senin parmak izin Sezai Ekinci'ninki ile aynı. Niye ismini kabul etmiyorsun?

– Parmak izinden falan anlamam, benim ismim Yakup Bıyık. Sonra ikimizi, fotoğraf çekmek, yeniden fişlemek için bir bölüme aldılar. Bizleri gören polisler merak edip başımıza toplanıyor; 1'inci Şube polislerine "bunlar neci? Niye getirdiniz?" diye soruyorlardı. "Foto":

– Bunlar isimlerini kabul etmiyorlar. Parmak izine getirdik, dedi. 2'nci Şube polislerinden birisi:

– Yahu bir Mehmet Fatih Öktülmüş vardı... Tam burada "Foto" araya girip:

– Bunlar da onun örgütünden. Bunların örgütünün adamları isimlerini kabul etmiyorlar. Sonra 2'nci Şube polisi sözüne devam etti:

– Arkadaş, adam babasını tanımıyor. Kayınpederini tanımıyor. Kendi fotoğraflarını gösterdik. Ona da "tanımıyorum" dedi... Buradayken tuvalete gitmek istedi. Biz de götürdük. Kendimiz dışarda kaldık. Arkasından da karısını içeri yolladık, bakalım ne yapacak, diye. Arkadaş! Adam dönüp de karısına bakmadı. Tek laf söylemedi.

Bunları büyük bir şaşkınlık ve hayretle anlatıyordu. Küçük beyni Fatih'in davranışlarına anlam veremiyordu. Gayrettepe'de tüm işkencecilerin ağzında "Fatih" ismi vardı. Beni ve Tahsin'i, ilk zamanlar birbirlerine tanıtırlarken "Bunlar Mehmet Fatih Öktülmüş'ün örgütünün adamları" diyorlardı. Orada Fatih ismi direnmenin simgesiydi.

KÜÇÜK BİR DİKKATSİZLİK VE HATA

Gayrettepe'deki son günümde (109'uncu gün), öğleden önce, beni yine büro tipi döşenmiş odaya götürdüler. Ellerimi, gözbağımı çözdüler.

– Şu kağıdı imzala.

– Nedir bu?

– Seni Ankara'ya yollayacağız. Bizdeki eşyalarını teslim aldığına dair bir kağıt.

Yarım dosya kağıdı büyüklüğündeydi. Yanlamasına iki veya üç satır daktilo ile yazılmış yazı vardı. Okumaya çalıştım. Ama gözlerim ışığa hemen alışamadığı için yazıları tam olarak okuyamıyordum. "Okuman zayıf mı?" filan gibi laflarla beni acele ettirmeye çalışıyorlardı. Bu aceleciliğin sebebini o anda anlayamamıştım.

Okuyacağımı düşünerek göz göre göre hileye kalkışamazlar herhalde inancıyla okuyormuş gibi yaptım. Sonra kağıdın alt kısmına oldukça kötü bir biçimde "Y. Bıyık" yazdım. Hemen ardından:

– Bak! Bu imza sahte. Kendi imzan değil. Eğer kendi imzan ise aynısını bir de şuraya at bakalım diyerek, biraz önceki kağıdın büyüklüğünde boş bir kağıdı elimin altına uzattılar.

Daha neyin ne olduğunu anlayamadan, saf saf "Hayır kendi imzam" diyerek o kağıda da (Y. Bıyık) diye yazdım. Yazar yazmaz da içime bir kurt düştü.

Sonra beni yeniden odaya zincirlediler. Düşünmeye başladım. Kendi kendime çok kızıyordum. "Ulan sen ne aptallık yaptın! Basit bir numarayı yuttun...". "Acaba boş kağıdı ne yapacaklar?" Bu soru beynimi kurcalayıp durdu. Kendimi "Nasıl olsa bu küçük kağıda fazla bir şey yazamazlar. Hem imza da

kendi imzam değil" diyerek teselli etmeye çalışıyordum.

Sorunun cevabını çok sonraları tahmin edebildim. Herhalde o yarım teksir kağıdı, 20 Kasım 1981'de gözaltına alındığımı gösterir belgeye dönüştürülmüştü.

İnsan dikkatini bir yöne yoğunlaştırdıkça, bazı şeyleri gözden kaçırma olasılığı artıyor. Ayrıca uzun süre o koşullarda kalmak da beynin dinamizmini azaltıyor olabilir. Bu nedenle, her yeni durumda, "bunun arkasında ne var," sorusunu hatırlamanın yararlı olacağına inanıyorum.

EMNİYET SARAYI'NDA

İstanbul'dan Ankara'ya, başlarında 2'nci Şube müdürü olduğu söylenen bir adamın bulunduğu ekip tarafından getirildim. Yolda, ekip başı olan komiser:

– Yahu Sezai... diye konuşmaya başlıyordu. Ben hemen düzeltiyordum.

– Herhalde bana söylüyorsun. Ama benim adım Yakup.

– Yahu senin adının Sezai olduğunu biz de biliyoruz, sen de biliyorsun. Ne olacak sanki ismini kabul etsen. Şunun şurasında sohbet ediyoruz. Hem başka şeyleri kabul etme, ama ismini niye kabul etmiyorsun? İsmini kabul etmeyince seni bırakacak değiliz ya!

İsim tartışması Emniyet Sarayı'na gelince de tekrarlandı. Beni Sezai Ekinci ismiyle kaydetmek istediler. İtiraz ettim. Bunun üzerine beni yeniden 2'nci Şube Müdürü'nün odasına götürdüler. Durumu anlattılar. Bazı tehditlere karşın, Yakup Bıyık isminde ısrar etmem üzerine kaydımı Yakup Bıyık olarak yaptılar. Parantez içerisinde de Sezai Ekinci diye yazdılar.

Ankara'ya geldiğimde, geride kalan 109 gün benim için büyük bir koz idi. İşkencecilere benden işkence ile ifade alamayacaklarını söyledim. Ve kısa süre sonra buna kendileri de "ikna" oldular.

Altıncı gece beni beşinci katta bulunan bir odaya götürdüler. Yaşlı anamı, babamı ve yeğenimi getirmişlerdi. Babam ve yeğenim üzgün ama soğukkanlıydılar. Anam ise adeta yıkılmış bir haldeydi. Üçüyle de kucaklaştım. Odada bulunan komiser muavini Satılmış Aksoy:

– Bundan sonra senin sorgunu ben yürüteceğim. Söz veriyorum, bundan sonra sana en ufak bir fiske bile vurulmayacak. Bir ifade ver, seni cezaevine yollayalım artık.

– İsmimi kabul ederim, ifade veririm. Ama kabul edemeyeceğim şeyleri dayatmaya kalkışırsanız ifade vermem. Bunca acıya boş yere katlanmadım.

Şimdi düşünüyorum da, o zaman ifade vermeyi kabul ettiğim için üzülüyorum. "Emniyet macerası"nı başladığım güzellikle bitirmeliydim. Benim durumum ifade vermemeyi, ismimi kabul etmemeyi gerektiriyordu.

1977 yılı sonlarındaki bir haftalık kısa deneyi saymazsak ilk defa böyle zorlu bir sınava girmiştim. Gerçi o güne kadar yaşanmış direniş örnekleri benim için büyük bir hazineydi. Ama şu anda anlıyorum ki bazı şeyleri gözden kaçırmış, iyi anlayamamıştım.

Gerçi ifadede ne kendim, ne de bir başkasının aleyhine delil olabilecek bir şey yoktu. Ve güya, "Komünistler görüşlerini her platformda savunurlar" ilkesinden hareket etmiştim. Ama böylece esasında, ifade vermeyi reddederek işkenceyi ve işkencecileri protesto etme görevini eksik bırakmış oluyordum.

Gözaltında bulundurma süresinin yasal olarak 45 güne indirildiği günlerde, ben 27 gün de Ankara Emniyet Sarayı'nda kaldıktan sonra (toplam 136 gün) cezaevine gönderildim.

Cezaevine gönderilirken, Komiser Muavini Lütfü Güner:

– Sen bu ifadeyle en fazla 15 yıl alır kurtulursun. Ama seni bir ay sonra geri alacağım. Bizden bu kadar ucuz kurtulamayacaksın.

– Eğer dışarı çıkarsan ve karşılaşırsak, hemen silahını çek. Çünkü ben de çekeceğim. Hangimizin eli hızlıysa o sağ kalır. Ben sağken seni dışarıda gezdirmem, diyerek kovboyvari tehditlerde bulundu.

İKİNCİ MİSAFİRLİK

Gerçekten de, bir ay sonra yeniden Emniyet Sarayı'na götürüldüm. Ve (1982 Şubat ayı içerisinde) 20 gün daha orada "misafir" kaldım.

Bu ikinci seferde de işkenceciler ta baştan esrarlı bir hava yaratmak istediler. Önce, cezaevinde İç Emniyet Amiri'nin odasına çağırıldım. İç Emniyet Amiri yüzbaşı, gözlerimi en küçük bir ışık sızıntısı alamayacak biçimde, önceden hazırlanmış olan siyah bir bant ile bağladı. Sonra işkencecilere teslim edildim. İşkenceciler, nereye götürüldüğümü anlamamı önlemek için, şehir içinde turlar attılar. Ardından, bir binadan içeri girip asansöre bindik. O anda yumruklarla sağıma soluma vurmaya başladılar. Amaçları kaç kat yukarı çıktığımızı anlamama engel olmaktı. Yukarı çıkınca beni bir odaya aldılar. Ellerimi arkadan kelepçelediler. İçlerinden birisi:

– Burası neresi biliyor musun? dedi.

– Emniyet Sarayı 6. kat dedim. Çabaları boşa gitmişti.

İlk on gün, askıya asma, askıda ve "ameliyat masası"nda elektrik verme, aç-susuz-uykusuz ayakta bekletme, soğuk su altında tutma, soğuk yerde bırakma, çıplak ayaklarıma ayakkabılarının topuk kısmı ile basma, kaba dayak, vs. gibi hiç de yabancı olmadığım işkence yöntemleri uyguladılar. Ama işkenceler sırasında bana herhangi bir şey kabul ettiremeyecekleri fikrinin kafalarına yerleştiğini sezinliyordum. Seslerinden, boşa kürek çeker gibi bir halleri olduğu anlaşılıyordu.

– Polisle yaptığın silahlı çatışmaları anlat, soygunları anlat.

– Bu tür şeylerle herhangi bir ilişkim olmadı. Zarf atıyorsunuz.

– Sen istediğin kadar kabul etme. Biz birkaç teşhis tutanağı düzenleriz. Seni yine yakarız.

Faili meçhul iki olayın tanıklarını getirerek "tanık teşhis" tutanakları düzenlediler.

Olaylardan birisi, 1978'de yapılan gümrük soygunu idi. Olayın polis ve sivil memur tanıklarını getirdiler. Beni 5-6 kişi arasına koyup, "Soygunu yapan kişi bunların arasında var mı" diye tanıklara sordular. Tabii hiçbirisi hiçbir şey söyleyemedi. Sonra bizi (5-6 kişiyi) topluca 3-4 defa duvara çevirip geri döndürdüler, 1-2 defa da oda dışına çıkarıp geri içeri aldılar. En sonunda 1 polis ve 2 Memura teşhis ettirdiler. Ama işkenceciler (bu olay için) benim dışımda "uygun" sanık bulamadılar. Oysa ifadelere göre olayı 3 kişi gerçekleştirmişti.

İkinci olay, Çankırı'da polislerle silahlı çatışmaya girmek ve polis otosunu gasbetmek idi. Çankırı polislerini getirip, "İşte sizin otoyu gasp eden bu" diye gösterdiler. Polisler, "Vaayy bu muymuş" diyerek bakıp gittiler. Sonradan bu polislerden bir komiser, askeri savcılıkta ve mahkemede güya beni "teşhis" etti. Çankırı'lı U. isimli bir arkadaşa da olayı birlikte gerçekleştirdiğimize dair ifadeyi zorla imzalattılar. Arkadaşın bir kolu sakatlanmıştı. Ama işkenceciler bu olayda da "uygun" üçüncü kişiyi bulamadılar.

Bu "teşhis" yöntemi işkencecilerin sürekli başvurdukları bir yöntemdi. İşkenceciler o kadar pervasızdılar ki, bir olayın tanığını benim yanımda, beni teşhis etmesi için tehdit edip sıkıştırdılar. Bunda hiç-

bir sakınca görmediler.

Fiziki işkencenin durduğu günlerden birgün, komiser muavini Lütfü:

– Babanla görüşmek ister misin, dedi.

– Tabii isterim!

– Ama onun yanında 'işkence yapıyorlar' diye cazgırlık yapmayaçaksın, bağırıp çağırmayacaksın. Yoksa görüştürmeyiz.

– Bağırıp çağırmama gerek yok. Zaten kendisi bilmiyor mu? Görünce anlamayacak mı işkence gördüğümü?

– İyi o zaman.

Beni bir odaya götürdü. Orada babamla kucaklaştık.

– Oğlum! Ben 72 yaşındayım. 4-5 milyonluk malım-mülküm var. Ben sağ kaldıkça her şeyimle arkandayım. Sen kafası çalışan bir insansın. Doğru bildiğin yolda yürü... Ölürsem, kardeşlerin ne yapar bilmem ama ben sağ kaldıkça arkanda olduğumu unutma. Sonra odadaki işkencecilere:

– Sizlerden korkum yok! Şimdiden sonra bana ne yapabilirsiniz! Elinizden ne geliyorsa yapın. Bu adamı 150 gündür işkencelerden geçiriyorsunuz. İnsan olan bir insana bunu yapamaz. Bu yaptığınız hiçbir kitaba sığmaz. Bırakın bir insanı, herhangi bir canlıya bile bu kadar acı çektirilmez. Eğer, 'suçlu, ölmesi lazım' diyorsanız, kurşuna dizin, asın! Ama işkence yapmayın, gibi sözlerle saldırdı. Çok güzel bir konuşmaydı. İşkencecilerin bir kısmı odayı terk etti.

O anda içimi bir sevinç, gurur doldurmuştu. Bir devrimcinin babasına bu sözler yakışırdı.

GAYRETTEPE GÜNLÜĞÜ

Dolmuştan indim, randevuya daha 15 dakika var. Etrafı iyice bir kontrol ettim; ortalık sakin, şüpheli hiçbir şahıs yok... Rahatım. Şöyle bir dolaşıp geleyim, dedim. Bakkaldan bir sigara aldım, daha zamanım var şurada bir de çay içeyim. Dakikalar ilerledikçe çayı acele acele yudumluyorum. İçimde bir telaş, sanki her an bir tuzak, bir pusuyla karşılaşabilirim gibi. Randevu yerini uzaktan süze süze yola iniyorum. Dikkatli olmalıyım, Sefaköy olayından sonra polisin, TİKB'lileri yakalamak için çok sayıda özel ekipler oluşturduğunu biliyorum. Randevuya gelen, bizle yeni ilişki kuran biri. Polis takibinde henüz yeni ve tecrübesiz. Bu benim daha fazla dikkatli olmamı gerektiriyor. Yola indiğimde kendisini görüyorum, randevu yerinde. Yalnız, 5 metre kadar gerisinde duran biri var, o beni kaygılandırıyor. Bir yolcu olup olmadığını araştırıyorum kafamda. Karşı tarafta durakta duran bir minibüs var, ama bu, Gebze-Harem arasında çalışan bir minibüs. Yolun karşı tarafına geçiyorum; aramızda henüz 300 metre kadar mesafe var, dönüp baksa beni görecek. Fakat kendi halinde bir şeyler düşünüyor gibi. Etrafa şöyle dikkatlice baktığımda gri bir Reno içinde şüpheli şahıslar görüyorum. Biraz geride koşuşturan birkaç kişi daha gözüme çarpıyor.

– Eyvah! Pusuya düştüm.

Telaşa gerek yok, sakin ve soğukkanlı olmalıyım. Kaçmanın yollarını düşünüyorum o an. Bir taksi!.. Aksilik, ne bir taksi ne de bir dolmuş geçiyor. Oysa dakikada bir Gebze minibüsleri geçerdi bu yoldan. Yoksa yolu kesmişler miydi? Arada bir göz ucuyla randevu yerindeki arkadaşa bakıyorum, bana bakmadığı gibi arkasındaki şahısta da hiç kımıldama yok. Galiba polis henüz randevuya beklediği kişinin ben olup olmadığımdan emin değil. Fırsattan yararlanıp bir an önce buradan ayrılmanın yollarını aramalıyım. Saatime bakar gibi yaptım, sesimi duyuracak şekilde "işe geç kalıyorum, Kadıköy'e ineyim bari" diyerek ayrılıyorum. Yoldan ayrılıp Kadıköy'e doğru yöneldiğimde, randevu yerinde bekleyen kişi koşarak bana doğru gelmeye başladı. Hızlı adımlarla bir an önce sokağın birine ulaşmaya çalıştım. Fakat etrafta birkaç oto tamircisinden başka bir şey yok. Arkamdan koşan kişi süratle bana yaklaşıyor, yetişti. Daha henüz bir şey sormadan çember daraldı, çepeçevre silahlarla kuşatılıverdim. "Kımıldama" sesiyle üzerime pardösü gibi bir şey atılarak yere yatırıldım. Üzerim soyularak didik didik aranıyorum... Biri, "apış arasına iyice bakın" diye bağırıyor. Sonradan öğrendim ki, apış arasında silah olabilir diye bakmışlar. Telsizler konuşmaya başladı:

– Paket tamam... Harekete hazırız.

Bu, işkencecilerin kendi aralarında, önceden tespit ettikleri bir parolaydı sanırım. O anda yanaşan beş-on araba... Ben hâlâ yerdeyim; akbabaların leşe çökmesi gibi, üç-dört kişi üzerime çullanmış kımıldayamıyorum. Aralarında bir çekişme başladı. Kim beni Gayrettepe'ye ulaştırırsa, ya bir kıdem hakkı kazanacak ya da efendisi tarafından ödüllendirilecek, ikramiye kazanacaktı. Demek ki bu leş kargaları kıdem ve ikramiye kazanabilmek için, sıradan bir adamı da alıp üstüne bir sürü suçlar yükleyerek emellerine ulaşmaktan geri kalmazlar.

Kimileri kollarımdan kimileri bacaklarımdan tutup, kendi arabasına bindirmek için, çekmeye başladılar. Acı da olsa, zavallıların bu haline hafif bir tebessümle için için güldüm. Fazla gecikmeden birileri galip geldi ve beni kendi arabalarına atmayı başardılar.

Sırtımdaki ceketi sıyırıp kafama geçirdiler, iki koltuk arasına bir paket gibi iki kat ederek yerleştirdikten sonra, biri üzerime oturdu. Sırtımda bıçak kesmiş gibi bir ağrı başladı, nefes almakta zorluk çekiyorum. Araba ilerledikçe, üzerimdeki işkenceci gevşemeye başladı. Oldukça sevinçliler, bunu, aralarındaki konuşmalardan çıkarıyorum. Bense şaşkınlığım geçmiş, sakinim ve daha sonraki randevularımı düşünüyorum. Böyle aptalca bir pusuya düştüğüm için üzülüyorum. Ya tezgâhı farketmeseydim ve beni takip edip diğer yoldaşlarıma ulaşsalardı! İşte o zaman kahrolurdum. Böyle olmadığına seviniyorum. İsmail Cüneyt yoldaşla olan randevumu düşünüyorum. Randevuya gelip beni göremeyince "eyvah bir kayıp daha verdik" diye üzüleceksin ve ilke gereği hemen gidip evi boşaltacaksın. Fazla kendini yorma yoldaş... Eve git ve yorgunluğunu gidermek için ayaklarını uzat, rahatça uyu. Sana söz

veriyorum! Devrim ve sosyalizm mücadelesinde ne yoldaşlarıma ne de beni bir ana gibi bağrına basan halkıma en ufak bir zarar vermemek için, gerektiğinde ölmesini de bileceğim. Emin olmalısın. Hani seninle, yoldaşlarımızın direnişini anlatırken halkımıza, nasıl da gurur duyuyorduk, göğsümüz kabarırdı hep. Bu nedenle değil miydi ki, halkımız, en koyu terörün estiği dönemde güvenle kapılarını sonuna kadar açardı bize. Bu nedenle değil midir ki, halkımızın bağrında sakladığı Stalin Mehmet'i, karşıdevrim güçleri yıllardır başına ödül koyup, fellik fellik aramasına rağmen bulamıyordu. Hareketimizin yarattığı bu prestiji gölgelemek bir komüniste yakışır mı?

Şu an beynim, yüreğim ve işleyen tüm hücrelerim tek bir ses, tek bir kelime üzerinde yoğunlaşıyor: DİRENMEK... DİRENMEK... Başka hiçbir şey düşünmek istemiyorum artık.

Araba bir tören havasında ilerliyor, nerede olduğumu bilmiyorum. Bir ara, ceketin iç küçük cebinde olan anahtara gidiyor aklım, bunu yok etmeliyim. Arabanın koltuk muşambasını yırtıp içine koyuyorum. Arabanın yaylanmasıyla, Boğaz Köprüsü'nden geçtiğimizi farkedebiliyorum. Ahh... bir başımı kaldırabilsem, şu güzelim Boğaziçi'ne son bir kez bakabilsem... Hava ne kadar da güzel bugün... Boğaziçi, badem çiçekleriyle nasıl da bezenmiştir şimdi. Bir daha seni görmek nasip olabilir mi, diye geçiriyorum içimden. Bu işin içinde ölüm de var, ama umutsuz da değilim...

O ara yeni kazandığımız ilişkiler aklıma geliyor, benden başka kimse bilmiyor. Oldukça gelişmeye yatkın ilişkilerdi bunlar. Hızlı bir şekilde eğitilse, yoldaşlarıma büyük destekleri olacaktı. Öyle ki, artık kendi semtlerinde dağıtımı kendi başlarına yapıyorlardı. Nasıl bulacaklarını düşünürken, bunları düşünmenin zamanı değil şimdi, diyerek toparlanıyorum. Öyle bir şey hazırlamalıyım ki kafamda, ilk söz ve son söz aynı olmalı. Hemen aklıma Fatih yoldaşın tavrı geliyor, ifade vermemeliyim diyorum. Bu, kafamda somutlaşıyor. Gayrettepe'ye yaklaştıkça beni bekleyen zorlukları, daha önce yakalanan yoldaşlarımdan biliyorum. Zor olmasına zor, ama bir komünistin sorumluluklarını da biliyorum; bu nedenle kafam net ve rahat. Yine de sürekli dolu tutmalıyım, boşluk yaratmaya fırsat tanımamalıyım. Ve araba duruyor... Başım hemen kaldırılıyor. "Galiba geldik" diyorum. Biri, baykuş gibi gözlerini gözlerime dikiyor ve sırıtarak:

– Burası neresi, biliyor musun?

Ses seda yok bende... Tavrımı belirledim, yanıtlamayacağım.

– Gayrettepe oğlum, Gayrettepe.

* * *

Başımdan ceketim çıkarılarak gözüme kan kokan bir gözbağı bağlanıyor. Ve arabadan sürüklenerek indiriliyorum. Kapıdan içeriye adımımı atar atmaz suratımda şimşek gibi patlıyor ilk tokat. Sendeliyorum, ama düşmüyorum. Arkadan gelen tekme, tokat ve yumrukların haddi hesabı yok. Yerdeyim, adeta bir pestil gibi çiğneniyorum. İlk seanstı bu. Amaçları, korkutup moralman çökerterek kısa süre içinde teslim almaktı. Ilık bir kan akıyor suratımdan. Yalayıp geçtiği yerde bedenime güzel bir serinlik veriyor. Oysa ter içinde kalmıştım. Kollarımdan sürükleyerek merdivenlerden yukarıya doğru çıkarıyorlar. Merdivenlerin sonunda ayağa kaldırılıyorum. Sesler, bağırtılar beynimi tırmalıyor gibi. Korkunun eşiğine sürüklemenin yoludur bu. Tekrardan başlayan meydan dayağı... Tüm vücudum ağrı sızı içinde. Öylece üç-beş dakika bırakıldım yerde... Kımıldayamıyorum. Bir papazın sesini duyuyor gibiyim uzaktan.

– Kaldırın bu çocuğu yerden, odama getirin.

Bunun bir yumuşatma yöntemi olduğunu, bir yoldaşın "İşkencede Direnme Savaşı"ndan hatırlıyorum. İki kişi kollarımdan tutup kaldırıyorlar; kaldırırlarken sanki kendileri yapmamış gibi, "seni bu hale kim soktu? Vay namussuzlar vay! Sizde hiç vicdan yok mu?" diyorlar. Bir yandan da üzerimdeki tozları silkelediler. Yalnız, konuşmalarından gerçek yüzlerini perdeledikleri anlaşılıyor. Ayakta duramıyorum. Vücudum da soğumaya başladı ki, tüm ağrılar iğne gibi batıyor her yanıma. Yine de ayakta dur-

maya çalışmalıyım, en ufak bir zaafımı farketmesinler. Dik dik yürüyorum odaya doğru. İşkencecibaşı papazın karşısındayım şimdi. Bir sandalye getiriliyor, bana işaret ederek:

– Otur, diyor

Benim oturmadığımı görünce;

– Otur oğlum otur, biz de nihayet insanız.

Ayakta durmak için kendimi zor zaptediyorum. Dudaklarımı ısırıyorum; yine de oturmak istemiyorum. Beni odaya getiren iki zebani, omuzlarıma çökerek sandalyeye oturtuyorlar. İlk gözüme çarpan, polis tarafından fellik fellik aranan "Stalin Mehmet"in çizilen robot resmi oluyor. İşte diyorum, karşımda cesaret abidesi... İşte Sefaköy'ü destanlaştıran proletarya kahramanı; faşist karşıdevrimin eline düştüğüme üzülme! Gerektiğinde senin gibi savaşır, gerektiğinde yine seninle Sefaköy cephesinde şehit düşerek ölümsüzleşen Mehmet Ali ve Aslan yoldaşlar gibi ölmesini de bilirim. Bu moral ve cesaretle işkencecilerin, papazın sorularına hazırım.

İşkenceci papaz, iş olsun diye oturduğu masanın çekmecelerini bir bir karıştırdıktan sonra kapatıyor. Ve arada bir bana bakar gibi yapıyor. Saldırmak için zayıf bir anımı kolladığı belli. Nihayet ağzını açtı:

– Bak oğlum, şimdiye kadar kimse sana bir şey yapmadı. Biz de nihayet insanız. Hiç kimsenin malında namusunda gözümüz yok. En iyisi sen, seni bu kötü yola sürükleyenleri ele ver. Efendi efendi sağ salim ailene ve evine kavuş. Senin de mutlaka bir yuvan ve ailen var. Kendini düşünmüyorsan onları düşün.

Bir süre sustuktan sonra anlamamış gibi davrandım.

– Sizin ne demek istediğinizi anlayamadım. Galiba beni birisiyle karıştırıyorsunuz. Ben buraya iş aramak için geldim. Amcamın evini ararken beni yolda yakalayıp buraya getirdiler.

– Yok oğlum yok. Biz seni iyi tanıyoruz. Buraya hiç kimse yanlışlıkla gelmez. Bak! Namussuzum senden fazla bir şey istemiyoruz; kaldığın evi ve randevuları ver, elini kolunu salla git, yolun açık olsun.

– Evim, randevum yok ve bahsettiğiniz kişilerle de hiçbir ilişkim yok.

– Bak, biz sana insanca davranıyoruz. Söyle de, seni istediğin yere bırakalım.

– Başka söyleyecek bir şeyim yok dedim size.

– Peki, günah bizden gitti. Biz başka türlü de konuşturmasını biliriz. Bülbül olacaksın bülbül.

Ayakta duran diğer işkencecilere işaret ederek odadan çıkıp gitti papaz. Önce beni ayağa kaldırdılar. Üzerimdeki tüm eşyalarımı aldılar. Kimliğime bir göz atarak, "bu sahte" dediler. Oysa, üzerimdeki kimlik gerçekten bana aitti, üstelemedim. Tekrar tekrar bana dönüyor işkenceci.

– Bu kimlik sahte, gerçek adını söyle.

– Hayır bu gerçek kimliğim.

– Bu sahte.

– O zaman gerçek kimliğimi siz bulun.

Gerçekten de İstanbul polisi beni tanımıyordu. Kayıtlarda da adıma rastlayamamışlardı. Kendime o

kadar güveniyorum ve o kadar eminim ki. Gerçi daha önce defalarca yakalanmış fakat ciddi bir işkence görmemiştim. Daha önce yakalanan yoldaşlarımın işkence ve direniş yazılarını okumuştum. İşkencenin hafifi ağırı olmaz. Direnmenin "sırrı" kendine, yoldaşlarına ve hareketine güvenmekten geçer. Kan ve ateş hattında ölesiye sürüp giden sıcak bir mücadelenin içindeyken yakalandım. Beni bu mücadele içinde tutan, hareketimin Marksist-Leninist çizgisi... Daha dün 24 Mart'ta yoldaşlarım Sefaköy'de granitten bir duvar ördüler. Karşıdevrimin "teslim ol" çağrısına ateşle karşılık verdiler. "Ancak siz ölümüzü teslim alırsınız" dediler. Ölürken bile, karşıdevrim cephesine büyük kayıplar verdirdiler. Karşıdevrimciler bu direniş karşısında tökezlediler, oysa avlanmaya gitmişlerdi. Onlar, komünistleri, teslimiyetçi oportünist güçlere benzetmişlerdi. "Teslim ol" dediklerinde hemen bellerdeki silahların paçalardan düşeceğini sanmışlardı. Sefaköy'de kanla yazılan bu devrimci direniş destanı, kısa sürede ülkenin dört bir tarafına yayıldı. İstanbul, bu eşsiz direnişi konuşuyordu; semtteki emekçi, fabrikadaki işçi, vapurda, trende, dolmuşta tüm halkımız, bu olayı birbirine aktarıyordu. Daha dün, "ezdik, yok ettik, bir daha bellerini düzeltemezler" diyen askeri cunta, Samsun mitinginde, Başbakan Ulusu'nun ağzından, Sefaköy'de yedikleri darbenin kinini kusuyordu.

Sefaköy bir direnme ruhudur... Sefaköy devrimimize taze kandır... Bu nedenledir ki karşıdevrim rasgele çok sayıda devrimci-demokrat yurtseveri semt ve işyerlerinden toplayıp sorguya çekti. Günlerce süren işkenceler sonunda bir ipucu dahi bulamamıştı. Sonuçta karşıdevrimciler, kendi deyimleriyle, 3-2 mağluptular.

İşte ellerindeyim. Sefaköy yüreğini ve cesaretini taşıyorum şimdi.

Papazın odasından alınıyorum. Yine, üzerinde kan lekeleri olan gözbağı sıkıca bağlanıyor gözlerime. İşkence odasına, mahkeme salonuna gider gibi başım dik, hiçbir tereddüde yer bırakmayarak gidiyorum. Etrafta insan çığlıkları... İşkencecilerin, bağırtıları bastırsın diye sonuna kadar açtıkları radyo ve teyp sesleri... Bu sesler içten içe kemiriyor ve beynime adeta bir iğne gibi batıyor.

– Soyun!

Aldırmıyorum. Ağızlarında, bir insanın aklına gelemeyecek kadar adi küfürler...

– Soyun ulaaann, eşşek oğlu eşşek.

Ve beklediğim an gelip çattı. Zamanıdır direnmenin... Bir işkenceci yanıma yaklaşıp, kulağımın içine avazı çıktığı kadar bağırıyor. Galiba kulağımın zarı patladı, diyorum. Tekme tokat, biri iniyor biri kalkıyor... Soyuyorlar. Karşı koymuyorum. Koltuğa benzer tahta bir sandalyeye oturtuldum. Kollarımı bacaklarımı sıkıca sandalyeye bağladılar. İşkence odasında tam bir sessizlik... Yalnızca sağa sola koşuşturan ayak sesleri geliyor. İki elimin serçe parmaklarına, ayaklarımın başparmaklarına ve cinsel organıma bir şeyler bağlanıyor... Bunlar kablo olmalı. Yavaşça "tamam" diyen bir ses duyuyorum. Herhalde elektrik verecekler az sonra. Kendimi buna hazırlıyorum. Fakat birkaç elektrik çarpmasından başka, elektriğin ne tür acılar vereceğini bilmiyorum. Ama direneceğim. Ha başladı ha başlayacak diye beklerken, bir ses yükseliyor sessizliğin ortasında:

– Gel inat etme oğlum. Sana eziyet etmelerini istemiyorum. Biz her şeyi biliyoruz, seninle yakaladığımız şahıs her şeyi anlattı. Sefaköy'de sen de vardın. 3 adamımızı öldürdünüz, hem de birisi tim komiserimizdi. Konuş kurtul, yoksa hepimizin içinde büyük bir kin var. İntikamımızı almak için seni öldürürler. Daha gençsin, önünde bunca yaşamın var. Sana niye adamlarımızı öldürdünüz demiyoruz, herkes bir can taşır, biz bunu da biliyoruz; kendinizi savunmak için yaptınız. Şimdi senden istediğimiz kaldığın evdeki silahları, varsa randevularını vereceksin.

O ara içeriye birisi girdi, "bunun kimliği sahteymiş, bu Stalin Mehmet olmasın" diyor. Devam ediyor yine:

– Hadi hadi... İnat etme.

Bu ses bana hiç de yabancı değil. Bu biraz önce bana vaaz veren papazın sesi, öyle "babacan", öyle "şefkatli" ki, insanın içini okşar gibi. Tabii biraz sonra bu şefkati görürüz.

– Evim yok, kimseyle randevum da yok.

Daha sözüm bitmeden, son sürat dönen manyetonun kolu, ciğerlerimi parça parça etti sanki. Gerçi kendimi buna hazırlamıştım, ama yine de can bu. Manyeto hızlandıkça acıların dozajı beynime vuruyor. Dayanmak için dişlerimi kenetliyorum. Pek dayanılacak gibi değil. Elektrik vermeye devam edildikçe tek serbest kalan başım, dokuma mekiği gibi bir ileri bir geri gidip geliyor. Ardarda sıralanan soruların birine bile yanıt veremiyorum. Tek düşündüğüm şey, elektrik vermeye ne zamana kadar devam edecekleri. Bir ara "bari bağırayım da biraz olsun rahatlarım" dedim. Hayır, hayır! Bu, benim zaafımı gösterir. Üstelik işkencecilerin de hoşuna gider. Hani kendi kendime söz vermiştim, işkencecileri sevindiren ve onların kullanabilecekleri tek bir tavrı bile göstermeyecektim. Kesinlikle bağırmayacağım. Bu, bana nefes almayı kolaylaştırsa bile bağırmayacağını. Sorular, sorular, sorular... Ben acılarımla savaşırken sorulara yanıt vermeyi düşünen kim. İşkencecilerden birisi tepemde sürekli "bağır lan bağır" diyor; arkasından küfürler, küfürler, küfürler... Öyle küfürler üretiyorlar ki, insanoğlunun daha bu küfürlerden haberi bile yok.

Zaman durmuş sanki; manyetonun gıcırtıları devam ediyor hâlâ. Kan ter içinde kalmışım. Kafam gidip geliyor, hayret! Epeyce süre geçti, bir türlü bayılamıyorum. Bayılabilsem, acılarımı birazcık olsun unutabilirim belki. Bayılmak nasıl bir şey bilemiyorum ki. Hayatımda hiç karşılaşmadım. Nihayet elektrik verme işi durdu. Yine işkencecinin sesi; ama bu kez ses tonu değişik:

– Nasıl, dayanacak mısın? Senin gibilerini çok gördük oğlum. Hem onlar senin gibi inkâr da etmiyorlardı. Örgüt militanıyım, M-L'im ve konuşmuyorum diye, açık açık delikanlıca söylüyorlardı. Ama burada konuşmamak olmaz. Birkaç gün sonra hepsi bülbül oldular bülbül...

Benden hiçbir ses yok. Nefes alıp verirken bile belli etmemeye özen gösteriyorum. Kimliğim üzerine yeni bir tartışma daha başladı.

– Oğlum, bu kimlik sahte, gerçek kimliğini söyle kurtul. Bizi de fazla uğraştırma. Nasıl olsa Adil şimdi gelip söyleyecek...

Adil Özbek, mücadele arkadaşlarına ihanet eden bir hain. O, moda devrimcilerindendi. Mücadelenin yükseldiği dönemlerde harekete sızmayı başarmış ve kendini kamufle etmişti. Fakat dişe diş mücadele dönemi gelip çatınca, ölümden korkarak, kendisini geriye çekerek korumaya çalıştı. Yalnız çok geçmeden, çürümüşlüğü onu ele verdi ve kızağa çekildi. Yakalandığının daha ilk gününde polisin önünde diz çökerek, eski mücadele arkadaşlarına ihanet etti. O günden beri de, eski mücadele arkadaşlarını yakalatmak, iftiralar yağdırmak, hatta polisle birlikte onlara işkence yapmaktan geri kalmadı. Polis korkusu şimdi, eski mücadele arkadaşlarının korkusuna dönüştü. Bu korkudan kurtulmanın çaresini de onları yakalatıp, polise teslim etmekte görmeye başladı. Son ihaneti ise Sefaköy'deki evi bastırmak oldu.

İşkenceci yanıt beklerken, benden yine hiçbir ses yok. Artık namluya sürülmüş bir mermi gibi hissediyorum kendimi. Dönüş yok, savaşı kabullenmiştim. Bacaklarıma tekmeler, kafama coplar inip kalkıyor. Dişlerim dudaklarıma oturdu. Kanlar ağzımdan ılık ılık akmaya başladı. Dayanılacak gibi değil, ama dayanacağım. Acıları tüm bedenimde hissediyorum. Daha acının biri geçmeden ikincisi, üçüncüsü ilkinin üstüne biniyor.

– Konuş ulan konuş! Evini söyle, silahlar nerede, ilişkilerini söyle.

– Evim yok, kimseyi de tanımıyorum...

– Sefaköy'deki silahlar senin evinde biliyoruz. Söyleyeceksin oğlum söyleyeceksin. Kurtulmanın tek çaresi bu.

Elektrik manyetosu yine başladı çevrilmeye. Sıkıyorum kendimi, dişlerimle kollarıma eğiliyorum ısırmak için. Çenemin altına bir sopa uzatıldı ve başım arkaya doğru bastırıldı, nefes alamıyorum. Ağzımda köpükler oluştu, dilim dışarı fırladı nefes almak için. Ağrıları düşünemiyorum artık. Galiba başlarındaki işkenceci şefi bunu farketti. Sopayı tutanlara "ne yapıyorsunuz, hemen ölmesi gerekmez" diyor. Sopayı çenemin altından çekiyorlar. Ciğerlerim, kalaycı körüğü gibi bir iniyor bir kalkıyor. Dilim hâlâ dışarıda. Ellerindeki kablonun bir ucunu dilime tuttular. Sanki iç organlarım yerinden kopartılmış gibi bir acı duydum. Diğer yandan daha acı versin diye kablo bağlanan yerlere su döküyorlar durmadan. "Kaç gün dayanabilirim ben bu acılara" diye düşünüyorum. Hemen aklıma İbrahim Kaypakkaya, Ataman ve Selma geliyor. Ama bunlar öldü, demek ki ben de öleceğim... Ölümden de korkmuyorum nedense. Sanki acılarımdan beni kurtarıverecekti.

Çözüyorlar... "Kalk ulan kalk" diyorlar. Yerimden kımıldayamıyorum. Kan ter içindeyim. Kollarımdan tutup çekiyorlar. Nereye götürecekler bilmiyorum; az sonra tepemden tazyikli soğuk bir su. Önce hoşuma gidiyor, kafamı yukarıya kaldırıyorum ağzıma aksın diye, yüreğim yanıyor çünkü. Kafam aşağı doğru bastırılıyor. Bu hoşuma giden soğuk su az sonra işkenceye dönüşüyor. Donuyorum. Su vücudumun her yanını jilet gibi kesmeye başladı. Sağa-sola eğilmeye çalışıyorum, sanki yalnızca bir kişinin sığacağı kadar bir yer... Eğilemiyorum. Dizlerim çözüldü, dayanamıyorum artık ayakta durmaya. Çömelmeye çalışıyorum, ama bu kurtuluş değil. Arkada duran işkenceci gülmeye başladı. Hemen ayağa kalkıyorum. Sultanın suratı ekşiyor, "seni orospu çocuğu seni", "öleceksin ulan öleceksin" sesleri geliyor yanı başımdan.

Suyu keserek kollarımdan çekip götürüyorlar. Yine üzerimde sadece bir don var, o da sırılsıklam. Bu kez nereye götürecekler derken, kendimi sanki bir pervanenin karşısında buluyorum. Rüzgâra tutulmuş bir yaprak gibi tir tir titriyorum. Ayakta duracak gibi değilim, yıkıldım yıkılacağım. Dizlerimin üzerine çöküp çöküp kalkıyorum. Beni burada bırakıp çekip gittiler sanırken, önce fısıltılar sonra ayak sesleri gelmeye başladı. Ardından pencerenin kapanma sesini duydum. Esinti gelmiyor, ama dişlerim demirci çekici gibi sesler vermeye devam ediyor hâlâ. Koluma biri girerek gırtlağından ses çıkarır gibi "yürü" diyor ve yürüyorum uzun bir koridorda. Yine insan çığlıklarıyla çınlıyor her yer. Bu sesler bir başka acı veriyor insana. Kısa bir dönüş yaptıktan sonra bir eşikte bekletildim. Burası, orta yerinde aşağıya doğru ışık veren bir yer, loş bir gece kulübünü andırıyor. "Getirin" diye sert bir ses yankılanıyor odada. Birini getiriyorlar galiba. Herhalde randevusunda yakalandığım şahıs olmalı bu. Gözbağını açıldı, güçlü bir lambanın ortalığı aydınlatmasıyla gözlerim kamaşmaya başladı. Getirilenin kim olduğuna bakıyorum; hayır hayır bu, o değil. Bu, bir hafta önce yakalanan hareketimizin adamı. Lacivert ceketi ve gri pantolonunun arasından göbeği taşan komiser, getirilene yaklaşarak "tanıyor musun?" diye sordu. O söylemeden ben söyleyeyim diye hazırlanırken, başımda bekleyen iki zebaniden biri ağzımı kapatıyor, diğeri mideme sert bir yumruk sallıyor. Ve nihayet söyleyeceğini söylüyor:

– Hayır, tanımıyorum.

Bana hiç sormadılar nedense. Alelacele uzaklaştırmak için:

– Götürün!

Beni tanımamasına çok sevinmiş ve rahatlamıştım. Demek ki direniyor. Tamam... İkimiz burada sırt sırta verirsek, tüm işkenceleri ve işkencecileri dize getiririz, diyorum. Bunları düşündükçe sanki az önceki işkenceleri ben çekmemişim, acıları ben yaşamamışım gibi. Ne hoş bir sevinç, ne güzel bir duygudur bu. Gözbağım bağlandı yeniden. İşkencecilerde bir fısıldaşma başladı:

– Adil geldi efendim... dedi birisi.

– Kimliğini sordunuz mu?

– Evet! Kendisininmiş.

İçeri girenler oldu o sıra. Galiba Adil haini geldi, belki yüzleştirecekler. Kendimi hazırlamalıyım, şu

itin suratına bir tüküreyim diyorum. Hâlâ fısıltılar devam ediyor. Adil'le yüzleştireceklerini beklerken,

– Peki, biraz önce getirdiğimiz şahsı tanıyor musun? diye sordular bana.

– Hayır, ilk defa burada görüyorum.

– Ulan! Adana'da birlikte yakalanmışsınız ve birlikte yatmışsınız, nasıl tanımazsın?

– Hayır, tanımıyorum.

Gazete kupürünü getirip, olayı okuyorlar.

– Peki buna ne dersin?

– Yalan... Böyle bir şey olmadı.

– Sen yalan de bakalım, şimdi ananın şeyini göreceksin. Az sonra:

– Getirin...

Yine kimi getirdiler diye beklerken, evet! Bu, galiba randevusunda yakalandığım şahıs.

– Konuş... Konuş da, inkâr etsin orospu çocuğu... Daha o başlamadan, zayıflığını anlayarak:

– Tanımıyorum, yalan söylüyor bu...

Mideme yediğim tekmeyle kelimeler ağzımda düğümleniverdi. Ve randevusunda yakalandığım bu zayıf insan, daha üç günlük beraberliğimizde geçen konuşmaları bir bir anlattı. Arkasından, bu şahsı birkaç gün evinde kalsın diye bıraktığım ev sahibini getirdiler. "Bunu da mı yakalattı?" İşte bu durum beni sarstı. "Ulan! insan kendisini karşıdevrimin tüm baskısına rağmen evinde barındıran halktan insanları bu işkencecilerin eline verir mi hiç?" Çok korkutmuşlar belli, bunu konuşurken kekelemesinden anladım. O, hakkımda bildiklerini anlattıktan sonra:

– Peki buna ne dersin?

– Kesinlikle tanımıyorum bu şahsı. İşkence sonucu senaryo uydurmuşsunuz!

Yine tekme, tokat, küfür, tehdit sağanağı altında işkence odasına götürüldüm. Üzerimde gözbağı dışında başka bir şey kalmadı. Hemen askıya alındım. Yanlara doğru açılan kollarım, bileklerden dirseğe kadar, kalınca bir bezle, sırtımdan geçirilen kürek sopasına benzer bir sopaya bağlandı. Tavana monte edilmiş ve aşağıya doğru sarkıtılmış halkalara astılar. Ayaklarım, yarım metre yerden kesilmiş, vücudumun tüm ağırlığı koltuk altlanma binmişti. Önce vücuduma arka arkaya sıralanan cop ve yumruk darbeleri iniyordu. Bu arada işkenceciler öncelikle ev, silah ve tanıdığım birtakım insanların yerlerini istiyorlardı. Sanki geç kalırlarsa ellerinden kaçıracaklarmış gibi acele ediyorlardı. Dayak faslından sonra el ve ayaklarımın serçe parmaklarına, cinsel organıma kablolar bağladılar ve elektrik vermeye başladılar. Bu sabit kablolar dışında, bir de ellerindeki seyyar kabloyu dilime, dişime, kulak memelerime, göğsüme ve beynime tutuyorlardı. Boşta kalan bacaklarım, elektrik verilmeye başlandığında, bedenimden kopartılırcasına çırpınıyor. Artık acıları bir tek yerimde hissetmiyorum, bütün bedenim isyan ediyor. Ara sıra "dayanacak mısın", "bağır ulan bağır" sesleri çınlıyor kulağımda.

"Direnme Savaşı"nı yakalanmadan iki gün önce okuduğum için şanslı sayıyorum kendimi... Thuan'ın, Amerikan Yankee'lerine karşı verdiği direnme savaşını, bugün de ben veriyorum. Thuan, direnerek zaferi taçlandırdı. Ben de, zaferle taçlanacak o günün geleceğine inanıyor ve yüreğimde taşıyorum şimdi. Düşündükçe, düşüncelerim beni acılarımdan alıp, uzaklardaki mücadele alanlarına götürüyor.

Adana'da sıcaklığın yeni yeni kırılmaya başladığı günlerdi. Hava, güzel mi güzel... Gökyüzü pırıl pırıl.

Uzaklarda kalan bulutlar, güzel bir desen çiziyordu gökyüzünde; pamuk işçileri akşamın son demindeydiler. İşçi vardiyaları fabrikalara akın ederken, nehirlerin denize dökülmesini andırıyordu. Yorgun argın servisten iniyorum Kolordu'nun önünde. Tekstil sendikasına doğru yürürken, seçimleri nasıl kaybettiğimizi düşünüyorum... "Revizyonist sendika ağaları Türk-İş'e sattılar bizi" diyorum kendi kendime. Moralim oldukça bozuk, iki hafta oldu sendikaya hiç uğramadım. Halbuki önceleri, günün on iki saatini burada geçiriyordum. Güzel umutlarla dolu emekçilerin yüreği, hep burada atıyordu. Onların içinde kendimi buluyordum. Annem "yüzüne hasret kaldık, bir gün olsun eve uğramıyorsun" diyordu hep. Boynuna sarılıp, yanaklarından öperek gönlünü alır ve yine o kendime mekân ettiğim sendikaya dönerdim. İşçiler servislerden inip, dalga dalga akın ederken sendikaya, dillerinde hep "biz kazanacağız" varken, işte beklediğim günler geldi, diyordum kendi kendime.

Peki, seçimlerden sonra ne oldu bu işçilere? Galiba onlar da, benim gibi soğudular bu mekândan. Ya revizyonist sendika ağaları? Onlar da seçimi sattıktan sonra, İstanbul yollarına düştüler. Sendika şimdi bomboştur herhalde... İçeri girdiğimde bambaşka bir tabloyla karşılaştım. Duvarlarda kırmızı panolar, bu panolarda Vietnam-Filistin-Latin Amerika ve dünya devrimlerinden haber ve resimler asılı. Seminer odasında bir grup işçi görünüyor. Panoları okurken içime sıcak bir esinti doldu. Yanıma yaklaşan bir işçiye "kim yaptı bunları" dediğimde, işçilerle sohbete dalmış, tebessüm ederken elmacık kemikleri hafifçe ileri çıkan, mütevazi, genç birini işaret ediyor bana. Hemen yanıma gelerek "merhaba (...) arkadaş, adım Fatih." Beni nasıl tanıdığını bilmiyorum, ama sarılıp öpesim geliyor o an.

– Galiba seçimleri kaybettikten sonra hiç sendikaya uğramıyorsun?

– Ne yapayım; seçimleri boşu boşuna kaybettik, doğrusu satıldık. Onun için moralim bozuk.

– Boşver, moralini bozma; olur böyle şeyler. Gel sen, gel.

Oturduk, epeyce sohbetledik. "Yeni yeni çalışmalara başladık, seminerler düzenledik. Bilinçli bir işçi sınıfı yaratacağız ki bir daha bu revizyonistlerin ağına takılmasın. Hem olur mu öyle şey, bir seçimi kaybetmekle işçi sınıfının morali bozulur mu?"

'76 6 Mayıs'ında yakalandığında, örnek direnişiyle destanlaşmıştı: 78'de yakalanıp, gazetelerde başı dik resimleri çıktığında, onu görüp tanıyan Çukurova'lılar, "Fatih, yine Fatih gibi duruyor" demekten kendilerini alamadılardı.

Fatih yoldaş, bu onurlu kavgada öldü, ama Fatih'ler şimdi mücadele alanlarında.

Elektrik bir kesilip bir veriliyor. Arada bir soruyorlar "konuşacak mısın?" "Konuşacak bir şeyim yok" diye yanıtlıyorum. "O zaman devam" diyor işkencecilerin şefi, voltajı daha yükselterek. Dilim dışarı fırlamış, aşağıya doğru sarkmış, ağzım köpük içinde. Bayılmakla bayılmamak arasında gidip geliyorum. Acıların tüm şiddetini beynimde hissediyorum, demek ki bayılmamışım hâlâ!

Askıdan indirilip yine tazyikli soğuk suya tutuluyorum. Vücudum mosmor kesilinceye kadar devam ediyor bu. Arkasından pencere camı açılarak, soğuk, cereyan yapan bir rüzgâra tutuluyorum. Sonra yere yatırıp, şınav çekmemi istiyorlar. Değil şınav çekmek, ayağa kalkmak için bile kollarımı kullanamaz durumdayım. Şınav çekmeyince bu kez sırtıma çıkıp çiğniyorlar. Kafama durmadan tekmeler yiyorum. Ardından sorular... sorular... sorular... "Ev, silah ve tanıdığın insanları göster".

Yakalandığımın daha ilk günü bu. Sürekli askı, elektrik, falaka, soğuk duş ve meydan dayağı zinciri sürüp gidiyor. Diğer yandan, psikolojik işkence ve baskı uygulamayı da ihmal etmiyorlar. İğrençlik ve aşağılıklarının bir sonucu olarak, karımı ve çocuklarımı getirip işkence yapacaklarını ve gözlerimin önünde karıma tecavüz edeceklerini tekrar tekrar söyleyip duruyorlar. Gecenin ilerleyen saatleri üstümü giydirmeye çalışıyorlar; yoksa bugünkü fasıl bu kadar mıydı? Alıp beni bir odaya götürdüler, ayağımın altında esneyen şeyin halı olduğunu kestirebiliyorum. "Otur" dediler, birkaç ses birden arka arkaya çıktı. Bir hayli kalabalıklar herhalde, oturmuyorum... Oturmamakta direteceğimi farkedince, iki kişi omzuma çökerek oturtuyorlar bir koltuğa. Burası, işkencecilerin şefinin odası olmalı, aralarında

bir fısıldaşma başladı. Az sonra sessizlik, yerini soru yağmuruna bırakıyor.

– Senin TİKB üyesi olduğunu, daha önce Adana cezaevinde yattığını, oradaki durumları dışarıya rapor ettiğini ve hatta TİKB'nin seni kaçırmak için planlar yaptığını, Adil söyledi. Artık bizi kandıramazsın. Sefaköy eyleminden sonra hemen silahlar senin evine getirildi, biliyoruz. Sen, bu silahları vereceksin ve birkaç tane de adamın ismini, adresini biliyorsan, ki biliyorsun, evini göstereceksin. Ondan sonrasını bize bırak. Senin hiç kimseyi tanımadığını ve böyle bir örgütle ilişkin olmadığını belirten bir fezleke hazırlarız, savcılığa gider gitmez hemen bırakılırsın. Zaten savcılıkla beraber çalışıyoruz, istediğimizi yaptırırız. Senin çözüldüğünü de kimse bilmez.

İşkenceci papaz, konuşmama fırsat vermeden tekrar sürdürüyor.

– Bak burada TKP-ML'nin Genel Sekreteri Ali Haydar Akgün var. Adamı yakaladıktan sonra insanca oturup konuştuk; önce "hık mık" dedi ama, gidip karısını kızını getirdik, "bak bunlar da senin yüzünden eziyet görecek" dedik. O da insan, vicdan azabı çekmek ister mi? "Tamam abi" dedi, "sen haklısın, bu yolun sonu yok". Bildiği her şeyi söyledi ve namusuna sahip çıktı. Hiç işkence görmediği gibi, devlet aleyhine bu kadar çalışmasına rağmen çok az bir ceza ile çıkacak.

Papaz bunları anlatırken hiç inanmadım. Her zamanki gibi bu da bir senaryoydu. Benim moralimi bozup, çözülmemi sağlamak için hazırlanmıştı. Kulak bile vermek istemiyordum.

– Evet, ne diyorsun dediklerimize?

– Söyleyecek hiçbir şeyim yok. Size baştan söyledim evimin olmadığını. Sözünü ettiğiniz silahlardan bihaberim ve size verebilecek kimseyi de tanımıyorum.

Papazın, hâlâ çözülebileceğimden umudu var. Bu kez taktik değiştirerek tehditlere başlıyor.

– Senin karın ve çocukların var, onları getirip işkence yapacaklar, buna vicdanın el veriyor mu? Onlar senden, kendilerine bakmanı, koruma ve sahip çıkmanı isterler." Yarın buraya getirildiklerinde; "sen ne biçim kocasın, yanında namusunu kirletiyorlar sahip çıkmıyorsun? Sen ne biçim babasın, sende hiç acıma duygusu yok mu, senin için bize işkence yapıyorlar, hâlâ inat ediyorsun," diyecekler.

– Siz, karımı, çocuklarımı, anamı ve hatta tanıdığım birçok kişiyi getirip işkence yapabilirsiniz, bunu biliyorum. Ama size, suçsuz-günahsız insanları teslim edip, onlara işkence yapmanızı istemediğim gibi, onların arasında başım hep önde gezmek de istemem. Kimi getirirseniz getirin. Söyleyecek ve verecek hiçbir şeyim yok.

– O zaman öleceksin... Sen Ataman İnce'yi tanır mısın?

– Gazetede okudum, öldürmüşsünüz.

– Peki, Süleyman Cihan'ı tanıyor musun?

– Hayır tanımam, ama gazetede okudum işkencede öldürüldüğünü.

– İşte, senin de sonun bu olacak... Götürün orospu çocuğunu. Odadan çıkarıldım. Yine bir işkence seansına götürüleceğimi düşünürken, merdivenden aşağı indirildim. "Galiba öldürmeye götürüyorlar" diye geçti içimden. Hep duymuştum, Siyasi Şube'nin altında, atış poligonunda öldürüyorlarmış. Hemen Osman yoldaş geliyor gözümün önüne; 12 Eylül'ün hemen ardından çatışarak nasıl şehit düştüğü. "Osman yoldaş, bana göre şanslı sayılırsın; çünkü sen son kurşununa kadar savaştın. Ben ise elim kolum bağlı bir şekilde öleceğim". Yok yok… Ben de yüreğimle onlara karşı savaşıyorum ya...

Merdivenlerin bitiminde bir kapı açıldı ve itilerek içeri sokuldum. Biraz bekledikten sonra sağ koluma kelepçe takıldı ve kolum yukarıya doğru kaldırılarak duvarda bir yere asıldı. Kapı kapandıktan sonra mazgaldan uzanan bir el gözbağımı aldı ve mazgalı tekrar kapattı. Ses seda yok, yoksa burada benden

başka kimse yok mu? Duvarda bir demir halkaya kelepçelendiğimi görüyorum. Bu oturmamı engellemek için yapılmıştı. Hücre kapısının üst boşluğundan koridora bakıyorum. Burası hücreler bölümü, "galiba bugünkü işkence bu kadar" diye zaferimi kutluyorum. Karşı hücrede bir kafa yükselmeye başladı. Dudaklarıyla "hangi siyaset" diyor. TİKB'li olduğumu söylüyorum. Hemen iki parmağıyla zafer işareti yapıyor, bununla çözülüp çözülmediğimi anlamaya çalışıyor. Tir tir titreyen bedenim ısınıveriyor, çok hoşuma gidiyor bu hareket. Sol elimi kaldırarak aynı işareti yapıyorum, çok seviniyor. "Sen hangi siyasettensin?" diyorum, "TKP-ML, bizim şef çözüldü" diye işaret ediyor. Adını soruyorum, "Ali Haydar Akgün" diyor. Demek ki işkenceci papaz doğru söylemiş.

Bulunduğum hücre, hücrelerde gardiyanlık yapan polisin hemen yanı. Ne güzel arkadaşımla konuşuyordum ki, nereden geldiğini farkedemediğim bir cop, kamçı gibi suratıma iniyor. Kafamı geri çektim, suratım ateş gibi yanıyor, dişlerim kanamaya başladı. Kanı dışarı tükürmeye çalışırken hücre kapısı açıldı yavaşça. Bu açılış, hayra alamet gibi gelmedi bana.

– Bir daha konuşacak mısın? dedi zebani.

Benden hiç ses yok, yalnız gözlerinin içine bakıyorum korkmadığımı belirtmek için. Elindeki copla bacaklarıma bacaklarıma vurmaya başladı. Gözlerinin içine bakmaya devam ediyorum. Kudurmuşçasına vurmayı sürdürüyor. Yorulunca bu kez, "bir isteğin var mı?" dedi. "Tuvalete gitmek istiyorum". Tuvaletten sonra, "burada benden başkasıyla konuşmayacaksın" dedi. Yanıt vermedim, çekip gitti.

Gözlerimde müthiş bir uyku var; kafamı duvara dayayıp uyumaya çalışıyorum, bir türlü gözlerim kapanmıyor. Bir yandan acılar, diğer yandan çözülen dizlerim... Ayakta duramıyorum. Bazen dizlerimi gevşetmeye çalışınca, bütün yük koluma biniyor ve kan hareket etmediğinden parmak uçlarım mosmor kesiliyor. Sırtımda, kafamda ve bacaklarımdaki ağrılar uyumamı engelliyor.

Ayak sesleri birden hızlanmaya başladı ortalıkta. Biri hücrenin kapısını açtı ve kolumdaki kelepçeyi çözdükten sonra, gözbağını bağlayıp beni alıp götürdü yine. Merdivenlerden çıkarırken sırtıma, bacaklarıma yumruk-tekme inip inip kalkıyor. Koridora çıkarıldığımda ayak sesleri çoğaldıkça çoğalıyor... Bir koşuşturma, bir telaş var gelen seslerde. Yeni gelen bir ihbarı almış olmalılar. Leş kokusu almış akbabalar gibiler. Hep yeni bir tuzak, yeni bir ihanetin peşinde koşmaktalar. Zamanları yok ki hınçlarını alsınlar benden, hep küfürler ederek geçiyorlar. İşkence odasında üstümü soydular ve yere yatırdılar, kalas biçiminde bir sopayı sırtımdan kollarıma doğru uzattılar. Kalın iplerle kollarımı açık vaziyette bu sopaya bağladılar. Bağlarken, işkencecilerden biri "niye direnmiyorsun" diye nabzımı yokluyor. Oysa ben, değil yere yatırmalarına karşı direnmek, yerde uzanmanın zevkini çıkarıyorum, ikinci günün seansı başladı, askıdayım şimdi. "Kartal" diye birini çağırıyorlar. "Kartal" demelerinin nedeni, bu işkencecinin, hayaları sıkmak ve burmakta usta biri olmasından ileri geliyor.

Bütün ağırlığım koltuk altı kaslarıma bindi, ayaklarım boşlukta sallanıyor. Balyoz gibi bir yumruk mideme indi; ağrısını beynimde hissettim, eğilemiyorum da; gözlerim yaşla doldu. Daha bunun ağrısı geçmeden, hayalarım sıkılmaya başladı. Midemdeki yumruk ağrısını bastırıp geçti. Ciğerlerime jilet atılıyor gibi bir acı... Dayanılacak gibi değil... Dayanmalıyım. Bağırmamak için dişlerimi sıkıyorum. "Kartal", pençesiyle hayalarımı öylesine bastırarak sıkıyor ki, sıkarken solumaya başladı. Her tarafım kan ter içinde... İki kişi dişlerimi açmaya çalışıyorlar; direniyorum dişlerimi açmamakta. Çenem, yumruk sağanağına tutuldu, ağzımı açıyorlar. Dişlerimin arasına bir ağaç parçası yerleştiriyorlar, bir şişe tuzlu su ağzıma boşaltılıyor. Yutmamak için çalıştıysam da, yine de epeyce su mideme gitti. Midem bulanmaya ve yanmaya başladı, ama diğer acıyı nedense bastıramıyor. Elektrik veriliyor şimdi el ve ayak parmaklarıma, cinsel organıma, giderek artan bir voltajla. Midemdeki tuzlu sular ağzımdan akmaya başladı. Acılar, Acılar... Acılar, tüm bedenimi sarmış, beynim mengenede sıkıldıkça sıkılıyor, yuvasından fırlar gibi oluyor. Acılardan uzaklaşmak için, devrim ve sosyalizm şehitlerini düşünüyorum, yoldaşlarımı düşünüyorum. Demek ki, bu çirkef ve kokuşmuş düzenin temel dayanağı bu. Öyle dışardan göründüğü gibi ayakta duran ve sağlam bir yapı olmadığını, bu işkencelerden geçen herkes rahatlıkla görebilir. Bu düşünceler, inancımı ve direncimi daha da pekiştiriyor. Kinim ve nefretim acıları bastırıyor şimdi.

Yine soğuk su, pencerenin önünde bekletme, falaka, zincirin halkaları gibi birbirine eklenerek soluk almadan devam ediyor. Bu, sorgulamadan öte, öç almaktır. Karamsarlığı hiç mi hiç düşünmek istemiyorum. O gün, akşamın geç saatlerine kadar, işkence türleri aralıksız sürdürüldü. Üstüm başım yamyaş, tir tir titriyorum.

– Ulan bu daha ikinci gün. Seni yavaş yavaş öldürürüz. Daha 43 gün süremiz var, gerektiğinde savcılıktan süreyi uzatırız.

Bunların "öldürürüz"ü, tehdit unsuru olarak kullandıklarını biliyorum ama, daha dün Ataman ile Süleyman'ı öldürmediler mi? Öldürürlerse öldürsünler! Bu, şerefli ve onurlu bir ölüm olur. Çözülmeye gelince, onu asla kabullenemem. Nasıl olur da, birbirimize sevgi ve sevecenliğin en güzelini veren, inançla, bilinçle bütünleştiğim yoldaşlarıma; o, 12 Eylül'ün bir karabasan gibi ülkemizin üzerine çöktüğü ve halkımızın üzerine terör estirdiği günlerde bile güler yüzle bize kapısını açıp bağrına basan halkıma zarar verebilirim.

İşkenceci caniler psikolojik saldırılara yöneldiler bu kez.

– Madem 3-2 galiptiniz, niye **Orak-Çekiç** gazetesini çıkarmadınız? Artık bittiniz, topu topuna 3 kişi kaldı. Onları da bugün yarın yakalarız.

Bunlara karşı sessiz kalmakta kendimi zor tutuyorum. "Ulan bunlarla açık açık savaş; nereden incelirse oradan kopsun!" "Sefaköy cephesini yazan **Orak-Çekiç** dağılalı bir hafta oldu. Kerizler, siz daha uyuyorsunuz" diyeceğim ama, gerek görmüyorum. Nasıl olsa yakında öğrenirler.

– Ulan, koskocaman TDKP dururken, neden hâlâ küçücük TİKB'de inat ediyorsunuz? Gidin TDKP'ye, hem onlar da sosyal-emperyalizme karşı, hem daha fazla kitlesi var. Bu TİKB, ateş olsa ne yazar, küçük bir örgüt.

– Size dedim, benim örgütle hiçbir ilişkim yok.

– Sen kimi kandırıyorsun; örgüt adamı olmayacaksın, bu kadar direneceksin ha! işkencecinin biri hemen araya giriyor,

– Bunların örgüt ilkeleridir konuşmamak, konuşanı öldürürler.

– Konuşmazsan biz öldürürüz. Öldürelim mi ulan?

– Öldürün, ölümden korkmuyorum.

İşkencecibaşı, "götürün bunu sabaha kadar asın, gebersin."

Alıp götürüyorlar. Beni nereye götürecekler bilmiyorum, gerçekten asacaklar mı? Yoksa bu bir tehdit miydi? Bu ikilem arasında düşünürken, kendimi hücrede buldum. İşkenceciler, tekrar tek kolumu hücrenin tavanına kelepçeledikten sonra, gözbağını da alıp gittiler. Galiba ikinci gün de istedikleri amaca ulaşamadılar. Kendimi kutluyorum. "Direneceksin oğlum, direnmelisin. Baksana işkenceciler çözememenin acizliğine düştüler bile". Kapıyı vurup gardiyanı çağırıyorum, hemen bitiveriyor burnumun dibinde; çok "kibar" ve "nazik".

– Bir şey mi isteyeceksin? diyor, bir şeyler beklercesine.

– Evet! Tuvalete gideceğim. Hemen sesi değişiyor.

– Dur... Bekle...

Tuvalete, sağdaki soldaki hücrelere bakarak gidiyorum. Gözüm 4 no'lu hücredeki tavana kelepçelenmiş ve kapının üzerinden dışarıya sarkan ele ilişiyor. Bu bizim hareketin adamı, ilk gün

karşılaştırdıklarında beni tanımayan arkadaş olacak! Seviniyorum, demek ki o da direniyor; Bıraksalar, kucaklayıp öpesim geliyor o an.

Elimden çekip "sağa sola bakma" diyor işkenceci. Tuvalete, belki bir damla su bulur içerim diye gitmiştim aslında. Dudaklarım kurumuş ağzımda tükürük bile kalmamış. Tuvalete oturur gibi yaptıktan sonra musluğu açtım, nafile! Suyu kapatmış içmeyeyim diye. "Demek ki su içirilmemesini buna da söylemişler". Hemen kalktım, zaten bacaklarımın ağrısından güçbela oturabilmiştim. Elimi yıkayacaktım, "musluktan su akmıyor" dedi işkenceci gardiyan. Hücreye giderken bir fırsat bulup, elimi eline değdirdim arkadaşımın. Nasıl da içim ısınmıştı, kır çiçeğini okşar gibi olmuştum sanki.

Gardiyan kelepçeyi bağladıktan sonra kapıyı kapatıp gitti. Karşıdaki hücrede yine TKP-ML operasyonunda yakalanmış Hasan'ın elini görüyorum, zafer işareti yapıyor bana. "Evet" diyorum kafamla sevincini gözlerinden okuyorum. "Şeflerinin çözülmesine rağmen, bu insanın devrime olan sevgisine bak" diyorum. Bu, bana da büyük moral oluyor. Biraz sonra gardiyan mazgaldan bana,

– Su ister misin?

Allah allah! Biraz önce tuvalete gittiğimde suları kapatan bu şahıs, neden bana su vermek istiyor, bunun bir amacı olmalı. Yoksa, beni yumuşatıp "iş" almaya mı çalışacak.

– Hayır, içmiyorum.

Bir "dost" gibi, sesini yumuşatarak,

– Niye kendine eziyet ediyorsun; bak kelepçeden elini kan bürümüş ve mosmor kesilmiş. Sonra, her şeyi biliyorlar, anlatsan da kurtulsan olmaz mı?

– Neyi biliyorlar?

– Seninle ilgili her şeyi biliyorlar.

– Bana sormaya neden gerek duyuyorlar öyleyse?

– Sen bilirsin, ben senin için söylüyorum... dedikten sonra mazgalı kapatıp gidiyor.

Karşımda Hasan, gözleri gülüyor benim yanıtlanma. Bacaklarım uyuşmasın diye birini sürekli boşta tutuyorum. Arada bir de soğuktan zıplama hareketi yapıyorum.

Bir ara hücre kapısını biri hızlı hızlı vurdu. Polis gardiyan koşarak gitti.

– Ne var ulaan...

Kim olabilir diye düşünürken, biraz önce eline elimi vurduğum arkadaşın sesi;

– Kan işiyorum.

Gardiyan kapıyı açtı, elinde copla vurmaya başladı. Ve ses kesildi, hücre kapısı kapandı. "Neden çağırıyorsun be arkadaşım. Bu canilerin, kan işiyorsun diye sana acıyıp tedavi edeceklerini mi sanıyorsun? Neden bunlara zayıflığını gösteriyorsun" diye söyleniyorum kendi kendime. Gardiyan hırsla geçerken benim hücremin kapısını da açtı ve elindeki copla kafama bacaklarıma vurmaya başladı. Vururken de küfürler savuruyor. "Yahu ne oldu buna. Biraz önce melek gibi değil miydi bu" diyorum. Yorulunca kapıyı kapatıp gidiyor işkenceci... Tekrar kapı çalınıyor yine aynı arkadaş. Eyvah! zayıflığını gösteren bu arkadaşın tavrı pek iyi değil... Kuşkulanmaya başladım.

Gardiyan:

– Ne var ulaan... diye bağırıyor.

– Kan işiyorum...

– Bana ne kan işiyorsan, geber! diye vurmaya başlıyor yine.

Ve gardiyan daha yerine ulaşmadan bunca cop yemesine rağmen kapıyı tekrar vuruyor. Aralarında bir konuşma geçti bu kez. Kulak kabartıyorum, seslerini net alamıyorum. Bir saatlik bir zaman geçiyor mu geçmiyor mu bilmiyorum, onu iki kişi alıp gitti. Arkasından bağırmak istiyorum "bu kan emicilere bir şey verme" diye, bağıramıyorum. O gece sabaha kadar gözlerim kapıda kaldı ne zaman getirecekler diye, ama getirmediler...

Her sabah erkenden beni alan işkenceciler, o gün erkenden almadılar. Saatler öğlene yaklaşırken "Foto" (Foto bir işkencecinin kod adı) iki kişiyle geldi. Kapıyı açıp gözbağımı bağladıktan sonra, büyük bir iştahla:

– Oğlum, sen diren... diren... diye alay ediyor.

Eyvah! Bu boşuna böyle iştahlı iştahlı konuşmuyor, "acaba çözüldü mü, yoksa yeni yakalanmalar mı oldu?" Bazı isimler aklıma geldikçe yüreğim güm güm diye atıyor, kabullenemiyorum. "Yok yok, onlar hareketimizin bugünlerde ihtiyaç duyduğu yoldaşlar, yakalanmaları iyi olmayacak". Şimdi kafamda hep bunlar var, düşündükçe de kinleniyorum.

Yukarı çıkarıp koridorda yüzüm duvara dönük bekletiyorlar. Az sonra biri, saçımdan tütüp kafamı duvara vuruyor, yetmiyor kalasla sırtıma sırtıma indiriyor, sanki öç alma peşinde. Hırsı inince çekip gidiyor. Epeyce bir süre koridorda kaldıktan sonra, sessiz bir şekilde kolumdan çekip götürüyorlar.

Burası işkence odası denen yer. Soyuyorlar yine. Askı, falaka, soğuk su seansları başladı. Kendimi işkencecilere karşı öylesine kinlendirmişim ki, Onların bağırtıları artık bana sinek vızıltıları gibi geliyor. Yapılan işkenceleri hissetmiyorum bile. Kendimi işkence acılarından uzak, sınıf mücadelesinin çeşitli kesitlerinde buluyorum.

24 Aralık 1979, önceden planladığımız gibi Maraş katliamını protesto için bir günlük grev hazırlığındayız. Sabah 7 vardiyasında fabrikaya gidiyoruz. Bölümleri tek tek dolaşıp konuştuktan sonra, o ortalığı gürültüye boğan makine sesleri, şalterlerin indirilmesiyle yerini derin bir sessizliğe bırakıyor. Faşist katliamı protesto eden pankartlar asılıyor, duvarlara yazılar yazılıyor. Bütün işçiler eylemin coşkusu içindeler. Belki içlerinde birçoğu, ekonomik ve demokratik hak alma dışında hiçbir politik olayın içinde yer almamıştır ve hep kendisi için savaşmıştır. Ama bugün, yalnız kendisi için savaşmak bir işçiye yetmiyor artık. Kendi kurtuluşu için, tüm toplum için savaşması gerektiğinin bilincine varmanın sevincini yaşıyorlar. Makinelerin başında toplanmış, olası bir saldırıya karşı nasıl bir silah kullanacaklarını tartışıyorlar.

Telefonlar açılıyor idareye, "eylemimiz hiçbir hak alma eylemi değil, K. Maraş faşist katliamını protesto için, saat 17:00'ye kadar sürecek. En ufak bir saldırı hazırlığında fabrikayı yerle bir eder yakarız". İdare, sessiz sessiz telefonu kapatıyor. Revizyonist DİSK yöneticileri ve sıkıyönetim albayının bozguncu tavır ve tehditleri, işçileri bu haklı ve yapılması gereken eylemden alıkoyamıyor. Sıkıyönetim albayı, saat 17:00'de askeriyle birlikte içeriye girmeye çabalıyor, ama işçiler dalga dalga bir sel gibi baraj olunca, fabrika yöneticileri albayı geri çekiyorlar, "biz fabrikamızı yakmak istemiyoruz albayım" diyerek. Yöneticiyi çağırıyoruz, "siz 15:00 vardiyasını getirmediğiz için 17:00'de çıkmadık. 23:00 vardiyasının gelmesi için servisleri gönderin, biz fabrikanın boş kalmasını ve içimizden birçok arkadaşımızın çıkışının yapılmasına göz yumamayız", işveren "tamam" diyor ve servisler 23:00 vardiyasını getiriyorlar. İçeri giren işçiler, eylemden çıkan işçileri alkışlar içinde uğurluyorlar. Hepimiz de engin bir sevinç; bir coşku içinde evlerimize dönüyoruz. Sabah işe giderken yolda Ataman yoldaşı görüyorum, elini boynuma dolayarak o tok ve sevecen sesiyle "proletaryanın eylemi nasıl geçti, anlat bakalım" diyor. Yürüye yürüye servise doğru giderken anlatıyorum kendisine. "Proletarya dedin mi böyle

olmalı" diyor ve ayrılıyoruz. Evet yoldaşım, proletarya böyle olacak ve işkence tezgâhlarını da kırıp geçecek.

– Vurun ulan vurun! Size söyleyecek başka bir şeyim yok! diye bağırıyorum.

Bağırdığımı duyan işkenceci caniler, umutlanarak askıdan indirdiler beni. Sorgulama odasına götürüyorlar. Kollarım, ayaklarım tutmuyor; güçbela duruyorum ayakta, işkencecilere diz çöktürmek için daha da dik durmalıyım.

– Otur... Otur...

Oturmuyorum, ayakta durmak için tüm gücümü bacaklarıma veriyorum.

– Bak ayakta duramıyorsun. Otur… Otur... Kendini kanıtlamak istiyorsun... Ha... ha... ha...

Bu alaylı gülüşleri, bende daha çok kin ve nefret uyandırıyor. Onlar oturtuyorlar ben hemen ardından kalkıyorum... Birkaç kez tekrarladıktan sonra oturtmaktan vazgeçiyorlar... Alaylı alaylı...

– Anlat bakalım, İl Komitesi (...) Efendi! Kimlerle toplantı yapıyordunuz, ne zamandan beri İstanbul'dasın?

Bu sözler, beynimde şimşek gibi patladı. Demek ki çözüldü. "İnsan bir hafta direndikten sonra çözülürümü hiç?" diye kin duyuyorum. "Acaba kimseye zarar verdi mi?" diye düşünerek cevap vermiyorum.

– Artık herşeyi biliyoruz, inkar etmene gerek yok. İstersen biz anlatalım. Sen, (...), (...) ve Stalin Mehmet (...) evinde toplantı yapıyormuşsunuz. '82 yılında Kadıköy'de Stalin Mehmet seni (...) ile görüştürmüş, o zamandan beri Anadolu yakası sorumluluğunu yapıyorsun ve Stalin Mehmet'in yerini de sen biliyorsun. Daha anlatalım mı..?

– Bunların hepsi yalan, hazırlanmış birer sahte senaryo.

– Yani sen şimdi bu söylediklerimizi kabul etmiyorsun...

– Hayır! Bunların hepsi yalan... Ben İstanbul'a yeni geldim... Stalin Mehmet'i de tanımıyorum.

– Oğlum direnmen boşuna senin. Ulan Babamızı öldürdünüz Babamızı... Sizde hiç vicdan, acıma hissi yok mu? Üç çocuğunu ve gencecik karısını ortalıkta bıraktınız. And içtik ulan, and içtik. 3-2 mağlubuz, birinizi daha götüreceğiz. Ama bu, sen olursun veya Stalin Mehmet olur farketmez. Hepsinin öcünü alacağız. (Ölen işkenceci komiser Ahmet Zehir'i kastederek) Yoksa, "Baba"nın gözü arkada kalır!..

Ya şehit düşen yoldaşlarımızın kanı, ya o, yüreği sadece ve sadece halkının mutluluğu ve refahı için atan seçkin halk evlatları, ya kan kusturduğunuz masum emekçi halkın hesabı ne olacak? Nasıl da melek pozlarına bürünerek vicdan ve acımadan bahsediyorlar? Acaba sizde "insan" olma sıfatından başka insanlığın zerresi kalmış mı? Bir avuç para babasının çıkarları için yüzlerce binlerce masum insana kan kusturan sizler, nasıl hesap vereceksiniz? Ben bunları düşünürken, tehditler ve şantajlar devam ediyor.

– Seni yakaladığımızı kimse bilmiyor, cesedini de kaybederiz. Hem bilseler ne olacak, doktorumuzdan bir rapor hazırlarız, hastalıktan öldü deriz.

Daha sonra öğrendiğimde, çözülen arkadaşa da aynı tehditleri yapmışlardı. Öldürürler mi öldürürler; ama asla teslim olmayacağım. Hiç kimse, güzel mücadelelerle dolu yaşamak varken ölmek istemez, ama bu canilerin karşısında teslim olup, rezilce yaşamayı seçmek yerine, Sefaköy Destanı'na bir yaprak olmak daha güzel, diyorum.

– Bak oğlum, karıma ve çocuklarıma bir şey olur diye korkma. Onlar şimdi çoktan evi terkettiler bile. Evini ver de hiç olmazsa evini aradık bir şey çıkmadı diyelim. Bizim de âmirlerimiz var, bizden hesap soracaklar. Bizim de onlara verecek cevabımız olsun hiç olmazsa. Niye inat ediyorsun?

Yakalandığım günden beri ne su ne yemek ne de uyku var. Üstelik hep ayaktayım. Ağrılarım bir başka yük üstümde. Artık soruları yanıtlayacak hal kalmamış bende... Soruyorlar... Soruyorlar... Soruyorlar...

Tekmeler, yumruklar üzerime üzerime doğru savruluyor, yere yıkıyorlar. Yere yıkıldıktan sonra bırakıp gidiyorlar. Az sonra sesinden tanıdığım "Foto", "kalk ulan eşşek oğlu eşşek" diye küfürler savuruyor. Ve kolumdan tutup beni aşağıya hücrelere indiriyor. Bugünü de böyle atlattık diyorum. Gözlerimi açtığımda hücremin değiştiğini görüyorum. Karşımdaki hücrede Hasan yine el sallıyor bana. Parmaklarıyla, 4 günün kaldı, diyor. Nedir bu 4 gün, diye geçiriyorum kafamda. Yani 4 gün sonra kelepçeyle tavana asmayacaklar artık. "Yahu! nereden çıkardın bu 4 günü, ne güzel alışıp gidiyorduk, şimdi günleri saydıracaksın bana". Hücre kapısında "Yemek Su Uyku Yasak" (YSUY) diye yazıyordu.

Yalnız bir gariplik var. Hücrelerdeki sessizliğin içinde zaman zaman bazı sesler yükseliyor. Ve arkasından silah sesleri. Bu sesler, bir sorgulama sesi değil, adeta bir tartışma şeklinde kulağımda çınlıyor. Kesik kesik "Partizan", "TKP-ML prestiji" vs. vs. gibi sesler. Acaba işkencecilerin bana yaptıkları bir oyun mu? diye düşünüyorum. Sağa sola, tavana bakıyorum herhangi bir açık yer bulamıyorum. Merakımı gidermek için, o zamana kadar konuşabildiğim Hasan'a soruyorum. "Senin yanındaki hücrede Ali Haydar Akgün kalıyor. Karısıyla birlikte itiraflarını yazıyorlar" diye cevap veriyor. Kapının üstündeki aydınlıkta koridoru kesiyorum, bir görebilsem yüzüne tükürsem diyorum. Ali Haydar'ın kapısı açık, ara sıra polis girip çıkıyor. Hücreden biri koridora çıkıyor, "kim bu" diye soruyorum, "Ali Haydar" diyor. Yüzüne doğru tükürüyorum, polisin odasına gidiyor. Çok geçmeden kapıyı açan polis, elindeki copla bana girişiyor. Namussuz! Anında ihbar etti beni.

Sabah yine beni almaya geldiler. Hemen kendimi bir gözden geçiriyorum, hazırım. Merdivenlerden çıkarken işkenceci canilerden biri, "sen kabul etmeyip konuşmadıkça suçların çoğalacak oğlum" diyor. Diğer yandan tekme, yumruk savuruyor. Bir yerde bekletiyorlar; burası, başka bir yer olmalı, ne bağırtılar ne çağırtılar var, sessiz bir yer. İşkence yapacaklarını beklerken üstüm başım temizlendi, saçlarım tarandı. Hayret! Canilerin bu hareketleri beni kuşkulandırıyor. Bir ara: "Acaba bırakacaklar mı beni? Ama yok yok gevşeyip de hayallere kapılmamalıyım. Bu kadar kin, öfke ve öç alma peşindeyken beni bırakmaları mümkün değil" diye geçiriyorum aklımdan.

Düşüncelerimden beni uzaklaştıran bir ses, "hadi son duanı yap. Seni yakışıklı olarak öbür dünyaya göndereceğiz". Ve kahkahalar ardı ardına yükseliyor. "Korkmuyor musun ulaan", "Hayır korkmuyorum". Acaba ölüm nasıl bir şey, beni nasıl öldürecekler? Bu kadar acılardan sonra fazla acı vermez herhalde. Ciddi ciddi inanmıştım ki, gözbağımı gözlerimden aldılar, projektörle yüzümü aydınlattılar. "Getirin." Daha neyi getireceklerini anlamadan "cık" diye bir ses duydum. Meğer beni teşhis ettirmeye çalışıyorlar. Burada epeyce kaldım ayakta. Kaç kişiye teşhis ettirdiklerini bilmiyorum. Çünkü ne kadar faili meçhul olay ve soygun varsa hepsini yüklemeye çalışıyorlardı sorgular sırasında.

İşkence odasının yanındaki bekletme odasında ayakta beklettiler. Bir ara orada duran eski bir koltuk gördüm gözbağının altından, oturdum. Yaklaşan ayak seslerini duydum "kim bu" dedi birisi. "TİKB operasyonunda yakaladık; hiçbir şey kabul etmiyor". İşkence türlerini sıralayarak, "bunları yaptınız mı?", diyor. Diğeri "evet efendim" diye yanıtlıyor. İçin için nasıl da gurur duyuyorum tavrımdan, o duyguyu anlatmak zor olacak.

O günden sonra hücrede askıda tuttular beni. 3-4 gün ne gelen vardı ne giden. Yalnız, "Yoğurtçu" denilen bir işkenceci gardiyanlık yapıyor o sıralar. Ara sıra duygularımı okşamaya geliyor, "su ister misin?" Arkasından gelecek soruyu bildiğim için, "hayır" diyorum. Açlık neyse ama susuzluğa dayanamaz hale geldim. Dilim dudaklarım çatlamış, içirilen tuzlu suyun etkisiyle ciğerlerim parça parça oluyor. Bacaklarım artık tutmuyor; asılı olan kolum mosmor kesilmiş, benim değil gibi artık. Gözlerim uykusuzluktan kan kesilmiş, müthiş bir baş ağrısı var. Sekizinci gece, küt küt göğsüme vurulan tekmelerin ağrısıyla uyanıyorum. Hâlâ tekmeleme devam ediyor, biri "öldüreceksin" diye çekiyor tek-

meleyeni. O halimle, "kelepçenin zincirini kopartmış, kaçacak" diye söyleniyor. İlk kez o gece bayılmışım. Ağırlığım kelepçe zincirini kırmış ve yere düşmüşüm.

Bu kez sağlam bir iple bağlıyorlar kolumu. Gözlerim kapanır kapanmaz hemen güzel bir pınar görüyorum; sevinerek eğilip içmeye tam yönelirken, uyanıyorum. Rüyamda da olsa şu güzel sudan bir yudum içseydim diye sitem ediyorum.

O sabah, hücreler koridorunu süpüren bir bayanı görüyorum. Yavaşça hücre kapısını açıp içeriyi süpürüyor gibi görünerek soruyor, "abi nasılsın?" "Çok iyiyim". Bitkin halimi görünce çok üzülüyor. Bir ara ayakkabılarımdaki kanı görünce bacaklarımı sıyırıp bakıyor. "Ne yaptılar sana abi" diyerek derin bir iç çekiyor. "Üzülmene gerek yok bacım, bunların acısı geçer, önemli olan burada diline sahip olup, bu işkencecilerin karşısında devrimin ne kadar yüce bir şey olduğunu kanıtlamaktır. Beni asıl yaralayan bu insanların işkencecilerin karşısında aciz duruma düşüp halkına ve yoldaşlarına ihanet etmeleridir."

Bu bayan, devrim taraftarı bir hemşire. Ali Haydar haini tarafından karşıdevrim güçlerinin eline verilmiş. O içten yaklaşımı bana güç vermiş ve duygulandırmıştı. Gardiyanın ayak sesleriyle süpürmeye devam ediyor, "abi yapacağım bir şey varsa söyle", "Sağ ol bacım bir şeye ihtiyacım yok." Kapıyı kapatıp gidiyor ama, sıcak yaklaşımı ve içtenliği hâlâ yanımda sanki.

Neden beni işkenceye almıyorlar acaba derken, yine hücremin kapısı açıldı. "Epeyce dinlendin, hadi bakalım" diyerek alıp götürüyorlar yeniden. İşkence odasına götüreceklerini beklerken daha üst katlara çıkıyoruz. Girdiğimiz oda oldukça konforlu bir yer. Galiba burası büyük şeflerinin, 1. Şube Müdürü'nün odası olmalı. Yerlerdeki halı ayağımın altından kayıyor gibi. Gözlerime bağlanan bezin siyah olmasından dolayı gözeneklerden fiziki yapılarını seçebiliyorum. Odada ağır bir koku var. Bir yanda parfüm bir yanda pipo kokusu, kaç gündür aç susuz olan midemi allak bullak ediyor ve beynim yerinden fırlayacak gibi oluyor. Gırtlağından zorlanarak çıkan bir ses:

– Otur...

Oturmuyorum. Kendime prensip ettiğim şey, polisin söylediği şey ne olursa olsun ya reddetmeliyim ya da yanıt vermemeliyim. Yani polis istediğini bana yaptırmasın ve onları psikolojikman teslim alayım. Oturmadığımı görünce, iki kişi omuzlarıma çökerek koltuğa oturtuyorlar. Kalkmaya çalışıyorum, ama omuzlarımdaki yük hâlâ kalkmamış, kalkmaya da pek takatim kalmamış zaten.

– Su ister misin?

– Hayır?

– Bak dudakların susuzluktan çatlamış... Kalktı, dudaklarımda soyulan deriyi kaldırdı.

– Aç mısın?

– Hayır... Karnım tok.

– İste sana tavuk getirelim, kebap getirelim..

– Hayır, istemiyorum.

– Bizim paramız faşist parasıysa sen ver parayı, alalım.

– Paramı vermem, bir şey de istemem. Kalktı, bir bardak suyla geri geldi.

– Al iç... İç... Zorluyor.

Elini itiyorum, su dökülüyor yerlere. Ortalık bir sessizliğe büründü, el ve ayak sesleri dışında. Üzerine

oturduğum koltuk diken gibi batıyor, sanki dikenlerin üzerine oturuyorum.

– Sorularımıza yanıt verecek misin?

– Mantıklı bulursam evet.

– Kaldığın evi ve silahların yerini söyle, senden adam istemiyoruz.

– Bu konuda söyleyeceklerimi söyledim,

Sorular giderek çoğalmaya başladı; Evin nerede, karın ne iş yapıyor, kaç çocuğun var, okula gidiyorlar mı, akrabalarının adreslerini söyle, vs... Arkası kesilmiyor. Yine, karın şöyle olacak, çocukların böyle olacak, onlara hiç acımıyor musun? İşkenceciler akıllarınca psikolojik yıpratma çabasına girişiyorlar.

– Sen deli misin, niye konuşmuyorsun?

– Hayır, aklım başımda. İnsan gibi soru sormadığınız için yanıt vermiyorum.

– Ulan biz insan değil miyiz?

O an işkencecibaşı dışarı çıktı. O çıkar çıkmaz yine tekme tokat yumruklarla saldırmaya başladılar. "Geliyor" sesiyle tekrar esas duruşa geçtiler.

İşkencecilerin şefi, önümde volta atmaya başladı. Bana dönerek;

– Neden yemek yemiyorsun, bizi protesto mu ediyorsun?

– Biz de sana zorla yediririz. Hastaneye götürüp hortumla yediririz.

O gün akşama kadar sorgular, psikolojik işkence ile sürdürüldü. Ama benden ne ses ne seda çıktı, adeta dilimi yutmuş gibiyim. Akşama doğru, daktilonun tuş sesleri kafama çivi çakar gibi yükselmeye başladı. Bir koşuşturma, bir telaş var ortalıkta.

– Seni hastaneye götüreceğiz.

– Hayır, istemiyorum.

İnsan hastaneye gitmek istemez mi? Hem de bu haldeyken. Hastaneye gitmek aynı zamanda, az da olsa bir soluklanma dönemi olacak. Ama ben, bir kez kafama koymuşum, işkencecileri dize getireceğim.

– Ulan sana insanlık da yaramaz. İstesek hastaneye götürmeyiz ve geberir gidersin. Kimsenin haberi de yok zaten senin yakalandığından. Bir arabanın altına atarız, trafik kazasında gebermiş derler.

Gerçekten de o zamana kadar beni ne arayan ne soran olmuştu. Fakat burada beni gören 4-5 kişi var. Şimdi olmazsa bile ilerde nasıl öldüğümü, kimler tarafından öldürüldüğümü açıklayan olur elbet.

Beni kaldırıp hastaneye götürüyorlar. Gitmemek için karşı koyacak takatim yok, elim ayağım tutmuyor. Arabaya attıklarında hâlâ ortalıkta güneş var, insanlar cıvıl cıvıl oraya buraya koşuşturuyorlar. Ben de bir daha bu insanlara karışabilir miyim acaba, diye bir iç geçiriyorum. Doğrusu hiç de umutlu değilim. Hayret! Bu kez ne gözlerimi bağladılar ne de kafamı eğdiriyorlar. Ama bedenim o iri yarı yapısını kaybetmiş, şimdi küçüldükçe küçülmüşüm. Onlar da benden umutlarını kesmişler ki, kendilerini benden gizlemiyorlar. Oysa ilk günler onları görmemem için nasıl da kendilerini gizliyorlardı.

Hızla Boğaz Köprüsü'ne doğru yol alıyoruz. Deniz, mavi bir atlas gibi; güneş, üzerinde kayıyor. Gemiler, bu mavi atlası makas gibi biçerek boğaza doğru yol alıyor. İşçiler, emekçiler evlerine kavuşmak

için vapurdan otobüse, otobüsten dolmuşa koşuşturuyorlar. Gördüklerim bana adeta peri masalları gibi geliyor. Hastaneden önce Selimiye'ye uğruyoruz, komutanlıktan izin belgesi alınacakmış. Artık yavaş yavaş hava kararmaya başladı. Biri hemen komutanlığa gitti, iki kişiyle kaldım arabada. Arabanın kaloriferini çalıştırdılar. Tir tir titremeye başladım. Kalorifer bana bir işkence gibi geldi. Oradan geçen lahmacun arabasını durdurdular. Adam camekanı bir açtı, lahmacun kokusu midemi yerinden oynattı. Dörder tane lahmacun alıp yamyamlar gibi yumuldular. Acayip canım çekti ama yemeyeceğim. Bana doğru uzattılar hiç bakmıyorum bile.

– Sana da alalım mı?

– Hayır istemem.

– Hiç olmazsa bir tane ye. Korkma! Yediğini kimseye söylemeyiz, ha ha ha… İzin belgesi almaya giden az sonra geri geldi. "Komutan yokmuş, siz burada bekleyin, posta ile evine gider geliriz". O gidip gelene kadar yanımda oturan leş akbabasına benzeyen, durup durup hakaret ediyor, küfürler savuruyor. Bana:

– Beni tanıyor musun? Seninle aynı ilçedeniz. Adi biri olduğunu bildiğimden pek oralı olmuyorum.

– Baksana belki tanırsın...

Bakmıyorum, çıldırıyor... Suratımı tutup çevirerek.

– Bir baksan ölmezsin.

Gözlerimi kapıyorum ve hemen yüzümü çeviriyorum. Hırsından ağıza alınmadık küfürler ediyor yine. Nihayet komutanlık belgeyi imzalamış, geldi. Ve Haydarpaşa Askeri Hastanesine gidiyoruz. Hemen Acil Servise götürüp sedyeye yatırıyorlar, birkaç asker dikiyorlar etrafıma. Sakallarım uzamış, üstüm başım kan lekeleriyle dolu. Nefes alıp vermekte zorluk çekiyorum. Epeyce bekledikten sonra doktor geliyor. Muayene etmeden:

– Neyin var?

– Halimi görüyorsun, bana işkence yaptılar.

Doktor, nöbetçi bir asteğmen. Yaralarıma bakmadan önce göğsümü dinliyor ve hemen hastabakıcılara "servise yatıralım" diyor. İşkenceciler yanına yaklaşıyor:

– Doktor bey, bu siyasi bir suçlu, yatıramayız.

– Durumu çok kötü, yatırmam lazım. Veremem ben bunu.

– Mümkün değil yatıramayız. Öyle emir aldık.

– Peki niye getirdiniz buraya?

– Yalnızca göstermek için getirdik... diyor komiser.

Ve doktoru alıp götürüyorlar işkenceciler. Galiba doktoru ikna etmişler. Doktor;

– O zaman imza verin, sorumlu ben olmayayım sonra.

– Tamam... diyor komiser. Defteri imzalıyorlar ve gidiyoruz.

Sürükleyerek arabaya doğru götürürlerken ağaçların arasında silahlarını çekip kolumu bıraktılar, "haydi kaç bakalım?" Ufak bir kıpırdamada hemen tetiğe basacaklar biliyorum. Kolumu bıraktıkla-

rında yere yıkıldım. "Kalk yürü" diyerek beni tekmelediler bu kez. "Hadi ulan, beni öldürüp amacınıza ulaşacaksanız öldürün" diyorum. Arabaya bindirdiklerinde komiser:

– Artık hastaneden gerekli raporu da aldık, seni öldürmek için bir engel de kalmadı. Öfkeden köpürerek:

– Aslında bu orospu çocuklarının yakalandıkları yerde kafasına sıkacaksın, boşuna bunlarla uğraşmaya değmez.

Gayrettepe'ye doğru tekrar yola koyuluyoruz. Boğaz Köprüsü'nün ortasına gelince araba duruyor ve indiriyorlar beni. Gecenin sessizliğini bozan yalnızca ara sıra geçen arabaların sesi. İstanbul'un böylesine güzel olduğunu ilk kez farkeder gibiyim. Belki de uzun yıllar süren bir özlemdi bu. Beşiktaş'tan Yıldız'a doğru uzanan elektrik ışıkları bir yürüyüş kortejini andırıyor sanki. Galata Kulesi, Topkapı Sarayı, denizi okşayarak ilerleyen gemileri seyrederken, yaşama tutkusu insanda nasıl canlanıveriyor. Tabii ki, kaldırımlarını kirleten fahişeler, insanlığı zehirleyen yeraltı mafyası, kirli para kumarbazları, başkalarının emeğini sömürenler ve ihanetiyle arkadaşlarının kanına giren eli kanlı hainler gibi değil; inançlı, onurlu ve sağlam bir kişiliğe sahip olarak yaşamak... Kolumdan tutup korkuluklara yaklaştırarak,

– Sana son bir fırsat tanıyoruz, iki dakika mühlet veriyoruz, yoksa ne olacağını iyi bilirsin.

Denizin soğuk sularını ve nasıl boğulacağımı düşünüyorum. Küçükken yüzme bilmiyordum. Bir ırmakta yıkanırken birden ayağım kaymış sulara gömülmüştüm. Bir batıp bir çıkıyordum ki, yanımdan yüzerek geçen birinin ayağını yakalamış ve kurtulmuştum. O zaman suda nasıl ölüneceğinin yarısını tatmıştım.

– Evet, düşündün mü?

– Düşündüm...

– Dediklerimizi kabul edecek misin?

– Hayır! Suda nasıl boğulacağımı düşündüm.

Kol ve bacaklarımdan tutup atacaklarmış gibiyken, komiser yaklaştı:

– Durun! Telsizle haber geldi, infazını Şube'de gerçekleştireceğiz, dedi.

Birisi homurdanarak:

– Bırakmıyorlar bu ibneyi bir an önce gebertelim. Daha ne uğraşıp duruyoruz bununla. Diğeri ise:

– Bu onun için kurtuluş olur. Onu yavaş yavaş, inim inim inleterek öldürürüz.

Komiser:

– Öldürmeyelim de dışarı çıktığında yine başımıza bela mı olsun?

Gayrettepe'ye vardığımızda gece bir hayli ilerlemişti. Tek bir ses yok ortalıkta. Tekrar gözlerimi bağladılar ve bir yerde beklettiler. Sonra ayak sesleriyle birlikte içeri girenler oldu.

– İnfazın için bir şey söyleyecek misin, ailene bir vasiyetnamen olacak mı?

Kağıt kalem bıraktılar yanıma.

– Gözlerini açabilirsin, az sonra gelip alacağız.

Gözlerimi açmadım ve kağıt kalemi de elime almadım. Bu canilere bırakacak hiçbir vasiyetim olmayacak. Sanki yazıp bıraksam aileme iletecekler miydi ki? O an ilk kez karımı, çocuklarımı ve annemi düşündüm. Bir gün karıma, "Eğer devrim ve sosyalizm mücadelesinde şehit düşersem, yerime mücadeleyi sürdürür müsün?" diye sormuştum. "Bilmem, şimdi bir şey söylemek göstermelik olur. Bu, o zaman belli olur" demişti. Aileme aslında çok şey söylemek ve yazmak isterdim. Ama şimdi ne elim kaleme varıyor ne de bu canilere bir şey emanet etmek istiyorum. Nereden aklıma geldi bunları düşünmek. Sırası mı şimdi?.. Ayak sesleri tekrar bana doğru yaklaştı.

– Neden yazmadın, yoksa yazacak bir şeyin yok mu? Biz "insanlık" görevimizi yaptık sana... Bir diğeri:

– Boşver kendisi bilir, yazmazsa yazmasın.

Kolumdan tutup kaldırdılar, yüzümü duvara doğru çevirirlerken "son duanı et bakalım" demesiyle, arka arkaya silahlar patladı. Biri beni perdeler gibi, "durun, yapmayın, ben konuşurum kendisiyle" diyerek silah seslerini kesti.

– Bak sana insanlık ettim, yoksa seni öldüreceklerdi. Senin hakkında çok şey biliyorlar. Hiç olmazsa bunları kabul et de kurtul...

– Hakkımda çok şey biliyorlarsa, bana neden söyletme gereği duyuyorlar. Başından beri size söyledim benim kimseyle ilişkim yok...

– Keşke bıraksaydım seni gebertselerdi. Zaten siz insanlıktan ne anlarsınız? diye küfürler ederek çekip gidiyor.

Epeyce bekledim, ne gelen var ne giden... Çok sonra "Foto"nun sesi yine duyuldu:

– Hadi kurtardın yine paçayı orospu çocuğu.

Beni alıp hücreme götürdü, kolumu kelepçeledi ve gitti. Bugün yine zaferle çıktım diye düşünüyordum ki, hücre kapısı açıldı, kelepçeyi açtı ve gözbağını alarak gitti. Şimdi artık kollarım serbest, hücremde oturup kalkabiliyorum. Kafamı sağa sola çeviriyorum, duvarda bir yazı: "İŞTE BU KADAR".

Bu yazı, bir zafer türküsü gibi geldi bana. Günlerdir yanıbaşımda duran tahta ranzaya yığılıverdim. Ve öylece dalıvermişim. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Birinin dürtmesiyle uyanıveriyorum. Elinde yiyeceklerle duran işkencecilerden biri bu.

– Kalk, sana yiyecek getirdim.

– İstemiyorum.

Fazla üstelemeden bırakıp gidiyor. Az sonra bir diğeri geliyor, yiyeceklere bakarak,

– Yememişsin... Neden yemiyorsun, yemek, su, uyku ve tuvalet yasağın bitti artık.

– Hayır, yemiyorum...

– Açlık grevi mi yapıyorsun?

Yanıt vermiyorum ve gidiyor. O gün akşama kadar bana yemek yedirmek için biri gidip biri geliyor. "Sana çay getirelim, sana sigara verelim... Ne istersen alalım" deyip durdular.

Biri, elinde poşet içinde eşyalarla bana müjde verircesine,

– Bak annen sana yiyecek yollamış.

Sanki anneme o kadar küfür eden bunlar değilmiş gibi:

– O zavallı kadın sabahtan beri kapıda senin için hep ağlıyor. Sen de burada inat edip yemek yemiyorsun.

Bir kağıt kalem uzatıyor.

– Yaz, beni merak etme, iyiyim de.

Yazacaklarım belki polisin dediği şekilde olur, ama başka ne yapabilirim ki. Halbuki anneme neler yazmak istemezdim ki, "çok çok özlediğimi, kucaklayıp öpmek istediğimi, üzülmemesini, oğluyla gurur duymasını" söyleyebilmeyi... Ama bu caniler vermezler ki! "Anneciğim, beni merak etme, iyiyim" diye yazdım pusulaya. Kanlı elbiselerimi göndermek istemedim, annem görürse ağlayıp üzülecek diye.

O günden sonra Şube'de kaldığım sürede her gün annemden ya bir mendil, ya bir fanila ya da para geliyordu. Karşılığında hep aynı pusulayı alıyordu. Bu pusula ile hiç olmazsa hayatta olduğumu öğreniyordu.

Poşetten eşyaları tek tek çıkartıp kokladım. Nasıl da güzel kokuyordu, sanki özlemimi giderir gibi. Üstüm başım kir pas içinde, kokuyor. Üstümdekileri çıkarıp poşete koydum, yenilerini giydim. Bayramdan bayrama yeni elbiseler giyen çocuklar gibi seviniyorum.

Hücremi değiştiriyorlar. Gittiğim hücrede asker giyimli biri var. Ben daha içeri girmeden gardiyan polis, askeri dışarı çağırdı. Kendi kendime "bu askerin burada işi ne? Yoksa bana bir tuzak mı hazırlanıyor?" Ben böyle düşünürken, asker içeri girdi, "geçmiş olsun abi". Yanıt bile vermek istemiyorum ama, yine de istemeye istemeye "sağol" diyorum. Ve, bundan uzak durayım diye düşünüyorum.

Sessiz sedasız otururken, "abi polis beni dışarı çağırdı, 'ona yemek yedirmeye çalış' dedi." Bu askere olan güvensizliğim, bu sözler üzerine yok oldu ve yaklaştım.

– Peki sen ne arıyorsun burada?

– Kırklareli'nde askerdim, DS'dan yakalananlar olmuş, benim de adımı vermişler. Bir hafta askeri gözaltında kaldıktan sonra, İstanbul siyasi polisi beni buraya getirdi.

O ara karşı hücreden bana işaret ediyorlar. "Yanındaki askere polis bir şeyler söyledi. Ona dikkat et." "Tamam, haberim var, bana anlattı durumu" diyorum.

Arada bir polis gelip yemek yiyip yemediğimi kontrol ediyor. Yemediğimi görünce amirlerine bildiriyor. Onlar da bir yazı hazırlayıp imzalamam için gönderiyorlar. Polis elindeki yazıyı ve kalemi bana uzatarak:

– Al bu yazının altını imzala.

Önce yazıyı okuyorum. "TİKB mensubu falan filan, geldiği günden beri açlık grevi yapmaktadır. Tüm ısrarlı çabalarımıza rağmen, devam ediyorum dedi ve bu kağıdı imzaladı." diye yazıyordu. Okuduktan sonra:

– Bu kağıdı imzalamıyorum. TİKB mensubu olduğumu yazıyor, size örgütle ilişiğimin olmadığını söyledim. Bu olmasa bile yine imzalamam.

– Açlık grevine gidiyorsun madem, neden imzalamıyorsun?

– Sizin yaptığınız insanlık dışı işkenceleri protesto için açlık grevindeyim. Sizin getireceğiniz herhangi bir kağıda da imza atmıyorum. Kağıdı alıp gitti. Az sonra yine geldi, kendi odasına götürdü.

– Ulan burda bir şey yok imzala. Yukarıdan emrediyorlar imzalasın diye. Şimdi senin yüzünden ben laf mı işiteyim yani...

– İmzalamıyorum. İstiyorlarsa kendileri gelip imzalatsınlar.

– İmzalamıyorsun bari imzadan imtina ediyorum diye yaz.

– Onu da yazmıyorum. İsterse amirlerin gelsin.

Sinirden köpürüyor ve var gücüyle bana saldırıyor. Zaten giderek yıpranan bedenim bir-iki darbe yiyince yere yıkılıveriyor. O gün beni başka da rahatsız eden olmadı ve arkadaşım askerle başbaşa kaldık hep. Vücudumun her yanı ağrılar içindeydi, kollarım hiç tutmuyordu. Üstelik de üşüyordum. Arkadaşımla epey sohbetledik. Bu arada ismini de öğrendim, Atilla'ydı. Atilla önce bana güzel bir masaj yaptı, biraz olsun rahatlamıştım. Parkasını üzerime örttü, çok geçmeden uykuya dalmışım. Uyandığımda Atilla yanıbaşımda oturuyordu. Oldukça canlı ve sıcak biriydi. Ben yemek yemediğim için o da yemek istemiyordu. "Bak Atilla, ben yemek yemiyorsam bu bir tavır olduğu için yemiyorum. Senin aç kalman gerekmez" dedim. "Yok abi senin yanında yemek boğazımdan geçmez. Yiyemem abi yiyemem."

Çok ısrar ettim yemesi için. En sonunda "Atilla sen yemek ye ki, canlı kalıp bana masaj yapasın," diye takıldım. "Ben yemesem de yine sana masaj yaparım, çünkü beni daha hiç sorguya almadılar."

Atilla'yı asker elbisesiyle sorguya almak istemiyorlarmış. Sivil elbisesinin gelmesini bekliyorlarmış. Ama Atilla'nın da ne geleni var ne de gideni. Çünkü kimsenin haberi yok alındığından. "Neyse Atilla, sana bir duvar yazısı için fazla bastırmazlar. Onun için kabul etmezsen çıkar gidersin," diye moral vermeye çalışıyorum. O gece beraber kaldık, sabahleyin beni alt hücrelere götürdüler. Kucaklaşıp ayrıldık.

Alt hücreye gittiğimde beni, tek kişilik bir hücreye koydular. Üç-dört gün kontrol dışında sorguya falan götürmediler. Ben de açlığı uzun süre sürdürmeye gerek yok diyerek süt ve bisküvi almaya başladım. Kantinci, süt, bisküvi aldığımı hemen iletmiş beni sorgulayan time.

Artık beni ne sorguya ne de işkenceye alıyorlar. Arada bir götürüp, bekletme salonunda tutuyorlar. Orada kaldığım zaman, yeni gelenlere yardımcı olup moral veriyordum. Bu nedenle birkaç kez işkencecilerden meydan dayağı yemiştim ve götürüp koridorda bekletmişlerdi. Burada da gelip geçenleri görebilirim diye cezalandırıp bir daha yukarıya çıkarmadılar.

Yine Ali Haydar Akgün'ün yakalattığı bir mühendis geldi karşımdaki hücreye. Bu gibi yerlere yabancı olduğu ilk bakışta kendini belli ediyor. Daha henüz sorguya almamışlar, bunun psikolojisi içinde. Biraz olsun rahatlatmak ve bunun tedirginliğini atması için kendisine, işkenceleri ve bu işkencelere karşı nasıl tavır takındıkça atlatabileceğini anlattım. Ve işkenceden korkmaması için elimden gelen çabayı göstermeye çalışıyorum. Ama ne de olsa işkenceyi bekleyen birinin tedirgin olmaması elinde değil.

Bana, "senin mesleğin ne" diye sormuştu. "Mesleğim devrimcilik" dediğimde tebessümle bakıp tekrar tekrar sormuştu ve hoşuna gitmişti.

Sorgular bitmişti ki, üzerime işkence sonucu ifade veren üç kişiyle bir araya getirdiler. Ve bunların ifadelerini ve teşhis tutanaklarını okudular bana.

– Sen kabul etmedin de çıkacak mıyım sanıyorsun? Üç kişinin ifadesi adamı ipe bile götürür.

– Bunların hepsi sahte ve işkence sonucu kabul ettirilen senaryolardır.

– Sen öyle söyle; bir de fezleke hazırladık mı, "yüzbaşı" olursun. ("Yüzbaşı" 15 yıl demek)

Hazırlanan teşhis tutanaklarını imzalatmaya götürdüler. .

– İmzala bakalım şunları.

Önce alıp tek tek okudum, buna müsaade ettiler. Okuduktan sonra,

– Ben bunları imzalamıyorum. Haydutun biri ileri atılarak

– Nasıl imzalamazsın ulaan dedi... üzerime doğru yürüyerek.

Sorgu şefi hemen araya girdi,

– Tamam... Tamam... O zaman "imzadan imtina ediyorum" diye yaz.

İşkenceciler artık açıktan yenilgiyi kabul etmişlerdi. Onlar için bunu yazmak bile başarı gibi geliyordu. Yine haydut birden alevlendi.

– Bak ulan bak, dağ gibi babamızı öldürdünüz. Bunu size bırakmayız, yemin ettik. Ve ısrarla resme bakmamı istiyor.

Dönüp bakmayı bile yenilgi saydığım için bakmıyorum. Başımı tutup çevirmeye çalışıyor, çevirmiyorum. Hırsla beni yumruklamaya başladı. Parmağındaki muşta gibi yüzük çenemi parçalamıştı. Kanlar akmaya başladı. Önümdeki kağıtlar kan içinde kaldı. Alelacele beni geri çekip, kağıtları topladılar. Haydut daha hırsını almamış ki, vurmaya devam ediyor. Beni yere yıkıyor, yine kalkıyorum. Bu üç-dört kez devam ettikten sonra bırakıp gidiyor.

Günler sonra yine beni hücreden alıp yukarı çıkardılar. Bekletme odasında epey kaldıktan sonra, tiz sesli biri ceketimin yakasından tutarak çekti.

– Gel bakalım i... Sorgu odasına götürdü.

– İfade verecek misin?

– İstediğim şekilde olursa ifade veririm. Alaylı alaylı kahkahalardan sonra:

– Ulan sen ifade verecek adam mısın? Bak sonra ifade verdin diye cezalandırırlar seni.

– O sizi ilgilendirmez.

– Tamam ne söyleyeceksen yazalım ibne...

– İstanbul'a yeni geldiğimi, iş aradığımı, bahsettiğiniz örgüt ve kişileri tanımadığımı, söyledim. Onları yazıp bitirdikten sonra,

– Bu kadar mı?

– Evet bu kadar.

Okuyor ve imzalıyorum. İşkenceciler omuzlarıma vurarak:

– Haydi hayırlı olsun, üç yıldız taktık sana.

Artık bütün işlemler bitmişti. TİKB operasyonunda yakaladıkları herkesi hücrelerden alıyorlar. Hepimizi bir yerde topladılar. Çoğunu ilk defa burada görüyorum. Üçümüz dışında hepsi halktan kişiler. Bunlar devletin gözdağı vermek için ilgili ilgisiz demeden gözü dönmüşçesine topladığı insanlardı. Galiba TV'ye çıkaracaklar bizi. Onun için herkese, TV karşısında başı dik olmalarını, utanıp sıkılmamalarını söylüyorum. TV kamerası karşısına çıkardıklarında özellikle halktan ve zayıf insanları önde tutmaya çalışıyorlar. Bunlar genellikle teşhir olmamak için kendilerini gizleyen unsurlar. Buna razı

olmuyorum. Hemen öne çıkıp, başımı dik tutup, bir kez daha yoldaşlarıma ve halkıma selam yolluyorum.

Bir gün sonra Gayrettepe'den Selimiye'ye doğru otobüsle yol alıyoruz. Selimiye'ye vardığımızda işkencecilerden biri,

– Herkese geçmiş olsun. Sana olmasın (...) diyor. "Buna üzülmek değil sevinmek gerekir" diyorum. Tutuklandığımız gün, arkadaşın biri tahliye ediliyor.

– Bir isteğin var mı? diye soruyor.

– Halkımıza, görebilirsen yoldaşlarıma selam söyle.

Sultanahmet'e doğru yol alırken marşlar söylüyoruz arabanın içinde. Yıllardır özlem duyduğum içerdeki yoldaşlarımı kucaklamak için sabırsızlanıyorum...

ASLA UNUTMAYACAĞIZ, ASLA BAĞIŞLAMAYACAĞIZ!

Bugün 8 Mart. Bugün de sabah erkenden yatağımdan doğruldum. Bir harekette ayağa fırlayıp, penceренin camını biraz araladım. Güneş ağır ağır yükseliyordu. Ömrüm boyunca güneşin doğuş ve batış anlamdaki kızıllığını hep seyrettim, seyretmeye doyamadım. Çocukluğumdan beri hep kızılı, ateşi çok sevdim. Yanan ateşe dokunmak, alevlendirmek en büyük zevkim. Demirhanede yanan ateşi körükleyip, tavı gelen demire balyozla vurup, istediğim şekli vermek zevkle yaptığım bir uğraştı hep.

Bir anda gözlerim karşıdaki adalara, denize ve İstanbul'a kayıverdi. Ne kadar doyumsuz bir güzelliğin var İstanbul! Baskının, sömürünün, mücadelenin, grev ve direnişlerin en fazla yaşandığı şehir! Proletaryanın kalbinin attığı güzel kent. Sabah erkenden kalkıp işine yetişmek için yola koyulan ana, baba ve kardeşlerimiz nasıl da acele ediyorlar. Yıllar önce ben de böyle yapmaz mıydım? Haydarpaşa'da tren durur durmaz nasıl da coşkulu ve hızla inerdik vagonlardan. Bir sevinçle sevgiliye koşarcasına yürür, rayların üzerinden sek sek oynarcasına nasıl da koşardım. Sabahları atölyenin önüne bu coşkuyla gelip, tıpkı arıların kovanlarına doldukları gibi kapıdan girerdik. Akşamları, yine aynı kapıdan insan seli boşanırcasına çevreye dağılıverirdi...

Bugün başka bir gün. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. 1910 yılında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da toplanan Sosyalist Kadınlar Birliği'nin 1. Kongresinde Çlara Zetkin'in önerisi büyük bir coşkuyla oy birliğiyle kabul edildi. O yıldan bu yana 8 Mart, Dünya Kadınlar Günü olarak kutlanıyor. Ama ülkemde faşizmin zulmünden kutlanamıyor.

Erkenden evden çıkıp, İstanbul'daki işlerimi bitirmek için aceleyle yola çıktım. Öğle sonuna kadar işlerimi bitirip, Kadıköy'e geçmek için Eminönü'nden vapura bindim. Vapurun hareket etmesiyle denizin rüzgarı yüzüme vuruyor. Ellerim cebimde, ayakta duruyorum. Gözlerim uzaklara, denize, Salacak, Kızkulesi, Boğaz'a doğru kayıyor. Haydarpaşa'ya yaklaştık. Karşımda çirkin bir dev gibi yükselen Selimiye Kışlası. Dıştan ne kadar da görkemli gözüküyor. Oysa taş duvar, tıpkı kapitalizm gibi o da çok çürük ve kof, biliyorum. 12 Eylül öncesi ve sonrası binlerce komünist, devrimci demokrat ve emekçinin gözaltında tutulup, işkenceden geçirildiği işkence yuvası burası. Gözlerim Selimiye'den bir türlü ayrılmak istemiyor. Devrim sonrasında burasını müze yapabileceğimiz düşüncesi peydahlanıyor birdenbire kafamda. Böylesine tatlı ve güzel bir duygu, asırlık zulüm ve işkence yuvasının daha hoş gözükmesine neden oluyor. Kavgamızın haklılığı, güzelliği ve başarısı İstanbul'u ve güzelliğini nasıl da değiştiriverecek diye düşünüyorum. Vapur Selimiye hizasını geçti. Oysa bende geleceğe uzanan bu düşünce seli hâlâ durmuş değil.

Vapurun iskeleye çarpışının sarsıntısıyla düşüncelerimden sıyrıldım. Yeni bir yolculuk için otobüs bileti aldım. Bir yoldaşla görüşmek için kahvehaneye gittim. O da beni bekliyor. Yanına oturdum, Çay içiyoruz. "Şu köşedeki masada oturan iki kişi vardı. Durumları hoşuma gitmedi. İstersen çayını iç kalkalım" dedi. Çayımı bitirdim. Kalktık. Yol boyu sohbetliyoruz. Her söylediğini kafama işliyorum. Kadıköy Çarşı Durağında el sıkışıp vedalaştık. "Çok dikkatli ol, sen bana lazımsın" dedi. Güldüm. "Merak etme yoldaş" diyerek ayrıldık.

Sokak aralarından Kadıköy Seç otobüs terminaline giderken bir yandan da etrafımı kontrol ediyorum. Faşizmin zulmü altında hayatımızın doğal bir parçası olmuş bu kontrol. İşte şimdi Aysel Zehir yoldaşın evinin önünden geçiyorum. Gidip, "merhaba can yoldaşım! Nasılsın?" diyemedim. Ne kadar üzücü! Bu acı ve sevinç içinde terminale vardım.

Bekleme salonunda gazetelere bir göz attım. Kapıdan biri girip "Son araba kaçta kalkıyor" diye sordu, gitti. Bu kişinin yüz ifadesi dikkatimi çekmişti. İçimden bir ses bunun polis olabileceğini söylüyordu. Etrafı kontrol ettim. Herşey normal görünüyordu.

Yolculuk saati geldi. Terminal şoförü "abi araba geldi, gidelim" dedi. Servise bindim. Arabada benden başka yolcu yoktu. Şoför ve bir de muavin vardı. Şoförün arkasında oturuyorum. Bugün yaptığım işleri düşünüyorum. Bitirdiklerime sevindim. Bazılarını bitiremeden geri dönüyorum diye üzülüyorum.

Bir sonraki gelişimde mutlaka yapmalıyım. Adana'ya vardığımda yapacağım işleri nasıl ve nereden başlasam diye irdeliyorum. Buna kendimi hazırlıyorum. Her yolculuğum böyle olmaz mıydı? Yol boyunca hiç uyumadan, işlerimi beynimde irdelerdim hep. Bu düşünceler içinde Haydarpaşa Köprü-sü'nü geçtik. Askeri Hastane'ye doğru ilerliyoruz. Yandan ok gibi fırlayan beyaz bir Renault araba bulunduğum minibüsün önüne doğru geçip, önümüzü kesti. Şoför "serserilere bak bize çarpacaktı" derken, Renault'un durmasıyla birlikte dört kişinin kendini aşağıya atması bir oldu. Hemen silahlarını çektiler. Bulunduğum arabanın kapısına dayanmaları saniyelik bir final gibi olupbitti. Aynı anda geri baktım. Arabanın arkasına dayanmış bir başka Renault araba daha... Dört kişi de ondan indi. Ve ani bir hareketle arabanın kapısına dayandı bu sekiz kişi. Çevik bir hareketle kapıyı açıp "in lan aşağıya!.." derken, omzumdan tutup, arabanın içinden dışarıya sürüklediler. Şoför şaşkın. "Ne oluyor yahu, allan allah" diyerek şaşkınlığını belirtiyor. Silahlar üzerime çevrili. Yine yakalandım, hem de savunmasız olarak. Karşı koymadan yakalanmak, ne kadar da zor, üzülüyorum.

Aşağıya almalarıyla kendi arabalarına bindirmeleri bir oldu. Kargatulumba arka koltuğa attılar. Arabada yanımda iki, önde iki olmak üzere dört polis. Leşe saldırmaya hazırlanan aç kurtlar gibi hepsi. Arkadaki ikinci arabada dört polis, konvoy halinde yola çıktık. Ellerindeki silahları bedenime dayadılar. "Kıpırdama vururuz" tehditleri savuruyorlar. Bir yandan da, "Çok şükür, üzerinde bir şey yokmuş, çatışma çıkmadan yakaladık" diye seviniyorlar. Ellerinin titremesi bu sevincin, korkunun bir ifadesi olduğunu gösteriyor. Sakin, kendinden emin, bu yolculuğun nereye olduğunun bilinci içindeyim. Beynimde sürekli nasıl yakalandığımı irdeliyorum. Polislerin dikkatini dağıtmak için de "Beni nereye götürüyorsunuz? Otobüsümü kaçıracağım. Konuştuklarınızdan bir şey anlamıyorum. Yoksa beni birine mi benzettiniz? Polislik bir işim yok" diyorum. Kızıyorlar. "Sus lan... Kapa çeneni. Derdini merkezde anlatırsın. Kafanı eğ aşağıya. Yoksa sıkarız beynine." Konuşmama engel olmaya, başımı arabanın içinde aşağı eğdirmeye çalışıyorlar. Suçlular, güçsüzler başını öne eğer. Ben ne suçlu ne de güçsüzüm. Neden başımı öne eğeyim? Yaptıklarımın hesabını vermeye her zaman hazırım! Yaptığım her şeyi halkım için yaptım. Ben de düşmana inat eğmedim başımı öne. Eğmeyeceğim, eğdiremezsiniz! TİKB'li komünistler düşmanın önünde başlarını öne eğmediler, eğmeyecekler! Yakalanmış olmanın üzüntüsünü ve ilk şokunu böylece üzerimden atmış oldum.

Trafik, Altunizade'den Beylerbeyi'ne hızla akıyor. Akşam işinden yorgun dönen analar, babalar ve kardeşler tıpkı sabahleyin olduğu gibi bu kez de aynı telaş içerisinde evlerine ulaşmak istiyorlar. Oysa, bindirildiğim arabadaki telaş, bu yaşananlardan çok daha değişik. Arabanın arkasında oturuyorum, hep nasıl tespit edildim, nasıl yakalandım düşünceleri içindeyim. Yoldaşlarım beni çok bekleyecek. Tutsaklığıma üzülecekler yoldaşlar. Yüreğime bütün bunların acısı geldi çöreklendi.

Beylerbeyi'ne doğru yaklaşıyoruz. Beynimdeki düşünceleri hızlı bir şekilde irdelerken, gözlerim Beylerbeyi'ne çevriliverdi. Yüreğimdeki ateş alevlendi. Gözlerimdeki kin ve nefret birden parladı. Daha önce de Beylerbeyi'nden her geçişimde Stalin Mehmet (İSMAİL CÜNEYT) yoldaşı anımsardım. Gözlerimin önüne geliverirdi tüm canlılığıyla. Bu kez de böyle oluyor.

... 1980 Mart'ı. Bulunduğum evde akşamdan yapılan hazırlıklar, büyük bir coşku içinde yapılıp, ahenkli bir şekilde sırasıyla tamamlandı. "Baskı hazır yoldaş" dedim. Boyalar akıyor, eller hareketli ve dikkatli. Bir yandan basılanlar hazır bir şekilde alınıyor. Merdaneler hiç durmaksızın çalışıyor. Birinci baskı gece yarısı çıktı. Yazıların ve resimlerin net ve güzel olmasına hep beraber sevindik. Gözlerimiz ışıl ışıl. Ağzımız sevinçten kapanmıyor. İ. CÜNEYT yoldaş "Ben de göreyim" diyerek yanımıza geldi. "Bunun sevincine içilir" deyip sigarasını yaktı. Peş-peşe üç nefes aldı. Dumanı ciğerlerine çekti. Ellerinin içini birbirine yapıştırıp hızlı hızlı sürttü. "Çok güzel, çok güzel yoldaşlar!. Baskı çok zevkli. Güzel bir çalışma bu" dedi. Baskıdan çıkan afişleri her tarafa düzgünce serdik. Kızıldere Şehitleri'nin afişleri yaptığımız. "Şehitlerimizin şu bakışlarının canlılığına bakın" dedi. "Şehitlere yakışır bir baskı bu." Ve bir alt yazı. "'Asla Unutmayacağız, Asla Bağışlamayacağız' altyazısı da çok güzel oldu" diyor. Birden yumruğunu sıkıp havaya kaldırıyor. Haykırırcasına "Devrimci katillerini, işkencecileri, faşist ve muhbirleri asla bağışlamayacağız, asla unutmayacağız!..."

Sabaha kadar çalışmamız devam etti. Saat gecenin 4'ü. Yanıma gelip, omzuma dokundu. "Yoldaş, sabah işe gideceksin, istersen git biraz uyu" diyor. "Yok, uyumayacağım. Uykum yok. Bu çalışma

coşkusu içinde uyuyamam".

... 1978 yılı Ekim ayı. Adana'nın Tahsilli Mahallesi'nde bir demekte tartışmamız var. "Mutlaka gel, iyi olur. Ama iyi giyin" diye espri yapıyor. "Neden?" dememe gülümsedi. "Tartışmaya çok gelecekler. Seni gördüklerinde bizim arkadaşlar 'Bürokratları da örgütlüyoruz' desinler" diyor. "Gelirim" diye cevaplıyorum.

O gün tartışma olacak derneğe gittim. Çok kalabalık. İki üç kişinin dışında kimseyi tanımıyorum. Stalin Mehmet'in yanına vardım. Selamlaşıp, el sıkıştık. Tartışma başladı. Stalin Mehmet (İ. CÜNEYT) yoldaş, her konuda olduğu gibi tartışmada da gür sesi ve tane tane konuşmasıyla dinleyicilerin dikkatini hep tartışma konusuna çekti. O'nu dinlemek her zaman olduğu gibi büyük bir kafa açıklığı, mutluluk ve sevinç benim için.

Tartışma bitmek üzere. DHB sözcüsü soruyor: "Siz Mao'yu ne olarak değerlendiriyorsunuz?". Stalin Mehmet ayağa kalkıyor. Her iki elini masanın üzerine koydu. Etrafına baktı. Kendine güven dolu bakışlarıyla yoldaşlarını gözden geçirdi. "Evet, dinleyin! Burada söylüyorum! Bayrak açıp, ateşi burada tutuşturuyorum! Belki oportünistler korkacak, panikleyecek. Ama yıllar bizi doğrulayacak!" diyor. Bir dağ kartalı gibi. DHB'lilere sesleniyor. "Size söylüyorum! Sizler de peşimizden geleceksiniz, gelecek! Bugün siyasal cesaretsizliğinizden söylemiyorsunuz. Sınıf mücadelesi buna sizi zorlayacak. Ve, biz Mao'yu revizyonist olarak değerlendiriyoruz". Masaya balyoz gibi yumruğunu "güm, güm" diye vuruyor...

Canım yoldaşım, vurduğun her yumruk şok etkisi yapmadı mı? Yazdığın her yazı mitralyöz gibi patlamadı mı? İstanbul ve Adana'daki işkenceci faşistlerin korkulu rüyası sen değil miydin? Senin isminden korkarlardı. İşkencehanenin kapısından girer girmez senin ismini sormazlar mıydı bize?

Beylerbeyi'nde çatışmada vurulduğunu duyduğum an gözümün önünde yeniden canlandı. O günden bugüne dek Stalin Mehmet yoldaşla birlikte geçen anılarımın saklandığı yer Beylerbeyi oldu hep. İ. CÜNEYT, Sevgili Yoldaşım! Ölümsüz proletarya kahramanı! Beylerbeyi'nden bu kez düşmanın elinde geçiriyorlar beni. Ama, emanetine layık olacağım, müsterih ol, diyorum kendi kendime.

Beylerbeyi geride kaldı şimdi. Denizin mavilikleri, Boğaz'ın güzellikleri görünüyor. Boğaz Köprüsü'nün üzerinden geçiyoruz. Yanı başımdaki polislerin baskısını hissetmiyorum. Üzerime doğrultulmuş silahları gözüm görmüyor. Söylediklerini duymuyorum. Düşmana inat seyretmeliyim bu güzellikleri. Belki de son kez göreceğim Boğaz'ı ve İstanbul'u. İşkencehaneden nasıl çıkacağım meçhul. Belki bu yolculuk ölümümle taçlanacak. Bundan korkmuyorum. Gemiler denizin maviliklerini hızla yarıp yol alıyor. Beylerbeyi ve İstanbul'un güzelliği... Ve benim düşman elinde tutsaklığım...

Dayanamıyorum: "Yeter yaptıklarınız! Çekin şu elinizdeki silahları!" Boğazın güzelliklerini, denizin sularını göreyim. Bu güzellikleri kirletiyor silahlarınız. Zaten sizler insanlığı, özgürlüğü karartıp yok ediyorsunuz. Ama bu güzellikleri seyretmeme engel olamazsınız! Çenenizi tutarsanız, silahlarınızı çekerseniz daha güzel olacak İstanbul...

"Sus lan!.., başını eğ aşağı. Alay mı ediyorsun bizimle?" diyorlar. Duymazlıktan gelip, denizden hafif hafif esen temiz havayı doyasıya ciğerlerime çekiyorum. "Bunlar bana lazım olacak. İşkencede, zindanda dostum" diye mırıldanıyorum kendi kendime. Yüzler tedirgin, gözler korku içinde, eller titriyor. Silahlarını zor tutuyorlar. Yanımda oturanlar kafa, yumruk, sille, tokat girişiyorlar.

Ortaköy'ün üzerinde gözlerim yıllar önce kaldığım semte, evime kaydı bu kez. Her gün sabah erkenden saat 6'da kalkıp yola çıkardım. Otobüs, vapur derken işime yetişmek için koştururdum. Bugün de erken uyanmıştım. İşime hazırlandım. Gün sonunda her zamanki gibi evime değil, bu defa işkencehaneye gidiyordum. "Evet, geliyoruz. Şu an Ihlamur'dan yukarı çıkıyoruz." Arkamızda Renault araba bizi takip ediyor. İşkencehane göründü, her saniye, her dakika biraz daha yaklaşıyorum işkence odalarına. Artık Gayrettepe'deyiz.

Arabadan indirilir indirilmez etrafım polislerce çevrildi. Bileklerim arkadan sıkı sıkıya bağlandı. Gözlerim sert deriden yapılmış bağla kapatıldı. Kapıdan girişte meydan dayağına başladılar. Her bir ağızdan değişik ulumalar duyuluyor. "Ulan... Yine sen mi geldin?", "Bu defa elimizden kurtulamazsın", "Bunu bana bırakın", "Tam sopa atılacak biri", "Çoktandır elim kaşınıyordu. Elime son zamanlarda böylesi düşmemişti". Bu sesi tanıdım. Daha önce 1980'de gözaltına alındığım dönemde yapılan işkence seanslarından anımsıyorum bu sesi.

Gözlerim bağlı. Her taraftan yumruk, tekme, cop gelişigüzel vücuduma iniyor. Ne zaman, nereden vurulacağını kestiremiyorum. Her vurduklarında bir başka yöne yuvarlanıyorum. Her darbede yere düşmemeye dikkat ediyorum. En zor anımda dahi yere düşmemeye çalışıyorum. Burnumun üzerinden sıcak sıcak akan, dudaklarıma doğru süzülen ıslaklıkları farkettim. Bu gözyaşı değil, olamaz da. Çünkü gözlerimden yaş akmıyor. Fışkırırcasına yüzümün her tarafına dağılan bu sıcaklık kan.

İşkencecilerin ilk saldırısı çok önemli: En pervasız, acımasız, gaddar saldırılarıyla şok etkisi yaratıp, teslim almak, etkilemek istiyorlar. Bu başlangıç bir ön antrenman, bir ısınma hareketi olarak kabullenilmeli. Bu ilk seanslarda gösterilecek tavır ve davranışlar daha sonraki seansların nasıl geçeceğini de belirleyip, işkencenin dozajında barometre görevi görüyor. Bunu, gerek daha önceki kendi deneyimimden, gerekse işkence görmüş yoldaşlarla sohbetlerden hatırlıyorum. İlk işkence darbelerinin acısı yavaş yavaş vücuduma yayılmaya başlıyor. Ama direnmeliyim.

İşkencecilerde ise korku var her zaman. Korku daha da saldırganlaştırıyor onları.

Sürüklercesine bir odaya götürüp, sandalyeye arkadan kelepçeleyerek oturtuyorlar. Polis arabasına alındığımdan beri sürekli nasıl yakalandım, yalnız mıyım diye düşünüyorum. Yoldaşlarım geçiyor kafamdan. Bu düşünceler, sorular çok seri olarak beynimde yankılanıyor. Bir yandan acil olarak bu yakalanışı irdelemeye çalışıyorum.

Odaya gelişimden beş-on dakika sonra ayak sesleri birdenbire hızlandı. Koşuşturmalarından olağanüstü bir durum olduğu anlaşılıyor. Kalabalık bir halde odaya doldular. Sevinç çığlıklarından birini getirdikleri belli. Bağırışına, küfür ve ayak sesleri arasında bir öksürük sesi... Ben de duyuyorum. Yaşar yoldaşın öksürük sesi bu. Tanıyorum. Daha sonra gördüğüm "Kara" lakabıyla anılan ince yapılı, orta boylu, esmer, ince yüzlü, gözlüklü, gözünde tik olan veya hafif şaşı komiser ya da başkomiserin sesi duyuluyor. "Nihayet elime düştün, ölüme hazır mısın? Öldüreceğim seni," demesine kalmadan Yaşar yoldaş, coşkulu ve gür sesiyle odayı çınlatıyor. "Vurun! Sizden korkmuyorum!.. " "Al öyleyse" sözüyle birlikte üç el silah sesi odayı çınlatıyor. "Böyle geberirsin işte."

Silah sesleriyle birlikte dünya başıma yıkıldı. Hiçbir şey duymuyorum, hissetmiyorum. Yaşam durdu. Atan yürek atmaz oldu. Kurşunlar sanki bana sıkıldı. Ah! Can yoldaşımı vurdular! Ah! Beni vursalardı onun yerine... Bu düşünceler içindeyken komiserin sesi: "Sen de gebereceksin." Bir el de bana sıktı. Kendimi kontrol ettim. Acı duymadım. Yaralı olmadığımı anladım. Ekip şefi çılgınca çığlıklar atıyor, bağırıyor. "Yok öyle hemencecik kolay ölüm. Daha çok çekecesiniz. Sonra öldüreceğiz."

Hayli zaman sonra bulunduğumuz yerden alınıp, teşhis yapılan aynalı odaya götürdüler. Bizim de götürülmemizle dört kişi olduk. Başımızda nöbet tutan polisler sık sık gelip copla kafama, sırtıma, Kollarıma, ellerime, diz ve ayak kemiklerime güçlerinin yettiğince vuruyorlar. "Bağır lan, bağır da vurmayayım. Bırakayım." Bağırırsam bunu zaafım olarak görecekler. Bu nedenle bağırmıyorum.

Biraz daha vurup bırakıyorlar. Sonra sırasıyla diğer arkadaşları dövmeye başlıyorlar. Odada bulunduğum süre içinde ellerim arkadan sıkı sıkıya bağlı vaziyette bekliyorum. Bileklerimdeki kelepçeler arkadan sandalyeye bağlı durumda. Omuzum ve kafam arkaya eğik vaziyette duruyor. Bu durumda gece gündüz dövdüler, işkence yaptılar. Akşamüzeri şefin odasına götürdüler. Resimlerimi gösterdiler. "Bunlar senin resimlerin ve adın A. Kepeneklioğlu. 1980'de de geldin. Seni tanıyoruz." Masasında bulunan TİKB'nin resim albümünü önüme attı. "Aç bak resimlere. Gözlerini açın. Kendisi baksın." Daha önce çektikleri resimleri gösterdiler. "Bu resimleri tanımıyorum. Benim ismim Kadir Avcı. Daha önce buraya gelmedim. Bu resimler bana benzeyebilir. Ama benim değil" demem üzerine, ağız dolusu

küfürler ve hakaretler savurup, "geberteceğim seni" diyerek tekrar saldırdı. Odadan dışarı çıkardılar. Salondaki duvarın yanında bekletiyorlar. Gelip geçen "Dik dur lan! Elini düz tut" deyip vuruyor. Odasından şefin avaz avaz bağrışmaları kulağıma geliyor. "Bunların hepsi katil, cani. Hiçbiri konuşmuyor. Ah! birini çözsem, TV'de konuşturabilsem" diye bağırıyor.

Akşama doğru Yaşar'ı sorgudan getirdiler. Beni götürerek 1. Şube müdürü Mete Altan'ın bulunduğu odaya aldılar. Yanında dört erkek, bir bayan ("Yenge" dedikleri) polis var. Mete Altan yanıma geldi. "Otur bakalım. Seni tanıyoruz oğlum. Daha önce de geldin. Arşivlerde resimlerin var. Sen bilime inanmıyor musun?" "Evet, inanıyorum." "O zaman bilimin bulduğu parmak izine inanman gerekir. Çünkü parmak izlerin bizde var. Ve sana uyuyor. Neden kimliğini kabul etmiyorsun? Yeni gelsen neyse. Bu resimler senin iyi bak!.." Ellerindeki resimleri gösterdi. "Bana benzeyebilir. Ama ben değilim. Sizler yanılıyorsunuz. Daha önce de gelmedim" demem üzerine ağzından salyalar akıtarak üzerime saldırdı. Boğazımı sıkıp kafa vuruyor. Peşi sıra yumruk ve tokatlar yüzümde patlamaya başladı, işkencecinin bu kontrolünü kaybetmesi karşısında kendimden emin ve güvenli bir şekilde, "Niye beni dövüyorsunuz? Bu yaptıklarınız işkencedir. Beni birine benzettiniz, sakin olun" diyorum. Sözümü bitirmeden kesiyor: "Sen manyak mısın lan?.. Sen sorduklarımıza cevap ver. Boşver bu kibarlığı!.." Bu kez "Üzerinde kaç lira vardı?" diye soruyor "Yenge." "31.960 TL vardı." "Aa!.. cebindeki parayı kuruşu kuruşuna biliyor. Peki, kendi kimliğini nasıl bilmiyorsun?" "Benim asıl kimliğim bu. Ama sizler yanılıyorsunuz. Bırakın gideyim..." "Yeter lan!" Tokatlar suratıma peşi sıra inmeye başlıyor. Bu duruma gülüyorum. "Bu deli. Baksana gülüyor hiçbir şey olmamış gibi. Bu örgütün hepsi deli. Sopanın karşısında gülüyorlar. Bunu götürün öldüreceğim. Elimde kalacak şimdi!.." Tehditlerle dışarı çıkarıyorlar. Üçüncü gün de böylece dörde devriliyor.

Önce Yaşar'ı aldılar. Hep Yaşar'ı önce götürüyorlar. Dönüşte beni alıyorlar sorguya. "Kobra" geldi yanıma. "Haydi kalk yürü! Dikkat et düşme! Merdivenlerden ineceğiz" diye uyarıyor. Aşağıdaki hücrelerin yanındaki işkence odasına götürüyor. Kendi aralarında önce falaka mı atalım yoksa elektrikle mi başlayalım diye tartışıyorlar. Biri geldi. "Falakayı boşverin. Önce geldiğinde çok falaka yedi. Etkisi olmuyor. Bunu eskiden de tanırım. Geldiğinde görmediniz mi? Sopa attıkça gülüyor." Falaka mı elektrik mi tartışması sonunda askıda elektrik vermekte karar kıldılar. "Şimdi elektrik verelim de gör. Bak nasıl konuşuyorsun?" Ben de dalga geçerek, "Elektrik romatizmalara iyi geliyormuş, duyduğuma göre" dedim. Bunun üzerine küfürler savurarak hepsi birden saldırdılar üzerime. "Soyun bakalım, şimdi görürsün. '80 yılında bu kadar uzman değildik. Avrupa'da kurs gördük. Bu işlerde uzmanlaştık. Biraz sonra dünyanın kaç bucak olduğunu kavrarsın." Üzerimdeki elbiseleri ağır ağır çıkarmaya başladım. Bazen arada "bunu da çıkarayım mı?" diyorum. "Tabii çıkar, çok konuşma, gevezelik yapma."

Uzun kalın bir sopa getirdiler. Kollarımı açık bir şekilde bu sopaya sardılar. Sandalyenin üzerine çıkardılar. Kollarıma bağlı olan sopayı iki ucundan iki dolabın üzerine yerleştirdiler. Sağ el başparmağıma ve penisime elektrik uçlarını bağladılar. Ayaklarımın altındaki sandalyeyi çektiler. "Gösteri başlıyor. Yok mu seyreden?" diye birbirlerine takılıyorlar. Bir yandan manyetonun sesi geliyor. Bir yandan da elektrik akımı vücudumu ağır ağır sarmaya başlıyor.

Manyetoyu hızla çevirirken, "Bağır lan bağır! Bağırmazsan ciğerlerin parçalanır. Bağır da rahatla" diyor. Bir başkası, "Bunlar bağırmaz. Bağırmayı zaaf olarak görürler. Orak-Çekiç'in yazdıklarından etkileniyorlar. Direnme savaşı veriyorlar. Yazıldığı gibi kolay değil burası. Granitten duvar olmak herkese nasip olmaz oğlum. Yazması okuması kolay ama burada kolay değil." Söyledikleri sözler moralimi bozmuyor. Aksine coşkumu daha fazla arttırıyor. Sağ kolum sopaya iyi sarılmadığından ağır vücudumu aşağı çekiyor. Kollarım duyarlılığım kaybetti. Ara verip ayağımın altına sandalye koydular. "Biraz dinlen. Bu başlangıç. İlerde daha değişik yöntemlerimiz var."

Verilen arada hemen sözlü saldırıya geçtim. "Daha önce elektrikçilik yaptım. Bu akımlara vücudum bağışıklık kazandı. Bana bir etki yapmaz bunlar." Hepsi birden üzerime saldırıyor. Tim şefi "Bu... TİKB dışarıda elektrik veriyor, sopa atıyor ki bağışıklık kazanmış bedenleri. Sizler normal insan değilsiniz oğlum. Vücutlarınız normal duyarlığını yitirmiş. Hayvan dahi bu kadar duyarsız olamaz." Bu sözler ağrıma gidiyor, İşkenceciler insanlıktan nasibini almamış, insanlaşamamış hayvanlar değil mi zaten? Direnişimizin altında yatan gerçeği elbette anlayamayacaklar.

Ardarda dört defa askıya aldılar. Bir yandan elektrik veriyorlar. İlerleyen zaman süreci içerisinde konuşamıyorum. Zor hareket edebiliyorum. Bedenimin her tarafı kasılmaya başladı. Müthiş susuzluk hissediyorum. Zaman zaman arada "Su" dediğimi anımsıyorum. Bu esnada "İndirin de su banyosu yaptırın" diyen bir ses askıdan indirilmeme neden oluyor.

Kendime geldiğimde çıplak halde yerde yatıyordum. "Kobra" hortumla su tutuyor. "Su içme, organların parçalanır, ölürsün. Seninle çok uğraşacağız. Daha yeni başladık." Su içmeme engel oldular. Kendime biraz gelince ayağa kalktım. İki kişi koluma girip açık bir pencerenin önüne getirdi. "Burada bekle, kendine gelirsin. Ciğerlerin de demini burada alır, veremden ölürsün." Çıplak vaziyette bir süre bekletiliyorum. Soğuktan tir tir titriyor, çarpmasına engel olamıyordum. Biri geldi: "Bu çok üşümüş. Biraz ısıtalım." Tekrar işkence odasına alıyorlar. Su banyosu süresi boyunca yanımda iki nöbetçi vardı. Diğerleri görünmemişti. Biraz sonra geldiler. Hepsi sarhoş. Ağızları leş gibi kokuyor. Bazıları ayakta zor duruyor. Kapitalizmin tüm çürümüş ve kokuşmuşluğunun adeta birer sembolü bu işkenceciler!

Ekip şefi, Orak-Çekiç'teki "Sefaköy Granitten Bir Kaledir, Geçilmez" yazısından kesik kesik bölümler okuyor. "Bize leş kargası, ayyaş diyorsunuz. Bizler ayyaş değiliz. Sizin yüzünüzden içiyoruz. Bizi bu duruma siz getirdiniz. Ne olur siz de böyle yapmasanız? Konuşsak, kahvemizi çayımızı içseniz, ifadenizi yazsanız daha iyi olmaz mı?" Sefaköy Direnişi ne kadar da korkutmuş işkencecileri. Gözümün önünden M. Ali DOĞAN ve Aslan TEL yoldaşlar gelip geçiyor. Direnişim, cesaretim daha da artıyor. "Selam sizlere yoldaşlar... Selam sizlere ölümsüz devrim savaşçıları... Sizlere burada da layık olmaya çalışacağım" diyorum kendi kendime.

Tekrar kollarımı bağladılar. Sandalyenin üzerine çıkarıp askıya aldılar ve elektrik vermeye başladılar yine. Sordukları genel bilinen sorular: "Evin nerede, şu olayları sen yaptın, kimliğin şu, bunları tanıyorsun vs." Bozuk plak gibi tekrarlayıp duruyorlar bunları.

Beyin en zor anlarda dahi bedenime hakim oluyor. Vücudum artık işkencelerin etkisiyle pelte gibi olmuş. Ağrılar dinmek nedir bilmiyor. Ayakta zor durabiliyorum. Nasıl oldu, bilemiyorum. Fatih yoldaş süzülüp giriverdi birdenbire işkence odasına bu kez. Yüzünde hiç eksik etmediği o tatlı gülümsemesiyle, bana doğru yönelip, elini uzatıyor. "Diren, sevgili yoldaş! İşkenceler ne kadar acımasız olursa olsun, sonunda hep biz kazandık, biz kazanacağız" diyor. Sarıldık birbirimize, kucaklaşıyoruz. Biraz önce vücudumun her yanında dayanılmaz bir acıyla hissettiğim ağrıların yerini bir rahatlık alıyor. Vücudum yeniden direngenleşiyor. Fatih'in gözleri ışıl ışıl.

Sordukları soruların ardı arkası kesilmek bilmiyor. Bense sadece mırıldanıyorum: "Bilmiyorum." Vücudum çırılçıplak, her tarafım yara-bere ve şiş içerisinde.

Soruyorlar: "Onlar seni tanıyor. Sen nasıl tanımazsın? Birlikte resimleriniz var. İşte resimler." "Bu resimdeki ben değilim. Bana benzeyebilir" diye cevaplıyorum. "Kim bunlar? Getirin yüzleşelim" diye bağırdım. "Şimdi göreceksin. Getirelim de gör bakalım." Halktan birini getirdiler. Benim askıda olduğumu görüyor. Tedirginliği her halinden belli. İsmimi bilmediğini söylüyor. Başka birini getirdiler. İşkence sonucu, tanıdığını ama ismimi bilmediğini söyledi. Her ikisine de bağırdım. "Sizleri tanımıyorum. Siz kimsiniz? İşkenceciler sizleri korkutmuşlar. Yalan söylemeyin!"

Bu kez üçüncü kişiyi getirdiler. O da beni askıda görüyordu. Yaptığından utandı. Boynunu büktü. Gözlerine sert bir şekilde baktım. Bu bakışımı gördü ve bakışlarını gözlerimden kaçırdı. Ellerini yanlarına açtı: "Kendisi ismini kabul etmiyorsa, ben ne diyebilirim?" Hemen yanımdan alıp götürdüler. "Diğerlerini de getirin hepsiyle yüzleşelim" diye bağırdım. "Rol yapıyorsun, bu şekilde arkadaşlarını göreceksin değil mi? Bırakın artık kimseyi getirmeyin. Sen şimdi görürsün hava atmayı." Manyeto yeniden çevrildi. Elektrik akımı kolumdan ve kasığımdan vücuduma dağılmaya başladı. Yine elde ettikleri bir sonuç yok. "Bu dinlensin. Öbürünü getirin."

Beni yan tarafta bulunan bir hücreye yatırdılar. Kendimde değilim. Konuşmaları hayal meyal hatırlıyorum. Bir süre burada baygın kalmışım. Birisinin ayağımı tekmelemesiyle kendime geldim.

"Kalk lan, dinlendiğin yeter. Biraz antrenman yapalım" diyor. İşkence odası ve hücreler birbirine çok yakın. Sürükleyerek işkence odasına götürdü. Yeniden askıya alıyorlar. Bir yandan da elektrik veriyorlar. Hakaret, küfür, ölüm tehditleri vs. "Bir şey sormayacağız. Sadece bağır, kimliğini kabul et yeter" diyorlar. "Neden bağırayım. Suçum varsa zabıt tutup, mahkemeye gönderin. Bu yaptığınız işkencedir. Sizleri son kez uyarıyorum. Kendi yasalarınıza göre suç işliyorsunuz. Kendi yasalarınızı çiğniyorsunuz." Bu sözler işkencecileri çileden çıkarıyor. Aciz, zavallı bir durumda kıvranarak deliye dönüyorlar.

Bitkin bir halde askıdan indirdiler. Özellikle kollarım çok ağrıyor. Hareket ettiremiyorum. Sürüklemeye başladılar. Merdivenin yanına geldiğimde durduruyorlar. "Şu kaloriferin yanını görüyor musun? Burasını iyi öğren. Stalin Mehmet'i şuracıkta infaz ettik. Ne yapalım kendisi ölümü seçti" diyorlar. İSMAİL CÜNEYT (Stalin Mehmet) basında 'Beylerbeyi'nde çatışmada öldü' diye verilmişti. O güne kadar ben de öyle biliyordum. Gerçeği işkenceciler kendi ağızlarından itiraf etmiş oldular.

... İsmail CÜNEYT (Stalin Mehmet)'i 70'li yılların ortasında bir sonbahar akşamı İstanbul'un yoksul bir gecekondu mahallesinde çalışma içinde tanıdım. Kısa boylu, gür bıyıklı, çok içten, samimi hoşsohbet, uzak görüşlü, coşku dolu İsmail CÜNEYT... Güleç yüzüyle yanıma yaklaşıp, elini uzatıyor, içten, sevgi dolu "Nasılsın Demiryolcu, trenlerle aran nasıl?" diyor. Konuşmalarımız uzadıkça üzüyor. Zamanın nasıl aktığının farkında bile değiliz. Ayrılma zamanı geliyor. Koluma giriyor. Yola kadar konuşuyoruz. Sırtıma hafifçe vuruyor. "Kendine iyi bak. Seni iyi buldum. Bundan sonra daha iyi olacağız."

... 1977 yılında yapılan 1 Mayıs mitinginde buluşuyoruz bu kez. Kortejin en önünde. Etrafı kontrol ediyor. Beklenmedik bir anda karşı-devrimcilerin ve polislerin saldırısı. Kitlelerde panik başlıyor. Sakin ve sıradan bir insan görünümündeki Stalin Mehmet birdenbire bir yıldız gibi parlıyor. Keskin bakışlarla etrafa bakıyor. Ve gür sesiyle kitleye haykırmaya başlıyor: "Yoldaşlar, arkadaşlar dağılmayalım! Toplu halde yürüyelim". Panik yatışıyor. Panzerlere karşı koymaya başlıyoruz. Ve toplu halde geri çekilme. Aşağıda Feriköy meydanı. Toplanıyoruz. 1 Mayıs'ı kutluyoruz...

Merdivenlerden sürükleyerek yukarı taşıyorlar. Kaldığım aynalı odaya getirdiler. Bugün sorgu bitti demek. Zor nefes alıp veriyorum. Koltuk altlarım, omuzlarım kopmuşçasına ağrıyor. Yanı başımda duran Yaşar yoldaş hafifçe bana doğru eğilip "nasılsın?" diye soruyor. "İyiyim," diyorum.

Akşamüzeri iki kişi geldi. Ellerimi bağlı olduğu askıdan çıkardılar. "Yürü bakalım. Bugün oyun başka olacak." Sorgu odasına götürüyorlar. Hemen soyunmam istendi. Üzerimdeki elbiseleri ağır ağır, sakin bir halde hepsini itinayla çıkardım. Kollarımı gerip, iple askı tahtasına bağladılar. Omzumun üzerindeki tahtayı dolapların üzerine kaldırıp, ayağımın altındaki sandalyeyi çektiler. Havada kollarımdan asılı halde duruyorum. Bir taraftan da elektrik veriyorlar. Devamlı bağırmam isteniyor. Bağırmadığım için manyetodaki işkenceciye, "Daha hızlı çevir, daha hızlı" çığlıkları atıyorlar.

Her dakika, her saniye vücudum biraz daha direncini kaybediyor. Kollarım omzumdan parça parça kopuyor sanki. Koltuk altlarım yırtılıyor. Her tarafımdan ter boşandı. İşkence ilerlediğinden el parmaklarımı oynatamıyorum. Sağ omuzum askı bağından hafif kaydı. Aşağı sarktım. Gövdemin ağırlığı beni aşağı doğru çekiyor. Sol kolum ve sağ bileğim şişti. Ve askının geldiği kısım kan içinde kaldı. Gözlerim kararıyor, başım dönüyor. Karşımdaki işkencecileri net olarak göremiyorum.. Ağzım kurudu. Dilimi oynatamıyorum. Müthiş susuzluk çekiyorum. Zorlukla ve kesik kesik nefes alabiliyorum. Konuşulanları, soruları uzaktan gelen bir uğultu olarak algılıyorum. Konuşamıyorum. Çenem kilitlendi. Ayaklarım kasıldı. Bir ara "indirin kötüleşti" sesleri geldi kulağıma. Yığıldığımı, hayal meyal anımsıyorum. Sürekli midem bulanıyor ama bir türlü istifrağ edemiyorum. Ayak seslerinden koşuşturmaları duyuyorum. Ne kadar bu şekilde kaldım, bilemiyorum.

Sabahleyin bacağımın yanmasıyla uyandım. Elimi dokundurdum. Yanımda kalorifer yanıyor. Bacağım şişmiş, üzerimde elbise yok. Battaniyeye sarılı haldeyim. Hâlâ müthiş susuzluk çekiyorum. Başım ağrıyor. Yanımda kimse yok. "Nöbetçi, nöbetçi" diye bağırdım. "Ne var?" "Ben arkadaşlarımın yanma gitmek istiyorum." Sert, hakaret dolu sözlerle "Rahatlık battı. Akşam ölüyordun" diyor.

Sorgu timi geldi. Kontrol ettiler. Akşamüzerimden çıkarttığım elbiseleri geri verdiler. Elbiselerimi giydim. Şef, "oğlum akşam ölüyordun. Başımıza bela olacaktın. Zaten '80'de de böyle bayıldın."

Önceden sorduklarını sormuyorlar artık. "Kimliğini kabul et, yeter" dedi. "Bu içeri girmek için bir anahtar. Birini alıp, diğerini istersiniz. Sizlerin yöntemi böyle her zaman". "Başka bir şey sormayacağız. İşkence yapmayacağız" diye söz verdiler. Bunun üzerine ben de ayağa kalktım, elbiselerimi düzelttim. Saçlarımı elimle şekillendirdim. "Evet, ben A. Kepeneklioğlu. Daha önce de geldim. Demiryolu işçisiyim" dedim. Tartışmaya başladık. Ekip şefi "oğlum 12 Eylül'ün gelmesiyle diğer örgütler silahlarını yere gömdüler. Ama TİKB'nin silahları gömülmedi. Hepsinin ağzında mermi patlamaya hazır halde. Yastık altlarında hazır bekliyor." "Temiz silahınız yok. Hepsi kirli. En acımasız, en gaddar örgütsünüz. Bu nedenle olacak ki falaka, askı, elektrikte dirençli oluyorsunuz. Bağırsanız iyi olur. Yoksa ciğerleriniz parçalanır".

Akşama doğru hücrelere indirdiler. Yaşar, İsmet ve beni ayrı ayrı hücrelere koydular. Gözaltında bulunan insanlardan tecrit edildik. Bugünden sonra elektrik ve askı işkencesi yapmadılar. Her şey yasaktı. Bizim kaldığımız üç hücreye özel nöbetçiler görevlendirdiler. Tuvalete ya götürmüyorlar ya da çok az götürüyorlar. Yoldaşlarla görüşemiyorum. Ama arka bölümde kalan Yaşar yoldaşın gidip-gelmesi ayağının sesinden belli oluyor. Yanı başımdaki hücrenin yanından geçiyor. Böbreklerimden rahatsızım. Elektrik ve su banyosuyla daha da ağırlaşıyor. İdrarımı tutamıyorum. Kan geliyor. Hücrede ne varsa hepsinin içini sidikle dolduruyorum, çünkü tutamıyorum. Sabah erkenden "Nöbetçi, nöbetçi" diye bağırdım. Elimdeki süt kutusunu içi dolu halde götürürken, işkencecinin biri "Ver onu" dedi. "Hayır, ben dökerim" dedim. "Yok, ver bana" dedi. Ben vermek istemedim. Birden saldırdı. Biri yere döküldü. Diğerini alıp başımdan aşağı döktü. "Teşekkür ederim insanlığına" dedim. Hemen saldırdı. Bize bakan özel nöbetçi engel oldu. "Bunlar özel infazı bekliyorlar" dedi.

Karşı hücrede bir kız yoldaş kalıyor. Hücrenin kapısı altından işaretle yazışıyoruz. Fısıltıyla konuşuyoruz. Kimlerin yakalandığını birbirimize anlatıyor ve işkencehanede gösterdiğimiz direnişten gurur ve sevinçle söz ediyoruz.

İfade için hücreden aldılar. Önce ifade verip vermeyeceğimi sordular. İfade vereceğimi, ama kendi istediğim şekilde olacağını söyledim. Şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar. İfade yazımı başladı. Dört defa "ifade verecek misin?" diye sordular. "Evet, vereceğim. Kısa bir ifade olacak" yanıtıma, "TİKB'liler ifade vermiyorlar. Benden hatırlatması" dedi birisi. "Ben Demiryolu işçisiyim. Mahkemede tahliye olurum" dedim. Kısa bir ifade verdim. Cezaevine gittikten sonra verdiğim bu kısa ifade için üzüldüm. Hiç ifade vermemek, daha doğru olurdu.

Hücremden alındım. Gözlerim bağlı. Sözlü hakaretlerle aşağılamaya çalışarak onurumu kırmak amacındalar. Adana'dan gelen tim şefi Fevzi Yılmaz "Tamam bana bırakın. Önce gözlerini açın. Oğlum bizde her şey harbi. Adana'dan geldik. Her şeyi biliyoruz. Bak, gözlerini dahi açtım. Sizden korkmuyoruz" diyor. Ama yüzündeki korkunun, korkaklığın belirtisini gizleyemiyor. Ellerinin titremesini durduramıyor. Onurumu kinci sözler söyleyip, yakınlarıma şantajlar yağdırıyor. Kendime güvenimi sarsma girişimi de boşa çıktı. "Burada bir şey yapmadım. Ama Adana'ya götürdüğümde ... belleyeceğim. Dünyaya geldiğine pişman edeceğim seni". Tehditlerine cevabım; "Seni de görürüz" oldu. "Adana ve İstanbul Demiryolu işçilerini sen zehirledin. Bu düşünceleri sen aşıladın. Bunun hesabını ağır ödeyeceksin. Burnundan fitil fitil getireceğim." Sorgu bu şekilde beş saat sürdü. İstanbul polis şefi "Ulan oğlum yaşınız geçmiş, hâlâ silahlı-külahlı işler peşinde koşuyorsunuz. Yaşar otursun yazsın. Silahı bırakın. Bu gençlik işidir. Meslek hayatımda gördüğüm örgütler arasında en kanlı, en acımasız örgüt TİKB. Stalin Mehmet'in yattığı yatağın altında ne bulduk, biliyor musun? Otomatik silahı yastığın altına alıp öyle uyuyormuş. Uyurken dahi silahıyla birlikte yatıyor." Anlatırken yüz ifadesinde korkunun, paniklemenin heyecanı okunuyor. Seviniyorum.

Selimiye'ye gideceklerin isimleri okundu. Yoldaşlarımı görmek ve tekrar konuşabilmek için sabırsızlanıyorum. Duvarın dibine dizildik. Ben tuvalete gitmek istedim. Götürdüler. Bir yoldaşla karşılaştım. "Selam yoldaş". "Selam, nasılsın". "Ben iyiyim". "Hepimiz çok iyiyiz". Direngenliğimizin sevincini birlikte paylaştık.

Yol boyunca Selimiye'ye kadar işkencecilere sözlü tehditlerde bulunduk. Sıkıyönetim bizi almadı. Tekrar geri götürüldük. Buna önce üzüldük. Ama belki de 1. Şube'nin kapısından ilk defa sevinçli olarak girdik. Operasyonda yaralı yakalanan kız yoldaş hastaneden yeni gelmiş. Onun sağlığıyla ilgili haber almak bizi sevindirdi.

Yol boyunca düşmana "Yakında dışarıdayız, yine görüşeceğiz sizlerle" diyerek Selimiye'ye yeniden geldik.

19 Nisan 1985 günü tutuklandım. Selimiye cezaevinde yaptırımlara uymadığımdan tüm elbiselerim alındı. Don-atlet hücreye atıldım. Tutuklanmamdan dört gün sonra Adana 1. Şube'ye tekrar işkenceye götürdüler.

Şube'ye gittiğimiz günden itibaren açlık grevine başladık. İstanbul'da sorguma katıldıklarından durumumu, tavrımı biliyorlar. Hemen işkenceye başlamadılar. Önce açlık grevini bıraktırmaya çalıştılar.

Şube'ye tekrar alındığımdan bu yana hep soru sordular. Bu konuşmalardan bıktım. Sorularına cevap yerine hiç ilgisi olmayan şeyler söylüyorum. "Sorduklarınızı İstanbul'da cevapladım, ikinci baskıya gerek yok".

Sorular, sorular, sorular... Ardı arkası kesilmek nedir bilmiyor. Birden ayağa fırladım. "Yeter, yeter cevap vermiyorum! Konuşmuyorum! Ne yaparsanız yapın, konuşmayacağım!". Bir yandan da sorgu odasının içinde gezinmeye başladım. Tekrar sandalyeye oturttular. Şef soruyor: "Sorduklarıma cevap ver". Hırkamın üzerindeki küçük yün topaklarını koparmakla uğraşıyorum. Elimi tutuyorlar. "Bırak hırkayı. Ellerini masanın üzerine koy". Alaycı bir sesle "Ne o, tırnak kontrolüne mi başladınız" diyorum.

25 Nisan 1985 sorguya yeniden başladılar. İlk günlerden daha farklı davranıyorlar. Sürekli etrafta koşturup, kendi aralarında konuşuyorlar. Bir yandan da "sorularıma yüksek sesle cevap ver. Biraz bağır, bırak kibarlığı" diyorlar. "Benim konuşmam böyle. Niye bağırayım, dövecekseniz dövün. Ben sizden korkmuyorum."

Komiser muavini Fevzi Yılmaz "Bunu yapmayacaktın. Amirimin yanında güldün. Bizimle alay ettin. Ben güzel falaka atarım. Sana da atacağım" tehditlerini savuruyor.

"Ben çok falakacı gördüm. Ama hepsi hüsrana uğradı. Sen de onlar gibi olursun." Kendimden çok eminim. "Senin suyun ısındı. Alın yan odaya". Sorgu odasında sehpanın üzerine oturdum. Yandan ve karşımdan dört tane projektör yaktılar. Işıklar gözlerimi alıyor, içeriyi tam göremiyorum. Şef karşıma oturdu. "Sana insanca davrandık, yaramadı. Ev tutmadan önce nerede, hangi evde kaldın? Kaldığın evi kabul et. Ve Adana'dan ilişki vereceksin bize." Sözünü kestim: "Ne evi, ne ilişkisi, elinde belge varsa zaptını tut, mahkemeye yolla."

Şef birden yerinden ok gibi fırladı. "Yeter lan sen daha konuşuyor musun karşımda. Ben Kenan Evren'den başarı madalyası, saat aldım. Getirin falakayı" diye bağırdı. Sinirden titriyor. Adeta gözleri dışarı fırlıyor. Oturduğum yerden kalktım. Ağır ağır elbiselerimi çıkardım. İtina ile katlayıp, kenara koydum. "Bu yaptıklarınız işkencedir. Sizler de işkencecisiniz. İnsanlık suçu işliyorsunuz". Yere oturdum. "Verin falaka sopasının ipini. Ayağıma kendim bağlayayım."

Her sopayı vuruşunda "Nasıl beğendin mi?" diye soruyor. Hayli vurduktan sonra yoruldu, iki eliyle sopayı tutup var gücüyle vurmaya devam ediyor. Bağırmamam morallerini bozuyor. "Bağır lan bağır da rahatla.. Bağır, bağır" çığlıkları atıyorlar. Daha hızlı vuruyor. İşkenceci Ramazan Sinan ise eliyle ağzımı açmaya çalışıyor. Ağzım açıldığında bağıracağımı sanıyorlar. Ayaklarım şişti. Ara verip gezdirdiler, işkenceci Hasan Sarıçöl sırtıma biniyor. Ben yürümüyorum. Üzerimden inip eliyle sırtımdan itiyor.

Tekrar işkenceye aldılar. Aynı şekilde peşpeşe beş defa daha falakaya yatırdılar. Ayaklarımın üzerine

basamaz hale geldim.

Bir yandan da psikolojik işkence devam ediyor, hem de en ahlaksız bir şekilde. Kızkardeşlerimi getirdiler. Onlara sarkıntılık yaptılar. "Siz insan değil misiniz? Neden bu kadar duyarsızsınız? Bunlar senin kızkardeşlerin değil mi? Bunları bu kadar mı seviyorsun?" diyorlar. Oysa komünistler toplumun en duyarlı kişileridir. Yaşamın, erdemin, sevginin; kardeşlik, dostluk ve yardımlaşmanın en güzeli bizlerde kendini bulur. Bizim sevgimiz çıkarlara dayanmaz. Çünkü proletaryanın sevgisidir bu sevgi, içimden haykırmak geliyor. "Onlara dokunmayın, bana her işkenceyi yapın" diyeceğim, ama bunu zaafım olarak görecekler diye isyan çığlıkları atamıyorum. Bunun acısını bedenimde, beynimde, yüreğimde duyuyorum. Sevmek savaşmaktır, insan onurunu yüceltmektir. Ey İşkenceciler! Duyarlı olan, insan olan işkence yapar mı? İşkence yapan insan olamaz. Ancak ruh hastası, psikopat, ayyaş olabilir.

Hücremden alıp, sorgu odasına götürdüler. Açlık grevini neden yaptığımızı sordular. Şube'ye ikinci defa alınmayı ve işkenceleri protesto etmek için yaptığımızı söylüyorum. "Biz bundan sonra işkence yapmayacağız" dediler. İşkence yapmama sözü aldık. Biz de açlık grevini bıraktık.

İfademi yine kısa bir şekilde vermeyi düşünüyorum. Yazılmaya başladı. Üçüncü sayfa bittiğinde akşam yemeği için ara verdiler. Hücreme götürüldüm. Yemekten sonra tekrar ifade için hücremden alındım. Bitti, imzaladım. Masanın üzerindeki dosyalardan önceden daktilo edilmiş bir sayfadan beş nüsha bir yazı getirdiler. "Bunu da imzala. Sen yemek yemeye gittiğinde, sizlerin ifadesine göre bu sayfayı yazdık". Buna hemen tepki gösterdim. "Ben ifademi verdim ve imzaladım. Bu bana ait değil, imzalamıyorum" dedim, "Sen bilirsin, istersen imzalama. Zaten orta sayfa. Buradaki Sıkıyönetim savcısı ve mahkemesiyle birlikte çalışıyoruz. Fezlekeye yazar, dosyana koyup yollarız, olur biter. Bu da bizim sana oyunumuz."

"Durun! Bu oyun burada bitmedi. Proletaryanın devrimci savaşımı işkencecilerin küçük oyunlarıyla bitmez, bitmeyecek. Yüreğimdeki devrim ateşini bunlar söndüremez. Daha uzun ama zorlu bir mücadele dönemi var önümde. Şunu bilin ki sizleri tanıyorum. Beş yıl sonra dışarıdayım. Bu işkencelerin hesabını sizlerden soracağız!" Hepsi korku, tedirginlik ve telaş içinde. "Biz işkence yapmadık. Sen amirimizin yanında güldün, biz de dövdük" diyorlar.

Dört yanım rutubetli ve pis duvarlarla çevrili. Ne kadar da sahibinin suratına benziyor... Hücre kapısı gürültüyle açıldı. Düşüncelerimden istemeyerek ayrıldım. Başımı kaldırdım. Kapıda işkenceci Hasan Sarıçöl. "Konuşmaya geldim. Sözlerin çok dikkatimi çekti. Nasıl oluyor da sen beş yıl sonra dışarı çıkıyorsun? Oysa idam veya müebbet alırsın". Bu sözlerinden işkencecinin nasıl da korktuğu anlaşılıyor. Şimdiden ölüm korkusu sarmış her yanını. Sözlerini sürdürüyor "Şimdiye kadar çok kişi yakaladım. Ama sizler çok farklısınız. Bazıları sayfalarca ifade veriyor, her şeyi kabul ediyor. Mahkeme bırakıyor. Sizler kabul etmiyorsunuz ama en ağır cezaları veriyorlar. Nasıl dayanıyorsunuz bunlara? M. Fatih Öktülmüş'ü unutamıyorum. Bambaşka bir insandı. Konuşurken çok mütevazi, içten, kibar, karıncayı dahi incitmez kişiliği var. Ama yeri geldiğinde en acımasız bir eylem adamı. Burada sanki granitten bir duvar. Böylesi çok ender yetişir." Biraz tartıştık, sonra ayrıldı. Düşüncelerim kaydı gitti geçmiş yıllara. Daracık hücremde voltalıyorum artık.

... 1970'li yılların ortasında Çukurova'nın yakıcı Temmuz sıcağı. Her tarafım ter içinde. Var gücümle uğraşıyorum. Güneş ve buharlı trenin sıcağı bedenimi adeta yakıyor. Arızayı hemen bitirmeli. Treni yollamak gerekli. Yolcular bekliyor, telaş ve heyecan içinde şehirlerine ve kasabalarına bir an önce varmak istiyorlar. Sevgiliye, eş, dost ve ana-babalarına kavuşma özlemi içinde bekliyorlar. İşim bitmek üzere. İş arkadaşım geliyor yanıma. "Gözünaydın! Bir misafirin var. Seni bekliyor bizim postada." Hızlı hızlı son kontrolü yapıyorum. Sevinçle takımlarımı alıp, koşarak gidiyorum. Postaya ulaşmadan, karşıda beni bekleyen bir dost... İş arkadaşım "Ziyaretçin karşıda bekliyor" diyor. Ellerimi üstüpü ile siliyorum. Tatlı bir tebessümle "Merhaba, nasılsın?" Yıkanmamış elimi sıkıyor. Diğer koluyla omuzlarımdan tutarak kendine doğru çekip, göğsüne bastırıyor beni. Çok heyecanlıyım. "Siz nasılsınız" diyebiliyorum. Bu, yürekte yeni alevlenen güzel bir aşkın filizlenmesi. Heyecandan konuşamıyorum. Elini boynuma atması, konuşması benim heyecanımı birazcık dindiriyor.

Birlikte yan yana varillerin üzerinde oturuyoruz. İş elbisemin yağına, terli olmasına aldırış etmiyor. Sağ eli boynumda. "Devamlı burada mı çalışıyorsun?" Karşımızda sıra sıra trenler... Foyalarından çıkan kömür dumanları. Sohbet koyulaştıkça koyulaşıyor.

İşte Mehmet FATİH yoldaşı böyle tanımıştım. Hemen iki dost, can yoldaşı olmuştuk. Çok samimi, içten, güleryüzlü, coşku dolu, mücadele ve yaşam dolu bir yoldaş. Demiryolunda yıllarca hüküm süren ölü sessizliği, Fatih'in gelişiyle birlikte yerini o günden sonra devrimci mücadeleye bırakmıştı. Kızgın demire balyoz o gün vuruldu. Çeliğin şekillenmesine doğru ilk adım o gün atıldı. O dönem ekilen tohumlar yıllarca kök saldı, gelişip güçlendi...

İstanbul'a doğru yeni bir yolculuk. Güneş batmaya hazırlanıyor. Tüm kızıllığı Toros'ların üzerinden Çukurova'nın uçsuz bucaksız topraklarına vuruyor. Ekip arabasının arka koltuğunda oturuyoruz. Sümerbank, Bossa fabrikalarının önünden araba hızla ilerliyor. Güneşin kızıllığını seyrediyorum. Bir yandan da fabrikalarda çalışan makinaların, güzel dokuma tezgahlarının seslerini duyar gibiyim. Bu yolculuk aynı zamanda uzun ve zorlu bir maratona doğru...

Emniyetlerdeki işkenceli günler bitti. Hapishanelerdeki işkenceli günler başlıyor. Sınavlar burada da bizleri bekliyor. Hapishaneye doğru yol alıyoruz, yaşamımız artık bir marşın sözlerinde yeşillenip, devam edip gidecek... Yüreklerimiz hep bir marşın sözlerinde atacak.

"Korkumuz yok prangadan, zincirden
Paslı kelepçeler vız gelir bize".

YAŞAMA SAVAŞI

Soğuk bir kış günü daha geceye dönüşüyor, hava yavaş yavaş kararıyordu. Kentte elektrik ışıklarının görünmeye başlamasıyla birlikte daktiloya ara verdim ve haberleri dinlemek üzere radyonun düğmesini çevirdim. Ama kulaklarım radyodan gelen seste değil, asıl merdivenlerden gelecek ayak seslerinde idi. Eve dönmekte geciken Y.'ın kapıyı çalmasını bekliyordum sabırsızlıkla. Dakikalar ilerledikçe yakalanmış olabileceği korkusuyla kaygılıydım. Son yıllarda geciken her yoldaş için benzer duygular yaşadık. Bunların kimi asılsız çıktı, kimi de doğru... Ama bu kez huzursuzluğumun nedeni başkaydı. Sabahleyin bakkala giderken apartmanın önünde rastladığım inşaat işçilerinin halleri kuşkulu idi. Yan gözle beni süzüşlerinde belli belirsiz bir heyecan hissediliyordu. Üstelik yönetici bize ana kapının önündeki çamurlu yola karo döşeneceğini haber vermemişti. Bunlar Y.'ın bir gün önce polis takibi hakkındaki kuşkularıyla birleşiyor, kaygılanmama neden oluyordu.

Bahçe tarafından kalabalık koşuşturma sesleri geldi birdenbire. İrkilerek düşüncelerimden sıyrıldım bunun üzerine. Saklambaç oynayan çocukların olağan gürültülerine pek benzemiyordu bu. Telaşlı bir merakla apartmanın yan tarafına bakan mutfak kapısını açtım.

– Operasyon yapıyoruz! Operasyon!.. İçeri gir!..

Bunları, birkaç adım ötemde, elindeki silahını üzerime doğrultmuş çelik yelekli polis söylüyordu. Yalnız değildi. Apartmanın etrafı çelik yelekli polisler tarafından sarılmış, sokak ekip otolarıyla dolmuştu. Telsiz sesleri heyecanlı komutlara karışıyor, uğultu halinde bana kadar geliyordu. Kapıyı kapatarak içeri girdim ve doğruca silahların bulunduğu oturma odasına yöneldim. Gerilimli anlarda insan beyni berrak olmasa da olağanüstü bir hızla çalışıyor. Kapıyı kapatmamla silahların bulunduğu odaya gitmem birkaç saniye ya sürdü ya sürmedi. Savunmasız halde karşılarında dururken polislerin beni neden enterne etmediklerini çözmeye çalışıyordum. Diğer dairelerde oturanların hiçbiri de devrimcilikle ilişkisi olabilecek insanlar değildi. Bizden başkasına gelmiş olamazlardı.

Silahların bulunduğu odaya geldiğimde üst kattan gelen gürültüler, bu operasyondaki garipliği çözmemi sağladı. Oturduğumuz daire inşaat planında kapıcı dairesi olarak düşünüldüğünden, kapı numarası konmamıştı. Bir numaralı daire üst katımızdı. Oysa bir gece önce muhtarlıktan istenen kimlik bildiriminde bir numara olarak bizim daireyi göstermiştik. Polislerin "av"larını şaşırmalarına ve bizim ev diye yanlışlıkla üst kattaki daireyi basmalarına neden olan bu ayrıntı olsa gerekti.

Silahların bulunduğu dolabı açtım. Silahlar yok!.. Y. başka bir iş için daha önce alıp götürmüş olmalı. G-3'ün bulunduğu odaya geçtiğim sırada bizim daireye inen merdivenlerden koşuşturma ve silah sesleri geliyordu. Beni panikletmek için mi ateş etmişlerdi acaba? Belki de böylece kendi korkularını yenmek istemişlerdi. Biraz önce nasıl heyecanlı olduklarını gözlerimle görmüştüm. Polisin, "operasyon yapıyoruz!" diyen sesi korkudan titriyordu ve adam ani bir saldırıya uğrayacakmışçasına sağına soluna bakmıyordu. Öyle kolay değildi bizim evlerimizi basmak. En son Sefaköy'de olduğu gibi hep kurşunla karşılamıştık onları…

Ne pahasına olursa olsun ben de geleneklerimize uygun davranacağım. Kapıyı buyur edercesine açmayacağım onlara. Örgütün önemli bir üssünü polislere, sessiz sedasız teslim edemem. Evin basıldığından habersiz gelecek yoldaşlarımın karakola düşmelerini de önleyebilirim belki.

Yatağın altında bir beze sarılı bulunan G-3'ü elime aldım alelacele. Namluya mermi sürmeye çalıştığım sırada, daire kapısı büyük bir gürültüyle kırıldı. Odaya girmeye cesaret edemiyor olsalar gerek. Henüz görünen kimse yok çünkü. Dairenin giriş kapısının yan tarafına düşen odadayım. Kapının önünde alçak sesle yapılan heyecanlı konuşmaları duyuyorum ama ne dediklerini anlayamıyorum.

G-3 tutukluk yaptı. Bütün uğraşlarıma rağmen mekanizmayı hareket ettiremiyordum. Daha önce de fark etmiştik tutukluk yaptığını... Bu yüzden her zaman başka silahlar da bulundururduk yanında. Bir kez daha acelesiz denedim. Nafile!..

İçeriden ateş edilmemesi işkenceci polislerden birini cesaretlendirmiş olsa gerek. Bulunduğum odanın

kapısında önce otomatiğin namlusu göründü. Sonra kasklı bir baş uzandı içeriye yavaş yavaş... Karşımdaki çelik yeleği dizlerine dek inen iriyarı bir polisti.

– Elindekini at! Yatağa yat!

Emirleri son derece onur kırıcıydı. Silahımı atacaktım. Dövmesi için yatağa yatacaktım. Evi rahatça teslim almalarına boyun eğecektim. Bunları yapamam!

G-3'ü hızla yere attım ve çevik bir hareketle çelik yelekli polisin bana doğrulttuğu silaha sarıldım. Beklemediği bu hareketin karşısında paniklemişti. Birkaç saniye önce silahını doğrultup, emirler verirken gücünden çok emin görünüyordu oysa. Öylesine korkuya kapıldı ki beni savurmayı bile akıl edemiyordu. Güçlü bir savuruşla beni silahtan koparıp yere düşürmesi işten bile değildi, ama karşı saldırıyı düşünemeyecek kadar panik içinde. Tek düşüncesi kabzasını elinde tuttuğu silahını kendine doğru çekmek. İkimizin de elleri silaha sarılı. O silahını korumaya çalışıyor, bense koparıp almaya... Bir yandan da, bu vaziyette, diğer polislerin bulunduğu dairenin giriş kapısına doğru gerisin geri götürmeye çalışıyordu beni. Bundan yararlanıp çevik bir hamleyle silahın kabza tarafını elime geçirdim. Silahın kabzası elimdeydi artık. Tetiğin iki kez oynadığını hissettim. Silah sesinin ürküntüsüyle beni hızla yana savurdu polis. Aynı anda arkadan dört beş el Kollarıma yapıştı. Kapıda o ana dek bizi korkudan donmuşçasına seyreden diğer polisler arkadaşlarının yardımına koşmuşlardı. Silahı elimden aldılar.

Polislerin arasındaydım artık. Kollarımı arkaya doğru kıvırdılar. Sanki tepeme gökten yumruk, tekme ve dipçik yağıyordu. Döve döve ve ite kaka merdivenleri çıkartıyorlardı. Bir kısmı ise boğuştuğum polisin başına toplanmışlardı.

– Nasıl oldu?..

– Ne bileyim abi. Kız dedim...

Her tarafıma yumruklar yağarken bu cevaba içten içe gülmemem mümkün değildi. O gün 8 Mart'tı (1985). Yani Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü...

Yumruk, tekme sağanağı arasında evin önüne kadar getirildim. Bizi dehşet içinde seyreden komşular pencerelere, balkonlara doluşmuşlardı.

– Ne oluyor?..

– Ne yapıyorsunuz kıza? diye soranlar vardı.

Polisler sinirli ve tehdit edici hareketlerle "içeri girin" diye bağırdılar soru soranlara. Slogan atmaya başladım.

– Yaşasın Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği!

– Kahrolsun Faşist Diktatörlük!

Slogan atmamı önlemek için ağzımı kapatmaya çalışıyorlardı. Bir yandan da sokakta bekleyen ekip otolarından birinin önüne doğru sürüklüyorlardı beni. Tam arabaya bindirmeye hazırlandıkları sırada apartman girişinin önünde duran polislerden birinin feryatları duyuldu:

– Yaralanmışım!.. Beni yaralamış!

Bu feryatlar üzerine kendimi yerde buldum. Polislerin ayaklarının altındaydım şimdi. Boğuştuğum polisin sesiydi bu. Elindeki kanları yaşadığı korkudan sıyrılınca fark etmiş olsa gerekti.

Saçlarımdan tutmuş, sürükleye sürükleye gerisin geri apartmana doğru götürüyorlardı. Yumruklar,

silah kabzaları üstümde daha şiddetli inip kalkıyordu şimdi. Apartmanın giriş katına kadar bu şekilde sürüklendim. Merdivenleri aydınlatan lambaları göremiyordum artık. Sanki her yer karanlıktı. Polislerin yüzlerine bakmak istesem de üzerimde inip kalkan silahların karartılarından başka hiçbir şey görünmüyordu.

Oturduğumuz dairenin bulunduğu bodrum katına inen merdivenlerin ilk basamaklarında iken duyduğum son ses:

– Aşağı atın! diye bağıran polisin sesi oldu.

* * *

Bayılmış olmalıydım. Bodrum kata nasıl düştüğümü dahi hatırlayamıyordum. Acı da hissetmiyordum. Kendime geldiğimde sağ omzumun üzerinde yerde yatar vaziyetteydim. Karşımdaki merdivenin basamaklarına çelik yelekli polisler dizilmişlerdi. İçlerinden orta boylu ve sarışın olanı elindeki silahını nişan vaziyetinde üzerime doğrultmuştu. O sırada, biraz önce aşağı atılmamı isteyen polisin sesi yükseldi:

– Ateş edin! Acımayın!

Nişan alan polis bekliyordu. Şefi "acımayın" diye bağırdı tekrar. "Acıyanlar" olacağını düşünüp "yapmayın, ateş etmeyin" diye yalvarmamı bekliyordu galiba. Düşünme süresi bu...

Nişan vaziyetindeki polis kısa bir süre geçtikten sonra niyetlerinin blöf yapmak olmadığını göstermek için sağıma soluma iki-üç el ateş etti. Sonra gene bekleyiş başladı. Onlar yaşamak için yalvarmamı, bense ölümü bekliyordum.

Bekleyin bakalım, dedim, içimden. Benden bekledikleri yakarışı duyamayacaklardı ağzımdan. Onlara kendilerine yalvartma zevkini tattırmayacaktım. Omzumun üzerinde yerde yatar halde durdum öylece. Kıpırdamadan ve sessizce... Birçoklarına yaptıkları gibi belki de çatışma süsü verip burada öldüreceklerdi beni. Ama asla boyun eğdiremezlerdi. Üstelik eşim eve bu sıra dönerse sokaktaki durumu görür ve evin basıldığını anlardı.

İlkinden daha uzun bir zaman geçtikten sonra başucumdaki polis etrafımdakilere bağırarak:

– Ateş edin! emrini verdi.

Silah sesleriyle birlikte müthiş bir yanma hissettim göğsümde. Aynı anda çevrem kararmaya, koyu bir sis tabakası üzerime doğru gelmeye başladı. Ölmek üzere olduğum düşüncesi geçiyordu aklımdan ağır ağır... Ölüyorsam beynim niye çalışıyor? Ölüm böyle mi oluyordu?.. Gözlerimin önündeki sis tabakası koyulaşıyordu gitgide. Ve her taraf kararmaya başladı. Karanlık bir uçuruma doğru yuvarlanıyordum sanki...

* * *

Gözlerimin önündeki karanlıkta beyaz noktalar uçuşuyordu. Zaman geçtikçe karanlıkta uçuşan beyaz noktalar artıyor, gözlerimin önünde ne olduklarını seçemediğim şekiller beliriyordu. Göğsümdeki müthiş acının yanı sıra dayanılmaz bir susuzluk duyuyordum. Nefes alamıyordum. Nefes alırken ciğerlerim her seferinde ağzımdan dışarı çıkacakmış gibi boğazıma doğru çekiliyordu. Soluduğum hava ciğerlerime ulaşmadan yarı yoldan geri dönüyordu sanki. Niye bu durumdaydım?.. Ne olmuştu bana?.. Bedenimde duyduğum acılar bu soruların cevabını bulmamı önlüyor, garip bir hayaller dünyasına doğru çekiyordu beni. Sayıklamalar, düşler, bilinmez bir alemde gezintiler...

Altımdan yer mi kayıyordu, yoksa hızla giden bir otomobilin içinde miydim bilemiyordum. Tek farkedebildiğim şey, birinin dizinde yattığımdı. Elleriyle başımı tutuyordu. Y. sanıp elini tutmak istedim. Parmaklarım elindeki yüzüğe değince elimi hızla geri çektim. Bu Y. olamazdı, çünkü o yüzük

kullanmaz. Kimdi? Kim?.. Gözkapaklarımı sonuna kadar açmama rağmen yüzünü göremedim. Adamın belli belirsiz seçebildiğim çehresi sis bulutlarıyla kaplı gibiydi. Bir rüyadaymışım gibi kulağıma gelen sesleri anlayamıyordum. Benimle konuşmak mı istiyorlardı? Ne diyor?

– Adın ne? Adın?..

Evet bunlar polisti! O an operasyonu hatırladım. Ama bilincim hala bulanıktı. Sislerle kaplı beynimin içinde aydınlık bir nokta vardı. Bu noktadan yayılan ışıklar bir görünüyor, bir kayboluyorlardı. Işıkları gördüğümde gerçekleri yakalıyor, ışıkların solgunlaşarak kaybolduğu yerde sayıklamalara, hayallere dalıyordum. Tüm gücümü kullanarak dikkatimi toparlamaya, bilincimi kaybetmemeye çalıştım. Bulanık bir şekilde de olsa polisleri görebiliyordum artık. Ön koltukta oturan sürekli ismimi soruyordu.

Sordukları soru karşısında sahte kimliğimdeki ismim dilimin ucuna kadar geliyor fakat orada kalıyordu. Sanki beynime kumanda eden gizli bir güç hemen devreye girerek bazı telkinlerde bulunuyordu bana: "Cevap verme! Sus... Yoksa peşinden başka sorular gelecek... Polislerin sorularına cevap yetiştirebilecek durumda değilsin! İstemediklerini de söyleyebilirsin..." Bunlara aklım yatıyor ama sayıklarken ağzımdan bir şeyler kaçmasından korkuyordum. Bilincimi canlı tutmalıydım. Ama nasıl? Sürekli "bunlar polis," diye tekrarlarsam oyuna gelmeyebilirdim belki...

Artık polisler ne zaman "adın ne?" diye sorsalar, ben içimden "bunlar polis" deyip susuyordum. Kendime geldiğimi ve bilerek cevap vermediğimi onlar da anlamışlardı. Bir süre sonra öfkeyle geri dönen ön koltuktaki polis elindeki silahın dipçiğiyle gelişigüzel vurmaya başladı.

"Adın ne?" sorusu kesildi artık. Dayak faslı başladı bu kez de.

– Bunlar adlarını dahi söylemezler... Bak cevap veriyor mu hâlâ. Bunlar konuşmaz. Konuşmaz bunlar! sözleriyle birlikte inip kalkıyordu silahı.

Başımı tutan polis:

– Yapma ölecek, dedi.

– Ölmez abi! Dokuz canlı bunlar... Dokuz canlı...

Şimdi de "dokuz canlı" olduğum için inip kalkıyor silah...

Çevrem kararmaya başladı. Sisler yine üzerime doğru geliyor yavaş yavaş. Ne zaman sisler çoğalsa sayıklıyordum. Sayıklamalar arasında belli belirsiz bir soru:

– Arkadaşının adı ne? Arkadaşının adı?..

Demek benden öğrenmek istedikleri ismi sayıklıyordum. Sayıklamamalıyım. Sayıklamamalıyım...

* * *

Sisler gene aralanıyor... Polisler trafiğe küfrediyorlardı. Trafik sıkışık olmalıydı. Telsizden, "PTT Hastanesine gidin daha yakın" diyen sesi duyabildim sadece. Sisler bir toplanıyor, bir dağılıyordu... Sonrasını hatırlamıyorum...

* * *

— Ne oldu? Ne oldu?..

Üzerime eğilmiş bir yığın insan. Yüzleri sis bulutlarıyla kaplı. Kendimi zorladıkça bazılarında beyaz giysiler, bazılarında resmi polis üniformaları olduğunu seçebiliyorum. Olaylar o kadar dışımda gelişiyor ki, sanki bir filmin hastane sahnelerini izliyor gibiyim. Kapılar, duvarlar, beyaz önlükler, duvarlara

asılmış panolar, yazılar bir hayal gibi hızla geçiyor gözlerimin önünden. Sedyede miyim? Kocaman harflerle yazılmış "Acil Servis" yazısına takıldı gözlerim... O sırada sesler yeniden uzaklaşmaya, çevrem kararmaya başladı. Yüzüme serin bir rüzgar vuruyor. Başımda telaşlı bir kalabalık var. Üzerime eğilen insanlar gölge gibi görünüyorlar gözüme...

* * *

Gözlerimin önündeki koyu sis bulutları dağılarak uzaklaşırken ve zifiri karanlıktan ışık huzmeleri yaklaşırken sayıklamayla bağırma arası bir şeyler söylediğimi hayal meyal hatırlar gibiyim. Daha sonra üzerime eğilen insan siluetlerinin dikkatle beni izlediklerini, aralarında fısıltıyla konuştuklarını fark ettim. Belleğimin çok derinlerindeki polis, işkence, silah gibi düşünceler suyun üzerine çıkmak istercesine beynime basınç yapıp duruyorlar. Bana işkence mi yapıyorlar? Şubede miyim yoksa?.. Ama burası ne Şube'ye benziyor ne de eve...

— Beyin travması geçiriyor!

İlk kez net olarak duyabildiğim bu sözlere tepkim kontrolsuzca bağırmak oldu. Bilincimi zorlayarak neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordum. Biraz önce bana işkence yaptıklarını düşündüğüm insan siluetleri, beyaz önlükler giymiş doktor ve hemşirelerden başka bir şey değildi. Gözlerimin önündeki sisler dağılıp kayboldukça sarı badanalı, ecza kokan bir hastane odasında olduğumu anladım. İki yanımda, biri koluma diğeri ayağıma takılmış kan ve serum şişeleri asılıydı. Yattığım yer bir perdeyle diğer hastalardan ayrılmıştı. Kesik kesik inleme sesleri geliyordu perdenin arakasındaki ranzalardan. Genç bir doktor yaralarımı inceliyordu. Nabzımı ölçtükten sonra:

– Kıl payı kurtuldun. Yaşayacaksın, dedi yumuşak ve rahatlamış bir sesle.

O sırada, doktorun arkasına düşen kapıdan sivil giyimli üç kişi peş peşe içeri girip, yatağıma doğru yürüdüler. Beynimde bir şeyler kıpırdandı. Bunları tanımıyordum. Ama polis olduklarına kuşkum yoktu.

– Geçmiş olsun, dedi öndeki.

– Sizdiniz. Siz! Katiller!.. Ani bir refleksle kendime hakim olamadan bağırmaya başladım.

– Görmüyor musunuz? Daha kendine bile gelmedi, diyen doktor polisleri dışarı çıkardı.

Sakinleşmeye, belleğimdeki bulanıklıkları dağıtmaya çalışıyordum. Ama aylardır hiçbir şey düşünmemiş, yaşamamışım sanki. Beynimde boşluktan, o boşlukta ayrı ayrı yerlere asılmış tek tek kelimelerden ve onların irtibatını engelleyen zonklamadan başka bir şey yok gibi.

Bitkin bir haldeydim. Sesim öylesine yavaş ve titrek çıkıyordu ki, ancak bir iki kelimelik cümlelerle konuşabiliyordum. Bedenimin ağrı odakları dışındaki yerleri uyuşmuştu. Üşüyordum. Günlerdir hiç su içmemişim gibi pas tutup kurumuş ağzımda kan ve kusmuk karışımı berbat bir tat vardı. Ucu bir makinaya bağlanmış ince bir hortum takılıydı burnumda. Buna rağmen nefes alıp verirken zorlanıyordum ve bu zorlanma sırasında bedenimin neresinde yara varsa belli ediyordu kendini. Sol göğsümdeki birbirine çok yakın iki ufak yaranın üzerlerine dikiş atılmıştı. Bu dikişlerin beş altı santim yukarısında, ucunda kan dolu bir şişenin bulunduğu plastik hortum takılı bir yara daha vardı. Sırtımın sağ tarafındaki iki ayrı yaranın üzerleri bantlarla kapatılmış, alnımın saçlarımla birleştiği kısmındaki dört beş santimlik yaraya da dikiş atılmıştı. Vücudumda yer yer deri soyulmaları ve morluklar vardı. Kollarım yara bere içindeydi.

Göğsümden yaralandığımı hatırlayabiliyordum ama bunlardan neyin kurşun neyin dipçik yarası olduğunu çıkaramıyordum bir türlü. Doktora sordum: sol göğsümün üzerindeki iki küçük yarayı gösterdi ve kurşunların akciğerlerimi delip kaburga kemiklerimi kırarak sırtımın sağ tarafından dışarı çıktıklarını söyledi. Bana tek el ateş ettiklerini sanıyordum oysa. Belki bayılmamdan sonra bir kez daha ateş

ettiler, belki de kurşun parçalanarak girdi vücuduma. Göğsümdeki diğer yara, "dren" dedikleri hortumu akciğerlerime kadar ulaştırmak için doktorlar tarafından açılmış. Akciğerlerimde biriken kanın temizlenmesi içinmiş bu. Alnımsa merdivenlerden aşağıya attıkları sırada yarılmış olmalıydı.

Saat sabahın altısıydı. Hastaneye geldiğimden beri baygın yattığımı söylediler. Demek ki yaklaşık on saat sürmüştü baygınlık. Doktor ve hemşireler öylesine sıcak ve içten davranıyorlardı ki, bu ilginin nedenini çıkaramıyorum bir türlü. Nedeni belirsiz bu ilgi tedirgin ediyordu beni. Onlar benimle konuşmak, sohbet etmek istiyorlardı. Bense düşünmek, yalnız kalmak... Doktor, bütün gece, "katiller, öldürdünüz" diye sayıkladığımı söyledikten sonra:

– Arkadaşını mı öldürdüler? diye sordu.

Bilmiyordum! Kendime geldiğimden beri bu soruyu ben de kendi kendime sorup duruyordum. Ah, evde benden sonra neler olup bittiğini bir bilebilsem...

* * *

Öğleyin yoğun bakım odasından alınarak başka bir odaya götürüldüm. Odanın içi ve koridor polis kaynıyordu. Polislerin başımda beklemek için ısrar etmesi üzerine yapmışlardı bunu. Kaçmamdan korkuyorlardı. Halbuki korkuları yersizdi, çünkü hem yatağa kelepçeliydim, hem de kaçacak halde değildim. Halsizdim ve sürekli uyumak istiyordum. Yeni odama taşınır taşınmaz derin bir uykuya daldım zaten.

Uyandığımda akşam olmuştu. Oda geniş ve aydınlıktı, temiz de sayılırdı. Sivil giyimli üç polis nöbet tutuyordu başımda. Yalnız nöbetçi sayısı gündüzleri bire iniyordu. Ayrıca hastane bahçesinde bir de ekip otosu bekletiyorlardı. Ama başımdaki polislerin tek işleri kaçmamı önlemek değildi. Moralimi bozmaya, beni olabildiğince korkutmaya; ve tabii Şube'ye gittiğimde konuşmaya hazır hale gelmemi sağlamaya çalışıyorlardı. Sinirlerimi ayağa kaldırmak için ne gerekiyorsa yapıyorlardı. Kendime yazık etmişim! Eğer silahım tutukluk yapmasaymış, kim bilir kaç polis çocuğu yetim kalırmış... Yaptıklarımın hesabı Şube'de sorulacakmış... Çenelerini kapatmanın tek yolu sorularına ve sataşmalarına cevap vermemekti. Ben de öyle yapıyordum.

İçten bir gülüşü olan bayan doktorun gelişiyle bozuldu sessizlik. Yanında yoğun bakım odasında karşılaştığım erkek doktor da vardı. Yatağıma yaklaşırken "Sahiden yaşıyor musun?" diye soran bayan doktorun sesi titrek ve ağlamaklıydı. Kalbimi sıyırıp, akciğerimi delerek geçen iki kurşuna rağmen hâlâ yaşıyor olmamı akılları almıyordu. Eğer Numune Hastanesi'nde ilk acil müdahaleyi yaptıktan sonra buraya –Haydarpaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi'ne– getirmeselermiş, yaşama olasılığım çok zayıf olurmuş. Polisler öldürmek isterken buranın doktorları kurtarmaya çalışıyorlardı.

Bayan doktor cesaret ve güç vermek istercesine bana sarıldı giderken. Her iki doktorun bakışlarından benim için kaygılandıkları anlaşılıyordu. Polislerin kendilerini çatık kaşla izlemelerine aldırış ettikleri yoktu. İnsanlık ve meslek onurlarına bağlı bu iki doktorla karşılaşmak benim için hem büyük şanstı, hem de mutluluk vericiydi. Ameliyat doktoru oldukları, yani artık benim kaldığım bölümdeki hastalarla ilgilenmemeleri gerektiği halde hemen her gün ziyaretime geliyorlardı. Her türlü tıbbi özenin gösterilmesine yardımcı olmaktan başka, sonraki günlerde, okumam için kitap ve gazete de getireceklerdi.

Kapıdan çıktıklarında gözlerim doldu. O karanlık günlerde devlet hastaneleri sadece bizleri öldürmek isteyenlerden ibaret değildi. Yaşamamızı isteyen iyi insanlar da vardı.

* * *

İlk dört gün boyunca kısa aralıklar dışında sürekli uyudum. Uyumamak elimde değildi. İlaçların etkisiyle mi, yoksa yarı koma haline girdiğimden miydi bilemiyordum; acılar içinde kıvranan ve bitkin haldeki bedenim dinlenmek, kendini toparlamak istiyordu.

Zorbela ayağa kalkıp, hemşirelerin yardımıyla, ilk kez tuvalete gidebildiğimde aynaya baktım: Avurtlarım çökmüş, gözlerim dışarı fırlayacakmış gibi pörtlemiş, bir deri bir kemik kalmışım. Yüzüm sanki kanı çekilmiş gibi sapsarı, ve saçlarımda kahverengileşmiş kan lekeleri var. Bu ben miydim? Hâlâ serumla beslendiğimden hızla iyileşmem de mümkün değildi. Midem yaralanmam sırasında kanla dolduğu için su dışında bir şey kabul etmiyordu. Ellerimle boğazıma basınç yapıp, midemde biriken kanları öksürerek dışarı çıkartmaktan başka seçeneğim olmadığını söylemişti doktorlar. Bunlara katlanmaktansa Şube'de işkence altında olmayı tercih ederdim. Yaralarımdan kopan ağrılar durduk yerde işkence yapıyordu bana. Ölüp ölmeyeceğim de belli değildi üstelik. Ameliyatın ardından ölen birçok insanı tanıyordum. Ama yaşamalıydım, benim için ölümü yenmekle, düşmanlarımı yenmek özdeşleşmiş gibiydi adeta.

İyi kalpli hemşirelerden biri saçlarımı yıkamak istedi ısrarla. Davranışları sıcak ve içtendi, kabul ettim. Lavaboya kadar gitmek ve başımı eğmek büyük acılara mal olsa da katlandım buna. Temizleme süresi boyunca saçlarımdan koyu kahverengi bir su akıp durdu. Hemşire tararken tutam tutam saç geliyordu eline. Başım yıkanınca biraz ferahladım. Yatağıma uzanıp yaşamı ve sevdiklerimi düşündüm uzun bir süre.

O sırada yattığım bölümle ilgilenen doktor geldi. Diğerlerinin aksine soğuk bir adamdı, hareketleri bir makineyi andırıyordu. Aklıma gerçek ismimi söyleyip, giriş kaydındaki sahte ismimi sildirmek geldi, ilk kayıt sırasında yeterince kendime gelmediğimden, sorguda gerçek ismimi kabul etmemek düşüncesiyle sahte kimliğimdekini söylemiştim. Hastane kayıtlarına bu şekilde yazılmak ölmem durumunda polisin işini kolaylaştırmaz mıydı? Ölürsem birçoklarına yaptıkları gibi sahte kimliğimle kimsesizler mezarlığına gömer, cinayetlerini örtbas ederlerdi. Doktor Robot'a –ona bu adı takmıştım– gerçek ismimi söyleyerek, kayıtların düzeltilmesini istedim. Soğuk bir sesle "Tamam düzeltiriz" dedi, ama sonradan düzeltilmediği ortaya çıktı. Üstelik verilen raporda da kurşunun göğsümden değil sırtımdan girdiği yazılmış. Besbelli ki ölme olasılığım karşısında alınmış bilinen önlemlerdi bunlar.

Şube'den gelen polisler odama uğruyorlardı ara sıra. Tanınmamak için tehditlerini ya odanın kapısından yapıyorlardı, ya da yüzlerini saklıyorlardı. Polise silah çekmemin hesabını soracaklarını söyleyip gidiyorlardı sonra... Giderken nöbetçi polislere fısıltılı sözlerle anlayamadığım bir şeyler söylüyorlardı.

* * *

Polis operasyonunun ulaşabileceği boyutları düşünmek istemesem de, aklımdan çıkmıyordu hiç. Ölenler ve yakalananlar olabileceğini düşünmek bedenimdeki ağrılardan daha fazla acı veriyordu bana. Polisin bizim eve yaptığı baskın diğer örgüt evlerinin de düşmüş olabileceğinin işaretiydi. Siyasi Şube'den gelen polislerin kapıdan kafalarını uzatıp, "TİKB yok artık" demeleri de bu olasılığı güçlendiriyordu. Fazla neşeli olmaları pek iyiye alamet değildi. Polis izimizi nasıl bulmuştu? Takip nerelere kadar uzanmıştı? Yakalananlar arasında kimler vardı? Bunların cevabı benim için meçhuldü şimdilik. Ancak Şube'ye ya da cezaevine gittiğimde öğrenebilecektim bu soruların cevabını. En iyisi bunları düşünerek kendimi harap etmemekti. Yaşamalıydım.

Başımda bekleyen nöbetçi polisler gözlerini üstümden ayırmıyorlardı. Konuşmamamdan şikayetçiydiler. Ve tilki uykusunda olduğum iddiasındaydılar. Söylediklerine göre TİKB timinden değillerdi ve acıyorlardı bana. Nöbet tutmaktan sıkıldıkları için sohbet etmek istiyorlardı sözümona.

Gündüz nöbetçilerinden biri sır söylüyormuşçasına fısıltıyla:

– Haberin var mı? Y. adındaki arkadaşının çatışmada öldüğünü duydum, dedi.

Sesimi çıkartmadım. Tepkimi belli etmemeye çalışarak, içimde kopan fırtınayı bastırmaya çalıştım. Belki yalan söylüyordu ama olmayacak şey de değildi.

Konuşmasına devam ederek:

– Yiğit biriymiş, yazık! Ben bile acıdım, dedi kederli bir havada. Bütün arkadaşların Şube'de işkence görüyorlar. Ben olsam işkence yapmam. Hele sana hiç... Bir tokatta ölürsün zaten.

Ben dinlemek istemiyordum ama o hâlâ konuşuyordu. Annemin ve babamın nasıl Şube'ye alındıklarını anlatıyor, vaktinde bana sahip çıkmadıkları için kızıyordu onlara. Bağırmamak için zor tutuyordum kendimi. Bedensel yorgunluğumun üzerine kara bulutlar gibi çöken manevi yorgunluk bitkinliğimi iyice arttırıyordu. Söyledikleri karşısında ne kadar kayıtsız ve rahat görünmeye çalışsam da, ıstırabımı gizleyemiyordum. Beni asıl perişan eden gerçekleri öğreneceğim günü beklemekti, işin içinde yoldaşlarımı göremeden ölmek de vardı ki, en acısı da bu olurdu.

Gece nöbetçileri gündüzkilerden de berbattı. Türkçeyi Kürt şivesiyle konuşanı hemşerim olduğunu iddia ediyordu. Besbelli ki Kürt şivesiyle konuştuğunun farkında değildi. Uzun boylu ve sarışın olanı ise tehdit üzerine tehdit savuruyor, Şube'ye gidince benim işkenceme katılmayı çok istediğini söylüyordu. Benim gibi polis yaralayan birini sokakta görse vururmuş... "Seni nerede görürsem tanırım" demeyi de ihmal etmedi. Duramadım, "ben de seni tanırım," dedim. Bu bile yetti onu korkutmaya. Kendisini tanımış olmamdan son derece rahatsız olduğu belliydi.

Nöbetçiler değişiyor ama konu değişmiyordu. Kimi itirafçılığın meziyetlerini anlatıyor, kimi işkencenin korkunçluğundan söz ediyor, kimi benim yüzümden yeğeninin düğününe gidemediğinden yakınıyor, kimi de Sefaköy'de öldürülen işkenceci arkadaşlarının çocuklarını anlatıyordu. Gaddarlıkla köylü kurnazlığı karışımı tiradlar dinlemek zorunda kalıyordum. Biri Papaz rolünü oynuyorsa, diğeri Cellat rolünü oynuyordu. Şube'ye göre eksik olan tek şey, fiziksel işkence yapmamalarıydı.

Zaman geçmek bilmiyordu. Yatağımdan kalkamıyor, kimseye içimi açamıyor, dışarıdan bir haber alamıyordum. Ailem hastanenin iki-üçyüz metre ilerisinde bir evde oturuyordu oysa. Haber iletme olanağım olduğu halde, bu yolu kullanmadım. Hâlâ ölüm orucunun sakatlığını yaşayan kardeşim Aysel'in yeni bir üzüntü şoku daha yaşamasını istemiyordum çünkü.

Darbe yıllarında ailelerimiz bizim yüzümüzden çok acılar çektiler. İşkenceye alındılar, tehdit edildiler, günlerce cezaevi ve hastane kapılarında beklediler. Kimileri kriz geçirip öldü, kimileri intihar etti, kimileri aşırı üzüntüden çeşitli hastalıklara yakalandı, ama sonunda onlara haklı bir dava uğruna savaştığımızı kavratabildik.

En dar günlerimizde yanımızda oldular bu yüzden... Nitekim fısıltı gazetesinden haberi öğrenen annem daha ilk günlerden itibaren hastane hastane aramaya başlamış beni.

Canımı sıkan ve öğrenmeyi istediğim o kadar şey vardı ki!.. Ama, ölümü yaklaştırmak istemiyorsam, bunları unutmalı ve moralimi sağlam tutmalıydım. Bu düşünceyle, arıların kovana üşüştükleri gibi beynime hücum eden sorulardan uzaklaşmaya çalışıyordum. Örgüte ağır darbeler indirebilirlerdi, ama bu bizim sonumuz olmazdı. 12 Eylül'den beri geçen beş yıl boyunca her operasyonda çöktüğümüzü ilan ettiler. Ama her defasında yaralarımızı sarıp yolumuza devam ettik. Bunu da atlatacağız. Yok edemeyecekler bizi...

* * *

Geçmek bilmez dediğim zaman, ağır ağır da olsa geçiyordu.

Hemen her öğle üzeri yanına diğer arkadaşını da alan bayan doktor "senin ziyaretçin de ben olayım" diyerek görüşüme geliyordu. Şube'ye götürülme olasılığım ikisini de derinden üzmekteydi. Dediklerine göre günde dört-beş ameliyata giriyorlarmış. "Bazen kendimizi kasap gibi hissediyoruz," diyorlardı gülerek. Onlarla konuşunca ferahlıyor, acılarımı unutuyordum. Polislerin sahte "insanilik" gösterileriyle doktorların sıcaklığı birbirine ne kadar da zıttı. Akla kara gibi...

Yandaki odayla aynı kapıyı kullanıyorduk.

Bu odada yurdun dört bir yanından kalp ameliyatı için gelmiş hastalar yatıyorlardı. İçlerinde yaşlı kadınlar kadar, çocuklar da vardı. Bazen inleme seslerini duyunca acılarımı unutup onların haline üzülüyordum. Ölenler olduğunda sedyeye yerleştirip morga taşıyorlardı sessizce.

Bazı hastalar, bana, yakın ve sıcak davranıyorlardı. Hasta kadınlardan birinin eşi ziyaretime gelmek istedi. Ama polisler "çek git buradan başına bela mı arıyorsun," diye bağırarak, içeri girmesine engel oldular. Hele içlerinde bir süre önce ameliyat olmuş yedi-sekiz yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı ki, çok sevimliydi. Hastanenin maskotu gibiydi. Girip çıkmadığı oda yoktu. Tommiks, Teksas gibi resimli dergileri gömleğinin altına saklayıp odama geliyor ve okumam için bana veriyordu. Üzülmesin diye okuyormuş gibi yapıp bir süre sonra geri veriyordum. Odaya her girişinde dergileri silah gibi yapıp polislere doğrultarak, "Eller yukarı! Ablayı serbest bırakın," diyordu. Başımdaki "insancıl" polislerse çocuğu pek sevmiyor, bazen odadan kovuyorlardı.

Kapıdan uzanıp "Başlarını ezeceğiz" diye bağıran hastalar da yok değildi. Böylelerinin ilgisi polislere idi. Destekleyici sözler söylüyor, sigara ikram ediyorlardı onlara. Yanıma gelmiyorlardı, gelseler cevaplarını verirdim tabii.

İyileşiyor gibi görünüyordum ama gerçekten öyle miydim bilemiyordum. Yavaş bir tempoyla da olsa kitap okuyabiliyordum. Polislerin engelleme çabalarına rağmen bazı doktorlar, hemşireler ve hastalar okumam için kitap getiriyorlardı. Okumakta zorlanıyordum. Çoğu kez sayfanın ya da paragrafın başına tekrar dönmek, okuduğumu bir daha okumak zorunda kalıyordum. Ama zamanı yenmek ve acılarımı unutmak için okumaya ihtiyacım vardı. Okuduklarımdan biri George Orwell'in "1984"ü, bir diğeri de 1930'larda Amerikan gangster sendikacılığını anlatan bir romandı.

Çocuk birkaç gün odama uğramayınca merak edip sordum. Öldüğünü söylediler. Koridorda koşarken düşüp ölmüş... Yüzü bütün gece gözlerimin önünden gitmedi. Tanıdığım diğer hastaların ölümü bu kadar derinden etkilememişti beni. Önümdeki çiçek tarhından bir gül koparılmış gibi algıladım çocuğun ölümünü.

Sırtımdaki kurşun yaralarına her gün düzenli olarak pansuman yapılıyordu. Günde iki kez de penisiline ve başka ağrı kesici iğnelere katlanmak zorundaydım. Sabahları çekilen ciğer filmleri ile akciğerlerimin durumu kontrol ediliyordu ayrıca. Bir hafta sonra göğsüme taktıkları dreni çıkardılar. Bu kadar hızla iyileşmem doktorları bile şaşırtıyordu. Ama ciğerlerimin, bu haliyle, tüberküloza ya da zatürreeye yakalanma olasılığı fazlaydı. "Yaralanışımdan on gün sonra ağrı kesici iğnelere ara verdiler. İğnelerin kesilmesiyle birlikte sağ böğrümde, boynumda, omuzlarımda ve kolumda önceden fazla hissetmediğim ağrılar belirdi. Sağ kolum uyuşuktu ve zorlukla kullanabiliyordum. Falaka atsalar ancak bu kadar ağrı duyardım herhalde. Bunların felç belirtisi mi olduğunu, yoksa kapanmış yaralardan mı kaynaklandığını ne ben bilebiliyordum ne de doktorlar. Doktorlar iç organlarımdan şüphelenerek çeşitli filmler çektiler. Filmlerde bir şey görülmediğini söyleyerek, merdivenlerden atıldığım sırada lif kopması olabileceği tahmininde bulunmakla yetindiler. Kemiklerimde kırık olabileceği akıllarına bile gelmedi.

Bundan bir süre sonra sırtımdan batırdıkları iğneyle akciğerlerimde birikmiş kanları çektiler. Çektikleri kan bir sürahi dolusu kadar vardı. Ben sona doğru öksürmeye başlayınca bıraktılar. Ciğerlerde yırtılmaya neden olabileceğinden tehlikeliymiş öksürük. Söylediklerine bakılırsa aldıkları kanın üçte biri kadarı hâlâ içerideydi. Boynuma kadar uzanan kan dolu bir çukura gömülmüş gibi hissediyordum kendimi.

Göğsümdeki dren yarası çok derindi. Dikiş günlerce önce söküldüğü halde bir türlü kapanmıyordu bu yara. Son çareyi agraf takmakta buldular. Doktor, elindeki küçük demir kancayı yaranın üzerine takıp sıkıştırmaya başlayınca, acıdan bağırmamak için dişlerim batıncaya kadar dudağımı ısırdım. Kancayı sıkıştıran doktor, tahta sıkıştıran bir marangoz kadar rahattı oysa.

Bir yere götürmek için hazırlık yapıyorlardı sanki. İşkence timinin beni almak üzere geleceği gün yaklaşıyor olmalıydı.

* * *

Onaltıncı günün sabahı Şube'ye götürmek için geldiler.

Siyasi Şube'nin işkence timi baskın yapar gibi daldı odaya. Polisleri görünce yanımdaki hemşirenin yüzü sapsarı oldu. Ağzından kopacak çığlığı önlemek istercesine elleriyle ağzını kapatıp, koşarak odadan uzaklaştı. Polisler yatağımın etrafında bir yarım daire oluşturmuşlardı. Konuşmadan süzüyorlardı beni. Aldırış etmiyor görünerek, ben de onları süzüyordum. Yüzümde panik belirtisi aradıkları belliydi. Giysilerimi de getirmişlerdi yanlarında. Daha önce Acil Servis'teki doktorlar giysilerimi keserek çıkardıkları için giyecek eşyam kalmamıştı. Üzerimde hemşirelerin diğer hastalardan aldıkları pijama ve gecelik vardı. Banyoya giderek hemşirenin yardımıyla bunları çıkardım ve diğerlerini giyindim. Yardımcısız yürümekte güçlük çekiyordum. Polislerin arasında hastanenin önüne kadar yürümem epey zaman aldı bu yüzden.

Hastane bahçesinde iki ekip otosu ve bir Renault bekliyordu. Renault'a gidinceye kadar yolun iki tarafına dizilmiş silahlı polislerin arasından yürüdüm. Açık mavi gözlü ve dişlerini kıpırdatmadan konuşan şefleri, ön koltuğa oturdu. Birbirlerine "Foto" ve "Artist" diye hitap eden diğerleri ise, arka koltukta iki yanıma oturdular.

Araba hareket etti. İstanbul yeşillere bürünmüştü. Dışarıyı seyretmeye çalışıyordum camdan. Ölümden döndüğümü ilk kez böylesine derinden hissediyordum. Otomobildeki polislerin gözleri ise benim üzerimde idi. Polis şefi operasyondaki başarılarıyla övünüyordu, ilgilenmediğimi görünce konuyu değiştirip, Şube'nin önünden ayrılmadığını söylediği annemin cadalozluğundan şikayet etti.

Ve ardından:

– Bizimle niye çatışmaya girdin, diye sordu.

– Silahlı çatışmaya filan girmedim ben.

– Arkadaşımız nasıl yaralandı?

– Ben yaralamadım. Sizinle de çatışmaya girmedim.

– Sen nasıl yaralandın o zaman?

– Siz yaraladınız. Bütün mahalle de gördü bunu.

– Birazdan farklı konuşacaksın.

– Ne yaparsanız yapın, farklı bir şey duyamayacaksınız.

Önüne döndü, ve sustu. Boğaz Köprüsü'nden geçiyorduk. Yanımda oturanlardan biri sigarasını yaktı bu sırada. Sigarasının bütün dumanı yüzüme geliyordu. Zorlanarak nefes almaya ve öksürmeye başladım dumandan. Sigarasını söndürmesini istedim. Şaşırmıştı, şefine baktı. Şefi arkaya dönmeden "söndür, camı da aç" dedi, polise. Şaşırma sırası bana gelmişti bu sefer de... Polise sigara dumanından rahatsız olduğumu söylemekle bir zaafımı mı açık etmiştim acaba? Ama pek de önemli değildi, ne yapsalar konuşmayacaktım nasıl olsa. Kararlıydım bunda, sonuna kadar...

Gayrettepe'deki Siyasi Şube'nin binasına yaklaşıyorduk. Yanımdaki polisler fark ettirmeden tepkilerimi ölçmeye çalışıyorlardı.

* * *

Otomobil Şube'nin önünde durdu. Şube binası dışarıdan sakin görünüyordu. Silahlarını üzerime doğrultup, kapıya doğru yürümemi işaret ettiler polisler. Kapıdan içeri girerken başımın üzerine bir ceket

örttüler ve ceketin gözlerime gelen kısmını elleriyle kapatıp, alt kısmından ancak ayağımın önünü görebileceğim kadarını aralık bıraktılar. Etrafıma birikmiş polisleri göremiyordum artık.

Gayrettepe'ye ilk gelişim değildi bu. Beş yıl önce de gelmiştim buraya. O zaman yanımda kardeşim Aysel ve bir başka arkadaşım daha vardı. Girişte saatlerce ayakta bekletilmiştik. Kulağımıza gelen korkunç çığlıkları dinletmek için beklettikleri belliydi. Bir yandan da tehdit ediyor ve konuşmazsak bize de böyle işkence yapacaklarını söylüyorlardı.

Gayrettepe'ye Ümraniye Karakolu'ndan getirilmiştik. Bir dolmuşta üzerimizdeki silahlarla birlikte yakaladıklarında ilkin bu semt karakoluna götürmüşlerdi. Dövmeye burada başladılar. Onlar silahların bize ait olduğunu kabul etmemizi istiyorlar, bizse kabul etmiyorduk.

Önce üçümüzü de falakadan geçirdiler. Sonra işkenceyi benim üzerimde yoğunlaştırdılar. El ve ayak falakası sırasında bağırmıyorum diye kızıyorlardı. Onlar "bağıracaksın" diye üsteledikçe, ben inadına susuyordum. Bu inat oyunu, etrafımızda bizi seyreden polis ve askerler için eğlenceli bir seyir olmuştu.

Benimle başa çıkamayınca Aysel'e geçtiler. Aysel, meydan okurcasına gülümsüyordu karşılarında. O zaman daha 17 yaşındaydı. Dayak atan polis Aysel'i hemen tanıdı. Meğer lisedeyken bir direniş nedeniyle gözaltına alındığında yine aynı polis dayak atmış ona. Adamın "Faşizm nasıl bir şeymiş" sorusuna, "senin gibi kapkara olur" dediği için Aysel'e kafayı takmış... Bir yandan bu olayı anlatıyor, bir yandan da Aysel'e rasgele, neresine gelirse aldırış etmeden vuruyordu.

Ümraniye Karakolu bir sonuç alamayınca Gayrettepe'ye gönderdi bizi. Gayrettepe girişindeki çığlık konseri eşliğinde yapılan toplu sorgudan sonra her birimizi bir hücreye attılar. Sonra beni bir odaya alıp elektrik işkencesine başladılar. Bağırırsın bağırmazsın inadı burada da sürdü epey bir süre. Konuşmamamı, basit bir akıl yürütmeyle, "Militana Notlar"ı okumama bağlıyorlardı.

Sonraki günlerde üçümüze de birkaç kez daha elektrik ve falaka işkencesi yaptılar. Karakoldaki ifadelerde direndik ve suçlamaları kabul etmedik. Sıkıyönetim Mahkemesi'ne çıktığımızda beni tutukladılar, Aysel'i ve diğer arkadaşı serbest bıraktılar.

Bu ilk deneyimden sonra Aysel üç kez daha işkenceden geçti. Sonuncularda ağır işkenceler görmesine rağmen yiğitçe direndi. Özellikle 1981 yılındaki direnişiyle geleneğimize onurlu bir sayfa ekledi. Üzerinde falakadan askıya, elektrikten aç ve susuz bırakmaya kadar her yol denendi. Hırslanıp saçlarından tutarak yerlerde sürüklediler, saçlarını tutam tutam edip yoldular, ama konuşturamadılar. 1984 yılındaki İstanbul ölüm orucunda sakat kaldığında henüz 21 yaşında olmasına rağmen, olgun bir devrimcinin deneyimlerine sahipti artık.

* * *

Siyasi Şube'nin girişinde bir süre beklettiler öylece. Sonra usulen üzerimi aradılar. Ve arkasından aynı katta içinde bir ranza üzerinde yatak olan bir odaya götürdüler. Yatağın çarşaf ve yastığı üzerinde kurumuş kan lekeleri vardı.

Beton duvarlarının dibindeki demir ranzadan ve bir masadan başka eşyası olmayan boş bir odaydı burası. Hastanedeki hareketlilikten sonra çok sıkıcı geldi bana. Oturduğum yataktaki kan lekeleri kokuyordu hâlâ. Bu, ciğerlerimden gelen kan kokusuyla birleşince midemi bulandırdı. Kusmamak için zor tuttum kendimi. Müthiş bir yorgunluk vardı üzerimde. Bu kısa yolculuk, bitkin düşmeme yetmiş de artmıştı bile. Bu haldeyken işkence yaparlarsa, bir saat bile dayanamaz ölürdüm. Öldürmek mi istiyorlardı, yoksa işkence yapmadan korkutarak bir sonuca ulaşmak mı?.. Bilemiyordum.

Odaya girip çıkan polisler moralimi bozmak ve beni korkutmak için dır dır konuşup duruyorlardı. Kimi operasyonun büyüklüğünden, kimi takipteki ustalıklarından, kimi de örgütün sonunun geldiğinden söz ediyordu. Ses çıkarmadan katlandım bunlara. "Bekle" diyorlardı, "sana da sıra gelecek!..."

Dışarıdan işkence görenlerin sesleri ve bağırtıları gelmese, daha az etkili olurdu bunlar herhalde. Bekliyordum, bana da sıra gelecek diye...

Oda soğuktu. Titrememek için kendimi zor tutuyordum. Uzun süre yatakta oturdum öylece. Başımda bekleyen polisten rahatsız olduğumdan yatağa uzanıp yatamıyordum da.

Akşamüzeri işkencecilerin şefi geldi, "ilaçların yanımızda, istediğin zaman seslen verelim" dedi. Ne yemek istediğimi de sordu. Yemek yiyecek halde değildim zaten, süt istemekle yetindim. Biraz düşününce açlık grevi yapmamdan çekindikleri için böyle yaptıklarını anladım.

Hâlâ kendimde değildim. Düşünmekte zorluk çekiyordum ve çabuk yoruluyordum. Birkaç tokatta bayılmam işten bile değildi. Ama ne olursa olsun konuşmayacaktım. Sorguya başladıklarında ya hiç cevap vermeyecektim, ya da çok kısa cevaplar...

Gece odada yalnız bıraktılar. Ayak bileğimden yatağa kelepçelediler. Diğerlerinin "Artist" diye seslendikleri işkenceci kelepçeyi tam da ayağımdaki serum yarasının üzerine oturttu. Zaaf sanmasın diye sesimi çıkarmadım. Kelepçe rahat yatmamı engelliyordu. Bu durumda yaralarımı kollamam olanaksızdı.

Çok rahatsız uyudum o gece. Çoğunu hatırlayamadığım kötü rüyalar gördüm. Bir ara uyandım. Tekrar uyumam epey zaman aldı.

* * *

Sorgu sabahleyin başladı.

Sorgu odasında bunaltıcı bir hava vardı. Amerikan dizilerindeki polislere özeniyorlardı. Kimi suratına sert bir ifade vermeye çalışırken, kimi de yüzümden içimi okuyan psikolog pozu takınıyordu. İlk konuşmaları her zamanki moral bozucu sözlerin neredeyse ikinci baskısıydı.

Şefleri:

– Adın ne? diye sordu.

– Yeter, dedim alaycı bir ses tonuyla.

Cevabım hiçbirinin de hoşuna gitmedi. Bu, sahte kimliğimdeki adımdı çünkü. İlk soran:

– Adın Yeter'se niye doktorlara kayıtlan düzeltin dedin?

– Orası hastane, burası Şube...

Sahte kimliğimde ısrarlı olduğumu anlayınca konuyu değiştirdiler hemen. "Bizimle silahlı çatışmaya girdin" sözleriyle korkutmaya çalışıyorlardı bu kez de. Polis yaralamanın cezası çok ağırmış... Asıl kurşun sıkanın onlar olduğunu söyleyince durakladılar. Dava açmamdan çekindikleri belliydi. Gerçekten de burjuva adaleti işlemiş olsa, beni yaralayanların adam öldürmeye tam teşebbüsten yargılanmaları gerekirdi.

Esmer, zayıf ve orta boylu polis:

– Annen Şube'nin kapısında, alıp getirelim mi? Önünde ona işkence yapılmasına dayanabilecek misin bakalım?

– Alıp getirin, o da memnun olur. Hiç olmazsa beni görür...

Tehdit, vaade dönüştü: Soruyu soran, ifade verirsem annemin getireceği eşyaları ve notu bana vere-

ceklerini söyledi. Cevap vermedim. O sırada alnı öne doğru çıkık, saçları seyrelmiş haydut suratlı polis şefi odadan içeri girdi. Karşıma oturup, yakalanan yoldaşlarımın fotoğraflarını gözlerimin önünden geçirdi teker teker. Yakalananların kimler olduğunu öğrenmek canımı çok sıktı. Yalnız Y.'ın resmi yoktu bunların içinde.

Şef:

– Hazırlan morga gideceğiz. Y. öldü, teşhis edeceksin.

– Öldürmüşsünüzdür, ama gitmeyeceğim.

– Kız biz cani miyiz? Katil miyiz?

– Öyle değil misiniz?

Son sözüme çok kızdı polis şefi. Y.'a küfrederek sinirli bir şekilde dışarı çıktı. Tepki biçiminden yalan söylediği çıkıyordu ortaya. Yoksa konuşma bu kadar kısa zamanda bitmezdi, oyunu sürdürürlerdi.

Şef gittikten sonra, anneme işkence yapacağını söyleyen polis, Y. ile evli olup olmadığımı sordu. Sorusunu, "hayır" diye cevapladım. Zayıf yanımı arıyordu, bu sondajı baştan kesmenin başka yolu yoktu. Ama ısrarlıydı:

– O bize söyledi. Siz evliymişsiniz.

– Hani öldürmüştünüz, nasıl söyledi? Bir süre sustu. Ve:

– Yüzüğünü ver yazıyordur.

Çıkarıp verdim. Yüzüğümde bir şey yazmıyordu. Hayal kırıklığına uğramış gibiydi, yüzünü buruşturdu.

Amaçları bana suç kabul ettirip, beni ideallerimin karşısına dikmek ve yanı sıra cezaevinde yatmamı sağlamaktı. Örgütün Anadolu yakasındaki bir dizi eylemini sıralayarak, bunların hepsine de katıldığımı iddia ediyorlardı. Hakkımda fazla bir şey bilmiyorlardı. Saydıkları eylemlerden bazıları cezaevinde yattığım sırada gerçekleşmişti. Bunu söyleyince bozuldular ve bir başka konuya geçtiler.

Şefleri tekrar içeri girdi, ve ifade vermemde ısrar ediyordu, ifadede hiçbir suç kabul etmememe bile razıydı. Reddettim. Aslında, hiçbir şey kabul etmemek kaydıyla çok kısa bir ifade verebilirdim. Ama bunun için vakit henüz erkendi.

Akşam olmak üzereydi. İlk kaldığım odaya attılar tekrar. Demek işkence yapmayacaklardı bana. İşkence yapsalar fazla uzun sürmez, ölürdüm. Bunu, Onlar da biliyorlardı. Zaten gün geçtikçe durumum kendiliğinden kötüye gidiyordu Şube'de. Halsizdim ve ağrılarım artıyordu gitgide. Burada ilaç almadan iki hafta kalsam ölmem ihtimal dışı değildi.

Odaya kadar gelen böğürtüler ve hıçkırıklar müthiş rahatsız ediyordu beni. İşkence görmediğim için suçlu gibi hissediyordum kendimi. Direnirken acı çekenlerin acısını paylaşmak istiyordum.

İfade almak için kaldığım odaya getirdikleri başka örgütlerden bazı kişileri görünce hayal kırıklığına uğradım. Örgüt önderi durumundaki insanlar polisle senli benliydiler. Polis, "devrimci olmasan ne olurdun?" diye sordu, içlerinden birine. "Kamyon şoförü..." dedi, o da sıkılmadan. "Her şehirde bir sevgilin olacaktı değil mi?" Hep birlikte güldüler polisin bu sözlerine. Düşmanlarımızla bu kadar samimi olunması canımı sıkıyordu.

Geceleyin ağrılarım büsbütün arttı. Boynum ortadan ikiye çatlayacakmış gibiydi. Omuzum kaskatı oldu, bu durumda başımı dik tutmam olanaksızdı. Seksenlik bir ihtiyar gibi kamburlaşarak ve güçlükle

yürümek zorunda kalıyordum. Polisler zayıflığımdan da hareketle "tabut kapağı" adını taktılar bana. Artık böyle sesleniyorlardı.

Nedenini anlayamadığım halde, her nedense, ölümüm yaklaşmış gibi hissetmeye başladım kendimi.

* * *

Sabahleyin, "kalk gidiyoruz," dediler. Durumumun kötüleşmesi üzerine tekrar hastaneye götürecekleri anlaşılıyordu. Şube'den arkadaşlarımı görmeden gitmek istemiyordum aslında. Ama başka çarem yoktu.

Önce Selimiye'deki Sıkıyönetim Komutanlığı'na uğradık. Polisler hastaneye götürmek için buradan izin alıyorlardı. Gerekli izin alındıktan sonra bu kez eskisine değil, Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne götürdüler. Ölüm orucunun son yarısının geçtiği yerdi burası. Fatih'i ve Aysel'i hatırladım kederle. Ve ana kapıdan içeri girerken derin bir iç geçirmeden edemedim.

Hastane başhekimi kabul etmek istemedi beni önce. Ölmem durumunda sorumlu olmak istemiyordu belki de. Doktorların ısrarı üzerine, başımda bayan polisler beklemek koşuluyla kabul etti sonunda. Koridor nöbetçi askerler tarafından korunuyordu.

Doktorlar, ilk muayeneden sonra çeşitli filmler çektiler. Telaşla geri döndüler biraz sonra. Yaralarıma baktılar, hepsi de mikrop kapmış Şube'de. Yaralardaki agrafları çıkarırken, agraf takan doktora küfrediyorlardı. Çok kötü takılmış...

Ne sağ kolumu kullanabiliyordum, ne de yardımsız yataktan doğrulabiliyordum. Ortopedi doktoru köprücük kemiğimin kırık olduğunu söyledi. Kemikler kaynamaya başladığından alçıya alma zamanı da geçmişti artık. Canımı ağzıma getiren acıdan vazgeçtim, egzersiz yapmazsam kemik eğri kaynayıp sinirleri büzer ve kolumun sakat kalmasına neden olurmuş.

Kolumu kıpırdatmak bile canımı yakıyor ama onca acıya katlanıp egzersizleri yapıyordum gene de. Ağrı, kol ve omuzlarımdan yukarı ağarak beynimde toplanıyor ve sanki bir burguyla beynimi deliyordu. Doktorun verdiği ağrı kesici ilaçların pek faydası olmuyordu. Bağırmak istiyor, bağıramıyordum. Gururuma yediremiyordum bağırmayı çünkü. Doktorun gösterdiği egzersizleri yapmam ve omuzlarımı mümkün olduğunca dik tutmaya çalışmam günlerce sürdü. Şube'de işkence olarak yapılan askı, kollar yukarıda bekletilmek gibi şeylerin bir benzerini benim gönüllü olarak yapmak zorunda kalmam ne tuhaftı.

Günlerim acı çekmekle geçiyordu. Zorlana zorlana da olsa pencereye kadar gidip dışarıyı seyrediyordum. Ağaçlar yemyeşildi ve etraf rengârenk çiçeklerle kaplıydı. Hava güneşliydi. Ama dışarıyı seyretmek mutluluk vermiyordu bana.

Aklım Şube'deydi. Şube'deki arkadaşlarımdaydı...

* * *

Sıkıyönetime teslim edilmeden bir gün önce Şube'ye götürmek için geldiler tekrar. Yollar ne kadar da kalabalıktı. İnsanlar apartmanların balkonlarında baharın tadını çıkarıyorlardı.

Vardığımızda arkadaşlarımın biraz önce Selimiye'ye götürüldüğünü söylediler. Canım çok sıkıldı bu habere. Onları göremeyecektim. Oysa bunun hayalini kurmuştum günler boyunca.

Beni bir odaya aldılar. Polisler sandalyelere dizilmişlerdi. Merak edip dışarıdan gelenler de vardı. İfademi alıp hemen göndermek istedikleri belliydi. İfade verip vermeyeceğimi sordular. Daha önce ifade vermemiş ve tutanakları imzalamaktan imtina etmiştim. Ama artık bu aşamada ifade vermemenin benim için fazla bir önemi kalmamıştı. Esas olan sır vermemek ve suya sabuna dokunmayan bir ifadeyle yetinmekti. İfade vereceğimi söyledim.

Tam ifademi yazmaya başladıkları bir sırada "Foto" denilen polis içeri girdi:

– Sıkıyönetim bile istemiyor sizi. Arkadaşlarını geri getirdik, dedi.

Buna çok sevindim. Yarın Şube'den beraber gideceğiz demekti bu. Polis şefi yeni gelene "Y.'ı buraya getirin" dedi. Biraz sonra polis Y.'la birlikte içeri girdi. Birkaç cümleyle sağlığımızı sorduk birbirimize. Fazla bekletmeden geri götürdüler onu.

Bir yandan da ifademi yazıyorlardı. İfade arasında yakalanma tutanağını uzatıp imzalamamı istediler. Yakalanma tutanağı polisin işine geldiği tarzda yazıldığından "imzadan imtina ediyorum" diye yazdım tutanağın altına.

Nihayet ifademin yazılması bitti. Zaten çok kısaydı. İfadeyi imzalamadan önce alıp dikkatle okudum. Cümle aralarına söylemediğim şeyler yazabilirlerdi çünkü. Çok yavaş okudum diye gözlerimin bozulduğuyla alay ettilerse de, aldırış etmedim buna. Okumam bitince de altını imzaladım.

O gece Şube'nin alt kısmındaki bir hücrede kaldım. Ertesi gün topluca alınıp Sıkıyönetim komutanlığına götürülmek üzere polis otosuna bindirildik. Polisin elinden kurtulmakla işkenceden kurtulmadığımızı hepimiz biliyorduk. Ama yine de polis otosunda giderken bir etabı daha bitirmenin ve birbirimizi görebilmenin sevincini yaşıyorduk.

* * *

Başımdan geçenleri gerçekte olduğu gibi anlatmaya çalıştım. Anlattıklarımda zerrece abartma yoktur. Hatta komada olduğum günleri ve hastanede çektiğim maddi-manevi acıları bütün ayrıntıları ve canlılığıyla anlatmadığımı da söyleyebilirim. Zaten hem gerek yoktu buna, hem de aradan onca yıl geçtikten sonra ayrıntıları hatırlamam mümkün değildi.

Burada anlattıklarımın arkadaşlarımın işkence anlatılarından farklı olduğu hemen anlaşılacaktır. Onlar Şube'de fiziksel işkence gördüler, bense alışılmış anlamda işkence görmedim. Tabii burada daha hastanede başlayan psikolojik işkenceleri, çektiğim bunaltıları bir yana bırakıyorum. Ama bunun bana fiziksel işkence yapılmadığı anlamına gelmediğini de söylemeliyim burada. Yapıldı; ama farklı bir tarzda, farklı bir yoldan...

Yakalandıktan hemen sonra öldürmek üzere tam kalbime nişan alıp ateş ettiler. Kurtulmamda santimlik bir "hata" payı vardı. Bu da benim şansımdı. Ama bu, bir çeşit kurşuna dizme idi. Ben bunu, dolu bir toplu tabancayla kalbim üzerinde oynanmış bir Rus ruletine benzetiyorum. Soğukkanlıca işlenmiş bir cinayet teşebbüsüydü aslında yaptıkları. Ben ne yapmıştım? Suçum neydi? Ellerinde kurşuna dizilmem için bir mahkeme kararı mı vardı? Suçumun ne olduğunu bilmiyorlardı bile. Kurşuna dizdikleri sırada kim olduğumu bildiklerinden de kuşkuluydum ayrıca.

Ölümden döndüğüm gibi, sözcüğün alışılmış anlamıyla fiziksel işkence de görmedim. Ama bedenime sıktıkları kurşunların yarası, merdivenlerden atılmak ve dipçik darbeleri aylarca süren dayanılmaz acılara neden oldu. Eğer bir insan daha ilk anda kurşunlanıp perişan edilir ve bir ay boyunca ölümle pençeleşmek zorunda bırakılırsa, bunun sonuçları netice itibarıyla diğer işkencelerden pek farklı olmaz.

Aslında bana yapılanlar, genel bir sınıflandırmada, "çatışmada öldü" denilenler türüne girer. Sık sık basında ve televizyonda "çatışmada öldü" diye adı geçenlerin bir kısmının –hepsi değil tabii– başına gelenler benimkinden pek farklı değildir. Şu farkla ki, onlar ölenler arasında iken, ben tesadüfen ölümden dönenler arasındayım.

"Çatışmada öldü" denilenlerin çoğu sağ yakalandıktan sonra sıcağı sıcağına kurşuna dizilmişlerdir. Yanında silahı bile olmadığı halde evde, sokakta, dağda, emniyette kurşuna dizilen birçok kişi biliyor ve tanıyoruz. İşin acı yanı bu şekilde öldürülenler hakkında sonradan ne yazılır çizilir, ne de suçlular

aleyhine dava açılır. Ne yazık ki bunlar kamuoyunun gözünde baştan suçlu ve ölümü hak etmiş kişiler olarak ilan edilirler.

Benim olayımda da hem suç hem de suçlular ayan beyan ortadaydı. Buna rağmen ben halen cezaevinde yatıyorum, beni kurşuna dizen polis ise elini kolunu sallayarak dışarıda dolaşıyor. Hatta resmi yetkiyle aynı türden suçlar işlemeye devam ediyor. Bütün çabalarıma rağmen bana kurşun sıkanlar hakkında dava açtırmayı bir türlü başaramadım. Tepeden en alta kadar bütün adalet kurumları engellediler bunu.

Bütün bu olup bitenlerden sonra ülkemizde adalet var mıdır sorusu geliyor aklıma. Elbette Türkiye'de bir "adalet" olduğuna kuşku yok, hatta "adalet"in bir bakanlığı bile var. Ama böyle bir adalet işte bu. Polis ve asker adaleti...

Böyle bir adalete karşı başımızı dik tutmaktan ve onurumuzu kıskançlıkla korumaktan başka bir yol var mıdır?

KARAR VERDİKTEN SONRA

25 Şubat 1983...

2. Şube polis otosu içinde ilerliyoruz. Bildiri dağıtırken beraber yakalandığımız İ. de var yanımda. Kollarımızdan kıskıvrak yakalamış polisler. Arkadan bileklerimizi sıkıca kavrarken, boynumuzdan tutup otonun içine iki büklüm eğiyorlar bizi. Saat 24.00'e yaklaşıyor. Ama gecenin karanlığına güvenmiyorlar. Her ihtimale karşı dışardan görülmemizin önüne geçmeye çalışıyorlar.

Hemen denemeye geçtiler 2. Şube polisleri. "Biz konuşturduk bile" diyerek 1. Şube polislerine nasıl hava atacaklarının zevkini duyuyorlar içlerinde şimdiden. Gözlerim bağlandı. Ayakkabılarım çıkarıldı. Biri el çabukluğuyla çorabımın parmak kısmını yırttı. Manyetonun kabloları, el ve ayak parmaklanma acele bağlandı. Kolunu çevirmeye başladılar manyetonun. Kolun çıkardığı ses "Tırrrrıt" dedi durdu. Büyük bir sessizlik... Gözlerim bağlı, ama hissedebiliyorum. Polisler birbirlerinin yüzüne şaşkınlıkla bakıyorlar. Bir daha çeviriyorlar kolu. Bir daha... Bir daha...

Sessizliği bozan polislerin sesleri oluyor.
– Arkadaş, ben çok bozuldum.
– Hemen bunu 1. Şube'ye götürelim.

Dışarıda bir yoldaşla bağırıp bağırmama konusunda yaptığımız sohbeti hatırlıyorum. İşkencede tavır üzerine konuşuyorduk. Diyordum ki "insan konuşup konuşmayacağını dışarıdayken bilir. Eğer kafasında 'acaba' soru işareti varsa çözülme dışarıdayken başlamıştır." O günlerde polis Şubesi'nde olup da cezaevine yeni gönderilmiş bir yoldaşın tavrı sohbetimize konu olmuştu. Bir dolu şeyin içinde hiç bağırmamış olması ilgimi çekmişti. Önceki yakalanmalarımdan edindiğim tecrübe ile pek çok şeyi anlayabiliyordum. Ama o korkunç boyuttaki acılara rağmen bağırmamış olması beni çok etkilemişti. Bunu nasıl başarmış demiştim. Çünkü ben hep bağırmıştım. Ama dedim, bir daha işkencecilerin eline düşersem bağırmayacağım. Konuşmayacağımdan eminim, bağırmamayı da başarabilirim pekâlâ.

Elektrik vermek için kabloları parmaklanma bağlarlarken o günlerdeki düşüncelerim geçti kafamdan. Elektrik işkencesi ile de yeni tanışıyorum. Manyetonun kolunu çeviriyorlar. Ve... Büyük bir sessizlik... İnsan, isterse yapabiliyormuş demek ki. Alelacele 1. Şube'ye götürüldüm.

1. Şube'de gözlerim bağlı olarak kısa bir süre bekletiliyorum. Üstüm-başım aranıyor iyice. Her şeyime el konuyor. Çantamı içindekilerle birlikte alıyorlar.

Birden bir ses yanıbaşımda.

– Ooo ... N. hanım, Nurgül'üm diyorsun ama biz seni tanıyoruz. Biliyorum. Ellerinde fotoğrafım var. Ama bu gözü dönmüş işkencecilerin yanında asıl kimliğimi kabul etmeyeceğim. Üzerimdeki sahte kimlikte direteceğim. Yaptıkları sorgulama olmayacak çünkü. İstedikleri gibi hikayeler uydurup bunları zorla ve işkence ile kabul etmemi isteyecekler. İnisiyatifi ve moral üstünlüğünü elimde tutmalıyım. "Biz seni tanıyoruz."

Bu seste yenilgiyi baştan sezinliyorum. Daha önceki yakalanmalarımı ve tavrımı biliyorlar.

Kısa süre içerisinde, hain Adil Özbek'in, işkencecilerin beni psikolojik olarak "çökertmelerini" sağlayacak sözde bilgiler sunabilmek için çırpınıp durduğunu anladım. Hain Adil Özbek, o günlerde, itiraflarda bulunmak üzere, cezaevi-emniyet arasında mekik dokuyordu. Hatta Şube'de bir hücreyi "emrine" vermişler, polislerle aynı gayretle çalışıyordu. O kısa sürede gözlerim bağlı bekletilirken, beni haine göstermiş olmaları gerek. İşte, kendini ispat etmek için bir fırsat! Kendi gayretleriyle konuşturabilirlerse hizmetinin karşılığını görecek! Düzmece, yalan ve yorumlara dayanan sözleriyle efendilerinin gözüne girmeyi düşünüyordu hain. Ama o farkında olmadan anlattıklarıyla işkencecilerin moralini bozuyor, beni "konuşturacaklarına" dair umutlarını kırıyordu. İşkencenin ilk seansı başladı.

Falaka. Meydan dayağı...

– Nerede, kiminle kalıyorsun? Arkadaşların nerede? Silahlar, Orak-Çekiç'in yerini söyle. Bu silahları kimden aldın?.. Örgüt evi, randevu, silahlar...

Bu ilk saatler onlar için çok önemli. Konuştururlarsa kârlı çıkacaklarını düşünüyorlar. Nasıl olsa yakalandığımdan hiçbir arkadaşımın haberi yok.

Coplar inip kalkıyor. Ne boş bir çaba... Cop darbelerinin acısını ta beynimde duyuyorum, ama bağırmayacağını. Yaptıkları bu iğrenç "iş"in zevkini tattırmayacağım onlara. Dışarıda işkence sırasını bekleyen insanlar acı ile yükselen çığlık sesleri duymamalı.

Üzerindeki sahte kimlikte direnip, gerçek adını söylememek ve bağırmamak, işkencecilerin moralini bozan, onları baştan pes ettiren anahtar adeta.

Coplar iniyor, manyetonun kolu çevriliyor, yumruklar sallanıyor, küfürler, hakaretler yağdırılıyor. Sürekli soruyorlar. Ev, randevu, silah... Ama dönüp-dolanıp bir noktada tıkanıyorlar. "Adın ne?" Bu noktadan öteye gidemiyorlar. Başka şeyleri kabul ettirmek için önce gerçek kimliğimi kabullendirmeleri gerek.

– Adını söyle.
– Adın ne?
– N. de, söyle adını.

Daha ilk seansta moral üstünlüğünü elime alıyorum. Her şeyleri var: Copları, manyetoları, askıları, sopaları, silahları, küfürleri, hakaretleri... Her şeyleri var, ama işte yine de çaresizler...

İşkencecinin biri "yeter artık, bu kadar da olmaz ki. Biraz dinlensin, düşünsün kız" diyerek "kurtarıyor" beni diğerlerinin ellerinden; "iyilik meleği" pozlarında(!) işkence odasından alıp götürüyor "dinlenme" salonuna. Kanepe gibi bir koltuğu göstererek "hadi, dinlen kızım!" diyor. Bu "iyiliği" değerlendirmeliyim. Müthiş uykum var, gözlerim kapanıyor. Açlıktan, susuzluktan da çok, uyumak istiyorum. Daha başımı koyar koymaz uyudum.

Belki de üç-beş dakika ancak geçti. Kulakları yırtan çirkin bir ses, yanıbaşımda.
– Yürü! Babasının evi gibi mışıl mışıl da uyumaya başlamış.
Nerde görülmüş bu rahatlık?

Omzumdan tutup çeke çeke götürüyor. Kendimi yerde buluyorum. Hemen ayaklarımı falaka sopasına bağlıyorlar. İnip kalkan coplar canımdan can alıyor sanki.

Psikolojik işkencenin de her türü deneniyor. İki yöntem bir arada yürüyor. İşkence ve kaba kuvvetin yanısıra, ikna yoluna da başvuruyorlar.

Sıcak, rahat bir ortam! "Nazik" bir dil! İçten olmayan, yapmacık, zorlama olduğu anlaşılan bir konuşmadır başlıyor. Kişiliğini yoketmeye yönelik "tavsiyeler"... Yoldaşlarına, örgütüne, halkına ve devrime olan inancını, bağlılığını sarsmayı amaçlayan uyduruk hikayeler... Teorik seviyenin düzeyini ölçmenin yolunu açmak için de tartışmalar...

Veya "dinlenme" salonunda, yeniden işkenceye alınacağının korkusuyla bekletme...

Önce kıyasıya bir dayak. Fiziksel işkencenin her türü. Sonra başına gelecekleri düşünmen için bir zaman. Daha sonra yine kıyasıya bir dayak, fiziksel işkence. Bu hep böyle sürüp gidiyor...

İ., daha ilk işkence seanslarında tutunamadı. Bağıran sesinde yalnızca acı değil hissedilen. Kişiliğinden ödün vermenin utancı, çaresizlik, korku, bıkkınlık, acı karışımı yalvaran bağırtılarını duyduğumda konuştuğunu anlıyorum. Gelirken arabada "direneceğiz" diye fısıldamıştım ona. Yoldaşça güven

duymasını sağlamaya, güç vermeye çalışmıştım. Yeni bir insan sayılırdı. Örgütümüzü her yönüyle tanıdığı söylenemezdi. Çevresinde sevilen, iş yapmak isteyen, çalışkan biriydi. Ama sonucu bilerek savaşmayı kabul eden insanların kararlılığını gösterebilecek mi? Çözülebileceği sonucuna hazırlamış-tım kendimi. Tanıyabildiğim kadarıyla her şeyi anlatacak kadar rezilleşmeyeceğini umuyorum. Fakat polisin oyunlarının ayrımına varabilecek mi?

Beni "konuşturduklarını" söylüyorlar ona. Oysa mümkün olduğunca İ.'ye yüklenmelerinin önünü al-mak için "silahlar da bildiriler de benim. Ona tesadüfen yolda rastladım, bana sadece yol gösterdi" diyorum.

Polisin bir yerlerde İ.'le konuşan sesini duyuyorum.

– Seninle ilgili her şeyi anlattı. Gizlemekle kendine boş yere eziyet ettiriyorsun. Bak onun hiç sesi çıkıyor mu? Bir tokatta her şeyi anlattı. Şimdi de rahatına bakıyor.

Bizi seven, yayınlarımızı okuyan iki kız ve bir erkek arkadaşın evini gösteriyor İ. "Birazını anlatayım kurtulurum" mantığının, kendisini nasıl bir çıkmaza soktuğunu geç farkediyor, ama ipin ucunu kaçırı-yor. Nerede ve nasıl duracağını bilemiyor şimdi.

İ., konuşmanın ve bildiklerini anlatmanın da işkenceyi durduramayacağını anlamaya başlıyor. Bilmediklerini de istiyorlar ondan. Neyi, nereye kadar anlatacağına işkenceci karar verecek. Parmağını kaptırmışsan kolunu da isterler. Yapmadıkların ve bilmediklerin için de dayak yersin. "Bunu bildiğine göre şunu da bilirsin. Söyle!" Yeniden, yeniden, yeniden başlar işkence...

Kaç gecedir uyutmuyor, yiyecek bir şey vermiyorlar. İşkence aralarında ise "baba" polis rolünde bir işkenceci konuşuyor sürekli. Saatlerdir. Durmaksızın. Bu da işkencenin bir türü. Onlara bakılırsa "dinleniyorum." Gözlerim kapanıyor oysa. Karşımdakini çoğunlukla duyamıyor, anlayamıyorum. "Baba" polis baktı ki olmuyor. Soruyor:

– Bir şeyler yer misin? .
– Yerim.

Çantamdan aldıkları parayla peynir, süt, ekmek alıp geliyorlar. Hemen saldırıyorum. Başka zaman olsa beni seyredenlerin karşısında yiyebilir miyim? Ama aç kurtlar gibi acıkmışım. Nasıl yediğime ben de şaştım sonra.

Tekrar başlıyor konuşmaya "baba" polis. Saatler süren "ikna" çalışmaları... Beni tartışma ortamına çekemiyor.

– Çay içer misin?
– Sigara içer misin?
Reddediyorum. Hiç sigara içmiyor olmama da inanmıyorlar.
– Polisiz diye almıyorsun değil mi?
Konuşmuyor, cevap vermiyor, her şeyi reddediyor olmam "baba" polisi sinirlendiriyor.
– Senin dilin yok mu? Aç ağzını bakacağım. Var elbette dilim!
– Boşuna uğraşıyorsunuz. Beni konuşturamayacaksınız. Devrimciler sır vermezler.
– Gel, bunu diğerlerinin yanında da söyleyeceksin.

"Baba" polisle konuşmalarımda, gözlerim hep açık oldu. Beni o halde omzumdan tutup, çeke çeke başka bir odaya götürüyor. Kalabalık bir polis topluluğu var odada. "Baba" polisin eli hâlâ omzumda.

– Bakın, size ne söyleyecek?

Tahtaya çıkmış ilkokul çocukları gibiyim! Aynı sözleri hepsinin gözünün içine bakarak tekrarlıyorum. Şef durumunda olan bağırıyor.

– Hemen götürün.

– Yeni bir işkence seansı başlıyor. Gözlerim bağlı. İşkenceciler üzerime çullanıp tüm giysilerimi çıkarıyorlar. Bütün öfkemle bağırmaya başlıyorum.

– Mahkemede yaptıklarınızın hepsini anlatacağım! Namussuzlar! Alçaklar! Birgün gelecek bunların hesabını vereceksiniz!

Bir sandalyeye kollarımı ve bacaklarımı sıkıca bağlıyorlar. Göğüs uçları ve rahimden elektrik vermeye başlıyorlar. Kuşkusuz çok acı duyuyorum. Fakat duygularım ve sinirlerim adeta boşalmış durumda. Duyduğum acıyı ve utancı hissetmiyorum, farketmiyorum. Belki de yaşadığım bir şok... O an yalnızca, bu insanlıktan fersah fersah uzak işkencecilerin ne denli alçak oldukları var kafamda. Rezilliğin de ötesinde –bilmem o iğrençliği, kokuşmuşluğu, çürümüşlüğü, anlatacak, ifade edecek bir kelime var mıdır– aşağılığın da ötesinde birer mahluk bunları yapanlar. Manyetonun kolunu çeviriyorlar. Elektriğin dozunu arttırıyorlar. Öylesine kalabalıklar ki; onlarcası dizilmiş karşıma. Denetlemek ve bizzat işkence esnasında görmek isteyen amirleri de var aralarında. Bazılarının sinirden titrediklerini hissediyorum konuşmalarından. "Zevk alıyor", "mazoşist" diyen sesleri duyuyorum öfkeyle sıkılmış dişler arasından. Küfrediyorlar, aşağılıyorlar...

– Söyle, adın ne?
– Kaldığın evi göster! Arkadaşlarını söyle!

İğreniyorum. Öldürseler de umurumda değil. Tek kelime alamayacaklar ağzımdan. Bu çirkeflik karşısında bağırmayacağım da, acı ile yükselen ses duymayacaklar. Bu zevki onlara tattırmayacağım...

Daha ne kadar sürdü bu durum bilmiyorum. Kabloları çıkarıyorlar. Ama bütün işleri bitmedi daha. Öylece, çırılçıplak bir halde yerlerde sürüklüyorlar. Betona bıraktıktan sonra üzerime hortumla su sıkıyorlar. En adi küfürler, hakaretler düşmüyor dillerinden. Bu arada biteviye, yoldaşlarımı ele vermem için sorular soruyorlar. Onca elektrik ve soğuk su işkencesinden sonra vücudum bir külçe gibi. Bu rezillik karşısında kin ve öfkeden başka hemen hemen hiçbir şey hissetmiyorum sanki. Ne yapsanız nafile, yoldaşlarımı ele vermeyeceğim diyorum içimden. Yalnızca var gücümle bağırıyorum.

– Elbiselerimi verin!

Karşımda sakin bir sesle "baba" polis konuşuyor. Rahat bir odadayız şimdi. Şimdilik cellatlık görevleri sona erdi. Sıra papazlıkta. Bu görevin icracısı işkenceci polis benim "koruyucum" edalarında(!)

– Sana yazık değil mi? Arkadaşlarından sana ne fayda var?
– Bütün bildiklerini anlat. Bak o zaman çok rahat edeceksin.
– Sen adını da söylemiyorsun, bağırmıyorsun da...
Yüzlerine kokuşmuşluklarını haykırmak istiyorum.

– Sizler, hepiniz, işkencecisiniz. Gün gelecek yaptıklarınızı en ince ayrıntısına kadar tüm insanlık öğrenecek. Çırılçıplak soyarak yaptığınız binbir türlü işkenceleri anlatacağım. Elbette bunların hesabı sorulur. Karşımdaki, yüzsüzce kendilerini savunmaya başlıyor. Bir görevdi yaptıkları, işkence değil! Beni soymalarının da işkence ile en ufak bir ilgisi yoktu(!)

– Doktorlar da görevleri gereği soymazlar mı hastalarını? Bizim soymamızın ne farkı var doktorunkinden?

– Doktorlar duymasın bu sözünüzü. Doktorluk gibi onurlu bir meslekle, işkencecilerin yaptıklarını karşılaştırmazsınız.

Beni ikna etmek için papazlık göreviyle "baba" pozundaki bu işkenceci benimle laf yarıştırma gücünü bulamıyor kendinde. Sözde beni savunma durumunda bırakıp geriletmek isterken, kendisi şaşırıyor,

görevini yapamaz hale geliyor. Beni değil, söylediği her sözle kendisini, işkence yapmadıklarına, tıpkı bir doktor gibi görevlerini yaptıklarına ikna etmeye çalışıyor. İçinde bulunduğu çaresizliği gizleyemiyor.

* * *

Timdeki polisler yarış halinde. Bazen birbirlerinden habersiz beni işkenceye alıyorlar. Bunu daha çok kariyerini yükseltmek veya amirlerinin gözüne girmek isteyenler yapıyor. Tavrım bunları daha çok sinirlendiriyor. Oysa, ah bir konuşsam, değil mi ama?!!

Yine bunlardan bazıları sinirden elektriğin dozunu ayarlayamıyorlar. Ansızın manyetonun kolunu hızlı ve sürekli çevirip elektrik veriyorlar. Birbirlerini uyaranlar oluyor. Ölür mölürsem papara yiyecekler şeflerinden. Bu kadar erken ölmemin onlara hiçbir yararı olmaz! Biraz daha uğraşmalılar!

İşkence seansları sırasında sabrı tükenenler çok oluyor. Ölüm korkusunu içime salmak ve korku ile konuşmamı sağlamak istiyorlar. "Öldürürüz seni" diyorlar. "İntihar etti deriz olur biter", "şuna bak, şimdi seni öldürsek, kime ne?" Pratikte nasıl öldürebileceklerinin provasını yapıyorlar. İki kişi kollarımdan tutuyor, koşturuyorlar odanın içinde pencereye doğru. Pencereden atacakmış gibi sallıyorlar. Pencereden sarkıtıyorlar.

Öldürebilirsiniz tabii. Hiç yapmadığınız şey mi? Ama konuşturamayacaksınız beni. Bunlar belki de ölüm öncesi son düşüncelerim diye geçiriyorum içimden. Hayır, niyetleri öldürmek değil. Sadece ölüm korkusunu yüreğime salmak için yaptıkları bir oyun bu. "Konuşacak mısın?" diye soruyorlar bu arada. "Adını söyle" diyorlar.

Beni konuşturamayacaklarını anladılar aslında. Yenilgiyi baştan kabul ettiklerini sözlerinden anlıyorum.

– Anneni ve babanı Adana'dan getirtecektik ama evden taşınmışlar. Bulamadık onları.

Bu doğru değil. Getirseler de bir şey değişmeyeceğini hainden dinlemişler demek ki. Hain kaş yapayım derken göz çıkarıyor.

"Anneni ve babanı Adana'dan getirtecektik ama..." Bu sözler beni iki yıl önceye götürüyor.

12 Eylül rejiminin ilk ayları... Faşizm devrimci avında... Halka kan kusturuyor, sindirmek için tüm güçlerini seferber ediyor...

Elinde Orak-Çekiç torbası olan yoldaşla caddede yürüyoruz. Biraz sonra ayrılacağız. Torbayı alıp işçi yoldaşlara götüreceğim. Ama buna fırsat kalmıyor. Yanımdaki yoldaş beni uyarıyor.

– Seni tanıyan polis bizi gördü ve dikkatlice baktı. Ayrılalım. Allah kahretsin! Bu polis başımın belası! Düz olan saçlarım şimdi kıvırcık, gözümde gözlük de var. Ama yine de tanıdı beni. Sonradan adının Erdoğan Geçmen olduğunu öğrendiğim bu polisle aynı lisede okumuşuz. Tanımıyorum ben onu. Sıkıyönetim ilan edilip de aranmaya başlandığımda, fotoğrafımı görüp "Ben bunu bulurum, liseden tanıyorum" demiş ve arayıp durmuş. Daha önceki yakalanmalarımı da hep bu lise "arkadaşım"a borçluyum! "Seni nerde olursan ol, tanırım" demişti. Doğrusu bu yeni halimle tanıyacağını hiç zannetmiyordum. Üzerimde şimdi sahte kimlik var. Belki böylece atlatabilirim. Karşı tarafa geçip, yanımdan ayrılan yoldaşla tamamen zıt yönde sokak aralarına girmek istiyorum. Ama daha girmeden görüyor beni. Caddede bir kovalamacadır başlıyor aramızda. Kolumu yakalayan elini ısırıyorum kurtulmak için. "Bırak beni" diye de bağırıyorum. Nafile! Birkaç el kıskıvrak yakalayıp polis otosuna götürüyorlar. "Öbürünü kaçırmayın" diye bağırıyorlar. Yakalanmasa bari...

Üstüm başım yırtık, her yanım şişmiş ve morarmış halde eve götürüyorlar beni. Kızları olduğumu ispatlamak için anneme ve babama gösterecekler. Ama evde bulamıyorlar. Şube'ye gelsinler diye kom-

şuya haber bırakıyorlar. Komşu kadın, işkenceden tanınmaz hale gelmiş yüzümü görünce "Ne hale getirmişsiniz kızı" diye, polislere çıkışıyor. "Kes sesini, şimdi seni de alırım. Tanıyor musun bunu?" Belki de korkudan "Hayır, tanımıyorum" diye karşılık veriyor komşu kadın. Seviniyorum...

Gece annem ve babam Şube'ye gelip, beni o halde görünce annem ağlamaya başlıyor.
– Tanımıyorum, annem değil.
Bu sözüm annemin ağlayan sesini daha da yükseltiyor.
– Kızım, yavrum, beni nasıl tanımazsın?
Polisler onun ana yüreğini sonuna kadar kullanma fırsatını kaçırmıyorlar.

– Cani, şu kadının haline bak. Ne biçim evlatsın sen? Kalpsiz... Annem ve babamla ayrı ayrı, sırayla beni ikna etsinler diye odada yalnız bırakıyorlar. Annemin elini tutup etrafımı kolaçan ettikten sonra dinlenmediğimizden emin olunca fısıldıyorum,

– Tabii ki annemsin, ağlama. Ama bu işkencecilerin yanında gerçek kimliğimi kabul etmeyeceğim. Sen üzülme...

O gece babamı nezarethaneye atıp sesimi dinletiyorlar. Falaka, meydan dayağı, ellerimde sigara söndürme, parmaklarımın arasına mermi koyup sıkma... Ama kabul etmiyorum kimliğimi.

İki yıl önce yanımdan kaçabilen "yoldaş", Adil Özbek haini idi. Örgütümüzün de zamanında tespit ettiği gibi, onun içindeki korkaklık, sağcılık ve kariyerizm eğilimlerinin kökleri esasında geçmişe dayanıyordu. Ancak, 12 Eylül öncesi süreçte bunları bir ölçüde gizlemeyi başarabilmişti. 12 Eylül dönemi, ondaki çürüme ve yozlaşmayı hızlandırdı. TİKB, bu "ceset"ten yükselen ve keskinleşen kokuyu farketmekte fazla gecikmedi. Eskisinden farklı olarak bu kez artık salt uyarı ve eleştiri ile de yetinmeyerek, onu geriye çekti. Bildiği bütün ilişki ve evlerle ilgili olarak güvenlik tedbirleri almaya yöneldi. Ama bu tedbirler daha henüz tamamlanmadan Adil denilen sefil, polisin eline düştü. Şimdi polisle el ele aynı gayretle çalışıyor. Kızağa çekildikten kısa bir süre sonra yakalandığında, tümüyle çözülmenin de ötesinde, devrimcilere olan kinini kusarak polise akıl öğretiyor. Artık O, hücrelerine kadar devrim düşmanı. Cezaevinde kaldığı sürece de devrimcilere zarar vermek için var gücüyle çalışan sefil bir yaratık. Operasyonlara, işkencelere katılıyor şimdi. Tıpkı bir polis gibi. Bu gayretkeşliği ile mahkeme heyetini de etkileyip daha az ceza alma sevdasında. Sadece bildikleri ile değil, düzmece yorum ve yalanlarla da uşaklık ediyor efendilerine. İki yıl önce işkencehanedeki tavrımı da ayrıntılarıyla hatırlamıştır. Onu ele vereceğim endişesi ile kim bilir ne kâbus dolu anlar yaşamıştır? Onu, bir yoldaşının işkencehanede örgütümüzün çizgisini yaşatıp yaşatamayacağından çok, paçayı kurtarıp kurtaramayacağı düşündürmüştür. O günleri de anlatmıştır. Ama bu, işkencecileri daha çok umutsuzluğa götürmekten başka bir işe yaramadı anlaşılan. İşte, annem ve babamla yüzleştirmeye gerek bile görmüyorlar. Bunu gizlemek için de "... evden taşınmışlar" diyorlar.

Yine de eski bir yol arkadaşı belki etkileyebilir! Denemekte yarar görüyor işkenceciler.

Gözlerim bağlı sandalyede oturuyorum. Bir el gözbandımı açıyor. Öyle sıkı bağlanmış ki bir an seçemiyorum etrafımı. Ortalık şekillenmeye başladığında bir odada hainle yalnız olduğumu anlıyorum.

– Beni tanıdın mı?
– Hayır.
– Nasıl tanımazsın? Orak-Çekiç bana hain diyor.
– Orak-Çekiç hain diyorsa o zaman hainsindir.
– Konuş, değmez bunca eziyeti çekmene. Korumaya çalıştığın insanlardan hiçbir fayda yok sana.

Geçmişte keskin laflarla sorumluluk taslayan bu surat, ne denli iğrenç görünüyor şu an. İnsana tiksinti veriyor. Zavallı ve sefil bir varlıktan da öte, iğrenç... Kin, öfke ve tiksintiyle bakıyorum yüzüne. Daha fazla gözlerime bakarak konuşamıyor. Yan tarafıma kayıyor giderek. Gözlerimden kaçıyor. Başım onunla birlikte dönüyor.

– Benden günah gitti. Sen bilirsin.

Beni işkencecilerin eline teslim ediyor. Kapıyı açıyor ve polisler doluşuyorlar odaya. Hain onların önünde anlatıyor... Anlatıyor... Önüme bir yüzleştirme tutanağı uzatıyorlar. Hainin anlattıkları daktilo edilmiş, "imzalamam" diyorum. "Tamam, imzalama ama 'imzalamam' diye yaz". Kağıdın altına "imzalamıyorum, Nurgül Öderoldu" diye yazıyorum. "Götürün" diyor işkencecinin biri.

* * *

"Biz her şeyi biliyoruz. Sen sadece adını söyle" diye başlayan, yeni bir işkence seansı. Hepsinin ağzı leş gibi de içki kokuyor. Falakadan sonra askıya alıp elektrik veriyorlar. Askı İsa'nın çarmıha gerilişine benziyor. Ama ayaklarım boşlukta sallanıyor. Kolları sıkıca çubuklara sarıyorlar. Elektrik veriyorlar her yerime. Kabloları dudaklarımda, kulaklarımda gezdiriyorlar. Bunları yapanlar nedir acaba diye düşünüyorum. Katil mi? Deli mi, sadist mi?.. Tek başına biri olamaz. Şüphesiz hepsinden var. Ama her şeyden önce, faşizmin ürünü insanlıktan çıkmış yaratıklar bunlar. Asıl olan da bu.

Biraz "dinlenmem" lazım! Biri "bekleme" salonuna götürüyor. Yüzüm duvara dönük ellerimi yukarıda duvara yaslanmış bir şekilde tutmamı istiyor. Aradan kısa bir zaman geçiyor. Başka biri gelip indiriyor kollarımı. Çok sürmüyor bu. Önceki gelip kollarımı duvara yaslıyor yine. Birbirlerinden habersizmiş gibi boyuna gelip gidiyorlar. Her gelen bir tokat patlatıyor. "Niye indirdin?"... "Ben sana kolların aşağıda kalacak demedim mi?"... Ne kadar devam etti böyle bilmiyorum. Biri indirdi biri kaldırdı kollarımı. Bu oyunu daha ne kadar sürdüreceklerini bilmiyorum... Ayakta saatler süren bir bekleyiş... Her yanım ağrıyor. Etlerim vücudumdan ayrılıyormuşçasına sızlıyor. Ayakta duramayacak haldeyim. Ama düşmemek için kendimi zorluyorum. Nihayet biri "otur" diyor.

Davranışımın muhasebesini yapıyorum kendi içimde. Bu ana dek niye bekledim sanki ayakta? Üstelik düşmemeye de çalıştım. Onlara, bunu ispat etmek gibi bir kaygıya neden gerek duyuyorum? Yaptıklarının bir oyun olduğunu bile bile niye kabulleniyorum? Ne kollarımı duvara yaslamalı ne de indirmeliydim; "istediğiniz şeyi yapmayacağım" demeliydim baştan. Yeniden falakaya alırlardı belki... Ne farkeder peki? Az ya da çok, zaten günün her saati işkence değil miydi? Baştan bu zemini kabul etmemeliydim. Kendi kendime son derece kızıyorum içimden. Sonra biraz önceki yüzleştirme tutanağı. Niye hiç olmazsa imzalamadığımı yazmamı istediler? Bunu kabullendiklerine göre demek ki kendilerince bir yararı var. Tabii... Ellerinde yüzleştirdiklerine dair bir belge şimdi. Pişmanlık kaplıyor benliğimi. Keşke imzalamıyorum diye yazmasaydım.

İlk günler böyle geçti gitti. Meydan dayağı, elektrik, falaka, askı... Konuşma, "dinlenme"... falaka, elektrik...

Bazen kuduruyorlar sanki. "Bu, ifade de imzalamayacak" diye öfkeyle kalkıyorlar yerlerinden. Oysa ifade faslı için daha erken...

O çok övündükleri yöntemler de kâr etmedikçe, öfke, kin ve kudurganlıkla saldırıyorlar. Sinirden, çaresizlikten kıvranıyorlar. "Fatih'in piçleri" deyip, meydan dayağına başlıyorlar.

Fatih yoldaşımızın adı sır vermemekle, sahte kimlikte direnmekle, ifade dahi imzalamamakla eşdeğer. Aylar süren işkence tezgahlarında, Adana-Ankara-İstanbul Şube'leri turunda ona gerçek adını bile kabul ettiremediler. "Fatih'in piçleri" deyimini bundan hareketle kullanıyorlar. Bunu örgütümüzün kazandığı bir onur nişanı olarak kabul ediyorum. Bundan gurur duyuyorum.

Yoldaşlarımızın polis Şube'lerinde yarattıkları destanlar bize avantaj sağlıyor. İşkencehanelerden geçen onlarca yoldaşımız konuşmaz, sır vermez özelliğimizi polisin gözünün içine soktular. Kanları, canları pahasına... Başeğmez tutumlarıyla... Gelenekselleşen direniş destanlarıyla... İşkenceciler tecrübeleriyle anlıyorlar bir devrimcinin beynine hükmedemeyeceklerini, onu hiçbir gücün çözemeyeceğini.

Direnmek, siyasetinin ve ideolojinin doğruluğuna duyduğun sarsılmaz inancın ifadesi, olması gereken

normal bir davranış direnmek. Olağanüstü, erişilmez değil. Salt yiğitlik, kahramanlık hiç değil. İşkencenin azlığı-çokluğu veya vücudun dayanıklı-dayanıksız olması da değil.

* * *

Günlerdir işkencenin aralıksız yapıldığı yukarı kattayım. Hiç ara verip aşağıya hücreler bölümüne indirmediler. Uykusuzum, açım... Ara-sıra "bekleme" salonundayken İ.'nin canhıraş sesini duyuyorum. Yüzleştiriyorlar.

– Tanıyor musun?
– Hayır, tanımıyorum.
– Birlikte bildiri dağıtıyordunuz ya, nasıl tanımazsın?

Israrla tanımadığımı söylüyorum. İ., "tanıyorum" diyor. Aniden kulağımda patlayan şiddetli bir tokat. Biri, tokadın şiddeti ile gözlerimden gayri ihtiyari dökülen yaşları gösteriyor. "Sen ağlıyorsun..." diyor. Aklınca zayıf bir nokta yakalıyor! "Hayır ağlamıyorum" diyorum sertçe. "Ağlıyorsun, ağlıyorsun... Niye?"

İ. benimle yüzleştikten sonra direnmeye başladı. Bir noktada durmaya başladığını polislerin bana sordukları sorulardan anlıyorum. İçimi bir sevinç kaplıyor...

* * *

Nihayet aşağı hücreler bölümüne indirildim. Kulağımda pıhtılaşmış kana rastlıyorum. Ağrıyor. Paramı da vermediler. Yiyecekler kantinden satın alındığı için herkese parası veriliyor oysa. Diğer hücrelerdeki arkadaşlar param olmadığını biliyorlar, onlar karşılıyor yiyecek ihtiyacımı.

Hücrelerdeki arkadaşlarla tuvalete giderken tanıştım. Koridorda tuvalete giderken önüme bir havlu düştü. Nöbetçi polis arkasını dönmüş bir şeylerle meşgulken etrafıma bakındım. El-kol hareketleri yapan bir yüz hücre kapısının üstündeki aralıktan bana bakıyor, işaretle nasıl haberleşeceğimizi anlatmaya çalışıyordu. "10. hücreye güvenme. Muhbir veya polis" dedi. Nöbetçi polis, elimde havlu beni görünce bağırmaya başladı. "Kiminle konuşuyorsun?" diye üzerime yürüdü. Havlu istedim deyince bir tokat patlatıp "elini üstüne sil, yürü..." dedi.

Soğuğu bütün benliğimde duyuyorum hücrede. Yukarıda tam tepemde bir pencere var. Demir parmaklıklı. Camı kırık. Dışarıda hava yine çok soğuk olmalı. Kar mı yağdı acaba? Şubat geçti. Mart ayındayız şimdi. Hâlâ ısınmadı havalar. Yakalandığım gece de çok soğuktu. Yağan kar yerden kalkmamıştı hâlâ. Daha kaç gün oldu ki ayrılalı, ama,çok özledim dışarıyı. Nasıl kızıyorum kendime. Şimdi daha da ağırlaşacak işler dışarıda. Yakalandığımı daha ilk gün anlamışlardır. O gün hiçbir randevuya gelmediğimi görünce hemen önlemler almaya başlamışlardır. Bu bir ilke. Güvenliği sağlamak için bildiğim yerlere gitmemeliler. Tanıdığım insanların dikkatli olması gerek.

Hücre tam bir işkence yuvası. Soğuk ve acı dolu günler uzadıkça uzuyor. Hücre kapısında küçük bir delik farkediyorum. Gözlerimi dayayıp dışarda olanı biteni görmeye çalışıyorum. 10. Hücrede hain A. Özbek kalıyor. Her sabah TİKB timinden bir işkenceci ile çıkıp gidiyor. Burada da tuvalete gidecek olanların hücre kapılarını açıyor, kilitliyor. Bu da polislik görevlerinin küçük bir parçası olsa gerek. Zaten hemen tüm sorgulanmalarımda işkence odasında onun varlığını hissediyorum. Bazen bir fısıltı... Bazen bir sessizlik...

Yukarıya beni götürüp-getiren polis, hücre kapısını açıyor. Elindeki tepside kırmızı lahana ve kıvırcık salatası, köfte, şekerpare tatlısı... "Bak sana yemek getirdim" diyor. Hayır, yemeyeceğim bu yemeği! "İstemem. Paramı verin bana" diyorum. "Bu yemek yenmez mi? Bak ne güzel" diye ısrar ediyor. Yukarıda işkence yapan değil sanırsın! Tepsinin gerçekten güzel bir görünümü var. "Burada hiçbir arkadaş böyle güzel yemek yiyemiyor. Ben de yemeyeceğim" diyorum. Götürmek zorunda kalıyor.

İfade alınacak. Bunun hazırlığı yapılıyor. Yumuşatıp, göz boyama faslı. Her sabah poğaça getiriyor aynı polis. Bazen bir tiyatrocu kadar iyi oynuyorlar rollerini! "İyilik sever", "dost" görünümündeler!.. Ama bu rolü yaparken, insani özelliklerden yoksun olan yaratıkların zorlanmamaları mümkün mü?

Yukarıya "sohbet"e götürülüyorum.
– Niye yemeği kabul etmedin? Aynı cevabı veriyorum.
– Kızım, sen iyilik meleği misin, onlardan sana ne?
– Sen yeter ki ye. Biz sana daha ne güzel yemekler getiririz.
– Sana şampuan da alalım. Saçların kirlenmiş, yıkarsın.
– Hiçbir şey istemiyorum.
Şimdi artık bütün çabalar aslında benim iyiliğim için çalıştıklarına inandırmanın yollarına harcanıyor.

Konuşuluyor. Sohbet ortamı yaratılmaya çalışılıyor. Hainlerin günlük burjuva gazetelerde tefrika halinde çıkan itirafları okutuluyor. Önüme albüm konuyor. Fotoğraflara bakıyorum. Ama tanıyıp tanımadığımı sormuyorlar. Çoğu yakalanmış veya şehit düşmüş yoldaşlarımın fotoğrafları. Moralimi bozmak istiyorlar. Bazı yoldaşlarımın kendi istekleri doğrultusunda verdikleri ifadeleri okutuyorlar. "Bak, boşuna direniyorsun. Oku, çözüldü bunların hepsi." Gülüyorum içimden. Onlar bizim ifade vermeme tavrımızı örgütün direktifi zannediyorlar. Oysa bu somut duruma göre değişir. İstenen doğrultuda, hukuki açıdan yararı dokunabilecek bir ifade verilebilir de.

"Sohbet" esnasında fazla tartışmaya girmiyorum. Çok gerekli şeyler dışında, hiç konuşmuyorum. "Baba" pozundaki bu işkenceci de uzun uzun dil dökmekle ne boş bir çaba içinde olduğunu anlamaya başlıyor. Şimdi artık bütün konuşmaları geleceğe yönelik... Kafama soru işaretleri takmak, eğer soru işareti varsa onları su yüzüne çıkartmak amacında.

Ayağımdaki botları gösteriyor.

– Örgüt sana hiç bakmıyor mu? Eski-püskü bu botlarla dolaşıyorsun. Hem seni çok çalıştırıyorlar kızım. Merkez Komitesi'ndeki yoldaşların karılarını çalıştırıyor mu? Senden yararlanıyorlar, harcıyorlar. Zaten içeri düşmüş yoldaşlarının hepsi harcandı.

Yoldaşlarıma olan güvenimi sarsmak ve beni sözde "şefkatli" kollarına almak istediklerini göstermek için, yoldaşlarıma kara çalıp iftira ederken, bana yönelik de aslında gerçek düşüncelerini yansıtmayan sözler sarfediyorlar. Kendimi mümkün olduğunca yalnız(!) hissetmeliyim... Arkadaşlarım tarafından unutulduğumu(!) düşünmeliyim... Karşımdakilerin ise benim "iyiliğim" için çalıştıklarını(!) görmeliyim.

"Zayıf noktalarım" olarak düşündükleri kişisel özelliklerimden yararlanmak istiyorlar. Bu "ipuçları"nı hain veriyor onlara.

– Sen yoldaşlarının yırtık ayakkabı ile dolaşmalarına dayanamayacak kadar yufka yüreklisin. Ama onlar şimdi seni düşünmüyorlardır bile. Sandığının tersine bencil ve bireyciler. Lüks yerlerde oturup, rahatlarına bakıyorlar.

"Yoldaş, neden kendine bir ayakkabı satın almıyorsun? Giyilecek hali kalmamış bunun."

"Biraz daha idare edebilirim."

Yıllar önce bir yoldaşla yaptığım bu konuşmalar kafamda uçuşuyor. Israrlarıma rağmen yeni bir ayakkabı almamıştı. Gidip tamirciden keçe satın alıp ayakkabısının içine yerleştirmiştim. Yeraltı çalışmasının bütün zorluklarına fedakârca katlanan yoldaşlarımla yaşayan benim. 12 Eylül öncesi, illegalite koşullan bu denli ağır değilken, evinde bir karyolası bile olmayan yoldaşlarım olduğunu ben biliyorum. Gizliliği sağlamak için gerekli aile evi eşyaları dışında hiçbir "lüks"ü olmayan evlerimizi bazı baskınlardan bilmez değil polis.

"Baba" polis devam ediyor.

– Aslında sen çok iyi bir kızsın, hanımefendisin. Böyle insanları kandırmak daha kolay olur. Gençliğinde insan pembe düşler içinde yaşar. Kimbilir, belki benim de karşıma senin arkadaşların çıksaydı devrimci olurdum. Kandırılmış insanlarsınız siz, yazık... Halbuki şimdi arkadaşlarının isimlerini versen, onların yerini göstersen bir daha kimseyi kandıramazlar. Korumaya çalıştığın bu insanlar kendilerinden başkasını düşünmezler. Bencildirler, canidirler... Her şeyi anlatsan sana işkence de yapılmaz. Ağır sözler de söylenmez.

Burada söze karışıyorum.

– Senin işkence yapanlardan farkın ne? Onlar da bana falaka çekerken, elektrik verirken, askıya alırken aynı şeyi söylüyorlar. Konuşursan işkence yapmayacağız diyorlar. Sen de arkadaşlarını sat diyorsun, onlar da.

"Baba" pozuna bürünmüş işkenceci olduğunu yüzüne söylemem, sinirlendirmişti onu.

– Sana iyilik de yaramaz! Güzel güzel konuşuyorum seninle!

Ama bıkmıyor, usanmıyor. Saatler süren konuşmasına devam ediyor. Çünkü onun amacı beni konuşturmak değil artık. Geleceğe yönelik hesaplar içinde.

– Şimdi sen örgütüne, yoldaşlarına bağlısın, görüyoruz. Sır vermem dedin, vermiyorsun. Ama senin tüm iyi niyetine ve tüm bağlılığına rağmen sana ihanet eder ve birgün seni yüzüstü bırakırlarsa ne yapacaksın?

– TİKB, Marksist-Leninist bir örgüttür. Marksizm-Leninizm'e sıkı sıkıya bağlı bir örgüt böyle bir şey yapmaz.

– Bak, şimdi düşün. Karısına bağlı ve sevilen bir erkek düşün. Karısına güveniyor. Ama birgün karısının onu aldattığına tanık oluyor ve yıkılıyor. Öyle değil mi, yıkılmaz mı?

– Kocasını asla aldatmayan kadınlar da vardır.

Bu sözüm karşısında duraklıyor. Biraz şaşkınca, ne diyeceğini bilmez halde bana bakıyor. Devam ediyorum:

– Bu ülkede proletarya diktatörlüğünü Marksist-Leninist bir örgüt gerçekleştirecek. Sömürünün ve ezilenlerin olmadığı bir düzeni hangi örgüt gerçekleştirecekse onun saflarında yer alacağım. TİKB Marksist-Leninist bir örgüttür, görüşlerini doğru buluyorum. Baskısız, sömürüsüz bir düzeni onun önderliğinde, proletarya ve yoksul köylülük kuracak. TİKB kendisine inananları hayal kırıklığına uğratmayacaktır!

– Birgün gelir belki bana hak verirsin. Haydi hücreye in ve dinlen. Biraz daha düşün.

Hücreye in ve dinlen!..

Oysa dinlenmenin değil işkencenin aracıdır hücreler. Açlıkla yalnız... Soğuk, rutubet ve pislikle yalnız... Anılarınla, düşüncelerinle yalnızsın... Herşey öyle düzenlenmiş ki, maddi ve manevi işkencelerle yapayalnız, kendinle başbaşa kalıp umutsuzluğa düşesin... Bu yüzden "dinlen" derler. Umutsuzlukla, biraz sonra işkenceye alınacağının korkusu birleşsin isterler. Hücreler de insanı çözebilmek için düşünülmüştür. Ama çözülme yalnız bırakılmanın başarısı olabilir mi? Veya ölüm korkusunun, işkencenin verdiği acının... Hayır. Belki bunlar, varsa eğer kişinin zaaflarını, bilinçaltına attığı düşüncelerini, zayıf noktalarını ortaya çıkarabilir. Ama hiçbir çözülme, işkencenin, işkencecinin, yalnız bırakılmanın başarısına mal edilemez. Çözülmede belirleyici olan devrimci iradedir. Direnmek de çözülmek de bütünüyle buna bağlıdır. Marksist-Leninist kadro politikası izleyen bir harekette zaaflar,

hatalar, bireyci ve bencil duygular azalır, kişi en iyiye, en güzele koşar. Burjuva ve küçük burjuva dünya görüşünün bıraktığı her tür kalıntılar giderek en aza iner. Kişinin yapısı, karakteri, huyları örgütün çizgisiyle iç içe geçer ve Marksist-Leninist yeni dünya görüşüyle bütünleşir. Eski insan geride kalmış, yeni tip insan yaratılmıştır artık. İşkencehanede insan ruhuyla, düşüncesiyle, huyu, karakteriyle, her şeyiyle ortadadır. İki sınıf çatışır orada, iki profesyonel güç en doruk noktada döğüşür. En açık ve çıplak irade ile... Dışarıdayken bu en doruk nokta için hazırlanmak gerekir. Bu hazırlık, vücuda iğne batırmak, bedene eziyet etmek değildir kuşkusuz. Beyinde hazırlamak kendini, yaşantıda hazırlamak... Kendi içinde ve çevrende gelişebilecek bireycilikle savaşmakla, hatalarla, zaaflarla didişip üstesinden gelmekle, tüm kusurları düzeltmeye çalışmakla, proleter yaşantıyla bütünleşmekle mümkündür bu.

Hücrede bir başıma düşünüyorum. Ne vardı sanki yakalanacak? Şu an devrimci çalışmalarımıza verdiğim zararı düşündükçe içim daralıyor. Büyük bir acı çöküyor yüreğime. Hep benim hatam.

12 Eylül öncesinde saatler süren yaygın dağıtım biçimi yerine daha bilinçli dağıtım yapıyorduk şimdi. Faaliyeti hiç durmayan ve her ay düzenli olarak çıkan illegal yayın organımız Orak-Çekiç'i, bildiri ve broşürlerimizi önceden tespit ettiğimiz evlere kapı altlarından ulaştırıyorduk. Bunlar devrimci, demokrat, yurtsever, ilerici olarak bilinen insanların evleriydi. Ayrıca güvenilir bulduğumuz geniş bir devrimci kitleye de elden veriyorduk gazetemizi. Ama idamlara karşı açtığımız kampanyanın bir parçası olan ve halkı idamlara karşı örgütlenmeye çağıran bu bildirimizi mümkün olduğunca en geniş kitleye ulaştırmaya çalışmalıydık. Kısa zaman dilimlerinde, yaptığımız dağıtımın süresini yine değiştirmeyecektik. En fazla yarım saat sürmeliydi. Dağıtım sonrası bölgeden zararsız çekilmemiz için de gerekliydi bu. Faaliyet yürüttüğümüz bölgeler ve semtler dışında, ilerici işçi ve emekçilerin yoğun olarak yerleşmiş olduğunu bildiğimiz semtleri de seçmiştik. Devletin tüm tedbirlerine rağmen bir haftayı geçkin bir süredir en geniş halk kesimine ulaştırmaya çalıştık bildirileri. Bahçelievler, devletin aldığı güvenlik tedbirleri açısından tehlikeli bölgeler arasında sayılırdı. Gece ve sabahın çok erken saatlerinde olmak üzere, dağıtımı, iki aşamada bitirmeyi düşündük. O gece ortalık son derece sakin görünüyordu. Arkadaşların süreyi biraz daha uzatma önerisine ben de katıldım. Zamanında çekilseydik yakalanmayacaktık oysa. Belki bir ihbar... Belki bir tesadüf... Ama yakalanmamızda benim hatamın da payı var. Bunun acısı çöküyor içime. Kimbilir kaç yıl tutsak kalacağız zindanlarda... Ne güzel yürüyordu çalışmalarımız. Her geçen gün ilişki ağımız genişliyor, yeni kadrolar kaybettiklerimizin yerini hızla dolduruyorlardı. Gazetemizin okuyucu sayısının arttığını gördükçe yüreğimiz sevinçle çarpıyordu. Görebildiğimiz, yetişebildiğimiz insanlar, devrimci basına susamışçasına istiyorlardı gazetemizi. Sonra da kendi çevrelerine ulaştırıyor, elden ele dolaştırıyorlardı. Halkımız tüm yoksulluğuna, kovuşturma ve baskılara rağmen güvendiği insanları bağrına basıyor, elinden gelen yardımını esirgemiyordu. Ne çok özledim onları... Hepsi gözümün önündeler sımsıcacık gülüşleriyle. Bizi çok seven iki kadın dikiliyor karşıma. Geçen ayki sayımızı dağıtıma hazırlarken ne güzel sohbet ediyorlardı kendi aralarında. Biri toplu olarak ciltlenmiş Orak-Çekiç'leri tek tek ayırıyor, diğeri ikiye katlayıp bir kısmını naylon torbalara yerleştiriyordu. Yağmurlu, karlı havalarda ıslanmasınlar diye. Semt semt, bölge bölge, fabrika fabrika paketlere bölüp hazır tutmuştuk hepsini. Neşe içinde bitmişti işimiz. Bir güzel çayı hakettik deyip, ocağa su koymuşlardı. Sımsıcak dost gülüşleriyle içimi ısıtıyorlar şimdi.

Yalnız "bizim" timdeki polisler değil, başka timdeki polisler de konuşmak istiyorlar benimle. Gözlerim açık, masada oturuyoruz işkencecinin biriyle. Kendi işlerinde olan bazı polisler de var odada. Kimi daktilonun başında... Kimi dosyaların... Karşımdaki ise "babacan" tavırlarla hem rahat konuşuyor hem de beni "rahatlatmaya" çalışıyor.

– Kızım, delilik ediyorsun. Bak, buraya gelen herkes konuşuyor. Devrim boş bir hayal kızım. Bittiniz, tükendiniz... Daha yaşanacak hayatınız var, hem gençsiniz. Bak, daha çok olmadı, (......) nin merkez komitesi geçti elimizden. Hepsi burada toplantı yaptılar kendi aralarında. Biz konuşalım aramızda dediler, anlaştılar ve her şeyi anlattılar. Hepsi de ta 12 Mart döneminden kalma devrimciler. Sen onlardan daha mı akıllısın? Sen de yaşamana bak. Şimdi gireceksin cezaevine, yıllarca çürüyeceksin. Konuşup bir an evvel gençliğini yaşasan olmaz mı? Kimler konuşmadı ki burada?..

– Kimse beni ilgilendirmiyor. Doğru bildiğimi yapıyorum ben.

Nadiren verdiğim cevaplarda, odadaki polisler de başlarını kaldırıp bakıyorlar. Aslında hepsinin kulakları bizde. Ara sıra "bizim" timden bir polis başını uzatıp gidiyor.

Bir zaman sonra gelip aldılar beni. "Bekleme" salonuna bırakıp gittiler, İ.'nin getirttiği kız arkadaşları bir kez olsun görebilmeyi çok istiyorum. Tek sözcük de olsa bir şeyler söyleyebilirim belki. Bu da bir şeydir. İ. onları ele verdi diye belki kızgın ve kırgındırlar. Bizi sevmekten ve yayınlarımızı okumaktan başka bir şey yapmamış bu insanlar için çok üzülüyorum.

Herkesin gözü bağlı olarak bekletildiği bu salon, içindeki onca insana rağmen derin bir sessizliğe gömülüdür. Konuşmak yasak. Arkana, sağına soluna dönmek yasak. Ama bu arkadaşları görebilirsem dayak yemeyi göze alacağım. Birkaç kez fırsat kolladım. Gözbandımı açıp baktım, göremedim. Bir ara yine gözbandımın ucunu el çabukluğu ile kaldırdım. Biri biraz ilerde gözleri bağlı sandalyede oturuyor. Fısıltılı bir sesle "üzülme, bu günler uzun sürmez. Hem artık İ. de direniyor" dedim. "İyi misin" diye sordum. "İyiyim" dedi.

Hücre ile yukarısı arasında süren "yolculuklarım devam ediyor. Şube'de insan sayısı da artıyor. Bu gece kaldığım hücre tıklım tıklım dolu. Keşan'dan onlarca insanı toplayıp getirmişler. Kızlar, kadınlar da var. O güne dek tek kaldığım hücre bir anda doldu. Hepsi de 12 Eylül öncesinde devrimcilere az çok sempati duymuş, uzaktan yakından ilişkisi olan insanlar. Bu kadar insanı ele verip getiren her kimse, içimde öfke büyüyor ona karşı. Onları rahatlatmaya çalışıyorum. Neler yapacakları, nasıl ifade vermeleri gerektiği üzerine konuşuyorum. Uzun uzun sohbetlerimiz oluyor.

Polis daha sonraki sorgulamalarında onlardaki değişmeyi farkediyor. Artık onları benim kaldığım hücreye koymuyorlar.

Yine yalnızım hücrede!..

"Bekleme" salonuna çıkarıldım. Gözlerim açık ama arkam kapıya dönük oturmamı istediler. İfade vermem için zorlayacakları zamanın geldiğini düşünüyorum. Ya yeni bir işkence türü ile karşılaşacağım ya da can sıkıcı konferans başlayacak. Hücreden yukarıya beni getiren polis elinde poğaça ve çay olduğu halde geldi. Açım, almayı düşünüyorum. Başımı döndürüp elinde poğaça ve çay olan polise baktığımda, biraz ötemde İ.'i otururken görüyorum. Onun yanında, o yiyemezken ben de bu poğaçayı yiyemem.

– İstemiyorum.
Israr etmiyor polis. Geri götürüyor. Biraz sonra gelip beni başka bir odaya alıyor.
– İfade vereceksin.

Burası bir işkencehane. İşkence altında ifade vermeyeceğim. Falaka ve meydan dayağı başlıyor. Şef bas bas bağırıyor.

– Eğer savcılıkta adını kabul et, tekrar alacağım seni buraya. Görürsün gününü o zaman.

Birkaç gün sonra hücrelerle dolu bir başka bölüme götürüyorlar beni. Nöbetçi polislere tembih ediyor yanımdaki polis.

– Bu, güzel bir banyo yapsın. Size emanet.

Burası getirildiğim hücreye göre nispeten daha rahat. Önceden yanımda olan kız arkadaşlar da buraya getirilmişler. Bizim kız arkadaşlar da bu bölümdeler. Birbirimizi görünce seviniyoruz. Genellikle işleri bitmek üzere olanların konulduğu bölüm burası. İşkence izleri geçmeye yüz tutsun, savcılığa çıkabilecek hale gelsinler diye koyuyorlar buraya. Saçlarım sıcak su yüzü de gördü.

Arada bir yukarıya "sohbet"e götürülüyorum yine. İşkence izleri geçmeye yüz tuttu.

Hücrenin kapısı açıldı. Nöbetçi polisin iğrenç suratı belirginleşti ışığa alışmayan gözlerimin önünde.

Dünden beri bu pis ve ablak suratlı polis, kapıyı açıp açıp "senin yüzünden. Gebertmek lazım seni, ciğersiz" der, ağzına geleni söyleyip gider oldu. Şube'nin havasında bir tuhaflık var dünden beri. Nöbetçi polisler daha da azgınlaştılar. Gece Bahçelievler ve civarından, onlarca insan getirildi. Yukarıda yapılan işkenceler az görülmüştü anlaşılan. Hücrelere yerleştirilmeden önce, nöbetçi polisler meydan dayağı çekiyor, azgınca dövüyorlar. Sabaha dek acı ile bağıran insan sesleri duyuyoruz. Hem de yanıbaşımızda yürekleri delen sesler... Yan hücrenin kapısı açıldı. A.'yı dışarı çıkarıp bir süre sonra yeniden getirdiler. Olağanüstü bir şeyler var. Ama ne? Müthiş uykum geldi. Uyuyamıyorum.

Kapı açıldığında yine "senin yüzünden..." diye başlayan nutuk gelecek sandım. Henüz öğle olmamıştı. Bu insanlıktan çıkıp iğrenç bir yaratığa dönüşmüş "görevli", eşyalarını topla ve çık dedi.

Bu sabah nöbetçi polisin camdan çevrili odasına çağrılıp "ifade vermeme ve imzadan imtina etme tutanağı"nı önüme koyduklarında, "belki artık cezaevine gönderirler" diye geçirmiştim içimden... "Sahte kimlik ile yakalandığından bu yana 'sorulan sorulara cevap vermeyeceğim gibi N. olduğum yolundaki teşhis ve yüzleştirmeyi kabul etmiyorum' demesi üzerine tanzim edilen işbu ifade vermeme ve imzadan imtina tutanağı birlikte imza altına alındı. 23.3.1983" tutanağını okurken, imzalamam için getiren polis "Senin yüzünden neler oldu" demişti. "Ne oldu" diye sordum. Cevap vermedi. Ne olmuştu acaba? "Yoldaşlarıma bir şey mi oldu?" "Ama öyle olsa bu kadar kızgın olmazlar." "Sevinçli olmadıklarına göre bize zarar vermediler." "Peki, neden sürekli senin yüzünden demelerine rağmen bana bir şey yapmıyorlar?" "Belki yeni izler olsun istemiyorlar, ama isterlerse süreyi uzatabilirler."... Hücreye dönerken binbir soru geçiyor aklımdan. Bir aydır Şube'deyim. İlk bir hafta sürekli, 15-20 gündür çeşitli aralarla yapılan işkence izleri geçmeye yüz tuttu. "Artık işim bitti galiba" diyorum, otururken karanlık hücrede.

Toplayacak eşyam yok. Bir iki kazağı torbaya koyup çıktım. Diğer iki kız ve iki erkek arkadaş da çıkmışlar bekliyorlar. Fakat hiç olmadık biçimde polis kaynıyor ortalık. Öylesine kalabalıklar... Biri "hangisi" dedi. "İşte bu." Gösterilmemle birlikte yumruklar, tekmeler inmeye başladı vücuduma. Sıraya girmişlerdi. Yüzlerce yumruk iniyordu sanki sırtıma, aralıksız... Hücreden yukarıya çıkana dek durmaksızın vurdular. Yukarıda ayrı bir odaya aldılar. Yakalarında topluiğne ile tutturulmuş resimler var. "Sefaköy'deki evi söylemedin. Biliyordun değil mi? Konuşsaydın arkadaşlarımız ölmeyecekti" diyen bir yumruk sallıyor. Demek çatışma çıktı... Yoldaşlarım... Bir sızı çöküyor içime. Artık acı duymuyorum. Meydan dayağı polis otosuna dek sürüyor.

Şimdi gözlerim bağlı değil, İstanbul tüm güzelliği ile gözlerimin önünde. İnsanları, doğayı, her şeyi ne çok özlemişim?.. Dışarıdakiler şimdi ne yapıyor acaba? Yine binbir soru gelip geçiyor aklımdan. Boğaz'ın eşsiz güzelliğine takılıyor gözlerim. Daha kimbilir kaç yıl göremeyeceğim, kollarımda zincir olmadan geçemeyeceğim köprünün üzerindeyiz işte. Şu an dışarıda olmayı ne çok istiyorum. Aklım hep yoldaşlarımda...

Bir cehennemden çıkıp diğer cehenneme yol alıyoruz...

Savcılık ve mahkemeden sonra Metris askeri cezaevine geldik. Bir meydan dayağı da burada yiyeceğimi düşünüyorum. 28 günlük açlık grevinden sonra fiziki işkencenin kaldırılıp insanca yaşam koşullarının az çok sağlanmış olduğunu tahmin edemezdim. Cezaevlerinin birer işkence yuvası olduğunu biliyorum. Metris'te devrimci onur savaşı verildiğini de duyuyordum dışarıda. Mücadelelerini desteklemek ve son açlık grevinin propaganda ve ajitasyonu için yoğun faaliyetlerimiz olmuştu. Kazandıklarını, koşullarının düzeldiğini biliyorum ama bu kazanımların boyutunu tahmin edemiyorum.

Bir odaya alıyorlar beni. Masada albay oturuyor. Karşısındaki koltuklarda oturanlar da beni Şube'den getiren polisler. Önce sessizce süzdüler. "İşte bu konuşsaydı üç arkadaşımızı kaybetmeyecektik" dedi polisin biri. "Çatışmada iki kişi de sizden öldü. Şimdi arkadaşların koğuşta ağlıyorlar." Üzerimdeki etkisini ölçmek istercesine keyifle söylemişti bunu albay. Çok kötü olmuştum. Ama bunu hissettirmedim. Albayın keyifle gerilen dudakları sıkıldı. Sonradan bu konuşmayı arkadaşlarıma aktardığımda güldüler. "Gönlünden geçeni söylemiş. Saygı duruşunda bulunup, marşlar söyledik."

Beklediğim işkence yapılmadı. Koğuşta kitaplar, radyo ve televizyon da var. Geçmişte Metris'te yapılan işkenceleri, bunun üzerine yapılan 28 günlük açlık grevini, kazanılan hakları, çekilen acıları, duyulan sevinçleri dinliyorum. Diğer koğuşlardaki kız arkadaşlarla havalandırmaya çıkınca koğuş penceresinden konuşabiliyoruz ancak. İple çeker oldum havalandırma saatlerini.

Henüz ben Şube'deyken bir koğuş aramasında tükenmez kalemler toplanmış. Haberleşmek için ince ince yazılan minik notları engellemek amacıyla. Kantinde sadece keçeli ve kurşun kalem satılıyor. Mektup ve dilekçeleri bunlarla yazmamız istendiğinden protesto için ne mektup ne de (tutukluluğa itiraz dilekçeleri haricinde) dilekçe yazılıyor. Aramızdaki gizli yazışmalar için zulamıza sakladıklarımızın dışında bir daha yüzünü göremeyeceğiz tükenmez kalemin.

Koğuşa geleli 20 gün olmadı. Cezaevine ve cezaevindeki mücadele biçimlerine yeni yeni alıştığım günlerden birinde mazgal açıldı. "Hazırlan emniyete götürüleceksin" dedi kadın polis.

O güne dek cezaevinden işkenceye tekrar alınmaya karşı tavır nedir? Biz ne yapıyoruz? Konuşmamıştık kendi aramızda. Ne yapacağımı bilmez durumdayım. Arkadaşın biri duvara koştu. Yan koğuştakilere "tık tık"la sinyalimizi verirken, diğer siyasetlerden olan arkadaşlar doluştular etrafıma.

– Ne yapacaksın, direnecek misin?
– Direnme, yalnız başına direnmen anlamsız.
– Hiçbirimiz desteklemeyeceğiz seni, tek başına direnme.

Duvardaki arkadaş gürültü ve koşuşturmalardan söylenenleri anlayamıyor. Konuşmalar bu şekilde devam ederken duvardaki arkadaşı bekliyorum ben de: Bir yandan da pantolon bulmaya çalışıyorum Şube'de daha rahat olur diye. Bir kız arkadaş "benim pantolonum sana olur" diyerek getirmeye gidiyor. Bir torbaya ihtiyaç duyabileceğim hırka, havlu vb. eşyalar yerleştiriyorlar. Yoldaşlarımın cezaevinde kaleme aldıkları cezaevi mücadelesine ilişkin zuladaki bildirileri düşünüyorum. Şube'den geldikten sonra okuyup öğrenmeye çalışıyordum.

– Herkes direnme kararını geri aldı, senin direnmen gereksiz. Etrafımda yükselen sesler düşüncelerimi dağıtıyor. Kadın polis ara sıra mazgalı açıp "hadi, çabuk ol" diyor. Okuduğum bildirilerimizin birinde Şube'ye alınan insanın protesto için açlık grevi yapması önerimizden sözedildiği kalmış hatırımda; cezaevindekilerin de Şube'ye götürülenin grevini desteklemek için kısa süreli grev yapmaları. "Hazır mısın?" diye sordu kadın polis.

"Gelene dek açlık grevi yapacağım" diyerek çıktım koğuştan.

Cezaevinden tekrar polis Şube'lerine işkenceye alma yasalarda yer alınca, önce (...), daha sonra diğer siyasetler koğuşta kolkola girerek direniş yapmaktan vazgeçmişler Metris'te. Daha önce saatler süren koğuş direnişleri yaşanıyormuş. İşkenceye götürülecek olan arkadaşı zorla çekip alabiliyorlarmış onlarca kenetlenen kollardan. Sloganlarla, yüksek bir moralle uğurlanıyormuş Şube'ye alınan. Direnişten vazgeçme tavrını eleştirmişiz. Yasayı etkisizleştirmek için koğuş direnişlerinden vazgeçilmemesini savunmuşuz. Yanı sıra giden arkadaşın açlık grevine başlaması ve cezaevinde de Şube'ye alınanın desteklenmesi önerimiz olmuş. Kabul edilmemiş. Ama koğuşta direnmeyi tek başımıza olsak da sürdüreceğimizi açıklamışız. Bu konuda geçmişte yoğun tartışmalar yaşanmış. Bunları daha sonra öğreniyorum.

Kadın polis üst aramamı yaptı. Doktorun odasına götürdü sonra. Doktor tüm giysilerimi çıkarmamı söylüyor. Vücudumu muayene edecekmiş. Cezaevinden Şube'ye gidiş-gelişlerde işkence izi olup olmadığının kontrolü içinmiş. Böylelikle cezaevi idaresi doktor raporu ile cezaevinde işkence yapmadıklarını belgelemiş oluyor. Aynı şekilde dönüşte de Şube'de işkence yapılmamış olduğunu. Bu göstermelik ve formaliteden öteye gitmeyen, tersine yapılan işkenceleri gizlemenin aracı bir rapor için soyunmayacağım. Çünkü Şube'den işkence izleri geçmeden gönderilmediği gibi, işkence izi olduğunda da rapor vermiyor doktor. "İşkence izi olsaydı kendim gösterirdim. Formalite bir rapor için soyunup muayene olmayacağım" diyorum doktora. Bunun bir kural olduğunu, mutlaka doktor kont-

rolü gerektiğini söylüyor. Bir yerlere telefon edildi, soyunmuyor diye. Kadın polis gitti geldi. Ne yapacaklarını sordular. Israr edip zorlamanın fayda etmeyeceğini düşünmüş olmalılar. Öylece teslim ettiler beni polise.

İskenderun Şube'si istemiş. Bir gece Gayrettepe'de bekletildim. Cezaevinden tekrar işkenceye alınmış olmamı protesto için açlık grevine başladığımı açıkladım. İstanbul polisi, fırsat bu fırsat bir kızla yüzleştirdi beni.

Şehirlerarası otobüsle götürecekler İskenderun'a. Başka cezaevinden aldıkları iki erkek arkadaş da var. Garajda herkesin gözleri bizim üzerimizde. Bileklerimiz kelepçeli. Yanımızdaki üç polis sivil giyimli. Çantalarında ayrıca silahlar var. Otobüs parasını bizden almak istediklerinde karşı çıkıyoruz. "Siz ödemek zorundasınız. Biz mi istiyoruz bu yolculuğu? Vermeyeceğiz." Şube'de üzerimizden aldıkları paradan otobüs ücretini kesmişler yine de. Dönüşte paramızı geri alırken öğrenebildik ancak.

* * *

Karanlık bir hücredeyim. İki metre boyu, bir metre eni var. Çoraplarımı, ayakkabılarımı, hırkamı almışlar. Bir kazak kalmıştı üzerimde. Su dökmüşler yere, ne oturabiliyor ne uyuyabiliyorum. Diğer hücrelerdeki erkek arkadaşlar da şortla tutuluyorlar.

İşkence sesleri gelmeye başladı hücreye kadar. Hücrelerin bitişiğindeki salon işkence odası. Sultanahmet cezaevinden aldıkları arkadaşı "demek 'Kahrolsun Faşizm' ha..." diyerek dövüyorlar. Direnmişler koğuşta. Slogan sesleri, bekleyen polislere dek ulaşmış. Döverken "yarım saat bekledik bu o... çocuğunu" diye sövüyorlar. Kendi aralarında homurdanıp duruyorlar direndiği için.

Beni işkence odasına aldılar. Yaşı çok genç bir erkekle yüzleştirdiler. "Tanımıyorum" dedi. Polisler hışımla çullandılar üzerine.

– Nasıl tanımazsın lan. Hastane bekçisinin öldürülmesi olayında silahı bu getirmedi mi sana?
– Yok, bu değil. Tanımıyorum bunu.

"İyi bak lan" diyen vurmaya başladı. Vurdular... Vurdular... "Tamam, tanıyorum" diye inleyen bir sesle döküldü kelimeler.

Falaka, meydan dayağı. Beş gün boyunca inen her copta "silahı kimden almıştın" diye sordular. Beşinci güne dek açlık grevimi hiç ciddiye almıyor göründüler. Her gün yemek dolu tabağı önüme koyup yememi istediler. "Yemiyor" diyerek tutanak tuttular her öğün. Bu tutanağı benim de imzalamamı istediler. İsteklerini geri çevirdiğimden yan hücrede kalanlara imzalattılar. Yemiyor olmamın şahidi oldu yan hücredekiler. Kimdi imzalayanlar bilmiyorum.

Beşinci gün hükümet tabibine götürüldüm. Doktor nabız, tansiyon kontrolü yaptı. Rapor hazırladı. "Beyin faaliyetleri işlemekte, normal düşünmektedir."

Hücre yine ıslak. Hiç kuru bırakmıyorlar. Şişmiş ve morarmış ayaklarla ayakta duruyorum zorunlu olarak. Bazen ıslak betona oturuyorum.

Günler ilerledikçe hükümet doktoruna götürmekten vazgeçtiler. Askeri hastaneye gidip geliyorum her gün. Doktorlara hemşirelere, bana merakla bakan kimi görsem anlatıyorum. "Cezaevinden aldılar beni. İşkence yapıyorlar. Bunu protesto için açlık grevindeyim." Sevecen, sempatik bakışlarla karşılaşıyorum çoğu kez. Süzüyorlar beni. Bir şey demiyorlar. Diyemiyorlar... Sessizce beni desteklediklerini anlıyorum.

Halkımızın işkenceye ve işkencecilere nefreti gözlerinden okunuyor. Hastane doktoru babacan bir albay.

– Çay içer misin?

– Şekerli sudan başka bir şey almıyorum.
Zile bastı. Kapıda selam durdu asker. Albay emir verdi.
– İki çay, bir şekerli su getir. İşkenceci polis de karşımda oturuyor.
– Neden açlık grevine gerek duyuyorsun? Yazık gencecik bedenine, değer mi?

– İşkence yapıyorlar. İşkence insanlık suçudur. Cezaevinden tekrar aldılar beni. Daha 20 gün bile olmadı işkenceden çıkalı. Yeniden işkenceye alınmamı protesto ediyorum.

İşkenceci söze karışıyor. Biraz önce falaka çekenler arasında yok sanırsın! Kösele gibi bir suratı var.

– Biz işkence yapmayız.

Albay onu konuşmaya sokmak niyetinde değil. Aldırmıyor. Çayını yudumluyor. Ben de şekerli suyumu. Devam ediyor albay.

– İnsanın idealleri uğruna savaşması güzel bir şey. Ama aç kalmakla kendine yazık ediyorsun. Bir doktor olarak açlık grevini doğru bulmuyorum.

– Cezaevlerinde, işkencehanelerde elimizdeki tek silah yaşamımız için. Başka türlü sesimizi duyuramıyoruz. İşkencenin varlığını gösterebilmek, insanca ve onurumuzla yaşamak için ne gerekiyorsa onu yapıyoruz.

Hastaneden döndükten sonra işkence yeniden başlıyor. Açlık grevine devam ediyor oluşum morallerini iyice bozuyor. Hastane kayıtlarına geçirmek zorunda kalmaları da canlarını sıkıyor. Bırakmam için adeta yalvarıyorlar.

Dokuzuncu gün başka bir hücreye taşıdılar. Yerde battaniye de var. Geniş ve daha aydınlık. Minicik penceresinden gün ışığı sızıyor. Araba sesleri, çocuk cıvıltıları duyuyorum. Yakın bir yerde düğün salonu var galiba. Hoş bir müziğin melodisi yayılıyor ortalığa. Battaniyeyi görünce açlığı ve susuzluğu daha çok hissediyorum. Yere başımı koyar koymaz uyuyorum.

Kapı tıkırtısıyla sıçradım. İşkenceci polis mazgaldan başını uzatıyor.
– İfade verirsen seni cezaevine göndereceğiz. Kaç gündür ifade istiyorlar, vermiyorum.
– Verecek ifadem yok. Cezaevinden aldınız beni. Bu hukuka aykırı.
– Ama sen bize kolaylık göstermiyorsun, olmaz ki.
Kolaylık göstermem, beni "tanıyan" gencin yaptığı gibi istedikleri doğrultuda ifade vermem demek.

İşkence odasına aldılar. Daktilonun başında oturan polis "hadi anlat" dedi. Kimliğimi, adresimi verdim sadece. İfade vermeyeceğimi tekrarladım. Saçlarımdan çekmeye, yumruklamaya başladılar.

Biraz sonra komiser yukarı kata götürdü beni. Rahat ve "güzel" döşenmiş bir odaya girdik. Masanın başında oturan emniyet müdürüymüş. Neden açlık grevindeymişim, niye gereken kolaylığı göstermiyormuşum... Aynı teraneler...

– İşkence yapıyorsunuz.

Çok sinirleniyor bu sözüme. Karşısında ezilip büzülmemi beklerken dikleşmem çileden çıkarıyor onu.

– Yalan söylüyorsun... Polis adil çalışır... Devletimiz büyük... Nutuklara, yalan ve demagojilere öylesine alıştım ki duymuyorum, dinlemiyorum.

– Beni cezaevine gönderin. İşkence yok demekle suçunuzu gizleyemezsiniz. Hiçbir ifade vermeyeceğim. Cezaevine gidene dek de grevi bırakmayacağım.

Emniyet müdürü ile nasıl böyle konuşurum! Bir meydan dayağı daha. Falaka... Bağırmadıkça daha çok sinirleniyorlar. İfade almadan göndermek zorunda oldukları için son derece bozuk moralleri.

Yine karanlık, sulu, beton hücreye götürüldüm:

Artık işkence izlerinin geçmesini bekliyorlar. Her gün hastaneye gidip rapor almaya devam ediyoruz. İşkenceyi daha ne kadar sürdüreceklerinin raporu değil şimdiki. Sağ salim cezaevine teslim etmek istiyorlar.

Onyedinci gün, otobüsle dönerken cezaevinden ayrıldığım günü düşünüyorum. Günler boyu da kurcaladı durdu kafamı! Geldiğim bir-iki hafta içinde aramızda konuşmamış olduğumuz için çok kızıyorum kendimize. İstemeden de olsa siyasi tavrımız konusunda hata yapmak derinden üzüyor beni.

Metris'e döndüğümde yine doktorun karşısına çıkarıldım. Sözde işkencenin yapılmamış olduğunu tescillemek için muayene edecek. İşkence izi kalmış gibi... Kontrolü kabul etmedim. Kadın polis "grevde misin?" dedi. Koğuşta arkadaşlarım sevinç ve coşkuyla karşıladılar beni. Onlar da benim ardımdan üç günlük destek grevi yapmışlar. Hemen sofra hazırladılar. Grevi açmam için. Diğer siyasetlerden arkadaşlar da doluştular etrafıma. Açlık grevine son verirken yolculuk "macera"mı anlattım. Onlar da cezaevinde topluca yaptıkları 1 Mayıs anmasını anlattılar. Slogan atıp marş söyledikleri için bir ay görüş yasağı verilmiş.

İLK GÜN

11 Mart 1980 günü Hıdır Kargın adına düzenlenmiş sahte kimlikle polisin eline düşmüştüm. İdam tehdidi ile aranıyordum. Gerçek kimliğim açığa çıkmamalıydı. Üzerimde çıkan sahte kimlik Tuncelili birine aitti. Ama ben ihmal etmiş, taşıdığım kimlik üzerine asgari bir bilgi dahi edinmemiştim. Tunceli'nin ilçelerini veya plaka numarasını bile sorsalar yanıtlayabilecek durumda değildim. En iyisi sorulan sorulara ters yanıtlar vererek işi geçiştirmeye çalışmaktı. Örneğin "kaç kardeşimin olduğunu" sorduklarında, "size ne kardeşlerimin sayısından?.. Yedi, sekiz, yüz tane var.;." diyordum. Verdiğim bu tür yanıtlar işkencecileri tabii daha fazla kudurtuyordu.

Dönemin hemen her işkence yöntemi üzerimde denendi. Neler miydi bunlar? Vücudumun çeşitli yerlerinden elektrik vermek, falaka, meydan dayağı, soğuk su "banyosu",... Külotumun içine kedi koyup tekmeleme veya "yılan" diyerek ince bir çubuk koyma gibi "değişik" yöntemler de deniyorlardı arada. Doğru dürüst bir eğitim görmediğim yoksul ve çileli geçen çocukluğumdan itibaren tombalacılıktan fabrika işçiliğine kadar her işi yaptım. Bu arada, işçi ve daha sonra da devrimci olmadan önce de defalarca polisin eline düşmüş, birçok işkence yöntemi ile karşılaşmıştım. Ama elektrik işkencesiyle ilk kez karşılaşıyordum. Hele, bir koltuğa oturtup, ayaklarım koltuğun ayaklarına, kollarımla bedenini ise arkalığına bağlanmış bir halde elektrik vermeye başladıklarında, aklıma, filmlerde gördüğüm elektrikli sandalyede idam sahneleri geliyordu. "Beni bu şekilde öldürecekler herhalde" diye geçiriyordum içimden. Ama yine de konuşmayıp direnmem, üzerimde çıkan sahte kimlikte ısrar etmem gerektiği düşüncesi iyice yer etmişti beynimde. Hıdır Kargın olarak girdiğim bu işkence yuvasından yine Hıdır Kargın olarak çıkmayı başarmalıydım. O zaman 11 gün süren işkencelere rağmen bunu başardım da. Aynı sahte kimlikle 10 ay cezaevinde yattıktan sonra tahliye oldum.

* * *

Tahliye olup örgütümün saflarında yeniden mücadeleye atılalı 7 ay kadar olmuştu ki, bu kez başka bir sahte kimlikle tekrar yakalandım.

Ağustos'un kavurucu sıcağının yerini akşam serinliğine bıraktığı saatlerdi. Bir yoldaşımla birlikte uğramamız gereken bazı randevularımız vardı. Bunlardan birini ben vermiştim. Buluşma bir otobüs durağındaydı. Yaklaştığımızda çevredeki bazı tipler dikkatimi çekti. Polis olabileceklerinden kuşkulandım. Zaten İsmail Cüneyt yoldaş, bu randevuya giderken çok dikkatli olmam gerektiği konusunda beni daha önceden uyarmıştı. Buluşacağım sempatizan bir gün önceki bir başka randevusuna gelmemişti. "Tam emin değilim ama buluşma yerinde bir anormallik var gibi" dedim yanımdaki yoldaşa. O'nu ara sokakta bırakıp, buluşma yerinin tam karşısındaki dolmuş durağına doğru yöneldim. Esasında daha ihtiyatlı bir yol seçebilirdim. Ama durumu iyice anlamak isteğim beni biraz tedbirsiz davranmaya sürükledi.

İki dakika kadar sonra beklediğim kişi buluşma yerine geldi. Başı önüne eğik yürüyordu. Normal zamanlarda da boynunu eğerek yürüdüğü için bu durumunu fazla yadırgamadım. Kafasını kaldırıp beni görmesi için adeta tanrıya yalvarıyor fakat yanına yaklaşmıyorum. Beni gördüğünü bir hissetsem arkamdaki ara sokağa yürüyeceğim. Nasıl olsa peşimden gelir ve böylece o kuşkulu yerden uzaklaşmış oluruz. Tam aklımdan bunları geçiriyordum ki, yan tarafımdaki kuyumcu dükkânından fırlayan iki sivilin silahları sırtıma dayanıyor. Pisipisine yakalanmıştım. Ama şimdi buna hayıflanmanın sırası değil. Şu an önümdeki sınavı düşünmeliyim.

Kararımı daha o an vermiştim: Sonu ölümle de bitse direnecektim. Çözülüp çözülmemek tamamen bana ve benim irademe bağlıydı. Ö halde bu sınavdan da iradem sayesinde yüzümün akıyla çıkmalıydım.

Bu kez farklı durumda düşmüştüm işkencecilerin ellerine. Kim olduğumu Adil Özbek haininden öğrenmişlerdi. Ama bu bilgilerin işlerine yaramayacağını göstermeliydim onlara. Üzerimi aradıktan sonra bir minibüse bindirdiler. Daha arabaya biner binmez bir yandan peşpeşe sorular sormaya

başladılar, bir yandan da cop ve otomatik silah şarjörleriyle kafama, sırtıma, parmaklarıma ve kaval kemiklerime vuruyorlardı. Amaçları beni hemen psikolojik olarak çökertmek ve çözülmeme zemin hazırlamaktı. Ama nafile! Böylesi aperatif türü işkencelerle ilk olarak 10 yaşlarındayken tanışmıştım. Daha sonraları da devrimci faaliyetlerimden dolayı 4-5 kez düşmüştüm polisin eline. Görmüş olduğum daha önceki işkenceler benim deneyimimi artırıyordu ama önceden böyle bir deneyime sahip olup olmamanın işkencede direniş açısından belirleyici bir rolü yoktu. Asıl olan bir insanın devrimci ruhu, inancı ve kararlılığıydı. Devrimci ideallerine, örgütüne, yoldaşlarına, işçi sınıfına ve halka olan bağlılığıydı.

Polis minibüsü kaldığım evin yanıbaşından hızla Gayrettepe'ye doğru yol alırken evime son bir defa daha baktım. "Elveda yoldaşlar, elveda!" diye geçirdim içimden. "İşin içinde geri dönmemek de var. Ama yüzünüzü bu kez de karartmayacağım. TİKB'nin adına lâyık bir tavır koyacağım. Bundan hiç kuşkunuz olmasın!"

Şube'nin kapısında gözlerimi bir bez parçasıyla kapatıp ikinci kata çıkardılar. Üzerimde bulunan para, yüzük, saat, sigara, kimlik, kemer gibi "eşyalarım alındı. İçerisinde şimdilik aralıksız bir hafta kalacağım işkence odasına götürüldüm. Karşıma önce "papaz" geldi. "Papaz"ın ve "cellat"ın işlevlerini hem daha önceki deneylerimden hem de Orak-Çekiç'te yayınlanan yoldaşlarımın anlatımlarından biliyordum. "Papaz" rolünü oynayan işkenceci, Adil Özbek haininin hakkımda verdiği bilgiler doğrultusunda sorgulamaya başladı. Gerçek kimliğimi o köpekten öğrenmiş olmalarına rağmen kabullenmiyor ve üzerimde çıkan sahte kimlikte diretiyordum. Orada, o koşullarda işkencecileri ikna etmeye çalışmak doğru değildi ve benim de öyle bir niyetim yoktu. Önemli olan, kendimce uygun bulduğum şeylerin dışına çıkmamaktı. Bu tutumumdan hoşlanmayan "papaz", inadımı kırmak için Adil haininden öğrendikleri bilgi kırıntılarını parça parça ortaya döküyordu. Bununla "her şeyi bildikleri" havasını yaratmaya çalışıyor ve benden istediklerini kendilerine "zorluk çıkarmadan" teslim etmemi istiyordu. Dönüp dönüp sorduğu sorularını "askerlik dışında elime silah almadığım", "hiçbir eyleme katılmadığım", TİKB'li olarak kimseyi tanımadığım", "TİKB ile hiçbir örgütsel bağımın olmadığı sadece TİKB'nin görüşlerine sempati duyduğum", "adımın üzerimde çıkan kimlikte yazılı olduğu", vb. şeklinde yanıtlıyordum. Bir sonuç alamayacağını anlayınca "papaz"ın maskesi de düştü.

Önceki yakalanmama oranla bu kez işimin zor olduğunun bilincindeydim. Birincisi, Adil Özbek haini Şube'deydi ve hakkımda bazı şeyleri biliyordu. İkincisi ise, 12 Eylül faşizmi sıkıyönetim döneminden çok daha pervasız ve saldırgandı. İşkencelerin dozu alabildiğine artmıştı. Her şeye rağmen bunları önemsemiyordum.

Sert ve tok bir ses soyunmamı istedi. "Külotunu da çıkar külotunu!" diye böğürüyordu işkenceci. Bu namussuzlar güruhu karşısında anadan üryan kalmak çok rahatsız ediciydi. Ama orada "namus" kavramı benim için farklı bir anlam taşıyordu. Beni aşağılamak ve feodal namus kavramını öne çıkararak çözülmemi sağlamak için bu alçaklar akla gelebilecek her şeyi yapabilirlerdi. Ama o koşullarda asıl namus, onlara boyun eğmemek, devrime ve örgütümüze en küçük bir zarar vermemekti. Bu değerler uğruna gerekirse ölmesini de bilerek direnmekti.

Çırılçıplak soyulduktan sonra, aralıksız 11 saat sürecek olan işkencenin ilk seansı da başlamış oldu. Açılışı falakayla yaptılar. Bir yandan falaka atarlarken, "asker" diye adlandırdıkları herhalde 100 kilo çeken bir işkenceciyi de göğsümün tam ortasına oturtmuşlardı. Tabanlarıma inen şiddetli sopa darbelerinin acısı beynimde çakarken, göğsüme oturan işkencecinin ağırlığından güçlükle soluk alabiliyordum. Falaka ne kadar sürdü bilemiyorum. Bildiğim tek şey, sadece ilk gün 8-9 kez falakaya yatırıldığım. Bazıları "falakada insanın ayakları ve elleri uyuşur" derlerdi. Bu düşüncenin en azından benim için geçerli olmadığını daha önceki deneylerimden de biliyordum ama buna bir formül bulmalıydım. En iyisi başka şeyler düşünmek ve buna konsantre olmaktı. Bir de bana sorulan soruları duymamaya çalışıyordum. Her iki yöntem de istediğim sonucu sağladı bana. İlk falaka seansını kazanmıştım. Ama henüz yolun başında olduğumu da biliyordum.

Her falakadan sonra "papaz"ın sorduğu soruları tekrar tekrar soruyorlardı. Ama sorular gibi benim yanıtlarım da değişmiyordu. Sahte kimliğimde diretiyor, "evin nerede?" sorusunu ise "inşaatlarda

yatıyorum" diye yanıtlıyordum.

Bir ara kapı açıldı, içeriye birilerinin girdiğini sezdim. O anda bana işkence yapanlardan biri:

– Üsteğmenim! İşte Komando T. bu, diye tanıttı beni.

Hiç de yabancı olmayan bir ses, harflerin üzerine basa basa:

– Vay! Demek bu ha! dedi.

Sesi tanımıştım. Konuşan Adil alçağıydı. Eğitilmiş bir sirk köpeği gibi yeni sahiplerinin diliyle havlamaya başladı:

– Bak aslanım! Osman Yaşar Yoldaşcan geberdi. Örgütün askeri işlerini yapanlarınsa hemen hepsi yakalandı. Bu durumda örgütünüz maddi yönden çökmüş demektir. Dışarıda kalanlar bu işlerin altından kalkamaz ve kısa sürede de dağılır giderler. Onun için en iyisi tüm bildiklerini anlat. Senden hesap da soramazlar...

Oysa tüm yakalanmalara rağmen TİKB ayaktaydı. Yakalanan yoldaşlarımızın yerlerini doldurmak ve mücadelemizi kesintiye uğratmamak için geride kalan herkesin nasıl canını dişine taktığını çok iyi biliyordum. Bunu Adil alçağı da biliyordu. Ama O'nun amacı beni moralman çökertmek, örgütüme ve yoldaşlarıma güvenimi sarsarak beni de kendisi gibi ihanet batağına çekmekti. Elindeki sopayla kâh yere kâh vücuduma vurarak konuşuyordu. Bu hainin yakalandığını duyunca çözüleceğini biliyordum. Zaten O'ndaki çürümeyi farkeden örgütümüz kısa bir süre önce bu adi yaratığı geriye çekmişti. Kazara yakalanacak olursa kendisine güven olamayacağı için, önceden bildiği tüm ilişkilerin güvenlik altına alınmasına, evlerin değiştirilmesine girişilmişti. Ama daha henüz bu tedbirler tamamlanmadan yakalandı alçak. Şimdi onlardan geri kalmadan hatta daha saldırgan ve işgüzarca işkencecilerle birlikte beni sorguluyordu.

– Seninle ilgili birçok şeyi biliyorum. Ayrıca neleri bilebileceğini de tahmin ediyorum. Onun için en iyisi bildiklerinin hepsini anlat. Biz de sana yardımcı olalım...

Açıkçası benim de kendisi gibi köpekleşmemi istiyordu, ihanetin i'sini bile düşünemezdim. Yakalandığım andan itibaren ölümü göze almıştım zaten. Orada yapmam gereken, her komünistin, inançlı her devrimcinin yapması gerekendi ve ben de onu yaptım. Yani sonuna kadar işkencecilere en ufak bir sır vermediğim gibi kendimi suçlayacak hiçbir şeyi de üstlenmedim.

Hainin sorgusunun ardından çırılçıplak bir halde sırtüstü yere uzatıldım. "T" şeklinde içi boş bir demir boruya kemer ve iplerle kollarımdan bağlandım. Daha sonra borunun kollarımın bağlandığı uçlarını tavandaki halkalara taktılar. Askıya alınmıştım. Bu şekilde havada asılı iken sopa ve kum torbasıyla vücudumun her yanına vuruyorlardı. Ayrıca el ve ayak parmaklarımdan, cinsel organımdan, falaka sopasının ucuna taktıkları kabloyla makatımdan elektrik veriyorlardı. Elektrik işkencesine ara verdikleri zamanlarda ise hayalarımı sıkıyor, sopa veya karate darbeleriyle vuruyorlardı. Vücudumun her yanı acı ve ağrılar içindeydi. Tüm güçleriyle yükleniyorlardı bedenime, irademde bir gedik açmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. İki düşman sınıfın savaşıydı savaşımız. Onlara en küçük bir ümit dahi vermemeli, i护 irademi zorlamalıydım açmak istedikleri gediğe karşı. Ancak böyle koruyabilirdim idealimdeki aydınlığı.

Askıdan indirildiğimde kollarım kaskatı kesilmiş, aşağı inmiyordu. Tüm gücümü kullanmama rağmen indiremiyordum. Kollarımdan söktükleri demir boruyla bu kez onları indirmek için tüm güçleriyle vurmaya başladılar. Ardından soğuk su banyosu için tuvalete götürüldüm. Yüzüme, gözüme, karnıma, kafama, hayalarıma, makatıma hortumla buz gibi tazyikli su sıkıyorlardı. Tekrar işkence odasına döndüğümüzde önce bir sandalyeye oturtup malum sorularını sıralamaya başladılar. Ama bu sorgular kumda kürek çekmeye çalışmak gibi boşuna uğraştı. Bunun üzerine işkence tezgâhı tekrar kuruldu. Bu kez yeni bir yöntem uygulamaya hazırlanıyorlardı.

İki ucu iple bağlı bir sopanın ipini ayaklanma geçirdiler. İp ayak bileklerime oturuncaya kadar sopayı burdular. Sırtüstü yere uzatılmıştım. İki işkenceci, yan tarafa uzatılmış olan kollarımdaki aşıkkemiklerini ökçeleriyle çiğnerken, biri de ayaklarıma takılı olan ipli sopaya elleriyle bastırıyordu. Bu durumda kıpırdayamıyordum. Bir başka işkenceci ise çeşitli kalınlıklardaki sopalarla kaval kemiklerimden başlayarak göğsüme gelene kadar vuruyor; aynı işlemi bu kez vücudumu ters çevirerek yineliyordu. Göğsüm, sırtım, bacaklarım, karnım ve kalçalarım simsiyah olmuş ve kan toplamıştı. Ayaklarımdaki ipli sopayı çözüp, bileklerimden ökçelerini çektiklerinde hiçbir yerim kıpırdamıyordu. Sol aşık kemiğim dışarı fırlamış, bitkin bir haldeydim. Halen ümitlerini yitirmemiş olan işkencecilerden biri ayağının dış kenarıyla gırtlağıma basmaya başladı. Nefesim kesiliyor, ölmek üzere olduğumu hissediyordum. Tam kendimden geçmek üzereyken ayağını çekiyor, derin bir nefes alabilecek zamanım ancak oluyordu. Ardından tekrar basıyordu. 15-20 kez üst üste tekrarlandı bu oyun.

Ne ben yılmıştım ne de işkenceciler. Her seferinde yeni yöntemlerle saldırıya geçiyorlardı. Başlamadan önce de "bu daha ne ki!.. Seni buradan sağ çıkartmayacağız. Daha yapacağımız neler yar" demeyi de ihmal etmiyorlardı. Akılları sıra içime ölüm korkusunu düşürmeye çalışıyorlardı ama ben zaten ölüme baştan lades demiştim ve buna hazırdım.

O gün aralıksız 11 saat süren işkencelerden sonuç alamayan ve bitkin düşen işkenceciler ilk yenilgiyi kabullenmişlerdi anlaşılan. Onlar, kokuşmuş sömürü düzenlerinin ömrünü uzatmak için bedenimi ve irademi yatırmışlardı işkence çarklarına. Bedenimde pek sağlam yer kalmamıştı ama irademi ben teslim etmedikten sonra ona hükmedebilmeleri imkânsızdı. Bu inançla sonuna kadar direnmeliydim ve direnecektim.

Üzerimden çıkan elbiselerimi giydirdiler. İlk yenilginin hırçınlığıyla da "bunu kalorifer borusuna kelepçeleyin. Ekmek ve su da vermek yasak" deyip gittiler. Elbisemde gizli olan bir notu bulamamışlardı. İlk günün galibi olmanın üzerine o notu da yok edince sevinçten uçacak gibi hissediyordum kendimi. Tüm ağrılarım dinmişti sanki. Bu noktadan sonra kendimi yarına ve yarınlara hazırlamalıydım. Daha 131 gün sürecek bir gözaltı süresi uzanıyordu önümde...

Kasım ayının ortalarıydı. 22 Ağustos gününden beri işkencecilerin ellerindeydim. TİKB'nin kitle yayın organı olan Orak-Çekiç'in bir sayısını getirdiler önüme. Gazetede yer alan "iki Komünistin Hayatı Tehlikede" başlıklı bir yazıda Sezai ile benim durumuma kamuoyunun dikkatlerini çekmeye çalışıyorlardı yoldaşlarım. Sezai hakkında düzmece bir "ölüm raporu" hazırlamış işkenceciler. Buna göre Sezai sözde "ev göstermeye gitmiş ve orada çıkan bir çatışmada ölmüş". Bu "rapor"u da okuttular bana.

– Orak-Çekiç'i de Sezai için hazırladığımız ölüm raporunu da okudun. Kaldığın evi vermediğin ve konuşmadığın takdirde seni de Ataman, Selma ve Sezai gibi öldürürüz!

– Devrimciler kaldığı evi vermez. Bu bir ilke sorunudur. Bu nedenle kaldığım evi vermiyorum! Alabiliyorsanız hodri meydan! Ataman, Selma, Sezai gibi yüzlerce kişiyi öldürseniz de kaçınılmaz sonunuzu değiştiremezsiniz!..

– Daha ne kadar dayanabileceksin bu işkencelere? Seni daha istediğimiz kadar tutabiliriz. 90 gün burada, 90 gün Ankara'da, 90 günde Adana'da... Tüm bunlara dayanabilir misin?

– İşkenceden korkmuyorum! Sizden de... Ölümden de... Daha 90 gün değil, bindoksan gün de tutsanız vız gelir...

* * *

İstabul Siyasi Şube'de 106 gün kaldım. Bu süre boyunca her türlü maddi ve psikolojik işkence yöntemini denediler üzerimde, işkenceler sırasında hiç olmazsa bağırmamı istemeye başlamışlardı. Onlara bu zevki de tattırmamak için "gık" bile demiyordum. Bağırmamı istedikleri zaman:

– Devrimciler işkencede bağırmaz. Benim yerime işkenceciler bağırsın, diyordum onlara.

Öte yandan, kendi hazırladıkları ifadeleri imzalamam için de çok uğraştılar. Okumadan imzalamayacağımı söyledim her gelişlerinde. Onlar buna yanaşmadılar, ben de ifade vermedim."

6 Aralık günü bu kez Adana polisine teslim ettiler. Adana'dan gelen ekibe teslim etmeden önce:

– Burada konuşmadın. Eğer Adana'da konuşacak olursan geri getirir ve öldürürüz seni o zaman, dediler.

* * *

Adana'da gördüğüm işkenceler de İstanbul'dan farklı değildi. Ama hiçbiri orada da işe yaramadı. Birgün, Adana'da ikamet eden annemlerin oturduğu mahalleden beni de tanıyan başka bir örgütün sorumlusu düzeyinde birini getirdiler sorguma. Bu hain, kendi örgütünden tam 46 kişiyi yakalatmıştı. Polisler kendisine "yüzbaşım" diye hitap ediyorlardı.

Artık savcılığa göndermeye karar vermiş olacaklar ki ifade verip vermeyeceğimi sordular.

– İstanbul polisine ifade vermediğini biliyoruz. İstanbul polisi "bu adam ifade vermez" dedi bize. Ne diyorsun? İfade verecek misin?

– Ancak istediğim doğrultuda ifade veririm, yazılan ifadeyi baştan sona kadar okurum, en ufak bir nokta bile hoşuma gitmezse imzalamam. İfademi bu şekilde alırsanız veririm. Yoksa vermem. İstanbul polisi bu koşullarımı kabul etmedi, ben de vermedim.

Koşullarımı kabul ettiler, ben de istediğim gibi kısa bir ifade verdim.

* * *

İstanbul ve Adana Şube'lerinde toplam yüzotuzbir gün kaldığım halde, bu sürenin belgelerde kırk gün kalmışım gibi gösterildiğini daha sonra yargılanmam başlayınca öğrendim.

ÜÇLEME

BİR

"SORGU" ODASINDAN İKİ ENSTANTANE

Gece saat 24 sıralarında kapı zili çalınca ev sahibesi:

– Ablam gelmiştir, ışığı yanık görünce arada bir uğrar, dedi. Kocası baldızına kapıyı açmak için kalktığında belli belirsiz bir önseziyle kapıyı çalanın polis olduğunu düşündüm. Ev sahibi gelenin baldızı olduğu düşüncesiyle gülerek kapıya gitti; gelenin kim olduğunu sormadan kapıyı açtı. Aynı anda çelik yelekli, otomatik silahlarının namluları bize yönelik gestapo sürüsü koşarak içeri daldı. Yatmamızı, kımıldamamamızı söyleyerek silahlarını üstümüze doğrulttular. Yapılan aramadan sonra beni, iş yerinde arkadaşları olan işçiyi ve ev sahibi çifti itekleyerek evden çıkardılar. Ellerimiz sıkıca arkadan bağlanmış, gözlerimiz bantlanmıştı.

1. Şube'ye geldiğimde hücrelerde bizim gibi evlerine baskın yapılarak getirilenlerin olduğunu anladım. Cezaevinden çıkalı çok olmamış, İzmir'e de yeni gelmiştim. Yine cezaevi kapısı göründü... Şimdi bunları düşünmenin sırası değil... İşkence mi? Düşünmüyordum bile...

Bir-iki kişi hücre kapısına vurup tuvalete gitmek istediklerini söylüyordu. Ben de onlara katıldım ama aldıran yok... İşleri oldukça yoğun... Zaman geçtikçe Şube kalabalıklaşıyordu.

4-5 saat sonra hücremin kapısı açıldı. Nihayet sesimi duydular diye seviniyorum. Yanılmışım... Gözlerim bağlanıyor ve kaba hareketlerle iteklenerek götürülüyorum... "Tuvalet..." diyecek oldum. Dinlemek bile istemediler.

– Yürü!

"Sorgu" odasına götürüldüm. Etrafımın çepeçevre sarılı olduğunu konuşma ve ayak seslerinden anlıyorum. İşkence ne kadar sürer; belki de işkence yapmaktan yorulup bıkıncaya kadar... O zamana kadar dişimi sıkabilir miyim? Olanaksız… Son derece sıkışmış durumdayım; işkence sırasında istemediğim bir durumla karşılaşmak istemiyorum. Şimdiden alaylarını, aşağılık gülüşlerini duyar gibi oluyorum...

– Şefinizle görüşmek istiyorum, dedim. Şaşkınlık ve sevinç ifade eden bir ses tonuyla biri:

– Tabii, tabii, dedi.

Çevremde bir hareketlilik oldu. Neler anlatacağımı merak ediyorlar galiba.. Ne söyleyeceğimi bilmiyorlar. Duyduklarında(!)... O an gözlerimin açık olmasını çok isterdim. İsteğimi belirttiğim an yüz ifadelerindeki değişimleri kafamda canlandırıyorum...

Şefin geldiği belirtildi. Niçin görüşmek istediğimi soruncaya kadar bekleyeceğim... Sormuyor. Özel bir vurguyla:

– Evet? dedi.

Kabul anlamında değil bu "evet", soru ve beklenti ifade ediyor.

– İşkenceden korktuğumu, zaman kazanmak istediğimi sanmayın. Buraya getirildiğimden beri tuvalete gitmek istediğimi belirttiğim halde götürülmedim. Beni önce tuvalete götürün, sonra istediğiniz işkenceyi yapın.

– Tabii, tabii, dedi yumuşak bir,sesle:

– Tuvalete götürün.

İki kişi koluma girdi. İçeri girdim; kapıyı kapatmamı engellediler. Bana baktıklarını hissediyordum. Çıktım; sorgu odasına döndük. Şef hemen dönmemize şaşırmıştı. Olanları anlattım.

– Üstünü arayın! Götürün, kapıyı kapatsın...

Sorgu odasına döndüğümde falaka, elektrik, askı bekliyordum. En azından meydan dayağı... Her şeye hazırım... Oldukça rahatım. Kendim de rahat oluşuma şaşıyorum. Böyle çabuk ve çok erken yakalanışıma kızıyorum. Yapılacak işkenceyi başarısızlığımın cezası olarak mı görüyorum? İrkiliyorum... Bu olamaz...

– Sorularınıza hiçbir şekilde yanıt vermeyeceğim. Söyleyeceklerim bu kadar,

– Bunu biliyoruz, buradan çıkıncaya kadar sana bir fiske bile vurdurmayacağım. Direndim deme zevkini sana tattırmayacağım, diyor şef.

Şaşırıyorum. Neden böyle davrandıklarına anlam veremiyorum, yoksa gerçekten de artık işkence yapılmıyor mu?!! Şef ismimi söyleyerek:

– İskenderun, Adana ve İstanbul polisine direndiğini, babanı bile tanımadığını biliyoruz...

Demek ki, bundan dolayı böyle nazik ve yumuşak davranıyorlar. Buna sevinemiyorum.

* * *

Her gün sorgu odasına götürülüyor; bir masanın üzerine yerleştirilmiş olan yüksek ısı ve ışık veren düzeneğin karşısına oturtuluyorum. Oturduğumda gözlerim açık ancak yüksek ışık nedeniyle düzeneğin arkasında oturan "sorgucuları" göremiyorum. Arkamda da bekliyorlar... "Sorgu" kendilerine yaptıkları bitmez tükenmez övgü ve bana yönelttikleri hakaret ve küfürlerden oluşuyor. Örgüte ve yoldaşlara olan inanç ve güvenimi sarsmak, zayıflatmak istiyorlar.

Şef:

– Örgüt neden seni harcamak istiyor hiç düşündün mü? diye soruyor. Örgütün beni harcamak için, ilişkileri polisin bildiğini bildikleri İzmir’e gönderdiğini ileri sürüyorlardı. Bu beylik numaraların sökmediğini görünce bu kez, az önce söylediklerinin tersini söylüyorlardı. Örgütümü ve yoldaşlarımı çok sevdiğimi; kendimi tümüyle örgüte adadığımı bundan dolayı beni konuşturamayacaklarını belirtiyorlar.

– İ...’nin çocuklarına aşağıda biz bakıyoruz. E. de elimizde. F. hasta. Onları çok sevdiğini biliyoruz; neden kurtarmak istemiyorsun? Onların durumlarını açıklasan, bir şeyleri yoksa o kızcağızları neden tutalım; hemen salıveririz. Salıverilmelerini istemiyor musun? Onları cezaevine mi götürmek istiyorsun?

Amaçlarının duygusal olarak beni etkileyip, sevdiğim insanları kurtarmak(!) düşüncesiyle, işime geldiği gibi, "suçsuz!" gösterme çabası içine girmemi sağlamak. Bu "kurtarma" çabasına giriştiğim zaman; Gulliver gibi her yanımın binlerce iplikle nasıl bağlanıp kıpırdayamaz duruma düşeceğimi biliyorum.

Hücre kapısı açıldığında yine "sorgu" odasındaki düzeneğin karşısına oturtulacağımı düşünüyordum. "Sorgu" odasında gözüm açıldığında T.'nin sandalyede oturduğunu gördüm. Tanıyıp tanımadığımı sordular. Tanımadığımı söyledim. Bir deste resim tutuşturuyorlar, acelesiz tek tek bakıp üzerinde düzenek bulunan masanın üstüne atıyorum:

– Tanımıyorum, diyorum.

Elimdeki resimler bitince T.'ni çıkardılar. Etrafımı sarıp yırtınırcasına bağırıyor, bana işkence "zevkini" tattıracaklarını söylüyorlar. Israrla:

– Sana ip vereceğiz hücrede kendini asacaksın, diyorlar. Devrimci olduğumu, devrimcilerin intihar etmeyeceklerini söylüyorum.

– Biz seni asacağız, intihar etti diyeceğiz.

– Sizden her tür işkencenin yanında bunu da yapacağınızı bekliyorum. Ancak baştan da söylediğim gibi işkence yaptığınız andan itibaren hiçbir sorunuza yanıt vermeyeceğim, diye yanıtlıyorum bu tehditlerini.

Olduğum yerde zıplamamı istiyorlar. Hiçbir isteklerini yapmamaya, sorularına yanıt vermemeye ve ne kadar ağır işkence yaparlarsa yapsınlar "ah!" bile dememeye karar vermiştim. Zıplamayacağımı anlayınca, ikişer kişi koltuklarımdan tutup kaldırıp indirmeye başlıyorlar. Yorulmuş olacaklar ki, kaldırıp indirmekten vazgeçiyorlar. Pantolonumu çıkarmamı istiyorlar. Hareketsiz bekliyorum. Üstüme çullanıyorlar. Kısa süreli bir mücadele sonucunda etkisiz hale getiriliyorum. Biri hayalarıma yapışıyor. Sıkıyor... Sıkıyor... Gittikçe artan bir yoğunlukta acı bedenime dalga dalga yayılıyor. Sanki beynimi avuçlarına almış sıkıyor. Kararımı vermiştim... "Ah" bile demek yok! Hayalarımı bırakıyorlar... Bu kez tekme ve yumruklarla karnıma, göğüs boşluğuma ve yanlarıma kudurmuşçasına vuruyorlar...

Bu seferki Şube deneyimimde de suskunluğumla işkencecileri yenmiştim... Bu arada geçmiş deneylerim geliyor aklıma...

* * *

İKİ

FAŞİZMİN İŞKENCE DEHLİZLERİNDE KÜÇÜK BİR IŞIK

Onbinlerce işçi grev ve direnişteydi. Onlarla ilişki kurmaya çalışıyor, gazete ve bildiriler taşıyorduk. İhtilalci düşüncenin filizlenmesi için yoğun bir çaba harcıyorduk. Tesadüfen tanıştığım bir işçiyle grev yaptıkları fabrikaya gittim. Merter'de küçük bir tekstil fabrikasıydı. İşçiler coşku doluydu. Revizyonist ve reformistlere derin bir kin duyuyorlardı. 500 metre ilerde Vakko'da revizyonistler her gün davul-zurna çalarak oynuyorlardı. Grev kendi başına bir amaç haline getirilmiş; devrimci bir ruh ve havadan eser yok...

İşçiler bildiri ve yayınlarımızı topluca okuyor; kendi aralarında ateşli ateşli tartışıyorlardı. Ertesi sabah yeni yayınlar getirmek için ayrıldım...

Geceyi tanıdığım bir işçi evinde geçirdim. Uykusuzluktan gözlerimiz kapanıncaya kadar oturup konuştuk. Sabah erkenden cama vurularak uyandırıldık. Cama vuran İsmet'ti: Uyku sersemliğiyle ne olduğunu anlamaya çalışıyordum.

– Çabuk kalkın darbe oldu. Generaller yapmış. Partiler, sendikalar kapatılmış... Sokağa çıkma yasağı konulmuş, ama kimse dinlemiyor. Herkes sokakta... Bir yere gidecekseniz acele edin.

Ev sahibemin yüzü bulutlandı; Üzülmüştü...

– Yine mi onlar... dedi.

Hızla giyinip, ısrarlara karşın kahvaltı yapmadan sokağa çıktım. Sokaklarda insanlar vardı. Kimin nereye gittiği belli değildi. Sanki kalabalık ileri geri gidip geliyordu. Eve gitmem gerekiyordu. Ancak ulaşım araçları çalışmıyordu. Yaya gitmek zorundaydım.

İstedikleri gibi at oynatamazlar, diyordum. Devrimci örgütler Rusya'da olduğu gibi kıyasıya bir mücadeleye girip güç kaybetmemişlerdi. Kıyasıya bir mücadele ve zor günler bizi bekliyor... Onbinlerce işçi ve emekçinin grevi, direnişi kolay bastırılamaz, diyordum. Darbe yapanlar da bunu biliyorlar... Radyodaki konuşmayı dinledim. Kendilerine tam güvenmiyorlar... Güçlü bir karşı koyuş darbecileri pişman edebilir...

Bir şeyler yapmalı... Hem de zaman geçirmeden yapmalı. Ayrıldım, eve gitmem gerekiyordu.

İki gün sonra sokağa çıkma yasağı kaldırıldı. Bazı sempatizan işçilerle görüşmem gerekiyordu, erken-den çıktım... Grevde olan fabrika işçileriyle görüştüm. Askerler grev yerine gitmiş, ordunun yönetime el koyduğunu, sokağa çıkma yasağı olduğunu söylemişler. "Şimdilik" herkesin evine gitmesini istemişler, işçiler grev yerini terk etmek istemiyorlar… Tartaklanarak grev yerinden atılıyorlar. Revizyonist ve reformist sendika ağalan gönüllü olarak grevleri sona erdiriyorlar.

Bugün 15 Eylül. Bir arkadaşla yapacağımız işlere ilişkin konuşarak yürüyoruz. Ara sokaktan çıkan bir polis otosu bize yöneldi... Kaçmak için çok geç... Orada bulunan bir dükkâna müşteriymiş gibi girdim. Polis otosu kapıda durdu, içindekiler inip üzerimi aradılar ve itekleyerek otoya bindirdiler. Caddede yürümekte olan arkadaşı da aldılar. Çevrede bulunan bir iki esnafa bizi tanıyıp tanımadıklarını sordu-lar. Tanıdıklarını, mahallenin çocuklan olduğumuzu söylediler. Yine de serbest bırakmadılar.

Sonradan, zaman zaman oturduğumuz kahve sahibinin ispiyon ettiğini öğrendim.

Arkadaşıma nerede kaldığını sordular. Ağabeyinin evinde kaldığını söyledi. Eve gittik, ağabey evde yoktu, yengesi onlarda kalmadığını söylemiş. Bunun üzerine ablasında kaldığını söyledi. Bu kez ablasının evine gittik. Ablası onlarda kaldığını, askerden yeni geldiğini söylüyor.

Polisler yumuşamıştı. Bana nerede kaldığımı sordular. Serbest bırakılacağımız düşüncesiyle bir akra-bamda kaldığımı söyledim. Eve gittik, kapıyı 6-7 yaşlarında bir çocuk açtı. Orada kalıp kalmadığımı sordular, çocuk orada kalmadığımı söyledi.

Sürükleyerek otonun içine attılar. Kapı kapanmadan cop ve yumruk sağanağı başladı. Karakola götürülünceye kadar ellerim, kollarım davul gibi şişmişti. Karakolda caddeye bakan pencereleri olan bir odada vurmaya devam ettiler. Biri:

– Bu iş burada yapılmaz. Dışarıdan görüyorlar, dedi.

Bunun üzerine dayağı kestiler. Nasıl dayandığımı merak ediyorlardı. Bende sinir yokmuş. Şef oldu-ğum anlaşılıyormuş. Böyle yorumlar yapmalarının ve kuduz köpekler gibi ısırmalarının nedeni "of" dememiş olmamdı. Az sonra günümü görecekmişim.

Uzmanlar almak için yola çıkmışlar, içimden:

– Uzmanlarınız bana vız gelir, diyorum.

Ne yapabilirler? Bana acı çektirmekten başka araçları olabilir mi? Acı yüreğimi ve beynimi teslim alabilir mi?

Bizi almaya gelecek uzmanlar yolda alacaklarmış. Karakola getirildiğimiz polis otosuna bindirildik. Zeytinburnu'na doğru yola çıktık. Sakin bir yerde uzman ekibin gelmesini beklemeye başladık.

Beklenen uzmanlar geldi. İtip kakarak gelen minibüse bindirildik. Cebimde bir zincire takılı 3-4 anah-tar vardı. Aramada bulamamışlardı. Atmak için uygun anı yakalayamamıştım. Minibüsün arka koltu-

ğunda yalnızdım. Anahtarları koltuğun altına atmak için bundan daha uygun an olamazdı. Anahtarlan yavaşça koltuğun altına kaydırıyordum ki:

– Ver bakalım o anahtarları.

Soğuk bir duş alıyormuşum gibi ürperdim. Nasıl görmüştü? Hiçbiri bana bakmıyordu?

– Bu anahtarlar nerenin? Aynı ses sormuştu. Ve devam etti:

– Anahtarlar nerenin? Nerede kalıyorsun?

Yumruk eşliğinde sorulan bu sorular 2. Şube'ye varıncaya kadar devam etti. 4. veya 5. kata çıkarıldık. Tek olarak küçük bir hücreye konuldum. 2-3 dakika geçmeden çıkarıldım. Gözlerim özel bir bantla bağlandı. En küçük bir ışık sızıntısı bile gelmiyordu; her taraf simsiyah olmuştu. Kollarımdan çekilerek bir odaya götürüldüm.

Seslerden, 7-8 kişi olduklarını anladım.

– Anahtarlar nerenin?

– Hiçbir yerin değil, dedim.

Yüzüme, karnıma aynı anda yumruklar inmeye başladı. Öyle şiddetli vuruyorlardı ki sersemlemiştim. Soru sordukça duruyor, istedikleri yanıtı alamayınca daha şiddetli vuruyorlardı.

– Puşt, bir yerin değilse niçin taşıyorsun?

Israrla anahtarların açtığı kapıları göstermemi istiyorlardı. Ben de aynı yanıtı tekrarlıyordum. Şef olduğunu sandığım:

– Getirin, dedi. Bana:

– Bak oğlum, bizi yorma, kendine de boş yere eziyet ettirme. Nasıl olsa bizi örgüt evlerine götüreceksin. Her şeyi bir bir anlatacaksın. Biz insan gibi anlatmanı istiyoruz. Sonra anlatmak için yalvaracaksın. O zaman biz dinlemeyeceğiz, dedi.

– Anlatacak mısın? Oturalım mı? diye sordu.

– Anahtarlar az önce de söylediğim gibi hiçbir yerin değil... der demez çeneme yumruklar inmeye başladı.

– Biraz durun. Anlatsın bakalım, deyip yumruklayanları durdurdu. Anlatmamı beklediğini ifade etmek için;

– Eee..! yaptı.

– Ben bu anahtarlan buldum. Tespih çekme alışkanlığım var, ancak arkadaşlarım teşbihlerimi alıp geri vermiyorlar. Bu nedenle tespih yerine bu anahtarlan sallıyorum.

– Oğlum sen bu masalları babana anlat Bizi aptal mı sanıyorsun... Kısa bir sessizlik oldu.

– Yatırın. 5-6 kişi üzerime saldırıp yere yıktılar. Çabucak falaka sopasını ayaklanma bağladılar. Gittikçe temposu artan bir hırsla tabanlarıma vurmaya başladılar. Sanki ayaklarıma vurmuyorlar da, kafamın içinde burgu çeviriyorlardı. Müthiş bir acı vücudumu pençesine almış sıkıyor, sıkıyordu... Ve ard arda hep aynı sorular geliyordu.

– Bu anahtarlar nerenin?.. Bu anahtarlar nerenin? Bu anah... Ve ısrarla:

– Evlere götüreceksin... Evlere götüreceksin... Ev...re gö...tü... Yanıtımı vermiştim. Aynı şeyleri tekrar etmenin anlamı yoktu. Bir süre sonra durdular. Oklavayla yufka açar gibi sopayı ayaklarımın altına sürdüler. Birkaç kez de çiziyormuş gibi çektiler. Ayaklarımı çözdüler. Serçe parmağıma ve kulak mememe kıskaç tutturdular.

– Şimdi ananın... göreceksin.

Ani bir şokla kolum aşağı doğru çekilirken, kafamın içinde yıldızlar uçuşmaya başladı. Uzunca bir süre bu şekilde elektrik verdiler. Hep aynı soruları bıkıp usanmadan tekrarlıyorlardı. Hani ben anlatmak için yalvaracaktım. Şimdi tam tersi olmuştu. Onlar adeta yalvarıyorlardı.

Pantolonumu aşağı sıyırdılar. Serçe parmağımdaki kıskacı çıkarıp penisime bağladılar. Şimdi sanki kasıklarım oyuluyordu. Manyetoyu çeviriyor, çeviriyorlar... Birden duruyorlar. Bir iki kısa şok... ardından yine hızlı bir elektrik akıyordu...

Şimdi dinamoyu bulanın kemikleri mezarda sızlıyordur. Elektriği ısıya ve ışığa çevirmek ne güzel! Karanlık geceleri aydınlatmak!.. Soğuk odaları ısıtmak! Ne güzel! Fabrikalarda makinaları çalıştırmak ne güzel! Ama elektriği işkence yapmak için kullanmak... Onursuz... Aşağılık... Puştça bir şey.

Akım kesildi. Kıskaçlar yerlerinden söküldü..

– Ben direneceğim diyorsun, öyle mi? Madem ki direneceksin, bize inanacağımız bir masal anlat. Biraz düşün.

Beni yalnız bırakıp gittiler. Nasıl inandıracağımı düşünmeye başladım. Evet, yolda buldum demek parlak bir buluş değildi... Ama bu anahtarları üzerimde taşımayı başka nasıl açıklayabilirdim. Köyden yanlışlıkla getirdim desem?.. Köyden ne zaman ayrıldığımı araştıramazlar mı? Mantıksız görünse de ilk söylediğimden daha mantıklı açıklama olamazdı. Sonuçta en mantıklı açıklama bile bir yerde açmaza girecekti...

Mantıklı bir açıklama için düşünmek tuzağa doğru atılan bir adım olabilir! İşkencecilerin isteği, açıklamamı mantıksız bulup inandırıcı bir açıklamada bulunmam değil mi? Bana acıyacaklarını düşünmem aptallık olacaktır. Yılların işkence deneyimi ve birikimine sahipler. Ya ben... okuduğum bir iki yazının dışında deneyimim yok gibi. Kitaplar da gerçekte hiçbiriyle uyuşmuyor. Kendime bir çember çizmeli, o çemberin dışına bir milim bile taşmamalıyım. Direnişimin esası bu eksen üzerinde kurulmalı. İşkenceci cellatlar beni çizdiğim çemberin dışına çekmeye çalışacaklar, ben de bu devrimci mevziyi bir milim bile dışına çıkmadan savunmalıyım.

10-15 dakika sonra geldiler.

– Düşündün mü?

– Size söyledim... Düşünülecek bir şey yok.

Karnıma üst üste yumruklar inmeye başladı. Birkaçı arkadan kollarımı tutarak eğilmemi engellerken, bir kişi de önden kasıklarıma tekmeler savuruyordu.

– Uğraşmayın yatırın...

Falaka sopası yeniden ayaklarıma bağlandı... Bıraktıklarında ayaklarımın üstünde duramıyordum. Yeniden penisimden ve serçe parmağımdan elektrik vermeye başladılar. Şef yırtınırcasına bağırıyordu:

– Oğlum evleri vereceksin... İ... git o masalı saf bulduklarına anlat da inansınlar.

Kendi aralarında fısıldaştıklarını duyuyordum. Konuşmazsam evlerde bulunanlar kaçarmış. Bu nedenle çözmeleri gerekiyormuş.

Hücreye götürdüklerinde yarı baygın durumdaydım. Geceydi... Belki de sabah olmak üzereydi. Biraz dinlenip toparlanmam gerekiyordu. Kapı yeniden açıldı. Gözbağı bağlanmadan hücreden çıkarıldım. Karşımda bir kişi vardı. Bana yapılan işkenceleri görmüş. Acımış, yardım etmek istiyormuş.

– Bravo! Çok iyi direndin! Arkadaşlarını kurtardın, sen gitmeyince onlar kaçmışlardır. Buradakiler insan değiller, kendin de gördün. Bak bir günde insan kılığından çıktın. Artık evleri söyle kurtul.

Tek kelime söylemeden dinliyor gibi yapıyordum. Bana acıyarak yardım edecek tek kişinin olmayacağı belliydi burada. Belki de az önce işkence yapanlardan biriydi karşımdaki.

– Evini bana söyle, örgüt evi değil diye tutanak tutarız. Seni de serbest bırakırız, dedi.

Anahtarları yolda bulduğumu, tespih yerine kullandığımı bir kez daha tekrarladım.

Arkadaşlarımı çok mu seviyormuşum? Cezaevine düştüğümde beni arayıp soran olur muymuş? Beni saf buldukları için kullanıyorlarmış, aptallık ediyormuşum. Monolog uzadıkça maskesi sıyrılıyordu.

– Kürt müsün? diye sordu.

Kürt olduğumu söyledim. Kürtçe uzun uzun konuştu. Acıdığı için yardım etme vaadiyle başladığı konuşmasını tehditlerle sürdürüyordu:

– Seni ben konuşturacağım! dedi.

Çeneme, şakaklarıma sert yumruk darbeleri inmeye başladı. O sırada yerden biter gibi 5-6 işkenceci ortaya çıkıverdi. Anlaşılan kapı arkasından bizi dinliyorlardı. Gözlerime bant takıldı. Falaka sopası yeniden ayağıma bağlandı. İşkence elektrik, meydan dayağı şeklinde sürdü... Kendi aralarında konuşurken:

– Şef olmasa, böyle direnemez... dediklerini duydum. Çözme umutları sönmüştü, ama belli etmek istemiyorlardı.

Şef:

– Şimdi yerine geç. Bu daha ne ki? Seninle işimiz bitmedi. Biraz düşün... Manyak.

Hücreme geçtim. Bu böyle kaç gün sürecek acaba?.. Dışarıyı düşündüm. Dışarıda ne yapıyorlar? Bu kadar azgınca saldırdıklarına göre işler pek iyi gitmiyor herhalde. Evet, devrimci mücadele düz bir çizgi izlemezdi. Yenilgi dönemleri, geri çekilmeler, kabarma yılları ve ileri atılımlarla sürerdi. Ama şimdi ölümüne mücadele etmek gerekiyordu. TİKB'nin mücadeleyi sürdüreceğine inanıyordum. Benim mücadele cephem ise burası... Sınıf mücadelesi burada dayatmış. Devrim için, örgütüm ve yoldaşlarım için, kendi onurum için direnmem gerekiyor. Pahası ne olursa olsun direneceğim!

Tuvalet için kapım açıldı. Diğer hücreler eğimli olduklarından herkes olduğu yere işiyor, sidik dışarı akıyordu. Benim kaldığım hücrenin eğimi yoktu. Bu nedenle işeyememiştim. Tuvalete girdim. Lavaboda ellerimi yıkıyordum; aynada yabancı bir görüntü gördüm. Döndüm arkama baktım, kimse yoktu!?

– Bu ben miyim? diye şaşakaldım.

Yüzüm yusyuvarlak olmuştu. Gözlerimin yerinde iki tane derin çizgi vardı. Burnumla yanaklarım aynı hizadaydı. Dudaklarım cankurtaran simidi gibi şişmiş, yusyuvarlak olmuşlardı. Hücreme geçtim. Bir iki lokma yemeye çalıştım. Yediğim zeytinin çekirdeğiyle duvara:

"Devrim ve onurun için diren" yazdım.

Kapı açıldı. Gözbağı yeniden gözüme bağlandı. Yine "sorgu" odasındaydım. Akşama kadar bir önceki işkence ve sorular tekrar edildi.

"Gönderelim. Onlar bu işte daha uzmanlar" dediklerini duydum.

Gönderileceğimi anlamıştım ama nereye gönderileceğimi bilmiyordum. Gönderilmem için karar verilmişti ama işkencede en küçük duraklama olmamıştı. Ellerim, yüzüm, ayaklarım balon gibiydi. Her yanım ezik ve çürükler içindeydi.

Gece "sorgu"sundan sonra hücre nöbetçisi gözümü açmış, yerime geçmemi söylemişti. Birçok kişinin konulduğu hücrelerin önünden geçiyordum. Tanıdık bir ses:

– Ne yaptılar, iyi misin? diye sordu.

– Biraz elektrik verip, falaka çektiler ve dövdüler, dedim.

Soran birlikte yakalandığım arkadaştı. Sesi iyi çıkıyordu. Sabahleyin gözlerim bağlanarak dışarı çıkarıldım. Fısıltı ile söyledikleri yere götürüleceğimi tahmin ettim. 12 Mart döneminde devrimcilere MİT'in değişik yerlerdeki binalarında işkence yapıldığını duymuştum. Böyle bir binaya götürüleceğimi düşünüyordum. Arabaya bindirilince yalnız olmadığımı anladım. Arkadaşımı da getirmişlerdi. Hareket ettik. Durduğumuz zaman arkadaşım Gayrettepe'ye getirildiğimizi söyledi. Onun gözlerindeki bant bezden yapılmış, bandın altından görebiliyormuş.

Bir süre bekletildikten sonra tekrar arabaya bindirildik. 2. Şube'ye dönüyorduk. Arkadaşımın elini gıdıkladım. Tamam, terslik yoktu. Bırakılacağımızı umuyordum. Bırakılmadık, ancak işkence yapılmıyordu. İki gün bekletildik. İki gün sonra yeniden Gayrettepe'ye götürüldük. Bu kez geri çevirmediler... Hücreye indirildik.

Çarşıkapı'da cezaevi arabası içinden 22 kişi firar etmişti. Firar edenlerden üçü adli tutukluymuş. Asım Aşkayanar bu firarilerden biriydi. Ablasının evine gitmiş, ihbar etmişler... Hücrede küçük burjuva "sol" bir örgüte mensup insanlar da vardı.

Bunlardan birine faşistlerin niçin getirildiğini ve neden aynı hücrelere konulduğunu sordum.

– Bak, artık faşist komünist yok, biz solcuyuz, onlar da ülkücü! dedi.

Şaşırıp kaldım. Kulaklarıma inanamıyordum. Tüm hücreler tıklım tıklım doluymuş. Askeri yönetim her iki tarafa da karşıymış?!!

Faşistin biri 6-7 kişinin kanına girmiş. En küçük pişmanlık belirtisi yoktu. Övünerek, olanak bulursa yine aynı şeyleri yapacağını söylüyordu.

– Senin hakkın bir kurşun, beynine sıkılacak bir kurşun... dedim. Biraz atıştık. Diğerleri kayıtsız kalmıştı. Bu tavırları beni dehşete düşürdü.

İki günlük dinlenme epeyce işe yaramıştı. Yüzümdeki şişlikler inmişti. 1. Şube'deki genel tavrı merakla sordum:

– Çözülen oluyor mu?

"Artık komünist-faşist yok..." diyen arkadaş şaşkınlıkla yüzüme baktı:

– Direnen yok ki!.. Şaşırmak sırası bendeydi.

– Nasıl olur? Devrimcilerin direnmesi gerekmiyor mu?

– Buradan konuşmadan çıkmayı kafandan sil. Herkesi konuşturacak yöntemleri var. Konuşmayanları öldürüyorlar.

– Ne gibi yöntemleri var? Falaka, elektrik ve meydan dayağı şeklinde işkenceyi 2. Şube'de gördüm.

1. Şube'yi 2. Şube ile karıştırmamalıymışım. Ayaklarımın altına baktı.

– Daha bu ne ki? Kendi ayaklarını göstererek:

– Benimkiler falakada nasır bağladı, dedi.

Oysa ayaklarında işkence yapıldığının en küçük belirtisi bile yoktu.

Çizdiği tablo korkunçtu. Ama ölümden öteye yol var mıydı? Sorun ölümü göze alıp almamakta yatıyordu. Benim anlatacak bir şeyim yoktu. Kapı açıldı.

– Çık, dedi nöbetçi...

Gözlerim bir bezle sıkıca bağlandı. Hoparlörden kulakları sağır edici bir şekilde Mehter Marşı yayılıyordu. Kulakları tırmalayan bu sesi ilk kez fark ediyor gibiydim. Oysa Şube'ye girdiğimden beri hiç susmamıştı.

Birisi, arkadan omuzlarımdan tutmuş ileri doğru itekleyerek sağa sola döne döne ilerliyorduk. Bazen başını eğ, ayaklarını kaldır gibi uyarılarda bulunuyordu. Ayaklarımı bir iki kez kaldırdım, ama önümde bir engel yoktu, kasten ayaklarımı kaldırmam söyleniyormuş gibi geldi. "Ayaklarını kaldır" dediğinde yürüyüşümde değişiklik yapmadım. Gerçekten önümde engel yoktu. Ayağını kaldır, dediğinde yine kaldırmadım. Bu kez yanılmıştım. Ayağım bir çıkıntıya takıldı. Tökezledim.

– Ayağını kaldır demedim mi? diye böğürdü.

Sesinde tuhaf bir sevinç vardı. İşkence odası amma da uzakmış... 10 dakikadır yürüyorduk hâlâ varmamıştık. Bir odaya girdik

– Getirdin mi? Getir... getir... Şimdi anasının ... belleyecek. Arkadan ve önden bir iki tekme savruldu. Bunlar pek hafif tekmelerdi. Daha çok aşağılamak ve dalga geçmek için atılan tekmeler.

Birisi:

– Önce Kâmil'i çağırın, bunu s.... Sonra icabına bakarız, dedi.

Bir yandan gülüyor, bir yandan da edepsizce küfürler ediyorlardı. Sonra top gibi birbirlerine itekleyerek zevkli bir eğlence bulmuşlar gibi oynamaya başladılar. Odaya yeni biri gelince durdular. Şaşkındım. Falaka, elektrik vb. işkenceler bekliyordum. İşkenceci olsalar da böylesine aşağılık ve yozlaşıp insanlıktan çıkmış olabileceklerini düşünmemiştim. Yumruk ve tekmeler atıyorlardı. Ama bunların acısını duymuyordum. Adice küfürleri, sarkıntılık ve eğlenmeleri doğrudan yüreğime etki ediyor... sıkıyor... eziyor... müthiş bir kusma ve öğürme isteği boğazıma doğru çıkıyordu.

Yeni gelen oldukça yumuşak bir sesle, tane tane, konuşmaya başladı:

– Film koptu. Faşizm geldi... Evet, biz faşistiz... Faşizme karşı da birleşemediniz. Tek bir karşı koyuş olmadı. İşçiler de ayaklanmadı. Her yerde denetimimizi sağladık. Aptallık etme. Otur, efendi efendi her şeyi anlat, sonra elini kolunu sallaya sallaya git, dedi.

– Şimdi söyle, anahtarlar nerenin?

– Hiçbir yerin değil.

– Hiçbir yerin değilse üzerinde ne diye taşıyorsun?

– Daha önce de söylemiştim. Tespih yerine kullanıyordum.

– Tamam, bu akla uygun bir cevap. Yolda bulmuştun değil mi? Sahibinin arayacağını hiç düşünmedin mi? Niçin sahibine vermedin?

– İstanbul gibi yerde... Sahibini nasıl bulabilirim?

– Hımm!

Bir süre düşündü.

– Bak aslanım. Bize ne senin evinden... Anahtarlar nerenin olursa olsun bizi ilgilendirmiyor. Evinde olsa olsa yasak yayın olur. Belki bir iki silah ve bomba vardır. Hepimizin evinde illegal bildiriler, gazeteler var... Milyonlarca silah var evlerde... Herkes birbirine karşı silahlandı... Sende bulunan bir iki silahın hiçbir önemi yok. Adam mı öldürdün? Herkes öldürdü. Senden eylemlerini de sormayacağız. Biz onların da peşinde değiliz. Olan oldu. Olanlar geri getirilmez. Biz bundan sonra kan dökülmesin diyoruz. Sen her gün bir iki cinayet işlenmesini ister misin?"

– Sana namus sözü veriyorum. Evini, eylemlerini hiç sormayacağız. Osman'ı, Fatih'i, Selim'i ver bize, sonra elini kolunu sallaya sallaya git.

Bir süre sustu.

– Örgütten mi korkuyorsun? Senin yakalattığını anlamayacaklar...

– Sorduğunuz kişileri tanımıyorum.

– Yenildiniz! Kaz kafalı yenildiniz! Bunu hâlâ anlamadın mı?.. Bizi uğraştırma!..

– …

Karnıma, başıma ve sırtıma yumruklar inmeye başladı. Tuhaf sesler çıkararak bağırıyorlardı. Ne korunabileceğim bir sığınak ne de tutunacağım bir dal vardı. Çepeçevre sarılmıştım. Her türlü işkence, aşağılanma ve silaha karşı savunacağım bedenim olamazdı. Savunacağım ve asla ayaklar altına almayacağım, devrimci onurum ve inancımdı.

Aniden yeni bir saldırıya geçtiler. Üzerimdeki giysileri yırtarcasına çıkardılar. Atletim, kotum, çoraplarım... Her şey çıkarıldı. Aralarında çırılçıplak kalmıştım. Sırtüstü yere yatırıldım. Ayaklarımı yukarı kaldırdılar. İnce bir sopa tabanlarıma inip kalkmaya başladı. Aynı anda göğsüme, başıma tekmelerle vuruyorlardı. Bir süre sonra durdular. Sopayı tabanlarıma sürtmeye başladılar. Kaldırıldım.

– Geri zekâlı film koptu... Direnecek misin? Diren! Fiziğe karşı fizik... Bir teli çekersen bir noktaya kadar direnir. Sonra kopar... Fizik...

Fizik sözcüğünü özel bir vurgu yaparak ve yayvanlaştırıp uzatarak söylüyordu.

– Konuşma!.. Diren!... Örgüt şimdi gelip seni kurtarır!

Yeniden yere düşürdüler. Ayaklarıma falaka sopasını bağladılar. Penisime ve serçe parmağıma kabloyu sardılar. Biri ayağı ile gırtlağıma, diğeri ise göğsüme bastırıyordu. Falaka sopaları daha seri ve şiddetli vuruluyordu. Uzunca bir süre bu devam etti. Daha doğrusu zaman kavramı yoktu. Gece ile gündüz ayrımı yok olmuştu. Uzayıp giden bir boşluk vardı.

Falakayı bırakıp elektrik kablolarını çözdüklerinde kalkmamı istemediler. Kollarımdan sürükleyip ıslak bir yere attılar. Hortumla üzerime su sıkmaya başladılar. Hortumu ağzıma tutuyor, boğulacak gibi olunca çekiyorlardı. Bedenim buz gibi olmuştu. Tepkisiz, upuzun yatıyordum. Ayağa kaldırdılar, kollarıma girip yeniden işkence odasına götürdüler.

– Direnmeye devam edeceksin, değil mi? A., koyduğum orospu çocuğu... Seni hadım edeceğiz. Kan işeyeceksin...

Aynı anda yumruklar, tekmeler tüm bedenime yağmaya başladı. Düşüyordum, kaldırıp yine vuruyorlardı. Başımı duvara vuruyor, sırtımı duvara çarpıyorlardı. Artık ayakta duracak halim kalmamıştı. İki kişi arkadan koltuk altlarından tutuyor, diğerleri de araba lastiğiyle göğsüme vuruyorlardı.

– Bu daha bir şey değil. Bu sadece bir başlangıç. Konuşuncaya kadar buradasın.

İşkenceye ara vermişlerdi. Hücreye indirildim. Saat geceyarısını çoktan geçmişti. Geldiğimden beri "burada direnmenin imkansızlığını..." telkin eden arkadaş bedenimdeki eziklere, şişliklere ve ayaklarıma baktı.

– Konuştun mu? diye sordu. Kesin bir sesle:

– Konuşacak bir şeyim yok.

– Bu kez alsalar konuşursun. Artık dayanamazsın.

Geldiğimde hücreyi pek incelememiştim. Küçücük hücrenin tek lüksü altına serili çadır beziydi. Yatmak için ayakları toplayıp yan dönmek ve iyice sıkışmak gerekiyordu. Duvarları uzun süre badana görmemişti. Üzerlerinde:

"Fuçik'i düşün ve diren";

"Vietnam Direnme Savaşı'ndakileri düşün";

"İbrahim Kaypakkaya gibi ser ver sır verme" yazılıydı.

Hücremdeki devrimci arkadaşlardan duymak istediğim bu sözleri duvarda okumuştum. Yine de duygulanmış ve moral bulmuştum. Şube'ye düştüğümden beri bu dokudaki; yüreği ve beyniyle devrimci ideallere bağlı devrimcileri arıyordum.

Sabah iaşe gelinceye kadar –iaşe günde bir kez saat 9-10 arası veriliyordu– alınmamıştım. Bu içimde belli belirsiz bir umudun yeşermesine yol açıyordu. Çözülmeyeceğimi anladıkları için belki de almazlar, diyordum. İaşeyi almış, tümünü birden yiyelim mi yoksa bir kısmını sonraya mı bırakalım diye tartışıyorduk. Bir yandan da herkes elindeki ekmekten iri parçalar koparıp ağzına atıyordu. Kapı açıldı. Çıkmam isteniyordu. Elimdeki ekmek parçasını yere bıraktım...

Yine o uzun yollardan geçip işkence odasına varacaktım. Bu kez merdivenlerden çıktık... Şaşılacak kadar kısa bir zamanda işkence odasına vardım. Soru sormadan üstüme atıldılar. Yine çırılçıplak kalmıştım. Şef:

– Nerede kalıyordun? diye sordu.

Daha önceden uydurduğum bir arkadaşımda kaldığımı yineledim. Adresini sordu. Bilmediğimi söyledim. İnsan kaldığı evin adresini bilmez miymiş. Bir ara bir matbaada çalışmıştım. Orada tanığım iki arkadaşı sordular. Tanımadığımı söyledim.

Şef:

– Ya Osman, Fatih ve Selim'i vereceksin ya da öleceksin. Daha fazla kan dökülmesini istemiyoruz.

– Bu kişileri tanımıyorum, dedim.

Tanımadığımı kanıtlamaya çalıştım. Bu önceden belirlediğim çemberin dışına çıkmaktı. Kanıtlama çabamdan cesaret alan işkenceci şef:

– Peki onları tanımıyorsan, tanıdıklarını söyle, dedi. Belirlediğim çemberin dışına çıkmakla yanlış yaptığımı anladım.

Kimseyi tanımadığımı ve örgütsel ilişkim olmadığını söyledim.

– Zamanımız çok, dedi işkenceci şef.

Falaka sopası ayağıma, kablolar penis ve serçe parmağıma bağlandı.

– Sana artık soru sormayacağız. Konuşmak istediğin zaman parmağını kıpırdat...

Konuşan işkenceci şefti.

Falaka sopaları ard arda inip kalkarken, bedenimde elektrik dalgaları yayılıyordu. Bir süre sonra parmağımı oynattığımı iddia ederek durdular.

– Konuş, dedi şef.

Parmağımı oynatmadığımı, konuşacağımı da zaten konuştuğumu söyledim.

– İ...! Ne konuştun? Bizimle dalga mı geçiyorsun?

Her darbenin ömrümden 6 ay alacağını söyleyerek, araba lastiğiyle sırtıma vurmaya başladılar. Yere düştüm. Sopalarla ayaklanma, dizlerime vuruyor, edep yerlerimi dürtüklüyor, çirkef küfürler savuruyorlardı. Sürükleyerek yeniden soğuk su "banyo"suna götürdüler. Ağzıma, burnuma, edep yerlerime tazyikli su tutuyor, hayvani yorumlar yapıyorlardı. Bayılmak istiyorum... Meğer insan bünyesi ne kadar dirençliymiş? Bayılmıyordum. Nefes alamaz, yerimden kıpırdayamaz duruma geliyor, ama bayılmıyordum.

Yine sorgu odasındaydım. Falaka ve elektrik yeniden başladı... Pelte haline gelmiştim. Sanki tüm kemiklerim eklem yerlerinden çıkarılmıştı. Daha doğrusu iskeletim bana sezdirilmeden çıkarılmış, sadece et kütlesi kalmıştım. Heykeltıraşın yoğurduğu çamur gibiydim. Ne karşı koyabiliyor, ne de tepki gösterebiliyordum. Zor nefes alabiliyordum.

– Oğlum... öldün mü? A.... koyduğumun çocuğu.... Kolay ölmeyeceksin. Milim milim öleceksin.

Bir kişi kasığıma, bir kişi de göğsüme çıktı. Tepinmeye başladılar. Birisi de ayağı ile gırtlağıma basıyordu.

– Ah, dedim.

– Ah öyle mi? Kartal'da ölen askerler; Adana'da öldürülen İlbey ve Gülbey ah bile diyemeden öldüler.

Bıraktıklarında hiçbir şey duymuyor ve hissetmiyordum. Sürükleyerek hücrenin bulunduğu koridora bıraktılar. Kapı açılınca arkadaşlar içeri aldılar. Ekmek yiyecek halim yoktu. Susuzluktan yanıyordum. Hücrede su kabı olarak kullanılan süt kutuları su doluydu. Bir iki yudum içirdiler. Kendi başıma içecek durumda değildim. Doğrulamıyor ve zorla yutkunuyordum. Elektrik akımı verilenlere su vermek doğru değilmiş. Bundan dolayı çok az su veriliyordu. Bütün gece "su, su" diye inlediğimi anımsıyorum. Birisi, bebeğine meme emziren bir annenin şefkatiyle kolunu başımın altına koyuyor, hafifçe

kaldırıyor, bir iki yudum su verip tekrar yere koyuyordu. Su veren gencin "faşist" olduğunu sabahleyin anlayabildim.

Artık bana işkence yapılmayacağı söyleniyordu. Biraz daha işkence yaparlarsa ölürmüşüm. Anlaşılmayan bir şey de bana neden bu kadar ağır işkence yapıldığıydı. Bu kez sabah erkenden aldılar.

Nerede kaldığımı sormakla işkenceye başladılar. Öğleye doğru başka bir odaya götürdüler. Gözlerimi açtılar. Karşımda ilk başta evinde kaldığımı söylediğim akrabam duruyordu; küfür edip bir iki tokat savurdu:

"Evime 3 yıl önce bir kez geldi. Kovdum. Bir daha da gelmedi" dedi. "Mahallede bir grupla dolaşırken birkaç kez gördüm".

Akrabamın korkusundan böyle ifade verdiğini ileri sürüyordum. Yeniden anahtarlara ve açtığı kapılara ilişkin sorular başladı. İşkence esas olarak küfür, aşağılık hakaretler dayak, falaka, elektrik ve tazyikli soğuk suya tutma üzerine kurulmuştu.

Bu işkence yöntemlerinden, küçük değişiklikler yaparak, o kadar değişik işkence çeşitleri üretiyorlardı ki, şaşırıyordum. Bir önceki gün araba lastiğiyle sırtıma ve göğsüme vuruyorlardı. Bugün araba lastiğini değişik biçimde kullanıyorlardı. Koca bir lastiğin içine koyup yuvarlamaya çalışıyorlardı. Böyle saatlerce uğraştılar. Lastiğin içinden taşan yerlerime sopa ve tekmelerle vuruyorlardı. Tabii falaka, elektrik ve tazyikli soğuk su duşu günlük uygulamalardı.

Gece işkenceye ara verilince hücre yerine, tecrit diye adlandırılan odaya sürüklenerek götürüldüm. Kolumdan kelepçeyle duvara bağlandım. Duvarın öte tarafında da tecrit odası varmış. Benim konulduğum tecritte beş kişi vardı. Tecride konulanların cezaevine götürülünceye kadar tecritte kaldıklarını söylüyorlardı. Çözülenin olup olmadığını sordum. Sorum çok tuhaf karşılandı!..

İşkence tüm şiddetiyle sürüyordu, işkenceye saatlerce ayakta bekletilme de eklenmişti. Falaka, elektrik ve soğuk su duşundan sonra çırılçıplak açık bir pencere önünde saatlerce bekletiliyordum. Tecride konulduğum zaman da rahat edemiyordum. Sık sık gelip tekme, tokat girişiyorlardı. Yiyecek verilmiyor, diğer arkadaşlardan almamam için de sandalyeye oturtuluyor, bacaklarım sandalye ayaklarına, kollarım da geri bükülerek arkalığına sıkıca bağlanıyordu. Böylece yerimden kıpırdayamıyordum.

Verilen iaşe yetmiyor, hepimiz açlık çekiyorduk. Buna karşın bağlandığı yerden eli bana ulaşabilen arkadaş, bir keresinde, ağzıma bir iki lokma koymuştu.

Günde bir kez tuvalete götürülüyorduk. Böylece günde bir kez su içme olanağı elde etmiş oluyorduk. Bu su yetersiz kalıyordu. Elektrik verildiği için susuzluktan yanıyordum. Ama bir damla su veren yoktu. Kısa sürelerle uyuduğumda rüyalarımı gürül gürül akan pınarlar ve ırmaklar süslüyordu.

Günler işkence altında da olsa geçip gidiyordu. Hücrelerde sık sık bayılanlar olmuş, hastaneye götürülmüşler. Doktorlar bayılmanın nedeninin açlık olduğunu söylemiş. Bunun üzerine kantinde de yiyecek satışı başlamış. Ama bize satmıyorlar... Afrikalı zenciler gibi açlık çekiyoruz.

Her gün hücrelerden insanlar getirilip tecritte bekletiliyorlar. Hepsi de işkence sırasını bekliyorlar. Ama çoğu, geceye kadar bekletilip, tek soru bile sorulmadan hücreye indiriliyor. Panikletip korkutmak için bulunmuş bir yöntem. Her gün "işkence sırası bugün bende" diye düşünen insanlar, artık ne olursa olsun, bir an önce "sorgu"ya alınayım da bu iş bitsin, noktasına geliyor. Bir fiske bile yemeden bildiklerinin tümünü anlatıyorlar. Kimine de kalem kağıt veriyorlar. Tecritte harıl harıl "ifadeleri"ni yazıyorlardı.

Sandalyeye kıpırdayamaz şekilde bağlanmıştım. Hücreden getirilenlere yiyecek bir şey getirmelerini, bize yiyecek satmadıklarını, ayrıca bana günlük iaşenin de verilmediğini söyledim. İncecik, tatlı bir ses:

– Ağzını aç, cebimde biraz bisküvi kırıntısı var. Bir lokma bile çıkmaz ama olsun, dedi.

Ağzıma bisküvi kırıntılarını döktü.

Bisküvi kırıntıları çok azdı, gıda değeri de önemsizdi. Ancak bir şeyler yapma ve bu dayanışma isteği, nefis bir yemek yemişim gibi beni doyurdu. İsmini bilmediğim iyilik meleğim beni düşünmüş, dünyanın en leziz yemeklerini cebinde taşımıştı.

İşkenceciler Osman, Fatih ve Selim'i ele geçirmekten umudu kesmişlerdi. İşkence ve sorgu benim "eylemlerim"e ilişkin yapılıyordu. Gazetelerden haberini bile okumadığım çeşitli eylemler üstüme yıkılmak isteniyordu. Nedense hep palto giymiş ve altında Mat taşıyor oluyordum!

– TİKB onlarca eylem yaptı. Asker, polis öldürmeleri başka kaç örgütte var? Gasp yaptınız. Bunları yapanları söyleyeceksin, diyorlardı.

Öldürmelere ilişkin çeşitli senaryolar uyduruyor bana da rol vererek anlatmamı istiyorlardı.

Çırılçıplak aralarına almış meydan dayağı çekiyorlardı. Aniden gözbağım çözüldü. İşkencecilerin kimi yere, kimi duvara sümük gibi yapıştı. Var güçleriyle bakmamamı ve gözbağını bağlamamı istiyorlardı. Kahramanlık taslayan faşist cellatların ne kadar cesur oldukları ortaya çıkmıştı.

Yabancı biri geldi:

– Konuşturmasını bilmiyorsunuz. Bakın ben nasıl konuşturacağım, dedi.

Ayaklarıma falaka sopası bağlandı. İki-üç sopa vurdu:

– İsmin ne? diye sordu.

– …

Sopalar gittikçe artan bir hızla seri olarak inip kalkıyordu. Sorulan tek soru "ismin ne?" sorusuydu.

Falaka ile istediği sonuca ulaşamayınca üzerime çıkıp tepinmeye ve gırtlağımı sıkmaya başladı.

Kendi kimliğimle yakalanmıştım. İsmimi biliyorlardı. Neden ismimi sormuştu? Bunu iddiayı kazanmak için mi yapmıştı? Daha da önemlisi, bu basit bir iddia mıydı?

Yanıtlamamda hiç bir sakınca olmayan ismimi sormaktan başlamıştı. Aldığı yanıtı basamak yapıp diğer sorulara geçecekti. Kurnazca beni tuzağa çekmekti amacı. Tekrar tim tarafından "sorgu"ya alındım. Kurtulacağımı sanmamalıymışım. Gözaltı süresinin uzatıldığını sevinçle söylediler. Ayrıca istedikleri kadar izin alabilirlermiş. Çırılçıplak soydular. Önce yumruk ve tekmeyle giriştiler. Sersemlemiştim. Ayakta duramıyordum. Üstüme çıkıp tepinmeye başladılar. Yorulunca ayaklarıma falaka sopası bağlayıp falaka çekmeye başladılar. Şef:

– Seni Zeki Yumurtacı gibi vuracağız. Zeki Yumurtacı'yı gö... den vurduk, dedi. Karnıma silahın namlusunu dayadı. Sonra göğsüme... Tepkisiz bekliyordum. Namluyu ağzıma koydu.

– Seni vurmak sana iyilik olur. Senden damla damla kan alacağız... Tazyikli suyun altına götürüp yatırdılar... Galiba ava gideceklerdi.

Tecride götürüp kelepçeye bağladılar. Giysilerimi de bir köşeye atıp gittiler...

Çırılçıplaktım. Soğuktan dişlerim birbirine vuruyordu. Elektrik akımına tutulmuş gibi titriyordum. Odada bulunanlardan, giysilerimi giymeden bağlandığımı, hiç olmazsa külotumu giydirmelerini istedim. Biri aceleyle külotla pantolonumu giydirdi. Atlet ve gömleğimi de sırtıma sardı. Merak etmiştim

dost elini uzatan kişiyi, İsmini sordum:

– Rüstem, dedi.

Gözbağının altından baktım. İncecik sıska bir şeydi... Ama yüreği…

Sandalyeye bağlı olarak "sorgu" odasında bekletiliyordum. Birini daha getirdiler. Beni çözdüler. Yeni geleni karşıma getirmişlerdi, nefesini duyuyordum. İşkenceci bana:

– Buna vur, dedi.

– Niçin vurayım? Bu kez karşımdakine:

– Sen vur, dedi.

Karşımdaki yüzüme bir şamar attı.

– Daha hızlı vur.

Bu kez okkalı bir şamar yedim.

– Bak o sana vurdu, sen de ona vur.

Tanımadığım ve işkence korkusuyla bana şamar atan zavallı birine vurmayacağımı söyledim. İşkenceci elimi kaldırıp karşımdakine vurmak istedi. Elimi çektim.

– Elimi bırak, dedim.

Elimi bıraktı. Diğerini çıkardılar. Sopayla rastgele vurmaya başladılar. Yere yıkıp ayaklarımı kaldırarak falaka çektiler. Sandalye demirinin arasına bacağımı geçirip bastılar. Acı içinde kıvranıyordum.

– Ne yapıyorsunuz? Bacağımı kıracaksınız! diye acıyla bağırdım.

– İ... biz de zaten kırmak için uğraşıyoruz? dedi cellatlardan biri.

Yeniden sandalyeye oturttular. Çeşitli resimler getirip tanıyıp tanımadığımı sordular. Ancak ben tanıdığım kişileri tanımayayım diye gözlerimi yummuştum! Sadece masada topluca duranlara bakmıştım, ama içlerinde tanıdığım yoktu. Gözlerimi kapamam faşist canileri iyice kudurtmuştu. Yoruluncaya kadar meydan dayağı çektiler. Tazyikli soğuk su duşuna götürdüler. Biri:

– Elbisesini çabuk giydirin, getirin, dedi.

Neden giysilerimi giydirdiklerine anlam veremiyordum. Acele giyinmemi istiyorlardı. Ama öylesine bitkindim ki, zar zor giyiniyordum. Giyinir giyinmez iki kişinin koluma girmesiyle yürümeye başladık.

Kapısından yoğun sıcak hava ve parfüm kokusunun yüzüme çarptığı bir odaya girdik. Bir koltuğa oturtuldum. İstanbul şivesiyle konuşan metalik sesli biri çeşitli sorular sormaya başladı. Yanıt vermeden dinliyordum. Beni getirenler dürtükleyip, cevap vermemi istiyorlardı. Metalik sesli adam:

– Bizi aptal yerine koyma. Biz de en az senin kadar okumuş insanlarız. Ben Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, Siyasal'da okudum. Hukuk ve Siyasal diplomam var, dedi.

Son derece bitkindim. Söylediklerinin çoğunu anlamıyordum. Kendisi yurtsever biriymiş, vatan için çalışıyormuş. Şüphesiz ben de yurtsever ve iyi niyetli biriymişim. Ben de bu vatan için çalışıyormuşum. Sadece yöntemlerimiz farklıymış. Aslında biz kandırılmışız. Anamız, babamız okumamız için

yemeyip içmeyip para gönderiyormuş, vs., vs.

Birden:

– Irak'ın İran'ı işgal ettiğini biliyor muydun? diye sordu. Şaşırmıştım. İnanmadım. Boş bulunup:

– Irak İran'ı işgal mi etti? diye sordum.

İran iç savaşta zayıf düşmüş, düşmanları bunu fırsat bilip saldırmışlar. Bizim düşmanlarımız da fırsat kolluyorlarmış... Monolog şeklinde "sohbet" bir süre daha devam etti.

– Haydi, götürün! komutuyla işkence odasına sürüklendim... Şube'de görülmemiş bir hareketlilik vardı. Operasyon öncesi ve sonrası bu tür hareketlilikler oluyordu. İşkencecilerin hareketlerinden başarılı olup olmadıklarını anlıyorduk. Bağlı olduğum yere gelip:

– Bunun yüzünden, deyip vuruyorlardı.

Ne olduğunu anlayamamıştım. Gece boyunca defalarca gelip yumruk ve tekme ile dövüp gittiler.

Sabahleyin işkence odasına götürüldüm. Yine çırılçıplak soyundurulmuş halde sandalyeye oturtulmuştum. Şef:

– Bittiniz... Direndin, de ne yaptın? Osman çıkan bir çatışmada öldü. Fatih yaralı kurtuldu. Şimdi hastanede, Fatih'in karısı yan odada. Yüzleştirelim mi? dedi.

– İnanmıyor musun? Resimleri getirin.

Osman'ın resimlerini getirdiler. Bunlar stüdyoda çekilmiş gibiydiler. Elinde tuttuğu resmi göstererek:

– Öldükten sonra çekilen resmi, tanıdın mı?

Sol kaşının üstünde küçük bir siyahlık vardı. Mermi deliği olduğunu söylediler.

İnönü mahallesinde "kaldığım" ev basılmış, içinde çok miktarda doküman ve benim resimlerim varmış.

Benim böyle bir evim yoktu. Blöf mü yapıyorlardı? Ya resimdeki yara izine ne demeli?

Osman'ın kendilerinden de bir başkomiseri öldürdüğünü söylediler. Biraz düşününce bu haberin doğru olduğuna inandım. Gece gelip gelip "bunun yüzünden" demeleri bunun içindi. Ama benim evim yoktu, kimseye resmimi de vermemiştim.

Osman ölmüştü, ama direnerek ölmüştü. Teslim olmamıştı. Osman'ın direnişi moralimi daha da yükseltmişti. Faşist çakal sürüsü akşama kadar işkencelerine devam ettiler. Şimdi Osman'ın direnişiyle zırhlanmıştım. Oysa onlar bu haberi verdiklerinde, hevesle, teslim olmamı bekliyorlardı...

Akşamüzeri tecride sarı, uzun boylu birini getirdiler. Ümraniye'de pazaryerinde bildiri dağıtılmış, şüphe üzerine yakalanmış. Karakola götürülünce Nihat Erim'i öldürenlerden biri olduğunu, eylemi ve katılanları anlatmış.

Bursa Eğitim Enstitüsü'nde okuyormuş. Elindeki sigarayı tüttürerek içiyordu. İşkenceciler:

– Hiç dayanamadın mı? Niye karakolda anlattın? Bize anlatsaydın, diye sitem ediyorlardı.

– Size de anlatırım, diye yanıtlıyordu.

İşkencecilerden sigara istiyor, onlar da çıkarıp bonkörce veriyorlar; içtikten sonra yine vereceklerini söylüyorlardı.

İşkenceci cellat, çözdükleri birine kasılarak yüksek perdeden konuşuyordu:

– Ulan kuş sen nesin ki? Seni çözemeyeceğimizi mi sandın? Biz şefleri çözdük, dedi.

Ne demek istiyordu? Örgüt önderlerinin çözüldüğünü iddia ediyordu. Bu olamazdı. Ama odada bulunanlardan küçük burjuva devrimci bir örgütün en üst düzeydeki sorumlusu olarak bilinen biri:

– Siz çözmediniz, kendim konuştum, dedi.

– Ulan, ben konuştum ne demek, çözdük işte.

Aynı edayla herkesi çözdüklerini söyleyip gitti. İçimde korkunç bir öfke kabardı.

– Burada çözülenler olduğu gibi, direnenler de var. Ben direniyorum. Sonuna kadar direneceğim. Sizlere ihanet edenleri, çözülenleri örnek gösteriyorlar çünkü işlerine geliyor. Yoldaşlarının, halktan insanların buraya gelip acı çekmesini istemeyen; devrimci onurunu ve kişiliğini ayaklar altına almak istemeyen direnins. Direnmek devrime, halka ve örgütümüze karşı olan sorumluluğumuzun gereğidir, dedim.

Herkes dikkatle dinledi. Bunun üzerine "... kendim konuştum" diyen kişi:

– Ayaklarına bakayım, dedi.

Parçalanmış, kanlı ayaklarımı gösterdim. Anlaşılan O da, aşağıda hücrede karşılaştığım yoldaşı gibi, yoğun işkence gören birinin direnemeyeceğini düşünüyordu.

– Ben de seninkine bakayım.

Gözbağımı kaldırarak baktım. Ayakları şişmişti...

İşkenceci şefin ısrarla "Fizik" deyişini anımsadım. Çözülüp dağılan beden miydi? Yoksa devrime, örgüt ve halka olan güven ve inanç mı sarsılmıştı? Çözülme, fiziki baskılara, eziyet ve işkenceye dayanıp dayanmama sorunu muydu? Yoksa devrimci ideal ve inançları sonuna kadar savunup savunmama sorunu mu?

Sabah erkenden sorgu için alındım. Tabutluğa koyacaklarını söylüyorlardı.

Sorgu odasına götürüp sandalyeye bağladılar. Elektrik kablolarından birini ayağımın küçük parmağına, diğerini penise, bir ucunu serçe parmağıma diğerini de kulak memesine bağladılar. Biri fısıldayarak:

– Kuruyup kalmasın, dedi.

– Yok yok, bir şey olmaz. Ben biliyorum.

Sidik kokan tuzlu bir bulamaç zorla boğazıma döküldü...

Manyetolar çevrilmeye başladı. Bedenim değişik yönlere doğru çekiliyor, burguyla deliyorlarmış gibi gittikçe artan bir sızı içime işliyordu. Manyetonun biriyle kısa kısa akımlar, diğeriyle sürekli akım veriliyordu. Uzun süreli akım verilerek tam bilincimi yitirmeye başladığımda akımı kesiyorlar. Tekrar tekrar veriyorlardı. Birden bağırtılar duydum.

– Beni bırakın!.. Dayanamıyorum!.. Konuşacağım!.. Her şeyi anlatacağım!..

Bu çığlıkları atanlar bana işkence yapan cellatlardı!..

Tazyikli soğuk su duşundan sonra açık pencerenin önünde ellerimi duvara dayamış bekliyordum. Başımda bekleyen işkenceci eliyle karnımı dürttü. Ani bir tepki gösterdim. Cellat neşeyle:

– Senin de zayıf noktanı buldum, deyip karnımı dürtüklemeye başladı.

Artık tepki göstermiyordum. Kızarak:

– Kendini sıkma! dedi.

Beni tabutluğa koyacaklarını söyleyerek, tecride götürüp bağladılar. Ertesi gün ifademi aldılar.

– Anahtarlar nerenindi?

– Hiçbir yerin değil, teşbih olarak kullanıyordum.

İfade sırasında sormayı unutmuşlardı. Bundan dolayı gelip sordular. Mırıldanarak gittiler. Selimiye'ye götürülünceye kadar orada bekletileceğimi düşünüyordum. Gece 24 sıralarında 4 numaralı hücreye indirilmiştim. Beni şaşkınlıkla karşıladılar.

– Biz senin öldürüldüğünü sanıyorduk. Arkadaşın bir-iki kez gelip sordu. 'Galiba öldürülmüş' dedik.

Nöbetçi polislere beni sormuşlar küfür ederek karşılık vermişler. Asım para karşılığında bu nöbetçilerden sigara alıyormuş. Beni sormuş:

– Öldürüldü, demişler.

Faşistler gitmişlerdi. Onların yerine başka devrimciler gelmişti. Süt ve helva çıkartıldı. Şube'ye getirildiğimin ilk iki gününü bu hücrede geçirmiştim. Bu iki günde o kadar çok, "biraz helva olsa da yesek" demişim ki, satılmaya başlayınca her gün yarım kilo helva ile 4 süt fazladan alıp bekletiyorlarmış.

– Belki gelirsin de yersin diyorduk, dediler. Dönüşüme sevindikleri yüzlerinden belliydi.

* * *

ÜÇ

GÜNEŞİN GÖZYAŞLARI

18 Eylül 1981... Yoldaşların sıcaklıklarıyla sarmaladıkları evden çıkıp koşar adım bir ihanet karanlığına yürüdüğüm gün. Özgürlüğümü kaybettiğim, yıllarca faşizmin zindanlarına gidecek yolun ilk basamaklarını hızla tırmandığım gün.

Sabah erken, sessizce çıktım. Yoldaşlar hâlâ uyuyorlardı. Havada tatlı bir serinlik... Sokakta işe gitmek için hızlı hızlı yürüyen işçiler vardı. Yer yer kümeler halinde toplanmış servis otobüslerini bekliyorlardı. Yüzleri kıpırtısız, kederli... suskun...

Bu suskunluğun altında devrimci bir mayalanma seziliyordu. Orak-Çekiç ve bildiri dağıtmak, propaganda ve ajitasyon konuşmaları yapmak için servislere bindiğimizde sevinçle bizi dinliyor;

konuşmalarıyla desteklediklerini belirtiyorlardı. Sokakta tesadüfen karşılaştıklarımız yakınlık gösteriyordu. Tasfiyeci oportünizmin olumsuz, yıkıcı etkileri her yerde seziliyordu. Zor günler yaşanıyordu. TİKB o zor günlerde mücadelesiyle halkın geleceği, umudu olduğunu göstermişti. Gerçek dostlar zor günlerde belli oluyordu...

Bir süre yürüdüm. Birlikte İskenderun'a gideceğimiz yoldaşla istasyonda, buluştuk.

İçimde hep kötü bir şeyler olacakmış hissi var. Yakalanırsak ne yapacağız, tavrımızın nasıl olması gerektiği üstüne konuştuk.

Payas istasyonunda indik. Kahvaltı yapmak için kasabanın merkezine doğru yürüyorduk. Bir taraftarın ağabeyinin dükkanının önünden geçerken, çevredeki tüm dükkanlar açık olduğu halde onunkinin kapalı olduğunu gördüm. Taraftar arkadaşın çalıştığı fırın da kapalıydı. Önce şüphelendim... Esnafa sormayı düşündüm... Fırında çalışan arkadaşın, fırın sahibinin eksik gramajla ekmek çıkarmayı alışkanlık haline getirdiğini söylediğini anımsadım. "Yine eksik gramajla ekmek çıkardığı için belediye kapatmıştır" diye düşündüm. Arkadaşın kardeşi motosikletle geçip gitti. Durdurup neden çalışmadıklarını sormadım.

Çorba içip, bir kilo üzüm aldık. Nerede oturalım diye fazla düşünmeden randevu verilen kahveye gidip oturduk. Randevuya daha iki saat vardı. Zaman geçirmek için üzüm yerken dama oynuyorduk. Yabancı plakalı bir minibüs yanımızdan geçip gitti, içindekilerin polis oldukları her hallerinden belliydi. Yiyecekmiş gibi bize bakıyorlardı.

B.'a:

– İçindekiler kesinlikle sivil polis, isteseler bizi keklik gibi burada avlarlar, dedim.

Herhangi bir tepki göstermedi. İçimizdeki huzursuzluk büyüyordu.

Neyse, randevu saatine henüz 2 saat olduğu halde Ç.K. geldi. Yüzü asık gibiydi, bir tuhaflık vardı. Elini uzattı tokalaştık.

– Bir tuhafsın, ne oldu, bir şey mi var? dedim.

– Yok, bir şey yok.

– Sende bir gariplik var. Bir şey mi oldu? diye yineledim.

Bir şey olmadığını, iyi olduğunu yineledi. Bir anda 7-8 silah üstümüze çevrildi. Telaşlılar, korkuyorlar, "yere yatın!" diye bağırıyorlardı. İhanete uğramıştık...

Cellatların 4'ü üzerime çullandı. Ellerimi arkaya kıvırıp bağladılar. Sıkıca arandım. Kollarıma girip sürüklemeye başladılar... O sıra yüzüme yağmur damlaları düşmeye başladı... Oysa hava açık ve pırıl pırıl bir güneş vardı. Çocukluğumda güneşli havalarda yağmur damlaları düşünce "güneş ağlıyor" derdik.

Şimdi, biz tutsak düştüğümüz için güneş ağlıyordu.

İHANET VE KORKU KARDEŞTİR

Ç.K., İDÇ'de ustabaşı olarak çalışıyordu. Polise düşünce paniklemiş, bir-iki tokatta randevuyu vermişti. Bu kişi ile işkencede karşılaştım. Son derece ödlek biri olduğunu, bir-iki tokat yiyince nasıl çığlıklar attığını ve kendinden geçtiğini gördüm. Bu zavallı ile yüzleştirildiğimizde tanımadığımı, ilk kez gördüğümü söyledim.

– Nasıl tanımazsın? dedi.

Nerede, nasıl tanıştığımızı, kimin tanıştırdığını, neler konuştuğumuzu ayrıntılı olarak anlattı. İşkenceci şef:

– Kendi aranızda anlaşın, diyerek ikimizi aynı hücreye koydu. Biraz moral vermeye, kendisini düzeltmesi için yardımcı olmaya çalıştım. Uğraşlarımın etkisiz olduğunu gördüm. O beni konuşmaya, bu arada kendisini de tanıdığımı kabul etmeye ikna etmek için çalışıyordu. 2-3 saat aynı hücrede kaldık. İlk 10 dakikanın dışında tek kelime konuşmadık. Sessizce bekledik...

Konuşarak kendini kurtaracağını sanıyordu. Örgütle ciddi bir bağı olmadığı, hiçbir örgütsel çalışma yapmadığı halde 5 yıl cezaevinde kaldı.

Beni "ikna" etmesi için aynı hücreye konulduğumuzda ceza almadan çıkacağını sanıyordu. Daha az ceza alacağına ilişkin işkenceci şeflerce söz verilmişti.

– Neden konuşmuyorsun? Konuştuğunda daha mı çok ceza yersin? diyordu.

İşkence korkusu kadar ceza korkusu da kafasına yerleşmişti.

"MÜJDE"

Üstümüz arandıktan sonra Payas karakolunun üst katına çıkarıldık. B. hücreye konuldu. Beni boş bir odada hemen hemen tabana bitişik olan kaloriferin su borusuna kelepçelediler. Bir bekçiyi başımda nöbetçi bıraktılar. Bir tanıdığın, yardımcı olması için verdiği iki demokrat kişinin üzerimdeki adreslerini, anahtar ve jetonu bulamamışlardı. İlk fırsatta bu adresleri yutmayı düşünüyordum. Bekçi koridora çıkınca beklediğim anı yakaladım. İki büklüm duruyor ve zor kıpırdayabiliyordum. Adresleri çıkarmak isterken boruya sürtünen kelepçe ses çıkardı, bekçi içeri girdi:

– Ne diye açmaya uğraşıyorsun? Sen kaçarsan benim çoluk çocuğum perişan olur, dedi.

Odada bulunan pencereye baktı.

– Atlarsan seni vururlar.

Çok kötü bağlandığımı, canımın yandığını, biraz yan dönmek istediğimi söyledim.

– Böyle bağlıyken nasıl kaçabilirim?

Rahatlayan bekçi tekrar koridora çıktı. Cebimden güç bela çıkardığım adresleri yuttum, anahtar ve jetonu paspasın içine bıraktım.

Kısaca tavrıma ilişkin bir çerçeve çizdim. Asla konuşmayacak, asla ihanet etmeyecektim. Karar verilmişti.

Bekçi içeri girdi. Elleri titreyerek kelepçeyi açtı. Kelepçe açılır açılmaz kollarım arkaya doğru büküldü. Arkadan iteklenerek hızla merdivenlerden indirilip yabancı plakalı minibüsün içine sokuldum. B. da getirilmişti. İskenderun'a hareket ettik.

– Silahlar nerede?

– Konuşma bakayım. Az sonra bülbül gibi öteceksin. İskenderun'a yaklaştık. Şef el telsizini, camı açarak, biraz dışarı çıkardı.

– Güzelbahçe... Güzelbahçe. Beklenen ses gelince:

– Operasyonu başarıyla tamamladık komutanım, diye anons etti.

– Tebrik ederim. Hepinizin gözlerinden öpüyorum.

Az sonra Şube'ye gidince polis şefinin neden "komutanım!" dediğini anladım. Bizi bir binbaşı bekliyordu.

SORGU

Gözlerim bantla sıkıca bağlandı. Fısıldaşmalarını duyuyordum. Önce hangimizi işkenceye alacaklarını tartışıyorlardı. Bende karar kılındı. Göğsümden geriye doğru hızla itilirken aynı anda sert bir darbe de dizlerimi ileri doğru itti. Yere düştüm. 6-7 kişi üstüme atıldı. Sorular soruyor, yumrukluyor, tekmeler atıyor ve yırtınırcasına bağırıyorlardı. Bu halleriyle leş kargalarını andırıyorlardı. Amaçları beni korkutup, paniklememi sağlamaktı. Cevap vermiyordum. Aslında istesem de cevap veremezdim. Aynı anda birkaç kişi birden soru soruyor, yumruk atıyor ve gırtlağımı sıkıyordu. Ayaklarım falaka sopasına bağlandı.

– Ne diye boş yere uğraşıyorsunuz. Bırakın konuşmasın... Belki direnecek(!)..

Hep bir ağızdan kahkahalarla gülüyorlardı. Tabanlarıma hızla darbeler iniyordu. Bildik falaka sopası adeta beynime iniyordu... Daha doğrusu kafamın içinde sanki bir burgu çevriliyordu. Ne kadar vurdular? Ayaklarım hemen şişti mi? Neden ayaklarımı çözüyorlar? Anlam veremedim. Ayaklarımdan çözülen sopa aynı aceleyle bu kez kollarıma bağlandı. Ayaklarımı sanki kesmişlerdi, ayakta durmak da acı veriyordu. Yukarıya kaldırdılar, bıraktıklarında kollarımdan havada asılı kaldım. Sorular yeniden başladı. Konuşacak mıymışım? Ne kadar dayanabilirmişim? Ellerine düşüp de çözülmeden çıkan bir tek kişi yokmuş. Kendimi kahraman mı sanıyormuşum?..

1980'de gözaltına alındığımda falaka, elektrik, araba tekeri ile dövülme, karnımın, kasıklarımın, göğsümün üstünde tepinmek gibi yöntemleri görmüştüm. Ama askı benim için yeni bir uygulamaydı.

Örgüt evlerine bir an önce baskın yapmak istiyorlardı, içindekileri ihanet karanlığında kıskıvrak yakalamak; örgütün silahlarını ele geçirmek; devrime olan inancı, umudu yok etmek için aceleleri vardı. Devrime olan inanç, falaka ve cereyan altında ezilmek, askıda boğulmak isteniyordu.

Askının da istedikleri sonuca ulaşmalarını sağlayamayacağını çabuk anladılar. Askıda iken falakaya başladılar. Bacaklarımı geriye doğru çektiler, yere paralel duruma geldim. Tabanlarıma acele ve hızlı darbeler inmeye başladı. Askıdan dolayı kollarım omuzlarımdan kopacak duruma gelmişti. Diğer yandan ayak altlarına inen sopaların ağrısını taa beynimde duyuyordum.

Bekledikleri sonuca ulaşamamışlardı. Üzerimde kendi kimliğim vardı, ama inanmadılar. Fotoğraf stüdyosuna götürüp fotoğrafımızı çektiler. Kimliğimizi tespit etmek için 20 İl'e göndereceklerdi. Demir-Çelik'te çalışmıştım. Sigorta kartım üzerimdeydi. Araştırdılar. Sigorta kartımdaki bilgiler doğru çıktı. Ancak eskiden beri sahte kimlikle dolaştığıma inanıyorlardı. Bana Ataman İNCE, B.'a Mustafa Hilmi Begümcan diyorlardı!

KAN İÇİCİ YARASA SÜRÜSÜ VE YUNUS

Hücreden işkence için çıkarıldığımda; ben moral olarak güçlü, işkenceciler ise başarısızlıklarından dolayı çöküntüye uğramışlardı. Falaka, elektrik, askı, askıda falaka, meydan dayağı şeklinde hınçla işkence yapıyorlardı.

Yere düşürülmüştüm. Ayaklarım şiştiği için falaka atmıyor, tekme atıyor ve aşağılık el hareketlerinde bulunuyorlardı. Boğuşma esnasında gözbağı açıldı. Hep birden;

– Bakma, gözbağını bağla! çığlıkları atıyorlardı.

Bu çığlıklara aldırmadan şaşkınlıkla kan içici yarasa sürüsüne bakıyordum. İnsan şeklinde olan bu psikopat yarasaların bu kadar sadist ve aşağılık olmalarına şaşmıştım.

– Bağlamayın! Bırakın baksın!

Gözlerimi bağlamadılar. Artık işkence sırasında gözlerim bağlanmıyordu. İşkence yapılırken ben de işkencecileri izliyordum. Bu işi bir oduncu gibi yapıyorlardı. Oduncu bir balta darbesiyle odunun parçalanacağını düşünür. Ama odun parçalanmazsa daha hızlı bir darbe vurur. Duygusuzdur. Birinci darbede parçalanmazsa, zaman aldığı için ikinci darbeyi hırsla vurur. İşkenceciler de aynı duygusuz, katı ve hayvani bir iştahla işkence yapıyorlardı. Tabii ne işkenceciler oduncu, ne de ben ağaçtım. İnsanın direnme gücü tüm diğer canlı ve cansız varlıklardan farklıdır. İnsanın direnme gücü sonsuzdur. Yani yaşadığı sürece direnme gücü vardır. Yaşamayan bir insanın çözülmesi söz konusu olamayacağından, o noktadan sonra işkenceci tüm başarı şansını yitirmiştir!

Başarı, gerekirse ölerek, ölümü yenenindir.

Sarı tenli, kumral saçlı, çakır gözlü psikopat, uyuşturucu düşkünü işkenceci işini zevkle yapıyordu. Askıda iken yine falaka çekiyordu. Ama istediğini elde edemeyecekti. Bu, işkenceden vazgeçeceği yerde onu azgınlaştırmıştı. Falaka sopasıyla yavaş yavaş ayak başparmak tırnaklarıma vurmaya başladı. Vurma işini öylesine ustalıkla yapıyordu ki, tırnak hemen kopmuyor tüm vücudumu ince bir sızı sarıyordu. Parmaklarımı kıvırma ve kaçırmalarım da işe yaramamıştı. Tırnaklar yerlerinden sökülünce acı da azalmıştı.

Sonradan uygun fırsatı yakaladığımda bir-iki yumruk attım. Ancak bunlar çok güçsüz yumruklardı. Bu işkenceci celladı çileden çıkardı... İşkence yapıldığı sürece hep aynı azgınlıkla saldırdı. Yenilgiyi kabullendikten sonra bir daha bana hiç yaklaşmadı. Gözaltında bulunanlardan tanıyanlar vardı. Adının Yunus olduğunu, esnaftan haraç aldığını, esrar kullandığını söylemişlerdi.

LÜKS

Günler hızla geçiyordu. Birinci günden itibaren dışarıda kalan yoldaşları düşünüyordum. İlk birkaç gün başıma nelerin geldiğini bilemeyeceklerini, sonra anlayacaklarını, tepkilerinin ne olacağını, kimin ne diyeceğini düşünüyor ve yakalanmamıza üzülüyordum. Kendimi koruyamamış, hiçbir önlem almadan paldır küldür ihanet ağına düşmüştüm. Ne zaman çıkacağımı kestiremiyordum. Suçlanmamı gerektiren bir şey yoktu, ama sıkıyönetim mahkemelerinin ceza vermesi için devrimci olmam yeterli nedeni oluşturuyordu. Ah-vahla durumum düzelmeyecekti. Yakınmayı, boş düşünmeyi bırakmalıydım.

İşkence sonraları konulduğum hücrede de rahat edemiyordum. Bir hafta olmuştu... Bir kişi daha vardı. Din propagandası yaptığı gerekçesiyle getirilmiş. Hâlâ oturmam yasaktı. Gözaltına alındığımdan beri sudan başka ağzıma bir şey koymamıştım. İşkence ile birleşen açlık beni müthiş halsizleştirmişti. Başıma konulan bekçi: "Ellerin mazgalda olsun, göreyim" deyip hücrenin önünden ayrıldı. Hücre arkadaşıma işkence ve açlık nedeniyle çok bitkin olduğumu, iki kişinin oturmasının olanaksız olduğu hücrede ellerini mazgala koymasını, böylece bir süre dinlenip kestirmek istediğimi söyledim. Yanında 5-6 litrelik bir bidon dolusu süt vardı. Bir maşrapa doldurup verdi. Midem sütü kabul etmedi, çıkardım... Ama hücre arkadaşım ellerini mazgala koyduğu için yaklaşık 20 dakika kadar lüks bir otelde yatmışım gibi dinlenmiştim. Bu lüks yaşantım fazla uzun sürmedi. Neden buraya koyduklarına bir anlam veremedim. Ancak niçin çıkardıklarını biliyordum; "sorgu"ya...

Havasız, rutubetli, fırın gibi sıcak ve daracık hücrede rahat ettiğimi söylemem birçoklarına inanılmaz gelebilir. Adana cezaevinin ölüm hücrelerinde yatanların ne dediğimi anlayabileceklerine inanıyorum. Olağanüstü koşullarda, olağan bir yaşam sürdürüyorduk. Hepimiz de neşeliydik. Türküler söylüyor, oyunlar buluyor, en basit fıkralara bile katıla katıla gülüyorduk!..

Direnmenin verdiği gücü başka kim verebilir? En güçlü doping ilaçları, en lüks yiyecekler, hiçbiri direnme onurunun verdiği gücü veremez. En kötü koşullarda beni ayakta tutan direnme gücü oldu. Bir

kez direnme kararı alınca ve direnince, sonradan o güç zaten seni korur.

Ertesi gün "sorgu"ya alındığımda şef, yemek yiyip yemediğimi sordu. Yemediğimi söyledim.

– Sana zaten yemek vermiyoruz, dedi.

– Vermeyin. Zaten midem kabul etmiyor, dedim.

Telaşlanmış gibiydi. Uzun süre yemek yemeyip sadece su içtiğimden dolayı, midemin su topladığını, kusmalarımın nedeninin bu su toplanması olduğunu söyledi. Bir parça ekmek vererek ısrarla yememi istedi. Biraz iyileşip güç kazanacağım düşüncesiyle yedim. Yer yemez de dışarı çıkardım. Bu kez süt içmem gerektiğini söyledi. Süt içtiğimi ama yaramadığını söyledim. Daha önce hastalığımın olup olmadığını, ilaç kullanıp kullanmadığımı sordu. Hastalığımın olmadığını söyledim. Paramın yarısı ile gastrone aldılar. Bir hap aldım. Oldukça iyi gelmişti. Ertesi gün tekrar fenalaştım. Tüm aramalara karşın ilacım bulunamadı! Yeniden ilaç aldırmak zorunda kaldım. Hastalandığım için işkence durmadı, ama yiyecek yasağı kalkmıştı.

ÖLÜME DOĞRU YÜRÜYORUM

Hücre kapısı açıldı. Geceyarısı saat 01.00'e geliyordu. Son günlerde bu saatte sorguya almıyorlardı. Ayaklarım şişmişti. Ayakkabı giyemiyordum... İlk gün parça parça edilen ve kanla yer yer lekelenmiş gömleğim üzerimdeydi. Dizlerimdeki yaralara sürtünmemesi için pantolonumun paçalarını kıvırarak yukarı doğru katlamıştım. Dışarı çıkardılar... Sivil plakalı bir minibüs hazır bekliyordu.

Hoş bir serinlik vardı. Gökyüzü pırıl pırıl yıldızlarla doluydu. Ağaç yaprakları ninni söyler gibi hışırdıyordu. Elektrik lambaları büyük bir salonda yanan mumları anımsatıyordu. Caddeler bomboştu. Sessizliği zaman zaman uzaktan gelen araba sesleri bozuyordu.

– Konuşmayınca kurtulacağını mı sandın? Seni öldürmeye götürüyoruz.

Böyle bir şey beklemiyor değildim. Ama ölümün beni işkence anında yakalayacağını düşünüyordum. Kafama vurulan şiddetli darbeler ve duvara çarpmalar sırasında... Bunun bir blöf mü yoksa gerçek mi olduğuna karar veremiyordum. Gerçekse slogan atmalıyım, öldürülmeye götürüldüğümü haykırmalıyım diyordum. Ama blöfse ölümden korktuğumu sanabilirler... Hiçbir ölüm gizli kalmaz, kalamaz. Elbet bir-gün ortaya çıkarılır ve hesabı sorulur.

Elektrik lambaları olmasaydı her taraf zifiri karanlık içinde olacaktı.

Minibüse doğru ilerlerken işkenceciler beni nasıl öldüreceklerini anlatıyorlardı, ileriye baktım kapkaranlıktı. Denizin şıpırtısı duyuluyordu. Karanlık bir gecede öldüreceklerdi... Karanlık bir süre ölümümü saklayacaktı. Sonra yavaş yavaş gün ağaracak, karanlık dağılacak ve her şey aydınlanacaktı. Minibüse binmek üzereyken siyah bir otomobil yanımızda durdu. Gelen Emniyet Amiriydi.

– Nereye?

– Bunu kurşuna dizeceğiz amirim, yanıtını veren şefti.

– Bunu böyle ne yapmışsınız! İçeri götürün.

Azarlayan bir ses tonu vardı. Hücreye konuldum. Emniyet Amirinin azarlayan, kızan sesi geliyordu. Öldürülme faslım sona ermişti. Hücreme gelen seslerden "sorgu" için alınmayacağımı anladım. Bu gece mola!.. Sabaha kadar güzel bir uyku çekeceğim ve dinçleşeceğim...

KARŞILAŞMA

Her gün sabah erkenden "sorgu" için çıkarılıyordum. Saat 11 olduğu halde çıkarılmadım. Buna bir anlam veremedim. Nihayet kapı açıldı. Şefin bürosuna götürüldüm, içeri tıklım tıklım doluydu. Çoğunu hiç görmemiştim. Yanlarında çekmeceleri olan büro tipi masanın arkasına oturtuldum. Böylece belden aşağı kısmım ve ayaklarım gizlenmiş oluyordu.

– Az sonra film kopacak. Sen diren!..

Başka bir yere götürüleceğimi düşünüyordum. Yoksa yeni yakalanmalar mı oldu? Bu düşünce ağır bir taş gibi yüreğimin üstüne oturdu. Hayır bu olsaydı, sevinçlerinden kudururlardı. Bunların yüzünde daha çok merak var. Adana, İstanbul, İzmir ve Ankara polislerince istendiğim sık sık söyleniyordu. Kendi kendime; Adana veya İstanbul polisi almaya gelmiştir, dedim. Başta söylenen iki kısa cümlenin dışında tek sözcük konuşulmuyordu.

Sessiz bir bekleyiş sürüyordu.

– Şefim geldiler.

Tüm gözler bana çevrildi. Kimler gelmişti? Büronun doğrudan dışarı bakan kapısı açılınca, 20-30 metre ötede babamın getirildiğini gördüm. Demek ki bekledikleri babammış. Bari işkence yapmasalar, fazla tutmasalar. Babam içeri girer girmez:

Oğlum bu halin ne? Sana ne yapmışlar böyle? dedi. Çevresine bakındı, sustu...

Bir sandalyeye oturttular.

– Askerler geldi. Evin altını üstüne getirdiler. Süngülerle hararlarımızı parçaladılar. Kışlık unumuzu, buğdayımızı döktüler, döşekleri bile süngüyle parçaladılar...

İşkenceci şefler araya girip bu zulmün suçlusu olarak beni gösterdiler. Okulda okusaymışım bunlar başıma gelmez, babamın un ve buğday hararları, döşekleri süngülenmezmiş. Bu, üzüntüden çok işkencecilere karşı kin ve nefretimi biledi...

"Sorgu"da ilkokul mezunu olduğumu, bölgede tanıdığım ve akrabalarımın olmadığını, nüfus cüzdanımı İstanbul'da inşaat işçisi olarak çalıştığım sırada Kartal Nüfus İdaresinden aldığımı söylemiştim.

Babam, İstanbul'da okuduğumu ve uzun süredir beni görmediğini söyledi.

Beni tanıdıklarını söyleyenleri birer birer getirip bir kez de babamın yanında yüzleştirdiler. Getirilenler beni tanıdıklarını söylüyorlardı. Ben ise hiçbirini tanımadığımı; baskı ve işkence ile yalan ifadede bulunduklarım söyledim.

Çaylar geldi. Bir bardak da benim için getirmişlerdi. Almadım. İşkenceci şef:

– Amca elimizden hiçbir şey almıyor. Yemek ısmarlıyoruz yemiyor. Yardımcı olmak istiyoruz, kabul etmiyor. Beş para etmez adamlar ele verip yakalattılar, burada da üzerine ifade veriyorlar ama bu hâlâ onları koruyor. Bize biraz yardımcı olsa, kendisi için daha iyi olur, şeklinde uzun bir söylev çekti.

Babamın geri bilinci ve duygularından yararlanmak istiyorlardı. Buna engel olmam gerektiğini düşündüm.

Faşist diktatörlüklerin birbiri ardına yıkıldığını, en azgın Hitler faşizminin 15 yıldan fazla dayanamadığını, işkencecilerin gerçek yüzlerini gizlediklerini, onların oyununa düşmemek gerektiğini söyledim. Türkiye'de cuntanın uzun ömürlü olamayacağını da belirttiğim babamla yüzleştirme tutanağını, devrime olan inancımın kesinliğini belirtir düşüncesiyle imzaladım.

Babamı bürodan çıkardılar. Kapı kapanınca benimle siyasi olarak tartışmak istediklerini söylediler. Tartışmaya girmeyeceğimi, böyle bir tartışmanın anlamsız ve gereksiz olduğunu söyledim. Daha önce görmediğim biri saçlarıma yapıştı, çekiştirmeye başladı. Alay mı ediyormuşum. Kendimi çok mu akıllı sanıyormuşum.

– Kendime güveniyorum. Sizinle tartışmak bana ne kazandıracak? Tehditlerle toplantı sona erdi.

DİRENDİĞİNİ BİLSEYDİK BİR FİSKE BİLE VURMAZDIK

Babam İstanbul'da bir yıl önce gözaltına alındığımı söylemişti. Hemen İstanbul polisini arayacaklarını düşünüyordum. Yanılmamışım... "Sorgu" diye çıkmıştım. Beni yeni bir sürpriz bekliyordu. Şef gülerek karşıladı. "Ne içersin?" diye sordu. Ayran içmem için ısrar etti. İstediğim yemeği ısmarlayabilecektim.

Çok güzel kebap yapılıyormuş. Bakıma ihtiyacım varmış. Et de beslenmem için gerekliymiş. Bu değişikliğin nedenini anlayamamıştım.

– İstanbul'da polise düştüğünü, direndiğini bize niye söylemedin? Ben böyle böyle direndim deseydin sana bir fiske bile vurdurmazdım.

"Dostluk gösterisinin" ve inceliğin nedeni anlaşıldı.

Birlikte yakalandığımız yoldaşın kimliğine gerçek, benimkine sahte diyorlardı: Yaptıkları incelemede(!) bu sonuca varmışlardı. Ama benim kimliğimin sahte olmadığı anlaşılmıştı. Yoldaşımın kimliğinin üzerinde fazla durmazlar diye düşünüyordum.

Hücreden çıkarıldığımda her zamanki gibi "sorgu"ya götürüldüğümü düşünüyordum. Şefin odasına götürüldüm. Uzun boylu, sarışın, genç biri ayakta duruyordu. Beni tanıyıp tanımadığı soruldu. Tanımıyormuş. Yoldaşımın kimliğini kullandığı kişiymiş. Bursa'dan polis getirmiş.

Sorgu odasına alındım. Yoldaşıma "sorgu" yapıyorlardı. Kimliğinin sahte olduğu anlaşılmış, ancak gerçek kimliği bilinmiyordu. Onu bulmaya çalışıyorlardı...

Sorgu odasına alındığımda cellatlar çetesi toplanmıştı. Kolay kurtulacağımı sanmamalıymışım. Sırada Adana, Ankara, İzmir ve İstanbul polisi varmış.

Bu tür korkutma numaraları ve tehditler ile beni yıldıracaklarını sanmakla aklandıklarını söyledim.

– İstanbul polisini sizden daha iyi tanıyorum, dedim.

Bunun üzerine İstanbul polisi ile kendilerini karşılaştırmamı istediler. Hangisi daha etkiliymiş. Kendilerini övüp, üstün başarı ödülü aldıklarını söylediler. Çelik bir dolapta çeşitli devrimci örgütler ve faşistlere ilişkin sıra sıra dosyaları gösterip;

– Bunların içinde çözemediğimiz tek bir kişi yok!

– Herkesi çözmüş olmanız tekniğinizin üstün olduğunu göstermez. Elinize düşenlerin ödlek olduğunu gösterir. Beni çözebilecek misiniz? Benim beynimi dumura uğratacak tekniğiniz var mı?

Sorularım karşısında çaresiz kalıyorlardı. Kızgınlıklarını yüzlerindeki değişimlerden izleyebiliyordum. Bundan müthiş zevk alıyordum.

– Ama İstanbul polisinden daha cesaretlisiniz(!) Gözbağım açıldığında onlar yerlere yapışmışlardı. Siz korkusuzca gözlerim açıkken işkence yapıyorsunuz. Belki de cesaretiniz bunun hep böyle süreceğini düşünmenizden kaynaklanıyor. Eğer böyle düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Baskı ve sömürünün olduğu yerde suskunluk çok sürmez.

Hücreden çıkarılırken babamın geldiğini söylemişti bekçi. İnanamamıştım. Tekrar mı?! Gerçekten babam gelmişti. Ama bu kez kendi isteğiyle gelmiş.

– Madem konuşmayacaktın, nasıl ifade vereceğimi önceden söyleseydin ona göre ifade verirdim, dedi.

– Henüz gençsin, yatar çıkarsın. Üzülme... Para bıraktı. Gitti...

Yaşlı babasını ağlatan yüreksiz ve vicdansız biriymişim. İşkenceci şef böyle demişti.

Devrim sadece kendi yaşamımızı değil; gerektiğinde anamızı, babamızı, kardeşlerimizi ve her şeyden çok sevdiğimiz sevgilimizi de feda etmemizi gerektirebilir. Yüreğimiz paramparça olurken, taş kadar katı ve duygusuzmuş gibi davranmayı öğrenmeliyiz.

Devrim sonsuz fedakârlıklar istiyor...

Kaba işkence yerini psikolojik baskı ve vücudu yorucu hareketlere bırakmıştı. Boynuma araba lastiği takarak; parmakları duvara yapıştırarak bekletmek vb. gibi. Bu tür hareketleri yaptırmanın da gönüllüleri vardı.

Türkü söylediğimde elinde sopa ile sorgu odasında bekleyen Zeki, Eskişehirli, oldukça genç bir işkenceciydi. Aşağılık duygusu içindeydi. Fen Lisesini bitirmiş. Ama işkenceci olmuş.

– Ben Fen lisesini bitirdim yine de üniversiteye giremedim. Sen bir üniversiteyi beğenmiyor diğerine giriyorsun... Benim okuma hakkımı, sen gasbettin, diyordu.

Üniversitede okumuşlara özel "gıcığı" vardı. Aranan işçisinin adresini bilmediği gerekçesiyle Belediye Sular İdaresi Müdürü gözaltına alınmıştı.

– Üniversiteyi bitirmiş, mühendis olmuş ama tuvaleti temizliyor, diyordu.

Bunu zevk alarak anlatıyordu. Yeni işkence yöntemleri bulma peşindeydi. Askıda iken koltuk altlarıma ve edep yerime yanan gazeteyi tutmuştu. Müslümanmış, temizlik yapıyormuş...

BAYRAM

Kurban bayramı arifesiydi. Dışarıdan berber getirtilmişti. Gözaltında bulunanları tıraş edecekti. Şef bana da tıraş olmamı söyledi. Bayramın 1. günü sıkıyönetim komutanı bizi görmeye gelecekmiş. Tıraş olmadım...

Bayram sabahı gözaltında bulunanlar hücrelerinden çıkarıldı. Masaların üstüne kolonya ve şeker konulmuş olan büyük bir salona alındık. Herkes kendi masasında oturuyordu ama diğerleriyle konuşabiliyordu. Bize iki kişilik bir masa hazırlanmıştı! Herkes sempati ile bakıyor, konuşmak istiyordu... Bu işkence yuvasında böyle bir şeyin olabileceğini rüyamda görsem inanmazdım...

Bütün bunlar sıkıyönetim komutanı gelecek diye hazırlanmıştı. Az sonra bu "ziyaretin" iptal edildiği bildirildi. Binbaşı gelmişti. Şefe bundan böyle dışardan yiyecek almamalarını söyledi. Herkesin iaşesi sıkıyönetim komutanlığınca sağlanacakmış.

Halktan ve başka siyasetten insanlar da vardı. Çorum'dan getirilen bir öğretmen çift vardı. Kadın ağlıyordu.

– Ağlama, dedim

– Nasıl ağlamayayım... İki aylık çocuğumu komşulara bırakıp geldim, dedi.

TKEP'li Halil, memur sorumlusu olduklarını söylemiş. Kadın onlarla ilişkilerinin olmadığını söylüyordu. Devrimcileri seviyorlarmış. Dernek varmış, bağış toplanmış, onlar da bağış yapmışlar.

Her şeye karşın üzülmemelerini, tüm acıların birgün biteceğini söylüyor; neşelenmeleri için fıkralar anlatıyordum.

Emniyet amiri geldi. Bir isteğimin olup olmadığını sordu. Günlük gazeteleri aldırmak ve sıcak su ile banyo yapmak istediğimi söyledim.

– Seni şehir hamamına götürüp iyice bir yıkanmanı sağlardım. Ama kaçırırlar diye korkuyorum, dedi.

Banyo yapmam için şefe sıcak su hazırlamalarını ve istediğim gazeteleri aldırmalarını söyledi.

YİĞİT YOLDAŞ HACI KÖSE

Yemek yerken başımızda bekçi ve resmi polisler bekliyordu. Bunlar işkenceye katılmayan, kapıda nöbet tutan polislerdi. Ama yapılanlardan haberleri vardı. Ayrıca herkesin tavrını da biliyorlardı.

Her yemeğe çıkışımızda:

– Olursanız ... gibi olun.... üç kelimeden fazla bilmiyor. Görmedim, bilmiyorum, tanımıyorum... diyorlardı.

Bu polisler Hacı Köse'nin başında da nöbet tutmuşlar. Hacı'nın nasıl öldüğünü anlatıyorlardı. Hacı'ya saygı duyuyor ve överek anlatıyorlardı. Hacı'yı kaçırma girişiminden sonra Yüzbaşı:

– Ya gelenlerin kimler olduğunu söyleyeceksin ya da öleceksin, diyor.

Hacı, yoldaşlarını ele vermeyi kabul etmiyor. Komünist olduğunu, komünistlerin asla ihanet etmeyeceklerini, ser verip sır vermeyeceklerini söylüyor.

Yüzbaşı ameliyat sondalarını çekip çıkarıyor. Doktor müdahale etmek istiyor. Tabancasını çekip:

– Ya sen, ya o! diyor.

Doktor korkup çekiliyor. Babası oğlunun öldürülmemesi için yalvarıyor, ağlıyor.

Hacı sloganlar atarak yarım saat içinde ölüyor.

– Yaşasın TİKB!

– Kahrolsun Faşist Diktatörlük!

– Ben ölüyorum ama TİKB yaşayacak; bunun hesabını soracak!

– Kahrolsun revizyonist hainler!

Sloganları hastaneyi çınlatıyor. Hacı son nefesine kadar devrime olan inancını ve kararlılığını haykırıyor. Yüzbaşı bu cesaret ve inanç karşısında korkuyor, fare gibi bir köşeye büzülüyor...

Bekçilerin bazıları yardım etmeye çalışıyorlardı. Uyutmamak için nöbetçi kaldıklarında "uyu" diyorlardı. İşkenceciler geldiğinde uyandırıyorlardı. Kürt bir bekçi "Barzani" diyordu. Barzani'nin şahsında kendince ulusunun önderini görüyordu. Diğerlerine beni örnek olarak gösteriyorlardı. Cesaret ve direnme azmi vermeye çalışıyorlardı.

İşkenceciler ve diğer personel mahkemeye çağrılmıştı. İşkenceciler şakşakçılarından olan bir bekçiyi

göndermişlerdi. Bekçi övünerek:

– Merdivenden düşerek kolunu kırdı dedim, diyordu. İşkenceciler kahkaha ile gülüyorlardı.

– Burada merdiven var mı? Mahkeme heyeti inceleme yaparsa(!).. Nasıl kol kırdıklarını, mahkemede, olmayan bir merdivenden nasıl düştüğünü söylediklerini anlatıyor ve gülüyorlardı. Mahkemelerle işbirliği içinde çalıştıklarını söylüyor:

– Bize ceza vereceklerini mi sanıyorsunuz? diye güven içinde soruyorlardı.

TEDAVİ

Sigorta hastanesinden hastabakıcı getirilmişti. Her gün yaraları temizliyor, merhem sürüyor ve sarıyordu. Ancak yaralar kapanmak bilmiyordu. Yürüdükçe de kanıyordu, işkenceci cellatlar kasten kanattığımı sanıyorlardı. Oysa yaraların kapanması için elimden geleni yapıyor, yürümemeye çalışıyordum.

Şef:

– Seni sapasağlam yapmak boynumun borcu, diyordu.

Günde bir kez yapılan pansuman üçe çıkarıldı. Bana mısın demiyordu.

Hastabakıcıyı istemediler. Yaralara tentürdiyot dökmeyi terkettiler. Canımı yakan bu eczadan kurtulduğum için sevinçliydim. Zeki, bebeğini saran bir annenin şefkatiyle sarısu ile yaraları temizliyor, merhem sürüyor ve sarıyordu.

Kısa sürede yaralar kapanmaya başladı. Zeki, pansumancılığıyla övünüyor; hastabakıcının bu işten anlamadığını söylüyordu.

Pansuman yapılırken Zülfü Livaneli'den "Ulaş" ağıdını çalıyorlardı.

– Biz her türlü müziği dinleriz, diyorlardı.

Tüm işkenceci cellatlar birer melekti(!) iğreniyordum bu durumdan... İnsanlar insanlığından çıkarılmış, yozlaştırılmış, kasaba dönüştürülmüştü. Devrim olursa önce insanlara insan olduklarını anlatmak gerekiyor. Pansuman sohbetleri sırasında yeniden "devrim olursa" diye başlayan sorular yoğunlaşmıştı.

Devrim olursa işkencecileri ne yapacaktık? Kayseri cezaevinden getirilen biri maden ocaklarında çalıştıracakmış.

– Bu size iyilik olur. Maden ocaklarında çalışan işçilere de hakaret... dedim.

– TİKB bizi yaşatmaz, diyorlardı..

– Orak-Çekiç'te işkence deneyimini yazmışsın, demişti şef. Artık sen yazmazsın.

– Yazacağım, bu kez binlerce insan okusun diye günlük bir gazetede yayınlatacağım, demiştim.

Gözaltı süresi 45 güne indirilmişti. Hâlâ Şube'de tutuluyordum. Oysa 45 gün dolmuştu.

Fiziki işkence yapmıyorlardı. Manevi baskı yapıyor, sinirlerimi yıpratmaya çalışıyorlardı.

Diğer arkadaşların ne yaptıklarını, nasıl olduklarını merak ediyordum. Nihayet gideceğim gün geldi.

Öğretmen bayan kocasının giysilerinden bir kısmını bana verdi:

– Kusura bakma, öylesine acele getirildik ki, para bile alamadık, dedi.

– Sizler de kendinize iyi bakın ve moralinizi her zaman yüksek tutun. Hoşça kalın!

TİKB'LİLER DİRENİYOR

Sabah erken İstanbul'a vardık. Tecrit odalarından birine bağlanacağımı düşünüyordum. Beklediğim gibi olmadı; eşyalarımız alındı, hücrelere indirildik. Hücre kapısı açılınca içindekiler uyandılar. 50 gündür gözaltında olduğumu söyledim. TİKB soruşturması nedeniyle getirildiğimi söyleyince; Tahsin Alpşar ve Yakup Bıyık (Sezai Ekinci) isimli iki TİKB'linin 105 gündür direndiklerini söylediler. İçim gurur ve sevinçle dolup taştı. Ah yoldaşlar, sizler ne kadar yücesiniz! Düşman sizlerin karşısında cüceleşiyor.

Hücrelere indirildiğime üzülüyordum. Yukarıya çıkmak istiyordum. Tecrit odasına bağlansaydım yoldaşların sağlık durumlarını öğrenirdim ve sohbet ederdik.

Az sonra ismim okununca sevindim. Yukarıya çıkarılıyordum... Evet çıkartıldım, ama nereye? Sorgu odasında bulunan bir dolabın arkasına, pencerenin önüne bağlandım. Zemin marleydi. Sabaha kadar buz tuttum. Öğle üzeri istemediğim halde kucak dolusu yiyecek getirildi. Yiyecekleri getiren parasını cebimden aldı:

– Ben çıktıktan sonra gözünü aralayıp ye, dedi.

Biraz ısınmak için reçel yemek istedim. Soğuktan çenem tutulmuştu. Yiyemedim. Süt içmeyi düşündüm. İçemedim... Soğuk iliklerime kadar işlemişti. Büzülüp kaldım.

Akşama doğru birisini getirip falakaya yatırdılar. Sorulardan Feneryolu'nda oturduğunu çıkardım. O sırada beni kalorifere bağlı olarak gördüler.

– Bu kim, niçin buraya bağladınız?

– Şefim diğer yerlerde adamları var.

– Bunu burada soğuktan donduracaksınız, alın buradan.

– Şefim senin odana götürelim mi?

Kulaklarıma inanamadım. Soğuktan donacağımı düşünüyorlardı?!!

Sıcak bir odaya götürülüp yanan kalorifere bağlandım. Yerler halıfleksti. Isınınca açlık ve uyku bastırmaya başladı.

İçeri giren biri:

– Nasıl, rahat mısın? İstediğin bir şey var mı? diye sordu. Herhalde yanlış bir yere getirildim diye düşünüyordum. Peki, gözlerim niçin bağlıydı? Yiyeceklerimi istemeyi düşündüm, sonra vazgeçtim. Oraya götürüldüğümde yerim, diye düşündüm. Gelir gelmez elektrik, falaka, soğuk su işkencesi ve askı bekliyordum. Galiba bir şeyler değişmişti. Peki 105 gün tutulanlara ne demeli? Bu durumu açıklayamıyordum.

Aynı kişi tekrar geldi.

– Seni aşağı götüreyim mi?

– Benim için farketmez.

– Yok, yok. Orada arkadaşların var. Sohbet edersin. Yatarsın da... Kelepçe çözüldü. Aşağı indirildim. Bunun tek açıklaması vardı.

Konuşmayacağımı, çözemeyeceklerini biliyorlar. Bu nedenle kendilerine işkenceci dedirtmek istemiyorlar.

Yanılmıştım. Sabah ismim okundu. Sorgu odasına çıkarıldım.

– Konuşacaksan gel, konuşmayacaksan soyun.

Hızla soyunmaya başladım. Acele etmemeliymişim. Başka bir odaya alındım. Ayak ve elimin serçe parmağına kablo bağlandı.

– Ben gelinceye kadar beklesin. Soru sormayın.

Bunu söyleyen geldi. Gözbağımı açtı. Karşımda orta boylu, esmer, kıvırcık saçlı, 50 yaşlarında oldukça iyi giyinmiş biri vardı.

– Bana iyi bak, iyi tanı. Belki birgün eline geçerim. Öldürürsün. Elinde tuttuğu kağıtları yaklaştırarak:

– Ataman'ı öldürdük. Veremden öldü diye rapor aldık. İyi oku... Seni de öldüreceğiz. Gözlerimi kapatıp gitti.

Tekrar geldi.

– Devrimci direnme savaşı ha! İşkencede, zindanda, mahkemede devrimci direnme savaşı öyle mi? İyi dinle! Sana örgütünü, yoldaşlarını, silahları sormayacağız. Zevk için işkence yapacağız... Sonra öldüreceğiz.

– "Komünist olan konuşmaz küçükburjuva ödlekler konuşur. Unutma! Sen bir komünistsin. Örgütüne güveniyor, yoldaşlarını ve halkı seviyorsan konuşma! Sen bağırma! Senin yerine polisler bağırır..." öyle mi?

Güçlü bir elektrik akımı tüm vücudumu aşağı doğru çekmeye başladı. Elinde Orak-Çekiç'in 19. sayısı vardı. Bir yoldaşın Şube deneyimini anlatan yazının bana ait olduğunu ileri sürüyordu.

Bu yazının her cümlesinden sonra elektrik veriliyordu. İşkencecileri betimleyen bölüme gelince durdu. Müthiş kızmıştı:

– Biz uyuşturucu müptelası serseriler miyiz? Demek ki bizi böyle görüyorsun öyle mi? Ulan bizim hepimizin evi var! İşimiz var!..

Yazıyı sonuna kadar okudular. Moralim yüksekti. Daha da yükseldi. Orak-Çekiç'in işkenceci cellatlar üzerinde böyle etki yaratmasına müthiş sevinmiştim. Artık işkenceyi duymuyordum...

Elektrik ve askı bekledikleri etkiyi yapmadı... Kablonun bir ucunu çıkarıp karnıma, göbek çukuruna, koltuk altlarına, dudaklarıma, dil ve dişlerime, burun, kulak ve alnıma sırasıyla tuttular. Kendi aralarında fısıldaşıyorlardı.

– Bu dışarıda kendini elektriğe alıştırmış. Baksana hiç etkilenmiyor.

Sonra düşüncelerini, "dışarıda elektriğe alışmışsın" diyerek bana belirttiler. Askıdan indirdiklerinde kollarım halsizdi. Giysilerimi çıkardılar. Tazyikli soğuk su tutmaya götürdüler.

Soğuk su hortumunu tutan cellat kolumdaki saati görünce, beni azarladı, kızdı:

– Neden saati kolundan çıkarmıyorsun? Yazık değil mi? Çok mu zenginsin?

Saati kolumdan çıkardı. Eşyalarımın arasına koyacağını, giderken vereceklerini söyledi. İşkenceci eşyaya değer veriyor, zarar görmemesi için özen gösteriyordu. Ama onun gözünde insanın hiçbir değeri yoktu. İnsan sadece bir nesneydi... İşinin nesnesi… Saati kolumdan çıkaran işkenceci uzun süre başımı soğuk su altında tutmuş, kendimden geçince bırakmıştı.

Her gün soğuk su altında iyice ıslatıp, açık iki pencerenin arasında tutuyorlardı... Günlerce sürdü bu.

Buz tutmuş halde hücreye götürülüyordum. Hücredekiler masaj yapıp, uyumam için yer açıyorlardı. 1-2 saat uyuyup kendime geliyordum. Türküler söyleyip, fıkralar anlatıyorduk.

İşkenceciler bana zevk için işkence yapacaklarını söylemişlerdi. Ama kendilerini tutamadılar. Çeşitli sorular sordular... Yanıt alamayacaklarını anlayınca vazgeçtiler.

Birgün bir odaya götürdüler. Kapıdan henüz girmiştim:

– Bu mu? Götürün bunu... götürün, götürün!

Bir yıl önce İran-Irak savaşını anlatan papaz efendinin sesiydi. Bu kez benimle konuşmaya tenezzül etmediler!....

Tahsin bitişik hücreye indirildi. Sempatiyle bakılan biri. Tuvalet dönüşü bayan bir öğretmen el sallayarak selamlamış... Tahsin'i hemen oracıkta falakaya yatırdılar... Öğretmeni yukarı "sorgu"ya çıkardılar. İ. Ünverdi lisesinde sınıf gazetesine yazılan savaş karşıtı bir yazı nedeniyle ihbarda bulunulmuş. Polisler yazan öğrenciyi alınca engel olmak istemiş ve yazıları kendisinin yazdığını, öğrenciyi bırakmalarını istemiş. Bunun üzerine ikisini birden almışlar!

İki pencere arasında çırılçıplak soğukta bekletilirken işkenceci ayakkabı ucuyla henüz yeni kapanan yaralarımı eziyor, höpürdeterek çay içiyor ve sıcak bir sobanın başında olmanın güzelliğini anlatıyordu.

– Ben olsam buna bir dakika bile dayanamam, diyordu.

İstanbul Şubesi'nde 24. günümdeyim. Tecrit odasına çıkarıp bir tomar kağıt, bir kalem verdiler. İşkenceci:

– İfadeni yaz, deyip gitti.

Bir kağıda nüfus kağıdımda bulunan bilgileri yazdım. Kağıdı gelip yokladı. Yeni ifade yazmamı istedi.

– Başka hiçbir şey yazmayacağım, dedim.

Sorgu odasına alıp bir süre elektrik verip bıraktılar. Hücreye indirilince çamaşırlarımı çıkardım. Koridordaki kaloriferlerin üstüne serdim.

Sabah Selimiye'ye götürüleceğimiz söylendi. İki kişi taksiyle götürülüyorduk.

– 90 gün sonra çıkarsın, demişti götüren işkenceci. Selimiye'de tutuklandık… Bugün tutsaklığımın ilk günü... Beynim ve yüreğim asla tutsak olmayacak...

BİMEKÂN

16 Haziran 1983 günü iş çıkış saatiydi, İstanbul Karaköy Meydanı'nda insanlar otobüse, vapura yetişmek için koşuşturuyordu. Benim koşuşturma nedenimse farkettiğim polis takibini atlatmaktı.

O anda yakalanacağımı düşünmüyordum, amaçlan yakalamak olsaydı 1,5 saat önce gördükleri an yakalarlardı. Bu yüzden korkum, takibi atlatamamak veya atlattığımı sanarak eve kadar onları götürmekti. Hemen arkamdan birisi, samimi bir ses tonuyla "E." deyince durup baktım. Anlamıştım. "Ben Ayten'im" derken o anda koluma iki kişi yapıştı. Biraz ileride askeri araçlar ve askerler vardı. Onların sivil polislere müdahale etmesiyle kaçabilirim umuduyla, "beni kaçırıyorlar..." diye bağırmaya başladım. Ama amacıma ulaşamadım. Arka bir sokağa sürüklendim. Boğazımı sıkıp saçlarımı çekerek "evin nerede? Nerede oturuyorsun?" diye sıkıştırmaya başladılar.

– Cehennemin dibinde.

– Biz de seni oraya götüreceğiz zaten diyerek arabaya bindirdiler. Araba Gayrettepe'ye doğru yol alırken; Gitmemem gereken bir yere gidip takibe neden olmanın pişmanlığı ve yoldaşları zor durumda bırakmanın üzüntüsünü yaşıyorum. Takibi farkedip çok daha vahim zararları önlediğim için de seviniyorum.

Şube'nin kapısından girerken gözlerimi bağladılar. Kapıdan girer girmez panik ve korku havası yaratmaya çalışıyorlardı. "Buraya gelince herşey biter" diyerek kolumdan çekip bir odaya getirdiler.

Polisler, kaldığım evdeki insanların yakalandığımdan haberleri olmadan birkaç saat içinde konuşturmanın telaşı içindeydiler.

"Adın ne? Evin nerede?" sorularından sonra, "çoraplarını çıkar" dediler, işe falakayla başlayacaklarını düşünerek, korktuğumu sanmasınlar diye çıkardım.

"Soyun" dediklerinde ise tepkisiz duruyordum. Amaçları onurumu kırmaktı. Birisi "soyun bacı" deyince:

– Sen kendi bacım soyunduruyorsun herhalde, diye cevap verdim.

"Biz namussuz muyuz?.. Irz düşmanı mıyız?.." bağrışlarıyla tekme, tokat vurmaya başladılar. Beni panikletip, korkutmayı başaramamaları onları oldukça kızdırmıştı.

Sandalyeye bağlayıp el ve ayak parmaklarımdan, göğüsten elektrik veriyor, elektriğin etkisini arttırmak için elimi ayağımı ıslatıyorlardı. Bağırmıyordum.

– Bağırsana!.. Neden bağırmıyorsun?

– Orak-Çekiç'te okumuştur...

Moralleri bozulmuştu. Takibi sürdürmeyip yakaladıklarına pişman olmaya başlamışlardı.

– Kız takibi anlamış mıydın?

– Keşke takibi devam ettirseydik...

– Ne bilelim... Yüzüne baksan konuşacak gibiydi... Yakalandığım andan beri üstünlük bendeydi. Çünkü onlar için önemli olan ben değildim. Kaldığım ev, yakalatacağımı umdukları yoldaşlarımdı. Bu yüzden, konuşmadığım sürece beni öldürseler bile onlar kaybedeceklerdi.

Elektrik işkencesine, başımı dik tutamaz, zorlukla nefes alır hale gelinceye kadar devam ediyorlar, o hale gelince biraz ara verip tekrar başlıyorlardı.

Bu aralarda, "Adın ne?.. Evin nerede?.." sorularına "Adım Ayten, evimi söylemeyeceğim, evinde kaldığım insanlara zarar vermek istemiyorum" diyordum.

"Bu yaptıklarımız daha hâlâ başlangıç. Daha beterini yapacağız... Sonuçta konuşacaksın, boşuna eziyet çekme, evini söylersen o insanlara neden zarar gelsin... Hiç olmazsa semtini söyle... Eğer örgütten korkuyorsan, şimdi senin yakalandığından haberleri yoktur... Söylersin, çıkıp gidersin... Senin söylediğini kimse bilmez... Her türlü kolaylığı sağlarız... Sana cinayet, soygun sormuyoruz... Evini söyle yeter..." Tehditle karışık ikna etmeye çalışıyorlardı.

"En kötüsü öldürürsünüz. Ondan öte elinizden bir şey gelmez" diyordum. "Neden ölmek istiyorsun?" diye başlayıp kendi saçma sapan yaşam anlayışlarını anlatıyorlardı.

"Önemli olan insanın onuruyla yaşamasıdır" dediğimde, "biz şerefsiz miyiz?" diyerek elektrik işkencesine başlıyorlardı.

İşkence sırasında özellikle birinin sesindeki kini diğerlerinden ayırt etmiştim. Diğerleri beni konuşturmaya yönelik tehdit, küfür ve vaadlerde bulunurken, bu ses bozuk plak gibi sürekli devrimcilere küfür ediyor, direnenlerle alay ediyordu. Sanki kendi kendine konuşuyor gibiydi. Daha sonra bu sesin sahibini hücrelere indiğimde tanımıştım. Üçüncü Yol davasından hain Oğuz'du.

İlk işkence seansı, birisinin "iftar saati geceli çok oldu" demesiyle kesildi. Yan odada bağıran birinin sesini duydukça, yüreğim parçalanıp, ağlayacak duruma gelmiştim. Polislerin bağıra çağıra sordukları sorulardan direndiğini anladıkça, acıma duygusu yerini saygıya bırakmıştı. Fakat yine de etkileniyordum. İyi ki bağırmamıştım, başkaları da benim hissettiklerimi hissedecekti.

Yarım saat kadar sonra koltuklu bir odaya götürüp "ifadeni alacağız" dediler. Daktilo sesini duyunca çok şaşırmıştım.

– Adın ne?

– Ayten Kuşçu.

Şiddetli bir tekmeyle yere yuvarlandım. Daktilonun başındaki müdahale etti.

– Vurma!

Anlamıştım, iyi polis rolünü oynayacaktı. Sonra "hayat hikayeni anlat" dedi. Ben de o an aklıma gelen bir hikayeyi anlattım. Sıra asıl soruya geldi:

– Adres?

– Yok yazın.

Yeniden yerde buldum kendimi. Daktilonun başındaki yumuşak bir ses tonuyla;

– Ama adressiz ifade alamayız...

– Parklarda, sokaklarda yatan insanların adresine ne yazıyorsunuz?

– Bimekân.

– Bana da öyle yazın.

"Seni de geneleve yollamamız gerekir, bunu istemiyorum" diyerek, kendilerinin namuslu aile babası... iyi insanlar olduklarını... görevlerinin çok zor olduğunu... işkence yapmak istemediklerini... anlatmaya başladı.

Daha önce verdikleri elektriğin etkisiyle çok susamıştım. Bu iyilik rolünden faydalanıp, tuvalete gitmek istediğimi söyledim. Oldukça nazik bir sesle:

– Tabii gönderirim. Ama sana nasıl hitap edeceğimi bilmiyorum. Sana E. diyebilir miyim? Adını söyle hemen götürsünler.

– İşte gerçek yüzünü gösteriyorsun. En doğal insani ihtiyacı bile pazarlık konusu yapıyorsun.

Kem küm etmeye başladı. "İstiyorsan götürsünler" dedi.

– Gitmiyorum. Sizden hiçbir şey beklemiyorum.

Canı sıkıldı. Rolünü sürdürebilmesi için havayı yumuşatması gerekiyordu. Ayağımdaki yanık izini göstererek, "ayağı kirlenmiş, götürün yıkasın" diye emir verdi.

Birisi kolumdan çekerek tuvalete götürdü. Odaya geri geldiğimde:

– Çok şanslı birisiymişsin... Biraz önce sıkıyönetimden birisi geldi. İfadeni tamamlayıp hemen O'na teslim edeceğiz. Fakat adressiz ifadeyi kabul eder mi ona soralım. Kabul ederse seni hemen göndereceğiz.

Kapı açılınca, "geliyor" sesiyle herkes ayağa kalktı. Gözbağımın altından işkencecilerin ayakkabılarını ve pantolon paçalarını görebiliyordum. Bu sıkıyönetimden gelen(!), daha önce tekme vurandan başkası değildi.

– Adressiz ifade olmaz.

– Adresimi söylemeyeceğim, nasıl yazarsanız yazın.

Kendimi yerde buldum. Tekme tokatla hırsını alamayıp, uzun süre başımı duvara vurdu. İyi roldeki tekrar devreye girdi.

– Artık bu saatte evi boşaltmışlardır. İçin rahat etsin. Boş evi ne yapalım, biz senin iyiliğini istiyoruz. Adresini ver de boşuna eziyet çekmeden hemen gönderelim.

Yakalandığımda ya yoldaşlarıma, inançlarıma ihanet yolunu ya da sonunda ölüm de olsa direnmeyi seçecektim. Başka yol yoktu. İçimde yolumu seçmiş olmanın huzuru ve sakinliği vardı. Bu nedenle onları dinlerken film izler gibiydim, sakindim. Nasıl insanlar olduklarını kavramaya çalışıyordum. "Evimi söylemeyeceğim" dediğim halde "iyi polis" rolünü sürdürüyordu. Elektrik verilirken terden sırılsıklam olmuş üstümü değiştirmem için giysi getirtti. Başka bir odaya götürüp gözbağımı açtılar. Bayan polisin yanında giysilerimi değiştirirken bayan polis, "hayat kadını mısın?.. Seni II. Şube'ye mi götürecekler?... Hangi semtte oturuyorsun?... Haber verecek kimsen var mı?.." vb. laflarla ağzımdan laf almaya çalışıyordu. Birden kapı açıldı. O anda kim olduğunu bilmediğim hain Oğuz'la gözgöze geldik. "Gözlerini bağla" diye bağırarak geri çekildi.

Tekrar sorgu odasına götürüldüm. Papaz rolündeki polisin sinirlerinin iyice bozulduğu ses tonundan

anlaşılıyordu. Sakin konuşmaya çalışarak:

– Üstünü değiştirmen iyi olmuş. Düşündün mü?

– Düşünecek bir şey yok. Evimi söylemeyeceğim.

– Bunu niye getirdiniz tekrar karşıma... Atın bunu aşağıya, diye bağırmaya başladı. Artık rolünü sürdüremiyordu.

Merdivenlerden indirilip, bana labirent gibi gelen yollardan geçirilirken, işkenceyi burada sürdürecekler herhalde diye düşünüyordum ki, gözlerimi açtılar. Hücrelere gelmiştim, "iyice düşünmemi" isteyerek, bundan sonra göreceğim son "iyilik"leri olan yataklı-battaniyeli bir hücreye koydular. Hücrede, acaba onları umutlandıracak bir davranışım mı oldu diye düşünmeye başladım. Sonra devletin devrimciler için sürekli olarak, söyledikleri kandırılmış insanlar demagojisine kendilerinin de inanmaya başladığını düşünüp güldüm.

Binde bir olasılıkla da olsa, sahte kimlikle atlatma durumum kalmadığına göre artık daha farklı davranmaya karar verdim. O gün, siyasi düşüncemi sorduklarında, sizi ilgilendirmez demiştim. "Lan biz Siyasi Şube'yiz, nasıl ilgilendirmez" diyerek dövmüşlerdi. Anayasa'da inanç özgürlüğü var deniyor dediğimde ise kahkahalarla gülmüşlerdi.

Artık bu tip cevaplar yerine, devrimciyim demeye, hayat hikayesi de uydurmayıp hiçbir şey söylememeye karar verdim. Gerçek ismimi biliyorlardı fakat işkence sırasında adımı sormalarının amacı beni çözme yönünde adım atmaktı. Bu nedenle işkence yaptıkları sürece adım "Ayten" diyecektim.

İkinci günün sabahı yukarı çıkardıklarında "düşündün mü?", "neyi?", "adın ne?", "Ayten" soru-cevabından sonra hemen askıyı, manyetoyu hazırlamaya başladılar.

El parmağıma kabloyu bağladıktan sonra rahmime de yerleştirmeye teşebbüs ettiler. Buna izin vermedim. Korktuğumu sanarak kahkahalar atmaya başladılar. Ani bir hareketle kabloyu elinden kapıp kendim yerleştirdim. O anda sessizliğe gömülmüşlerdi. Birisi kollarımı askıya bağlayıp, yukarı kaldırdı. Diğerleri ise şaşkınlıkla, "bu işi nasıl yaptı... yapmamıştır" diye kendi aralarında iddialaşmaya başladılar. Elektrik verirken bağırmamam üzerine "yapmamıştır" diyenler arttı. Askıda asılı durumdayken kontrol ettiler. Bir işkence yöntemleri daha işe yaramamıştı. Ara sıra isteksizce konuşmalarından bu yöntemle konuşturma umutlarının azaldığı belli oluyordu. Elektriğin şiddetiyle tavana doğru yükselip iniyormuş gibi oluyordum. Bayılacak gibi olunca ara verip "tamam mı, devam mı" diye soruyorlardı. Cevap vermeyince tekrar elektrik vermeye başlıyorlardı. Yarı baygın hale geldiğimde askıdan indirildim.

Başka bir odaya götürüp falakaya başladılar. Birisi ayakkabısıyla göğsümü eziyordu. Yine parmağımdan ve rahimden elektrik vermeye başladılar. Bu sırada rahimden elektrik vermelerinin oruçlarını bozup bozmayacağını da adice tartışmaya başladılar. Sonuçta görev yaptıkları için oruçlarının bozulmayacagına karar verdiler. Ardından bu işkenceyi sapıkça bir eğlence aracı haline getirdiler. Bağırmıyordum fakat öfkeden gözlerimden yaşlar akıyordu. Öfkeden, utançtan fiziki acıyı duymaz olmuştum. Eğlencelerini bozmak için avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım. Ağzımı kapatmalarına fırsat kalmadan anında diğer timden polisler odaya doluştu.

"Ne yapıyorsunuz?.. Etrafta evlerden pencerelere çıktılar..." diye bunlara bağırıyorlardı. O zamanlar bana işkenceyi üst katta yapıyorlardı. (O ana kadar bağırmadığım için pencereyi de açmış olabilirler.) İşlerine karışılmasına bozulup, "işimize karışamazsınız?" diye diğerleri ile tartışmaya başladılar. Bu arada gözbağımı açıp işkencecileri tanımaya çalışıyordum. Özellikle bu işi yapan hâlâ yanımda durduğu için, onu tanımıştım. Daha sonra 1984 yılında Günaydın gazetesinde, timdeki başka polislerle birlikte onun fotoğrafını gördüm. Fotoğrafın altında "başarılı polislere ödülleri dağıtıldı" yazıyordu. İlerde bizden de "ödül"lerini alacaklar!

Bu olaydan sonra pantolon getirip falakaya devam ettiler. (1985 yılında ikinci yakalanışımda, işkenceye götürürlerken iyi roldeki polis, "pijama, pantolon istersen getirtelim" diyordu. Bunu hem kendini "iyi" gösterebilmek, hem de konuşmazsan aynı şeyler yine olacak diye tehdit etmek için söylüyordu). Falakadan sonra başımdan elektrik verdiler. Çevremde olup bitenlerle, konuşmalarla ilgim kesilmiş gibiydi. Göz kenarımdan elektrik verirlerken gözümün önünde yıldızlar uçuşuyordu. Kör olacağım herhalde diye düşünmekle birlikte aklıma böyle çizilmiş karikatürler geliyordu. Sanırım bu durum başımdan verdikleri elektriğin etkisiyle oluyordu. Ayaklarımdan başaşağı astıklarında ise bütün kan beynime hücum etmiş, gözlerimden dışarı çıkacak gibi olmuştu. Bu durumda parmağımdan ve karnımdan elektrik veriyorlardı. Acıyı hissetmekle birlikte sanki beynim uyuşmuş gibiydi. El ve ayaklarımdan bağlayarak astıklarında da aynı durumdaydım. Sonra başımı uzun süre duvara vurmaya başladıklarında iyice sersemlemiştim. Başka bir odaya götürüp, meydan dayağına başladılar. Nereme neyle vurduklarını anlayamıyordum artık.

Tuvalete götürdüklerinde musluktan doyasıya su içip, başımı ıslattıktan sonra kendime gelmeye başladım.

Koltuklu odaya götürdüler. Bu defa gözbağımı açtırdılar. Konuşacaklardı. İnsanlığını yitirmiş bu işkenceciler için en zor olan görev, rollerini iyi ezberlemiş olsalar bile "insanca" konuşmaya çalışmalarıydı. İşkenceyi, küfür etmeyi çok doğal bir şeymiş gibi yaptıkları halde, görev gereği bile olsa "iyi polis" rolünde zorlanıyorlardı. Hele de istedikleri cevapları alamayınca rollerini sürdürmek onlar için eziyet oluyordu. Ancak bunların, insanların yüz ifadelerinden ve davranışlarından düşüncelerini anlama konusunda özel eğitim gördükleri belli oluyordu. Göz-bağımı açtırma nedenleri de buydu. Konuşurlarken benim yüz ifademden ve davranışımdan, en çok hangi sözlerden nasıl etkilendiğimi anlamaya çalışıyorlardı. Ben de onların yüzlerini inceleyip, hiçbir şey ifade etmeyen ölü gözü gibi donuk gözlerini gördükçe bunlar insan mı diye düşünüyordum.

Bu defa ikna edici konuşma daha farklı zeminde oluyordu. Siyasi düşüncemi sorduklannda devrimciyim demiştim.

– Herkesin farklı bir devrimcilik anlayışı var. Nasıl bir devrim düşünüyorsunuz?

Beni siyasi tartışmaya çekmeye çalışıyorlardı. "Orak-Çekiç'in ... sayısında geri çekilme taktiği demeye başladınız... Artık bizden korkuyorsunuz değil mi?"

– Öyle bir dergi okumadım.

– Sovyetler Birliği, Arnavutluk hakkındaki düşüncen nedir? Amaçları benim örgütün düşüncelerini ne ölçüde bildiğimi ölçmekti.

– Sen hiçbir şey bilmiyorsun. Karşımıza geçip devrimciyim diyorsun... Seni ancak oraya buraya koşturuyorlar... Örgütün angarya işlerini yaptırıyorlar... Liderleriniz de rakı sofralarında beyin salatası yiyip keyiflerine bakıyorlar...

"Liderleriniz de rakı sofralarında, beyin salatası yiyip keyiflerine bakıyor..." Bir gece öncesini hatırladım... İsmail CÜNEYT, oldukça yorgun gelip birkaç saatlik bir uykudan sonra, bütün gece çalışmıştı... Değil beyin salatası yemek, doğru dürüst yemek yüzü bile görmüyordu... Sonra diğer yoldaşlarımı düşündüm... Onların durumu da farklı değildi. Çamur attığı yoldaşlarımın, her zaman hareketin en zor, en tehlikeli işlerini büyük bir özveriyle nasıl üstlendiklerini, çürümüş düzenden türemiş bu yaratıklar gözleriyle görseler bile kavrayamazlardı herhalde!...

Sonra örgütle ilgili bildiklerini sıralamaya başladı. Orak-Çekiç'in son sayısını gösterdi. Ardından hain Adil Özbek köpeğinin dışarıdayken okuduğum ifadesinin aynısını anlatmaya başladı. Beni etkilenmiş görmeyince de, "bak elimizde yazılı belge var" deyip, ifadenin aslını isim kısmını kapatarak gösterdi.

– Böyle yalan uydurmaktan kolay ne var? Pis canını kurtarmak için bir sürü yalan uydurmuş.

Şöyle bir bakıp okumadan geri verdim. Hainin ifadeleri bekledikleri etkiyi yaratmamıştı. Konuyu değiştirdiler. Ellerime bakarak, resim yaptığımı söylediler. Öğrenimim sırasında resim derslerinden aldığım kötü notları düşünüp aptallıklarına güldüm. Gülmemi doğru tahmin ettiklerine yorumlayıp işi ilerlettiler. "O zaman sen baskıda çalışıyorsun" demeye başladılar. Ömrümde baskı makinesi görmemiştim. Bu konuşmalar beni cevap vermeye teşvik etmek içindi. "Hayır, ben baskıcı değilim" dememi bekliyorlardı. O zaman baskıcı değilsen nesin diyeceklerdi. Çünkü hain ifadesinde benim için kuryelik yapıyor diyordu.

Başından itibaren örgütle hiçbir ilişkim yok diyordum. Yine aynı cevabı verince, "sen işkencede TİKB'lilerin tavrını gösteriyorsun, sonra da örgütle hiçbir ilişkim yok diyorsun" diyerek bağırmaya başladı. Sonuçta benim baskı işinde çalıştığıma karar kıldılar.

– Kaldığın evde Orak-Çekiç basıldığına göre evi anında boşaltmışlardır. Duvarları bile kalmamıştır. Niye hâlâ evi gizlemekte ısrar ediyorsun?

– Evimi söylemeyeceğim.

Susup, beni incelemeye başladılar. Elimin ayağımın duruşundan bakışıma kadar inceleyerek, akıllarınca karakterimi tespit etmeye çalışıp yorumlar yapıyorlar... Bu durumdan sıkılıp pencereden dışarıyı seyretmeye başladım. Birden çok önemli bir zaafımı yakalamışçasına:

– Hani ölümden korkmuyordun, bak dışarıya nasıl özlemle bakıyorsun. Şimdi sen de o insanların arasında olabilirsin. Bu senin elinde...

Onlarla devrimcilerin yaşam anlayışı üzerine tartışmaya girmek içimden gelmiyordu. Sadece "önemli olan onurlu yaşamdır" dedim. Gene yaşam üzerine saçma sapan söylevlerine başlamışlardı ki, odaya birisi girdi.

– Gözlerini bağla!

Gözbağının altından dayakçının odaya girdiğini gördüm. Ayakkabılarından tanıyordum onu. Tetikte durmama rağmen tekme tokat yeniden kendimi yerde buldum.

– Yürü kız, seni geberteceğim.

Ayağa kalkıp kapıya yöneldim. Diğerleri müdahale etti.

– Ne güzel konuşuyorduk. Bırak! ,

Bana dönüp, "işkenceye gitmeye fazla heveslisin herhalde. Otur," dediler.

Gözbağımı açıp tekrar ikna konuşmalarına başladılar. "Bu adam seni gebertecek... Hakkında hiç iyi şeyler düşünmüyor... Boşuna harcanacaksın… Evini söyle de kurtul..."

– En kötüsü öldürürsünüz, şerefsiz yaşamaktansa, onurumla ölmek daha iyidir.

– Demek ille de ser verip sır vermeyeceğim diyorsun. O zaman biz de seni gebertinceye kadar uğraşacağız.

Başka bir odaya götürüldüm. Gözlerimi açtılar. Pinpon masası gibi büyükçe bir masanın etrafında yaklaşık 15 kadar polis oturuyordu. Biri susmadan diğeri konuşmaya başlayıp sorular sorarak, beni şaşkına çevirmeyi amaçlıyorlardı. Bütün sorulara cevap vermek gibi bir kaygım olmadığından, çoğunun sorusuna aldırış etmiyor, ara sıra kısa cevaplar veriyordum.

– Evini ver kurtul... Kurtul... Evini ver...

– Biz burada orman kanunları uyguluyoruz... İşkenceden korkmadığını anladık, bakalım ölümden korkuyor musun?

Biri gırtlağıma yapıştı. Nefes borumu kavrayıp, boynumdan koparırcasına çekip sıkmaya başladı. Sanki ciğerlerim ağzıma geliyordu, istemim dışında çırpınmaya başladım.

– Nasıl ölüme yaklaşmak güzel miymiş?

Uzaktan birisi "ben de yapacağım" diyerek masadan kalktı. Diğerleri tepkimi ölçüyordu. O da aynı şekilde gırtlağıma sarıldı...

– Bizim başka öldürme yöntemlerimiz de var. Merdivenlerden düştü. Kaçarken vurduk, intihar etti. Nefes darlığından öldü deriz. Kimse de bize bir şey yapamaz...

– Bunları yaptığınızı biliyorum.

– Orak-Çekiç'te mi okudun?

– Sizin neler yaptığınızı dünya alem biliyor!

– Senin bilmediğin yöntemlerimiz de var...

Doktor raporlarıyla belli olmayacak şekilde nasıl tecavüz etme yöntemleri olduğunu iğrenç bir şekilde anlatmaya başladı... Normal bir insanın hayal dahi edemeyeceği bu sapıkça konuşmayı dinlerken, bunlar hayvan bile olamaz, diyordum. Belli etmemeye çalışıyordum ama bütün vücudum tiksintiyle ürpermişti... Bu iğrenç yöntemlerden birini bana uygulayacaklarını söylediler.

– Soyun!.. Masaya yat!..

Blöf mü yapıyorlardı yoksa gerçek mi? Donuk bakışlarından anla-yamıyordum. Hepsi yüzümdeki ifadeyi inceliyordu. Bunun bilincinde olarak çok sakin, tepkisiz duruyordum. "Soyun" bağrışları arasında geçen bu dakikalarda etkilenmemiş görünebilmek için, nefes alıp verişimden ellerime kadar bütün vücudumu kontrol altında tutmaya, bu arada aklıma güzel şeyler getirmeye çalışıyordum.

– "Tabii! Bu o.... böyle şeylerden korkar mı?"

Hiç etkilenmediğimi sanmışlardı... İlk adımı başarmıştım. Henüz tehlike geçmemişti. Onlar benim zayıf noktamı arıyorlardı. Ben de onların zayıf noktalarından birini biliyordum. Yaşadıkları çirkef, iğrenç hayatı haklı gösterebilmek için, kendilerinin de inançları olduğu, bu inançla görev yaptıkları havasını atıyorlardı. Gerçekte ise güçlerini, 12 Eylül sonrasında devrimci mücadelenin yenilgiye uğratılmasından alıyorlardı.

Konuyu değiştirebilmek için onların bu zaaflarını kullanarak konuşmaya başladım.

– Sizler inandığınızı söylediğiniz şeylere bile inanmıyorsunuz. Güya oruç tutuyorsunuz...

Sözümü tamamlamama fırsat bırakmadılar.

– Tabii oruç tutuyoruz. Siz onu bile yapamıyorsunuz. Dinsizsiniz... Kendilerinin devlet, millet için çalıştığını anlatmaya başladılar. İşkenceciler, devlet-millet diye başladı mı polisliğin erdemleri(!), görev zorlukları(!) vb. ardından geliyordu. Rahatlamıştım... Havayı değiştirmeyi başardığım için artık karşımda konuşulanları dinlemiyor, hallerine içimden gülüyordum.

O zamana kadar bunlarla hiçbir konuda uzun uzadıya konuşmamıştım. Sadece kısa cevaplar veriyordum. Kendileriyle tartışacağımı sanmışlardı. Tartışmadığımı görünce soru sormaya başladılar.

"Düşüncelerimi özgür irademle anlatırım, size anlatmayacağım", "bilmiyorum", "söylemeyeceğim" gibi cevaplar verince içine düştükleri komik durumu anlamışlardı. Tecavüz etmekle tehdit ederken, kendilerini savunmak durumunda kalmışlardı. Kimisi küfürler ediyor, kimisi kahkahalar atıyordu... Tim şefi ise öfkeden küplere binmişti,

– Sen gününü görürsün! Sana daha hiçbir şey yapmamışlar!.. diye bağırarak, diğerlerine dönüp;

– Buna o şeyden yaptınız mı?

– Yaptık.

– Götürün asın o zaman!

– Astık!

Var gücüyle bağırarak,

– Götürün gebertinceye kadar asın!..

Başka bir odaya götürüp bıraktılar. Gözbağımı araladığımda odada gözleri bağlı birçok insanın bulunduğunu gördüm. Polis sık sık içeri giriyor, birbirleriyle konuşanlara bağırıyordu. Bu arada gözleri bağlı birisi sürekli benimle konuşmaya çalışıyordu. Epey cesaretli birisi diye düşündüm. Hoşuma gitti, konuşmaya başladım. Birkaç cümleden sonra, kendisinin bırakılacağını, dışarıda haber göndermek istediğim birisi varsa bu işi yapabileceğini söyledi. Çok sağol, gerek yok dedim. Bu defa, haklısın ev bilmem doğru olmaz, randevun varsa ona gideyim dedi. Gene gerek yok dediğim halde ısrar ediyordu. Birkaç kez başkalarına konuşmamaları için bağırdıkları halde bana bağırmamalarını, "bizim tim"in işine karışmak istemiyorlar herhalde diye yorumladım... Fakat aşırı ısrardan sonra, bunun polislerce hazırlanmış bir oyun olduğunu anlayıp, konuşmayı kestim. Konuşmayı kesince, başka bir odaya götürüp astılar.

El, ayak parmaklarımdan, göbeğimden elektrik veriyorlardı askıdayken. Artık benimle hiç konuşmuyor, yarı baygın hale geldiğim halde ara vermeye de gerek duymuyorlardı. Uzunca bir süreden sonra vücudumun nefes alıp verme işleyişi durmuştu sanki. Ancak boğulurcasına çırpınıp, derin iç çekişleriyle nefes alabiliyordum. Artık ölüyorum herhalde diye düşünmeye başlamıştım.

Odaya birkaç kez başka polisler girip çıkarak, "manyeto bize de lazım, işiniz bitmedi mi daha" diyorlardı. İşkenceciler "bizim işimiz uzun" diyerek bunları gönderiyordu. Sanırım, biraz sonra bu işkence de bitecek diye düşünmemi önlemek için yapıyorlardı.

Askıdayım. Elektriğin etkisiyle havaya doğru fırlayıp iniyormuş gibi hissediyorum kendimi... Nefes alabilmek için çırpınıyorum. Nefes alabilmek için başımı kaldırmaya çalıştığım halde kaldıramıyorum... Bağırsam belki daha iyi olur diye aklımdan geçiyor. İşkenceciler de "bağır" diyorlar. Bağırmam onları umutlandıracak, bağırmıyorum. Kapı açıldı.

– Biz gidiyoruz, siz gelmiyor musunuz?

Askıdan indirdiler. Külçe gibi sandalyeye yığıldım. Onların karşısında böyle durmayı istemiyorum. Olanca gücümle ayağa kalkmaya çalışıyorum.

Kollarımdan tutup hareket ettirmeye başladılar... Biraz yürüyebilir hale gelmiştim. Hücreye giden gözü bağlı birisinin beline tutturdular, bu şekilde hücreye geldim. Nöbetçi polis adımı sordu.

– Ayten.

Odada bulunanlara dönerek:

– Bu da Dilaver'in takımından.

O anda yaşıyormuşçasına, yüzünde hayret ifadesiyle, diğerlerine "Dilaver"i anlatmaya başladı. "Karısını karşısına getirdik, onu bile 'tanımıyorum' dedi".

Odada bulunanlar tahammülsüz bir şekilde sözünü kestiler.

– Bunlar hangi örgüt?

– TİKB.

– Hıı, biliyoruz. Adil'in başını yakanlar.

Mehmet Fatih ÖKTÜLMÜŞ'ün sahte kimliğindeki isminin Dilaver olduğunu bilmediğimden kimden söz ettiklerini anlamamıştım. Bunlarla konuşmak istemediğimden hücreye doğru yürüdüm. Arkamdan bağırıp, "orası değil" diyerek, 1 no.'lu karanlık hücreye koydular. İlk gece kaldığım hücrenin, işkenceciler hakkında "iyi" şeyler düşünmeme katkısı olmadığını düşünmüş olmalılar.

Burada ranza ve yırtık bir yatak vardı. Tavandaki küçük bir delikten gündüzleri ışık giriyordu. Fakat bu ışık, bir karış genişliğinde bir yeri aydınlatıyor, diğer yerleri yine karanlıkta bırakıyordu. Gündüzleri bahçede oynayan çocukların sesi duyuluyordu. Bazen çocuklar bu deliği merak edip içeriyi görmeye çalışıyorlardı. Tabii yüzleriyle deliği kapattıkları için karanlıkta hiçbir şey göremiyorlardı. İçeriye sesleniyorlar, fakat o günlerde sesim kısık olduğu için sesimi duyuramıyordum. Bir keresinde bu çocuklar delikten içeriye su döktüler, yatak ıslanmıştı. Kısık sesimle, yapmayın diye bağırmaya çalıştım. Çocuklar beni duymadı ama nöbetçi polis duymuştu. Büyük bir sevinçle hücreye geldi. Kendi kendime konuşmaya başladığımı sanmıştı. Olayı öğrenince sevinci kursağında kaldı.

O gece nöbetçi polis, "gel bizimle yemek ye" dedi. Kabul etmedim. Birkaç saat sonra hücreden çıkardılar. Nöbetçi polis yoktu. Diğerleri vardı. Bunları ilk önce staj yapan polisler sanmıştım. Adımı, mesleğimi sordular, direnmemle alay edip, hakaret etmeye başladılar... O günkü boğaz sıkma olayından sonra sesim kısılmış, fısıltı halinde konuşabiliyordum. Bu bağırmalar arasında onlara gereken cevabı duyuramayacağım için öfkeyle hücreye döndüm.

Kaldığım hücre polis odasına bitişik olduğundan konuşmaları duyabiliyordum. Bunların Metris'teki hainler olduğunu anladım. Kimler olduğunu anlamaya çalıştım, fakat uyuyakalmışım.

Üçüncü günün sabahı yeniden yukarı çıkardılar.

– Düşündün mü?

– Adın?.. Evin?..

Söylemeyeceğim der demez, askıya aldılar. El, ayak parmaklarımdan ve vücudumun değişik yerlerinden elektrik veriyorlardı. Bağırmıyordum. Yaptıkları işten daha fazla zevk almalarını istemiyordum. Bir gün önceki askıdan koltuk altlarım kesilmiş yara olmuştu. Bütün vücudumun ağırlığı o yaraların üzerinde duruyordu sanki... Özellikle yara olduğunu anlamamaları için duyduğum acıyı belli etmemeye çalışıyorum. Eski konuşmalarını tekrarlıyorlar.

– Adın... Evin... Arkadaşların... Randevu...

– Söylemeyeceğim.

Kablonun biri parmağıma bağlıydı diğerini de kasığımda bırakıp gittiler... Odada yalnız kalmıştım. Arasıra sessizce odaya giriyor aniden şiddetli bir dozda elektrik verip gidiyorlardı. Elektrik vermedikleri anlarda ise kol ve bacaklarımdan ayrı ayrı yerlere çekiliyormuş gibi oluyordum. Omurgalarım birbirinden ayrılıyormuşçasına acı duyuyordum. Koltuk altlarımdaki yaralara ipin iyice gömülmeye

başladığını hissediyordum... Yalnız olduğum halde, her an odaya girebilirler diye tetikte duruyorum. Bir an gelip ayağımın altına sandalye koydular.

– Sandalye burada kalsın, konuşalım.

– Evimi söylemeyeceğim. En kötüsü öldürürsünüz.

– Zaten evin boşalmıştır. Boşuna eziyet çekiyorsun.

– Randevunu söyle.

– Randevum filan yok.

Sandalye altımdan çekildi, yine elektrik vermeye başladılar.

Uzaktan radyonun 13:00 haberlerinin sinyalini duydum. Bu defa gerçekten öldürene kadar askıda tutacaklar herhalde diye düşünmeye başladım. Yarı baygın hale gelmiştim. İdrarımı tutamıyordum. Bir süre sonra askıdan indirdiler. Sadece yaraların acısını duyuyor, yürüyemiyordum. Kollarım ve belden aşağım uyuşmuş gibiydi. İdrarımı tutamadığım için dövüp, alay ederek tekrar asacaklarını düşünüyordum. Bu konuda hiçbir şey demediler. Sanırım bu tip olaylar onlar için normaldi.

– Artık evin duvarları bile kalmamıştır. İşimiz olmasaydı, seninle gebertene kadar uğraşacaktık... Bize başka bir görev verdiler... Seninle uğraştığımız sürede başkalarıyla uğraşsaydık bir sürü insan yakalardık...

Üç günde pes edeceklerini tahmin etmiyordum. Şaşırmıştım. Kollarımı hareket ettirip zorla yürütürlerken:

– Sana çok az şey yaptık.

– Biliyorum. Başkalarına neler yaptıklarınızı çok iyi biliyorum.

– Biz de biliyoruz senin çok şey bildiğini... Başka zaman olsaydı görürdün gününü...

Yenilmişlerdi, ben kazanmıştım. Yenildiklerini açıkça kabul etmek istemiyor, ileriye yönelik tehditlerle yenilgilerini gizlemeye çalışıyorlardı.

Hücreye indirilince nöbetçi polis ve hainler, konuşup konuşmadığımı anlamak için deftere kayıt ediyormuş gibi yapıp adımı sordular. Ayten deyince hainlerin yüz ifadesi garipleşti. Çünkü akşam olmadan hücreye indirildiğim için konuştuğumu sanmışlardı. Polisin saatini gördüm 14:00'e geliyordu.

Sesimin kısıklığı geçmemişti. Falaka ve askıdan dolayı zorlukla yürüyordum. Hainler sık sık kapımı vurup tuvalete gidip gitmeyeceğimi soruyorlardı. Amaçları, sesimin kısıklığı ve yürüyüşümle alay etmekti. Kapı vurulduğunda seslendiğim halde duymazdan gelip "ne diyorsun" diye gülüşüyorlardı.

Elektrikten bütün vücudum kurumuş gibiydi, sürekli su içmek istiyordum. Ancak tuvalete gidince doyasıya içebiliyordum. Hücrelerin kapısını genellikle hainler açıp kapıyordu. Bunlar, insanları tuvalete götürmeyi bile işkence aracı haline getirmişlerdi. Günde en fazla dört defa götürüyorlardı. Keyiflerince bazı insanları cezalandırmak için daha az götürdükleri oluyordu.

İşkenceciler bile direnen devrimcilere duydukları saygıyı gizleyemezken, bu aşağılık yaratıklar devrimcilere, direnen insanlara tüm kin ve öfkelerini kusuyorlar... Biz devrimciler boğazlarına sarılan heyula gibiyiz gözlerinde. Bizi yoketmek, devrim düşüncesini öldürmek için efendilerinden daha hırslı, daha iğrenç bir şekilde saldırıyorlar... Gözümde hiç insan gibi canlandıramıyorum onları, karşımdaki yaratıklar öylesine iğrenç, öylesine yoz, öylesine aşağılık ki... Gerçekten insan mı bunlar?..

Tuvalete gidip gelirken diğer hücrelerin mazgallarından gülümseyen, sevecen gözler bana bakıyor... Direniş; farklı siyasetlerden de olsak bizi birbirimize bağlıyor. Bu işkence yuvasında, birbirlerini hiç tanımayan insanlar gözlerindeki direnişin coşkusuyla bağlanıyor birbirlerine!

Aç olduğumu anlamışlardı. Kendi aralarında yiyecek gönderme yarışına girdiler. Hücrelerden bana yollanan yiyecekleri toplayan polis, hainlerle birlikte oturup bir güzel yedi! Hain Şemsi Özkan hücremin kapısına yanaştı.

– Açlık grevi mi yapıyorsun? Yapıyorsan bunu açıklaman gerekir.

Alay ediyordu köpek! Sesim kısık olduğu için cevap verememek beni öfkeden kudurtuyordu.

Yan hücrede kalanla aramızda fare deliği vardı. Onun epey yiyecek aldığını görüyordum. İstese bana verebilirdi... Vermeme nedenini bir-iki gün sonra anladım. Çözülmüş biriydi!.. Polis, arada bir hücresine gelip, "ulan şunu niye anlatmadın" diyordu. O, önce "bilmiyorum" dese de "bağla lan gözünü götüreceğiz" tehdidiyle bülbül kesiliyordu.

Akşam dışarı çıkarıp konuşmak istediler. Hainler hem akıl hocalığı yapmak, hem de direnişimle alay etmek istiyorlardı. Dışarı çıktım. Onların istediği yere değil, tuvalete gidip, hücreme geri döndüm. Kapıyı çektim... Kilitlemediler, dışarı çıkıp kendileriyle konuşacağım umudunu taşıyorlardı.

İçlerinde yüzünü gizlemeye çalışan biri dikkatimi çekti. İşkenceme katılanlardan birine benzetmiştim. Acaba o mu?

Gece yansı nöbetçi polis dışarı çıkarıp odasını süpürmemi istedi. Odada hainlerin dışında işkencede çözülenler vardı. Şüphelendiğim kişiyi tanımak için, elimde süpürgeyle hepsinin yüzünü inceliyordum. İlk gün işkenceme katılanın hain Oğuz olduğunu anladım. Bu arada polis, "süpür" diye bağırmaya devam ediyordu. Artık orada durmama gerek, yoktu. Polise dönüp, "sen dövmek için bahane arıyorsun, döv hadi" deyip süpürgeyi bıraktım. Kulağıma yediğim şiddetli bir tokattan sonra hücreme götürüldüm.

Odada işkencede çözülmüş yaşlı bir adam vardı. Kürt olduğu için onunla çok alay ediyorlar, TV'deki her İstiklal Marşı'nda ayağa kaldırıp saygı duruşunda bulunduruyorlardı. Tokat atılırken gözgöze gelmiştik. Utançtan ağlayacak haldeydi.

* * *

Beş gündür hücredeyim. Hâlâ yemek yememe izin vermiyorlar. Açım... Açlıktan, soğuktan üşüyorum... Gece gündüz karanlık olan hücrede sürekli bir fare geziniyor. Lağım faresi olup olmadığını tespit edemiyorum. Lağım faresinin kulak, burun yediğini duymuştum. Bu yüzden elimle kulaklarımı, yüzümü kapatarak, ayaklarımı örtüp yatağın yarısında uyumaya çalışıyordum. Yeni dalmıştım. Birden üzerime su döküldü. Nöbetçi polis kapının üzerindeki boşluktan şişeyle üzerime su döküyordu. Zorlukla daldığım uykudan sıçramıştım. O anda, işkenceciler... köpekler... diye bağırmaya başladım. Sinirden ve üşümekten titriyordum. Kapıyı açıp tuvalete götürdü. Eline bir kova su alıp, başımın üzerinde tutarak beklemeye başladı. Üşümekten ve sinirden çenem titriyordu. Başımın üzerinde tuttuğu kova elinde gülüyordu.

– Belindeki tabancaya güveniyorsun değil mi? Yarın onu elinizden aldığımızda görürsünüz gününüzü.

Gülerek;

– Biz faşistiz, biz işkenceciyiz değil mi?

– Öylesiniz.

Elinde kovayla onu öylece bıraktım. Lavaboya gidip su içtim. Bir süre sonra kovayı elinden bırakmıştı. Hücreye doğru yürümeye başladım. Diğer hücredekiler dayak yediğimi sanıp merakla bakıyorlardı. Hücrenin kapısına geldiğimizde hâlâ gülüyordu. Kapıyı kapatırken:

– Yarın Orak-Çekiç'te yazarsınız, işkenceci polis kafama su döktü.

Bu bana "Dilaver'in takımından" diyen polisti.

* * *

Sabah elinde yiyeceklerle "Foto" dedikleri işkenceci geldi. "Merak etme senin paranla aldık" dedi. Üzerimden çıkan 1500 liranın artanını verdi. Diğer hücrelerden gönderilen yiyecekleri de veriyorlardı artık.

10 gün olmuştu, nasıl bir ifade vereceğimi düşünüyordum. Polis hakkımda sadece hain Adil Özbek'in anlattıklarını biliyor. İşkencesiz ifademi alırlarsa kendimce belirlediğim türden bir "ifade" verecektim..

O gün yukarı çıkardılar. Havadan sudan sohbet etmeye başladılar. Sonra, adımı sordular. İster E. deyin ister Ayten farketmez. Ama işkenceye başlayacaksanız Ayten dedim. İfademi alacaksanız, E.

Hemen başka bir odaya alıp, ifademi yazmak istediler. Adımı söyledim. Adres kısmına gelince bütün tim susmuş, merakla bekliyordu. İstanbul'da adresim yok. Adana'daki ailemin adresini yazın, dedim. Kimisi gülmeye, kimisi küfretmeye başladı...

– Böyle ifade olmaz!

– İsterseniz yeniden işkenceye başlayın, farketmez. O zaman da adım Ayten.

Bir süre ikna etmeye çalıştılar. Tavrım değişmeyince, hücreye indirdiler.

Günlerdir hücredeyim. Artık kendimi toparladım. Nöbetçi polisin odasındaki konuşmaları gece gündüz dinliyorum. Bu konuşmalardan, hain Oğuz'un, Şube'deki kedilere elektrik verip üzerlerinde ampul yakmayı denediğini, aralarındaki sapık ilişkilere varıncaya dek bütün pisliklerini tiksintiyle dinliyorum. Hain Oğuz, o günlerde yeni ele verdiği subay grubunun Ankara'dan gelmesini bekliyor. Boş durmamak için de devrimcilerin işkencesine katılıyor... Hain Şemsi Özkan ise hücrelerden insanları çıkarıp dövmekle uğraşıyor, diğerleri de bu işinde ona yardımcı oluyorlar...

Metris Askeri Cezaevi'nden 17 yaşlarında gösteren çok genç birisi tekrar işkenceye getirilmişti. Bağımsızlar koğuşunda kalıyormuş. "Ulan senin koğuşunun siyasi koğuşlardan ne farkı var? Hep siyasilere yardım ediyorsunuz... Bizim koğuşa geleceksin!.." diyerek sürekli dövüyorlardı... Efendilerine yaranmak için zorla kendileri gibi piçler yaratmak istiyorlar...

15. günde yukarı çıkarılıp, hiçbir şey demeksizin, "el yazısıyla ifadeni yaz" dediler. Yarım sayfalık bir şey yazdım. Yazdıklarımı görünce:

– Böyle ifade mi olur, biz bunu savcıya gönderemeyiz...

– Yazacak başka bir şey yok!

Küfürlerle, tokatlarla hücreye indirildim. Her gün hücreye gelip, "düşündün mü?" diye soruyorlardı. Önceleri, "düşünecek bir şey yok" diyordum. Sonraları, "neyi..." diye ben onlara soruyordum. Sinirlenip gidiyorlardı...

30'lu günlerde tekrar yukarı çıkarıldım. İfademi yazdılar. Bu sırada birisi elinde sandalyeyle üzerime yürüdü... Diğerleri "doktora götüreceğiz, vurma" diyerek araya girdiler. Yandaki odadan işkencedeki birinin bağırışları geliyordu. "İfadem alınırken işkence sesi duyuyordum deme, dişi ağrıyan birinin

dişini çekiyoruz" diyorlardı gülerek. İfadem bitmiş, imzalamıştım. Sandalyeyle üzerime yürüyen polis, ifadeyi diğerlerinin elinden çekip aldı. Hem ifademi alan polislere, hem bana küfürler, yeminler yağdırarak, "ben bu ifadeyi savcılığa yollamam" diye çekmecesine kilitledi. "Sen bu ifadeyle kurtulacağını sanıyorsan yanılıyorsun, savcı senin hakkında iyi şeyler düşünmüyor".

Ardından imzadan imtina tutanağı düzenlediler, ifade konusunda ısrarlı davrandım. Fakat imzadan imtina tutanağını da yanlış bulmadığım için imzaladım.

Gözlerimi bağlayıp, Emniyet Müdürü'nün yanına götürdüler. Gözlerimi açtığımda yerleri halılarla döşeli lüks bir makam odasındaydım.

"Bu keçi inatlı nasıl biriymiş merak ettim" diyerek, devletin güçlülüğü... bizi ezecekleri üzerine nutuk çekmeye başladı. Konuşturamamanın çaresizliği ile karşımda güç gösterisi yapıyordu.

Adliye'ye doktora götürüldüm. Doktor, bir bayanla sohbet ediyordu. Hemşireye seslenip "yarasına bak" dedi. Askıdan koltuk altlarım yara olmuştu, ama geçen süre içinde iyileşmişti. Hemşire yaran var mı diye sorduğunda, vardı ama iyileşti dedim. Doktora da aynı şeyleri söyledim. Doktor yüzüme bakıp, "yazık değil mi size" diyerek, yanındaki kadınla sohbete devam etti. Bu arada rapor yazılıp polislere verilmişti bile.

Şube'ye döndüğümüzde polislerin yüzünde sevinç okunuyordu, işkence görmediğime dair ellerinde koca bir rapor vardı. Yüzüğümü, saatimi verip sıkıyönetime teslim ettiler. Bu arada "eksik eşyan var mı? Kontrol et" diyerek yakalama tutanağını gösterdiler. Tutanakta 20 Haziran 1983'te yakalandığım yazılıydı. Oysa 16 Haziran'da yakalanmıştım. İşkencede ölürsem geride hiçbir iz bırakmamak için ilk işkence günlerini tutanağa geçirmemişlerdi.

10 ay sonra tahliye olduğumda Şube'ye getirdiler Mahkeme heyetine beni tahliye ettiği için küfürler yağdırıyorlardı. Adıma düzenlenmiş bir sahte kimlikle tuttuğum bir evi bulmuşlardı. Bunlarla ilgili sorguya çekmek istediler. Metris'teki ölüm orucunun 34. günü tahliye olmuştum. Cezaevinde eylemi bırakmak istemediğim için hâlâ açlık grevindeydim. Bu arada babam da Şube'ye gelmişti, işkence yaptıklarında ellerinde kalırım korkusuyla bıraktılar.

Cezaevinden çıktıktan bir ay kadar sonra tekrar mücadeleye döndüm. 34. gününde tahliye olduğum ölüm orucu hâlâ devam ediyordu. Mehmet Fatih ÖKTÜLMÜŞ bir gün önce ölmüştü.

Bağlantı kurmak benim için çok kolay olmuştu. Daha önce de kalmakta olduğum eve gittim. Evi 12 Eylül'den önce tutmuştuk. Evi bilen birçok yoldaş yakalanmıştı, ama hiçbiri konuşmadı, evi on ay önce bıraktığım halde buldum. Ama çalışma masasının başında İsmail CÜNEYT yoktu artık... '83 Aralık'ında işkenceci polisler tarafından, yakalanır yakalanmaz kurşunlanarak öldürülmüştü...

10 ay kadar sonra bir gece yarısı kapı çalındı. Bu saatte ancak polis gelebilirdi. Evde birlikte kaldığımız yoldaşla önemli şeyleri yok etmeye çalıştık... Kapıyı açmaya giderken, bugün evin çevresinde gördüğüm şüpheli kişiler polisti demek, diye düşünüyordum.

Kapıyı açmamla, uzaktan bir ses:

– Dışarı çık, ellerini yukarı kaldır!.. Sen E. misin kız?

Bu sesi tanıyordum, "Foto" dedikleri işkencecinin sesiydi. Kask ve yeleklerle robot yığını gibiydiler... Buna rağmen kapıyı açtığımda korkudan merdivenlere siperlenmişlerdi.

Beni dışarıda, yoldaşı da içerde dövüyorlardı. Birisi hırsla kafama vuruyor, iki gün önce atlattığım takibi kastederek;

– Bağlarbaşı'nda bizi atlatırsın ha!

– Silahlar nerede?

– Evde silah olsaydı kapıyı size böyle açmazdım!

Hemen tim şefinin yanına götürüp, "aynı sözü tekrarla" dediler. Tekrarladım, Tim şefi, elindeki silahı göstererek;

– Hadi al! Ne yapacaksan görelim! dedi. Ama silahın kabzasını sıkıca da kavramıştı!..

Bir süre dövdükten sonra arabaya bindirdiler. Telsiz sürekli çalışıyor... Kimler yakalandı, nasıl oldu soruları beynimi kemiriyor...

Şube'ye girdik. Kimsenin benimle ilgilendiği yok. Korktuğum başıma geldi. Polislerin yıllardır aradığı yoldaşlar yakalandı demek ki... İşkenceye götürseler bir şeyler duyup görürüm belki... Hiçbir şey bilmeden beklemek daha korkunç, diyorum.

Hücreye götürdüler. Birkaç saat sonra Şube binasının içinde silah sesleri duyulmaya, ardından pencere camları düşmeye başladı... O anda bir yoldaşı öldürdüler, kaçarken vurduk diyecekler düşüncesiyle çılgın gibiydim...

Bir süre önce nöbetçi polis "istersen dışarıda otur" demişti. Kabul etmemiştim. Şimdi bir şeyler öğrenebilirim umuduyla kapıyı vurup, tuvalete gideceğim dedim. Tuvalet dönüşü istersen burada otur deyince, kabul ettim. Konuşmaya başladık... Yüzünden o anda birinin öldürülmüş olduğu izlenimini alamamıştım. Fakat hiçbir şey de öğrenemiyordum. Masada açık duran, hücrede kalanların isimlerinin yazılı olduğu deftere belli etmeden göz gezdirdim. Fakat kendi ismimden başka tanıdık isme rastlayamadım. Kendi ismimin yanında kırmızı kalemle "yanına kimse verilmeyecek" yazıyordu. Hücrelerde '83 yılındaki terör havası yoktu. TKP'li birinin "hücrelere bahar gelmiş" dediği kadar olmasa da '83 yılındaki gibi değildi.

İşkenceye almaya gelen yok. Gelip hiçbir şey sormuyorlar da. Hücrede merak içinde kıvranıyorum... Nasıl yakalandığımızı, polisin bize nasıl ulaştığını çözmeye çalışıyorum... Yakalanmadan önceki günlerimi hatırlayıp, şüphelendiğim olayları, bu olaylarla kişiler arasındaki bağlantıları kurmaya çalışıyordum... Bir noktada düşüncelerim tıkanıyor, çözemiyordum...

Aradan kaç gün geçti, hatırlamıyorum, nihayet yukarı çıkardılar...

– '83'te vermediğin evi bulduk!.. Hepiniz elimizdesiniz...

Büyük bir zevkle, sevinç içinde hava atıyorlar... Önemsiz sorular soruyorlar... Demek ki önemli şeyleri biliyorlardı... Birçok yoldaşımı yakalamışlardı, neşeleri bundandı. Canım sıkılmıştı, fakat dikkatimi konuşmaları üzerinde yoğunlaştırıp, yakalanmamıza ilişkin ipuçları bulmaya çalışıyorum.

Bir ipucu yakalamıştım. Bu korkunç bir şeydi! Olamazdı! İnanamıyordum ama "acaba" düşüncesi kafama yerleşmişti.

15 gün sonra aşağı indirdiler. Artık işkenceyi alt katta yapıyorlardı. Gözlerim bağlıydı, zevk için işkence yapacaklardı.

– Bu defa senden öğreneceğimiz bir şey yok. Zevk için işkence yapacağız, diyorlardı.

Operasyonla ilgili hava atmaya başladılar. Saçımdan tutup döndürdüler... Askıya astılar. Bu defa askı daha öncekinden farklıydı. İplerin koltuk altlarını yara yapmasını önlemek için kolları bezle sarıyorlardı. İz bırakmadan işkence yapma yöntemleri daha gelişmişti. Askıya henüz yeni asmışlardı, operasyonla ilgili hava atmaları sürüyordu. Bu konuşmalarından birden kafamdaki acaba sorusunun cevabını netleştirmiştim. Bayıldım.

Örgüt sempatizanı sandığım birisinin polisle işbirliği yapmakta olduğunu anlamıştım artık. Onunla sadece ben görüştüğüm için de bu operasyona bilmeyerek de olsa neden olmuştum.

Kendime gelir gibi olduğumda yerdeydim. Yaşadığım şokun etkisiyle, ağlama krizine tutulmuştum. Dayanamayacağım suçluluk duygusuyla kendime lanetler yağdırıyordum. Önüme ev arama tutanağını uzatarak, elimi tutup imzalatmaya çalışıyorlardı. O anda kendime olan kızgınlığım öz savunmamı yoketmişti. Şimdi hukuki durumumu hafifletmek için mi direneceğim diyerek kendimi cezalandırma dürtüsüyle imzaladım. Yeniden bayılmıştım. Kendime geldiğimde sandalyedeydim. Hafif dozlarda elektrik vererek ayıltmaya çalışıyorlardı... Şoku atlatmıştım. Kendimi toparladım. Polisler ise, ilk yakalanmamda onca işkencede bayılmayıp da şimdi daha hiçbir şey yapmadıkları halde bayılmama bir anlam verememişler, çok şaşırmışlardı. Ellerimden elektrik veriyorlar, doğru dürüst soru sormuyorlardı. Bağırmıyordum. Birisi hırsını alamayıp gözbağımı açtı.

– Yüzüme iyice bak, ben kocanın işkencesine de katıldım. Sizden korkmuyorum.

Gerçek kimliğimle yakalandığım halde geçen seferkinin acısını çıkarırcasına, adımı sorup elektrik veriyordu. Arasıra da yakalanan yoldaşlarla ilgili soru soruyordu. Bilmiyorum diyordum. Saçma sapan sorularına da cevap vermiyordum.

Hücreye geldiğimde daha soğukkanlı düşünmeye çalışıyordum. Suçluluk duygusuyla davranmanın, hiçbir yararı olmadığı gibi aksine zararı olacaktı. Özellikle tutanağı imzalamak yanlıştı. Çünkü orada polisler beni E. olarak değil TİKB'li biri olarak görüyorlardı. Benim her türlü yanlış tavrım, onların gözünde kazanılmış bir zaferdi. O anda yoldaşlara zarar vermenin suçluluk duygusunu değil, polislerle hesaplaşmayı düşünmem gerekirdi. Bir anlık zayıflıktı, sonradan kendimi toparlamıştım ve onları umutlandıracak davranışım olmamıştı. Bunlar içimi biraz rahatlatıyordu.

Polisler yeni bir yöntem daha deneyeceklerdi. Hücrede yanıma bir kadın verdiler. Şüphelenmiştim. Çünkü listede adımın yanında yalnız tutulacağım belirtiliyordu. Fakat kadın ağlayarak göğsündeki sütü akıtıyor, bebeğini komşulara bırakıp buraya getirildiğini anlatıyordu. Buna bazı sorular sordum. Memleketini sordum. Oturduğunu söylediği semti biliyordum. O semtte devrimcilerle bağlantısı olmayan ama herkesin tanıdığı memleketlisi olan bir iki kişi sordum. Tanıyordu. Belli ölçüde inanmaya başlıyordum ki, sorduğu sorular garipleşmişti. Daha önce anlattığım sıradan konularla ilgili ancak polisin işine yarayabilecek türden sorular soruyordu. Eğer polisse veya polisle işbirliği yapıyorsa diye düşünerek, birçok yalanlar uydurmaya başladım. Daha önce söylediklerime ilişkin de değişik şeyler söylemeye başlamıştım. Sonra gidip bir daha da dönmedi.

Sonradan arkadaşlar, bu kadını yukarda polislerle çok samimi gördüklerini, büyük olasılıkla kadın polis olduğunu söylediler.

Sonraki günlerde suçluluk duygusunu daha mantıklı yorumlamaya çalışıyordum. Bunda benim hatam, bu kişiden şüphelendiğim halde gerekli araştırmayı yapmayıp, şüpheli takip olaylarının nedenleri üzerinde fazla düşünmememdi. Bu kişiye karşı aşırı iyi niyetli davranmıştım. Bu kişinin polis olduğu konusunda artık düşüncem netleşmişti.

Yukarıya ifademi almak için çıkardılar. Burada bekletilirken, düşen evlerden topladıkları kitap vb. şeyleri tasnif ediyorlardı. Bunları rastgele evler arasında paylaştırıyorlardı. Hatta arasıra bana da soruyorlardı. Bilmiyorum deyince de "nasıl olsa farketmez, şuraya koyalım" deyip mühürlüyorlardı. Suç unsuru olarak getirdikleri kitaplar içinde ders kitapları bile vardı.

El yazısıyla ifademi aldılar. Başkalarına zarar vermeyecek, hukuki durumumu ağırlaştırmayacak bir ifade yazdım. Daktiloya geçerlerken, bana sordukları sorulara verdiğim cevaplardan çok daha uzun yazdıklarını görünce ifademi okumak için ısrar ettim. Başlangıç kısımlarını ellerinden bırakmaksızın şöyle bir göz gezdirecek sürede gösterdiler. Gözüme çarpan birkaç tahrifat oldu. Tamamını okumayı ve o cümleleri değiştirmelerini isteyince, "henüz ekspertiz raporu için ifade almadık, o ifadenle birlikte gerekli düzeltmeleri yaparız" dediler. Ek ifadeyi, yazılırken daha önceki ifademde gözüme ilişen

yanlışları düzelttirip öyle imzaladım. İfadem bittikten sonra "sen dışarı çıkabilmek için böyle davranıyorsun" dediler. Bunun nedeni de geçen seferkine göre daha farklı ifade vermem, hukuki durumumu ağırlaştırmayacak, polisin bildiği bazı şeyleri kabul etmemdi.

Gülerek, "fezlekeye senin hakkında iyi şeyler yazmayacağız", "ifadeyi iyi vermek için boşuna uğraştın" diyorlardı. Ardından da, "dışarı çıkmanın bir tek yolu var. Eğer avukatının aleyhinde bir iki şey söylersen, hemen Şube'nin kapısından şimdi bırakırız" dediklerinde, "başkalarına iftira atarak çıkmayı düşünseydim başka türlü ifade yazdırırdım zaten" yanıtını verdim. Bu konuda ısrarla ikna etmeye çalıştılar. Sertçe terslemeye başladığımda ise, "seni yıllarca cezaevinde yatırtacağız" diyerek hücreye indirdiler.

Birkaç gün sonra topluca sıkıyönetime götürüldük. Yoldaşlarımla son kez uzun bir konuşma olanağım olacaktı. Kafamızdaki şüpheleri birleştirip, polisin bize nasıl ulaştığını bulmaya çalışacaktık.

Akşamüstü Selimiye'den Metris Askeri Cezaevi'ne götürüldük, önümüzde uzun tutukluluk yılları vardı...

BENİM ÜLKEMİN DE TANYA'LARI OLACAK

Aralık 1980. Adana'nın kapalı, yağmurlu bir akşamı. Camın kenarındaki yatağıma oturmuş dışarıya bakıyor, gelecek günün heyecanı ile düşünceden düşünceye atlıyorum. Beynimde devrimlerin kadın gerillaları. Dışarının yağmurlu, karanlık fonunda sadece onları görüyorum. Sırayla karşıma geçiyorlar; Mitka... Tanya... Tanya, hani şu 18'inde asılan partizan. Nâzım, ne de güzel resmini çiziyordu; Gençti/Partizandı/ Sevdi/Anladı/İnandı./18 yaşında kızlar aşık olurlar/Astılar O'nu...

12 Eylül, üç aydır tüm acımasızlığıyla devam ediyordu. Darbeden birkaç gün sonra, bir arkadaşım: "Cunta geldi baksana" demişti. Bense, çocuksu bir eda ile gülümseyip omuz silkmiş, "geldiyse geldi" demiştim. O zaman da cuntalar, askeri faşist diktatörlükler hakkında teorik bilgim vardı. Ama yaşam bir başka tür eğiticiydi. Şimdi, omuz silkmemek gerektiğini anlamaya başlıyordum. Tabii, öğreneceğim birçok şey daha vardı.

Devrimci görevlerin bedelleri ağırlaşıyor. Ama bu sert siyasal iklime dayanacak olanlar da çıkacaktı, çıkmalıydı.

Tanya, güzel Tanyacık, benim ülkemin de Tanya'ları olacak!

Sabah erken kalkacağım. Dinç olmalıyım. Tatlı, güzelim misafirlerimi kovarak uyumaya çalıştım.

Saat zilinin sesiyle uyandım. Elim perdede... Hava henüz aydınlanmamış... Sokağa çıkma yasağı birazdan biter... Akşamdan hazırladığım giysileri aceleyle giyindim; şalvar, kısacık saçlarımı kapatan tülbent. Son olarak silahım. Aynada kıyafetimi gözden geçirirken gülümsedim. Çukurova insanına daha çok benzemişim. Randevuma yetişmeliyim.

Dolmuştan indiğimde Sadık[*] randevu yerinde bekliyordu. Gülümseyerek elini sıktım. İleride dizili müşteri bekleyen taksilere doğru yürüyoruz. Etrafımızda servislere yetişmek isteyen işçilerin telaşlı adımları. Artık fabrikalarda müdür yerine subaylar var. İşe geç gelenlerin subaylarca tokatlanması, sigara için mola vermenin bile tehdit unsuru oluşu sıradanlaştı. Estirilen terörden en fazla nasibini alan yerler fabrikalar. "Bu fabrika bizim çalışma alanımız, size bildiri dağıttırmayız" diye bildirilerimizi yırtan küçük burjuva örgütler, "askeri üzerimize çekmemeliyiz" gibi sudan bahanelerle duvarlardan kendi afişlerini indirmekle meşguller. Bazıları panik içinde "geri çekilmek gerekir" başlıklı broşürler dağıtıyorlar...

Taksilerin bulunduğu yere ulaştık. Sadık birine yaklaşıp pazarlığa koyuldu:

– Hanımı köye bırakıp döneceğim, kaça gidersin?..

Şoförün güldüğümü görmemesi için başımı çevirdim. Pazarlık kısa sürede bitti.

Hava hâlâ aydınlanmadı. Şehir merkezini yarı karanlıkta geçtik. Seyhan Köprüsü'ndeyiz. Şehrin dinginliğine inat, çılgın gibi akan Seyhan nehrinin sularını seyrediyorum. Sadık şoförle sohbete koyuldu. Şoför şüphelenmesin diye de arada benimle konuşuyor:

– Köyde bir haftadan fazla kalma tamam mı? Israr etseler de kalma.

Yüzümde bastırmaya çalıştığım belli belirsiz bir gülümseme... Kiremithane semtini geçtik. Sarıçam ormanlarına yaklaşıyoruz. Sadıkla bakıştık. Belimden silahı çıkarıp şoföre doğrulttum.

– Ormanın içine sür, dedi Sadık.

---

[*] Sadık'ın gerçek isminin Metin AYDIN olduğunu çok sonradan öğrendim.

Şoför az önceki "sessiz köylü kadını"nın tavrına şaşırmıştı. Sesini çıkartmadan ormanın içine sürdü.

Sadık'ın "sana da arabana da zarar gelsin istemiyoruz, bize araban lazım. İşimiz bitince bir kenara bırakacağız" sözleriyle rahatlayan şoför bizimle pazarlığa girişti. İhbar etmeyecekmiş. Ellerini bağlamamamızı istiyor. "Ben sigara tiryakisiyim, ellerimi bari bağlamayın" diyor. Birbirimize bakıp gülümsüyoruz.

Arabanın direksiyonuna Sadık geçti. Muzipçe gülüp Sadık'a baktım. "Annemlerde ne kadar kalacaktım..." Kahkahalarla gülüyoruz.

Havanın karanlığı yavaş yavaş çekiliyordu. Yanıbaşımızdan bir polis otosu geçti. Bu da nereden çıkmıştı. Silahımın namlusuna mermi sürüp yavaşça camın kenarına dayadım. Geçip gitti. Tedirginliğimiz geçmişti.

– Bizimle ilgisi yok galiba, dedim.

– Yok, olsaydı dönüp bakarlardı hiç değilse, dedi Sadık.

On dakikadır yoldayız. Tahsilli semtine geldik. İleride tren hattı gözüktü. Caddede kimsecikler görünmüyor... Caddenin ortasına biri fırladı. Polis olduğunu ve elindeki otomatik silahı belli belirsiz gördük. Eliyle durmamızı işaret ediyor.

Sadık arabayı yavaşlattı. Polis namluyu üzerimizden yere çeviriyor. Duracağımızdan emin. Sadık arabayı ok gibi ileri sürdü. Caddenin iki yanına sinmiş polislerin kurşun sağanağı gecikmiyor. Arabamız camdan bir fanusta döner gibi. Dönme durdu. Elektrik direğine çarpmışız. Arabamız paramparça. Sadık kapıyı güçlükle iterek açtı. Aceleyle dışarı fırlıyoruz. Polisler yaklaşmaya çalışıyorlar. Sadık'ın ateşi buna izin vermedi. Arabayı siper ederek ateş etmeye başladık.

Arabanın arkasından çıktık eğilerek. Yeni bir yaylım ateşi. Dönüp bu kez biz de ateş ediyoruz. Onların silah sesleri kalabalık. Bizimkisi cılız kalıyor. Arabayı bıraktığımız caddeye paralel bir sokak, bu sokakla caddeyi birbirine bağlayan birçok sokak daha var. Defalarca arşınladığım bu sokakları ilk kez görüyor gibiyim. Bu denli düzenli oluşlarına sinirleniyorum. Sokak başlarından sonu rahat görünüyor. Koştuğumuz sokağın sonu ileriye gitmeye hiç de elverişli değil. Sokak bitti. İlerisinde büz boru imalatı yapılan bir alan var. Sadık'ın yüzünden de benimkisi gibi kanlar akıyor. Arabanın camı yüzümüzü çeşitli yerlerinden kesmiş olmalı. Kan sağ gözümün görmesini engelliyor. Elimin tersiyle kanları sildim.

Sokağı terkettik. Sağımızda solumuzda kurşun vızıltıları. Sadık borulara yetişmişti. Benim de kavuşmama az kaldı. Yere kapaklandım. Sırası mıydı şimdi. Bana ne olmuştu. Vücudumun sağında soğuk bir rüzgâr esiyor sanki. Sadık düştüğümü görüp tekrar yanıma geldi. Kalkamayacağımı sanıyorum.

– Beni bırak, sen kaç hiç değilse...

Bırakır mı? Ne kadar da kişiliğiyle bütünleşen bir isim seçmiş! Gerçek bir can dostu. Sözümü duymazlıktan geldi. Yanımda diz çöküp tetiğe ardı ardına bastı. "Yaran nerende, ağır mı?" diyor. Bilmiyordum. Kazağıma baktım kanlanmış. Sadık kanlara baktı, bir şey söylemeden yerden kaldırdı. Boruların arkasına doğru koşuyoruz...

Sadık'la yeni tanışmıştım. Adana halkı da öyle. Az konuşuyordu. Sözleri yerine yaptıklarıyla tanımak zorundaydık onu. Vakurdu. Öldükten sonra yaşını öğrendiğimde çok şaşırmıştım. Olgunluğuna bakıp daha büyük sanıyordum. O'nun kişiliğini şu kısacık zamanda daha iyi kavrıyorum. Soğukkanlı. Rahat. Usta bir komutan gibi çatışmada iki kişilik müfrezemizi yönetiyor, inisiyatifli.

Araba fırlayınca polisler şaşkına dönmüşlerdi. Sadık çatışmaya girmek konusunda tereddütsüzdü. Kapıyı açıp ateş ederken ne kadar da sakindi. O'nun rahatlığı benim ilk şaşkınlığımı da geçirmişti. Ateş etmeye başlamıştım. Sadık'ın rahat güvenli adımları olmasaydı buralara kolay kolay ulaşamaz, ilk

çemberi yaramazdık.

Boruları birkaç kez taradılar. Çıkan ses, kurşun sesine benzemiyordu. Mermilerin borulara çarpması, değişik bir ses çıkartıyor, küçük parçaları havaya sıçratıyordu.

Dakikalar, dakikalar geçti. Onlar bize yaklaşamıyorlar, biz de buradan çıkamıyoruz. Silah sesleri diner gibi. Caddeden koşan askerleri, polisleri görüyoruz. Sayıları kaç kat arttı kimbilir. Dinginliği bir bağırtı bozdu:

– Teslim olun!

Başımızı çıkartıp, ateş ettik. Kurşunlar artık sadece boruların önünden gelmiyor. Yan taraftan da ateş ediyorlar. Etrafımızı sarmaya çalışıyorlar. Buradan çıkmalıyız.

– Sen önden koş, ben geliyorum, diyor Sadık.

Önden koşanı arkadaki silahıyla koruyacak. Ya arkadakini? Sadık'ın söylediğini yapmak kolay değil. Önce sen... hayır sen... Kısa cümlelerle tartıştık. Daha sonra mahkemede polisler: "Konuştular, kurşun alışverişi yaptılar" diye ifade vereceklerdi. Oysa biz arkada kimin kalacağını tartışıyorduk.

– Tartışacak zaman değil, koş!

Bu kararlı ses karşısında daha fazla diretemiyorum. Sadık'ı kucakladım. Yaklaşık iki saattir birlikteyiz. İlk kez ayrılıyoruz.

Boruların arkasından caddeye doğru koştum. Kurşunların hedefi bendim şimdi. Hedefi tutturmaya nasıl da can atıyorlar. Olanca hırslarıyla ateş ediyor olmalılar. Onlar bana, Sadık da onlara. Dizimde korkunç bir sızı var. Adımımı attıkça daha yoğun hissediyorum.

Caddeyi boş sanmıştım, yanılmışım. Oradan da ateş ediliyordu. Ben de ateş ederek, sokak aralarına tekrar döndüm. Sadık'ın silah seslerini duyuyordum. Kıyasıya ve saniye saniye kızışan bir savaş.

– Kızımı vurdular, ne olur yardım edin!

Kulağıma ağlayan bir kadın sesi geliyor. Semt halkına aldırdıkları bile yok. İstedikleri biziz. Paniğin etkisiyle olacak, rastgele, silah sesinin geldiği her yönü tarıyorlar. Daha sonradan öğrenecektim, küçük bir kız çocuğunu yaralamışlardı.

Tam da cehenneme benziyor; polislerin iki yönlü yaylım ateşi, Sadık'ın silah sesleri... benimki... kadının çığlığı...

Gözüme bir araba ilişti. Aklımdan şimşek gibi bir düşünce geçiyor; arabayı alıp ateş çemberinin içinden geçirmek, Sadık'a ulaşmak. Silahımı şoföre doğrulttum. Bir evin bahçesine kaçıp demir kapısını kapattı. "Korkma çık" diye bağırdım. Kapı açılmıyor. Sokak aralarında koştum, koştum... Polis ya da asker gözükmüyor. Sadık benden yana koşmalarını engellemiş olmalı.

Silah sesleri kesildi. Sadık'a ne olmuştu? Başka bir sokaktan kaçmış kurtulmuş muydu? Yoksa vurulmuş da bir yerlerde yatıyor muydu? Gidemiyordum. Kafamdaki sorular ayaklarıma hükmetti. Gerisin geriye Sadık'a doğru gideceğim.

Sokakta böyle yürüyemeyeceğimi biliyorum. Yolcu dolu bir dolmuş geliyor. "Tamam! Bununla Sadık'ı arayabilirim" diyorum. Dolmuşu durdurdum. Şoför şaşkın, elimdeki silaha bakıyor. Bir çırpıda; devrimci olduğumu, yaralı bir arkadaşımı aradığımı, kendilerine zarar vermek istemediğimi söyleyiverdim. Silahımdan korkar gibi bir halleri yok. Yaşlı bir amca cebinden mendilini çıkarttı, aktıkça alnımdaki kanları siliyor.

– Ayıp ediyorsun bacı, indir silahını.

Şaşırma sırası bende. İçimi bir sevinç dalgası yalayıp geçti. İşkenceye alınabilirler, tutuklanabilirler. Ama her şeye rağmen ateş çemberinin içinde bana yardım etmekten kaçınmıyorlar.

– İlerisi sarılı, devam edeyim mi bacı? diyor şoför.

Teşekkür ederek dolmuştan indim. Sadık yok. Dolmuştakiler isteselerdi, beni bir dakika sonra yakalatabilirlerdi. Yapmadılar. Bu, benim, şoförün ve yolcuların arasında bir giz olarak kaldı.

Bitkinim. Başımdan kan akmaya devam ediyor. Bir evin bahçesinin kenarına çöktüm. Önümde kanalizasyonların bağlı olduğu pis bir dere uzanıyor, derenin yanında set denilen yüksekçe bir yol... Su kanalı... Tekrar set. Kanalda su yok. Kışın keserler suyu. Oturduğum yerden beni arayan askerleri görüyorum. Onlar beni görmüyorlar. Seti ve su kanalını aşıp ikinci sete ulaşmalıyım. Önce bahçesine çöktüğüm eve girdim. Orta yaşlı bir teyze. Yardım etmek istiyor. Korkuyor da. "Ne olursun çık, seni arıyorlar" diye dil döküyor, bense şu kanlı kazağımdan kurtulmayı istiyorum. Aceleyle banyoya soktu beni. Kanlı kazağım banyo sobasına atıldı. Temiz kazak giydim. Evin önündeyim. Bitişikten genç bir kadın koşarak bana doğru geliyor. Elindeki kolonyalı pamukla alnımdaki kanları sildi. Coşkuluyum, sete çıkmak için daha güçlü hissediyorum kendimi. Varsın generaller her gün gözdağı bildirileri yayınlasınlar. Halkımızı korkutamıyorlar. Yakalandıktan sonra duyacaktım, bana yardım eden bu insanlar "acaba bizi ele verir mi?" dediklerinde semt halkı: "Korkmayın bunlar ihtilalciler" demişlerdi.

O anda nasıl aklıma geldi bilemiyorum, yoldaşlara son bir söz, bir mesaj iletmek istedim: "Ana ben ölürsem, yoldaşlarım da senden beni sormaya gelirlerse selamımı söyle. Hepsini sevgiyle öpüyorum".

Evden pis dereye yürüdüm. Başım dönüyor. Suların içine kapaklandım. Vıcık vıcık çamur içindeyim. Sete kavuşmama birkaç metre var. Kilometrelerce yolmuş gibi gözümde büyüyor. Setteyim. Beni görüyor olmalılar. Yavuzlar semtindeyim. Girebileceğim öyle çok ev var ki! Ama hiçbirini tehlikeye atamam. Buralardan uzaklaşmalıyım... Buralardan uzaklaşmalıyım... Nasıl?.. Yürüyecek halim kalmadı. Yeni giydiğim kazak da kanlandı. Çamurlarsa cabası. Bir araba bulmalıyım. Ortalarda hiç araba yok. İleride çöp kamyonu gözüküyor, iki belediye işçisi bir şeyler yapıyorlar. Neden olmasın? Arabanın sürücüsünü sordum. Gözlerini dikmiş, şaşkınlık ve korkuyla silahıma bakıyorlar, ikisini arabaya bindirip en sonunda da ben bindim. Nereye gideceğimi bilmiyor, sesli düşünüyorum: "...'ye sür. Yok yok, köprüyü tutmuşlardır. ... sür, orada da operasyonlara çoktan başlamışlardır." Direksiyondakinde durdu bakışlarım. "Senin evin nerde" dedim. Anadolu Mahallesi'ndeymiş. TİKB'nin çalışmasının olduğu bir gecekondu mahallesi. Buraya çok uzak. Adana'yı bir baştan bir başa nasıl geçerim? Kestirme bir yol var. Bu kez de karakolun önünden geçmem gerekecek. İkincisini tercih ettim. Arabanın koltuğunun arkasında işçilerin kabanı duruyor. Şansımı deneyeceğim. Kabanı başıma geçirip arabanın içine iyice eğildim. Artık dışarıdan görünmem olanaksız. Karakolun önünden rahatça geçebilirim.

Geldiğim ev oldukça yoksul. Yerlerde minderler serili. Üşüyorum. Vücudum ve beynim uykuya hazırlanır gibi. Beynimi uyanık tutmaya çalışıyorum. Bayılacak mıyım? Bunun hiç yeri değil. Evin içindeki çocuklar benimle oyun oynamaya bile niyetliler.

Bu kanı dindirmenin bir yolunu bulmalı, sonra da buradan çıkmalıyım. Kapı açılıp kapanmasına benzer sesler geliyor. Silahımı aldım. Genç bir kızla bir erkek girdi içeri. Şaşkınım. Tanımadığım bu insanlar yoldaşlarımdı. Şaşkınlığım daha da artıyor. Mahalle halkı gelişimi yoldaşlara haber vermiş. İlk aklıma gelen Sadık. "Yanımda bir de erkek yoldaş vardı, onu arayın. Bildiği evlere bakın" dedim. "Tamam" diyorlar. "Seni buradan çıkarmalıyız, bir araba alıp gelelim" diyerek çıktılar.

Sevincim sınırsız. Rahatlamıştım, artık emin ellerdeyim. Mindere uzandım, silahımı da yastığın altına koydum. "Sadık'ın alnından başka yarası yoktu. Kaçabilmiştir" diyorum içimden. Evdekiler zorunlu konukluğumu kabullendiler. Benim gibi sessizce bekliyorlar. Sessizliği işçinin biri bozdu: "Belediyeden gelmediğimizi görünce arabayı aramaya çıkmışlardır." Yüzüne bakarken düşünüyorum: Samimi görünüyor. Olmasa ne olur? Nasılsa bir iki dakika sonra burada olmayacağım. "Peki götür" dedim.

Arabanın homurtusu kesildi...

Yaklaşan uzaklaşan motor sesleri. Helikopter sesine benzeyen sesler duyuyorum. Artık çıkacağım, yoldaşlar gelmiştir. Hayır, onlar değil. Bunlar yoldaşlar değildi. Kapı ile birlikte pencere de aynı anda tekmelerle açıldı. Uçarcasına doluştular. Silahıma uzanıyorum. Elime vurulan tekme ile beynime dayanan otomatik silahlar... İlk duyduğum duygu, pisi pisine yakalanmama hayıflanma değil. Ona daha sonraki günlerde sıra gelecek, kahrolacağım. Seviniyorum. Sadık kurtulmuştur. Yoldaşlarsa henüz gelmeden ev basılmıştı.

Yaptığım bir hata, işkence tezgâhlarından geçmeme, uzun sürecek olan esaret yıllarına neden olacaktı. Bıraktığım işçi beni ihbar etmişti. Yoldaşlarsa, kılpayı kurtulmuşlar. Evin sarılışını görüp, yaklaşamamışlar. Baygınlığa yaklaşan bitkinliğim, "nasılsa kurtuldum" düşüncesinin rehavetiyle birleşince, evin sarılışını anlayamamıştım. Polisler tedirgin. Evi aradılar, başka silah yok. Kurgu filmlerindeki yaratıklara benziyorlar; çelik yelekleri, kan çanağı gibi gözleriyle. Elleri, halime bakıp vurmakla vurmamak arasında gidip geliyor. Bolca küfür savuruyorlar onun yerine.

Sürüklenerek çıkarıldım. Evin üzerinde helikopterler uçuşuyor. Tanklar, polis, asker arabaları... Yolun ortasına havan topları bile koymuşlar. Sayıları mı? İnsanı o karmakarışık duygular içinde dahi güldürebilirdi. On dokuz yaşında yaralı bir kız için o ne törendi öyle?!!

Benden önce gözaltına alınan onlarca devrimci, demokrat, komünist gibi bana da işkence yapacaklarını biliyorum. Belki de öldürecekler. Ne pahasına olursa olsun onlara örgütümün, yoldaşlarımın sırlarını vermeyeceğim. Zaferi kafamda kazanmıştım. Şimdi sıra pratikte kazanmaktaydı.

Polis otosundayız. Yolu göremiyorum. Askerler iki sıralı duvar oluşturmuşlar. Duvarın bittiği yer karakol. Apoletleri kalabalık birisi öfkeyle beni süzüyor. Ben de onu. Özlediğim bir yoldaşın randevusuna giderken dahi delicesine çarpan yüreğim şimdi ne kadar da sakin. Beni bile şaşırtıyor bu denli soğukkanlı oluşum. Buz gibi duruyorum karşısında.

– İsmin ne?

– Ayşe Ergin.

– Hangi örgüttensin?

– Örgütüm yok, devrimciyim.

– Sahipsiz köpek olur mu?

– Bir polisimizi öldürdünüz, birini yaraladınız. Türkiye'nin ilk asılan kadını olacaksın. Ben de o günü kutlamak için viski içeceğim. Götürün!

DEVLET HASTANESİ

Hastane sivil polis kaynıyor. Acil servise götürülüyorum. Kurşun yarasını, alnımdaki yaraları uyuşturmadan dikiyorlar. Dişlerimi kenetleyip sıkıyorum, gözlerimi ve yumruklarımı da. Dizimdeki yara en son sarıldı. "Kurşun girip çıkmış. Yine de röntgen çekilmeli" diyor doktor. Sedye ile çıkartmıyorlar. Yürümeliymişim. Kolumdan tutup yukarı çıkartıyorlar. Her basamakta ayrı bir polisin saldırısını şefleri önlüyor. Yüzüme uzatılan telsiz anteni ile durdum. "Bir de namuslu geçinirsiniz. Kuyumcuyla bir gece geçirip altınlarını soydun." Bağıran şefleri olmalı. Sözlerinden hiçbir şey anlamadım.

Doktor polisleri bir kenara çekti. Fısıldaşıyorlar: "Çok kan kaybetmiş, bir tokat vursanız dahi ölebilir" diyor. Demek bu kadar kötüyüm. Başka bir odaya götürdüler. Sadık, kolunda serum bağlı, şortla yatıyor. Evdeki sevincim korkunç bir üzüntüye dönüştü. Buna hiç de hazırlıklı değilim. Başım daha hızlı dönmeye başladı. İçimdeki fırtına yüzüme yansımamalı, sakinliğimi korumalıyım. Kolay olmuyor.

Gözümü Sadık'tan ayıramıyorum. O da bana bakıyor, yüzünde gülümservari bir ifadeyle. Gözüm kararıyor. Sadık'ın görüntüsü kısa aralıklarla yerini karanlığa bırakıyor.

– Kim bu? İsmi ne?

Kafamı toparlamaya çalışıyorum. O da beni tanımadığını söyleyecek nasılsa.

– Tanımıyorum, dedim.

"Demek tanımıyorsun" diye böğürüyor birisi. Savruluyorum. Hemşireler acıyarak bakıyorlar. Doktorun rahatlığı dikkatimi çekmişti. Böyle sahnelere alışık sanki.

– Bak kızım, bildiğin her şeyi anlat, değilse seni öldürürler. Yaraların hiç de iyi değil, diyor doktor.

"Köpek seni! Hipokrat yemininde 'işkencecilere yardım edeceğime...' diye bir bölüm mü var" diye içimden küfrediyorum. Polislere bile böyle kızmamıştım. Onurlu bir mesleği böylesine pisliklere bulaştırıyor.

Sadık'ın görüntüsünü hemşirenin beyaz önlüğü kapattı, iki elini Sadık'ın göğsüne bastırdı. Masajı bırakıp geri döndü:

– Öldü!

Sadık'ın yüz ifadesi değişmemişti, benimki de. Duymuyor, düşünemiyorum. Sadece öldü sözü beynimde dolaşıyor! Öylece bakıyorum.

Oldu mu Sadık! Oldu mu ya can dostum! Bırakıp gitmek olur mu? Sürüklenirken son bir kez başımı çevirip baktım. Hoşçakal yiğit komünist. Birgün belki sonsuzlukta görüşürüz.

BİR İŞKENCEHANE: POLİS KOLEJİ

Reno'ya bindirildim. Alışılmışın dışında gözlerimi bağlamamışlardı. Bağlasalar da ne olacak, işkencelerin polis kolejinde yapıldığını bilmeyen yok. Birkaç dakikayı geçmiyor oraya varmamız. Yüksekçe bir bina... Konforlu döşenmiş, tabanı halı odada bir koltuğa fırlatılıyorum. Masasının başında ak saçlı birisi oturuyor. "Hoşgeldin" demesine yanıt alamayınca, bir isteğim olup olmadığını soruyor. Bu dekorun ne zaman değişip, gerçek işlerine başlayacaklarını merak ederken, su içmek istediğimi söyledim.

Banyovari bir yer... Lavabonun üzerindeki aynaya baktım. Yüzümü tanıyamıyorum. Normal halinden çok büyük. Sağ gözüm şişkinlikten görünmüyor, önüyse mosmor. Şişliği aralayıp gözümü görmeye çalışıyorum. Kan oturmuş. Beyazı yok. Kör oldu sanıyorum.

Odaya döndük. Gazeteciler gelmiş. "Nezaketlerinin" nedeni buymuş demek. Resim çekmelerine izin vermiyorlar. Şiddetli bir meydan dayağından çıkmış gibiyim. Bu halimle resimlerimin basında çıkması işlerine gelmez. "İsmi Ayşe Ergin, resimlerini basına daha sonra dağıtacağız" diye bağırıyor şefleri. Üzerimdeki sahte kimlik. Kaçarken düşürmüş olmalıyım. Odaya, yürürken insanda kartopu misali yuvarlanıyor izlenimini veren birini getiriyorlar. "Bu kız, kuyumcu dükkânımı bu kız soydu" diyor gelen.

Emniyet Müdürü gazetecilere dönüp:

– Görüyorsunuz, özgür iradesiyle bu kızın soyduğunu söylüyor, diyor.

Film setinde gibiyiz. Oyun oynanıyor. Çözemiyorum. Çözemezdim de. İyi de bu zavallı figüran kim? O da mı polis? Benzemiyordu. Çok korkmuş bir hali var. Gazetecileri çıkardılar. Aynı anda polislerin

hepsi koltuğun etrafındalar.

– Çatışmada kaç kişiydiniz?

– Evin nerede?

– Hangi örgüttensin?

– Araba ile hangi eyleme gidecektiniz?

Sorular öyle hızlı geliyor ki, bağırtının hangisinden geldiğinin ayrımına varamıyorum. Sorular kesildiğinde tehditler başlıyor... Küfürler... "Ciğerlerini sökeceğim"... sözleri. Bunalırcasına soru sağanağı altındayım. İstemim dışında bir şey söyleyebilirim, en iyisi hiç konuşmayacağım. Bu kafayla ifade hazırlamamsa mümkün değil. Susacağım. Ne sorarlarsa sorsunlar susacağım. Şefleri yöntemi değiştirme ihtiyacı duyuyor.

– Ayşe kızım kaç kardeşsiniz?

Yanıtlamayacağım. Susma kararı aldım bir kez. Onlar beni tanımaya çalışıyorlar, bense onların yöntemlerini.

Elektrikleri kestiler. Şimdi oda loş durumda. Koltuktan alıp halının üzerine savurdular. Saniye sürmüyor ayaklarımı havaya kaldırıyorlar. Falaka bu; ilk tanıştığım işkence yöntemi. Ayağıma inip kalkan coplar, bağırtılar. Buna gözüme tutulan keskin ışığı da ekliyorlar. Bağırmıyorum. Bunun için de çaba sarfetmiyorum. Bağıramıyorum. "Eyleme giderken uyuşturucu alırmışız!" Bağırmamamın sırrı da çözümlenmişti?!!

Bir saate yakın sürdü. Evin?.. Örgütün?.. Çatışmada kimler vardı?.. Sorular... sorular... ardı arkası kesilmiyordu. Karşılarında silahlı çatışmayı bu kadar uzun süre devam ettirenlerin iki kişi olduklarına, ellerinde de iki silah bulunduğuna kesinlikle inanmıyor olacaklar ki, ısrarla çatışmada kaç kişi olduğumuzu ve evlerimizi istiyorlar.

– Öbür odaya, öbür odaya, orada da konuşmasın da görelim bakalım.

Oda değiştiriyorlar. Daha karanlık bir yere götüreceklerini sanıyorum. Değil, benzeri bir oda. Konuşmaz isem tırnaklarımı sökeceklermiş. Penseyle tırnak etlerimi sıkıştırıyorlar. Etlerden kanlar süzüldü, durdular. Konuşmaz isem, yarın sökeceklermiş. O vakte dek de düşünmeliymişim. Asıl siz düşünün, ölsem de konuşturamayacaksınız...

Emniyet müdürü babacan tavırlarıyla halı kaplı odaya götürdü. Kalp atışlarım yavaşlıyor, vücudum bir kor yığınında gibi. Oturduğum koltuğun etrafında dönerek konuşulanları duymakta güçlük çekiyorum. Ellerim karıncalanıyor. Uyuşuyor. Yüzüme boca edilen limon kolonyasının kokusuyla biraz toparlanıyorum.

– Kızım inan ki vicdan azabı duyuyorum, insan olan, şu yapılanları kendisine yakıştırmaz. Konuş da kurtul.

Edindiğim ilk tecrübe bu. Sırayla önce psikolojik, sonra maddi işkence yöntemleriyle geliyorlar. Fiziki işkenceden korkmuyorum. Bilinmeyen şeyler daha bir ürkütürmüş ya insanı. Diğeri konusunda tecrübesizim. Taktiklerini susarak kendilerinden öğreneceğim. Nasıl ifade vereceğimi bilmiyorum. Şimdiye kadar yapılan sorguları aptalca buldum. Gözlerimi bağlamamışlardı. "Papaz" ve "cellat" ayrı işkenceciler olabildiği gibi, aynı işkenceci de olabiliyor. Söze de "vicdan azabı" ile başlıyorlar. Saat öğleyi çoktan geçmiş olmalı. Yeni bir meydan dayağı seansından geçiyordum. Ağzımı açmamayı sürdürdüm. Dil dökmeleri kısa geçiyorlar. Tanıdığım yoldaşlar tedbir almadan, bildiğim evler boşaltılmadan çözülmem onlar için çok önemli. Kötüleştiğimi görüp fiziki işkenceyi sürdüremiyorlar da.

– Ayşe bize ev gösterecek, değil mi Ayşe? Meydan Mahallesi'nde.

Üzerime kabana benzer bir giysi geçirdiler. Merdivenlerden sürüklenirken: "Ben bunlara evet demedim ki, sükut ikrardan gelir diye mi düşündüler acaba" diyorum.

Şehir dışındaki işkencehaneyi, polis otosuyla, hızla terkettik. Şehir merkezine yaklaşıyoruz. Niyetleri neydi? Kaldığım evi mi bulmuşlardı? Nasıl? Evim Meydan Mahallesi'nde değildi ki. Hafızamı zorluyorum. Birden bir yoldaşla olan sohbetimizi anımsadım. 12 Eylül sonrası hayata geçirdikleri sinsi bir taktik. Yoldaş, "yakalananları sivil bir arabada geziyormuş gibi devrimci-demokratların yoğun olduğu semtlere götürüyorlarmış, durup selam verenleri, tanıdık gibi bakanları topluyorlarmış" demişti. Aceleyle giydirilen kaban, bu polis arabasına benzemeyen reno, epeyce geriden gelen konvoy ne kadar iğrençtiler. Biraz ilerde okulum var. Bu semtin yarısı okul arkadaşım.

– Evleri göster, sonra göstersen de fayda etmez!

Sesin kimden geldiğine bile dönüp bakmıyorum. Kapalı bir hava. Yağmur yağıyor. Sokaklarda tek tük insanlar hızlı hızlı yürüyorlar. Bizimle ilgilenen yok. Kahvelerin önünden geçerken yüreğimi bir heyecandır sarıyor, bir yoldaşımı görecekmişim gibi. Elimin üzerinde söndürülen sigaranın acısıyla elimde olmadan çığlık attım.

– Mahsus bağırıyorsun değil mi? Yoldaşların seni farkeder de kurtarır. Onlar keyfindedir kızım. Seni mi düşünecekler?

Boş bulunup böyle alay etmelerine fırsat verdiğim için kendime kızıyorum.

Oto mahalleden çıktı. Şehir merkezini süratle geçtik. Yeniden Polis Koleji yolundayız. Aptal suratlı olanı el bileğimi kavradı. Parmaklarımın arasına kurşun yerleştirip sıktı. Elimin kemiklerindeki korkunç acıdan gözlerim yaşarıyor. Elimi çekip kurtarmayı başarıyorum. Sinirlenip elimin üzerinde ikinci, üçüncü sigaraları söndürdüler. Pervasızlar. Yoldan geçen arabalara aldırmıyorlar.

Tekrar Kolej'e geldik. Binanın son katına çıkardılar. Az önceki koridor değil burası. Başka bir yer. Dizili odalar var. Önlerinde yazılar asılı. Birinde "Cinayet Masası" yazıyor. Beni "Gasp Masası" yazana sokuyorlar. "Otur!" diyor tavırlarından üstleri olduğu belli olan, cüce denilecek derecede kısa ve kel olanı. Bunlar az önceki işkenceciler değil. Ellerime ayaklarıma bakıyorlar, hem de alıcı gözüyle. "Kim yaptı bunları, yazık yahu!" Sözümona kızıyor Kel Cüce.

– Bak Ayşe, burası Gasp Masası. Buradan konuşmadan geçmek olmaz. Zaten öyle bir yiğit de çıkmadı bugüne dek. Bize süt vereceksin, kaymak da verebilirsin...

Savaşın farklı bir cephesindeyiz. Moralimi bozmaya çalışıyorlar. Bu Gasp Masası'ndan nice yiğitler, direnenler geçmişti kimbilir. Ben de onlar gibi davranacağım. Her savaştaki gibi burada da moral üstünlüğü önemli. Moralimi yüksek tutmamın kökleri ise derinde; dünyayı değiştirecek haklı ideolojimde.

– Biz senin ne istediğini biliyoruz!

"Cinayet Masası" yazan odaya kollarımdan sürükleyerek soktular. Koltuklarda işkenceciler oturuyor.

– Bu geceyi hanginiz bununla geçirmek istersiniz?

Birkaçı parmak kaldırdı. Beynimi bir ürperti dalgası sarıyor. Namus, örgütün sırlarını ele vermemekti. Namus, onlara hiçbir konuda yardım etmemekti. Beni bu iğrençliklerinizle de ihanete sürükleyemeyeceksiniz. Konuşmayacağım. "Onlar insan değil, onlar birer sapık. Kirli elleri sana uzanamaz" sözlerini içimden hızlı hızlı tekrarlıyorum. Lanet ellerini uzatırlarsa da karşı koyacağım. Şimdilik duygularımı gizlemeye çalışıyorum. Kıpırtısızım.

– Görüyor musun parmakları! Herkes bizim gibi namuslu değil! Koltuklardan birinin önüne savruldum. Koltuktaki ayağa kalkıyor.

Ben de.

– Benim kısmetimmişsin.

Uzun boylu at suratlı yılışık biri. Kişneyen bir ata şimdi daha çok benziyor. Nefretle birbirimize bakıyoruz.

– Sana mı kaldık be! diyerek bir tokat savurdu.

Şiddetli tokadın acısını duymak bir yana, çelik gibi gerginliğim yerini rahatlamaya bıraktı.

– Götürüüün! Kör, sağır, dilsiz bu. Götürün elimde kalacak! İlk gün, ilk raund her iki taraf için de önemliydi. Yoğun işkencelere rağmen burçlarda düşmanın değil TİKB'nin bayrağı var.

Şimdi nereye gidiyoruz? Yine kollarımdan sürükleyerek merdivenleri indiriyorlar. Beton avludan geçirdiler, polislerin eğitim gördüğü binaya götürüyorlar... Demir bir kapı gürültüyle açıldı. Demir kapı ile ilerideki parmaklıklar arasında kalan odaya benzeyen yerde, masanın etrafında işkenceciler oturuyor, içlerinden biri yakama yapıştı:

– Bunu benim elime vermeliler ki!..

– İsmi Ayşe Ergin. Kaydedin gidelim, diyor getirenler. Bir an evvel başlarından atmak istiyorlar.

Yakama yapışan:

– Bunu neden getirdiniz, yukarıda kalsaydı, diye bağırıyor. Şiddetli bir tartışma başladı. Beni hiçbiri istemiyor.

– Sorgusunu siz yapın, ölürse bize kalsın değil mi?

Nihayet tartışma bitti. Demir parmaklıkları açtılar. Dar bir koridor uzanıyor. Koridorun sağında kapılar var. Hücre olmalılar. "Koridorun köşesine betona otur" diyorlar. Böylece geberirsem sorumlu olmayacaklarmış. Ayakta durmak zaten çok zor geliyor. Anında oturdum. Dizlerimi yukarı çekip ellerimi kenetledim. Başımı dizlerimin üzerine bırakıverdim. Vücudumun ağrımayan yanı yok. Yaralarımın acısını, işkencelerin sızısını daha yoğun duyuyorum. Sadık'ı düşündüm. O yok artık. Bir daha çocuk masumluğundaki yüzünü göremeyeceğim. Yaşamakla Sadık'a haksızlık ediyormuşum gibi bir duyguya kapıldım.

Sadık, arkamdan koşarak gelmiş, bir eve sığınmak zorunda kalmış. Evden pamuk isteyerek kanlarını temizlemiş. Dışarı çıktığında bizi arayan polis otosuyla karşılaşmış. İkinci bir çatışmaya girmiş. Bu çatışma önceki kadar uzun sürmemiş. Polis otosunun önüne dikilip son kurşununa dek sıkmış. Kaçmayı denememiş bile. Polisler:

– Vurduk, yere düştü. Yerde yatarken bile ateş ediyordu, diye hayranlık, şaşkınlık karışımı bir ifade ile anlatıyorlardı. Bir şey daha vardı işkencecilerin bile gözünden kaçmayan. Yüzündeki temiz ifade. Sık sık:

– O çocuğu sen mi kandırdın? Ne kadar temiz bir yüzü vardı, diyorlardı.

Bir grup polis içeri daldı. "Bu mu o o.....?" Saçlarımdan havaya kaldırılıyorum. Yumruk, tekme, tokat sağanağındayım. Onlar çıktı. Yeni bir kafile daha. Küfürleri, sırayla suratıma tükürmeleri izliyor. Geceyarısına dek tek kelime sormayan "intikam tugayları"nın dayakları bitmedi. Dayaklar dindiğinde nöbetçi işkencecilerin bakışları. Ölen polis kiminin akrabası, kiminin mesai arkadaşı oluverdi.

Sessizlik. İşkencecinin ağzını şapırdatarak çiklet çiğnemesi beynimi tırmalıyor. Şapırtıyı kesip:

– Bir isteğin var mı? diyor isteksizce.

– Tuvalete gitmek isliyorum. Bir de, kız arkadaşlarımın hücresine koyun beni.

– Kız arkadaşlarının hücresinde yer yok. Erkeklerinkine koyalım.

– Koyun, diyorum doğal bir sesle.

Söylediğime pişman olmuştum. İğrenç, yorumlar yapıyorlar. Moralimin bozulup bozulmadığını ölçmek için de yüzüme bakıyorlar. Yanıt vermemeliyim... Yanıt vermemeliyim... Çikletli olanı alaylı alaylı:

– Tuvaletimiz şu tarafta Ayşe hanım, sen arkadaşlarımızı vur, biz de sana hizmet edelim.

Tuvalet koridorun sonunda. Oldukça büyük pırıl pırıl salon, bitişiğinde banyo kabinleri var. Duvarlara tutunarak güçlükle yürüyorum. Çikletli de sırıtarak tuvaletin içine üzerime üzerime geliyor. Kan beynime sıçramıştı. İnsanların en doğal ihtiyaçları onlara sapıklık yapmalarını çağrıştırıyor. Tüm gücümü toparlayıp yanıma iyice yaklaşan sırıtkana tokadı indiriverdim. Duvarlara tutunmadan sendeleyerek az önceki yerime oturdum. Diğerleri ne olduğunu anlayamadan şaşkın bakıyorlar. Çikletli, salonda biraz oyalandı. Kıyasıya bir dayak bekliyordum. Aldırmıyorum. Sabahtan beri ilk kez içimden gelen şeyi yapmanın huzurunu duyuyorum. Beklediğim çıkmadı. İşkenceci yanımdan süklüm püklüm geçip gitti. Orada kaldığım sürece bir daha benzer bir davranışta bulunmadı.

Vakit geceyarısını geçmiş olmalı. Ne düşündüler bilemiyorum, hücrelerden birini açıp, içeri çuval gibi fırlatıldım. Kız arkadaşların hücresi, birkaç metre karelik. İçerisi tıklım tıklım. Dokuz-on kişi varlar. Mutluluktan düşmanın elinde olduğumu unutmuştum.

– Buna kimse yemek vermesin! Vereni falakaya alırım! diyor işkenceci.

Kapının kapanmasıyla koşuşturmaca başladı. Arkadaşların bazıları köşede yer hazırlıyor, bazıları elbiselerimi değiştirip yenilerini giydiriyor. Çırpınıyorlar adeta. Kapı tekrar açıldı. Kısa aralıklarla ne yaptığımızı kontrol ediyorlar. Gelişimi, yaralı yakalandığımı duymuşlar. Yarama bakıyor biri. Tıp son sınıf öğrencisiymiş. O günden sonra da özel olarak ilgilenecekti benimle. "Dinlenmelisin, ne zaman işkenceye alacakları belli olmaz" diyorlar. Uzandığım yerde işkencecilerin iki kontrolü arasındaki kısacık sürede yiyecekler küçültülüp ağzıma veriliyor.

Dinlenmeliyim. Buna öyle ihtiyaç duyuyorum ki. Sırtüstü uzanmak istiyorum. Çok zor. Yan dönüyorum. Böyle de yaralarımın dikişleri sökülecekmiş gibi. Vücudumun hiçbir yanı yere değmeyi kabul etmiyor. Kor kazanındayım. Gözlerimi kapadım. Uyku mu, baygınlık mı, sızıp kalıyor muydum? Bilebildiğim tek şey normal bir durumda olmadığım. Gerisini anımsamıyorum...

Gözlerimi tekrar açtım. Hücrede gün ışığı var. Kalorifer peteğinin üzerindeki minik pencereye kaydı bakışlarım. Altımızda battaniye serili. Arkadaşların hepsi çevremdeler. Birinin dizi bana yastık olmuş, eliyle de saçlarımı okşuyor.

– Korkuttun bizi.

Sabaha dek ateşler içinde kıvranıp durmuşum. Öleceğimi düşünmüşler. Sadece doktor arkadaşın yüzü tanıdık geliyor. Hayır, biraz daha bakınca, üç tanıdık yüz daha var. Yoldaşlarım. Tanışma faslında tanımazlıktan geldim. Doktor arkadaştan başka bir de hemşire arkadaş var. Yerine gelmişim diyorum. Gülüyorlar. Birkaç öğretmen, yaşlı bir teyze... Evlerine devrimciler silah bırakmışlar. Silahı bırakanlar evlerini vermişler. Teyze ısrarla, "hayır bahçeme atmış olabilirler, bunları tanımıyoruz" diyormuş. Saygı duymamak elde değil. Eşini de gözaltına almışlar. Amca zayıf davranıp konuşacak gibi olmuşsa da, "bu yaştan sonra senden boşanırım" diye tehdit ediyormuş kadıncağız. Kahkahayı basıyorum. O an

ne işkencelerin sızısı, ne de yaralarımın acısı var... Çay içebileceğimizi söylüyorlar. Şaşırıyorum. Yoldaşlar bakışlarıyla yüreklerinin içine koyuverecek gibiler.

Demir kapı gürültüyle açıldı. Buna da sonradan alışacağım. Her açılışta birilerimizi işkenceye alıyorlar. "Ayşe" lafı duyar gibi olduk. Beni istiyorlar. Hemşire arkadaş ayağa fırlayarak:

– Bütün gece neredeyse komadaydı... Kalkamıyor... Sorguya gidemez, dedi.

– Biz ne yapalım, yukardan istiyorlar.

Arkadaş, hiç değilse bugünlük dinlenmemi sağlamak için işkencecilerle tartıştı durdu, başına gelecekleri de umursamadan. Nafile... Beton avluyu geçerken düşünüyorum: Bugün uyduruk bir ifade verip üstünde de direneceğim. İlk günkü sorgularından sonra kendime daha çok güveniyorum. İstemim dışında ağzımdan laf alabilirler düşüncesini kafamdan sildim. Devrimciyim ya da TİKB'nin siyasi görüşlerini savunuyorum diyebilirdim. İnançlarımı savunacağım. Yakalanma tarzım buna müsaitti.

Dünkü Gasp Masası dedikleri yer. Girer girmez Kel Cüce, karate yapar gibi dirseğiyle mide boşluğuma vurdu. İki büklüm oluverdim. Kızgın, telaşlı, odada gidip geliyorlar.

– Yapma, böyle de olmaz ki.

Orta yaşlısı sahte bir kızgınlıkla sandalyeye oturttu.

– Bak kızım, polislik kuşkudur, kuşku. Kanımızdan bile kuşkulanırız. Kimliğini araştırdık, sahteymiş. Silahın balistiğinden dört cinayet çıktı. Artık seni kesinlikle asarlar. Tek çıkış yolu var. Konuşursan, ben alet oldum dersen az bir ceza ile kurtulabilirsin.

– Gerçek ismin ne?

– Söylemesen ne olur? Biz öğrendik, H....

Devreye 2. Şube Müdürü girdi. Küçük mavi gözleri olan, çam yarması bir şey. Yönettiği işkencelerden dolayı adı "Allahsız Salih"e çıkmış. Telsizsiz gezmiyor. Alnının ortasında işkenceci olduğu yazılı sanki.

– Burnuna sülük bırakmadınız daha değil mi?

– Hayır efendim.

– Başka şeye gerek yok, sökün sargılarını, yaraları kurtlansın, ölsün!

Sargı bezlerini söküp attılar. Etrafımda daire olmuş geziyorlar. Soracak olan iyice yüzüme eğiliyor, sonra daire devam ediyor. "Evin", "örgütün", "arabayı ne yapacaktınız", "silahları kimden aldın", "askeri eğitim gördün mü", "kim, nerede verdi bu eğitimi".

– Hangi örgüttensin?

– Örgütüm yok, devrimciyim. Odaya sessizlik çöktü.

– Hey Dilsiz'in dili çözüldü!

Bağırtıya Cinayet Masası'ndan yeni polisler geldi. Seyre koyuluyorlar. İlk kez sorularının yanıtlarına yönelik bir laf çıktı ağzımdan.

– Devrimi nasıl yapacaktınız peki?

– Silahlı halk ayaklanmasıyla...

– Halkı nasıl ayaklandıracağınız?

– En geniş kitlelere siyasi gerçekleri açıklayarak, var gücümüzle bilinçlendirerek, bu doğrultuda onları örgütleyerek...

Söylediklerimle iyice çileden çıktılar. Şiddetli bir meydan dayağındayım. Birisi copu bulamadı, falaka sopasıyla vuruyor. Durdular. Ayaklarım havada. Coplar ayağıma değil beynime iniyor gibi. Yorulan diğerine devrediyor. "Patladı" sözüyle durdular. Odaya boca edilen bir kova su. Bir bu eksikti.

– Kalk.

Bunların önünde ben de böyle oturmak istemiyorum. Ama basamıyorum da. Tekrar deneyince kalkabildim. Bastığım yerde kanla su karışımı iz kalıyor. İki-üç adımdan sonra cop dolandı boynuma. Sıkıyor... Sıkıyor... Nefesim kesilmek üzere.

Copu dolayan, kapıdan giren "Allahsız Salih"i görünce copu gevşetti. "Allahsız Salih", "bunu odama getirin" dedi ve çıktı. Koridoru, kollarıma asılıp uçarcasına geçirdiler. Kapıdan girince beynimden vurulmuşa döndüm. Babam ve erkek kardeşim karşımdaydı. Beni çözmek için onları kullanacaklar. Duygularımı, hatta reflekslerimi bile kontrol etmeliyim. Etkilenmiş görünmemeliyim. Henüz başlamadılar ama yapacakları iğrençlik her neyse, zayıf davranışımla katmerleşecekti.

– Bu kız kim?

– Benim kızım H....

Ne biçim babaymış. Kızına sahip çıkamıyormuş. Nasıl terbiye vermiş ki, devletin polisine kurşun atıyormuş. Babam başını iyice önüne eğmişti. Gözlerini benden ayırmayan erkek kardeşime, korkma diye işaret ettim. "Korkmuyorum, sen nasılsın," dedi işaretle.

– Sen kaç yaşındasın?

– Onaltı.   .

– Tam eylem çağın. Ablana yardım ediyor muydun?..

Bana döndüler:

– Konuş, konuşmazsan babana yapacağımızı biliyoruz. Yazık değil mi? Ne emeklerle seni okutmuş.

Ezilmemi istiyorlar. Gerçekten de kahroluyorum. Babamın ayaklarını havaya diktiler. İş kazası geçirmişti, işkencecilere bunu anlatmaya çalışıyor. Bir bileğinin kırık olduğunu söylüyor. Konuşursam babam işkenceden kurtulacak mı? Hayır, tam tersi, işkenceye devam edip beni daha fazla çözmeye çalışacaklar. Bana, babama, kardeşime yapılanlar... Hangisi tutarsa, hangisinde beni zayıf bulurlarsa, o yoldan ilerleyecekler.

– Bildiğin bir şey varsa söyle kızım, diyor babam.

Kel Cüce'nin "bunlarla mı uğraşacağız" demesiyle coplar inmeye başladı.

– Yalvar kızına, konuşsun!.. Kimliğini kabul etsin... Yaptıklarını anlatsın!..

Direniş hırs olmuştu benim için. Az önce kahroluyordum. Şu an kine, güce dönüştü. Babamı kesselerdi de beni çözemeyeceklerdi.

Sırf psikolojik işkence olsun diye, 'baban hücrede aç-susuz" diyorlardı, takip eden günlerde. Sonradan öğrendim, babamı ertesi gün serbest bırakmışlar.

* * *

İkinci gün de bitmek üzereydi. Kafamda tek düşünce var. Kız arkadaşların yanına gitmek. Hava kararıyordu. İşkenceciler pardösülerini giyerken seviniyorum. Sabaha dek arkadaşlarla olacağım. Birisi dışındakiler "yarına kadar iyice düşün" diyerek gittiler. Kalan işkenceci hücre kapısına dek getirip, kapıdan fırlattı. Hücrede bir kıpırtıdır gidiyor. Neler yapıldığını sordu doktor arkadaş. Anlattım. Ayaklarımı kalorifer peteğine dayamamı istiyor. Ellerindeki merhemle şişlikleri ovacaklar. İşkencedekinden beter acı... Ovulmasını istemiyorum. Tatlı bir kızgınlıkla kaşlarını çatıyor doktor arkadaş:

– Sabahtan beri işkencedesin, dayandın da... diyor.

– O başkaydı, diyerek gülümsedim. Ovulmasını istemiyordum. Müthiş acılı bir işti. Ayaklarıma bakıyorum. Soba borusu gibi. Şişkinlikten kıvrımları kaybolmuş.

Bugün kendimi biraz daha iyi hissediyorum. Ateşim düşmüş.

Uzandığım yerden sohbete daldık. Buranın ismi "8. Kısım"mış. Hepimizi bir arada tutmalarının nedeni, inşaat halindeki hücrelerin henüz bitirilmemiş olmasıymış. En ağır işkenceler Gasp Masası'nda yapılıyormuş. Siyasi Şube denilen yerde fiziki işkence daha az, sorgu tekniği ustacaymış. Tecavüz etme tehditleri, sarkıntılık çokça uygulanan yöntemlermiş. "Asla tuvalete tek gitme isteğinde bulunma" diyorlar. Toplu gidip gelecekmişiz. Sarkıntılık etmelerine karşı koyabilmek için alınmış bir karar. Hoşuma gidiyor. Annelere, babalara işkence yapmak sıradanlaşmış, hatta minicik çocuklara bile... Babama ve bana yapılanları anlattım. Etkileniyorlar. Can sıkıcı ortamı dağıtmak istiyorum. İşkencecileri taklit ederek: "Bize süt vereceksin, kaymak da verebilirsin" dedim. Bir kahkaha dalgası yükseldi. Hepsine aynı sözleri söylemişler meğerse.

Tuvaletlerin bulunduğu büyükçe salonda, erkek arkadaşlarla birlikte yemek yememize izin veriyorlarmış; masaların arasına polis koyup, kimin kiminle konuştuğunu tespit için.

Gözlerimi kapadım. Uyku ile uyanıklık arası bir şey. Dışarıda hava oldukça soğuk. Bense terliyor, su içme ihtiyacı duyuyorum. O kor yığını yine geliyor gibi. Kulağıma sesler geliyor. "İşkenceye alıyorlar... Ne zaman gelir ki?.." Erkek arkadaşlardan bir grubu işkenceye alıyorlarmış. Burada uykunun gerçek anlamda uyku olamayacağını anlıyorum. Her saniye birilerimizi alıp gidiyorlar. Gelene dek de kafalarda tek bir soru: Yaşıyorlar mı? Beyin de duygular da burada odaklaşıyor. Sapasağlam aldıklarını yerlerde sürükleyerek getiriyorlar. Burada falakalı ayaklar iyileştiriliyor. Merhem bile veriliyor; ertesi gün yeniden işkenceye hazır olman için. Çok ağırlaşanları hastaneye kaldırıyorlar. Peşpeşe ölümlerden sonra kulakları çekilmiş olmalı. Cafer Dağdelen ve DK davasından arkadaşları öldürdüklerine buradaki arkadaşlar da şahitti.

Hücrede ölüm sessizliği sigara dumanlarıyla bütünleşiyor. Nefes almak güçleşiyor. Sessizliği işkencecilerin "tuvalete gidecek misiniz?" sorusu bozdu. Tuvalete doğru topluca yürüyoruz. Arkadaşların yardımıyla ağır aksak ilerliyorum. İşkencecilerin bulundukları bölümde gördüklerimle irkiliyorum. İki işkenceci iskambil kağıtlarıyla oyun oynuyorlar. Sandalyelerinin arkasına fiziki olarak güzel kız arkadaşları dikmişler. İçimizde yaşça da görünüş olarak da en küçük olan kıza da çay demletiyorlar. Sahne, filmlerde gördüğüm kumarhaneleri çağrıştırıyor. Bizim arkadaşlarımızı da oralarda çalışan kadınların yerine koyuyorlar.

Öfkeden yüzüm alev alev yanıyor. Bu duruma karşı çıkmayan arkadaşlara kızıyorum. Yeniden hücreye döndüğümüzde, direnen ve en çok sözü dinlenen arkadaşa baktım. Sinirden sesimin tonunu ayarlayamıyorum:

– Neden, neden engel olmadın!

– Biz, oraya gitmezsek erkek arkadaşları çıkartıp dövüyorlar. Zaten hepsi çok sağlıksız...

– Kız arkadaşlarını işkencecilerin kumar masasında görmekten daha az acı duyuyorlardır.

Hak verenler, başını sallayanlar var. Konuştuğum arkadaş kulağıma eğilerek;

– Burada konuşulanlar diğer binaya ispiyon ediliyor. Dışarıdaki küçük kızdan şüpheleniyoruz.

Onun fısıltısını ben yüksek sesle yanıtladım:

– Konuştuklarımız sır değil. Bu konuda tavrımız açık olmalı. Varsın iletsinler...

Konuşmamı beğenmemişlerdi. Solcu, ihtiyatsız bulmuş olmalılar. Dışarıdaki üç arkadaş da hücreye geldi. Konuşmanın tam sırası diyorum, tartışmaya başladık. "Biz ifademizde hiçbir şeyle ilgimiz yok" dedik diyorlar. İnsanın böyle bir ifade vermesi oraya gitmesini gerektiriyor mu? "Beni suçsuz yere getirdiniz, bir de böyle onurumla oynayamazsınız" diyerek direnmeyi neden denememişlerdi. Sonunda karar aldık. Bir daha oraya gidilmeyecekti. Gözlerim ispiyoncu denilenin üzerinde. Neden oraya gittiğini sordum. Sorumu bekliyormuş gibi ağlamaya başladı. Korkuyormuş. Oraya her gittiğinde tehditle sarkıntılık ediyorlarmış. Gözyaşları da tiksintimi gidermedi. İnsan nasıl olur da bu iğrenç yaratıkların yanına sarkıntılık edeceklerini bile bile "gönüllü" giderdi. Duygularım karma karışık. Acımak mı? Tiksinti mi? Sanırım ikisi birden. Yine de onu ikna etmeye çalışacaktım.

– Onlar insan değil, bunu unutma. Yaptığın bırak bir devrimciyi, insan olana bile yakışmaz, dedim. Kapı açıldı.

– Biriniz gelin, diyor, başımızı kaldırıp bakmadığımız işkenceci. Hücrede kıpırtı yok.

– Sen gel! diyor ispiyoncu denilene. Cesaret almak ister gibi bana baktı. Korkma diyen gözlerle yüzüne bakıyorum.

– Gelmeyeceğim, dedi.

Rahat bir nefes aldık. İşkenceci sinirle kapıyı çekip gitti. Erkek arkadaşları dışarı çıkartıp dövmeye başladılar. Cop sesleri geliyor. Acıyla gerilen yüzlerle "sana söylemedik mi?" diyen bakışlar bana çevrili. Kimse bir şey söylemeden konuşmaya başladım:

– Arkadaşlar, işkence gördüğümüz bina ile burası arasında sadece bir avlu var. Burada onların masasına gidersek, yukarıda sır verip vermemenin hiçbir değeri kalmaz. Bu tavır, hepsini siler süpürür. Belki tutanaklara geçmez, ama devrimcilere de yakışmaz.

Bir daha oraya gidilmedi. Direnişimiz başarıya ulaşmıştı. Erkek arkadaşları dövme şantajından da vazgeçtiler.

* * *

Yeni bir sabah. İşkenceye alınacağımı biliyorum. Bu kez almaya gelen bir "bekçi".

– Gasp'ın Komiseri çok namussuz. Geceleri de işkence yapın diyor.

– Öyle mi?

– Bugün işkence yapmayacaklar. Sadece sorgu var.

"Bekçi" işkence odasına dek durmadan konuştu. "Ben Anadolu Mahallesi'nde oturuyorum, seni orada

gördüm" dediğinde dayanamadım. Sertçe: "Ben oraya hiç gitmedim" dedim. Sussun istiyorum. Çok geveze bir adam diye düşünüyordum. "Bekçi"nin benimle gevezelik için gelmediğini akşam dönüşte anlayacağım. "Bekçi" cinayet masasında oturuyor. Bekçi olduğuna inanmıştım. İyi niyetli bir bekçi diye düşünmemi istemiş olmalılar. Çünkü Anadolu Mahallesi'ne faşistlerin giremediğini bilmeyen devrimci yoktur. Bekçi olduğuna inanmama rağmen konuşmadım, konuşmazdım da. Ama ya böyle bir hataya düşüp o semtteki yoldaşlara haber göndermeyi deneseydim?..

Kel Cüce'nin karşısında buldum kendimi.

– Bu gün iyice düşünmüşsündür umarız. Örgütünden, örgütteki kariyerinden başlayalım. Nereler senin emrindeydi?

– Örgütüm yok, devrimciyim.

– Bırak bunları! TİKB sıkı bir örgüt. Sen güvenilir bir elemanları olmasan, dört cinayetli silahı sana vermezler!

TİKB ismi ilk defa geçiyordu. Nereden öğrenmişlerdi? Silahlardaki eylemlerden mi? Hakkımda ifade veren mi vardı? Beynimde sorularla mutluluk yan yana. Düşmanın ağzından sağlam bir örgüt olduğumuzu duymak, bunu onların teslim etmesi... içim gururla doldu. TİKB ismini nasıl tespit ettiklerini ise biraz sonra anlayacağım.

– Bu kız mı? İyi bak!

– Bu kız.

– Hangi örgüt.

– TİKB

– İsminin Ayşe olduğunu mu söylüyordu?

– Hayır Ç.

Konuşana dik dik bakıyorum. O an cesaret verir gibi mi bakmalıydım yoksa başka türlü mü?., düşünemiyorum. Öfkeliyim. Çok az görmüştür beni. Karşımda ezik, yüzüme bakamıyor.

– Öyle dik bakma çocuğa, korkar konuşamaz.

Adi küfürlerle günün ilk yumruğunu yiyorum. Yüzleştirdikleri genci götürüyorlar.

* * *

– Mahkemeye gerek yok, hükmünü verdik, seni asacağız! Önüme koydukları kağıt kaleme, sonra da yüzlerine bakıyorum.

Son sözlerimi yazmalıymışım.

– Yazmayacağım.

– Asacağız.

– Yazmayacağım.

– Gidiyorsun kızım, oyun değil.

– Asın yazmayacağım.

Perde değişti. Yeni biri girdi odaya. Bunu tanıyorum. İşkencelere katılmıyor, sadece daktilo yazıyor. Yeni gördüğümde de dikkatimi çekmişti. (Yüzünde sıcak, normal insan havası var. Böyle görünmek onun için kolay olmasa gerek, işinin ehli olmalı. Sesinin en "tatlı" tonu ile, gözlerime derin derin bakarak konuşuyor. Başımı eğdiğimde kaldırmamı "rica" ediyor.

– Yahu Ayşe, lider diyorlardı senin için, ben de şöyle otuz yaşlarında iri yarı bir bayan bekliyordum.

Sessizce dinliyorum. "Devrimci olmam tesadüfi değilmiş... Bu yaşta insan macera ararmış, heyecan ararmış... Ama oyun bitmişmiş... Pisi pisine ölüp de kahraman olmaya değmezmiş..." Biraz bozularak çıkıp gitti; "sen bilirsin, asılmaya gidiyorsun" sözleriyle.

Ellerinde kalınca iplerle bir yerlere gidiyoruz. El feneriyle yolumuzu görebiliyoruz. Duşlar var. Karanlık duşta mı gelecekti ölüm. Böyle soğuk mu gidiliyordu ölüme? Sakinim. İçimde küçücük bir kırıntı dahi yok ihanetten yana.

Bileklerimin çekiştirilmesiyle irkildim. Bileklerimi ön yüzleri yapışık halde bağladılar. İpin diğer ucunu yüksekçe bir yerden geçirdiler. Çektikçe vücudum geriliyor. Biraz daha... biraz daha... Sadece ayak başparmağımın ucu yere hafifçe dokunuyor. Duşun içine su bıraktılar. Falakadan patlamış ayaklarım müthiş sızlıyor. İ. Kaypakkaya'nın sözünü anımsıyorum. "Unutma ki sen bir komünistsin". Dayanacağım...

Zaman geçmiyor. Terliyor, öyle çok su içmek istiyorum ki. Bana uzun gelen bir süre sonra ipten indirdiler. Kendimi çok kötü hissediyorum. Toparlanmalıyım. Bunu çabuklaştıracakmış gibi ellerimi yüzüme kapadım. Çocuk sesi duyuyorum, çok yakınımda. "Ağlama abla, sen ağlarsan ben de ağlarım" diyor. Ağladığımı sanmış olacak. Şok olmuştum. Ellerimi açtım. İri siyah gözlerini bana dikmiş, Kürt şiveli, on yaşından büyük göstermiyor. Buranın çaycısıymış. Bir türkü tutturup koridorda gözden kayboldu. Çok güzel bir ses bu.

* * *

Çaylarını içerken durmadan küfrediyorlar. Çayları bitince yine etrafımı sardılar. Onların soruları, benim de yanıtlarım değişmedi. Falaka, meydan dayağı, tekrar falaka. Bağırmak istemiyorum. Bu kez de acıdan garip garip sesler çıkartıyorum. Falaka sırasında bir araba lastiğini ayaklarım havada kalacak biçimde boğazıma geçiriyorlar. Bazıları da ya bu lastiği tutuyor ya da üzerine oturuyor. Tabanlarımın acısına iç organlarımın dışarı fırlayacakmış hissi veren acısı karışıyor. Nefes alamıyorum. Kafatasım da patlayacak gibi. Farkında değilim, ellerimi saçlarıma uzatmışım. Ayakkabılarının topuklarıyla ellerime basıp eziyorlar. Falaka sopası gevşedi. Yeniden oturtuldum.

– Keşke bir komutan olup da vatanın sırlarını böyle saklasaydın. Sana ev mi ver diyoruz? Cinayetleri üstlen, soygunu üstlen, örgütünü zaten biliyoruz. Altına imza at yeter.

Bildiğim evlerin boşaltıldığını onlar da biliyorlar. Evlerden "feragat" etmişlerdi. Şimdi de benimle pazarlık etmeye çalışıyorlar. Gerilediler mi? Hayır. Bir yerden başlamayı, bir konuda evet dedirtmeyi, ilk ifademin çeperini zorlamayı deniyorlar.

– Git, şu karşıdan en çok direneni getir, dedi şefleri.

– Öylesi yok ki efendim.

– Herhangi birini getir.

Polislerin ellerini omuzlarına attıkları birini getirdiler. "Bacısı"na öğüt vermeye getirmişler. "Ben de önce direndim, sonra konuştum. Her şeyi değil elbette." Polislerin kahkahaları sözünü yanda kesti. İstediklerini elde etmiş olmalılar ki, "her şeyi değil elbette" sözüne gülüyorlar. Zayıf davranmış çözül-

müştü, bunu anlayabiliyordum. Rahatlığı ise utanmazlıktan başka bir şey değildi. Sonradan mahkeme arabasında tesadüfen karşılaştığımızda onda aynı rahatlığı göremeyecektim. Yüzüme bakamıyordu.

İşkenceciler fırsatı kaçırmadılar:

– Gördün mü bak. Alemin yiğidi sen misin?

İşkencehanede direnen sadece ben de olsam, tavrım değişmeyecekti. Kişiler için direnmiyordum, inançlarımı da bu sefiller yıkamazlardı. Polislerden ziyade getirdikleri gencin yüzüne bakarak konuşuyordum.

– Dört kişiyi ben öldürmedim. Soygunu da yapmadım. Kimseyi de tanımıyorum.

Döverek merdivenlerden indirdiler. Yürümüyor, tekme tokatlarla savruluyordum. Son tokadı hücre kapısının ağzında vurdular.

Arkadaşlar ısrarla dinlenmemi istiyorlar, bense sohbet etmeyi. Fikirlerini almak istiyorum. Nasıl ifade vereceğimi onlara da anlattım. "Silahtaki eylemleri üstlen, bu çözülmek değildir ki." "Hepsini üstlen. Sadık yaptı de. Nasılsa öldü." "Şu silahları atsan eylemler açığa çıkmazdı"... Sinirlerim bozulmuştu. Polislerin "öğütleri" yetiyordu zaten. Sır vermek sır vermekti. Kendi kendini suçlamış olmak da bu gerçeği değiştirmiyordu.

* * *

Dördüncü gündeyim. Teşhis için kuyumcuyu getirmişlerdi. O da hâlâ gözaltındaydı. İşkenceciler cop aramaya gittiler. Odada yalnızız. "Niye yalan söylüyorsun" dedim. Sorumu daldan dala sıçrayan konuşmalarıyla aceleyle yanıtladı. "Ben zaten mahvolmuşum!" dedi; avuç içlerini açıp göstererek. Şişlikler morluklar var. Gazetecilerin geldiği gün döverek beni teşhis ettirmişler. Bu da yetmiyormuş gibi, hücrede, erkek arkadaşlar tecrit etmişler. Konuşmuyor, taa kapının eşiğinde yatırıyorlarmış. "İyi olmuş" diye söylendim.

– Ne konuşuyorsunuz. Tehdit mi ediyorsun?

Sessizce odaya süzülen işkenceciyi farketmemiştim.

– Bu adam yalan söylüyor.

– Biz de biliyoruz yalan söylediğini. Bir dolu faili meçhul gasp, cinayet var. Bunları zorla ya da güzel-likle birer ikişer size yükleyeceğiz.

Günlerdir "kuyumcuyu soydu" dedirtmek için işkence yapıyorlar. Sonradan gelen arkadaşlardan "kuyumcuyu soyan kız" diye atılan gazete manşetlerini öğreneceğim. Düzenbazlıklarını itiraf ettikten sonra da soygunu üstlenmem için işkence yapacaklardı. Bunlardan farklı şey beklenemezdi. Siyasete ilgi duymayan veya çok az ilgi duyan insanları dahi yakalayıp "Komitelere" yerleştirenler, TV'de lanse edenler bunlar değil miydi, önlerine koydukları masa ve iki silah aksesuarı ile. Kuyumcu sigortadan para sızdırmak için altınlarını saklamıştı. Onlar da bunu biliyorlardı. Tüm yaptıklarına rağmen bana kabul ettiremeyince, kayıtlara gerçeği geçirmek zorunda kalacaklardı. Bu senaryolarla ne kadar çok insan işkence görüp mahpuslarda yattı kimbilir.

* * *

Yaşam her şeye rağmen devam ediyor, yaralarımın yerini yeni açtıkları yaraların almasına rağmen. Falakadan lime lime olan ayak tabanlarım, avuç içlerim, dayak izleri, sigara yanıkları. Kör olduğunu sandığım gözüm kendiliğinden açılmıştı. Kızarıklığına rağmen görebiliyorum.

Doktor arkadaş yaralarımı her gün kontrol ediyor. Kaygılı. Dikişlerini almak gerekirmiş. Birgün

gözlerinin içi gülerek tuvaletten döndü. Aynanın önünde yarım jilet bulmuş. Nihayet ilkel aletlerini tamamlamıştı. Yarım jilet, bir kutu kibrit, cımbız. Jilet yakılarak dezenfekte edildi. Sonra da ipler kesilerek cımbızla çekildi. Ertesi gün dikişlerime ne olduğunu sorup döveceklerdi.

* * *

Tek başıma işkence gördüğüm Gasp kalabalıklaşıyor. Üç kişilik grupla nöbetleşe işkence görüyoruz. Çok gençler. Öğrenci sanmıştım, işçiymişler. Onları odaya alıp dövenler beni koridarda bekletip çığlıklarını dinletiyorlar. İkisi direniyor biri zayıf davranıyor. Çözülmekle çözülmemek arası gidip geliyor. İşçilerden üçünü çıkartıp beni içeri aldılar. Soru yok aceleyle falakaya yatırdılar. Cop her zamankinden hızlı inip kalkıyor sanki.

– Konuşmayacaksın. Şube'de konuşmayacaksın. Yeniden getirir gebertiriz.

Anlaşılan Siyasi Şube'ye gidecektim. Bu seans da işkenceciler arasındaki rekabet nedeniyle düzenleniyordu. Falakayı kısa kesip koridora arkadaşların yanma çıkardılar. Başımıza diktikleri: "Hadi dördünüz birden yürüyün, ayaklarınız kangren olur yoksa" diyerek yılıştı. Başka zamanlar bunu reddediyordum. Şimdi kabul edeceğim. Koridor uzun. Gidip dönene dek zayıf davrananla konuşacağım, işkenceci bir başta bekliyor. Dönüşte rastgele birkaç cop yiyoruz.

– Fazla dövmesinler diye mahsus bağırıyorum bacı, diyor sağımdaki.

İçimden, "köylü kurnazlığı" diyorum. Bu kez ben fısıldadım:

– İyi etmiyorsun. Arkadaşın zaten çok korkuyor.

– Ona biraz akıl ver bacı, sen kadın başına dayağa dayanıyorsun da...

Öyle ya acılara erkekler daha fazla dayanmalıydı?!! Sesimi elimde olmadan yükselttim.

– Bu işin kadını erkeği olmaz. Devrimci inanç sorunu, davaya, halka bağlılık sorunu.

Onunla tartışacak zamanım yok. Zayıf davranana döndüm:

– Çözüldükçe işkenceler diner sanıyorsun değil mi? Hayır. Onlar senden daha fazla şey isterler, işkencelerin acısı geçer. Ya onların karşısında diz çökmenin acısı... O bir ömür boyu sürer gider. Onlara bir şey söyleme. Önceki ifadelerini de geri al.

Tamam der gibi başını salladı. Koridorun dönüş yerine gelmiştik. Susmalıyız. Zayıf davranan arkadaşı odaya aldılar. Kısa mırıltılar geliyor. Zinciri bir kırsa... bir kırsa... Üçümüzün de kulağı odada. Çığlıklar gelmeye başladı. Önce tiz. Sonrası boğuk boğuk. Dışarı attıklarında ayakta duramıyor, sallanıyor. Saçlarını yolmuşlar. Ağzının kenarından kan sızıyor. İlk sözü "korktuğum kadar değilmiş" oldu. Gülümsüyor. Önceki ifadelerini de geri almış. Çocuklar gibi sevinçten el çırptım. Çivi çiviyi söküyordu. İşkence korkusunu yine işkenceyle yenmiştik Yirmi gün önce ağzımdan istemediğim şeyler çıkar korkusuyla hiç konuşmadığımı düşünüyorum. Oysa şimdi başkalarına taktik veriyordum.

* * *

O gün üstünkörü işkence yaptılar. 31 Aralık'tayız. Yarın yeni bir yıla gireceğiz. Hücrelerimize götürdüler. Ses yok. Arkadaşın biri sessizce ağlıyor. Birlikte yakalandıkları erkek arkadaşını sorgudan getirmişler. Sağlık durumu ağır, her gün ölebileceğini düşünüyoruz. Örgütün ileri militanlarından biri olmalı. Çözülmüştü. Her gittiğinde yeni evler veriyor, yeni isimler sayıyor. Başka bölgelerden de adamlar toplatıyormuş. Arkadaşı ağlatan onun sağlığı değil. İçinde biten duyguları. Duygusal yakınlıkları olduğunu sanıyorum. Yanına oturup elimi omzuna koydum. Sevdiği insana rağmen direniyordu. Etkileniyor, saygı duyuyorum. Sezinlediğim şeyleri konuşamıyorum da.

Kapı açılmıyor. Bugün hiçbirimizi işkenceye almayacak gibiler. 8. Kısım'ın sessizliğini bizim hücre kapısının açılması bozdu.

– Para verin size çerez alacağız.

Şaşkın şaşkın birbirimize baktık. Arkadaşlar para verdi. Az sonra yüzünü göremediğimiz işkenceci kapı aralığından meyve, çerez atıp gitti. İlk şaşkınlığımız geçmeden kapı tekrar açıldı.

– Duşlara sıcak su vereceğiz banyo yapmak ister misiniz? "Sonra söyleriz" diyerek kapıyı kapattık. Hararetle tartışıyoruz. Bu bir oyun muydu? Ya hepimiz içerdeyken dalıverirlerse. Nasıl istiyoruz banyoyu oysa. En son gelen, en temiz arkadaşı kapıya nöbetçi bırakıp banyoya gitme kararı aldık. İnsanlık gösterisi sunuyorlar. Biz de bundan yararlanacağız.

* * *

Yeni bir yıl. Güzel günlere bir adım daha yaklaştık. İnsanın duyguları pınl pırıl olur hani. İşkencehanede olmak da bunu değiştirmiyor. Beni son yirmi gün her anlamda büyüttü diye düşünüyorum. Kendimi daha da güçlü hissediyorum. Kendime olan güvenim arttı. Buraya geldiğimde sadece sır vermeyeceğimi biliyordum. Şimdi onların tüm oyunlarını, savaş düzenlerini somut olarak yaşamıştım.

Siyasi Şube'ye verilmem gerekiyor, Gasp'ta ifadem alındı, işim kalmadı. 2. Şube müdürü odasına çağırttı. Şimdi kendi elleriyle işkence yapacakmış.

İşkencehanede en ağır işkence gördüğüm günlerden birini yaşıyorum. Son çırpınışlarıydı. Kudurmuş köpeklere benziyorlar. Çömezler şeflerinin yanında iyice saldırganlar.

Külçe gibiyim. Alıp attılar sandalyenin üzerine. Kel Cüce silahının namlusuna mermi sürdü. Şakağıma dayıyor.

– Bugüne kadar sabrettik. Acaba konuşur mu dedik, bu son şansın o....

Blöf mü yapıyordu? Gerçekten de o tetiğe dokunacak mıydı? Karşımda içkili bir manyak, bir sapık duruyordu ne de olsa. Tetiğe basıp basmayacağını bilmiyordum. Öfkede onlardan geri değilim.

– İfadeni değiştirecek misin?

– Hayır!

Çaresiz silahını indirmek zorunda kılıyor.

* * *

Siyasi Şube'de son derece "kibar" karşılandım. Daktilo başındaki oturmamı "rica" ediyor. Oturdum.

– Biz işkence yapmayız. Sadece sorgu var.

Yirmi gündür çektiklerimden sonra hiç de inandırıcı değildi.

– Gasp'ın namussuzluğunu biliyoruz. Namusuna yönelik bir şey yaptılar mı? Doktora gönderelim mi?

Şimdi anlıyorum. Şubeler arasında çekişme konusuymuşum meğerse. Birbirlerinin açıklarını arıyorlar. Düşündükleri ben değilim.

– Gerek yok, dedim.

Zaten bu mizansen uzun sürmüştü. Ne zaman işkenceye geçecekler?

– TİKB'li olduğunu kabul etmeyecek misin?

– Etmeyeceğim.

– Devrimciyim diyorsun, hiçbir örgüte sempati de mi duymadın peki?

– Duymuş olabilirim, ama bunu size söylemeyeceğim. Söylediğim şeyleri bilinçli, vurgulu söylüyorum. Sadece siyasi görüşlerimi yazıp imzalamamı istiyorlar. Hiç sorun çıksın istemiyorlar. "H." ya da "Ayşe" demelerine ses çıkarmadığım halde, ikisini yan yana yazıp birini parantez içine alıyorlar. Devrimci olduğumu yazdırıp durdum. Biraz düşündüm. Bekliyorlar. Sonra da kısaca temel siyasi görüşlerimizi yazdırdım.

– Tamam mı, diyor daktilo başındaki.

– Tamam, deyip kağıdı imzalıyorum. Merdivenlerden indirilirken içim sonsuz huzurlu…

* * *

Üç gündür hücredeyim. Hiç aramıyorlar. Arkadaşlar Siyasi Şube'de işkence yapmamalarını başka bir işkencehaneye nakledileceğime yoruyorlar. Olabilirdi. Vilayet binasının karşısındaki emniyette işkence yapıldığını biliyoruz. Burada çözülmeyenlerin bazen oraya gönderildiğini de...

Artık buranın sevilen bir "üyesi" olmuştum. Etrafımda her geçen gün kalınlaşan saygı çemberini yadırgıyordum. Yaptığımda insanüstü olan ne vardı ki... Küçük çaycıyı da arada sırada görüyordum. Bana göz kırpıyordu, ben de ona. O'nu gördüğüm zamanlarda Gasp'ta yaşadığım korkunç günü anımsıyorum.

O gün Çingene çocuklarını getirmişlerdi. Güvercin çalmışlarmış. İşkencehanede beni hiçbir şey, o çocuklara yapılan işkenceler kadar etkilememişti. Ayakları öyle minicikti ki, falaka sopasına gelmiyordu. Pantolonlarının paçasından havaya kaldırıyorlardı. Hâlâ nerede bir kara kuru erkek çocuğu görsem çingene çocuklarını hatırlarım; minicik ellerine, ayaklarına inen copları.

Kapımız açıldığında sessiz sinema oynuyorduk. Beni çağırıyorlar; eşyalarımla birlikte. Arkadaşlarla vedalaştım. Sekizinci kısmın kapısına çıkardılar. Yazdan arta kalan güzel bir gün. Güneş gözlerimi kamaştırıyor. Uzun boylu grantuvalet giyinmiş olanı ellerime kelepçe vuruyor.

– Neydi ismin Ayşe mi, H. mi? Pişman mısın?

– Hayır.

– Demek değilsin? Bizim görevimiz seni konuşturmaktı, seninkisi ise konuşmamak. Şimdilik sen kazandın. Ama daha bitmedi. Raporuna yazacaklarımızı biz biliyoruz, ipe göndereceğiz seni.

* * *

Kalabalık konvoyun ortasındaki polis minibüsündeyim. Çatışmanın çıktığı semte gidiyoruz. Korkularından dışardan görünmemem için koltuğa değil yere oturtuyorlar. Karakola ulaştığımızda komiser kaşlarını çatıp bağırıyor:

– Alamam! En azından tecavüz etmediğinize dair doktor raporu istiyorum. Bana mı kalsın?

Birbirlerinin iğrençliğini bilmeleri doğal, özellikle cunta sonrası kadın tutuklulara tecavüz öylesine yaygın ki. Her gün TV'de "milletimizin malını, canını, namusunu..." nutukları bile küllemeye yeterli değil. Tartışmayı "Ölen arkadaşlarının hatırı için" noktaladılar.

Attıkları hücrede yalnızım. Tavanına yakın penceresinde cam yok. Müthiş soğuk. Komiser tedirgin.

Buralarda TİKB'nin olduğunu biliyor. Ve bizden de epeyce korktuğunu gizlemiyor bile. Bir nebze ısınırım diye hücrede yürüyorum. Duvardaki "TİKB", "YAŞASIN TİKB" yazılarını gördüm. Benden önce hangi yoldaşlarım bu hücrede kalmıştı. Bir dostu görmüş gibi canlandım. Ben de tırnaklarımla kazımaya çalıştım. Olmuyordu.

– Bacı, bacı.

Asker kepi gözüküyor mazgaldan. Devriye geziyorlarmış. Bir isteğim var mıymış. Devriye gezen diğer arkadaşları da yanıma gönderecekmiş.

– Hangi örgüttensin? ... örgütünden mi? ...den mi? Gülümseyerek karşılık verdim:

– Memlekette başka örgüt yok mu?

Kolejdeki "bekçi"den sonra böyle şeylere dikkatliyim.

Asker sadece gülümsüyor. Bu kez yanılmıştım. Biraz para, bir kutu kibrit, sigara paketini mazgaldan atıp uzaklaştı. Gece boyunca da, sigara, ekmek vb. kapının üzerinden atıldı durdu.

Sabahın ilk ışıkları. Hâlâ ayaktayım. Hücrenin kapısı açılıyor. Silahtaki eylemlerle ilgili ifadelerimi alacaklarmış.

– Seni savcılığa çıkarmak ya da tekrar Polis Koleji'ne göndermek yetkisine sahibim, diyor buraya geldiğimde bağıran komiser.

– Nereye gönderirseniz gönderin ben kimseyi öldürmedim.

– Yanımdaki öldürdü de bari, diyor sinirli sinirli.

– Onun öldürüp öldürmediğini de bilmiyorum. Daha da sinirleniyor.

Savcılığa çıkartıldığımda işkence yapan polisler de yanımda dikiliyorlar. Savcı, "bunlar bana işkence yaptılar" sözümü yarıda kesiyor. "İspat edemezsin, ben sana burada işkence yapsam kim bilebilir?.." diye bağırıyor. Sıra ifadede... M-L'im diyorum önce. Yine bağırarak kesiyor sözümü:

– Bu memleketin askeri, polisi sizin hakkınızdan gelir! Haydi bakalım, örgütün avukat tutsun da seni kurtarsın şimdi.

Sözde "bağımsız yargı"nın savcısı karşısındayım. Israrlarım karşısında pes ederek Adli Tıbba yollayacağını söylüyor.

* * *

Mahkeme de polis raporları doğrultusunda başlayıp bitti. Duruşmanın birinde yargıç "Marksist-Leninistim" dediğim için:

– Atarım seni hücreye, ciğerlerini çürütürüm, diye bağırmıştı.

Devletin "emniyet" teşkilatıyla, "güvencesinde olduğumuz" cezaevleri ve "bağımsız mahkemeleri" ne kadar da uyumlu görev yapıyorlardı.

DİRENME TÜRKÜSÜ

İşkence ettiler ona günlerce
ne bir söz çıktı ağzından,
ne bir çığlık, ne bir inilti.
Bir gün ağız yanıldı,
Antonio, dedi durup dururken,
söylemişti kendi adını.
Sonra gene sustu tam bir hafta.
Yara içindeydi tekmil vücudu,
irin akıyordu yaralardan boyuna
"Söyle, seninkiler nerede?"
Direnme birliğini getirdi gözünün önüne,
kapadı gözlerini ve titredi.
Kalleşlik yok bizim sözlükte,
Bir polis, gömleksiz bir polis,
öfkeden kıpkırmızı,
ateş ediyordu sağına soluna,
Antonio baktı kırpmadan gözünü:
"Bana ateş et, katil, bana."
Tuz basmışlardı korkunç yaralarına,
keskin acı işlerken kemiklerine kadar,
o gık demeden sıkıyordu dişlerini.
Kıvrandı acılarla daha bir zaman,
ama kaçırmadan ağzından tek bir söz,
ve yavaş yavaş kesildi soluğu.
Baktılar korkuyla, şaşkın şaşkın ona,
o sessiz soluksuz ve onurlu adama.
Yutmuşlardı sanki dillerini.
Mırıldandı zorla faşist ajan:
"insan değil, taş bu."
"Taş değilim, hayır, bir savaşçı, direnme gücünden!"
Dedi Antonio yavaşça
ve canını soludu.

VESELİN ANDREEV
(A. Kadir çevirisi)

BELGELER - I

***İSMAİL CÜNEYT** ve*

ATAMAN İNCENİN

ÖLDÜRÜLMELERİ

İSMAİL CÜNEYT'İN İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNDE KURŞUNA DİZİLMESİ

Türkiye ihtilalci Komünistler Birliği Merkez Komite üyesi olarak aranan İsmail Cüneyt 21.12.1983 günü sağ olarak gözaltına alındı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü binasında kurşuna dizilerek öldürüldü.

Olaya, çatışma sonucu öldüğü görüntüsünü vermek isteyen polis ekibi tarafından, İsmail Cüneyt'in, Beylerbeyi, Yalı Boyu Caddesi, Asaf Halet Çelebi Sokak, 12/4 nolu evde çıkan çatışma sonucu yaralı olarak ele geçirildiğine ve Haydarpaşa Numune Hastanesine kaldırıldığına dair 21.12.1983 tarihli sahte bir tutanak düzenlendi. Ancak cinayetin gizlenmesi uzun sürmedi. Dava arkadaşlarınca bilinen cinayet 18 Ocak 1985 günkü duruşmada dinlenen tanık Mahmut Tezcan'ın ifadesi ile iyice su yüzüne çıktı.

Tanık Mahmut Tezcan, dava sanıklarından birinin çalıştığı Aşama Yayınevi'nin sahibi olarak ifade verirken, işyerine; tip tarifi İsmail Cüneyt'e uyan bir şahsın da geldiğinden ve polislerce yakalandığından bahsedince, olayın üzerine giden dava arkadaşlarının ve avukatlarının soruları üzerine tanık bu şahsın üzerinde Adana-Osmaniye doğumlu olduğunu hatırladığı bir kimlik çıktığını beyan etti.([*])

Ancak mahkeme heyeti, daha fazla soru sorulmasını engellediği gibi İsmail Cüneyt'in sağ olarak yakalandığını ortaya çıkartacak diğer bir şahsın ve çatışma çıktığı iddia edilen binada ikamet edenlerin tanık olarak çağrılmaları talebini reddetti.

Bu cinayetin soruşturulması için, Selim Açan'ın verdiği suç duyurusu dilekçesi işleme konulmadı. Av. İbrahim Açan'ın verdiği ihbar dilekçesine ise Üsküdar Savcılığınca bu konuda daha önce İstanbul SYNT Savcılığınca dava açıldığı, beraat kararı verildiği ve kesinleştiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildi, İstanbul 1. Ordu Komutanlığı Askeri Savcılığınca açıldığı belirtilen 1984/84 esas sayılı davanın nasıl yürütüldüğü ve neye dayanılarak beraat kararı verildiği ise, meçhuldür. Dava kamuoyunun, TİKB davası sanıklarının ve avukatlarının, ayrıca olayla ilgili tüm tanıkların haberi olmadan açılıp sonuçlandırılmıştır. Daha doğrusu olay formalite bir dava ile örtbas edilmeye çalışılmıştır.

İsmail Cüneyt'in sadece TİKB Merkez Komite Üyesi olması değil, 24 Mart 1983 günü Sefaköy'de TİKB militanları ile siyasi polis arasında çıkan ve iki TİKB militanı ile işkencecibaşı bir MİT mensubu ve işkenceci iki siyasi polisin öldüğü çatışmanın sorumlusu olarak da aranıyor olması, polisin TİKB sanıklarının işkencede direniş geleneklerinin ve İsmail Cüneyt'in de işkencede boyun eğmeyeceğinin bilincinde olması, öldürülmesinde esas etken olmuştur. Çözemeyeceğini bildiği bir komünist önderi katletmeyi tercih etmiştir, İsmail Cüneyt ile ilgili ekte yer, alan belgeler olayın bir cinayet olduğunu yeterince ortaya koymaktadır.

---

[*] Gerçekten de İsmail Cüneyt'in üzerinde Adana-Osmaniye doğumlu olduğuna dair Bekir Çetin adına düzenlenmiş bir sahte kimlik bulunmuş ve bu kimlik polis tutanaklarına geçmiştir. Bu kimlik belgeler bölümünde yer almaktadır.

Duruşmaya devam olundu.

TANIK: MAHMUT TEZCAN: Abidin oğlu, 1950 d.lu, Galatasaray, Meşrutiyet Cd. N:5/3, Beyoğlu adresinde yayıncılık (ÖSS, Aşama Dergisi Yayınları) yapar, usulen yemini ettirildi. Soruldu.

Ben AHMET COŞKUN EFENDİOĞLU'nu tanırım. 1982 yılının Eylül ayları başlarında benim yayınevimde çalışmaya başladı. 1 yıldan fazla benim yayınevimde çalıştı. Hxx 1983 yılının Aralık ayında emniyet mensupları dükkanıma gelerek A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU'nun nerede olduğunu sordular. A. COŞKUN, o sabah işe gelmemişti. Güvenlik mensupları o gün öğleden sonra tekrar dükkanıma geldiler. Sordular. Daha sonra, A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU'nu yakaladıklarını söylediler. Bundan sonra da A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU ile sık sık dükkanıma geldiler. Benim dükkanımı emniyet mensupları geçici karakol yaparak A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU dükkanımda olduğu halde kendisini arayan kimseleri tespit ederek yakaladılar. Hatta ismini hatırlayamadığım birisini dükkanımın içinde silah çekerek yakaladılar. Hatta emniyet kuvvetleri A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU'nun birisinin (tanı *–çitsiz*)dığını, bu kişi ile Beylerbeyi'nde bir kahvede randevulaşarak yakalattıklarını bana da söylediler.

Sanık H.SELİM AÇAN'dan soruldu. Tanığın ifadesine bir şey demiyorum. Ancak, kanaatimce emniyet mensuplarınca dükkanda yakalandığı tanık tarafından ifade edilen şahıs İSMAİL CÜNEYT'ti.

Av. Kadıoğlu, A. ÇOŞKUN EFENDİOĞLU benim müvekkilimdir. Tanığın ifadesine göre, yayınevinde bir şahıs polisler tarafından yakalanmıştır. Bu kanımızca İSMAİL CÜNEYT'ti. Halbuki tutanaklarda İSMAİL CÜNEYT'in Beylerbeyi'ndeki evinde çıkan çatışmada öldürüldüğü iddia edilmektedir. Emniyet tutanaklarının doğru olmadığını ortaya çıkartmak amacıyla dükkana gelen şahsın tarifinin yapılmasını talep ediyorum. Dedi.

Talep karşısında diyeceği sorulan Askeri Savcı, beyanda bulunmasında fayda vardır. Dedi.

Tanıktan soruldu. Dükkanımda emniyet tarafından yakalanan şahsın üzerinden çıkan kimliğine göre, Adana, Osmaniye doğumlu olduğunu hatırlıyorum. Zira kimliğini elime almıştım. Dedi. Adı geçen şahıs esmer, 1.70 boyunda, ince yüzlü, zayıf, bıyıklı idi. Dedi. Yukarıda adı geçen şahsın silahlı olarak yakalandığını beyan etmiştim. Tutanaklara yanlış geçti. Bu şahıs silahlı değildi. Polisler silahsız olarak yakaladılar.

Sanık HASAN SELİM AÇAN, iddianamede Adana'da OYA SALAÇİN ile birlikte bulunduğum evde emniyet tarafından bulunduğu iddia edilen teksir makinası ve silahların olduğu iddia edilmektedir. Adana Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan aramada komşuların bulunup bulunmadığını, aramada elde edildiği bildirilen silah ve diğer suç unsurlarının sayımında veya elde edilişinde Emniyet Müdürlüğü mensuplarından başka şahısların olup olmadığı hususlarının ve ayrıca teksir makinası ile baskı yapıldığı iddia esildiğinden baskı yapılması halinde bulunduğum evin gecekondu evi olduğu nedeni ile yakın komşularımın duyup duyamayacağının belirlenmesi için ev sahiplerimin dinlenmesini, talep ediyorum. Dedi. Devamla Adana'daki evimde yapılan arama usulsüzdür. Zira dosyadan edindiğim bilgi kadarıyla arama tutanağında emniyet mensupları dışında herhangi bir şahıs yoktur. Dedi. Polislerin bu tutanakta imzaları bulunan polislerin tanık olarak dinlenmelerini istiyorum. Dedi. Suç duyurusu bulunduğuna dair yazdığım Selimiye Cezaevi Müdürlüğüne vermiş bulunduğum dilekçe hakkında herhangi bir işlem yapılmamıştır. Dedi. Ben gözetim altında iken Ocak 1983 tarihinde 3 defa 1. Şube tarafından Haydarpaşa Askeri Hastanesine tedavi için götürüldüm. Hastaneye götürülüp götürülmediğimin, vücudumda işkence arazları görülüp görülmediğinin tespit edilip edilmediğinin sorulmasını, talep ediyorum. Dedi. Emniyette betonda yatırıldığımdan dolayı böbreklerimin tahrip oldu ve böbrek tedavisi gördüğüme dair yakalanışımdan 1 ay sonra Selimiye Cezaevi doktoru, Metris ve Sağmalcılar Cezaevi Müdürlükleri Askeri Doktorlarından tedavi görüp görmediğimin sorulmasını istiyorum. Dedi. Sabah tanık olarak dinlenen LAMİA SALAÇİN ve BEDİA KÖKSALAN benimle yüzleştirilmediklerini ifade etmişlerdir. Polis doğru tutanak tutmamıştır. Tutanakta imzası olan polislerin tanık olarak dinlenmelerini ve ayrıca sahte belge düzenlemekten haklarında soruşturma açılmasını talep ediyorum. Dedi. MAHMUT TEZCAN'ın ifadesinde İSMAİL CÜNEYT'in çatışmada öldürülmediği ortaya çıkmıştır. Bu konuda suç duyurusunda bulunuyorum. Dedi.

Sanık KAZIM YILDIRIM, iddianamede benim 1982 yılından yakalandığım tarihe kadar İstanbul'da bulunduğum iddiası vardır. Halbuki ben 1983 Nisan ayında asker arkadaşım HASAN BULUT'un evine geldim. 1 gün kaldım ve yakalandım. Ben devamlı Adana'da kaldım. Adana'da kaldığıma dair Dumlupınar Mh. Akıl Ticaret N: 103 de İSMAİL AKBABA ve BERTAL YILDIRIM'ın tanık olarak dinlenmelerini talep ediyorum. Dedi.

BERTAL YILDIRIM, amcamdır. Diğeri mahalleden tanıdığım bir şahıstır. Ayrıca tahliyemi talep ediyorum. Dedi.

Av. İBRAHİM AÇAN, müvekkilimle görüşemediğim için Bir şey diyemiyorum. Ayarıca müvekkilime yapılan işkence vardır. Yapanlar hakkında suç duyurusunda bulunuyorum. Dedi. İSMAİL CÜNEYT emniyet tarafından öldürülmüştür. Yapanlar hakkında suç duyurusunda bulunuyorum. Dedi.

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI SURETİ (*)

G 03*(okunamadı -çitsiz)*364968

Soyadı: ÇETİN
Adı: BEKİR
baba adı: Mehmet
ana adı: Hatun
doğum yeri: Osmaniye
doğum tarihi: 04-02-1955
Dini: İslam
medeni Hali: Bekar
Vilayeti: Adana
Kazası: Osmaniye
Nahiyesi:
Mah. veya Köyü: Orhaniye
Sokağı: -
Ev no: 15
Cilt no: 060
Sahife No: 24
Ne Suretle Verildiği:

Bu nüfus hüviyet cüzdanında yazılı olan BEKİR ÇETİN
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak nüfus kütüğünde kayıtlıdır.
Bu cüzdan OSMANİYE Nüfus idaresinden verilmiştir.

12/12/1983

ASLININ AYNIDIR.
Emn. Sys. Şb. P.M.

T.C.
İstanbul Vilayeti
Emniyet Müdürlüğü

* İSMAİL CÜNEYT'in üzerinden çıkan sahte kimlik.

1. ORDU VE İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI 1 NO'LU ASKERİ MAHKEME BAŞKANLIĞINA (*)

SELİMİYE

12 Haziran 1984 tarihindeki duruşmada, proletarya ve halkımızın yiğit evlatlarından önder komünist, usta devrim savaşçısı İSMAİL CÜNEYT'in faşist işkenceciler, tarafından bilinçli olarak katledildiğine dair suç duyurusunda bulunmuştum. "Mücerret beyandan öteye gitmediği..." gerekçesiyle o zaman bu talebim reddedildi.

Bugün bu konudaki talebimi bir kez daha tekrarlıyorum. İSMAİL CÜNEYT faşist katiller tarafından bilinçli olarak katledilmiştir. Faşist caniler tarafından hazırlanan dosyada bu konudaki zabıtlar düzmecedir. Düzmece zabıtlarda İSMAİL CÜNEYT'in, Coşkun Efendioğlu'nun "evine gittiği sırada çıkan çatışmada" öldüğü söylenmektedir. Aksine o, Coşkun Efendioğlu'nun işyerinde sağ olarak ele geçirilmiş ve daha sonra kurşuna dizilmiştir. Yine aynı zabıtlara inanılacak olursa o çatışmada İSMAİL CÜNEYT'in üzerine otomatik silahlarla toplam 11 el ateş edilmiştir. Faşist işkencecilerin elinde bulunduğum sırada, bu yiğit komünistin katledildikten sonra çekilmiş resimleri, psikolojik işkence ve göz korkutma amacıyla bana gösterildi. Aziz vücudunda düzenli aralıklarla kalbe doğru yarım ay çizen ve sonuncusu tam kalbin üzerine rastlamış şekilde 4 kurşun yarasından başka herhangi bir yara hatta çizik izi dahi yoktu. Bir evin daracık ve üç-beş adım uzunluğundaki giriş koridorunda hem de iki ayrı otomatik silahtan 11 merminin sıkıldığı iddia edilen bir "çatışma"da bunun hiçte akla yakın olmadığı ortadadır.

12 Eylül askeri (...) darbesinden sonra onlarca anti-faşist savaşçı bilinçli olarak kurşuna dizilerek veya faşist işkence tezgahlarında katledildikten sonra "çatışma sonucu" süsü verilerek bu cinayetler gizlenmeye çalışmıştır. İSMAİL CÜNEYT'in katli bu tip cinayetlere eklenen yeni bir halkadır. Ama şurası unutulmasın ki, işleniş biçimi ne olursa olsun, hiçbir cinayet gizli kalmayacaktır. Yalnızca bu cinayetleri işleyen katiller değil, onlara bu emir ve yetkiyi veren 12 Eylülcü (... ...)lar ve bu cinayetlerin üstünü örtme çabalarında rol alanlar da yaptıklarının hesabını birer birer ve mutlaka vereceklerdir. İSMAİL CÜNEYT'LERİN KANLARI YERDE BIRAKILMAYACAKTIR!.. 21 Eylül 1984

H. Selim AÇAN

* İstanbul 1. Nolu Synt Askeri Mahkemesi'nin 1983/391 E. sayılı dosyasından.

Üsküdar C. Savcılığı Hzl. 985/2628

25.4.1985

Synt. K.lığına
C.Savcılığına
İSTANBUL

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesinin 983/391 esasında kayıtlı davanın 18.1.1985 günlü duruşmasında dinlenmiş bulunan tanık Mahmut TEZCAN: "Üzerinde Adana-Osmaniye doğumlu kimlik bulunan bir kişinin İstanbul-Galatasaray-Meşrutiyet Caddesindeki kendisine ait yayınevinde polisler tarafından yakalandığı, yakalanan bu kişinin üzerinde silah bulunmadığı" yolunda ifade vermiştir.

Bu olaya olay esnasında orada bulunan Ahmet Sait ORAL isimli kişi de tanık olmuştur.

Bu dosya içinde bulunan Sıkıyönetim Askeri Savcılığının 1983/1214 sayılı dosyası meyanında Klasör:2, Dosya:2, Dizi 43, 55, 57, 63, 65 ve 121 sıralarındaki tutanaklarda Adana-Osmaniye doğumlu Bekir ÇETİN kimliğiyle yakalanan kişinin İsmail CÜNEYT olduğu belirtilmekte, ancak "İstanbul-Galatasaray-Meşrutiyet Caddesi No: 58/3 Aşama Yayınevinde silahsız olarak yakalandığı halde Beylerbeyi, Yalıboyu Caddesi, Koruluk Asafhalet Çelebi Sokak No: 12/4 sayılı evde yaralı olarak ele geçtiği ve hastaneye götürülmeden öldüğü" şeklinde tutanak düzenlendiği sanılmaktadır. Görgü tanıklarının ifadelerine göre bu tutanaklar gerçeği yansıtmamaktadır.

İsmail CÜNEYT isimli kimsenin silahsız olarak yakalandıktan sonra polisler tarafından öldürüldüğü kuşkusunu uyandıran kuvvetli emareler mevcuttur.

Bu gibi olaylarda polisin bazen gerçek dışı tutanak düzenlediği, güveni sarstığı Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, Daireleri ve birçok mahkeme kararlarında açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu nedenlerle 353 sayılı yasanın 94-96 ve 1412 sayılı CMUK.nun 148, 151, 153 ve TCK.nun 235 nci maddeleri uyarınca soruşturma açılması arz ve ihbar olunur.

Saygılarımla

Avukat
İbrahim AÇAN

T.C.
Ü S K Ü D A R
CUMHURİYET SAVCILIĞI

HAZIRLIK: 1985/2628
KARAR : 987/3244

TAKİPSİZLİK KARARI

MUHBİR MÜSTEDİ: Avukat İbrahim Açan: Ali oğlu 1333 doğ. Ankara, Kızılay …………… sokak N: 36-1-B de çalışır

MAKDÜL :İsmail CÜNEYT: Hüseyin oğlu Alimeden olma 1956 doğ. Sındırlı ilçesi Bayırlı köyü C: 13 s: 4 k: 2 de …………
SANIKLAR : 1- MEHMET ŞANLI: Mehmet ve Atiyeden olma 1951 doğ. İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. şubede görevli polis memuru.
2- SİYAMİ GÜLŞEN …………… ve Emineden olma 1948 doğ. Akdağ medeni dokuzlar köyü nüf. kay. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memuru.
SUÇ : ADAM ÖLDÜRMEK
SUÇ TARİHİ : 21.12.1983

Yukarıda ası yazılı muhbir müstedi Avukat İbrahim Açan'ın 25.4.1985 tarihli İstanbul Cumhuriyet Savcılığından havaleli dilekçesi ile İsmail Cüneyt'in polisler tarafından öldürüldüğü tahkikatın yapılması istenmekle yapılan tahkikat alınan beyanlardan ve olayın menşeyine inildiğinde olay etrafında Üsküdar C.Savcılığının 1983/6328 Hz. Sayısı ile İsmail Cüneyt'in ölü muayenesi yaptırılmış otopsiye sevk edilmiş ve tahkikat evrakı 26.1.1984 gün ve 1983/6328 Hz ve 1984/58 sayı ile 1. ordu ve sıkıyönetim komutanlığına komutanlığın isteği üzerine gönderildiği 1. ordu Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca hazırlık tahkikatına mütakip İsmail Cüneyt'i öldürmekten dolayı sanık polis memurları Mehmet Şanlı ve Siyami Gülşen hakkında 21.12.1984 ve 1984/77 kayıt 1984/77 esas ve 1984284 kara no ile sıkıyönetim askeri mahkemesinde kamu davası açıldığı yapılan muhakeme sonunda kasten adam öldürmek suçundan sanık polis memurları Mehmet Şanlı ve Siyami Gülşen haklarında 29.11.1984 gün ve 1984/1157 sayıt ve 1984/84 esas 1984/201 karar no ile beraat kararı verildiği ve bu kararın 21.12.1984 tarihi ile kesinleştiği aynı maktül olay ve sanıklar hakkında tekrar koğuşturma yapılamayacağı bu karar hakkında usuli ve adli yollara gidilebileceği cihetle olay etrafında sanıklar hakkında tekrar koğuşturma yapılmasına mahal görülmediğine CMUK 163 ve devamı uyarınca kararın bir örneğinin muhbir müstediye tebliğ edilmek üzere karar verildi. 13.7.1987

………………… YAVUZ 14168
ÜSK. C. SAVCI YRD.

ATAMAN İNCE'NİN İŞKENCEDE ÖLÜMÜ

1981 yılı Ekim ayı başlarında gözaltına alınan TİKB İstanbul İl Komitesi üyesi Ataman İnce, en vahşi işkencelerden geçirildi ve tek kelime ifade vermeden 25.10.1981 günü ser verip sır vermeyenlerin ölümsüzlüğüne ulaştı.

Yakalama tutanağına Ataman'ın imzadan imtina ettiğine dair şerh düşülmüş, 20.10.1981 tarihinde de ifade vermediğine dair tutanak düzenlenmiştir. 25.10.1981 günü ölümünden sonra cesedin önce Adli Tıp morguna götürüldüğü, daha sonra da kimseye haber verilmeden Zindanarkası Mezarlığına gömüldüğü ailesinin uzun çabaları sonunda 13.11.1981 günü ortaya çıkartılmıştır.

Ailesinin girişimleri sırasında "böyle bir ölüm olayı yoktur" diyen Askeri Savcılık, olay ortaya çıkartılınca göstermelik de olsa dava açmak zorunda kalmıştır. Açılan dava sonunda, müdahil vekili Avukat İbrahim Açan'ın soruşturmanın genişletilmesi talepleri reddedilerek, baştan amaçlandığı şekilde, tüm işkencecilerin beraatlarına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Askeri Yargıtay beraat kararını eksik soruşturma gerekçesiyle bozmuştur, bunun üzerine yeniden yapılan yargılama sonucunda bir kısım işkencecilere 6'şar yıl 8'eray hapis cezası verilmiştir. Askeri Yargıtay 1. Dairesinde onanan bu karar, Askeri Yargıtay Başsavcılığının itirazı üzerine Daireler Kuruluna gönderilmiş ve bir kez daha eksik soruşturma gerekçesiyle mahkumiyet kararı bozulmuştur.

Askeri Yargıtay Başsavcılığı ilk temyiz incelemesinde beraat kararının bozulması yönünde görüş bildirmiş olmasına rağmen, ikinci temyiz incelemesinde mahkumiyet kararının bozulması için 1. Dairenin kararına itiraz ederek işkencecileri kurtarma çabasına girmiştir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bozma kararında sonra sanıklar yeniden yargılanmışlar ve bu kez 5'er ay 10'ar gün hapisle cezalandırılmışlardır.

Yılan hikayesine döndürülen dava 7 yıl sonra yeniden temyiz aşamasına girmiştir.

Yargılanan işkencecileri aşağıda teşhir ediyoruz. Kendi mahkemelerinde beraat edebilirler veya göstermelik hafif cezalarla kurtulabilirler, ama halkımızın vicdanında beraat edemeyecekler ve günü geldiğinde hak ettikleri cezaya, çarptırılacaklardır.

Talat GÜL

Ömer ERDAL

Celal ARSLAN

Bidat YILDIZ

Niyazi ÇOMAK

Selahattin TUTAR

Yusuf TOKUR

Ahmet ERKMEN

Aslı okunamayan YAKALAMA ZABIT VARAKASI'nın okunabilen kısımları aynen şöyledir:

YAKALAMA ZABIT VARAKASI

15.10.1981 tarihinde Kartal Kaza TİKB örgütü mensupları olarak yakalanan ve evlerinde bu örgüte ait kitaplar, bildiriler ve yapıştırılmaya hazır ilanlar bulunan CEMAL ŞEREF YARDIMCI ve ERDAL COŞKUN'un yakalanmasından sonra yapılan sorguları sırasında sanıklardan Erdal Coşkun'un kod ismi Cengiz olarak bilinen ve kendisinin üstünde örgüt elemanı olan şahısnan 16.10.1981 günü saat 14-14:30 arasında Kartal-Maltepe Mıntıkasında bir kahvede buluşmaları olduğunu bu buluşmaya gelmesi ihtimalinin yüksek olduğunu bildirmesi üzerine aşağıda adları bulunan görevlilerce sanık Erdal Coşkun refakate alınıp Maltepe istasyon civarında sanığın gösterdiği Sabır Kıraathanesine gidilerek gerekli tertibat alınmış gelmesi beklenen Cengiz kod isimli şahıs beklendiği sırada sonradan halen Kahramanmaraş Merkez …………… nüfusuna kayıtlı olup halen Ankara'da içcebeci semtinde bulunduğunu beyan eden İsmail oğlu 1956 Emine'den doğma MUSTAFA GÜLMEZ xxxxx çizildi, olduğu anlaşılan şahıs, gelerek beraber götürülüp ayrı bir masada oturtulan sanık Erdal Coşkun'un masasına gelip konuşmaya başladıkları esnada evvelce kararlaştırılan işaret üzerine buluşmaya gelen şahsın bu olduğu anlaşılması üzerine adı geçen sanık MUSTAFA GÜLMEZ yakalanarak gerekli sorgusu yapılmak üzere sorgulama amirliğine getirilmiş olduğuna dair iş bu yakalama zabıt varakası tanzimle altı birlikte imza edildi. 16.10.1981

Kom. Mua.	Polis Memuru	Polis Memuru	Polis Memuru
393 İmza	İmza	İmza	imza

Sanık	Sanık
Erdal Coşkun	Mustafa Gülmez (Ataman İnce)
imza	(Kod ismi Cengiz) İmzadan imtina etmiştir.

Aslı okunamayan ZABIT VARAKASI'nın okunabilen kısımları aynen şöyledir:

ZABIT VARAKASI

15.10.1981 tarihinde yapılan bir operasyon sonunda Tunceli nüfusuna kayıtlı Ali oğlu 1965 doğumlu Cemal ...... nüfusuna kayıtlı, ... doğumlu Şerif Yardımcı, Malatya nüfusuna kayıtlı Mehmet oğlu 1964 doğumlu Erdal Coşkun şüpheli olarak yakalanarak evlerinde yapılan aramada TİKB örgütüne ait bildiri el ilanları yasak yayınlar ve bantlar bulunmuş yapılan sorgulamalarında kendilerine bu örgüt adına çalışma faaliyetleri gösteren ve bildirileri veren CENGİZ adlı bir şahıs olduğunu ve bu şahıs ile 16.10.1981 günü saat 14.00 sıralarında Kartal-Maltepe istasyonu civarında bir kahvehanede buluşmaları olduğunu beyan etmeleri üzerine bahsi geçen kahvehanede gerekli tertibat alınmış olup ve refakatte götürülen Erdal Coşkun kahvehaneye oturtularak beklenmeye başlandığında beklenen Cengiz isimli şahıs kahvehaneye gelmiş Erdal Coşkunla önceden anlaşılan şekilde işaretle gelen şahsın bu olduğu öğrenilmesi üzerine Cengiz isimli şahıs yakalanmış üzerinde yapılan aramada elde edilen nüfus cüzdanı ve ikrarına göre şahsın K. Maraş nüfusuna kayıtlı İsmail oğlu 1956 doğumlu MUSTAFA GÜLMEZ (örgüt içindeki kod adı Cengiz) olduğu anlaşılarak yakalanan sanık karakola getirilmiş nüfus cüzdanının tetkikinde sahte olduğu anlaşılması üzerine ve mahalli nüfus memurluğu ite yapılan telefon muhaberesinden sanığın bu isimdeki şahıs olmadığı anlaşıldığında, yakalanan sanığa şifahi olarak kimlik ve işlediği suçlar sorulduğundan kendisinin Diyarbakır ili, Kulp ilçesi nüfusuna kayıtlı Zeki oğlu, 1956 doğumlu Ataman İnce olduğunu Adana Cezaevinden firar ettiğini Adana'da iki askerin öldürülme olayından ve ölen askerlerin silahlarını kaçırmaktan yargılandığını İskenderun ilçesinde örgüt adına işlediği suçlardan dolayı cezaevinde sahte kimlikle tahliye edildiğini 30.9.1981 günü Kartal Rahmanlar tren istasyonunda örgütüne ait el ilanlarını yapıştırırken görevli bekçiye tabanca teşhirinde bulunarak kaçtığını beyan etmiş olup biz devrimciler ser verip sır vermeyiz diye başkaca bir beyanda bulunup bulunmadığını ve ifade vermediğine dair iş bu zabıt varakası tanzimle birlikte imza edildi. 20.10.1981

Talat Gül	Celal Arslan	Niyazi Çomak	Yunus Tokur
Kom.Mua-İmza	Kam.Mua-İmza	Kom.Mua-İmza	Polis Memuru-İmza

Ömer Erdal	Bidat Yıldız
Polis Memuru-İmza	Polis Memuru-İmza

NUMUNE HASTANESİ RAPORU

Haydarpaşa Numune hastanesinde Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği üyelerinden ATAMAN İNCE isimli şahsın tedavisi için getirildiği esnada öldüğünün Synt. Savcılığında istihbar edilmesi üzerine adı geçen şahsın muayenesinin yapılarak ölüm sebebinin tesbit ettirilmesi bugü saat 15.30 da istenmesi üzerine adı geçen hastaneye gelindi refakata zabit katibi Nilgün Ergen alındı hastanenin birinci hariciye bölümünden Dr. Habib Bayram bilirkişi olarak müdavi hekim olması nedeniyle seçilerek görevlendirilen bilirkişiyle hastanenin gasilhanesine inildi bilirkişi şahsın hüviyeti tesbit edildi.

BİLİRKİŞİ: HABİB BAYRAM Hüseyin oğlu 1951 doğ. Haydarpaşa Numune Hastanesi 1. hariciye servisi asistanı olduğunu söyledi takiben yemini yaptırıldı hastanenin gasilhanesinde bulunan ve üzeri çarşafla örtülü olup çarşafa iliştirilmiş yazıda hüvüyet olarak ATAMAN İNCE isminin yazılı olduğu bildirilen ceset ……………………n tarafından gösterildi cesedin harici muayenesine göre 25-30 yaşlarında hafif sakallı bıyıklı hafif dalgalı saçlı zayıf bünyeli tahminen 1.65 boylarında sünnetli erkek cesedi olduğu görüldü sırt kısmında ölü morlukları teşekkül etmeye başladığı görüldü cesedin kalın kaşlı ince çeneli olduğu hafif esmer tenli olduğu müşahade edildi fiziki yapısı olarak müşahede edilen bu yaratılış özelliklerinin dışında yapılan gözlem sonucunda sol koltuk altında 5 cm. tahmini bir yarayla sol dizde 3 adet bir santimetre çaplı birbirlerine yakın saç ayağı teşkil eden 3 adet harici kabuklu yara sol (uyluk **–çitsiz**) dış kenarında 1 cm. çaplı kabuklu yara her iki ayak ön yüzlerinde yarım santimetrelik birer adet kabuklu yara her iki ayak tabanında 8-10 cm.lik 8x8 cm. ebadında ekimozlar görüldü sırtta muhtelif yaralarda 5 adet birbirlerinden ayrı vaziyette kabuklu yara görüldü. Cesedin başkaca bir harici bulgusu tesbit edilemedi yukarıda belirtildiği üzere sırt üstü yatmakta olan cesedin arka kısmında ölü morluğunun teşekkül etmeye başladığı görüldü. Sol kol dirsek iç kesiminde serum verildiğine delalet eden dışı az kanlı küçük bir yara görüldü. Baş nahiyesinde kayda değer bir bulgu yok. Refakatteki bilirkişiden soruldu:

Yukarıda tesbit edilen bulgular gördüğüme göre aynen doğrudur. Ben de bu müşahadeye katılıyorum bu harici bulgulara göre cesedin ölüm sebebinin haricen tesbiti mümkün değildir ve ölüm sebebinin tayini tesbit etmek için morga kaldırılması gerekir dedi.

Muayenede yapılacak başkaca bir işlem olmadığına ölüm sebebinin tayin ve tesbiti için cesedin adli top morg müdürlüğüne gönderilmesine karar verilerek hastanede düzenlenen işbu tutanak beraberce imza altına alındı. 26.10.1981

Synt. Yard. Savcısı	Bilirkişi Tabib	Zabit Katibi
Mustafa Batmaz	Habib Bayram	Nilgün Ergen
(**imza**)	(**imza**)	(**imza**)

Hastane görevlisi
Bahattin Esen
(**imza**)

Ceset Adli Tıp Morg Müdürlüğüne gönderilmek üzere Selimiye Polis Karakolu memurlarından ZEYNULLAH İNKAYA'ya 658/50505 Nolu memura teslim edildi.

Teslim aldım
658/50505
(**imza**)

ADLİ TIP KURUMU RAPORU

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Tıp Kurumu Başkanlığı

Genel Kurul 11 Ekim 1985
R…….. No. A.T: 10876/20895 İstanbul,
Ka…… No. : 50

İSTANBUL -Sıkıyönetim Komutanlığı 1.no.lu Askeri Mahkemesinin 23.5.1985 gün, 984/136 sayılı yazısı ile istenmesi üzerine aynı savcılığın 27.7.1984 gün, 985/73939 sayılı yazısı ile gönderilen ATAMAN İNCE hakkındaki evrak tetkik edildi.

Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının Selimiye 27.5.1985 gün ve 1985/73939 sayılı yazısında;

Müteveffa Ataman İnce'nin cesedinde belirlenen yara, kırık ve ekimozların, kişinin kendisi kapalı bulunduğu nezarathanenin duvarlarına, kapısına, ranzaya çarparak kendisini yerden yere atması suretiyle husule gelip gelmeyeceği,

Ölümün ne sebeple husule geldiği, cesedinde belirlenen yara ve ekimoz gibi haraci bulguların kendisinde de önceden var olduğu ileri sürülen hastalıkların sonucu husule gelen ölümü intaç edip edemeyeceği, hususunda dosyanın Genel Kurulda incelenerek gerekli raporun tanzimi istenmektedir.

Sorgulanmak üzere 16.10.1981 günü tutuklandığı, sorgulama sırasında 25.10.1981 günü hastalandığından götürüldüğü hastanede aynı gün öldüğü bildirilen 25 yaşlarındaki Ataman İnce hakkında tanzim edilen;

1- 18.10.1981 günlü vizite defteri fotokopisinde "T.A 13/8, nabız 100, sırtın hemen tamamında künt travmaya bağlı ekimotik sahalar; sağ kol arka yüzde ekimoz, her iki omuzda ekimoz ve sıyrıklar, her iki gluteal bölgeyi içine alan ekimoz, her iki ayak tabanında ekimoz ve hematom bulunduğu, travmaya bağlı solunum distresi teşhisi konduğu hayati tehlike olmadığı"

2- Haydarpaşa Numune Hastanesinin evrakında "25.10.1981 de yapılan muayenesinde; dilde kuruluk, dehidratasyon hali, rie grafisinde kesafet, üre 148 mgr. Bulunup akciğer tüberkülozu ve prerenal azotemi düşünülerek pafüzyon yapıldığı, ani şoka girip akşamüzeri vefat ettiği"

3- 26.10.1981 günlü ölü muayene tutanağında; "sol koltuk altında 5 cm. ebadında yara, sağ omuzda kabuk bağlamış 2 cm.uzunlukta sathi yara; sol uyluk dış kenarında 1 cm. lik kabuklu yara, her iki ayak tabanlarında ekimoz, sırtın muhtelif yerlerinde 5 adet kabuklu yara gözlendiği"

4- Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsünün 25.1.1981 gün, 928/1827 sayılı otopsi raporunda; "haricen sağ deltoid bölgede 5x4 cm. sol lomburda alt bölümde 8x4 cm. sırtta sol skapula iç kısında 5x4 cm. boyutlarında renk değişimli alanlara şak edildiğinde ekimoz olduklarının anlaşıldığı, vücudun dağınık ve muhtelif yerlerinde üzeri kurutlu yaralar görüldüğü, dış(*-çisiz*) muayenede baş derisi altında vertexte 4 cm. sağ frontalde 3 cm. ebadında ekimoz olduğu, kafatasının sağlam, beyin şiş ve ödemli olup kenitlerinde özellik bulunlmladığı, sol 7 ci kotun meme hattı hizasında kırık etrafı adalelerinde ekimoz bulunduğu, her iki akciğer şiş ödemli satıhlarında noktavi kanamalar, kesitlerinde alt loblarda lomber pnötomi görünümü tesbit edildiği, kalp normalden biraz büyük kesitte solda hafif hipertromi, sağda dilatasyon olduğu, karnın açıldı, karaciğer sirotik, dalak normalden büyük, böbrek kistlerinin alacalı olduğu, histolojik tetkikde akciğerlerde kronik bronşit interstiyel pnömoni, ödem, kanama, karaciğerde kronik aktif hepatit, siröz, böbrekte lower enphron nefrozis tesbit edildiği, ölümün interstiel pnömoni, siroz ve aşağı nefron nefrozis'in müşterek tesirinden meydana gelmiş olduğu"

5- Adli Tıp Meclisinin 12.3.1982 gün, 3506-6228 sayılı kararında; "ölümün ağır akciğer, karaciğer ve böbrek hastalığının müşterek tesiri ile meydana geldiği, dış bulgular itibariyle 4 gün veya daha öncesine ait müessir fiile maruz kalmış olduğu, fibrozis ile müterafik pnömoni ve sirözün müessir fiik ile ilgisi olmayacak kadar eski oldukları, böbrek arızasının ise 10-15 günlük olacağı, dolayısı ile müessir fiil ile ilgisi olmadığı, ancak kişiye vaki travmanın geniş ekimozlar meydana getirmiş olması, ölümün travmadan sonra meydana gelmesi travmatik değişim bizatihi öldürücü olmamakla beraber ölümün tecik etmiş olduğu dolayısı ile TCK nun 452/2 nci maddesine mümas olacağı"

6- Yüksek Sağlık Şurasının 26.1.1983 gün, 154/7584 sayılı kararında; "vücudundaki travmatik değişimler müessir fiil neticesi olabileceği gibi kişinin kendini sağa sola çarpmasından olabileceği tefrik yapılamadığı, genelde travmaların pnömoni ve aşağı nefron hastalığının sebep olması düşünülür ise de bu vak'ada kesin bir şey söylenemiyeceği"

7- Adli Tıp İhtisas Kurulunun "kişinin ölümünden 7-8 gün öncesinden başlıyarak müessir fiile maruz kaldığının kabulü gerektiği, bunların şahsın kendi kendine yaptığı travmalarla olmasının tıbben varit olmadığı, ancak travmatik değişimlerin kendisinde mevcut ve öldürücü nitelikteki hastalıkları vahimleştirerek ölümü çabuklaştırdığı, olayın TCK nun452/2'ci maddesine münas olduğu bildirilmiştir.

S O N U Ç :

16.10.1981 günü tutuklanan 25.10.1981 günü götürüldüğü hastanede kısa sürede ölen 25 yaşlarındaki Ataman İnce'nin ölümünden bir hafta önce yapılan muayenesindeki bulgular ile otopsisinden elde edilen bulgular ve bilgilere göre;

1- Müessir fiile bağlı vücudunda yaygın travmatik ekimozlar ve lezyonların mevcut olduğu;

2- Kişide kronik akciğer hastalığı ile kronik karaciğer hastalıklarının mevcut olduğu ve bu hastalıkların kişinin tutuklanmasından önce de var olduğu;

3- Travmaya bağlı alt nefron nefrozu denilen böbrek bozukluğu ile ikinci fıkrada belirtilen hastalıkların kendi başına olay anında ölümü gerçekleştiremeyeceği veya tek başına ölümü Tacik edemeyeceği; tesbit edilen travmatik lelzyonların kendisinde mevcut böbrek ve karaciğer hastalıklarının şiddetini artırarak ölümü oluşturamayacağı;

4- Vücudunda mevcut ekimozlar ile müessir fiil bulgularının tümünün kişinin kendisini yere atmak veya künt bir yere vurmak suretiyle meydana gelemiyeceği, bir kısmının kişi vaki direkt travmalar ile oluştuğu;

5- Ataman İnce'nin ölümünün travmatik lezyonlardan gelişen ve son safhada kendinde mevcut hastalıkları nedeniyle mukavemeti kırılmış kendinde ba…nde kronik akciğer hastalığı zemininde kolaylıkla oluşan solunum yetmezliği ile münas olduğu oybirliği ile mütalaa olunur.

Kurul Başkanı
Adli Tıp ve Patolojik Anatomi Uzmanı
Prof. Dr. Şemsi Gök
(imza)

Üye
Kadın Doğum Hast. Uz.
Vehbi Kutlu
(imza)

Üye
Biyoloji Uzmanı
Prof. Dr. Oktay Çokyüksel
(imza)

Üye
Kardioloji Uzmanı
Dr. Fuat Birkardeşler
(imza)

Üye
Ortopedi ve Travmatoloji Uz.
Doç. Dr. Refik Tezcan
(imza)

Üye
Kadın Doğum Hast. Uz.
Dr. Öznur Aykaç
(imza)

Üye
Göğüs Hastalıkları Uz.
Prof. Dr. Rauf Saygın
(imza)

Üye
Biyokimya Uzmanı
Prof. Dr. Nevzat Taban
(imza)

Üye

Adli Tıp Uzmanı
Prof. Dr. Cahit Uzon
(imza)

Üye
Genel Sirürji Uzmanı
Dr. Hüseyin Dokuzuncu
(imza)

Üye
Kulak Burun Boğaz
Hast. Uz.
Dr. Metin Saraç
(imza)

Üye
Genel Sirürji Uzmanı
Dr. Ferruh Güremek
(imza)

Üye
Nöroloji Uzmanı
Dr. Ercüment Apor
(imza)

Üye
Ruh ve Sinir Hast.
Uz.
Dr. Kripton Dinçmen
(imza)

Üye
Mikrobiyoloji ve
Enfeksiyon
Hast. Uzmanı
Dr. Sevim Ölmez
(imza)

Üye
İmmünoloji Uzmanı
Prof. Dr. Şerif İncemen
(imza)

Üye
Patolojik Anatomi Uz.
Dr. Sakide Müdüroğlu
(imza)

Üye
Nöroşirurji Uz.
Doç. Dr. Ertuğrul Sayın
(imza)

Üye
Adli Tıp uzmanı
Dr. Vakur Sağzen
(imza)

Üye
Adli Tıp uzmanı
Dr. Sami Aksu
(imza)

Üye
İç Hastalıkları Uzmanı
Prof. Dr. İsmail Dinç
(imza)

Üye
Anatomi Uzmanı
Doç. Dr. Şevket Selvili
(imza)

Üye
Farmakoloji Uzmanı
Prof. Dr. Alaaddin
Akçası
(imza)

Üye
Anestezi ve Reanimasyon
Uz.
Prof. Dr. Sadi Sun
(imza)

H.K.
S.E. 15.10.1985

İSTANBUL-Sıkıyönetim Komutanlığı 1. no.lu
Askeri Mahkemesine

Prof. Dr. Şemsi Gök
Adli Tıp Kurumu Başkanı

(imza)
(mühür)
(kaşe)

BELGELER II

DİRENME TUTANAKLARI

Aslı Adana 1 Nolu SYNT Askeri Mahkemesinin 1982/58 E.Sayılı "K. 6.B.4." dosyasında bulunan İstanbul 1. Şube Müdürü Tayyar Sever imzalı Fezleke'nin okunamayan aslı şöyledir:

... Örgütlerinin yayın organı olan ORAK-ÇEKİÇ adlı illegal dergilerinde de seri olarak yayınlanan DİRENME SAVAŞI başlığı altındaki "Polis'te ve Savcılıkta konuşmama", "mahkemeleri faşizmin yargılandığı devrimin kürsüleri haline getirme", "Polis'te, Mahkemede ve zindanda devrimci direniş bayrağını yükseltme" vs. gibi telkinlerin ve örgütlerinden aldıkları illegal talimatların etkisinde kalarak kesinlikle konuşmaktan, ifade vermekten, imza etmekten imtina etmişlerdir.

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasından:

ZABTETME ZABIT VARAKASI

ZAPTIN NEV'İ	KİMDEN ZAPTEDİLDİĞİ	KİME AİT OLDUĞU	ZAPTEDEN MAKAM	ZAPTEDİLEN SUÇ ALETİNİN VASFI-CİNSE VE MİKTARI
	Bahçelievler Siyavuşpaşa Mh. Yonca Sk. No: 23 Da: 30'da	**Aynı yerde ikamet eden M. Fatih Öktülmüş ve Buket Öktülmüş'e**	**Em. 1. Şb. Md.ğü**	**50 adet 500'lük – 500 adet 100'lük banknot halinde cem'an 75.000,- (Yetmişeşbin TL) para.**

3.3.1978

Uğur Gür
Şb. Başkanı
(İmza)

(okunamadı)
Kom.
(İmza)

(okunamadı) **Demirtaş**
(İmza)

(okunamadı)
(İmza)

(okunamadı)
(İmza)

(okunamadı)
(İmza)

M. Fatih Öktülmüş
(ev sahibi)
imzadan imtina ediyorum
(İmza)

Buket Öktülmüş
(ev sahibesi)
imzadan imtina ediyorum
(İmza)

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasından:

İFADE VERMEME VE İMZADAN İMTİNA TUTANAĞI

27 Şubat 1981 günü Adana ile E-5 karayolu üzerinde Hasan ve Hürmüz oğlu 1953 İzmir Muradiye Nüfusuna kayıtlı DİLAVER YANAR adına tanzim edilmiş sahte kimlik ile yakalandığından bu yana bana sorulan sorulara cevap vermiyeceğimi ve ayrıca ifade vermiyeceğim gibi Mustafa oğlu Zekiyeden doğma 1949 doğumlu MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğumu da ve ayrıca MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğum yönünde yapılan teşhisleri kabul etmiyorum demesi üzerine iş bu ifade vermeme ve imzadan imtina tutanağı tanzimle altı birlikte imza altına alındı. 4.5.1981

Em.Şb.1.Kom.Mua. (İmza)
Em.Şb.1.P.M. (İmza)
MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ (DİLAVER YANAR) *imzadan imtina ediyorum* **4.5.1981** (İmza)
Em.Şb.1.P.M. (İmza)
Em.Şb.1.P.M. (İmza)

TEŞHİS TUTANAĞI

Adana Emniyet Müdürlüğünce yürütülen operasyonlar sırasında 27.2.1981 günü kendisini tanıyan Güvenlik Kuvvetlerinin Dur ihtarına riayet etmeyerek kaçan ve daha sonra yaralı olarak yakalanan üzerinde İzmir Muradiye Nüfusuna kayıtlı HASAN ve HÜRMÜZ oğlu 1953 İzmir Muradiye doğumlu DİLAVER YANAR sahte kimliği ile yaralı olarak yakalan ve bana resmini gösterdiğiniz ayrıca 13.4.1981 günü İstanbul iline getirilerek bana gösterilen kişi benim eşim olan ve 1978 Ağustos ayı içerisinde İstanbul Cerrahpaşa Hastanesinden kaçırılan Mustafa-Zekiye oğlu 1949 Trabzon doğumlu olup İstanbul ili Fatih ilçesi Fener Haydar mahallesi nüfusuna kayıtlı ve hatta sağ kolundan yaralı MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ'tür. Yanılmıyorum kesinlikle ismi DİLAVER YANAR olmayıp MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğunu biliyorum demesi üzerine işbu teşhis tutanağı tanzimle altı birlikte imza altına alınmıştır. 24 Nisan 1981.

TEŞHİS YAPTIRAN Em.Şb.1.Kom.Mua. (İmza)
TEŞHİS YAPTIRAN Em.Şb.1.P.M. (İmza)
TEŞHİS EDEN BUKET ÖKTÜLMÜŞ (İmza)
TEŞHİS EDİLEN MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ (DİLAVER YANAR) *imzadan imtina ediyorum* (İmza) ***24.4.1981***
TEŞHİS ETTİREN Em.Şb.1.P.M. (İmza)
TEŞHİS ETTİREN Em.Şb.1.P.M. (İmza)

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasından.

TEŞHİS TUTANAĞI

Adana Emniyet Müdürlüğünce yürütülen operasyonlar sırasında 27.2.1981 günü kendisini tanıyan Güvenlik Kuvvetlerinin Dur ihtarına riayet etmeyerek kaçan ve daha sonra yaralı olarak yakalanan üzerinde İzmir Muradiye Nüfusuna kayıtlı HASAN ve HÜRMÜZ oğlu 1953 İzmir Muradiye doğumlu DİLAVER YANAR sahte kimlikli kişi;

Benim 1978 yılı içerisinde bir suçtan dolayı yatmakta olduğum Sağmalcılar cezaevine benden sonra gelen ve benim kalmakta olduğum 110 nolu koğuşun bulunduğu koridordaki 201 nolu koğuşta kalan ve zaman zaman benim kalmakta olduğum koğuşa gelen ve hatta daha sonra Cerrahpaşa hastanesinden kaçırılan ve açık kimliğini burada sizden öğrendiğim Mustafa-Zekiye oğlu 1949 Trabzon doğumlu olup İstanbul Fatih Nüfusuna kayıtlı MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğunu hem resminden hem de canlı olarak kendi yüzünden tanıyorum gerek resimden gerekse canlı olarak gördüğüm bu kişinin DİLAVER YANAR olmayıp MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ olduğunu kesinlikle teşhis ediyorum ve bu teşhisimde yanılmıyorum demesi üzerine işbu teşhiz tutanağı tanzim edilip birlikte altı imza altına alınmıştır. 24 Nisan 1981

TEŞHİS YAPTIRAN	TEŞHİS YAPTIRAN	TEŞHİS EDEN
Em.Şb.1.Kom.Mua.	Em.Şb.1.P.M.	YILMAZ ERDEĞER
(İmza)	(İmza)	(İmza)

TEŞHİS ETTİREN	TEŞHİS ETTİREN	TEŞHİS EDİLEN
Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ
(İmza)	(İmza)	(DİLAVER YANAR)
		imzadan imtina ediyorum
		(İmza)
		24.4.1981

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasından.

T U T A N A K T I R

8 MARt 1989 günü Müdürlüğümüzce başlatılan TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (TİKB) adlı illegal örgüt operasyonları sırasında aynı günü İlimiz Kadıköy Altıyol Kırtasiyeci Sokak üzerinde söz konusu örgütün Avukatı olan Mehmet oğlu 1956 Ankara doğumlu KAZIM BAYRAKTAR ile buluştuktan bir süre sonra Abdurrahman-Ayşe oğlu 1952 doğumlu Adana İli Karaisalı ilçesi Pirili köyü nüfusuna kayıtlı MUZAFFER KOÇAK adına tanzim edilmiş sahte nüfus cüzdanı ila birlikte yakalanan ve söz konusu örgütün MERKEZ KOMİTE üyesi ve GENEL SEKRETERİ olan Hasan-Altın oğlu 1950 doğumlu, Ankara ili Kızılcahamam ilçesi Kızılcaören köyü nüfusuna kayıtlı YAŞAR AYAŞLI'nın konu ile ilgili yapılan sorgulaması sonucu gerçek kimliği ve liderliğini yaptığı TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ adlı yasadışı örgütün kuruluşu, amacı, tüzüğü, eylemleri hakkında poliste ifade vermeyeceğini, bu konuda gerek görürse Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığında ifadesini vereceğini beyan etmesi üzerine konu ile ilgili tanzim edilen İşbu tutanak birlikte imza edildi.4 NİSAN 1985

Em.Sys.Şb.Mü.Kom. (İmza)

Em.Sys.Şb.Mü.Kom.Mua. (İmza)

Em.Sys.Şb.Md.P.M. (İmza) **7685**

Em.Sys.Şb.Md.P.M. (İmza)

Em.Sys.Şb.Md.P.M. (İmza) **588**

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasından:

YAKALAMA TUTANAĞI

TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (T.İ.K.B.) adlı illegal örgüt içerisindeki faaliyetlerinden dolayı, aranan örgütün merkez komitesi ve genel sekreteri Hasan oğlu 1950 Ankara doğumlu YAŞAR AYAŞLI'nın ilimiz Kadıköy-Altıyol Kırtasiyeci sokak No.23 sayılı yerde kurulu bulunan Kadıköy Kıraathanesinde olduğu istihbar edilmesi üzerine 08.03.1985 günü belirtilen adrese gelinerek çevrede güvenlik önlemleri alınıp kahve içersinde yalnız olarak oturan YAŞAR AYAŞLI'nın bir buluşma yapacağı düşüncesiyle şahıs yakalanmıyarak beklenmeye başlanmış 5-10 dakika kadar beklenildikten sonra saat.17.30 da yanına 1,75-80 boylarında, kumral tenli, düz kumral saçlı, gri paltolu, elinde kahverengi, fermuarlı çanta bulunan bir şahıs gelerek YAŞAR AYAŞLI'nın oturduğu masaya oturup el sıkıştıktan sonra sohbet etmeye bağlamışlar saat.18.00 de oturdukları kahveden birlikte çıkarak Kırtasiyeci sokak üzerinde yürürlerken ikisi birlikte yakalanmış, YAŞAR AYAŞLI'nın yapılan üst aramasında MUZAFFER KOÇAK adına tanzim edilmiş nüfus cüzdanı ile BASKI VE ZÜLÜM BİZİ YII.D1RAMAZ başlıklı Hatay Eğitim Yüksek Okulundan bir yurtsever imzalı çizgisiz dosya kağıdına elle yazılmış örgütsel doküman zuhur etmiş yanında bulunan şahsın yapılan üst aramasında ve çantasında yapılan aramada Ankara Barosunca 15.03.1982 tarihinde KAZIM BAYRAKTAR adına verilmiş 888 seri nolu Avukatlar Yardımlaşma Sandığı üye Sağlık Cüzdanı, Avukat KAZIM BAYRAKTAR ve Avukat HÜSNÜ ÖNDÜL tarafından Sıkıyönetim Komutanlığı 1 nolu Askeri Mah.Başk.lığına verdikleri KAZIM YILDIRIM isimli örgüt mensubunun soruşturması ile ilgili dilekçe, Devrimci bir eylem için başlıklı küçük kağıtlara yazılmış el yazılı notlar (Doküman) zuhur etmiş olup adı geçenler alınarak müdürlüğümüze getirilmiş konu ile ilgili tanzim edilen işbu yakalama tutanağı birlikte imza edildi. 08.03.1985

Em.Sys.Şb.Mü.Kom.	Em.Sys.Şb.Mü.Kom.Yard.	Em.Sys.Sb.Md.P.M.
(İmza)	(İmza)	(İmza) 3546
Em.Sys.Sb.Md.P.M.	Em.Sys.Sb.Md.P.M.	Em.Sys.Sb.Md.P.M.
(İmza)	(İmza) 588	(İmza)
Em.Sys.Sb.Md.P.M.	MUZAFFER KOÇAK	KAZIM BAYRAKTAR
(İmza)	(sahte kimlikli) YAŞAR AYAŞLI (yakalanan) **imzadan imtina ediyorum** **8.3.1985** (İmza)	(yakalanan)

İstanbul 1. Nolu Synt Mahkemesi'nin 1983/391 E. sayılı dosyasından:

İFADE VERMEME VE İMZADAN İMTİNA ETME TUTANAĞI

TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (TİKB) adlı yasadışı örgüt içerisindeki faaliyet ve eylemlerinden dolayı PROF. AHMET kot ismi ile aranırken 20.12.1905 günü Müdürlüğümüzce yakalanan Talat-Emine Kanite Perihan, oğlu 1955 Artvin dokumlu AHMET COŞKUN EFENDİOĞLU'nun konu ile ilgili yapılan sorgulanması sırasında, örgütün MERKEZ KOMİTE üyelerinden İbrahim-Hatice Perihan oğlu 1954 Erzurum doğumlu HASAN SELİM AÇAN ile 26.12.1983 günü saat 13.30 da Üsküdar-Beylerbeyi otobüs durağını geçince sağda bulunan fırının bitişiğindeki kahvede örgütsel buluşmasının olduğu tespit edilmesi üzerine adı geçen şahsı yakalamak için randevu günü randevu yerinde belirtilen saatte alınan önlemler sonucu saat 18.35 sıralarında sanık AHMET COŞKUN EFENDİOĞLU ile örgütsel buluşmayı gerçekleştiren yukarıda açık kimliği belirtilen HASAN SELİM AÇAN adlı örgüt mensubu Kudbeddin-Huri oğlu 1949 Hınız doğumlu GIYASETTİN DEĞİRMENCİ adına düzenlenmiş sahte hüviyetle yakalanarak gözaltına alınmıştır.

Gözaltına alınan GIYASETETİN DEĞİRMENCİ sahte hüviyetli HASAN SELİM AÇAN'ın konu ile ilgili yapılan sorgulamasında ısrarla kimliğinin GIYASETETİN DEĞİRMENCİ olduğunu, bağlı bulunduğu örgüt hakkında ve birlikte faaliyet gösterdiği örgüt mensupları hakkında da bilgi vermiyeceğini beyan etmesi üzerine konu ile ilgili tanzim edilen işbu ifade vermeme ve imzadan imtina tutanağı birlikte imza edildi. 29.01.1984

Sys.Şb.Md.Kom.Mua.
(İmza)

Aynı yerde P.M.
(İmza)

Aynı yerde P.M.
(İmza)

Aynı yerde P.M.
(İmza)

HASAN SELİM AÇAN
(GIYASETETİN DEĞİRMENCİ SAHTE HÜVİYETLİ)
İMZADAN İMTİNA EDEN SANIK

İstanbul 1. Nolu Synt Mahkemesi'nin 1981/307 E. sayılı dosyasından:

Askere gitmedim çünkü ben MARKSİST-LENİNİST görüşe sahibim ve şu an da Türkiye'deki düzen kapitalist bir düzendir. Bugün Türkiye'de sömürü ve zulme dayalı bir düzen işbirlikçi Tekelci kapitalistlerin ve toprak ağalarının iktidarı vardır. Ordu da bu düzenin koruyucusudur. Dolayısı ile Askere gitmedim mevcut yasalar ve diğer kurumlar bu düzenin koruyucusudurlar ben bunlara da karşıyım.

İstanbul'da sürekli olmamakla birlikte kesik kesik gün olarak hesaplarsak tahmini (2) iki sene kadar kaldım ve bu müddet zarfında değişik iş yerlerinde çalıştım bu işyerlerinde kendi ismimi kullanmadım üzerimdeki kimlikle çalıştım çalıştığım zaman zarfında İstanbul'da çeşitli Demokrat kişilerin yanlarında kaldım bu kişilerin sorgulamaya tabi tutulmalarını önlemek baskıyla karşı karşıya kalmamaları için bu kişileri ele vermiyorum esasen bana yardımcı olmuş kişileri ele vermek benim devrimci anlayışıma ters düşer.

Ben çeşitli ANTİ-FAŞİST kitle gösterilerine katıldım. Gösterilerden kastım yürüyüşlerdir.

Ben bireysel teröre karşıyım bireysel terörizm ………………… …tır. MARKSİST-LENİNİST anlamda devrimci şiddeti savunuyorum (Yanayım) yukarıda sorularınız doğrultusundaki ifadem bundan ibarettir başka bir diyeceğim yoktur demesi üzerine tarafımızdan tanzim edilen zabıt varakası okunarak imza altına alındı. 27.10.1980

İfadeyi Alan	İfadeyi Yazan	Kenan GÜNGÖR
Polis Memuru	Polis Memuru	(imza)
(okunamadı)	(okunamadı)	
(imza)	(imza)	

KENAN GÜNGÖR'ÜN İFADESİNİN DEVAMIDIR:

Ankara'daki çalışmalarım 1976 yılına kadar devam etti. Devrimci fikirler bende iyice oluşmuştu. İstanbul'un işçi kesiminden ve devrimci kesiminden daya zengin olduğunu düşünerek onları tanımak ve örgütlemek amacı ile 1976 yılı sonlarında İstanbul'a geldim. Bu tarihten beri İstanbul'da bulunuyorum. Dedi ve İstanbul'daki faaliyetlerinin ve kaldığı yerlerin açığa çıkmasını istemediğini, kendisine yardım eden kişileri ihbar etmiyeceğini söyleyerek İstanbul'daki faaliyetlerini söylemekten imtina ettiğini belirtmesi üzerine işbu ifade tutanağının doğruluğunu okuyarak tasdik etti ve edildi. 18.11.1980

İFADEYİ ALAN	İFADEYİ YAZAN	SANIK
Em.Şb.1.Müd.Kom.Mua.	Em.Şb.1.Müd.P.M.	KENAN GÜNGÖR
(imza)	(imza)	(imza)

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 sayılı dosyasında bulunan Aysel Zehir'in ifadesinin okunabilen kısmı:

SANIK AYSEL ZEHİR (NİSRİYE DEMİR)'İN İFADESİNİN DEVAMIDIR.

Ben kısa adı TİKB olan Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği adlı yaşa dışı örgütün sempatizanıyım. Bildiğim kadarı ile TİKB, THKO, kökenli olup Arnavutluk yanlısı bir örgüttür. Arnavutluk başkanı ENVER HOCA'nın görüş ve fikirlerini benimser, amacı ülkemizde kurulu bulunan bugünkü rejimi silahlı halk ayaklanması yolu ile yıkarak yerine MARKSİST-LENİNİST bir düzen getirmektir. Örgütün başlıca yayın organları İHTİLALCİ KOMÜNİST, ORAK-ÇEKİÇ ve DEVRİMCİ SENDİKAL BİRLİK isimli yayınlardır. Bildiğim kadarı ile ORAK-ÇEKİÇ 15 günde bir çıkartılan bir yayın organıdır, diğerlerinin kaç günde bir çıkartıldığını bilmiyorum. Adı geçen örgüt içerisinden sempatizan olduğum için örgüt hakkında detaylı bir bilgiye sahip değilim.

SORULDU: Sempatizanı olduğum ve yukarıda amacını görüş ve stratejisini anlatmaya çalıştığım TİKB adlı yasadışı örgüte okul yıllarında şu an isimlerini hatırlayamadığım devrimci kişiler vasıtasıyla sempati duydum. Şu an bu devrimci arkadaşların ………… ne iş yaptıklarını bilmiyorum. 30.11.1981 günü ablam TÜRKAN ERAY ile Kadıköy otobüs durağında şüphe üzerine polis tarafından yakalanarak gözaltına alındım. Ancak ablamın herhangi bir örgütle ilişkisi olmadığı için daha sonra polis tarafından serbest bırakıldığını buradan öğrenmiş bulunmaktayım. Yakalandığımda üzerimden elde edilen ve zabıtlarda belirtilen NİSRİYE DEMİR adına düzenlenmiş sahte hüviyetle dolaşmamın nedeni polis tarafından arandığım içindir. Aranmamın nedeni ise yanılmıyorsam 15-16 Haziran Korsan Mitinginden dolayıdır. Ben bu olayla ilgili tutuksuz olarak yargılanıyordum, ancak mahkemeye gitmediğim gerekçesiyle polis tarafından arandığımı tahmin ediyorum. NİSRİYE DEMİR adına düzenlenmiş sahte hüviyeti niçin kullandığını ve nasıl kullandığını, kendisine kim tarafından verildiğinin, sahte hüviyetin kimler tarafından tanzim edilip kendisine verildiğini, ne zamandan beri kullandığını, yaklaşık 6-7 aydan beri kaldığı evleri söylemediğini, o zamandan beri kimlerin yanında kaldığını, bu süre içerisinde ne faaliyetlerde bulunduğunu söylememesi üzerine alınan ifadesinin doğruluğunu okuduktan sonra imzası ile tastik etti ve edildi. 26.12.1981

Em.Şb.1.P.	Em.Şb.1.P.M	NİSRİYE DEMİR sahte hüviyetli
(imza)	(imza)	AYSEL ZEHİR
		SANIK (imza)

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 Esas sayılı dosyasından:

İFADE VERMEME VE İMZADAN İNTİNA TUTANAĞI

18 EYLÜL 1981 günü Hatay İli Payas nahiyesinde ERTUĞRUL TEKE sahte kimlikli BEKTAŞ KARAKAYA isimli TİKB mensubu ile örgütsel bir buluşma sırasında yakalanan Musa-Elif oğlu, 1954 Erzincan doğumlu HASAN AKDAĞ adlı TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ adlı yasa dışı örgüt militanı İlimiz dahilinde örgüt adına gerçekleştirdiği terör eylemlerinden ve faaliyetlerinden dolayı İlimizce arandığından İlimize getirilmiş olup, kendisine bu güne kadar sorulan sorulara cevap vermediğinden bilinen eylemleri ve mensubu bulunduğu örgüt hakkında ifade vermediğinden ……… ile ilgili tanzim edilen işbu ifade vermeme ve imzadan imtina etme tutanağı birlikte imza edildi. 1.12.1981

Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.
(imza)	(imza)	(imza)	(imza)

HASAN AKDOĞAN
(SANIK)

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 Esas sayılı dosyasından:

İFADE VERMEME VE İMZADAN İMTİNA TUTANAĞI

25 Şubat 1903 günü -saat 23,00 sıralarında Bakırköy-Bahçelievler Soğanlık mevkii Deli Hüseyinpaşa Caddesi Dumlupınar Sokak üzerinde TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ MERKEZ KOMİTESİ imzalı "İDAMLARA HAYIR!" ibareli tek sahifelik bildirileri halka dağıtırken örgüt mensubu arkadaşı Hüseyin-Zeynep oğlu 1959 Sivas doğ.lu İSMAİL UÇAR ile birlikte iki adet tabanca, tabancalara ait şarjör ve fişekler ile söz konusu bildirilerle Ahmet-Emine Kızı 1958 doğ.lu Adana İli merkez Kuraköprü Mahallesi nüfusuna kayıtlı NURGÜL ÖDEROLDU adına tanzim edilmiş sahte kimlik ile yakalandığımdan bu yana bana sorulan sorulara cevap vermiyeceğimi, kendin ve bağlı bulunduğum TİKB adlı yasa dışı örgüt hakkında ifade vermiyeceğim gibi Arif-Makbule kızı 1958 Adana doğ.lu NEVİN BERKTAŞ olduğum yolunda yapılan teşhis ve yüzleştirmeyi de kabul etmiyorum demesi üzerine tanzim edilen iş bu ifade vermeme ve imzadan imtina tutanağı birlikte imza altına alındı. 23.3.1983

Em.1.Şb.Kom.Mua.	Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.
(imza)	(imza)	(imza)

Em.Şb.1.P.M.	NEVİN BERKTAŞ
(imza)	(NURGÜL ÖDEROLDU) (imza)

MEHMET FATİH ÖKTÜLMÜŞ tarafından TİKB üyeliği kabul edilip, kendisine tebliğ edilen kişidir. 1980 yılı Temmuz ayından 1981 yılı Şubat ayına kadar Adana TEKSA fabrikası ve Zillidede Mahallesindeki örgütsel faaliyetlerin sorumluluğunu üslenen kişidir. Yine 1981 Yılı Temmuz ayı başında Adana Kapalı ceza evinden tahliye olduktan sonra İstanbul örgütüne gönderilen ve İstanbul'da benimle, birlikte ev tutması söylenen bu nedenle TAHSİN ALPŞAR ve Benim ile birlikte İstanbul'da Demlirkapı civarında kiralık ev arayan kişidir. Yine iddia ediyorum gerçek Kimliği (NEVİN BERKTAŞ'tır) demesi üzerine tanzim edilen İşbu yüzleştirme Tutanağı birlikte imza altına alındı.18.3.1983
Yüzleştirlilen
Nevin BERKTAŞ (Nurgül Öderoldu)

Kom.Mua.	Polis Memuru	Polis Memuru	Yüzleştirilen	Yüzleştirilen
(imza)	(imza)	(imza)	Adil Özbek (imza)	NEVİN BERKTAŞ (NURGÜL DERDOLDU)

İmzadan İmtina ediyorum

Adana Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 Esas sayılı dosyasından:

İFADE VERMEME VE İMZADAN İMTİNA TUTANAĞI

Müdürlüğümüzce bu güne kadar sürdürülen TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ (TİKB) adlı illegal örgüt operasyonları sırasında yakalanan şahısların ifadelerinde ismi geçen ve örgütün MERKEZ KOMİTE ÜYESİ SEZAİ EKİNCİ'nin eşi olan Seyit Mehmet-Perihan kızı 1957 Antalya doğumlu ESMEHAN EKİNCİ (TATLI) 20.6.1983 günü AYTEN KUŞÇU adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanı ile birlikte yakalanmış ve Şubemize getirildiğinde "AYTEN KUŞÇU adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanının kendisine ait olduğunu, gerçek kimliğinin Seyit Mehmet (MUHAMMET)-Perihan kızı 1957 Antalya doğumlu ESMEHAN EKİNCİ (TATLI) olduğunu" bunun haricinde kendisi ve mensubu olduğu örgütü hakkında bilgi vermeyeceği gibi bu konuda ifade vermeyeceğini beyan etmesi üzerine ileride yapılacak tahkikata esas olmak üzere iş bu ifade vermeme imzadan imtina etme tutanağı tanzimle imza altına alınmıştır. 18.7.1983

Em.1.Şb.Kom.Mua. (imza) | Em.Şb.1.P.M. (imza) | Em.Şb.1.P.M. (imza)

Em.Şb.1.P.M. (imza) | Em.Şb.1.P.M. (imza)

<u>SORULDU:</u> Bugüne kadar düzenlenen cenaze töreni, miting, yürüyüş, boykot, grev gece ve toplantıların hiçbirisine katılmadım. Aynı zamanda bugüne kadar herhangi bir siyasi partiye, derneğe, cemiyete, sendikaya ve buna benzer kuruluşlara da üye olmadım. Aynı zamanda üyeliğim olmamıştır.

Bugüne kadar yanılmıyorsam 1978 yılında Taksimde duvarlara DEVRİMCİ PROLETERYA imzalı afişleri duvarlara asarken polis tarafından yakalanarak gözaltına alındım.

Daha sonra İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldım. Bunun dışında yukarıda da belirttiğim gibi TİKB adlı örgütle ilgili olarak yakalanıp tutuklandım, bunların dışında polisle herhangi bir ilişkim olmamıştır.

<u>SORULDU:</u> Ben iddia edildiği TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ adlı yasadışı örgütün militanı değilim. Bu konuda ifade vermek istemiyorum.

tahkikatın tamamlandıktan sonra Şubeye gönderdiler buradan Adliyeye sevk edildim Adliyede C.Savcısına gerekli ifademi verdim beni tevkif etmişlerdi dışarı çıktığımda bir başka suçlu burada kendimi atacağım diye pencerelere falan koştuğu sırada Polisler onunla meşgul olurken ben bir fırsatını bularak Adliyeden kaçtım. O günden beri de Kanun dışı olarak yaşamımı sürdürdüm. Bu yaşamım sırasında bazı kişilerden yardım gördüm ancak kimler olduğunu şimdi kesin olarak hatırlayamayacağım. Dedi alınan ifadesini okudu doğruluğunu imzası ile tasdik etti. 16.12.1981

SATILMIŞ AKSOY	KAZIM (okunamadı)	SEZAİ EKİNCİ
KOM. YRD.	POLİS MEMURU	SANIK
(okunamadı)	AYNI YERDE	

Adana Emniyet Müdürlüğü 2. Şube 9. kısım amirliğinin 3.1.1981 tarihli fezlekesinden:

Çatışmaya girdiklerini ancak kendisinin böyle bir şekilde gasp edilen oto ile ne yapılacağını bilmediğini bildirmişse de olayı saptırmaktan başka bir ifadede bulunmamış ve şimdiye kadar hiçbir olaya girmediğini bildirmişse de kendisinin örgütün lideri durumunda olduğu bu nedenle ifade vermekten kaçındığı ve dir":"tiği, siyasi yönünün çok ileri derecede olduğundan kanımızca gasp edilen 01 EK 674 Plakalı oto ile operasyon sonunu silah zoruyla Belediye'ye ait 01 DS 724 Plakalı çöp arabası ve şoförü ile işçisini kaçırması olayı ile ilgili tahkikatı yapılmış olup, bu yönden gerekli ifadesi ile teşhisler eklenerek sunulmuştur.
SANIK HÜSNE DAVRAN'ın Siyasi yönden tahkikatının yapılması için evrakın Şb.1 Md.lüğüne havalesini
Arzederim.

NECMETTİN SEYMEN
Komiser
Kısım 9 Amiri

Şube 2. Müd.
(okunamadı)

Adana 1 Nolu Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 E. sayılı dosyasından:

YAKALAMA VE ÜST ARAMA TUTANAĞI

Yürütülen ve kısa adı TİKB olan TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ adlı yasadışı örgüt operasyonu ile ilgili olarak yakalanan militanların yapılan sorgulamaları neticesi, adı geçen örgüt militanlarının genellikle Fatih Akdeniz caddesi üzerinde bulunan İtfaiye otobüs durağı civarında örgütsel buluşma yaptıkları, bu durakta vasıtaya bindiklerini, beyan ettiklerinden elde edilen bu bilgilerin değerlendirilmesi için söz konusu yerde zaman zaman tertibatlar alınmış, periyodik olarak devam ettirilen çalışmalar sırasında 21.11.1981 günü saat 08.00 da aynı yerde alınan önlemler sırasında durumu kuşkulu olarak görülen Eyüp-Zekiye oğlu 1958 doğumlu Kayseri Develi ilçesi Gazi köyü nüfusuna kayıtlı SAMİ KUŞBURNU adlı şahıs yakalanarak durumun tetkiki için şubemize celp edilip işbu yakalama ve üst arama tutanağı tanzim edilerek tahkikata esas olmak üzere altı birlikte imza edilmiştir. 21.11.1981 Saat: 08.30

Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	Em.Şb.1.P.M.	SAMİ KUŞBURNU
(imza)	(imza)	(imza)	(imza)	(Yakalanan ve üstü aranan)

imzadan imtina etmiştir

P.M.	P.M.
(imza)	(imza)

KAYSERİ, ISPARTA, BOLU, İSTANBUL İllerine gittim. Bu illere giderken yol güzergahındaki yerleri gördüm. Bunların haricinde başka bir yere gitmedim.

SORU: 1979 yılı Ocak ve Şubat aylarında İstanbul İline giderek yerleştiğinizi beyan ediyorsunuz, İstanbul'daki İkametgah adreslerinizi söyleyin?

CEVAP : Ben İstanbul'daki adresini DEVRİMCİ olduğum için söylemem.

NEDEN?: Devrimciler kaldığı evi vermemelidir.

Soruldu: Evimde Örgütsel doküman yoktur. Ancak ben gerçek bir devrimciyim. Bu nedenle kaldığım evi söylemem.

SORU?: Devrimcilerin kaldığı yeri söylemez tezini neden savunuyorsunuz. Evinizde örgüte ait doküman ve kanımca suç sayılabilen malzemelerin bulunabileceği ve bundan dolayı da suçlanacaksınız. Bu husustaki ifadeniz?

CEVAP: Devrimcinin kaldığı yeri söylemesi gerekmediği tezini okumuş olduğum MİLİTANA ÖĞÜTLER, TİKB'Yİ SİMGELEYEN VE BUNUN YAYIN ORGANI OLAN ORAK ÇEKİÇLİ GAZETELERİNDEN edindiğim bilgiye göre kaldığım yeri Zabıta Kuvvetlerinden gizli tutuyorum. Evimde de herhangi bir şey bulunması söz konusu değildir.

SORU?: Mensubu bulunduğun örgütün adı?

CEVAP: Ben TİKB (TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ) adlı yasadışı örgüte sempati duyuyorum. Benim bu örgütle herhangi bir bağım yoktur.

SORU : Sempati duyduğunuz TİKB'nin amacını belirtiniz?

CEVAP: TİKB.nin amacı Türkiyde varolan işbirlikçi ve tekelci burjuvazi ve toprak ağalarının siyasi iktidarı olarak faşist diktatörlüğü onun yerine işçi köylü diktatörlüğünü kurmak kesintisiz olarak sosyalizm ve sınıfsız topluma doğru gidebilmek için bu düzeni silahlı halk ayaklanması ile yıkmak. Silahlı bir ayaklanma için temel olarak Proletarya içerisinde örgütlenmek buna bağlı olarak Köylülük ve küçük burjuvazi içerisinde örgütlenmek. Devrimin öncü gücü sanayi proletaryasıdır. Temel güç ise Köylüdür. Proletaryaya önderlik edecek Komünist Partisi vasıtasıyla Devrim gerçekleşecek.

SORU?: yukarıdaki soruya vermiş olduğunuz yanıtta örgüt içerisinde görevli olmadığınız buna rağmen teorik olarak örgütün amaç, strateji ve taktiğini biliyorsunuz. Bu bilginiz okunan eserler sonucumu elde edilmiştir.

CEVAP: Ben 1976 yılından beri devrimciliğe sempati duyarım. Şu anda da devrimciyim. Ancak herhangi bir örgüt içerisinde kariyer sahibi olmadım. Yalnızca kendime göre teorik yönden gelişmiş bir kişiyim. Bu nedenle örgütün siyasi çizgisini bilirim.

SORU : Sizce TİKB amacı doğrultusunda sempati duyan şahıslar ve TİKB'li olarak tanıdığın şahıslar kimlerdir.

CEVAP: TİKB'ye sempati duymam şöyle oldu. Okumuş olduğum kitaplarla bu örgüte sempati duydum. TİKB'li olarak Türkiye genelinde hiç kimseyi tanımam.

SORU : Örgüt tarafından size kot ismi verildi mi?

CEVAP: Ben örgüte girmediğimden bana kot ismi verilmedi.

SORU : Adana içinde, mahallede ve yakınlarınız tarafından herhangi bir lakapla tanındınız mı, tanındınız ise lakabınız nedir.

CEVAP: Bana yakınlarım Kıbrısta Komando olarak Askerlik görevimi yaptığım için bana Komando Tahsin diyebilirler. Bunun dışında herhangi bir lakap takıldığını sanmıyorum. Komando ismi örgütün bana verdiği kot ismi değildir. Komando lakabını Askerlik görevimi komando olarak yaptığımdan dolayı söylerler.

SORU : Resmen evli bulunduğunuz Yaşar ve Zahide kızı 1961 D.lu TİKB üyesi AYSEL ALPŞAR'ın 26.3.1981 tarihinde alınan ifadesinde kendisinin bizzat sizin tarafınızdan örgüte girmesinin sağlandığını beyan etmektedir. Bu husustaki ifadeniz?

CEVAP: Ben eşim AYSEL ALPŞAR (ÇEVİK) ile evlendiğimde kendisi İlk Okul 2 nci sınıftan ayrılmış basit ve sade bir köylü kızı idi. Benimle evlendikten sonra benim devrimci olmam nedeniyle kendisi de benim evdeki tutumum eşimi de aydın demokrat bir yapı kazanmasına neden oldu. Demokrat demekle Devrimcileri seven, sayan ve solu benimseyen kişi demek istiyorum.

(İmza) (İmza) (İmza)

Adana 1 Nolu Synt Askeri Mahkemesi'nin 1982/58 E. sayılı dosyasından:

SORULDU : Yabancı dil bilmem Okulda öğrenebildiğim kadarı ile ingilizce lisanını bilirim.Yurt dışı gezim olmamıştır.Yurt içinde ise Ankara, Erzurum, Giresun, Balıkesir ve İstanbul illerini bilirim.

SORULDU: Herhangi bir Siyasi partiye, derneğe, cemiyete ve sendikaya üye değilim.

SORULDU: Ben TÜRKİYE İHTİLALCİ KOMÜNİSLER BİRLİĞİ adlı Yasadışı örgütün sempatizanıyım. Bağlı bulunduğum örgüt hakkında bilgi ve ifade vermek istemiyorum. Aynı zamanda söz konusu Örgüt içerisindeki faaliyetlerim hakkında da bilgi vermek istemiyorum. İki yıldan beri yukarıda adresini belirttiğim evde YAŞAR AYAŞLI ile birlikte ikamet etmekteyim. Arandığım için YETER KARA adına tanzim edilmiş sahte kimlikle dolaşmaktayım.

Konu hakkında detaylı bir ifade vermek istemiyorum. 8 MART 1985 günü yukarıda adresini belirttiğim evde yakalandım. Nasıl yakalandığım hakkında da ifade vermek istemiyorum dedi ve alınan ifadesinin doğruluğunu okuduktan sonra imzası ile tasdik etti ve edildi. 11 NİSAN 1985

İFADEYİ ALAN	İFADEYİ YAZAN	İFADE SAHİBİ
Em.Sys.Şb.Md.Kom.	Em.Sys.Şb.Md.P.M.	NURTEN ZEHİR
(imza)	(imza)	(imza)

İstanbul 1 Nolu Synt Askeri Mahkemesi'nin 1983/391 E. sayılı dosyasından:

SANIK KAZIM YILDIRIM'IN İFADESİNİN DEVAMIDIR.

İddia edildiği gibi ben TİKB adlı yasadışı örgütün mensubu değilim. Bu örgüt içerisinde İSTANBUL İL KOMİTESİ ÜYESİ ve ANADOLU YAKA SORUMLUSU da değilim. Bu konuda hakkımda ifade veren ve ifadelerinde anlattıkları konuları yüzüme karşı söyleyen ve yukarıda isimleri belirtilen TİKB mensuplarını tanımam. Benim hakkımda neden bu tür ifade verdiklerini bilmiyorum. Hiç birisine şahsi garezim yoktur. Her ne kadar benim 1982 yılından beri İstanbul'da olduğum ve TİKB içerisinde faaliyetlerde bulunduğum konusunda ifadeleri mevcut ise de ben yukarıda belirttiğim gibi 21 Nisan 1983 günü İstanbul'a geldim. Konu hakkında bildiklerim bunlardan ibarettir dedi ve alınan ifadesini imza ile tasdik etti ve edildi. 23.5.1983

Em.Şb.1.Kom.	Em.Şb.1.P.M.	SANIK
(imza)	(imza)	KAZIM YILDIRIM
		KAZIM YILDIRIM
		(imza)

Saraylar saltanatlar çöker

Kan kusar bir gün

Zulüm biter

Menekşeler de açılır üstümüzde

leylaklar da güler

Bugünlerden geriye

Bir yarına gidenler kalır

Bir de yarınlar adına direnenler

ADNAN YÜCEL
(Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek'ten)

KİTABIN BERAAT KARARI

T.C.
ANKARA
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
SAYI:
G E R E K Ç E L İ K A R A R

ESAS NO. : 1990/3
KARAR NO. : 1990/28
C.BAŞSAVCILIĞI ESAS NO. : 1989/139
BAŞKAN : H.Vehbi BENLİ (13249)
ÜYE DENİZ HAKİM ALBAY : Ünal ÖZPINAR (965/466)
ÜYE : Süleyman ERSAN (17034)
CUMHURİYET SAVCISI : Osman TURHAN (13248)
T.KATİBİ : Ömer DİNÇER (34)
DAVACI : K.H.
S A N I K L A R : 1-YASAR AYAŞLI: Hasan-Altın oğlu, 2.2.1950 d.lu, Ankara-Kızılcahamam ilçesi, Kızılcaören köyü Özdere Mah. H:33, C:67/02, S:20'de nüf. kayıtlı, halen başka bir suçtan dolayı Gaziantep Özel Tip Cezaevinde hükümlü, bekar, okur-yazar, işsiz, hükümlü. TC
2- UKÜNSAL ÖZTÜRK: Mehmet-Hesna oğlu, 24.6.1957 d.lu, Kayseri-Sarıoğlan ilçesi Karagözlü-Gazipasa mah. H:23, C:029/02, S:4'de nüf. kayıtlı, Ankara-Balgat 100. Yıl. İşçi Sitesi 15. Yıldız Blok, No.6' da oturur, evli, bir çocuklu, Yurt Yayınevi sahibi, okur-yazar, sabıkasız.
V E K İ L L E R İ : Av.Kazım BAYRAKTAR (Sanıklar Yasar AYAŞLI ve Ünsal ÖZTÜRK vekili-Ankara Barosundan)
Av.Hüsnü ÖNDÜL, Av.İbrahim AÇAN (Sanık Ünsal ÖZTÜRK vekilleri-Ankara Barosundan)
S U Ç : Neşir yoluyla komünizm propagandası yapmak.
S U Ç T A R İ H İ : 24.03.1989-06.09.1989
GÖZETİM TARİHİ : 05.10.1989 (Sanık Ünsal ÖZTÜRK hk.)
SALIVERME TARİHİ : 09.10.1989 (〃 〃 〃 〃)
KARAR TARİHİ : 22.03.1990

Yukarıda açık kimlikleri ve atılı suçları yazılı sanıklar hakkında Mahkemmizde açılan kamu davasının yapılan yargılaması sonunda;
GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:
İ D D İ A :
Ankara DGM.C.Başsavcılığınca düzenlenen 19.12.1989 gün ve 1989/139 sayılı iddianamede; sanıkların Adressiz Sorgular isimli kitap nedeniyle neşir yolu ile komünizm propagandası yaptıkları ileri sürülmüş, bu nedenle eylemlerine uyan;
Sanık Yaşar AYAŞLI'nın TCY.nm 142/1-6, 31.33, maddeleri gereğince,
Sanık Ünsal ÖZTÜRK'ün aynı yasanın 142/1-6, 5680 Sayılı Yasanın 16/4 maddeleri gereğince tecziyeleri, emanette teyitli kitaparın da müsaderelerine karar verilmesi talep olunmuştur.

S A V U N M A :

Sanıklardan Yaşar AYAŞLI'nın Gaziantep l.Ağır Ceza Mahkemesince istinabe suretiyle alınan 22.1.1990 tarihli savunmasında; bu konudan dolayı daha önce yargılandığını, devrimcilerin nasıl işkence gördüğünü, kimlerin işkence yaptığını, kitabında yer verdiğini, kitabın bu hususu dile getirmek için hazırlandığını, bu nedenle yargılanmaması gerektiğini,

Sanık Ünsal öZTÜRK'ün duruşmada alınan savunmasında; İddianame de ileri sürüldüğü gibi Adressiz Sorgular isimli kitap nedeni ile komünizm propagandası yapmadığını, Yurt Yayınevi sahibi olduğunu, kitabın içeriği itibariyle komünizm propagandası suçunu oluşturacak bir hususu içermediğini, bu itibarla müsnet suçlamayı kabul etmediğini Savunmuşlardır.

D E L İ L L E R İ N T A R T I Ş I L M A S I :

Yapılan yargılamaya, suç teşkil ettiği ileri sürülen Adressiz Sorgular isimli kitap nedeni ile üç kişilik bilirkişi heyetinden alınan 5.2.1990 tarihli dört sayfadan ibaret rapor münderecatına, bilirkişiler heyetinin düzenlediği rapor münderecatı itibariyle Mahkememizce de hukuki ve dosya içeriğine uygun görülmesi sebebiyle

Adressiz Sorgular isimli kitapta yer alan hususların netice itibariyle düşünce özgürlüğü, içinde ele alınması kanaatine varılmış ve sanıkların iddianamede yer aldığı gibi komünizm propagandası yapmak kastı ile hareket etmedikleri, hu suretle suçlarının yasal unsurları ile oluşmadığı kanaat ve sonucuna varılmıştır.

H Ü K Ü M : Yukarıda açıklanan sebep ve nedenlerle;

Her iki sanığın unsurları ile oluşmayan suçlarından BERAATLERİNE,

Ankara DGM.C.Başsavcılığının 1989/60 sırasında kayıtlı 30 adet kitabın sahiplerine geri verilmesine,

Kitapta Emniyet Mensupları için kullanılan sözcükler yönünden herhangi bir dava açılmadığı dikkate alınarak, hususun takdir ve teemmül edilmek üzere dava dosyasının DGM.C.Başsavcılığına tevdii olunmasına,

Talebe uygun olmayarak, Yargıtay yolu açık olMak üzere, Her iki sanık ile müdafiilerden Av.İbrahim AÇAN ve Hüsnü öNDÜL'ün gıyabında, Av.Kazım BAYRAKTAR'ın yüzüne karşı, duruşmaya mahsus salonda oybirliği ile verilen karar açıkça okunup tefhim kılındı. 22.03.1990

BAŞKAN: 13249	ÜYE: 965/466	ÜYE: 17034	KATİP: 34
(mühür) (imza)	(imza)	(imza)	(imza)

Mahkememizce verilen işbu karar vaki temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesince verilen 01.06.1990 gün ve 1990/1772 Es. 1990/2344 Kr. Sayılı ilamı ile ONANARAK aynı tarihte kesinleşmiştir. 27.06.1990

BAŞKAN: 13249	YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: 1	Z.KATİBİ: 30
(mühür) (imza)	(imza)	(imza)

TAKİPSİZLİK KARARI

T.C.
ANKARA
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
Basın Büronu
SAYI:
G E R E K Ç E L İ   K A R A R

Basın Hz. 1989/1054
Basın K. 1990/645

TAKİPSİZLİK KARARI

DAVACI : K.H.
S A N I K L A R : 1- Yasar AYAŞLI: Hasan oğlu Altından olma 1950 d.lu, Ankara ili Kızılcahamam ilçesi, Kızılcaören köyü nüf. kay. olup Gaziantep Özel Tip Cezaevinde hükümlü.
2- Ünsal ÖZTÜRK: Mehmet oğlu, 1957 d.lu, Kayseri-Sarıoğlan ilçesi Karaözü köyü Gazipasa mah. nüf. kay. olup Ankara-Balgat 100. Yıl. İşçi Sitesi 15. Yıldız Blok, 6 nolu yerde oturur.
S U Ç : 1) Devletin Emniyet Muhafaza Kuvvetlerim Neşren Tahkir tezyif etmek.
2) Kanunun suç saydığı fiilleri övmek.
S U Ç T A R İ H İ : 24.3.1989-6.9.1989
Hazırlık evrakı incelendi.

Yukarıda açık kimliği yazılı bulunan sanıklardan Ünsal ÖZTÜRK'ün sahibi bulunduğu Yurt Kitap Yayınevi tarafından yayınlanan ve diğer sanık Yaşar_AYAŞLI tarafından yanlan "Adressiz Sorgular" isimli kitapta:

Devletin Emniyet Muhafaza Kuvvetleri mensuplarına "işkenceci, kelle Avcısı, ahlaksız, cahil vs. gibi sözlere yer verilmek suretiyle neşren hakaret edildiği;

Ayrıca, adı geçen kitapta TİKB militanlarının yakalanışları sırasında, polisle yaptıkları silahlı çatışma ve polis memurlarının yaralanması övüldüğü, TİKB militanlarının resimlerinin kitapta yar aldığı, bu itibarla kanunun suç saydığı fiillerin övüldüğü,

Savıyla; adı geçenler hakkında kovuşturma açılması Ankara DGM C.Başsavcılığının 21.12.1989 gün ve Hz.1989/349 ve 11.7.1990 gün ve Hz. 1990/178 sayılı yazıları ile istenilmiş ise de;

Ancak; Anılan Kitabın 1989 yılı baskısının Bilirkişi Ankara Üniversitesinden Hukuk fakülte Ceza ve Ceza Usul Hukuku Öğrettim üyesi Prof. Dr. Eralp ÖZGEN tarafından incelenmesi sonucunda düzenlenen 20.9.1990 tarihli bilirkişi raporunda;

"İnceleme konusu kitapta adata anılarmışçasına bir takım olaylar yer almaktadır. Bu olaylarda önsözde belirtildiği üzere TİKB davası sanıklarının kendi ağızlarından yaptıkları bazı eylemler, yakalanış şekilleri ve yakalandıktan sonra emniyetteki sorgulanma şekilleri anlatılmaktadır. Kanunun suç saydığı cürüm teşkil eden bir takım olaylar, o olayları yapanlar tarafından ayrıntılı bir şekilde kitapta yar almıştır. Ancak bunlarda bir övme söz konusu değildir. Sadece davranışı yapanın neden

bu davranışı yaptığını anlatan bir anı niteliği mevcuttur. Kuşkusuz bir davranışta bulunan ve bundan pişmanlık duymayan kişi kendini ve davranışı haklı görecektir. Ancak olayı yapan kişinin kendisini haklı görmesi, haklı göstermeye çalışması övme sayılamaz. Övmek için başkalarını az da olsa suç teşkil eden fiile itici bir unsurun yer alması gerekir. Bu açıdan kitapta cürümü övme suçunun mevcut bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kitapta bazı emniyet görevlilerine yönelik tahkir niteliğindeki sözlere yer verilmiştir. Ancak bu sözler hiçbir şeklide kuruma yöneltilmemiş sadece işkence iddialarına dayanarak işkence yaptığı ileri sürülen kişilere yönelmiştir. TCK.nun 159. maddesinde korunanlar ise kişiler değil kurumlardır. 159. maddede yer alan kurumlara karşı milli bir duygu duyulur, güven hissedilir. İşte yasa koyucu bu güven duygusunun devamında yarar görmektedir. Ancak bu duygu kurumda yer alan, çalışan kişilere değil, bir manevi kişilik olarak kuruma duyulur. Bu nedenle 159. maddedeki suçun meydana gelebilmesi için tahkir ve tezyifin kişilere değil kuruma yönelik olması şarttır. İncelenen kitapta ise emniyet kuvvetlerinin manevi kişiliğine yönelik herhangi bir isnad hakaretamiz bir söz yer almamıştır. Bu nedenle TCK.nun 159. maddesindeki suç teşekkül etmemiştir. Kitapta haklarında hakaretamiz sözler, cümleler söylenen emniyet mensupları işkence yaptıkları iddia olunan, yani TCK.nuna göre suç işledikleri ileri sürülen kişilerdir. Emniyet kuvvetleri içinde hakikaten işkence yapan, TCK.nundaki suçu işleyen kişiler var ise bunlara yönelik isnadların emniyet kuvvetlerinin manevi kişiliğine veya tamamına yöneldiğini kabule olanak yoktur. Çünkü bu kişiler emniyet kuvvetlerinin temsilcisi sembolü olamazlar.

<u>S O N U Ç :</u> Yukarıda açıklanan nedenlerle inceleme konusu "Adressiz Sorgular" başlıklı kitapta TCK'nun 159 ve 312. maddelerinde öngörülen suç unsurlarının mevcut bulunmadığı sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır. denilmekle, Savcılığımızca'da kitapta yer alan unsurların düşünce hürriyeti içinde değerlendirilmesi gerektiği, iddia konusu suçların yasal unsurlarının gerçekleşmediği kanaat ve sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla yukarıda açıklanan nedenlerle; unsurları gerçekleşmeyen unslardan dolayı, sanıklar hakkında, CMUK nun 164.maddesi uyarınca, koğuşturmaya yer olmadığına.

Hazırlık evrakı içerisinde bulunan iki adat "Adressiz Sorgular" isimli kitabın bir adedinin taleplari halinde sanıklara iadesini, bir adedinin ise delil niteliğinde olmak üzere evrak içerisinde muhafazasına,

Kararın birer örneğinin Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde sorguları yapılan sanıklara tebliğine,

İtirazı kabil olmak üzere karar verildi.24.9.1990

A. Erol ÖZGENÇ
Cumhuriyet Savcısı

Ne var ki işkence de direnişin bir de öbür yüzü vardır: İşkencecilerin silahları ve güçleri ne olursa olsun, isterse tanklarıyla, toplarıyla bir karşı yüzbin olsunlar, mücadelenin sonucu yalnızca senin elindedir. Ne zaferi ne de yenilgiyi belirleyecek olan düşmanın gücü ya da onunla senin arandaki güçler dengesi değildir, aksine ideolojinle beslenen irade gücündür. İçten içe sen kendini yenmezsen, onlar seni yenemezler. Hiçbir mücadele biçiminde görülmeyen bir özgürlüktür bu. Bütün sonuç ağzından çıkacak sözlere bağlı olduktan sonra, onları hangi ölüm, hangi falaka, hangi çarmıh, hangi psikolojik baskı, hangi kerpeten senin ağzından söküp alabilir ki? Eğer Marksizm-Leninizme, sınıfa, ideallerine gerçekten bağlı biriysen, hiç biri!